

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Schønau, Frederik Christian.; udgivet ved
Friderich Christian Schönau.

Titel | Title:

Samling af Danske lærde Fruentimer, som ved
deres Lærdom, og udgivne eller efterladte
Skrifter have gjort deres Navne i den lærde
Verden bekiendte, med adskillige mest
historiske Anmerkninger forøget

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Vol. 1

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Kiøbenhavn : trykt hos N. H. M. og findes til
kiøbs hos J. W. Bopp, 1753

Fysiske størrelse | Physical extent:

2 bd.

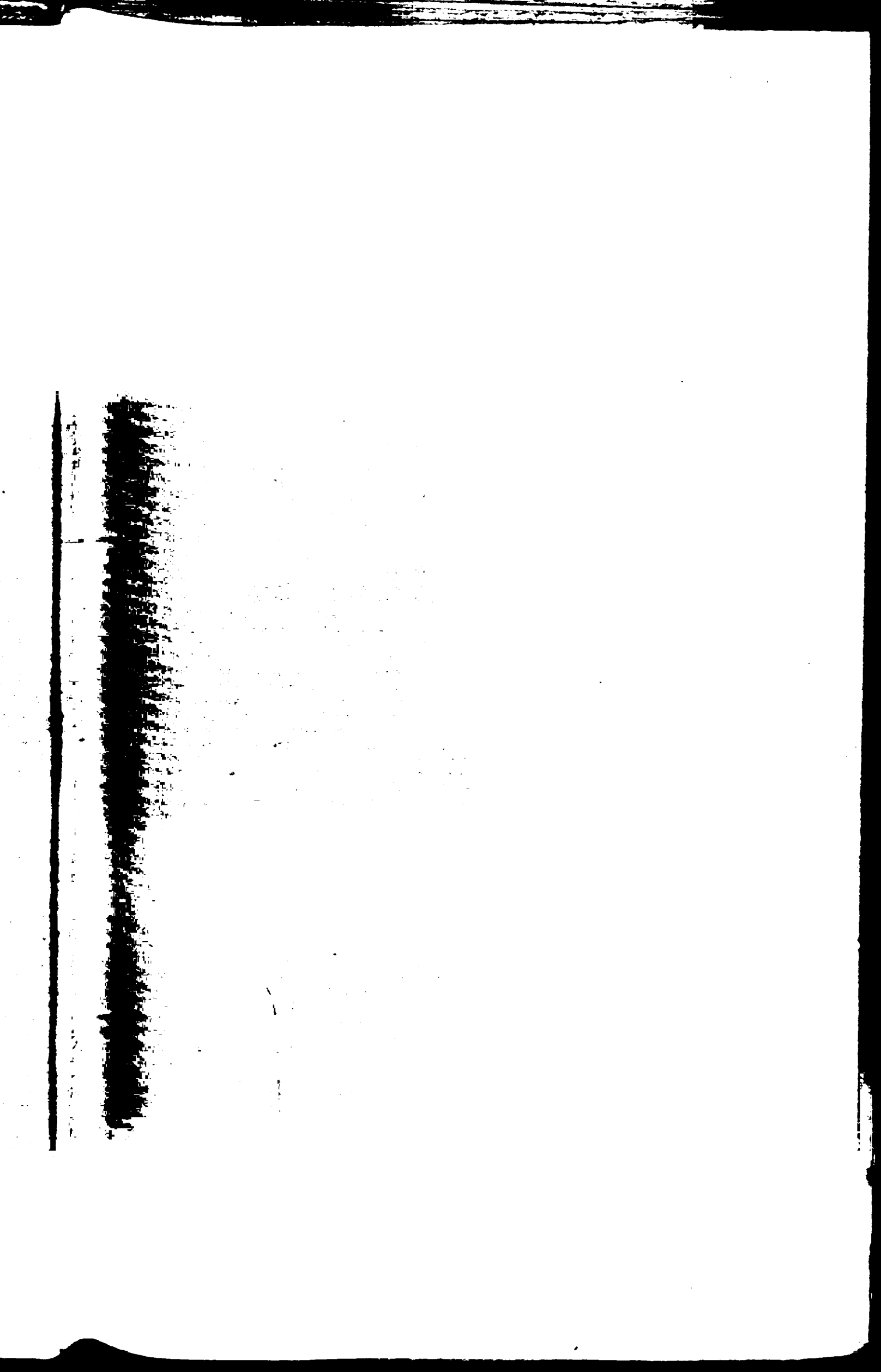
DK

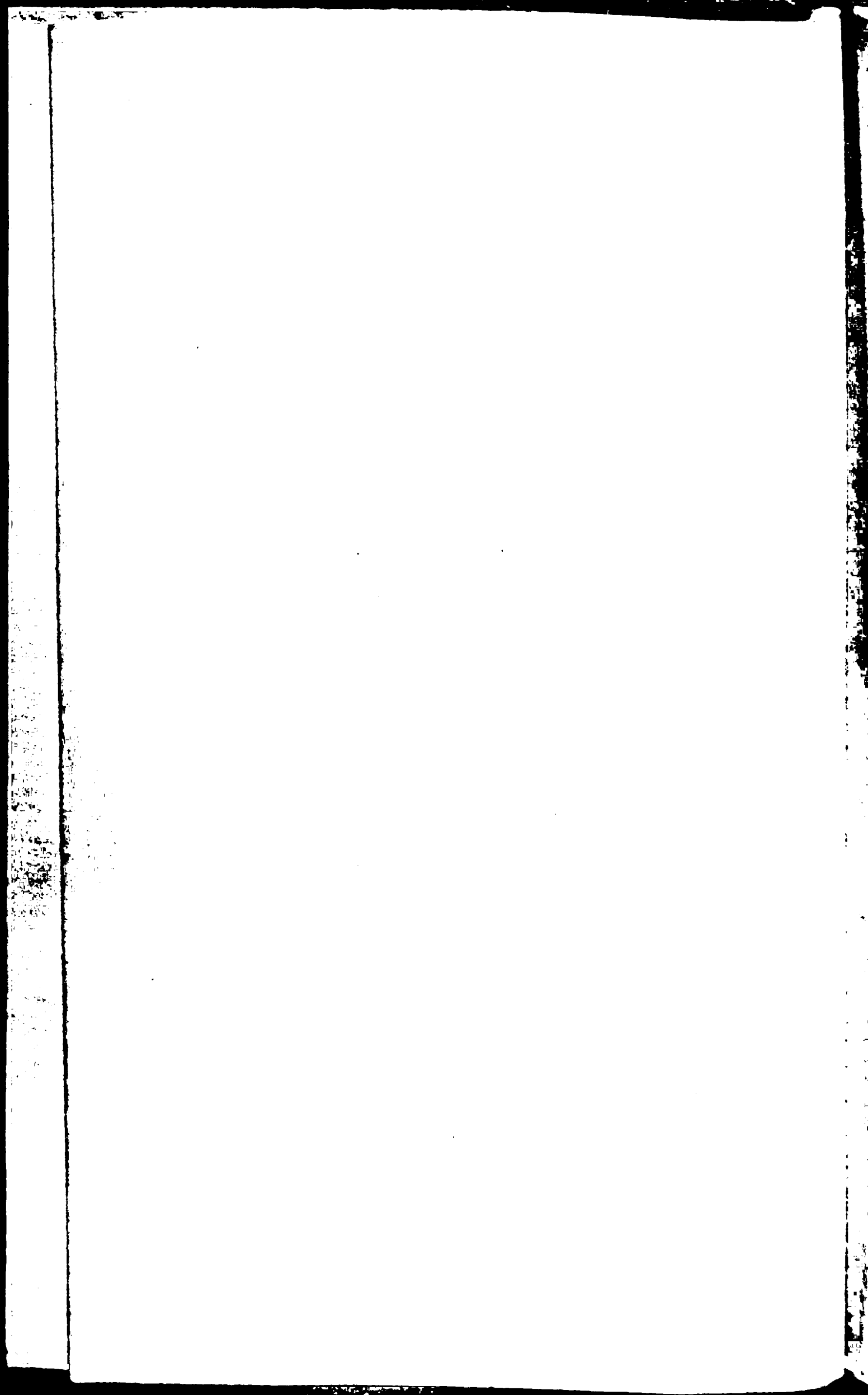
Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Samling
af
Danske Lærde
Leventimer,

Som ved deres Lærdom, og Udgivne
eller efterladte Skrifter have gjort deres Navne
i den lærde Verden bekiendte, med adskillige mest
Historiske Anmerkninger forset, og udgivet

Joh. Tomic Sculpit.
ved

FRIDERICH CHRISTIAN SCHÖNAU.

Første Bind.

Kjøbenhavn 1753.

Eryft hos N. H. M., og findes til Kjøbs hos J. W. Bopp
Kongl. Bibl. Bogb. boende i store Grøne Gaden.

Imprimatur

C. THESTRUP.

Den Allerstormægtigste, Aller-
durchleuchtigste Konge og
Genevolds Herre,

**Herr Friderik den
Femte,**

Konge til Danmark og Norge,
de Benders og Gothers, Hertug til
Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken,
Greve til Oldenburg og Delmenhorst.

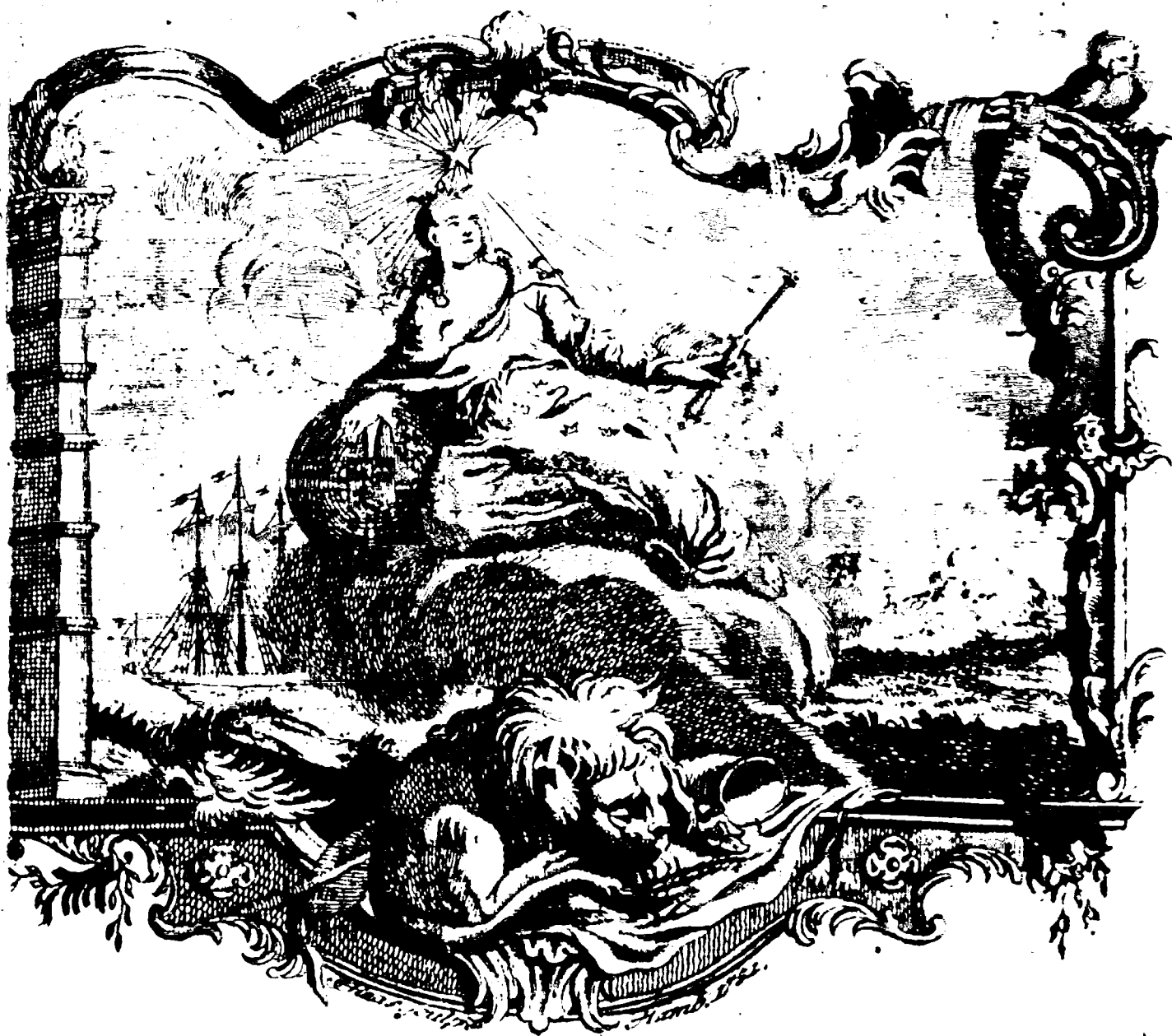
Min Allernaadigste Arve-Konge og Herre.

Den Allerstormægtigste og Al-
lerdurchleuchtigste Dronning,
Dronning

Juliana Maria,

Jød Princesse til Brunsvig-Lüne-
borg oc. Dronning til Danmark og
Norge, de Benders og Gothers, Hertuginde til
Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken,
Grevinde til Oldenburg og Delmenhorst.

Min Allernaadigste Arve-Dronning.

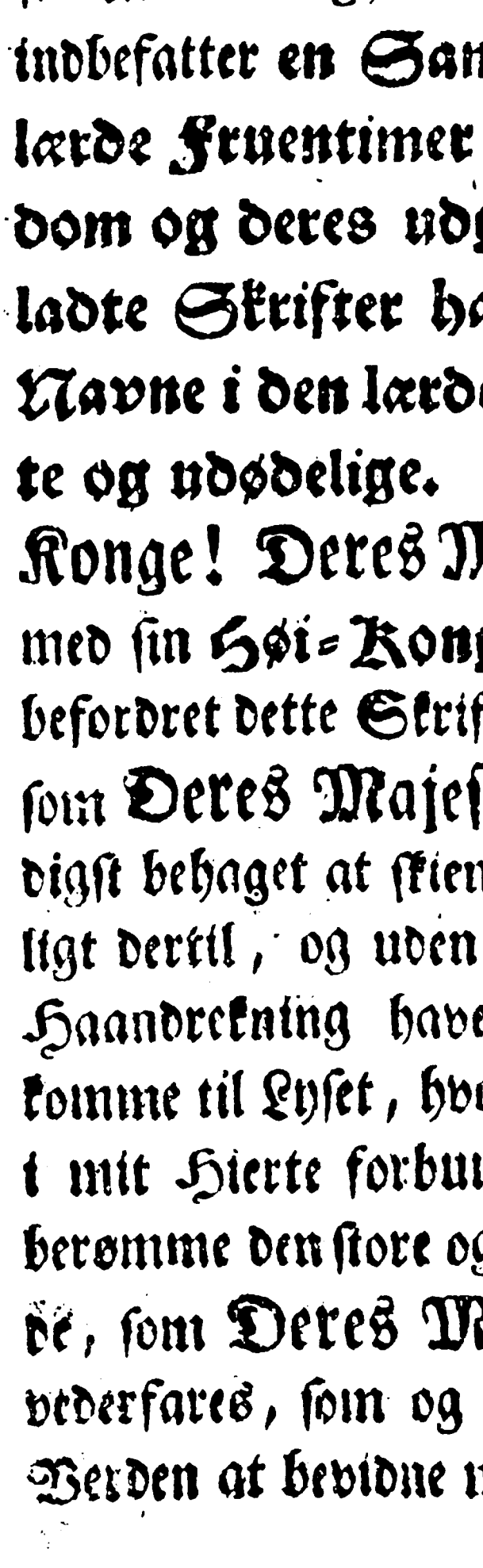
Stormægtigste Monark,
Allernaadigste Konge!
Stormægtigste Allernaadigste
Dronning!

Det

D

et haver allernaadigst behaaget
Deres Kongelige Maje-
stet Tid efter anden i nogle
Aar med Hvi-Kongelig Naade og
Velbehag at imodtage mine ringe
Strifter, som jeg haver ladet udgaae,
og Deres Kongelige Majestet i
allerdybeste Underdanighed opofret, hvil-
ket ikke andet kand end give mig nu den
allerunderdanigste Frihed, ligeledes at o-
verlevere Deres Majestet dette Brev,
desuden give mig de mangfoldige og over-
flodige Naades-Bevisninger, som De-
res Kongelige Majestet idelig ha-
ver ladet og endnu lader falde paa mig,
den allerstorste Dymuntring og heftigste
Elskynndelse, atter at indfinde mig for
Deres Majestets Kongelige Tro-
ne, for at nedlegge i samme allerdybe-

ste Underdanighed dette Skrift, som indbefatter en Samling af Danske lærde Fruentimer, som ved Lærdom og deres udgivne eller efterladte Skrifter have gjort deres Navne i den lærde Verden berømte og udødelige. Allernaadigste Konge! Deres Majestet haver selv med sin Høi-Kongelig Barmhødhed befordret dette Skrift til Trykken, saasom Deres Majestet haver allernaadigst behaget at skienke mig noget anseeligt dertil, og uden denne Kongelige Haandretning haver det ikke kunnet komme til Lyset, hvorfor jeg finder mig t mit Hierte forbunden offentligten at berømme den store og Kongelige Naade, som Deres Majestet lader mig vederfares, som og for den hele lærde Verden at bevidne min ueendelige Taknem-

nemmelighed jeg er **Deres Majestet**
allerunderdantigst skyldig. . Og denne
ret **Kongelige** Gavnildhed tilfiger og
giver intg et nyt Haab, om flere og
større **Kongelige** Naades-Bevisnin-
ger, til min Lysts Fornøelse og Be-
standighed med flere Skrifter at zire mit
Fæderneland. Een saa stor og roos-
værdig Omhu, som **Deres Majestet**
bærer for alle sinulle Videnskabers Op-
komst, Fortplantelse, og Tilvæxt i sine
Riger og Lande, een saa mageløs Yn-
dest og Kierlighed for Lærdom og de
Lærde, een saa ugemene Naade og u-
slatterlig Gavnildhed, som **Deres**
Majestet saa ofte haver yttret, og
givet saa tilstrækkelige overbevisende
Brev paa, kand ikke andet end som
kraftig opmuntre de Studerende iblandt
Landets Børn med en brendende Lust,
og en ufortrøden Flid at legge sig efter

nyttige Videnskaber, og derved gøre sig dygtige og beqvemme til Fædernes landets Tjeneste, da Kongen med saa stor Bevaagenhed og utroelig Gavnlighed paaskønner og belønner Videnskabers sande og ægte Dyrkere. Hvad Under, naar Kongen tilrekter de Lærde saa herlige og opmuntrende Belønninger, at den eene da kappes med den anden ved Dyd, Flittighed og Lærdom at overgaae hverandre, og med en tilsladelig Efterstræbelse stræbe efter at gøre sig bekiendte og værdige til saadan en Kongelig Naade, hvo kand da vel andet, siger jeg, end anvende Tiden nyttig, og opofre den paa de ædle Studeringer, naar Kongen giver saa forundringsværdige og merkelige Prøver af sin utrettede og ugemeene Bevaagenhed for dem. Sandelig Videnskaber maae nødvendig blomstre, florere, og
om.

omsider komme til deres fuldkomne
Moenhed , saa længe Kongen som
Lærdoms og Videnskabers Elsker , Be-
fordrer , Handhæver , Beskytter og Op-
holder ved alle Leiligheder lader saa pris-
værdig en Lust til Lærdom , saa stor en
Omhu for Studeringer , og alernaadigst
Velbehag til Videnskaber frem-
skinne. Vi have i Hans Majestet
saa nidkier og omhyggelig en Konge
for Lærdoms Forfremmelse , som nogen
Tid kunde gives , og den herlige Anseel-
se , som Lærdom i vore guldne Tider
staaer i udt vort Norden , ja de Straa-
ler , som den tindrer af , hvilke den kaster
fra sig i de omgrendsende Lande , haver
den Landets Sool at takke , som
med sit klarstinnende Majestetiske
Naades Lys bestraaler og overstinner
de Lærde. Ingen værdigere Konge
kunde Skiebnen have udvalgt og skien-

Let os, til at klæde den Nordiske Tro-
ne, som i fuldkomnere Grad haver ar-
vet sine heiloblige Fædres høistprisvær-
dige Kierlighed for Lærdom og de Lær-
de, end som vor Allerlivsaligste
Monark, hvo kand vel høiere elske,
handhæve, forfremme, og befordre Vi-
denskaber, end den Konge som nu haver
bestegit sine Fædres Trone, og til Nor-
dens Lyksalighed klæder deres Konge-Sæ-
de. O! en Lyksalig Tid! jeg ofrer uaflade-
lig mine Bønner til Himmelen, og y-
der mine Taksigelser til Eliebneis
Herre for den Lyksalighed mig er be-
teed, at være født i en saa livsalig, eie-
god, naaderig, ulignelig ja guddom-
melig Konges Tid, den allersterste
Konge under Solen. O! tusende
Gange lyksalige, som nyde den Lykke,
at leve under saa naadig en Regtering.
Ingen større Taknemmelighed kand op-
ten-

tendes i mit Herte, og opstige i det
Høie, end den jeg er den Allerhøieste
heri skyldig. O! at jeg ret kunde stien-
ne paa min Konges Naade, og vide
ret at benytte mig af de Kongelige
Belgierninger, hvorpaa jeg seer ofte
saa utvivlelige Prover, dog fand jeg ikke
nægte, at jeg jo daglig seer med en in-
derlig Glæde min Konges mildeste
Omhu for Videnskaber, som forævi-
ger saa stor en Konges Navn og for-
planter dets Roos et alene til Jordens
men endog til Himmelens udstrakte
Grendser, den maatte være seende
blind, og ved sin Følelse føleløs, som
ikke kunde see og føle en kraftig overbevæ-
rende Virkning af Deres Majestets
overflødige Naade og Barmhædighed for
Videnskaber, den fand dog ikke andet
end falde enhver Skionsom i Sind og
Øie, og som et Sindbillede daglig se-

ve i Tanterne. Hvilken ugemeen og rar Lykke for de unistelige Videnskabber, at florere under en Konge, som gør alt sit til at befordre og handthæve de samme, hvorpaa findes fast utallige Exempler som til vore Efterkommeres Forundring end fremvise, og hvorom saa mange prægtige og kostbare Verker enten paa Kongelig Beføstning komne til Lyset eller og med Kongelig Haandretning understøttede end tiende til Vidnesbyrd, og saa mange af vore Lærde selv forkynde. Jeg maae forlade denne ellers behagelige Afhandling, og forsoie mig til det, som er mig meest angaaende, da maae det tillades mig at spørge om de ikke ere stensynlige Spor paa Hans Majestets Gavn mildhed mod mig, som jeg ved alle Leiligheder haver sporet, paa egen Søgning Kongelig Beføstning at holde mig frem

frem ved Bogen; de mange andre
Naades-Belgierninger, med at skienke
mig adskillte Gange Kongelige Gaver
til mine Bøgers Udgivelses ere jo unæg-
telige Beviser paa det jeg her skriver.
Denne opmuntrende Kongelige Naa-
de indskærper mig den allerstørste Lust
og Attraae, at læse og skrive, og at
udvelge til mit Val-Sprog: Legendo
& scribendo. Jeg kunde endnu frein-
føre ikke ringere Prover herpaa, da
Kongen værdiger mine uværdige
Strifter sin allernaadigste Velbehag,
og imodtager dem med den allerstørste
Mildhed og Naade, jeg enten kunde
forestille, tilønste eller tilbede mig.
Hvad Svi-Kongelig Gavnildhed
Hans Majestet lader see mod andre
Lærde til Lærdoms Freuvert, som ha-
ve gjort sig langt værdigere, at blive
deri deelagtiggjorte end som jeg, det
over-

overlader jeg til dem selv at fortælle; thi skulde jeg Stykkevis opregne alle de Kongelige Naades-Betisninger, som saa mange Lærde siden Hans Majestets Lyksaligste Regterings Tiltrædelse ere beteede, da blev det et Arbejde af den Vidtløftighed og Banse- lighed, hvortil hverken den flygtige Tid eller mine ringe Kræfter kunde strække. Nok er det, de ere bitterlige og ligge blotte for hver Mands Dine som ikke ere aldeles vantundige i vor nye lærde Historie. Jeg bekiender oprigtig min Uformuenhed, at jeg ei engang haver været i Stand til at overkomme det li- det at udføre, som er mig selv anrøren- de, hvor rig og overflodig en Materie jeg end fandt for mig, end sige, at skul- le begive mig i en dybere Fortælling herom. Jeg tilstaaer og med en inder- lig Glæde, at jeg intet hellere havde

ønsket mig, end at have kunnet af-
handle denne Post efter den Værdig-
hed, som dens Bigtighed udfordrede,
og med den Estertanke overveie den,
som den fortiente. Men min Ube-
gavenhed, mine ringe Gaver, og den
liden Styrke jeg besidder i Veltalen-
hed, som og min upyntede Stil erkten-
der jeg alt for vel, hvilket forbyder mig
at kunne fremføre noget værdigt og
stort om den allerværdigste og største
Konge Jorden kand eie, om hvilken
der aldrig kand tales og skrives saa vær-
digt, som kunde svare til Hans Ma-
jestets høie Egenstaber, saa meget,
som kunde udtomme deres Afhandling,
at der jo dog var nok tilovers, at kun-
ne siges og skrives langt mere derom.
Jeg statterer det ikke for en ringe Part
af min Lyksalighed, at have haft den
Lykke i kort Begreb at forestille den rin-
geste

geste Part af Videnskaberne's Lyksalig-
hed under saa stor en Veldæder, men
hvo fand vel i det øvrige noksom efter
Fortieneste berømme denne Hans
Majestets høitroosværdige og utret-
tede Omsorg for Studeringer, som ligge
Hans Majestet saa nær paa Hert-
tet, og hvis Tilværelse er Sam saa høit
anliggende at formærke, thi den fand
aldrig noksom berømmes, men hvor
afincægtig er jeg ikke at tale herom.
Sandelig her fattes mig Tanter og
Ord til at kunne tilbørligen betegne og
forestille saa stor og mageløs en Kon-
ges livsalige Naade. Ingen, ikke den
største og mandigste Betsalenhed man
vidste af at sige, kunde forslaae, til at
forkynde Hans Roos, og at skattere
Hans uslatterlige Naade, ingen Tun-
ge, et engang tusende Tunger kunde
værdelig indbefatte og udføre saa pris-
vær.

bærdig. en Konges forundringsværdi-
ge Dunder, al Menneſkelig Veltalenheds
Konſt var hertil utillſtrækkelig og alt for
ufuldkommen til at kunne udfinde ſaa
hoie Tanter og prægtige Ord, for at
klæde deres pyntede Stil den Dragt,
ſom torde nærme ſig til det Kongelige
Burpur, den lykkeligſte og ypperligſte
Boet, hvor rlig han end var paa zir-
lige Boetiſke Talemaader, paa nette
og levende Indfald, ſkulde dog her kom-
me til korte, hans Boetiſke Geiſt ſtand-
ſe, og den flydende Mare fortorres, kort
ſagt: Ingen Tanke ſaa ordentlig, høi
og rigtig, ingen Ord ſaa fuldkomne
nette og beqvemme til at udtrykke og
foreſtille denne til Forundring optrone-

Naade for Deres Majestets hellige
Dien, og undertiden allernaadigst beha-
get, at læse i dem, men endog ofte til
ydermere Opmuntring for mig saavel
mundtlig udeladt sig meget naadigt for
mig, som ved sine Høie Ministrer la-
det mig i meget naadige Ord om sin
Høi-Kongelig Naade forsikre. Und-
seelse og Bestedenhed tillader mig ikke
at melde videre herom. Tag derfor,
Allernaadigste Konge! for de uen-
delig-store Prøver af Deres Konge-
lige Majestets særdeles Kongelige
Naade og overflødige Naades. Bevis-
ninger, med sædvanligt Naadigt Die-
kast mod dette Skrift, som et offentlig
allerunderdanigst Taknemligheds Vid-
nesbyrd endog til den sidste Esterstægt

og de langt efterfølgende Tider, saa
skal min utrættede Flid aldrig trættes,
saa længe Blodet røres i mine Aarer,
med en ufortrøden Flid og en uafslade-
lig Bestandighed at arbejde til Publict
Nytte og mit Fædernelands Ære.
Maatte jeg da være saa lykkelig, som
jeg staaer i det faste Haab derom, at
dette som en ringe Frugt af min Flid
kunde vinde Deres Majestets aller-
naadigste Behag, kand det ikke andet
end forsøge min Flid, ligeledes at af-
handle flere Parter af Fædernelandets
Historie, og tillige anseer det for den
høieste Lykke og største Glæde jeg for
nærværende Tid vilde tilnøste mig. Og
som Deres Kongelige Majestet
foruden andre høie og nyttige Viden-

flaber, som De besidder, haver for-
meligen tilvelebragt Sig en ugeimen og
besønderlig Kundskab i den Nordiske, som
Deres Majestets egne Rigers og
Landers Historie, saa fortrøster jeg mig
allerunderdanigst til, at denne ringe
Prøve af vor Danske lærde Historie,
som jeg bærer i Deres Majestets
hellige Hænder, ikke bliver af Landets
livsaligste og mildeste Fader for-
sinaaet, men allerunderdanigst forseer
mig til, at det af Deres Kongelige
Majestet maatte værdiges med Naad-
de at blive anseet. Hvad kand vel tie-
ne til større og kraftigere Bevlis paa
Lærdoms blomstrende Tilstand her i
Norden, end som Deres Majestets
egne Rigers gamle og nye lærde Qvin-
der

der, hvoraf en anseelig Deel haver op-
naaet een til Misundelse usædvanlig og
grundig Lærdom, en ugemeen- og dyb
Indsigt i de fleste Videnskaber's Parter,
og en forundringsværdig Forfarenhed i
fremmede Sproge, som og besiddet et
stort Skrive-Talent, med deres lærde
Benne at forsøge deres Fædernelands
Anseelse, saa at Lærdom og sinulle Vi-
denskaber endogsaa hos dette Kion ha-
ber til deres uudslættelige Roods forplan-
tet og foræviget deres udødelige Navne
til Eftertidens ævigvarende Erindring,
og derved forhvervet deres Fæderneland
den Ære, som haver overalt udbredet
sig i andre Lande, og stedse i en ufor-
visnet Erindring skal blomstre og flore-
re, og ikke af Tidens misundelige Æl-
de fortæres. Disse ubevæbnede og vær-

gelse lærde Qvinder anholde ogsaa al-
lerunderdauigst om Deres Kongelige
Majestets allerhøieste Besyttelse, at
det maatte dem allernaadigst tilstædes,
at laane al deres Glands, Zir og Ære
fra Deres Majestets Kongelige
Purpur, om de ellers torde vove at
fremstille sig paa den lærde Skueplads,
lad deres medfødde Undseelse og Bly-
færdighed være deres Tolt til at tale
for deres Beste, og at være dig, O Sto-
re Konge! til din allerhøieste Besyt-
telse opofrede og antagne. Deres
Majestet vilde derfor allernaadigst
lade det sig befalde, at de tage deres
Tilflugt til Deres Majestets Kon-
gelige Trone, som det eneste og sikker-
ste Tilflugts-Sted, hvor de kand gjøre
sig

sig Haab om den Kongelige allerml-
deste Bestyttelse, som de iaa meget
trænge til, om de ellers skal vinde no-
gen Yndest og Anseelse blandt deres
Landsincend. Men jeg maa afbrude,
at ikke denne min allerunderdanigste
Tilskrift skal overgaae de sedvanlige
Grenser, jeg nærmer mig derfor i dy-
beste Verbodighed til Hendes Maje-
stets vor allernaadigste Dronnings
Kongelige Trone

Stormægtigste, Allernaadigste
Dronning!

Øngtet om Hendes Majestets
store Bevaagenhed og Naade for
Lærdom haver indtrenget sig til det in-
derste af Riget, førend det havde den

Hykke, at Hendes Majestet betraad-
de dets Grendser, den roosværdige Lyst
Hendes Majestet lader spore hos sig
til Fædernelandets Sprog at lære, og
adskillige Danske Skrifter at læse, ha-
ver givet mig den allerunderdanigste
Frinodighed, at torde frembringe dette
Skrift for Hendes Majestets helli-
ge Dien, og derfor understaaer jeg mig
i allerdybeste Underdanighed at nedlegge
det for Deres Majestets Kongeli-
ge Trone, da Hendes Majestet
i alle Ting træder i vor i Livet Livsa-
ligste og i Døden Søitsalige Dron-
ning Lovises prisværdige Foedspor,
og som Høystbemeldte Dronning
havde den Naade for mit Vert med
særdeles Kongelig Gavnildhed at un-
derstøtte det, smigrede jeg mig af det
fa-

faste Haab, at skulle have nødt den Lyk-
ke allerunderdanigst at tilgænge og over-
give Hendes Majestet det, men
Søistsamme Hendes Majestets alt
for tilige Død berøvede mig den høie
Fordeel, da Sun omskiftede det jordt-
ste Purpur med det Himmelste, hvor-
for jeg gjorde mig de ufælsbare Tanker,
at ingen kunde det nu med større Ret
tilkomme og opofres, end som Hendes
Majestet, som Landets livsaligste
Moder. At tale her om Hendes
Majestets høie Dyrer, som Sun af
Himlen saa overflødtigen er begavet med,
inderligen zire Hendes Høi-Kon-
gelige Person, og gjøre Hende til en
Stor Dronning for sit Folk til hele
Verdens Forundring, er ikkuns at for-
ringe dem, Chrysofomi gyldne Mund
bur-

burde fortælle dem, om det ellers skulde
ske med nogen slags Held og Lykke. Jeg
for min Part tør ikke afpense Hendes
Majestet, saasom mig fattes de ægte
og livagtige Farver, som dertil behø-
vedes, her er ikke fornødent at flattere,
thi Farverne ere alt for uægte til at
kunne give Skildret den rette Anseelse,
at det kunde ligne dets ulignelige Orig-
nal, som er et saa mageløs og herlig
Naturens Mesterstykke, hvilket ingen
med livagtige Farver kand afskildre for-
medelst dets store Fuldkommenhed, skal
nogen, saa maane en Protogenes og en
Apelles give det sine ægte Farver og le-
vende Skattering. Hendes Majestet
ville tilsidst allernaadigst tillade, at til-
legge dette allerunderdanigste Ønske, at
Himmelen ville til al den Lyksalighed,
som vor **Søisalige Dronning** i hote-
ste

ste Grad besad, skienke Hendes Ma-
iestet dette eeneste, som Søistsamme
Hendes Maiestet savnede, med et
langt Tid at gjøre os længere Iufsalige.
Min allerunderdantigste Taknemelig-
heds Blygt tilliger mig ogsaa her at af-
legge min Tak for Hendes Maiestet
vor allernaadigste Enke = Dron-
ning, den allerdurchleuchtigste
Fyrstinde af Saxe = Hilsburg-
hausen, Fyrstinde Lovise, og
Hendes Kongelige Hønhed vor
allernaadigste Princesse Char-
lotta Amalia, for al den Naade, jeg
haver oppebaaret i Særdeleshed til det-
te mit Verks Fremgang, som Hendes
Kongelige Maiestet, og Deres
Durchleuchtigheder ved Deres naa-
dig-

digste Haandrefning og Gavnildhed
have forhjulpet til Trykken, og derved
vifet saa store Merker, af Deres ret
Kongelige Naade for mig. Det er
ikke inueltigt, at min Tak fandt afbeta-
le Deres Kongelige Velgierninger,
dog haver jeg ikke kunnet efterlade at
fyldestgjøre min paacæfede Pligt, at
fremlegge mit allerunderdanigste Tak-
nemmeligheds Vidnesbyrd, og med al-
lerdybeste Erbødighed at erkiende og
kundgjøre saa kiendelige Prover af
Hendes Maieftets og Deres
Durchleuchtighederes Naades-Be-
visninger, jeg haver derfor hverken
kunnet eller vildet forsømme denne mit
allerunderdanigste Skyldighed at efter-
komme, at jeg ikke skulle ansees for U-
sien.

skøn som og Uværdig til sig Konge-
lig Naade at vinde. Jeg burde vel tale
om Hendes Maiestet og Deres
Kongelige Hønheders høie Dyder
og rare Egenstaber, som Deres Fød-
sel og Opdragelse haver tilegnet Dem,
men jeg veed, at Hendes Maiestet
og Deres Kongelige Hønheder
habe Afstye, at sinne af fremmed
Klarhed, end den som Deres egne ypp-
perlige Egenstaber give fra sig, som ved
mit Stngge-Verk bleve fordunklede,
og deres Glands berøvede. GUD den
Allerhøieste overgyde Begge De-
res Maiesteter med den allerhøie-
ste Lyksalighed, som Land opnaa-
es, til Rigerne bestandige Flor
og

og Velstand, det ønskes og tilbedes
uafsladeltig i allerdybeste Underdanighed

af

Min Allernaadigste
Arve-Herres og Konges,

Min Allernaadigste

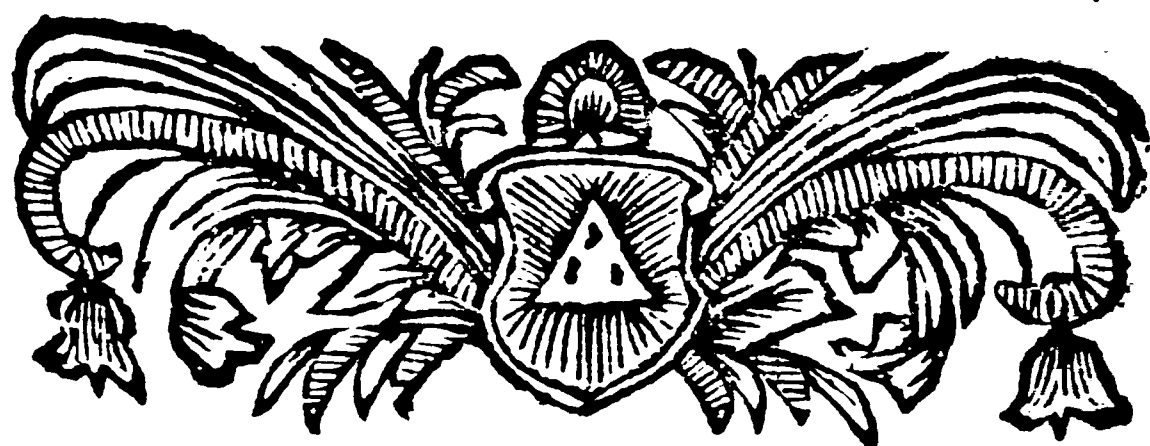
Arve Dronnings,

Deres Kongelige Majesteters

Kjøbenhavn, den 9 Martii paa
min Fødsels-Dag Aar 1752.
i mit Alders 24de Aar.

Allerunderdanigste Arve troe Underfat
og Tiener og uafsladeltig Forbeder
hos GUD

Friderich Christian
Schönau.

Fortale til Læseren.

G. L.

Da jeg haver paataget mig efter andre polerte Nationers prisværdige Exempel at forævige mit Fædernelands lærde Qvinder, som ved deres Værdom og udgivne eller efterladte Skrifter have i den lærde Verden gjort deres lærde Navne udødelige, at man deraf kunde paaskionne, at Danmark og Norge ogsaa havde været frugtbare paa lærde Qvinder, som fand sættes i Ligning med Italienske, Spanske, Engelske, Franske, Hollandste, Tydske, og Svenske lærde Qvinder, ja endog sættes imod dem, hvoraf mit Fæderneland ligesaa vel som andre Lande fand bryste sig, og til sin Ære fremvise et anseeligt Tal, saa vil jeg som til en Indledning efter andre Skribenters Sædvane, som have skrevet om lærde Qvinder, give mig den Ære,

Sortale.

Ære, at anføre de Skribentere, saavidt de ere mig bekiendte, som i Særdeleshed have skrevet om lærde Qvinder, og derved forplantet deres lærde Navne til den silde Esterflægt, alt tit det smukke Rions uudslettelige Noos og udødelige Xreminde: PLUTARCHI Bog de mulierum Virtutibus er endnu til i vore Tider, som JAMESIUS haver anmerket in Catalogo Bibliothecæ Rodlejanæ, Conf. ZIMMERM. Floril. Philol. Historic. Tom. II. pag. 534. VOGLERUM Introd. Univ. in Notitiam Cujuscunque generis scriptorum pag. III. 3 JOANN. RODINI Method. ad facilem Historiarum Cognitionem *Amstelædami* 1650. pag. 409. finder jeg anført PLUTARCHI Liber de claris Mulieribus, og Hr. Professor WADSKJÆR i Anmerkningen til det Vers: Fruentimæts Hønsagtelse for Mod og Mandom A (2) paa den anden Side citerer bemeldte PLUTARCHUM de virtutibus Mulier. de Mulieribus Pythagoricæ Sectæ addictis haver PHILOCHORUS Atheniensis Grammaticus skrevet et heelt Volumen efter SVIDÆ Bidnesbyrd, som kalder denne Bog: Συναγωγήν Ἡσείδων γυναικῶν in voce Φιλόχορος. Vid. JUNCKERI Præfat. in Centur. Fœm. erudit. pag. II. og MENAGIUS Histor. Mulier. Philosoph. pag. 81. APOLLONIUS STORCUS haver efter PHOTII Beretning in Bibliotheca skrevet en Bog de Mulieribus, quæ
phi

Sortale.

philosophatæ sunt, see MENAGIUM l. c. p. 79.
og JUNCKER l. c. JOH. BOCCACII de CERTAL-
DO de Mulieribus claris ad ANDREAM de AC-
CIAROL' de FLORENTIA ALTEVILLE Comitis-
sam Liber. Sine anno & loco in Folio vid. Bib-
liothec. ZOCHIAN. in Append. Bibliothecque
des Dames pag. 1421. in Bibliotheca ROST-
GARDIANA pag. 470. iblandt MSSt. anføres
Jo. BOCCACIUS de Mulieribus claris MSSt.
JOH. BOCCATIUS Skrift anfører og rooser JA-
COB. THOMASII de fæmin. erudit. *Lips.* 1671.
Th. II. § 3. Den berømte MICHAEL NEAN-
DER i sin herlige og grundlærde Fortale til sine
Erotemat. Græcæ Lingv. *Basil.* 1561. p. 155.
melder og om det. Denne bemeldte NEANDRI
Bog hører iblandt rare Bøger, og hans For-
tale af MORHOF i hans Polyhist. regner iblandt
de lærdeste Fortaler, som nogensinde ere ud-
komne, saasom den meddeeler os en god Kund-
skab de eruditione literaria in genere, og frem-
fører mange mærkværdige Ting de libris &
scientiis deperditis. Ostbenævnte JOHANNIS
BOCCATII Bænk de præclaris Mulieribus skal
ellers ofte være oplagt fra Trykkeriets første
Begyndelse efter MATTHIÆ HENRICI SCHACH-
TII Bidnesbyrd i sin smukke Fortale til sit
Schediasma de eruditis Mulieribus Daniæ *No-
vis Literar. Lubecens.* Ao. 1700. pag 209.
insert. er ellers udfommet 1473. in folio efter

Fortale.

JUNCKERS Beretning in Centur. de fœm. erud. § 9. pag. 12. men nævner ikke Stedet, hvor det er trykt. WADSKIÆR l. c. citerer et Oplag deraf *Ulmæ* 1473. som er nok det samme som JUNCKER melder om. Til *Bern* skal den være trykt 1539 fol. som EBERTI i Fortalen til sit erøffnetes Frauenzimmer-Cabinet b. 3. og BURC. GOTTH. STRUV. Introd. in Notit. rei Literar. Jen. 1710 Cap. 5. p. 223. anføre. SCHACHTIUS l. c. melder om et Oplag af dette Bæft af *Uaret* 1593. *Bernæ Helvetiorum* in Folio & *Florentiæ* 1598. 8. D. CHRISTIAN GOTTLIEB JÖCHER i hans *algemein. Gelehrten-Lexic.* Tom. I. pag. 1146. melder, at JOHANNES BOCACCIO eller BOCATIUS fra *Certaldo* i det *Toscaniske* haver skrevet *de illustrium virorum & fœminarum casibus; de bene-vel malefactis mulierum clararum.* Paa *Fransø* skal den være udkommet til *Paris* 1493. fol. og paa *Tydsø* oversat af en Medicus til *Ulm* og trykt til *Augsburg* Aar 1471. og 1543. ziret med Figurer, hvilket stadfæstes af BEUGHEM. *Incunab. Typogr.* p. m. 32. JOH. HALERVORD. *Bibliotheca Curiosa* p. 164. *Bibliotheca Bosiana* pag. 304. TEISSERIUS in *Catalogo* pag. 166. Conf. JUNCKER *Cent. fœm. erud.* § 9. pag. 12. CASP. SAGITTAR. *Introd. in Histor. Ecclesiast.* p. m. 680. & EBERTI l. c. Titelen af den Tydsøe Oversættelse finder jeg i be

Fortale.

bemeldte Append. Biblioth. ZOCH. I. c. saales
des: BOCCACII JOH. CENTO NOVELLA hundred
neuer Historien, welche eine Gesellschaft von
dreien Männern und siben Weibern zu Flo-
renz zusammen geredt. Straßburg 1540. ejusd.
ein schöne Cronica oder Hystoribuch von den
fürnämlichsten Weibern; durch D. Henric-
cum Steinhöwel in das Teutsch gebracht.
Augsp. 543. fol. Denne sidste Tydske Overset-
telse er den forberorte Skribentere melde om at
være giort af BOCCACII Berf de claris muli-
eribus. Denne Boges Titel findes ellers saa
forskjellig hos adskillige Skribentere, SCHACH-
TIUS I. n. c. kalder den JOHANNIS BOCCACII
FLORENTINI de illustribus Mulieribus Liber.
MATTHIAS ZIMMERMANN in Florilegio Philo-
logico-Historico *Misena* 1687. & 89. Tom.
II. pag. 534. giver Bogen Titel de claris Mu-
lieribus, ligeledes ROSTG. STRUV. & WADS-
KJÆR II. cc. EBERTI nævner den JOH. BOCCACII
opus de præclaris Mulieribus, JUNCKER I. c.
ansøger en fuldstændigere Titel af denne Bog
i disse Ord: Historiæ de claris mulieribus re-
centioribus quidem paucis, plurimis autem
illis, quæ apud veteres gentiles aut vitiis aut
virtutibus inclaruere. In Append. Biblioth.
ZOCH. I. c. findes en anden Titel og hos LEHMS
i hans Teutschlands galante Poetinnen seer jeg
BOCCATIUS Lib. II. de laudibus mulierum

Sortale.

allegeret. Det fand være, at Titlen, som ofte skeer, er ved de forskiellige Oplage bleven forandret, og hvad SCHACHTIUS, STRUV, LEHMS, EBERTI og de andre angaaer, saa have de sandskee ikkuns sat Titlen efter Skriftets Indhold, uden just at bekynre sig efter Skriftets egentlige Titel, som de formodelig ikke have seet. STRUV melder ellers om dette Skrift, at det fornemmeligen fremviser Qvinder, som ved Heroiske Dpder ere berømte. JACOBI PHILIPPI BERGOMENSIS, fratris ordinis Heremitarum D. Augustini de plurimis claris selectisque mulieribus opus. Ferrariae impressum opera & impensa Magistri LAURENTII de RUBEIS de VALENTIA 1497. vid. ZOCH. Bibliothecae des Dames pag. 1421. hos SCHACHTIUM l. c. anføres et Oplag af 1417. under denne Titel: JACOBUS PHILIPPUS FORESTUS PATRIA BERGOMENSIS, vulgo dictus Eremitarum ordinis Augustinorum de claris mulieribus Christianis librum unum composuit Ferrariae 1417. in folio expensis LAURENTII de RUBEIS de VALENTIA. JUNCKER l. c p 12. anfører ligeledes Oplaget af 1497. under denne Titel: JACOBI PHILIPPI BERGOMATIS seu BERGOMENSIS (qui à sui ordinis scriptoribus vocatur JAC PHIL FORESTUS) ord. Erem. mortuique 1518. [alii 1520.] Liber de claris Mulieribus Christianis ad Beatricem Arragono-

Sortale.

norum. Hunnorum & Bohemorum Reginam
Ferrarie Ao 1497. fol. Conf. BEUGHEN. I c.
pag. 28. Vossius de Historicis Latinis p. 663.
og TEISSERIUS in Catalogo pag. 147. EBERTI
l. c. b. 2. Om dette hans Verk de claris mu-
lieribus melder BODINUS in Method. Historic.
p. 409. ogsaa ZIMMERMANN in Florilegio Phi-
lologico-Historico Tom. II. pag. 534. Jö-
CHER l. c. Tom. I. pag. 997. giver os denne
Underretning herom: JACOB PHILIPP BERGOMAS
eller BERGOMENSIS født til *Bergamo* af Fami-
lien *Foresti*, endskjønt han ikke betiente sig af
Familie-Navnet, men skrev sig de fleste Gange
BERGOMAS har skrevet en Tractat de fœminis
illustribus, som 1497. til Ferrara, 1506 til
Venedig og 1521. med Tilæg er trykt til
Paris in Folio, af FRANC. SANSOVINO paa Italis-
ensk 1581. til Venedig in 4to oversat. For
det øvrige merker man vel af JUNCKER l. n. c.
at JACOBUS FORESTUS er een og den selvsamme
med JACOBO PHILIPPO de BERGAMO. EBERTI
kalder ham PHILIPPUS JACOBUS FORESTUS. JOA.
PERESIUS MOYA, eller Jo. PEREZ de MOJA
EBERTI i hans Sortale til hans eröffnetes *Fraus*
enzimmer, Cabinet kalder ham urigtig MOYER
de claris Hispaniæ Mulieribus *Madrid* 1503.
Dette Verk anfører Paullini in der zeit fürts-
jenden erbaulichen Lust Part 2 pag. 1097. Jo.
MOYA en Spanier haver skrevet om lærde og
be

Fortale.

berømte Spanske Qvinder, skriver Paullini i Fortalen til sit Hoch- und wohl-gelahrtes Teutsch. Frauenz. men nævner hverken Aar eller Stedet det er trykt. D. JÖCHER i sit algemeines Gelehrten-Lexicon Tom. III. p. 582. beretter, at Jo. PEREZ de MOJA har skrevet varia Historia de santas y illustres mugeres, men haver ligeledes forgiettet, at anføre Sted og Aar, hvor og naar det er kommet til Lyset, ligeledes Nova Literaria Lubecensia Ao. 1701. pag. 108. WEPPLING. Gynæc. doct. pag. 29. og STRUV in Introd. in Notit. rei Literar. pag. 223. som allegerer et Oplag af denne JOH. PEREZII MOJA Verk om lærde og berømte Spanske Qvinder, som skal være udfømt ligeledes til Madrid udi Aaret 1583. det samme Oplag af Aaret 1583 stadfæster ogsaa TEISSERIIUS l. c. pag. 196. LESNAUDERIES PIERRE de l'ors scribe des Privileges de l'université de Caen, la louenge de Mariage & recueil des Histoyres des bonnes vertueuses & illustres femmes. A la fin: imprimé nouvellement à Paris par ALAIN LOTRIEN & DENIS JANOT Imprimeurs & Libraires. 4. uden Aarstal vid. ZUCHII Bibliothéque des Dames l. c. JÖCHER l. c. Tom. II. pag. 2395. bevidner, at denne FRANÇOIS PIERRE de LESNAUDIÈRE haver ogsaa skrevet traité contre les maivoises femmes: ANDREAS FULVIUS eller FULVIO PRÆNESTINUS aliàs SABINUS

Sortale.

mus haver udgivet illustrium virorum & mulierum Imagines *Roma* apud JACOB. MOZACHIUM 1517. octernionibus triginta. Vid. HALERVORD. in Bibliotheca curiosa pag. 10. og SCHACHTIUS l. c. JÖCHER l. c. Tom. II. p. 807. JOA. MATTHÆUS LUNENSIS de Mulieribus claris *Paris* 1520. 8. Conf. MICH. NEANDER in Præfat. ad Erotem. Græcæ Linguæ *Bas.* 1561. 8. pag. 155. Nova Literar. Lubecens. Ao. 1701. pag. 108. STRUV. in Introd. in Not. rei Liter l. c. og EBERTI l. c. anføre den. Conf. etiam STRUVII Supplementa ad Notit. rei Literar. *Fen.* 1710. ad § XV. pag. 224. in Supplemento pag. 51. JÖCHER l. c. Tom. III. pag. 287. JOHANNIS PINI TOLOSANI eller Jo. du PIN eller PINUS fra Toulouse Liber de Mulieribus claris udfømt til Paris in Folio per COLINÆUM Ao. 1521. vid. TEISSERIUS l. c. pag. 198. SCHACHTIUS l. c. & STRUVII Supplementa l. c. JÖCHER l. c. Tom. III. pag. 1570. de Mulieribus claris & memorabilibus aliquot diversorum Scriptorum opera excusant *Parisiis* 1521. fol. Conf. TEISSERIUS pag. 328. & SCHACHTIUS l. c. THALAMON. Templum illustrium virorum ac Mulierum paa *Frankf.* trykt i 8. 1530. teste SCHACHTIO l. c. et *Dplag af Aaret* 1538 anfører PAUL. BOLDUANI Bibliotheca Historica pag. 271, von den übertrrefflichisten und berühmtesten Frauen

Sortale.

Broßiff in der Gemeend, und Broßiff innsunderheit gezelt sampt iren rümlichen Thaten, durch Herrn Johann Pfeiffelmann Würzburgis. Secretario aus dem Latein in Teutsch transferiert, und fürter durch Johann Gaseberg in Druck verordnet, Meynz durch Job. Schöffler 533. 4. vid. Zochii Biblioth. des Dames l. c. JOSEPHUS à PINO siges at have skrevet de claris viris & mulieribus Ao. 1550. efter SCHACHTII Vidnesbyrd l. c. JÖCHER i sit algemeines Gelehrten-Lexicon Tom. III. pag. 1570. skriver, at Jo. du PIN eller PINUS fra Toulouse har skrevet de claris fœminis og Tom. III. pag. 1582. berettes, at Joh. de Pinus fra Toulouse har skrevet en Tractat de claris fœminis. BERNHARDINUS SCARDEONIUS Historicus og til Padua Canonicus, haver skrevet iblandt andet ogsaa de mulieribus eruditae teste PHILIPPO LABBE in Bibl. Bibliothec. p. m. 47. Conf. JÖCHER l. c. Tom. IV. pag. 195. Berket er ellers trykt til *Basel* apud NICOLAUM EPISCOPIUM JUNIOREM 1560 in fol. vid. SCHACHT. l. c. FULVIÆ OLYMPIÆ MORATÆ opuscula *Basil.* 1562. 1570. og 1580. in 8. CÆLIUS SECUNDUS CURIO som befordrede MORATÆ Berket til Trykken haver dediceret dem til Dronning ELISABETH, og i denne sin Dedication anført mange lærde Qvinder efter HALLERVORDI Beretning in Catalogo Bibliothec.

Sortale.

thee Class. & Bibliotheca curiosa Conf. LEHMS
pag. 174. & JUNCKER pag. 104 JÖCHER l. c.
Tom. I. pag. 2259. FULVI URSINII Carm. IX.
fœm. illustrium *Antverpiæ* ex Typographeo
COMMELINIANO 1565. anfører JOAN. CHRISTI-
ANUS BLUM in Specim. de Poëtriis Græcis
Lips. 1708. pag. 9. og in Catalogo Biblioth.
THUANÆ P. II. pag 269: finder jeg et Dplag
deraf til Antwerpen i Maret 1568. 8. under
denne Titel: Fœminarum IX. ex antiquitate
illustrium Carmina è Bibliotheca FULVII UR-
SINI *Antverpia* apud PLANTINUM 1568. 8.
Jöch. l. c. Tom. IV. pag. 1737. HENRICI
STEINHOVELII Historien von den fürnehmsten
Weibern so von Adams Zeiten gewesen *Fran-
cofordi* 1576. efter BASSÆ Vidnesbord in Ca-
talogo Part II. pag. 296. Conf. EBERTI, GAR-
ZONI TOMASO da BAGNACAVALLO, Canonico
Regulare, le vite delle Donne illustri della
Scrittura sacra in *Venet.* 586 4. Vid. Zoch.
Bibliothèque des Dames. HIERONYMUS TON-
SATUS, ULYSSIPONENSIS ordinis Carmel ha-
ver skrevet de illustribus viris & fœminis or-
dinis Carmelitici vid. LABB libr. cit. pag. 42.
& SCHACHT. l. c. JOA SABBATINUS Av. Lib.
de illustribus fœminis allegeret bemeldte TEIS-
SERIUS pag. 247. JÖCHER l. c. Tom. IV. p.
6. FRANCISCUS SARDONATUS haver ogsaa skre-
vet paa Italiensk de mulieribus illustribus
TEIS-

Fortale.

TEISSER. l. c. p. 92. Conf. Nov. Liter. Lubec. Ao. 1701., pag. 108. JÖCHER l. c. Tom. II. p. 2383. EBERTI i sin Fortale til sit eröfnetes Frauenz. Cab. b. 3. tillegger JOH. SARDONATUS en Bog de mulieribus illustribus, som han skal have skrevet paa Italiensk, og derefter allegerer han FRANCISCUS SARDONATUS, som ligeledes paa Italiensk skal have forfattet et Skrift om samme Materie efter TEISSERI Beretning l. c. pag. 92. og saaledes gjør os to forskiellige Personer deraf, da det dog ikkuns var een og den selvsamme Person ved Navn FRANCISCUS, men haver forvildet hans Fornavn, JAC. de VITRIACO eller von VITRY see JÖCHER Tom. III. p. 212. og Tom. IV. p. 1654. de foemin. Leodiensibus illustribus TEISSER. pag. 151. LUDOVICUS JACOBUS à SANCTO CAROLO CABILONENSIS BURGUNDUS, ordinis Carmelitarum inter plurimos Scriptorum Catalogos, quibus admodum inclaruit, etiam foeminarum scriptis insignium enumerationem, teste PHILIPPO LABBE in Bibl. Biblioth. pag. 253. reliquit, Conf. SCHACHT. l. c. og Denne LUDOVICI JACOBI à STO CAROLO Bibliotheca foem. scriptis illustr. med andet mere finder jeg antegnet hos TEISSER. pag. 224. Og at LUDOVICUS JACOB. à S. CAROLO haver haft den Tractat om beröimte og lærde Qvinder under Hænder, lærer jeg af MORHOF. Poly-

Sortale.

lyhist. p. m. 192. Conf. etiam JUNCKER pag. 10. og BRANTOMIUS bevidner, at have seet ofte bemeldte å S. CAROLO Tractat skrevet paa Latin, i hans Museo, men at den aldrig er kommet til Lyset, forsikker den berømte ÆGIDIUS MENAGIUS og PETRUS BÆLIUS, og bemeldte TEISSERIUS beretter ogsaa l. c. p. 224. at han ved sin Død blev forhindret at udgive den, PLANERUS in Gynæceo docto p. 70. citerer dog hans Biblioth. Fæmin. ligesom den var udkommen. ANDR. TIRAQUELLUS FONTINIACENSIS PICTO l. U. C. & in supremo Senatu Parisiens. Senator haver handlet om adskillige Skribentere og iblandt dem de mulieribus Medicis, idem fusc differit de Mulieribus, quæ eruditione & doctrina viros superarunt, teste eodem SCHACHTIO l. c. Om denne franske Jurist ANDRE TIRAQUEAU. fortæller MORERI i hans Diction. Histor. Tom. VI. p. 1200. og JÖCHER l. c. Tom. IV. p. 1219. 1220. at han hver Aar gav Republiken en Bog og et Barn, og JÖCHER bevidner l. c. at han med sin eene Hustru havde avlet 39 Børn, derfor siger vor store Danske Poet WADSKIÆR om ham:

== s s en fransk Jurist maa ligne
Af Navnet Tiraqueau, thi han var ingen
Skarn,
Men aarlig Aar en Bog meddeelte og et Barn.

COR-

Sortale.

CORNELIUS KYLIAN eller KYLIAN Corrector i Det
Mantinske Bogtrykkerie, Brabant. Icones illu-
strum foeminarum tam Veteris quam novi
Testamenti versibus explanatas reliquit, tes-
te eodem LABBEO l. c. pag. 68 & ex eo
SCHACHT. l. c. Den Urbiniske Erke-Bisshop
PAUL. ÆMIL. SANCTORIUS haver udgivet XII
Virgines & Martyres efter WITTENII Beret-
ning in Diar. Biogr. Tom. II. pag. 45. JÖCHER
l. c. Tom. IV. pag. 112. HERIBERTUS ROS-
WEYDUS eller ROSVEIDUS haver skrevet Vitas
sanctarum Virginum, quæ in seculo vixerunt
cum tract. de stat. Virgin. efter bemeldte
WITTENII Vidnesbyrd Tom. I. Diar. Biogr.
ad Ann. 1629. JÖCHER l. c. T. III. p. 2242. 43.
JOACHIMUS PERIONIUS ligeledes forfatter en
Bog de vitis sanctarum mulierum vid. HENR.
VOGLER. in Introd. ad Notit. bonor. Auct.
C. 27. pag. 112. JÖCHER l. c. T. III. p. 1392.
ARTAMON. MAGNESIUS haver udarbejdet Histo-
riam foeminarum illustrium efter KÖNIGII Be-
retning in Bibliotheca p. 65. RIVERUS Dissert.
pro sexu Muliebri vid. D. JOH. ANDR. SCHMI-
DIUS in Muliere orthodoxa pag. 1. JÖCH. l. c.
Tom. III. pag. 2132. Damoiselle JACQ'ETTE
GUILLAUME Tractat: Les Dames illustres als-
legerer LEHMS i hans Teutschlands galante Pos-
etinnen pag. 16. i Sort. og PLANERUS in Gynæc.
docto p. 55. citerer PÆTUSIUS de foem. illustrib.

men

Sortale.

men have forglemt at sætte derhos, hvor og naar de ere ved Trykken udfomne, M. JOHANN. COLERI Disput. de Jesuitissis finder jeg anført i WEPPLING: Gynæc. doct. pag. 25. ligeledes pag. 25. ZIMMERMANNI Comment. de Presbyterissis, som og SCHMIDII Disput. de Muliere in Ecclesia, quæ est in Triga Exercitat. Theolog. secunda. MARTINUS à BALDHOVEN in Catalogo doctarum Virginum & fœminarum, quem Poematibus & Epistolis VESTHONIANIS sub titulo: PARTHENICON ELISABETHÆ JOANNÆ WESTONIÆ editis *Praga* 8. adjecit. Vid. STRUV. in Introd. l. c. PLANER. Gynæc. doct. p. 67. 68. ENGELCKEN de Sexu seqviori erudit. fama corusco *Rost.* 1707. pag. 30. LEHMS *Ausländische gelehrte Dames* pag. 321. JUNKER. Centur. fœm. erudit. pag. 58. & EBERTI. Gynæc. doct. p. 375. FRANC. AUGUSTIN. della CHIESA eller ab Ecclesia Biscep til Saluzzo, i Italien, haver skrevet Teatro delle Donne letterate JÖCHER l. c. Tom. I. pag. 1871. Den udfom i 8. 1620. in *Monte Regali* apud JOHANNEM GISSANDUM, teste LABBEO in Bibliotheca pag. 86. & SCHACHT. l. c. AUGUSTINI della CHIESA Theatrum fœminar. doctar. allegere TEISSERIUS l. c. pag. 35. er uden Tvil det samme som STRUV. Introd. l. c. anfører under denne Titel: FRANCISCI AUGUSTINI Theatrum mulierum litteratum, som udfom paa *Tras-*
liens

Sortale.

liensſt Monte Reguli 1620. 8. og kalder den en
overmaade rar Bog, PLANERUS in Gynæceo
docto citerer ogsaa hans Theat. des Dames
ſcavans. JACOBI PHILIPPI THOMASINI Berſt/
de claris Mulieribus anfører TEISSER. l. c.
pag. 148. JÖCHER l. c. Tom. IV. p. 1156. 57.
JUNCKER l. c. pag. 13. allegerer af GHILINI
Theatr. Part. I. pag. 96. at J. B. FREGOSUS
haver ſrevet de fæminis, quæ doct̄ina ex-
celluerunt, Conf. MORHOF. Polyhiſt. pag. 229.
Nov. Lit. Lubec. Ao. 1701. pag. 108. & STRUV.
Introd. l. c. JÖCHER l. c. Tom. II. pag. 804.
ſiger, at han kaldes baade BAPT. FULGOSUS
og FREGOSO, eller CAMPOFREGOSO, CAMPO-
FULGOSUS, og beretter tillige, at han paa Ita-
liensſt haver ſrevet et ſkiont Berſt de fæminis,
quæ doct̄ina excelluerunt, og SCHACHT. l. c.
ſriver, at denne BAPTISTA CAMPOFULGOSUS
opregner Lib. VII. Cap. 30. Fæminas, quæ
doct̄ina excelluerunt. LAURENTIUS LEGATUS
eller LORENZO LEGATI fra Cremona har udgivet
Musei Poetriarum Primitias ad OVIDIUM MON-
TALBANUM, cum Iconibus, hvorpaa er fulgt
et heelt Museum Poetriarum, vid. GREGOR-
LETI in Italia regnante Part III. Lib. 2. pag.
183 & 185. Conf. JUNCKER l. c. pag. 13;
STRUVII Supplement. ad Introd. in Not. rei
Liter. pag. 52. JÖCH. l. c. Tom. II. p. 2338.
JULIUS CÆSAR CAPACIUS eller CAPACCIO fra
Cam

Sortale.

Campagna Neapolitanæ urbi à Secretis, hæ-
ber udgivet illustrium mulierum Elogia, Ne-
apoli apud JOAN. JACOBUM CARGINUM 1608. 4.
vid. SCHACHTIUS l. c. og JUNCKER l. c. p. 13.
som Ealder ham CAPUCCIUS, Conf. STAVVII
Supplem. pag. 51. og pag. 85. JÖCHER l. c.
Tom. I. p. 1635. P. PAULUS de RIBERA hæ-
ber forfattet paa Italiensf en Bog under den-
ne Titel: Donne illustri dotate di Condition &
Scienze segnalate VENET. 1608 in 8. vid.
TEISSER. Catalog. pag. 268. in PLANERI Gy-
næceo docto pag. 66. og hos LEHMS pag. 82.
finder jeg allegeret PETRI PAULI RIBERA de glo-
ria immortalis sœm illustr. Jöch. Tom. III.
pag. 2064. Les Eloges & Vies des Regnes,
Princesses, Dames, & Damoiselles, illustres
en Piété, Courage, & Doctrine, qui ont
fleury de nostre temps, & du temps nos Pe-
res, avec l'Explication de Leurs Devises,
Emblemes, Hieroglyphes, & Symboles, à
la Reyne par F. HILARION de COSTE Religieux
de l'ordre des Minimes de Sanct. Francois
de Paule, à Paris 1630. hos SEBASTIAN CRA-
MOR y in 4to og ibidem 1647. in 2 Tom. sive
des antegnet hos SCHACHT l. c. pag. 211. B.
Jo. ANDR. PLANER. in Gynæc. doct. pag. 70
og HALLERVORDI Bibliotheca curiosa pag. 138.
Conf. LEHMS pag. 55. 81. & STRUV. Supplem.
pag. 51. JÖCHER l. c. Tom. I. pag. 2138.

Die

Sortale.

Die lobwürdige Gesellschaft der gelehrten Weiber, d. i. kurze Historische Beschreibung der fürnehmsten, gelehrten, verständigen, und kunsterfahrenen Weibs-Personen durch Joh. Frauenlob, der löbl. Societät der gelehrten Weiber General-Notarium 1631. 4. findes anført i Bibliorheque des Dames ZOCHII pag. 1426. & Bibliothec. JACOB. BURCKHARD. *Hals Magdeb.* 1748. pag. 99. EBERTI in der Borrede l. c. kalder ham urigtig FRAUENOBIS. Artigt er det at læse, hvad JOH. WOLFFIUS Lect. Memorab. Part. I. Lib. XIV. ad Ann. 1313. pag. 604. edit. Vet. skriver om denne Strauens lob, at han fandt i Anledning af sit Eils navn skrev meget til det smukke Kions Kooß, da han nu døde, bar Qvinderne ham af Taknemmelighed med stor Pragt til Graven, derfor siger FRIDERICH CALENUS meget smukt herom:

FRAULOBIVS quondam, ductus *Cognomine*,
fertur

Fœmineum eximia laude tulisse chorum.
Hinc & eum rursus multo hic maestavit ho-
nore,

Defunctumque *humeris* ad sua *busta* tulit.

Bemeldte WOLFF. egne Ord herom ere disse:
*Henricus Frauenlob multa, forte cognomine
motus, in laudem fœminæ sexus scripsit,*
post

Sortale.

post mortem gratitudinis ergo à mulieribus ad sepulchrum apportatus, & magnificè, maximaque Pompa incineratus fuit. Conf. D. CHR. FRID. PAULLINI Hoch- und Wohlgelahrtes teutsches Frauenzimmer pag. 7. 8. hvor jeg alene vil erindre dette, at der staaer urigtig hos PAULL. l. c. WOLFFG. i Steden for WOLFFIUS & WEPPLING de sex. sequior. erudit fama corusc. Rostoch. 1707. pag. 9. Sandeligen stor Ære og usædvanlig Lyksalighed, som jeg ikke veed, at nogen anden kand roose sig af, ikke heller misunder jeg ham den, om der endog vore Rooserep af hans Grav, som PERSIUS skriver Sat. I. JÖCHER l. c. Tom. II. pag. 731 skriver, at der blev udgndet en stor Mengde Viin paa hans Grav. En ubenevnt udgav i Aaret 1631. die lobwürdige Gesellschaft gelehrter Weiber, oder kurze Historische Beschreibung der fürnehmsten, gelehrten, verständigen und kunst-erfahrenen Weibes-Personen, so in der Welt bis auff diese Zeit gelebet haben. Vid. PAULLINI l. c. pag. 8. er inden al Tvil bemeldte Frauenslobs nysanferte-Skrift, Paull. her melder om, hvilket jeg slutter mig til baade af Aars-tallet og Tittlen, som er eens paa dem begge. Jeg erfarer ellers af EBERTI Frauenzimmers Cabinet pag. 10. at der og skal være udkommet et Oplag af Joh Frauenlobs lobwürdige Gesellschaft gelehrter Weiber Aar 1634. 4. men

Sortale.

Handskædet er en Hufommelses Feil af EBERTI, saasom jeg ikke finder nogen andensteds andet Oplag end det af Aaret 1631. allegeret. Jo. BEVEROVICIUS eller van BEVERWIK i sin Tractat de excellentia sexus fœminei, qui cum Iconibus & Versibus Cornelii Boy prodiit *Dordraci* 1636 1639. 8. & Belgice sub titulo: Bytneimenthent der Brouwen vid. STRUV. Supplement. in Not. rei Liter. pag. 52. JÖCHER l. c. Tom. I. pag. 1059. 1060. JOHANNIS BEVEROVICII Verf. de fœminis-eruditis anforet JUNCKERUS l. c. pag. FI. af Vossio, denne G. J. Vossius Epist. 366. pag. 376. b. edit. noviss. in Folio skriver, at han haver fornummet af sin COLVIO, at det JOH BEVEROVICIUS haver forfattet de fœminis-eruditis er for længe siden forlænmet til Eysen, og Epist. 398. p. 483 takker han ham for dette Skrift EBERTI l. c. falder ham urigtig BEVEROCIVS. Conf. etiam Nov. Literar. Lubecenl. Ao. 1701. pag. 108. FRANCISCUS VON GRENAILLES eller GRENEILLS haver sammenskrevet Bibliothecam mulierum paa Frank la Bibliotheque des Dames falder Paris 1640. 4. SCHACHT. l. c. pag. 210. & EBERTI l. c. La Galeria delle Donne celebri del Signor Cavalier FRANCESCO PONA. In Roma 1641. 12. Detto in Venetia 1652. vid. Zocchi Bibliothecque des Dames pag. 1430. Jöcher l. c. Tom. III. pag. 1681. Les femmes illustres

Sortale.

stres de SCUDERY à *Paris* 1644. 4 vid.
SCHACHT. l. c. nogle giøre Monsieur de SCU-
DERY, andre Mademoiselle SCUDERY til For-
fatter af dette Skrift. Hverken JUNCKER l. c.
pag. 120-125. hvor han melder om MAGDE-
LAINE SCUDERYS Skrifter, anfører denne Bog,
ikke heller PLANERUS in *Tractatu de Gynæceo*
docto pag. 63. LEHMS i hans *Anhang ausländi-*
schescher Poetinnen pag. 248. haver ligeledes for-
glemt dette Skrift, men ENGELCKEN eller KAND-
SKE rettere WEPPLING in *spicilegio tumultu-*
ario de sexu sequiori eruditionis fama corusco
pag. 55. tillegger Mademoiselle MADELEINE
de SCUDERY dette Skrift: *Les femmes illu-*
stres 2 volumes som og JÖCHER l. c. T. IV.
P. 449. Det fandt og være, at det haver gi-
vet nogle Anledning til at giøre hendes Broder
Monsieur SCUDERY til Forfatter af dette Skrift,
saasom nogle af hendes Skrifter, saasom hen-
des tvende Romaner *La Clelie* og *Le grand*
Cyrus ere udfomne under Monsieur SCUDERYS
Navn efter HUETII in *Tractatu de origine*
fabularum Romanensium pag. 174. og PLAC-
CII in *Theatro Anonymorum & Pseudony-*
morum pag. 2817. Vidnesbyrd Conf. etiam
LEHMS & JUNCKER l. n. c. i *Paulini Philoso-*
phische Lust-Stunden pag. 42. allegeres de SCU-
DERY: *les femmes illustres ocules harangues*
Heroiques à Paris, men ingen Aarstal sat til

Sortale.

og JUNCKER i Fortalen til sine fœmin. erudit. pag. 13. tilegner Mademoiselle SCUDERY ogsaa dette Skrift som og EBERTI i Fortalen til sit Gynœc. doctum. JOH. P. LOTICHIUS von Perfection des Frauenzimmers Francof. 1645. EBERTI anfører ofte i sit erœffnetes Frauenzimmers Cabinet LOTICHI Gynœcologia seu de Nobilitate & perfectione Sexus fœm. JöCH. I. c. Tom. II pag. 2540. JOHANNIS FRONTONIS Dissertat. de Virginitate honorata, erudita, adornata, fœcunda &c. Paris. 1651. 4 vid. Nov. Literar. Lubec. Ao. 1701. pag. 108. JUNCKER I. c. pag 11. Conf. HENN. WITTEN. Diar. Biogr. Tom. I. Ao. 1662. & STRUV. Supplem. ad Introd. in Not. rei Liter. pag. 52. Ealdes ellers Jo. FRONTEAU JÖCHER Tom. II. pag. 786. Du MONSTIER ARTURI sacrum Gynecœum seu Martyrologium amplissimum SS ac BB mulierum Paris 1657. Fol. vid. ZöCH. Bibliotheqe des Dames pag. 1422. JöCH. I c. Tom III. pag 619. M. JOHANNIS HERBINII duæ Disputationes de fœminarum illustrium eruditione *Witteberge* 1657. in 4. vid MOLLERI Hypomnem. ad SCHEFFERI Sveciam Literatam in Bibliotheca Septentrionis eruditi pag. 467. Nov Liter. Lubec. Ao. 1701. pag 108. STRUV. Supplem. pag. 52. & WEPPLING Gynœc doct. pag. 29 item EBERTI erœffnetes Frauenz Cab. pag. 12. JÖCHER I. c. Tom. II. pag. 1525. fortale

Sortale.

tæller en curieus Omstændighed om denne JOH. HERBINIUS, at han efter sin Død blev opgravet, saasom hans Hustrue havde indbildt sig, at hun havde hørt ham synge i Graven, men han stank allerede den Gang, og begyndte at forraadne, MARTIN. ZEILERUS im Historischen Anzeiger vieler heiliger hoch-erleuchteter und aus den Schrifften befandter auch anderer vornehmer Leute bendes Geschlechtes. Franckf. 1658. 8. vid. EBERTI eröffnetes Frauenzimmer-Cabinet pag. 8. JÖCHER I. c. Tom. IV. pag. 2172. Zwanzig hochdeutsche Heroische Frauen-Reden, sambt der eigentlichen in Kupfer gestochenen Abbildungen aus dem Französischen (des Hrn SCUDERY) deutsch übersehet durch Parisß von dem Werder, in der Fruchtbringenden Gesellschaft benahmt der Friedfertige Naumburg 1659. 4. vid. ZOCHII Bibliothque des Dames pag. 1430. JÖCHER I. c. Tom. IV. pag. 1896. Les femmes illustres, ou les harangues heroiques de Mr. de SCUDERY, avec les veritables Portraits de ces Heroines, tirez des Madailles antiques. Deux parties en II. vol. à Lyon 1662. 12. vid. ZOCH. Biblioth. des Dames. Dette er nok det samme Oplag, som JUNCKER I. n. c. allegerer in 12. II. vol. som efter hans Beretning skal have den galante Mademoiselle de SCUDERY til Forfatter, hvilket Oplag han erindrer sig at have seet et Sted anført, men haver forgiet

Sortale.

Stedet og Aaret det er trykt. WILHELMI IGNATIÏ SCHÜTZII Ehren-Preis des hochlöbl. Frauenzimmers *Francof.* 1663. recusis ibidem 1673. à BALTHAS. CHRISTOPH. WUST vid. PASCHIUS in Gynæceo docto part. 62. & PAULINUS im Deutschen Frauenzimmer pag. 6. i dette Skrift forglemmer han ellers ikke at op høie Qvinde-Konnet overmaade. Den skarpfindige og lærde FLORIDAN Hr. Siegmund von Bircken haver i sin Pegnesis eller der Pegnis Blum-Genoss-Schäferen Feld-Gedichten skrevet: Ehren-Preis des lieb.löblichen Weiblichen Geschlechtes vid. PAULLINI l. c. JÖCHER l. c. Tom. I pag. 1102. i Zoch. Bibliothéque des Dames pag. 1440. finder jeg et Oplag af nys anforte Bog af det Aar 1662 under denne Titel: Ehren-Preis des hochlöblichen Frauenzimmers, d. i, unparthenische Erörterung der ohne Fug in Zweifel gezogenen Frag: ob das Weibl. Geschlecht am Verstand dem männlichen von Natur gleich sey? durch Wih. Ignat Schütz Franckr. 1662. denne Bog igiendriover Personatus POLIANDINUS, rectius JOHANN GORG. TRANSYLVANUS som udgav et Skrift derimod under denne Titel: Poliansdins gestünkter Ehren-Preis des hochlöbl. Frauenzimmers oder Berthädiger Männliches Geschlechtes 1665. vid. JACOB. THOMASII Præfat. de fæmin. eruditione LXXI. pag. 450. Conf.

PLA-

Fortale.

PLANER. Gynæc. doct. pag. 72. Man fand
sige om begge disse Tractater, at Schüze ha-
ber gjort for meget, og POLIANDINUS eller hans
rette Navn JOH. GORGAS TRANSYLVANUS gjort
for lidet af Fruentimret, den ene for høit ops-
høiet, og den anden for dybt fornødret dem,
den første givet Qvinderne et stort Fortrin frem
for Mændene, den anden derimod nedtrykket
dem langt neden for Mændene, & sexum alio-
qvi miserum justo profundius depressit,
som THOMASIVS siger l. n. c. i denne sin For-
tale 71. fra pag. 450 --- til 462. gjør han
en overmaade deilig Sammenligning imellem
Schüzes excès og POLIANDINI Defect Conf.
etiam WEPPLING de Sexu seqviori eruditionis
fama corusco pag. 9. & 12. Wilh. Ignat.
Schüzii Tractat Ehrenpreis des hochlöbl.
Frauens, af Aaret 1663. anfører WEPPLING l.
c. pag. 9 & 12. og JOH. GORG. TRANSYLVANI
Geschürkter Ehren-Preis des hochl. Frauens, af
Aaret 1666. Conf. etiam STRUV. Supplem.
pag. 52. som anfører det Franckfurtiste Op-
lag af Aaret 1673. 12. JÖCHER l. c. Tom. IV.
pag. 376. JO. ARN. FRIDERICI Medici Jenen-
sis Progr. de Femina, naturæ miraculo Jene
1664. 4. vid. EBERTI l. c. pag. 6. & Bibli-
oth. BURCH. pag. 99. JÖCHER l. c. Tom. II.
pag. 756. La Galerie des femmes fortes par
PIERRE de MOYNE, le MOINER eller og LEMONIUS

Sortale.

à *Paris* 1663. 12. vid. JÖCHER I. c. Tom. III. pag. 721. WEPPLING I. c. pag. 30. i dette Skrift opregnes ei alene tappere men ogsaa lærde Qvinder. EBERTI kalder denne lærde Jesuit le MAYNE og anfører et Oplag af denne Bog til *Paris* 1663. 4. et Oplag til *Lyon* 1667. 12. finder jeg i Zoch. Bibliothek des Dames pag. 1428. under denne Titel: La Galerie des femmes fortes par le P. PIERRE le MOYNE, de la Compagnie de Jesus à *Lyon* 1667. 12. Les femmes Heroiques comparées avec les Heros par R. P. du Bosc à *Paris* 1669. Paullin. in Philos. Lust-Stund. pag. 42. kalder ham BOSBEQVET JÖCHER I. c. Tom. I. pag. 1265. beretter, at JAC. de Bosc haver strevet l'honnête femme, som udkom *Paris* 1658. hvorved han indlagde sig stor Ære og forhvervede sig en ikke mindre Anseelse, men hans la Femme Heroique haver derimod temmelig forringet hans Berømmelse, han ved det første Skrift havde opnaaet. JUNCKER beretter I. c. pag. 14. at la BARRE vilde til *Geneve* anden gang udgive MARIE de JARS de GOURNAY tractat de l'égalité des Deux sexes. JOH. HERBINIUS in Diss. I. de fœmin. illustr. erudit. *Witteb.* 1657. S. 16. tilegner hende dette Skrift Conf. JÖCHER I. c. Tom. II. pag. 1103. og PAULLIN. Philosophische Lust-Stunden pag. 42. bevidner, at bemeldte la BARRE til *Geneve* haver udgivet den
ellers

Sortale. /

ellers er til Paris udfommet de l'Egalité des deux sexes Discours Physique & Moral, ou l'on voit l'importance de se defaire des pre-jugez par le Sr. F. POULAIN de la BARRE à Paris 1692. 12. og JÖCHER l. c. Tom. 1. p. 802. bevidner ogsaa, at FRANC. POUILLAIN haver skrevet de l'egalite des deux sexes. M. JOH. SAUERBREY in duplici Disputat. de cœmin. erudit. Lips. 1671. 4. De Lærde ere af stridige Meeninger, hvo der egentlig er Forfatter af disse tvende Disputatzer. EBERTI in der Borrede l. c. b. 5. gjør Sauerbrey til Forfatter af dem begge, PLANERUS in Gynæceo docto pag. 70, holder for, at JACOB. THOMASIVS er Autor til den første og Sauerbrey af den anden Disputatz de feminarum erudit. og beretter tillige, at SAUERBREYS Dissert. første gang trykt til Leipzig 1671. er forbedret 1676. af samme Meening er og JUNCKER l. c. pag. 14. 15. som beretter, at J. THOMASIVS har skrevet Disput. I. de fœminis eruditis og M. JOH. SAUERBREY Disp. 2. PAULLIN. i hans hoch- und wohl-gelahrte Frauenzimmer pag. 8. 9. tilegner oft-bemeldte JOH. SAUERBREY disse tvende til Leipzig 1671 holdte Disputationer, MORHOF og andre flere tilskriver JACOBO THOMASIO begge Disputatzer, hvad som haver givet Anledning til denne Bildfarelse er dette, at D. JOH. SAUERBREY haver holdt denne 2den Disputatz. de fœm. eru-

Fortale.

erudit. til Leipzig 1671 under JACOB. THOMASII Præsidio, som meget vel er i agt taget in Nov. Literar. Lubecens. Ao 1701 pag 108. og af WEPPLING l. c. pag. 29. i ZOCHII Bibliothecæ des Dames pag. 1424. anføres SAUERBREY som Forfatter til dem begge, hvilket efter følgende Titel viser: THOMASII JACOBI Dissertat. de fæminar. eruditione prior, auctor & respondens JOH. SAUERBREY Lips. 671. SAUERBREI M. JOH. Dissertat. de fæmin. eruditione posterior Lips. 671 Det er ellers artigt nok, at i STRUVII Introd. in Not. rei Literar. pag. 224. anføres først SAUERBREY som Auctor til de tvende til Leipzig 1671. holdte Disputatzer, og siden i Supplementet pag. 52. finder jeg at THOMASIIUS er anskrevet for de selvsamme tvende Dissertationer de fæminar. Erudit. Lips. 1671. 4. og saaledes sagt sig selv aabenbare imod, og ikke hugsker, hvad han haver skrevet fra en Gang til en anden, en *μνημονικὸν ἀναγ-
τημα*, samme Feil finder jeg ligeledes, at PAULLINI haver begaaet, thi i hans Hoch- und wohl- gelahrtes Frauenzimmer l. n. c. skriver han, at SAUERBREY haver giort de omtvistede Disputatzer, og i hans Philosophische Lust-Stunden p. 42. tillegger han dog THOMASIO de fæminar. erudit. om han meener begge Dissertat. eller ikkuns den ene, skal jeg ikke kunde sige, thi han giver det ikke selv tilkiende, men efter hans egne

Fortale.

egne udtrykkelige ovenanførte Ord fandt THOMASIIUS ingenlunde komme til at være Forfatter af dem, uden alene SAUERBREY efter hans egen Tilstaaelse. In Catalogo Bibliothec BURCKH. pag. 99. de feminis eruditiss antages derimod THOMASIIUS for Autor til dem begge, da det heder: THOMASII JACOBI de feminarum eruditione Diatr. I. & II. Lips. 1671. 4. Conf. JÖCHER l. c. Tom. IV. pag. 165. og Tom. IV. pag. 1164. JOH. PASCHII Gynæceum doctum sive Dissertat. von gelehrten Frauenzimmer Wittebergæ 1686. og igien oplagt 1701. 4. hvilket Oplag er blevet forøget, han anfører i dens ne Tractat efter Alphabetisk Orden de Qvinder, som ved deres Lærdom og Skrifter ere berømte, endskjønt Skriftet er alt for kort og usfuldkommen, som STRUV in Introd. ad Not. rei Literar. pag. 223. dømmer herom. Denne JOH. PASCH blev to gange for Horerie affsat fra sit Præste-Kald, første Gang som Provst, fordi han havde besøvet sin Tieneste-Pige, anden Gang som Hof-Prædikant, ligeledes for Hoeri, og kom endelig i Hamborg, Tugthus, hvor han 1720, døde, see Moller. Cimbr. Literat. Tom. II. pag. 810. og JÖCHER l. c. Tom. III. pag. 1276. Frauenlob saavelsom denne Pasch have begge skrevet om lærde Qvinder, men havde ulige Skiebne, den eene kom med Ære, og den anden med Bannere i sin Grav, var
ellers

Sortale.

ellers et Under, at ingen af de mange lærde
Qvinder han med sin Pen havde berømt og
foræviget, havde Medlidenhed med ham,
og med deres Forban eller paa andre Maader
til Taknemmeligheds Tegn gjort sig Umage for
at faae ham hiulpet ud deraf, at ikke en Skri-
bent som havde skrevet *Gynaceum doctum* om
lærde Qvinder, skulde sidde indsluttet i et saa
besligt *Gynaceum* iblandt liderlige Qvinder.
Ehren-Spiegel, des mit allem Tugend
Glanz leuchtenden. Frauenzimmer, worinnen
die vortrefflichsten Heldinnen und Tugend-Bil-
der der Welt zu erblicken seynd Ansprugg
1687. 8. vid. Zoch. Bibliothque des Dames
M. CHRISTOPH. CHRISTIAN. HAENDELIUS
in Diss. de German. fœm. erudit. claris *Altorf.*
1688. Denne Disputatz anfører PAULLINUS in
der Zeit-kürk. erbau. Lust 4. pag. 138. i dette
Skrift forestiller han, som Titlen selv viser, alle
ne nogle tydske lærde Fruentimer. MAGNI
DAN. OMEISII Dissertat. de erudit. Germaniæ
Mulieribus *Altorf.* 1688. 4. Conf. THURMAN.
Biblioth. Academ. pag. 84. JÖCHER l. c. Tom.
III. pag. 1074. SAMUEL GROSSERUS in Dissertat
de fœminar. meritis in rempublicam es-
rumque Prærogativis in Republ. concessis *Lip-
sæ* 1689. og 1690. 4. See THURMANN. in
Bibliotheca Academica pag. 84. WEPPLING
l. c. pag. 29. Nov., Liter. l. c. JÖCHER l. c.

Tom.

Fortale.

Tom. II. pag. 1200. & BURCKH. Bibl. I. c. ÆGIDIJ MENAGII Historia mulierum Philosopharum udfom til Leiden 1690. 12, og blev oplagt igien til Amsterdam 1692. 8. apud HENRIC. VETSTENIUM, efter EBERTI Beretning i Fortalen til hans Frauenzimmer-Cabinet, denne hans Historia Mulier. Philos. haver ellers MEIBOM foiet til sin Edit. af LAERTIUS, den rooses meget in Act. Erudit. Lips. 1691. pag. 535. og i Giornali de Letterati in *Parma* 1689. Diar. IX. pag. 206. Om denne nydelige MENAGII Historia mulierum Philosopharum giver Monsieur VIGNEUL de MARVILLE in Melanges vol. II. pag. 30. Denne fordeelagtige Dom i disse Ord: Mr. MENAGE vient de nous donner in Traité des femmes Philosophes, c'est un petit Livre, très-maigre & qui se sent fort de la vieillesse de l'Auteur. Artigt er det ellers, som JÖCHER I. c. Tom. III. pag. 412. fortæller om denne ÆGIDIUS MENAGE, at da de Lærde ofte kom sammen i hans Hus, saa pleiede han som Bert i Huset, at tale saameget, at snart ingen kunde faae Lov til, at faae et Ord indført, og al hans vidløstige Snak, han fremførte, gif dog altid ud paa et og det samme, ligesom Gert Westphal om hans 7. Churfyrster og Riler Omflag, hvorudover een sagde i Skierk: Mr. Menage scait parfaitement son menage. I dette nette Skrift haver han
samt

Fortale.

samlet af de gamle Historier, de Qvinder, som vare hengivne til de Philosophiske Videnskaber, og afhandler med stor Læsning og Lærdom denne Materie. I samme Henseende findes dette Skrift af STRUV. Introd. pag. 225. elegantissimum Scriptum. JUNCKER. l. c. pag. 10. melder om et Dplag til Leiden 1690. 8. som nok uden Tvil er en Feil, thi EBERTI og STRUV. l. c. anføre Dplaget af samme Aar in 12mo. M. CHRIST. JUNCKERI Centuria foeminarum eruditione & Scriptis illustrium, som findes foiet bag ved hans Schediasma Historicum de Ephemeridibus sive Diariis Eruditorum *Lipsie* 1692. 12. Denne hans Tractat om lærde Qvinder skriver JUNCKER selv i Fortalen pag. 15. at den skal være som et Supplementum til THOMASII og M. PASCHII Disputatzer om denne Materie. JÖCHER l. c. Tom. II. pag. 2017. fortæller, at denne CHRISTIAN JUNCKER havde Fortræd af det Philosophiske Facultæt til Leipzig, fordi han mod den sædvanlige Brug havde ladet sin centuria foeminarum eruditarum trykke i 12. paa det den kunde foies til hans Schediasma de Ephemeridibus. O! curas hominum! o quantum est in rebus inane! maa man vel udbryde herom: ERNEST. NEUMEISTER. Disput. de Poëtis, Poëtaris, & Poëtriis Germanicis *Lips.* 1695. 4. See THURMAN l. c. Conf. EBERTI pag. 12.

JOH

Sortale:

JOH. JAC. HÆSLER de feminis fortitudine sagata claris *Lips.* 1695. 4. vid. Biblioth. BURCKH. pag. 100. SOPHIÆ ELISABETHÆ BRENNERÆ de eruditis quibusdam ex Suecia oriund. feminis, ad OTH. SPERLING. An. 1697. scr. Ep. apogr. vid. BURCKH. Biblioth. pag. 99. D. JOH. ANDR. SCHMIDII Mulier Heterodoxa *Helmst.* 1697. 4. ejusdem SCHMIDII Dissert. de Muliere Orthodoxa *Helmstad.* 1698. 4. Conf. JÖCHER l. c. Tom. IV. pag. 294. 295. Denne D. JOH. ANDR. SCHMIDII Disputatzer og Tractater recenserer og berømmer Autor der *Mot natlichen Auszuge* Ann. 1702. mens. Febr. pag. 25. sqq. D. VAL. ERN. LÖSCHERUS in Disputat. cui titulus: Bibliotheca purpurata *Wittebergæ* 1698. 4. JÖCHER l. c. Tom. II. pag. 2498 2499. BRANTOME Memoires des illustres Dames à *Leyde* 1699. 12. Han kaldes ellers PETRUS de BOURDEILLE Baron af Richemont, men er ellers i Særdeleshed under det Navn BRANTOME bekiendt, han haver foruden vies des Dames illustres françoises & etrangeres, ogsaa skrevet vies des Dames galantes, hans samtlige Bøger udkom 1740 i 15 Bind i 12 til Gaag vid. JÖCHERS algemeines Gelehrten-Lexicon Tom I. pag. 1301. og i BUDEI algemeines Historisches Lexicon Tom. I. pag. 622. meldes, at hans Memoires om berømte Qvinders Personer ere længe siden for-

Sortale.

forhen adskillige gange og tilsidst 1722 i 9. volum. in 12 til Leiden eller Rouen trykte. **ESBERGII** Mulieres Philosophantes *Upsal*. 1699. 8 og *Witteberga* 1701. 4. efter **EBERTI** Beretning i Fortalen til sit eröffnetes Frauenszimmer Cabinet; men om det Dplag af 1699. er til i 8. twiler jeg meget paa, allerhelst da det samme Dplag findes i 4to antegnet i Biblioth. **BURCKHARD**. pag. 99. Jeg eier et Dplag af denne Disputatz i 4to trykt anden Gang til *Upsal* Ao. 1700, dette selsamme Dplag trykt til *Upsal* 1700. 4. anfører ogsaa **EBERTI** pag. 26. alene med den Forskiel, at der staaer 17000, men det eene (o) er for meget. Jeg seer ellers, at **STRUV**. Supplem. pag. 52. antegner ligeledes et Dplag til *Upsal* af Aaret 1699. 8. og til *Witteberg* 1701. 4. Jeg fand ikke sige, om det er rigtigt, saasom jeg ikke haver seet disse tvende Dplage. Her ere ellers de Lærde ogsaa af ulige Meeninger, hvo der egentlig er Forsfatter af denne Disputatz, enten **ESBERG** eller **HEDENGRAHN**, **EBERTI**, **STRUV** l. c. **BURCKH.** Bibl. l. c. tilegner **ESBERG** Profes. *Upsal*. den, **LEHMS** derimod gör **PETER HEDENGRAHN** til Skriftets Autor, vist nok er det, at Disputatzen er holdt sub **D. JOHANN. ESBERGII** Præsidio, men er af **PET. HEDENGRAHN** den lærde **SOPHIE ELISABETHÆ BRENNER** dediceret. *Epistola SOPHIE ELISABETHÆ BRENNERIE ad PETRUM HE-*

DEN.

Sortale.

DENGRAHN Disputationi ejus de Mulieribus Philosophantibus præmissa. Den berømte Rector i Rierteminde MATTHIAS HENR. CUS SCHACHTIUS lod indryffe i Aaret 1700 in Novis Literar. Maris Balthici & Septentrionis fra pag 209 til pag. 219. Schediasma exhibens Specimen de eruditis Mulieribus Daniæ, som bestaaer i en Samling af 36 Danske lærde Fruentimer, JÖCHER I c. Tom. IV. pag. 205. GOTTL. FRID. JENICHEN de cultu Heroinarum, Sago & Toga illustr. Lips. 1700. 4. JöCH. Tom. II pag. 1862. & Bibl. BURCKH. pag. 99. DAU. SCULTETUS de feminis prima ætate Eruditione ac Scriptis illustribus Dissertat. I & II. Wittenb. 1700 4. vid. JÖCHER I. c. Tom. IV. pag. 452. Moll. Cimbr. Lit. Tom. II. pag 810 1702. 4. allegerer STRUV. I. c. pag. 225. og kalder ham uriq̄tig CULTETUS, et Dplag' af Aaret 1703. 4. til Wittenb. anfører WEPPLING in Sexu sequiori Eruditionis fama corusco pag. 30. SEBAST. KORTHOLT. Disquisitione de Poetriis puellis, omissis ab ADR. BAILLETO, celeberr. Galliæ Polyhistore & Scriptore libri, cujus est titulus: des Enfants devenus celebres par leurs études, ou par leurs écrits Kilonii 1700. 8. Denne Tractat er dediceret til den lærde SOPHIÆ ELISABETH BRENNER, den berømte Nordiske Poetinde. Recensionen af denne liden Tractat findes i Nov.

Sortale.

Liter. Lubec. Ao. 1700. pag. 53. 54. WARNERUS ERICUS TONNEMACHER Verdenfis disputerte under bemeldte M. KORTHOLTS Præsidio, men Disputatzen bliver dog KORTHOLT som Autor deraf, tilegnet af BAYLE dictionaire Historique & critique MOLLER. Cimbr. Lit. og i Zoch. Bibliothque des Dames JOH HENR. FEUSTKINGII Gynæceum Hæretico - Fanaticum oder Historie und Beschreibung der falschen Prophetinnen, Quäckerinnen, Schwärmerinnen und andere Ecterischen und begeisterten Weibes. Personen Franckf und Leipzig 1704. 8. Jöch. I. c. Tom. II. pag. 595. DAU. WILCKE de Gynæcocratia Regiom. 1704 4. C. F. PAULLINI Hoch- und Wohl-gelahrte Deutsche Frauenzimmer Franckfurt und Leipzig 1705. 8. dette skal være den anden Edition, som er forøget vid. STRUV. Introd. pag. 225. et Opflag af 1712. 8. findes i Zoch. Biblioth. des Dames, CHR. F. PAULLINI havde forlænge siden in Zeitk. erbaul. Lust Part. 2. n. 193. pag. 1097. lovet dette Skrift om Tysklands lærde Fruentimer vid. Nov. Literar. Lubecensia Ao 1701. p. 108. Conf. JÖCHER I. c. Tom. III. pag. 139. og en Forsmag paa disse tyske lærde Fruentimer efter Alphabetisk Orden haver Autor givet Ao. 1700 i det 5te Capitel i hans Philosophischen Feyrabend pag. 140-219 JOH. MOLLERUS i hans Cimbria Literata Tom. III. pag. 6311. bert

Fortale.

beretter ligeledes, at PAULLINI Hoch- und Wohl-
gelahrte Deutsche Frauenzimmer er til Leipzig
1712. 8. forøget udkommet, teste Catalogo
nundinali. Recensionen af dette Skrift og
nogle Feils Forbedring fand sees i W. E. TEN-
ZELS curieuse Bibliothéque Ao. 1705. Sect. II.
& 12. pag. 905. 924. af bemeldte MOLLERI Cim-
bria Literata Tom. II. pag. 612. erfarer jeg,
at det Dplag til Wittenberg 1701. 4. af Pas-
chii Gynæceum doctum seu dissertatio de fœ-
minis eruditis er en Tydsk Oversættelse af det
første Dplag af Aaret 1686. 4. som udkom un-
der denne Titel: Das Gelehrte Frauenzimmer,
dette Skrift recommenderes af CHR. FRANC.
PAULLINI im Hochgelahrten teutschen Frauen-
zimmer pag. 9. HERM. CHRISTOPH. ENGEL-
CKEN Spicilegium tumultuarium de sexu fe-
quiori eruditionis fama corusco vulgo von
Hoch- und Wohl-gelahrten Frauens-Personen
Rostochii 1707. 4. ENGELCKEN tillegges denne
Disputatz i Zoch. Bibliothéque des Dames
pag. 1432. som og hos Jöcher l. c. Tom. II.
pag. 350. MOLLER. Cimbr. Liter. Tom. II. pag.
811. og i BURCKH. Biblioth. pag. 99. men JO-
ANNES CHRISTIANUS BLUM de Poëtriis Græcis
in Præfamine tilegner WEPPLING den, men at
denne JOH. BERNH. WEPPLING, og ikke ENGEL-
CKEN er Autor til Disputatzen fand erfares af
D. Jo. FECHT. D. A. J. KRAKEVITZ og M. HERM.

Sortale.

CHRISTOPH. ENGELCKENS Gratulationer til
WEPPLING, som findes bag ved Disputatzen
pag. 60 sq. og Præsæs ENGELCKEN tilegner ud-
tryffeligg WEPPLING Disputatzen, som hans
Hiernes Foster, ja haver tidt formærket ved
Disputatzer, at de ofte tilskrives den, under
hvis Præsidio de ere holdte, da de dog ofte ikke
ere Forfattere deraf, og undertiden er det vans-
skeligt nok, at skielle derimellem, hvo der er
Forfatteren, enten Præsæs eller den anden, aller-
helst naar det ikke tydeligt staaer paa Titel-Blad-
et, hvoraf kommer stor Forvildelse i Autorum
Navne at optegne, JOH. GERHARD MEUSCHEN
in der curieuseu Schau-Bühne Durchlaucht-
tigit-Gelahrter Dames Franckf. und Leipzig
1706. 8 Jöch l. c Tom. III. pag. 494. JOH.
CA PAR EBERTI eröffnetes Cabinet des gelehr-
ten Frauenzimmers, darinnen die berühmtesten
dieses Geschlechtes umbständlich vorgestellet wer-
den. Franckf und Leipzig 1706. 8. Han har
der heri samlet og bragt i Orden det af andre
som for ham have skrevet om denne Materie
vid STRUV Introd. pag. 223. JOAN. CHRISTI-
ANI BLUM de Poetriis Græcis observationes
Historicæ & Criticæ Historiæ Poetriarum Ge-
neralis specimen *Lipsiæ* 1708. 4 om dette Spe-
cimen melder ogsaa STRUV. Supplem. pag. 53.
GUST. GEORG. ZELTNERI Dissert. de fœminis
ex Ebræa gente eruditiss *Altorf.* 1708. 4 idem
de

Sortale.

de DEBORÆ inter Prophetissas Eruditione eod.
ann. id. de PRISCILLA, AQRVILÆ uxore, tan-
quam fœminarum é gente Judaica erudita-
rum Specimine *Altorf.* 1709. 4. id. de ALEX-
ANDRA Judæor. Regina, tanquam Specimine
sapiientis ex hac gente fœminæ *Alt.* 1711. 4. i
Zochii *Bibl. des Dames staaer 611. men ee*
nos en Tryk-Seil, de REBECCA Polonica, Eru-
dit. in gente Jud. Fœminar. rariori Exemplo
1719. de erudita virgine Judæa per transen-
nam docente 1722. de JALPHA Principis Filia
1725. 4. vid. Zoch. *Bibliothèque des Dames*
pag. 1426. og BURCKH. Bibl. pag. 99. hos Jöch.
l. c. Tom. IV. pag. 2177. 2178. finder jeg hans
Disput. de BERURIA Judæorum doctissima fœ-
mina anført. Les illustres Françaises, histoires
veritables, ou l'on trouve dans des Caractères
tres particuliers & fort differens un grand
nombre d'Exemples rares & extraordinaires
&c. deux Tomes en II. volumes à la Haye
1713. GEORG CHRISTIAN LEHMS *Deutschlands*
Galante Poetinnen Franckfurt am Mayn 1715.
8. ej. *Anhang ausländischer Dames, so sich*
gleichfalls durch schöne Poesien bey der curieu-
sen Welt bekannt gemacht Franckf. 1714. 8.
B. JO. ANDRÆ PLANERI *Traëtatus de Gynæ-*
ceo docto d. i. von gelehrtem Frauenzimmer
Wittenberg 1715. 4. Frauenzimmer-Lexicon
Leipzig 1715. 8. SAM. FRIDERIC. BUCHER de
vela-

Sortale.

velato Hebræorum Gynæceo *Witt.* 1715. 4.
Lob-Rede des Frauenzimmers in gebundener
Rede, nebst beygefügeten Historischen Remar-
quen von einigen angeführten gelehrten und He-
roischen Frauens-Personen Leipzig 1716. Hi-
stoire secrete des Femmes galantes de l'anti-
quité, trois Tomes & vol. à *Amsterdam* 1726.
Job Casp. Eberti Schlesiens Hoch- und wohl-
gelehrtes Frauenzimmer, nebst unterschiedenen
Poetinnen, so sich durch schöne und artige Poes-
sien bekandt gemacht. Breslau 727. Beant-
wortung der von dem Hrn Autore der Teut-
schen Actorum Eruditorum über Deutschland
galante Poetinnen gefüllten Zwen deutigen und
anzüglichen Censur 1715. 8. JO. PAUL. KRESSE
de Juribus Feminarum illustr. in Germania
Helmst. 1730. 4. ALBERTI THURA Gynæceum
Daniae Litteratum *Altona* 1732. POLYC. FRID.
SCHACHER Diss. de feminis ex arte Medica cla-
ris von Weibern die sich in der Arzeney- Wis-
senschaft berühmt gemacht *Lips* 1738 4. JO.
HENR. STUSS Parallela ex Historiis imperii
muliebris infausti, speciatim in Gallia atque
Hispania Exempla *Gothæ* 1734. 4. ej. Parallela
ex Historiis imperii fausti Reginarum Princi-
pumque eruditarum Exempla 1734. 4. Paralle-
la plura ex historiis imperii fausti Reginarum
Principumque eruditarum Exempla 1734. 4.
GOTFR. CHRIST. ROTHII de imagunculis Ger-
ma-

manorum Magicis, quas *Alrunas* vocant, Commentatio feminarum apud Germanos veteres sacrarum instituta & cultum religiosum simul explicans *Helmst.* 1737. 4. Nu maae jeg og give mig den Ære at anføre de Berker, som adskillige anseelige Sribentere have lovet om lærde Qvinder, men som ikke ere komne til Lyset. ARNOLDUS BUCHELLIUS Epist. ad Vossium 88, iblandt Fremmedes Breve til Vossium Tom. II. pag. 61. b. skriver saaledes: CORIUS, som Aar 1485, var 25. Aar gammel, som han i Fortalen til ASCANIUM SFORZAM Cardin. selv skriver; og haver udgivet de Romerske Keiseres Levnets-Beskrivelser, fra *Cesar* til *Barbarossam* paa Italiensk; lover ogsaa en Bog om Philosophernes Poeternes og berømte Qvindes Levnets-Beskrivelser, som jeg ikke endnu haver seet, om han haver udgivet dem, veed jeg ikke. Conf. JUNCKER. Centur. feminar. erudit. pag. 12. TEISSER. pag. 42. af andre kaldes han BERNHARDINUS CONUS, see EBERTI i Fortalen til sit eröffnetes Cabinet des Gelehrten Frauenzimmers. Om hans Vitas Poetarum & illustrium mulierum som han havde lovet, men ikke ere udfommet, melder ogsaa THOMAS J. ab ALMELOVEEN in Bibliotheca promissa & latente pag 14. Denne BERNHARDINUS CORIO eller CURIUS var ellers hos Hertug GALEATIO MARIA og Jo. GALEATIO MARIA SFOR-

Sortale.

TIA Stats-Secreter, JÖCHER Allgemeines Gelehrten-Lexicon Tom. I. pag. 2099. i BUDEI Allgemeines Lexicon Tom. I. pag. 1137. meldes derimod, at han havde først en Betiening hos Hertug JOHANNE GALEACIO derefter hos LUDOVICO SFORZIA og Cardinal ASCANIO og citerer til Autor derfor JOVIUS in Elogiis doct. viror. c. 48. J. B. FREGOSI Comment. de feminis doctis, som jeg tilforn af JUNCKER I. c. pag. 13. haver anført, er ikke heller nogensinde kommet til Lyset. Conf. BUDEI Allgem. Histor. Lexicon Tom. II. pag. 411. LUDOVICI JACOBI a S. CAROLO Bibliotheca fœminarum scriptis illustrium haver jeg forhen af TEISSERII Beretning viist, at han formedelst sin Død blev forhindret at udgive det, men at det ikke heller siden hans Død nogensinde er ved Trykken befiendtgjort, fandt erfares af MOLLERI Cimbria Literata Tom. II. pag. 810. hvor dette Bibliotheca illustrium fœminarum, quæ scripti scclaruerunt, regnes iblandt ἀνεξόδοτα. Conf. etiam JOANN. CHRIST. BLUM Specimen de Poëtriis Græcis in Præfatione. LUDOVICUS JACOBUS à St. CAROLO haver ellers udgivet Elogium Mariæ Schurmannæ, virginis Batavæ eruditissimæ Paris. sumptibus ROLETI le Duc 1646. in 8vo it. Lugduni Batavor. 1648. it. Tractati ad Rhenum 1652. 8. men hans Bibliotheca Fœmin. illustrium er ikke kommet til Lyset, som

Sortale.

som den berømte R. P. NICERON bevidner i sine Memoires pour servir a l'histoire des Hommes illustres dans la republique des Lettres Tom. XL. à Paris 1739. pag. 94. og 97. udi disse Ord: & divoît faire partie de la *Bibliotheca illustrium fœminarum; quæ libris editis claruerunt*, qu'il a long-temps annonce comme bien d'autres ouvrages, mais qui u'a point eté achevé, dog allegerer LEHMS pag. 287. PLANERUS pag. 70. og WEPPLING pag. 30. den, ligesom den var trykt. MR. GUYONNET Discours dans lequel il prouve l'Excellence du beau sexe; par les Exemples des Vertus, par la pratique des sciences, & des beaux arts, par les témoignages des Historiens sacrez & profanes, & enfin par toutes les raisons naturelles, morales & politiques fremfører JUNCKER I c. pag. 14. af Mercurio Politico 1681. Jan. pag. 153. Conf. Nov. Liter.: Lubecens. Ao. 1701. pag. 108. & JÖCHER I. c. Tom. II. pag. 1267. tviler paa, at den nogensinde er udfkommen, og i Nov. Liter. Lubecens. I. c. finder jeg den antegnet iblandt *avexdota*. P. LAMBECIUS in Prodromo historiae Literariae lovede Specialem enarrationem virorum & fœminarum illustrium, men det bestod alene i et Løfte, han gjorde ikkuns en ringe Udfastning til det hele Verk, og ikke videre fuldførte det vid. JUNCK. Præf. ad cent. fœm. erud. pag. 11.

Bud.

Sortale.

BUD. I. c. Tom. III. pag. 71. MOLLER. Cimbr. Lit. Tom. II. pag. 318. JÖCHER I. c. Tom. II. pag. 2216. Conf. Nov. Liter. Lubec. An. 1701. pag. 108. ÆGIDIUS MENAGIUS in Historia Mulierum Philosopharum pag. 66. melder om JACOBUS CARMELITA, uden at Tvil den ovennævnte LUDOVICUS JACOBUS à S. CAROLO Cabilonensis Carmelita gallus, som i et stort volumen haver sammenbragt lærde Qvinders Navne og Verker, som endnu ikke er trykt. Conf. STRUV. Introd. in Not. rei Liter. pag. 225. JÖCHER Tom. II. pag. 1819. STRUV. I. c. anfører ogsaa LUDOVICUS JACOBI, som haver lovet Bibliothèque des Femmes savantes, som ikke heller er udfømt, BUDEUS I. c. Tom. II. pag. 618. MARCI ZUERII BOXHORNII Bibliotheca fœminarum eruditione & scriptis insignium anfører og rooser TEISSERIUS I. c. pag. 231. EBERTI i Sortalen til sit eröffnetes Cabinet des gelehrten Frauenzimmer, BLUM i Sortalen til sit Specimen de Poetriis Græcis, JÖCHER I. c. Tom. I. pag. 1315. og PET. BAYLE i sit Dictionaire Historique & Critique Tom. IV. pag. 572. bevidner, at det haver haft den samme Skiebne, som S. CAROLI Verk om berömtte Fruentimer, at det aldrig er kommet til Lyset, endskönt mange efter samme BAYLES Betretning citere dette BOXHORNII Verk, som at det var trykt. MOLLER. Hypomnem. ad Alb.

Bar-

Sortale.

Barthol. pag. 279. beretter, at BOXHORNUS
havde slikt et Bænk under Hænder og i Cimbr.
Liter. Tom. II. pag. 810 stadfæstes det samme,
at det ikke nogensinde er trykt. Conf. Bud.
Tom. II. pag. 628. JOH. BERNH. WEPPLING
in Spicileg. de sexu seqviori Eruditionis fa-
ma corusco, pag. 59. hvilken Dissertation jeg
erfarer at den berømte MOLLERUS Tom. II.
pag. 811. ogsaa urigtig tillegger M. HERM.
CHRISTOPH. ENGELCKEN, melder om Dn. CAS-
PARI Bibliotheca Mulierum, som skulde udfom-
me, men om det nogensinde er udfommet, be-
fiender jeg ikke at vide, CORNELIUS à BEUGHEM
haver lovet in Catalogo librorum Bibliothecæ
Juridicæ præfixo E'lof der doorlugtigen Vrou-
wen, siinde een Historisch Verhael aller gelar-
den Vrouwen, en desselven Schrifften. Vid.
STRUV. Supplem. Introd. in Notit. rei Liter.
pag. 33. & Nov. Lit. Lub. Ac. 1701. p. 109.
JÖCHER l. c. Tom. I. pag. 1060. Efter JUN-
CKERS Beretning l. c. pag. 14. skal en ANONY-
MUS til Rom have foresat sig at skrive de fœ-
minis illustribus adhuc viventibus. Conf. eti-
am Nov. Liter. Lubec. Ac. 1701. pag. 109.
Den lærde GEORG MATTHIAS KÖNIGIUS til Al-
torf haver forfattet en Bog de eruditis mulie-
ribus, men denne vakkere Mand's Død haver
forhindret ham at udgive det, som M. RUDOL-
PHUS MARTINUS MEELFÜHRERUS bevidner in
Ac-

Sortale.

Accessionibus ad THEODORI JANSONII ab ALMELOVEEN Bibliothecam promissam & latentem pag. 49. Conf. etiam BUD. Alg. Hist. Lex. Tom. III. pag. 45. STRUVII Supplem. Introd. pag. 53. og bemeldte Hr. MELFÜHRERUS in Accession. citat. pag. 52. beretter tillige, at dette Bænk laae forvaret i den berømte Nurnbergste Pistoris primarii og Professor. JOHANN. WÜLFERS Bibliotek. JÖCHER l. c. Tom. II. p. 2137. Den lærde Danske Princesse LEONORA CHRISTINA Grevinde af UHLFELD havde efterladt sig et Bænk om de tapperste og forstandigste Heltinder, hvilket Bænk havde Navn af Heltinders Pryd, men hendes Død gjorde en Streg over denne Regning, at det ikke udfom, og ikke endnu er trykt, tviler og paa, at det er meere til. Om dette prægtige Bænk, som haver forhvervet hende i den lærde Berden et udødeligt Navn melder Nova Literar. Lubecens. Ao. 1698. pag. 81. MEELFÜHRERUS in accessionibus ad ALMELOVENII Bibliothecam promissam & latentem pag. 149. Nov. Liter. Lubec Ao. 1701. pag. 109. EBERTI i Fortalen til sit Gelehrtes Frauenzimmer-Cabinet, og i das eröffnetes Cabinet des gelehrten Frauenzimmer pag. 371 Holberg i hans Danmarks Riges Historie Tom. III. pag. 590. i Vita Eleonor. af hende selv beskrevet paa Fransk MSt, i det samme paa Latin af Anonymo MSt. OTTO SPERLING. in

Vit.

Sortale.

Vit. Eleon. Lat. MSt. OTTO SPERLING in opere *αυειδοτω* de Mulieribus doctis pag. 315. MSt. OLUF BANG i sine Samlinger Tom. I. pag. 149. ALB. THURA in Præfat. ad Gynæc. Dan. Liter. pag. 3. HOFMAN. Portraits Historiques des Hommes illustr. de Danmark Tom. V. pag. 92. Conf. etiam ALB. THURA Præfat. Ideæ Histor. Liter. Danor. pag. 14. hvor han kalder det vitas Heroinarum prudentissimarum, fortissimarum, castissimarum, ejusd. Gynæc. Dan. Liter. pag. 44. PONTOPP. Marm. Dan. Tom. I. pag. 265. EBERTI i hans Sortale til hans eröffnetes Cabinet des gelehrten Frauenzimmer, esterat han pag. 12. først haver meldt om dette MSt, taler saaledes imod Slutningen af sin Sortale derom: Ob man so was allgemeines von denen in allen Tugenden und Wissenschaften vortreflichen Weibes-Bildern, aus den Händen der vor acht Jahren im hohen Alter verstorbenen und nach ihrem Tode unsterblichen oben angeführten Gräfin von Ublefeld hoffen solte, kan ich iekund nicht wissen, ohne das die gelehrten Nachrichten des Baltischen Meeres solches versichern og JöCH. i hans Allgemeines Gelehrten-Lexicon Tom. IV. pag. 1668, melder ligeledes, at LEONORA CHRISTINA ULFELD har skrevet et skönt Brev om tappre og forstandige Qvindes-Personer, som ikke er blevet trykt. Og jeg selv haver ogsaa

Fortale.

ſaa meldt derom i min Samling af Danſke lærde Fruentimer pag. 408. 409. D. JOHANNES ISAACUS PONTANUS, Kong CHRISTIAN den 4des Historiographus og Professor paa det Kiøbenhavnſke Univerſitet haver ogsaa efterladt ſig et Bænk om berømte og lærde Qvinder under Titel af Bibliotheca Fœminarum doctrina & Fama illuſtrium, hvorom MARC. ZUERLIUS BOXHORN. melder in Epistol. pag. 90. 103. og regnes af MOLLER. iblandt PONTANI opera *avēndotæ* atque affecta in Hypom. ad ALB. BARTHOL. de ſcript. Danor. pag. 279. BUD. l. c. Tom. III. pag. 438. og at det aldrig er blevet trykt, bevidner ALB. THURA in Præf. Gynæc. Dan. Literar. pag. 3 og 4 og in Præf. Id. Hiſtor. Liter. Danor. pag. 14. M. ANDREAS BORDINGIUS haver ogsaa forſattet et Skrift paa Danſk om lærde Qvinder og dediceret det til MARGARETE JUUL, hvilket ogsaa haver henhvilet i MSt efter bemeldte THURÆ Beretning in Præf. Gyn. Dan. Lit. pag. 3. er formodelig ikke mere til, ſaaſom det ikke findes i de anſeeligſte og talrigſte Biblioteker her i Riget. M. ANDREAS BORDING har efterladt i MSt Poëma Danicum in Heroinas Daniæ Literatas ſkrevet JöCH. l. c. Tom. I. pag. 1247, hvad JöCH. ellers l. c. beretter, at FRIDERICH ROSTGAARD har lovet at udgive tilſammen Bordings Danſke Bænk, er allerede for mange Aar ſiden op-

fuldt,

Sortale.

fyldt, er et nyt Bevis paa de Indskes Ester-
ladenhed i Danske Sager, af MOLLERO in Cim-
bria Literata Tom. I. pag. 57. regnes iblandt
M. Anders Bording's inedita bemeldte Poëma
Danicum in Heroinas Daniae Literatas, og roo-
ses af den store Poët JOH. OLAVIUS in Epi-
grammatis ad Poëtas in Dania eminentes Ao.
1550. editis num. 40. ERASMUS FRANCISCI
haver lovet in der Verzeichniss seiner Schrif-
ten, som han udgav Aar 1691. pag. 34. engang
at udgive en Tractat under denne Titel: Das
tapfere und gelehrte Frauenzimmer. Om dette
Verk melder D. CASPAR THURMANNUS in Bi-
bliotheca Academica pag. 85 CHRIST. JUNCK.
in Centur. fœmin. erudit. pag. 13. 14. CHR.
FRANC. PAULIN. im Hochgelahrten Teutschen
Frauenzimmer pag. 9. Nov. Liter. Lubec. Ao
1701. pag. 109. STRUV. Supplem. Introd. pag.
53. BUDEUS l. c. Tom. II. pag. 391. JÖCHER l. c.
Tom. II. pag. 705. EBERTI in Præfat. des
Cabinets des gelehrten Frauenzimmers pag. 29.
30 hvor han giver os denne Esterretning om dette
Verk, at der haver een med sine egne Dine seet
det paa nogle Aark nær færdig liggende Verk
hos en Nurnberck Bogforer, som viiste han
det, det var derfor vel at ønske, bliver Hr.
EBERTI ved, at det ikke maatte forkomme,
men at det maatte komme til Lyset, dog denne
velbelæste og vakkre Mand's Død haver betæ-
get

Fortale.

get ham den Fornøielse at udgive dette, som og hans andre belovede Skrifter. PAULLIN l. c. staaer i Tvil, om det er kommet til Lyset eller ei, da han betiener sig af disse Ord herom: weiß aber nicht, obs (das tapfere und gelahrte Frauenzimmer) ans Licht kommen sey. Men det er aldrig ved Trykken blevet bekiendtgjort, og derfor regnes iblandt ERASM. FRANCISCI scripta inedita & promissa af MOLLER Cimbr. Literat. Tom. I. pag. 184. VINCENTIUS PLACCIVS den Hamborgske Polyhistor haver lovet en Tractat de Scriptis & Scriptoribus Juvenilibus atque Muliebribus. Vid. MORHOF. Polyhist. Tom. I. Lib. I. Cap. 19. pag. 247. Nov. Liter. Lubec. Ao 1701. pag. 109. JUNCK. Centur. erud. søm. pag. 13. STRUV. Supplem. Introd. pag. 53. Conf. etiam de illo VINCENTII PLACCII Epistol. de Historia excerptorum priorum pag. 201. hvor han tilbyder OCTO Sperling den yngre sine Collectanea de scriptis Muliebribus, er ikke heller trykt, men er at finde iblandt hans *avēndota*, & promissa hos MOLLER. Cimbr. Liter. T. III. p. 558. EBERTI l. n. c. melder ellers ogsaa om dette Berf. Berf. l. c. Tom. III. pag. 306. JÖCH. Tom. III. pag. 1610. Iblandt den berømte SEBAST. KORTHOLTS scripta inedita & promissa in Cimbr. Liter. Tom. I. pag. 311. 312. anføres ogsaa hans *Αυδούπαις* i. e. puer doctus siue de præ-

coci
enfa
ande
tveni
lig:
og
tatio
de c
BRIC
438.
tat f
dita.
pag.
puell
forbe
som
puell
in Li
étude
og fa
Aydg
vid.
154.
pag.
fin
3 & 4
om h
staaer
tale f

Fortale.

cocibus eruditus ab Adr. Bailleto in scripto des
enfans devenus celebres omissis Liber, i det
ander forbedret Oplag af dette. Verk lover han
tvende Tractater som skulde foies dertil, nem-
lig: de puellis tenerrima ætate literatis, som
og *Ἐπιμύθησις* i e. discipulus senex siue Dissertatio
de viris illustribus, qui ad studia se tar-
de contulerunt. See videre herom JOH. FA-
BRICII Histor. Biblioth. suæ Part. IV. p. 437.
438. & MOLLER. Cimbr. Lit. I c. Denne Trac-
tat findes ogsaa iblandt opera promissa & ine-
dita. Ellers sees jeg ogsaa af MOLLER I. c.
pag. 310. 311. at benevnte Opusculum de
puellis tenerrima ætate literatis, skal være et
forbedret og foreget Oplag af hans Disputatz
som udkom til *Kil.* 1700. 8. de XIII Poetriis
puellis ab ADR. BAILLETO galliæ Polyhistore
in Libro des enfans devenus celebres par leurs
études, ou par leurs écrits omissis. Hvilket
og fand erfares af Titlen og Fortalen til hans
Ἀποδείξεις, som udkom til *Kil* Aar 1703. 8.
vid. Nov. Liter. Lubec. Ao 1704 pag. 153.
154. BUD. I. c. Tom. I. pag. 371. WEPPLING
pag. 29. JOANNES CHRISTIANUS BLUM lover i
sin Fortale in specim. de Poetriis Græcis pag.
3 & 4. Historiam Poetriarum generalem, men
om han haver holdt dette sit giorte Løfte, til-
staaer jeg ikke at vide, og i bemeldte sin For-
tale synes han selv at give tilkiende, at have

Sortale.

arbejdet paa sin *Historia Poetriarum*, da han skriver, at han derudaf havde exciperet den Deel, som indbefattede de græske Poetinder, og hvor han i dette sit Specimen haver været for kort i sine Historiske og kritiske Anmerkninger over de græske Poetinder, det lover han vidtløstigeren at vilde udføre i det belovede *Berk*, *Historia Poetriarum generalis*. Jeg finder ingensteds, saa vidt mig er bevidst, noget antegnet af denne BLUMS Arbejde i denne Materie uden alene hans *Dissertat. II. de Poetis Principibus Lips. 1709.* i MOLLERI *Cimbr. Literat. Tom. II. pag. 430.* EBERTI i *Sortalen (c)* des eröffnetes Cabinets des gelehrten Frauenzimmers lover ogsaa en stor Fortegnelse paa lærde Qvinder. Conf. etiam WERPLING *I. n. c. pag. 39.* EBERTI *l. c.* skriver, at den skal være den anden Deel af lærde Damer, og giver den Forsikring, at den allerede laae færdig, er nok uden Tvil den samme han her meener, som jeg haver forhen anført under Titel af *Schlesiens gelehrtes Frauenzimmer* &c. Den navnkundige Danske Polyhistor OTTO SPERLING den yngere lovede ogsaa at udgive et *Berk de Mulieribus doctis à primis temporibus ad nostra usque perductum.* SPERLING havde sendt JOH. MOLLER. i Julii Maaned Aar 1699. fra Kiøbenhavn dette MS for at læse det igiennem, efter MOLLERI eget Vidnesbyrd *Cimbr. Literat. Tom.*

Fortale.

Tom. II. pag. 854. bemeldte MOLLER, som
haver haft dette Verk i Hænder, kalder det
Comment. de fœminis omnis ævi doctis 888.
og beretter, at han vidtøstigt og accurat nok
afhandler denne Materie, og at Verket bestaaer
af 776. Blade i 4. VINCENT. PLACCIUS lovede
offentlig in Epistola de Excerptis propriis, som
han havde søiet til sin Bog de excerpti arte
pag. 201. 202. at ville overlade SPERLING sine
Collectanea de scriptis muliebribus til dets
Forsøgelse, som jeg forhen haver meldet, om
dette prægtige Verk melder ogsaa den berømte
D. G. MORHOF. Polyhist. Tom. I. Lib. I. Cap.
19. pag. 229 med største Berømmelse i disse
Ord: Vir doctissimus Otto Sperlingius inte-
grum in mulierum doctarum gratiam opus
molitur à primis temporibus ad nostra usque
perductum. Og in Nov. Liter. Lubec. Ao.
1701. pag. 109. tales der og med største Hen-
sigtelse og Roos derom, af SÖREN LINTRUP,
efter JOH. MOLLERI Vidnesbyrd in Cimbr. Li-
ter. Tom. I. pag. 347. som spaaer, at Sper-
ling i denne Afhandling vilde uden Tvil overs-
gaae alle de andres Flid, da han betiener sig
af disse Ord: atque omnium procul dubio
labores victurus celeberrimus OTTO SPERLIN-
GIUS. EBERTI i Fortalen l. c. imod Glutnins-
gen erindrer ogsaa dette Verk paa en prægtig
og fordeelagtig Maade i disse Ord: Endelig,
f 3 siger

Fortale.

siæer han, seer den lærde Berden med stor Fors
længsel og ubeskrivelig Begierlighed paa den
uførlignelige og ved sine Skrifter i den hele Ver
den berømte Kongelige Raad Hr. SPERLING,
som haver lovet at handle udførlig om alle Na
tioners lærde Qvinder og deres Skrifter, og
derefter vidtløstig rooser SPERLINGS store Bes
qvenhed og Dugtighed, som han anseer voren
til sligt et vidtløstigt Verf, samt hans uger
mene Glid, og Eærdom, og lover, at ville
blive fuldkomment, i fald det udføer. Om
dette Verf melder ogsaa MEELFÜHRERUS in ac
cessionibus ad ALMELOVEENII Bibliothecam
p. promissam & Latentem p. 110 BURC. GOTTL
STRUV. in Supplem. introd. ad Notit. rei Li
terar. pag. 52 53. SEBAST. KORIHOLTUS in
Dissert. de Poëtrius puellis pag 2. ANT. TEL
SERIUS Catal. Catalog. Part II. pag. 216. CHR.
JUNCK. in Centur. fœm. erudit. pag. 12. JOH.
GEORG. ECCARDUS in Hannoverischen Monats
lichen Auszuge Ao 1700. Mens Mart pag 71.
& Anno 1701. Mens. Jan. pag. 23 24. ANDR.
HOYERUS in Nov. Literar. Dan. Ao. 1721.
Ephem. I, n. 2. en meget rar Journal, som
se den kommer for, JÖCH. I. C. Tom. IV. pag.
737. MÖLLERI Cin bria Literat. Tom. II. pag.
85 1. hvor det staaer anteanet iblandt SPERLINGS
ser pta inedita & p. omissa Conf. etiam THURB
Præt. ad. Histor. Læc. Danor. pag. 14. hvor
han

Fortale.

han falder det opus MSt. de fœminis doctis omnium nationum illarumque Scriptis, & Præf. Gynæc. Dan. Literat. pag. 3. 4. 5. og in Gynæceo Dan. Literat. paa mange Steder, hvor han allegerer mange Steder af dette Sperlingske MSt, baade MOLLER, og THURA have haft det til Laans, den første af Sperling selv, og den sidste af Salig Etas Raad Gram, som THURA selv tilstaaer Præf. l. c. i Danske Magazin Tom. III. pag. 24. meldes ogsaa om dette rare MSt, men det Kongelige Danske Selskab tilstaaer sammesteds; at de ikke have været saa lyffelige nogen Tid, at have seet det. BANG i sine Samlinger Tom I. pag. 150. og PONTOPPIDAN Marm. Dan. Tom. I. pag. 163. citere dette MSt, men uden Tvil paa Albret Thuras Ord, saasom de formodelig aldrig have seet eller læst det. I min Samling af Danske lærde Fruentimer p. 409. haver jeg berørt nogle flere Omstændigheder herom, om PONTANI, SPERLINGI og LEONORÆ CHRISTINÆ efterladte Beret om lærde Qvinder skriver ALB. THURA in Præf. Id. Hist. Lit. Dan. pag. 14. saaledes: quæ omnia adhuc affecta atque inedita inter hæredes aut alibi delitescunt. Sligt et Beret om lærde Qvinder at udgive, haver ogsaa den berømte Søren Lincrup havt i Sinde efter ALB. THURÆ Beretning in Præfat. Gynæc. Dan. Litterat. pag. 4: endskjønt dette MSt findes

Fortale.

des ikke antegnet iblandt Lintrups *diversa*
i MOLLERI Cimbria Litterata Tom. I. pag. 347.
ikke heller hos JÖCHER I, c Tom. II pag. 2456.
M. THOMAS BRODERUS BIRCHEROD Rector i
Odense Cathedral Skole, og en berømt Pro-
fessor paa Odense Gynnasio havde ligeledes
foresat sig at skrive om denne Materie, som ALB.
THURA ligeledes bevidner in Præfat. ad Gyn.
Dan. Liter. pag. 4. men om han virkelig har
efterladt sig noget in MSt derom, er mig ikke
bevidst, JÖCHER i hans Allgemeines Gelehrten
Lexicon Tom. I. pag. 1101. melder om denne
Thomas Broderus Bircherod, at han ef-
terlod sig mange Historiske og Antiquariske
Skrifter i MSt, og fandt sig liget et MSt, om
lærde Qvinder haver været der imellem at fin-
de. For Resten forsikker Thura i oftbemeld-
te Fortale til hans Gynæc. Dan. Litterat. pag.
3. 4. at alle disse nemlig JOH. ISAACUS PONTA-
NIUS, ELEONORA CHRISTINA, ANDREAS BER-
DING, SÖREN LINTRUP, THOMAS BRODERUS
BIRCHEROD ere enten ved deres mangfoldige an-
dre Forretningær, Bogtrykkeriernes Banstæ-
lighed, eller og ved deres Dod bleve forhin-
drede, at fuldbyrde deres roosværdige Forsæt.
Den lærde Rector i Kierteminde MATTHIAS
HENRICUS SCHACHTIUS haver foruden sit Sche-
diasma de doctis Daniæ Mulieribus, som fins-
des in Novis Literariis Maris Baltici ad An-
num

Fortale.

num 1700. Mense Julio pag. 209 sq. lovet et særdeles Bærf om vore lærde Damer efter PONTOPPIDANI Beretning in Theatro Daniae veteris & modernæ Cap. IX. de statu rei Litterariæ in Dania pag. 157. Det samme stadfæster om Schachtii Forehavende ALB. THURRA in Præfat. Gynæc. Dan. Litterat. pag. 4. som kalder det concinnum opus, quod de feminis Danis eruditis laudabili instituto molitus erat. GEORG CHRISTIAN. LEHMS i Fortalen til hans Deutschlands galante Poetinnen (S 3) haver lovet engang at ville udgive en Catalogus over de Bøger, som ere af lærde Damer skrevne, og i hans Anhang Ausländischer Dames Bogens Slutning pag. 331. igientager han atter sit Lofte, ganske vist i sin Tid at meddeele den lærde Verden en Catalogum paa lærde Damers Skrifter, og at LEHMS haver hast i Sinde, at forøge sit Bærf om lærde Kvinder, slutter jeg mig til af de Ord han betiener sig af til Slutning af hans Deutschlands galante Poetinnen pag. 287. da han saaledes udelader sig herom: Solchergestalt beschliessen wir unsre Deutsche Poetinnen, und beklagen, daß viel noch eingeschickte Proben galanter Dames zurück bleiben müssen. Indessen sollen sie doch der gäncklichen Berwesung keinesweges aufgeopffert, sondern bey zukünfftiger Vermehrung an Ort und Stelle eingerücket werden.

Sortale.

den. Diejenigen aber, so noch unbekannt, und gleichwohl ihrer Muse nicht das Angesecht verdecken dürffen, finden alhier eine höffliche Bitte, sich doch, wofern es beliebig, gleichfalls zu melden, und ihre Poetischen Kräfte nicht in der verborgensten Finsternis zu lassen. Men dette hans berømmelige Forsæt blev ikke fuldført formedelst hans Fort derefter indfaldende Død nemlig toer Aar efter han udgav Teutschlands galante Poetinnen, som udkom 1715. i 8. og han døde 1717. 15 May i hans blomstrende Alders 32 Aar, som JÖCHER beretter i sit Allgemeines Gelehrten-Lexicon Tom. II. pag. 2346. M. CHRIST. FRID. EILSCHOV villet have udgivet et Bibliotek for Danske Fruentimmer som skulde bestaae i en Samling af de udvaldeste og beste Franske, Tydske og Danske Bøger, hvilket Løfte han gav os i sit Forsæt paa en Fruentimmer-Philosophie, men hans tidlige Død i hans Ungdoms Flor brød dette giorte Løfte. Hr. Professor CHRISTIAN FRIDERICH WADSKLÆR haver i sine Anmerkninger til sin Christiansborgs Skueplads pag 104 og i sine andre Skrifter lovet os en Tractat de eruditissimæ Boreæ Principibus, hvilket Løfte han fornyer i sin Lov-Tale holdt paa Sorøe-Akademie, Hilaria Sorana faldet Hafn. 1751. 4. hvor det tillige berettes, at det er femten Aar siden han gav sit Løfte fra sig, hans Ord herom in Hi-

Hila
digi
& d
bus
Sch
nos
fris
sup
Sid
ann
Nor
is
mar
alle
sit
coll
173
for
HEL
tem
ful
der
par
bet
in
ma
blio
mer
Esp

Fortale.

Hilar. Soran. i sin Dedication til vor allernaadigste Kron-Prins CHRISTIAN (C 2) ere disse: & doctos consuetos Daniæ Reges esse in rebus Danicis haud præter rem pronuntiavit SCHURSFLEISCHIUS, id quod peculiari scripto nos monstraturos, publice tribus abhinc lustris recepimus, liberaturi, si vita, si otium suppetat, brevifidem, og (C 4) paa den anden Side heder det atter om dette Bærf, a multis annis semiputatum seruo, *de Danis Svecis Norvegisque utriusque Sexûs Principibus doctis* opusculum, si quando illud post longissimam parturitionem eniti me contigerit. Den allerførste Gang Hr Professor WADSKLÆR gav sit offentlige Løfte herpaa, var in Qviritatibus collegii Regii in abitum Chr. Noldii *Hafn.* 1735 om trent for 18 Aar siden. Jeg frygter for, at denne Tractat med flere vil forøge ALHELOVENII Bibliothecam promissam & latentem cum MEELFÜHRERI Accessionibus, og fulde dette Skrift engang udkomme, funde det med god Foie regnes iblandt fœtus difficili partu notabiles, hvorom SCHMIDIUS haver skrevet en lærd Tractat. JOH. BERNH. WEPPLING in Dissertation. de sexu sequiori eruditione *Fama* corusco pag. 59. anfører Dn. CASPARI Bibliotheca Mulierum, som skulde udkomme, men saavidt jeg veed, er det ikke kommet til Lyset, og pag. 29. i bemeldte WEPPLINGS *Ufa-*
Des

Sortale.

demisse Disputatz anføres den berømte TENZELS
Forflag til Bibliotheca Scriptricum ecclesiasti-
carum veterum Græco-Latina, TENZELS Ord-
herom, som findes i hans curieuse Bibliothek
Anno 1705. pag. 210. ere værd at læse: Ich
habe zum öfftern gewünschet, daß ein teutscher
Buch-Händler sich darüber machen, und eine
Bibliothecam Scriptricum ecclesiasticarum ve-
terum Græco-Latinam herausgeben mögte, dar-
innen aller frommen und gelehrten Damen
annooch vorhandene Historische und geistliche
Schriften biß auf die Zeit der Reformation
zusammen verfasst würden. Ich meine also
nur die Alten. Den die neuen, so sich von ein-
paar hundert Jahren in Europa in Schriften
hervorgethan haben, sind schwer zu zehlen,
vielweniger ihre Schriften zusammen zu bring-
gen ic. men dette fortreffelige og overmaade nyt-
tige Forflag er ikke endnu sat i Verk, endfient
det høiligen havde været at ønske. Nu til
Slutning om Skribenterne, som med deres
Skrifter have foræviget lærde Qvinder, vil
jeg og i kort Begrib anføre dem, som ikke just
have skrevet egne Tractater om dem, men dog
hist og her i deres Skrifter givet os temelig god
Underretning om adskillige lærde Qvinder, og
da ere følgende mig bekiendte: BAPTISTUS FUL-
GOSUS Lib. VIII. Exempl. memor. cap. 3. AN-
TONIUS de GVEVARA in Horolog. Principp.
Fr 101

Sortale.

Francos. 1664. 4. Lib. II. cap. 32. 33. 34. 35.
36. fra pag. 465. til pag. 495. THEOD. ZWIN-
GERUS in Theatro vitæ humanæ edit. *Basil.*
vol. III. Lib. I. fol. 222 sqq. og fol. 3037.
HEINR. SPONDANUS in Historia Ecclesiastica
ad annum ccc LXXXII. num. 8. JOHANNES
TEXTOR RAVISIUS in officina edit. *Basil* 1520.
fol. 152. og fra pag. 458. indtil pag. 468. sub
tit. mulieres doctæ, GISEBERTUS VOETIUS in
Politia Ecclesiastica, MICHAEL WIDEMANNUS
in der abgebüßeten Wollust pag. 36 sqq. 39
sqq. og im Türckischen Mondensfinsternisse pag.
91 sqq. Jo. LIMNÆUS in addit. ad J. P. Tom.
V. Lib. VIII. c. 3. & 8. pag. 340. & 347.
D. Jo. STEGMANNUS in Christog. P. I. pag.
213 sqq. ANDR. TIRAQVELLUS Tom. II. ope-
rum de Leg. Connub. & jure marit. in Legem
Connub. XI. gloss prim. à fol. 185. ad 193.
PAULUS BOYERUS in Bibliotheca universali,
som udfom paa Franck til Paris Aar 1649.
HAPPELIUS im Academischen Romain Lib. I.
cap. 24 pag. 276. J. H. HOTTINGERUS in De-
dicatione ad Elisabetam Palatinam, Abbatis-
sem Herfordiensem Parti V. Histor. Eccles.
prefixa. LAUREMBERGIUS in Acerra Philologi-
ca pag. 606 sqq. CYRIAC. SPANGENBERGIUS im
Specel. Spiegel edit. *Schmaicala*. 1591. Lib.
XIII. cap. 6 seqq. PETRUS LAMBECIUS Append.
IV. Prior. Capp. Lib. II. Prodromi Histor. Li-
ter.

Sortale.

ter. Sciagr. THOMAS REINESIUS Var. Lect. Lib. II. c. 12. MART. ZEILERUS in Theatro Tragico p. m. 572 sqq. LIBERIUS in Bibliographia *Ultrajecti* Anno 1681. 12. teste ZIMMERMANNO in Florilegio Philologico - Historico pag. 534. HARSCHDORFFERUS in *Erquickstunden* T. III. pag. 632. und im Deutschen Secretario Part. V. t. 34. SCHOTTUS in *Physica curiosa* pag. 560. Autores Actorum eruditorum Anno 1684. pag. 587. Anno 1687. pag. 556. 566. og 577. og Anno 1688 pag. 540. ADR. BAILLET jugement des Scavans. JOH. REINHARDUS in Theatro prudentiæ Lib. II. c. III. §. 13. num. 1. pag. 533 sqq. de Principibus fœminis eruditis fand man læse D. D. G. H. GOETZIUS in Principe Ebraice docto §. 19 sqq. p. m. 26 sqq. in Principe græce docto §. 51 sqq. p. m. 36 sqq. & in Principe commentatore Biblico §. 18 sqq. p. m. 34 sqq. VALENT. ERNEST. LÖSCHERUS in Disp. de Principibus Historicis *Wittemb.* 1700. 4. HIERONYMUS in vita Marcellæ ad Principissam, Collectores Centuriarum Magdeburgens. ARNOLD in *seiner Theologia Mystica*. CHRISTOPHORUS HENDREICH Bibliothecarius Berolinentis in *Pandectis Brandenburgicis Berol.* 1699. fol. PETR. MÜLLERI Disput. inauguralis de gradu Doctoris habita 1681. 4. hvor der meldes om at skilling lærde Gruentimer. HENNING. WITTEN in *Diar. Bio-*

Sortalē.

Biographic. Heinrich Anselm von Ziegler u. Klipphausen in seinem Historischem Labyrinth der Zeit. ABRAHAM à Brechtwitz nobilis Silesius in Sylvula Politico-Historica, LUDOVICUS KABUS in seiner Historie der Martyrer. Paullinus in der Zeit-kürzenden erbaulichen Lust, PANCIROLLUS de claris Leg. interpret. Peter Dahlmanns Schauplatz der Masquierten und demasquierten Gelehrten. LUDOVICUS VIVES de Christiana foemina. ANDR. TIRAQUELLUS in Libro de Nobilitate Tom. I. cap. XXXI. JOH. OLORINUS in Eteographia mundi s. imperiosa Muliere, PETR. GREG. TOLOSANUS de Republica. JANUS NICIUS ERYTHRÆUS in pinacotheca Col. 1645. DANIEL GEORG. MORHOF. in polyhistore ex Edit. MOLLERI Lubecc. 1708. 4. Ziegler von Klipphausen in seinem täglichen Schauplatz der Zeit. JOHANNES SCHEFFERUS in Svecia Litterata ex edit. MOLLERI OG ALB. BARTHOLINUS de Scriptis Danorum cum Hypomnem. MOLLERI, begge Tractater udfornne under Titel af Bibliotheca Septentrionis eruditi *Lipsiæ* 1699. 8. JOH. MOLLERI Cimbria Litterata *Hafn.* Tom. III. in fol. TOMASINI Elogia, MENAGII Lectiones Italicae. QVESNELIUS in Catalogo Bibliothecæ Thuanæ. ZIMMERMANNUS in Florilegio Philologico - Historico Monsr. DEVIZE i sin nouveau Mercure galant 1677. 12. Vossius de

Sortale.

de Scientiis Mathematicis. LIPPENIUS in Bibliotheca reali philosophica, VALER. ANDR. DESSEL. in Bibliotheca Belgica, SIMLERUS in Bibliotheca, JOACH. VON SANDRARTS Deutsche Academie der edlen Bau-Bild- und Mahlerey Künste CZVITTINGER in Spec. Hungariæ Literatæ 1711. edit. MAGNUS DAN. OMEIS in seiner gründlichen Anleitung zur Deutschen accuraten Reim- und Dicht-Kunst. MORHOF in seinem Unterricht von der Deutschen Sprache und Poesie Lübec. und Franckf. 1702. Gottfried Arnold in seiner Kirchen- und Ketzer-Historie. MELCHIOR in vitis Germ. Philos *Heidelb.* 1620. & in vitis Theol. exter. TRITHEMIUS in Catalogo illustrium virorum. GESNERUS in Bibliotheca, KÖNIGIUS in Bibliotheca veteri & nova, La Galerie des Peintures, ou Recueil des Portraits & Eloges en vers & en prose *Paris* 1663. 12. og 1670. 8 Officina litorea di Gio. FELICE ASTOLFI, Angli cujusdam Herwologia Anglica in Folio, som og in Theatro imperii Magnæ Britannia paa Engelsk skrevet. JAC. AUG. THUANUS in Histor. sui temporis edit. *Aurel.* 1620. La CROIX du MAINE i sit Bibliothecque *Paris* 1584. in folio ANTON VERDIER i sit Bibliothecque *Lyon* 1585. in Folio, CLAUDE SORELL i sit Bibliothecque Francoise, GEORG BUCHANANUS in Histor. Scotica, CAMDENUS in Annalib. rerum Anglicar. & Hybern. *Lotd.* 1615.

Sortale.

1615. & Amst. 1617. KORNMANN de virginum
statu ac Jure, *Frft.* 1610. GUIL. NEUBRIGENS. Res
Angl. *Antv.* 1567. 8. VALER. ANDR Catalogus
clarorum Hispaniæ Scriptorum *Mog.* 1607. 4.
GERH. ERN. de FRANKENAU Bibliotheca His-
panica *Lips.* 1724. 4. JOH. VASÆUS in *Rer.*
Hispan. mem. *Annal. Col.* 1577. 8. Ifag. in
Notit. *Script. Hist. Gall.* cura J. A. FABRICII
Hamb. 1708. 8. G. B. GRAMONDI *Histor. gal.*
Amst. 1653. 8. Memoires de M. PHIL. de CO-
MINES par Mr. DEN. GODEFROY II. Part. à *Bruss.*
1714. 8. & Supplement aux Memoires de PHIL.
de COMINES à *Bruss.* Les hommes illustres en
France pendant le XVII siecle augm. des Elo-
ges de MRS ARNAULD & PASCAL par Mr. PER-
RAULT *Paris* 1698. 1701. II. Tom. 8. Memoi-
res concernant les vies & les ouvrages de plus-
modernes celebres dans la Rep. des Lettres
par Mr. ANCILLON à *Amst.* 1709 8. & Memoi-
res pour servir a l'histoire des hommes illu-
stres dans la republ. des Lettres par P. NICE-
RON à *Paris* 1727-1745. XLIII Tomes 8. illu-
str. *Polon. Script. Elo. & Vitæ Wratisl.*
1733. 4. Jo. LAMI Memorabil. Ital. erudit.
præstant. quibus vertens seculum gloriatur
Florent. 1742. 8. CHRIST. FRANC. PAULLIN
im *Philosophischen Feierabend* Th. 5. pag. 141
sq. og *Th.* 33. pag. 447 sq. *Conf. Monatliche*
Auszüge 1701. mens. Jan. pag. 18 sq. TENZEL

Sortale.

de Scientiis Mathematicis. LIPPENIUS in Bibliotheca reali philosophica, VALER. ANDR. DESSEL. in Bibliotheca Belgica, SIMLERUS in Bibliotheca, JOACH. VON SANDRARTS Deutsche Academie der edlen Bau-Bild- und Mahleren Künste CZVITTINGER in Spec. Hungariæ Literatæ 1711. edit. MAGNUS DAN. OMEIS in seiner gründlichen Anleitung zur Deutschen accuraten Reim- und Dicht-Kunst. MORHOF in seinem Unterricht von der Deutschen Sprache und Poesie Lübec. und Franckf. 1702. Gottfried ARNOLD in seiner Kirchen- und Reher-Historie. MELCHIOR in vitis Germ. Philos. *Heidelb.* 1620. & in vitis Theol. exter. TRITHEMIUS in Catalogo illustrium virorum. GESNERUS in Bibliotheca, KÖNIGIUS in Bibliotheca veteri & nova, La Galerie des Peintures, ou Recueil des Portraits & Eloges en vers & en prose *Paris* 1663. 12. og 1670. 8 Officina litorica di Gio. FELICE ASTOLFI, Angli cujusdam Herwologia Anglica in Folio, som og in Theatro imperii Magnæ Britannia paa Engelsk skrevet. JAC. AUG. THUANUS in Histor. sui temporis edit. *Aurel.* 1620. La CROIX du MAINE i sit Bibliothek *Paris* 1584. in folio ANTON VERDIER i sit Bibliothek *Lyon* 1585. in Folio, CLAUDE SORELL i sit Bibliothek Françoise, GEORG BUCHANANUS in Histor. Scotica, CAMDENUS i Annalib. rerum Anglicar. & Hybern. *Lond.* 1615.

Sortale.

1615. & Amst. 1617. KORNMANN de virginum
statu ac Jure, *Frft.* 1610. GUIL. NEUBRIGENS. Res
Angl. *Antv.* 1567. 8. VALER. ANDR Catalogus
clarorum Hispaniæ Scriptorum *Mog.* 1607. 4.
GERH. ERN. de FRANKENAU Bibliotheca His-
panica *Lips.* 1724. 4. JOH. VASÆUS in *Her.*
Hispan. mem. *Annal. Col.* 1577. 8. Isag. in
Notit. *Script. Hist. Gall.* cura J. A. FABRICII
Hamb. 1708. 8. G. B. GRAMONDI *Histor. gal.*
Amst. 1653. 8. Memoires de M. PHIL. de CO-
MINES par Mr. DEN. GODEFROY II. Part. à *Bruss.*
1714. 8 & Supplement aux Memoires de PH.
de COMINES à *Bruss.* Les hommes illustres en
France pendant le XVII siecle augm. des Elo-
ges de MRS ARNAULD & PASCAL par Mr. PER-
RAULT *Paris* 1698. 1701. II. Tom. 8. Memoi-
res concernant les vies & les ouvrages de plus-
modernes celebres dans la Rep. des Lettres
par Mr. ANCILLON à *Amst.* 1709 8. & Memoi-
res pour servir a l'histoire des hommes illu-
stres dans la republ. des Lettres par P. NICE-
RON à *Paris* 1727-1745. XLIII Tomes 8. illu-
str. *Polon. Script. Eloq. & Vitæ Wratisl.*
1733. 4. Jo. LAMI *Memorabil. Ital. erudit.*
præstant. quibus vertens seculum gloriatur
Florent. 1742. 8. CHRIST. FRANC. PAULLIN
im *Philosophischen Feierabend Th. 5. pag. 141*
sq. og Th. 33. pag. 447 sq. Conf Monatlche
Auszuge 1701, mens. Jan. pag. 18 sq. TENZEL

Sortale.

i sit curieuse Bibliotheqve, BOLLANDUS PAPER-
BROCHIVS in Actis Sanctorum, Albertinus im
Himlischen Frauenzimmer, NICOL. ANTONII
Bibliotheca Hispanica *Francos.* 1608. 4. Co-
LONESIVS in gallia orientali, GREGORIO LE-
TI in Italia regnante *Genev.* 1676. Theatrum
virtutis & honoris WILIBALDI PIRCKHEYMENI
Norimberg. 1606. LEANDR. ALBERTI descrip-
tio Italiae paa Italtenst, JOH. PITSEUS de illu-
stribus Britanniae Scriptoribus *Paris* 1619. 4.
POLYDOR. VIRGILIUS in Histor. Anglic. LUDOVICUS
NONIVS in Hispania *Antv.* 1607. 8. SUIDAS i-
sit Græske Lexicon haver adskillige lærde Qvinder
JOH. JACOB HOFMANNUS in Lexico Univerſa-
li *Basil.* 1677. IV Tom. & LUGD BATAV. 1698.
IV Tom. in folio, Le grand Dictionnaire, Hi-
storique, ou le Melange curieux de l'histoire
sacrée & profane *Amstelod.* Ao. 1702. & à
Basle 1731. 1732. VI Tom in folio par Mon-
sieur LOUIS MORERI, Dictionnaire Historique &
critique par Monsr. PIERRE BAYLE seconde E-
dition à *Rotterdam* Ao. 1702. & 1720. IV
Tom. in folio, og til Leipzig 1741. IV To-
mer in folio paa Tydsk ved Joh. Christoph
Gottscheden. BUDEI algemeines Historisches
Lexicon Leipzig 1730. VI. Tomer in folio, og
JÖCHERS Algemeines Gelehrten. Lexicon Leipzig
1750. 1751. IV Tomer in 4to PONTOPPID. in
Theatro Dan. vet. & modern. p. 156. 157. *Sol-
berg*

Fortale.

berg i hans Heltinders Historie paa mange Steder, HOFMANN i hans Portraits Historiques des hommes illustres de Danmark ligesledes paa marafoldige Steder. Wielandt i de Kiøbenhavniske lærde Tidender, PONTOPPID. i hans Marmor. Danic. Oluf Bang i sine Samlinger, JACOB LANGEBEK i Danske Magazin Lauritz Lund i Karen Brahes Bibliotek, Index Catalog. Resen. Tertius, som ikke er skrevet af RESEN selv, men under hans Navn af HANS JACOB BIRCHEROD da Professor og siden Biskop i Aalborg, efter Hans Grams Beretning i Fortalen til JOH. MOLLERs Cimbria Literata pag. 27. og andre flere Auctores, som findes allegerede i denne min Samling af Danske lærde Fruentimer, hvilke Læseren selv kand behage at eftersee. Flere Skribentere, som have skrevet om lærde Qvinder opregner JACOB THOMASius in Disp. I. de fœminar. eruditione, M. JOH. SAUERBREY in Disp. II. M. JOH. PASCHIUS in Gynæceo docto, JUNCKER in Centuria fœminarum eruditarum pag. 4. 10-15. M. D. OMEISIUS in Dissert. de german. fœminis eruditione claris, HÆNDEL in Dissert. de german. fœmin. eruditione claris, SCHACHTIUS in Schediasm. de doctis Daniæ mulieribus in Novis Literar. Lubec. Ao. 1700. pag. 210. Amici cujusdam Bergensis Scholion in Novis Literariis Lubecensibus Ao. 1701. pag.

Fortale.

108. hvor der opregnes adskillige Skribentere, som have skrevet om lærde Qvinder, hvilket skal tiene til et Supplementum til SCHACHTU Fortegnelse paa deslige Skribentere, som han Aar 1700. in Nov. Liter. Lubec. pag. 210 sq. havde meddeelt. Forfatteren dertil er den lærde Søren Lintrup, efter MOLLERI in Cimbria Lit Tom. II. pag. 854. og JÖCHER i hans Allgemeines Gelehrten-Lexicon Tom. II. pag. 2456. Bidnesbyrd, BURCH. GOTTH. STRUVIUS in Introd. in Notit. rei Literar. pag. 223. 225. og in Supplement. in Introd. ad Not. rei Literar. pag. 51-53. CHR. FRANCO. PAULLINI i Fortalen til hans Hoch und Wohl-Gelehrte Teutsches Frauenzimmer pag. 8. 9. VINCENT. PLACCIUS in Theatro Pseud. & Anon. DAS. GEORG. MORHOF. i hans Polyhistor. ex Edit. MOLLERI pag. 279. JOH. REINHARDUS in Theatro prudentiæ Lib. II. cap. 3. §. 13. num. I. pag. 534. B. THURMANNUS in Bibliotheca academica pag 84 sq. B. JO. ANDR. PLANERUS in gynæceo docto pag. 70. SEB. KORTHOLT i sin Disputatz de Poëtriis puellis, M. DAV. SCULTETUS in Dispp. de fœminis prima ætate eruditione ac scriptis illustribus ac nobilibus G. H. GOETZIUS in Principe græce docto §. I. pag 1. 2. CHRISTIANUS BLUM in Specimine de Poëtriis græcis in Præfat. pag. 1. JOHANN CASPAR EBERTI i Fortalen til hans eröffnetes

Fortale.

Cabinet des gelehrten Frauenzimmers, CHR. FRANC. PAULLINUS i hans Philosophische Luststunden pag. 42. M. GOTL. SCHELWIGIUS in Proæm Disp. I. de Gynæcocratia maritali, SCHIELE in Bibliotheca pag. 297. & 430 M. HERM. CHRISTOPH. ENGELCKEN, eller rettere JOH. BERNH. WEPPLING in Dissertat. de Sexu sequori eruditionis fama corusco pag. 29. 30. ALB. THURA i Fortalen til hans Idea Historiæ Litterariæ Danorum pag. 14. og i Fortalen til sit Gynæceum Daniæ Litteratum pag. 1. 2. JOH. MOLLERUS i hans Cimbria Literata Tom. II. pag. 810. in Bibliotheca BURCKHARDI pag. 99. 100. de fœminis doctis, og endelig i Bibliothèque des Dames, sive Appendix Catalogi ZOCHIANI, exhibens Collectionem præstantissimam librorum muliebri industria exaratorum, vel certe feminarum Memoriarum, Honori & utilitati consecratorum, *Onoldi*. Detsle Bibliothèque des Dames, findes soiet bag ti Bibliotheca ZOCHIANA per THEODOR. FIEZMANN cum Catalogo clararum mulierum vulgo Bibliothèque des Dames sive Appendix Catalogi Zochiani *Onoldi* 1752. 8. og da dette Bibliothecæ Zochianæ Appendix, som indbefatter bemeldte Bibliothèque des Dames forældelig ikke er mine Landsmænd saa bekjendt, og ikkuns i saa Hænder endnu, formoder jeg, det ikke skulde være dem ubehageligt, her i et

Sortale.

Fort Begrib at see Indholdet af den rare Samling, som denne Catalogus indbefatter:

Table des Matières, contenues dans ce Catalogue.

Livres de Theologie écrits par des Dames.
Bibliotheca Mariana ou Livres composez à l'honneur de la S. Vierge.

Livres pour le Sexe ou bien pour la Devotion l'instruction & le plaisir des Dames.

Livres Historiques des Dames illustres & savantes, des femmes celebres & fameuses, & de tout ce, qui y revient.

Panegyriques, Sermons & Oraisons funebres, à l'honneur des Dames.

Livres pour & contre le Sexe.

Livres de Medecine & des Arts, qui appartiennent au Sexe.

Livres melez en Histoire, Philosophie, Morale, des belles Lettres & Mathematiques écrits par des Dames.

Livres de Medecine, de Chymie, & des arts, qui appartiennent au Sexe, écrits par des Dames.

Poefies, Romans, Contes, Nouvelles &c. écrits par des Dames avec un Appendix des livres des Sibylles,

Fortale.

Jeg haver ikke endnu i noget trykt Bibliotek eller Fortegnelse paa lærde Mænds efterladte Biblioteker seet saa rar, ugemen, ja mageløs en Samling af Skribentere og Skrifter om det smukke Rion, som i dette prægtige Bibliotheca Zochiana, som indeholder den største og vidtløftigste Samling af det slags Skrifter, som ikke noget privat Bibliotek, saavidt jeg veed, endnu har eiet. Adskillige opera *avendota* om lærde Qvinder findes hos REINHARD I. c. in *Novis Liter. Lubec. Ao. 1701 pag. 109.* PAULLINI I. c. JUNCKER I. c. EBERTI I. c. THURRA II. cc. STRUV. II. cc. MOLLER I. c. MORHOF I. c. og flere, som jeg for Korhed's Skyld med frie Forsæt forbigaaer.

Af de lærde Dammers udfømne enkelte Levnets-Beskrivelser ere mig mangfoldige bekiendte, og hvis det var mit Forsæt, kunde jeg anføre en vidtløftig Optegnelse derpaa, men det maae beroe dermed, og vil have mig det forbeholdet, indtil der Kandskee gives en beqvemmere Leilighed, dog vil jeg ligeledes give mig den Ære, at anføre nogle af de berømteste og fornemste lærde Dammers ved offentlig Tryk bekiendtgjorte enkelte Levnets-Beskrivelser: *Oratio CASSANDRE Venete habita in Gymnasio Patavino, pro BERTHUTIO LAMBERTO Canonico Concor- diensi, liberalium artium insignia fuscipiente anno 1487. cum Epistolis & Carminibus*

Sortale.

Gratulatoriis in 4to vid. ZOCH. Bibliothecque des Dames. Clarissimæ feminæ CASSANDRÆ FIDELIS Venetæ Epistolæ & Orationes posthumæ nunquam antehac editæ JACOB PHILIP. THOMASINUS é MSS, recensuit, præmissa ejus vita, argumentis notisque illustravit *Patav.* 1636. 8. vid. Catalog. Bibliothec. THUANÆ P. I. pag. 499. Biblioth. BURKH. P. I. pag. 7. Conf. vitæ selectæ *Vratisl.* 1711. 8 pag. 709. hvor hendes Levnet findes & ZOCH. Bibliothecque des Dames. Le Tombeau de MARGUARITE de VALOIS Reine de Navarre à Paris 1551. Denne er den franske Oversættelse af *Conte d'Alinois*, en Maler og fransk Poet, hvis egentlige Navn er ellers NICOLAS DENISOT, voies la Biblioth. Francoif. de la Croix du MAINE & du Verdier Vaupripas en sa Bibliothec. Francoif. consultes aussi GEORG CHRISTIAN LEHMS Anhang ausländischer Poetinnen pag. 267. i bemeldte Parisiske Edition findes foruden en fransk ogsaa en græsk og italienssk Oversættelse. Foruden benevnte *Conte d'Alinois* haver J. ANTOINE de BAIF og en Demoiselle under de Bogstaver A. D. L. hvis egentlige Navn er mig ubekjendt, ligeledes forfattet en fransk Oversættelse, JOANNES AURATUS en græsk, og en Anonymus en italiensk Version. Vid. LEHMS Anhang ausländischer Poetinnen pag. 143. 144. 267. Man haver ellers

Fortale.

ellers endnu en Historie om Dronning MARGUERTE de VALOIS, som er udkommet i 2 Tomer til Amsterdam 1696. 12. men den er ikke ander, end som en blot Roman og fabelagtig Fortæling efter LEHMS Vidnesbyrd l. c. pag. 147. FULVIÆ OLYMPIÆ MORATÆ opuscula, curante CÆLIO SECUNDO CURIONE *Basilie* 1562 1570. 1580. 8. Foran findes hendes Levnet vid. JUNCK. Centur. femin. erud. pag. 104. LEHMS Anhang ausl. Poetinnen pag. 173. 174. & EBERTI eröffnetes Frauenz. Cab. pag. 130. Conf. HALLERVORDI Bibl. Class. & Bibl. curios. & BURCKH. Bibl. P. I. pag. 7. JUST. CHRISTOPH. DITHMAR de OLYMP. MORATÆ vita, scriptis, Fatis & virtutibus *Frf. ad V.* 1731. 4. Rappresentatione di SANTA CATHARINA di ANTONIO SPEZZANI recitata questo Carnovale in *Bologna* 1588. 8. voies Zoch. Biblioth. des Dames. Kurzer Unterricht vom Leben, Tod, und Wunderwerken, der H. Jungfrauen Catharine von Belanie, Ordens St. Clara, welche von Pabst Clemente XI. in der Zahl der Heiligen Gottes hochfeyerlich eingeschrieben *Heidelberg* 8. Zoch. l. c. Compendio della Vita é piu segnalati miracol della beata CATERINA da BOLOGNA con una Canzonetta da detta Beata Composta in *Bologna* 12. voies la Bibliotheque des Dames Zoch. CATHARINE Martyrium siue historica Narratio Dialogi

Sortale.

logi forma acta in Academia *Altorfensi* 1602.
voies Zoch. l. c. Höchſt-wunderbarliches
Leben und allerſeligſtes Abſterben, ſo wol gro-
ſe Wunderwercke als auch gar herrliche Lehre
der heiligen Seraphiniſchen Catharina von
Siena, durch ihren Beichtvatter RAYMUNDUM
de CAPUA in Latein beſchrieben und durch AMBR.
CATHARINUM in die Welſche, anjeko aber durch
Sanßen Gaßner in unſer Teuſche Sprach
gebracht Augsp. 1619. 4. mit Kupf. er ſiden
eſter blevet oplagt til *Cölln* 1665. 12. vid. Zoch.
Bibliotheque des Dames. Til *Cölln* er ogſaa
Mar 1691. 12. udfommet: La Theologie de
l'Amour, ou la vie & les Oeuvres de SAINTE
CATHERINE de GENES; chez JEAN de la PIERRE
vid. JUNCKERI ſœm. erud. pag. 90. MAICHELII
DAN. S. S. Theol. Doct. & Profess. extraord.
Tubing. Oratio de CATHARINA, quam vo-
cant, ſancta virgine & martyre ſcetitia nec
non Philoſophici Tubingenſium ordinis olim
Patrona imaginaria *Tubingæ* 1739. 4. ÆGIDI-
US MENAGIUS in *Historia Mulierum Philoſo-
pharum Amſtelodami* 1692. 12. fra pag. 20.
til 23. S. 34. 35. 36. 37. 38. handler meget
ſmuft om denne St. Catharine, og fortæller
pag. 21. at der i det Colbertinſke Bibliotek ſind
des 7. Codices manuſcripti Martyrii SANC-
TÆ CATHARINÆ, hendes Hiſtorie og Acta Martyrii
beſtylde BARONIUS in *Annalibus ad annum*

Fortale.

317. Sect. 23. at være falsk og løgnagtig, og derfor som en fabelagtig Fortælning om hende, efter FRANCISCI HARLÆI Erke-Bisshop til Paris hans Befaling Aar 1680. ex Brevfario Parisiensi blev forkast, efter bemeldte MENAGII Vidnesbyrd l. c. pag. 22. 23. Conf. etiam JUNCK. scem. erud. pag. 91. CATHARINA VON GENUA Lebens Beschreibung Halle 1701. 12. Denne er en tydsk Oversættelse af Hr. POIRETS franske, GIOVANNI NICOLO DOGLIONI vita FONTE MODERATA Ao. 1593. Theatrum virtutis & honoris WILIBALDI PIRCKHEYMERI & in eo vita CHARITAT. & CLARÆ PIRCKHEYMERIN Norimb. 1606. vid. LEHMS Fortale til hans Teutschlands galante Poetinnen (c 4) Commentarius de Vita & rebus gestis S. WALPURGIÆ virginis Abbatissæ monasterii in Heidenheim ordin. S. Bened. Diœceseos Eystettensis patronæ auct. WOLFFARDO HASENRIEDANO presbytero omnia nunc primum edita studio PETRI STEVARTII LEODII Ingolstadii 1616 4 vid Zoch. Bibliothéque des Dames. JUNCK Centur. erud. scem. fortæller efter VOSSII Beretning de Philologia Cap. 2. pag. 12. at PHILIPPUS AICHSTADIANUS skal have forfattet Walburgæ eller Walburgis Levnet, som skal være at finde i Tom. IV. Antiquæ lectionis CANISII, Benedictinisches Welt-Wunder voræstelt in der H. Groß-Britannischen Königl. Princessin und Jung

Fortale.

Jungfr. Abtissin Walburga ord. Bened.
 wie auch in dem übernatürlichen Del-Fluß
 und den dadurch geschehenen Gesundheits-
 Curen im Druck verfertigt von P. ANSELMO GOU-
 DIN Regenspurg 1716. voies Bibl. des Dames
 Zoch. Breve ristretto della prodigiosa vita e
 morte di SANTA WALBURGA. In Egstett 1722.
 8. vid. Bibl. des Dam. Zoch. St. Birgitta
 Levnet er forfattet af BIRGERO GREGORIO Erste
 Biskop til Upsal vid. JOANN SCHEFFERI Sve-
 cia Literata pag. 10. & MESSENIUS in Chronic.
 Episcop. Sveciæ pag. 44. ligeledes af NICOLAUS
 SCHENINGENSIS Episcopus *Lincopiensis*, vid.
 SCHEFF. l. c. pag. 10. & JOH. MESSEN. Chron.
 Episc. Svec. pag. 84. men uden at Tvil ere
 disse tvende Skrifter om hendes Levnet efter
 JOH. MOLLERI Gising i sine Hypomnem. ad
 Scheffer. Svec. Liter. pag. 352 forfenne.
 Vita BIRGITTÆ ved VASTOVIVS anfører ogsaa
 SCHEFFER pag. 10. men JOH. MESSENI Chron-
 icon S. Birgittæ & ordinis ejus *ἀνεκδοτων* som
 SCHEFFER opregner pag. 86. iblandt JOH MES-
 SENII Skrifter, hendes Levnet af LAUR. SERIO
 FRANC. HARÆO, ULPHONE ordinis S. Birgit-
 tæ Monacho, teste SCHEFFERO pag. 12. forfat-
 tet, er endnu til, efter MOLLERI Beretning
 l. c. pag. 352. 353. Conf. etiam de illa THOM.
 BARTHOL. Act. Med. Hafn. Vol. II. num. 23.
 pag. 55. 56. JOH. SCHEFFERUS in Exempl.
 Me-

Sortale.

Memor. gentis Svecicæ cap. I. pag. 4. & MÖLLERII Hypomn. ad Scheffer. Svec. Liter. pag. 351-355. MART. CLADENIUS de Revelationibus BRIGITTÆ Svecicæ *Witteb.* 1715. 4. ADOLPH van DANS Eliza f. de laudibus ELISABETHÆ A. R. acc. Reginæ hujus vita eod. auctor. *Lugd. Batav.* 1619. 8. Den berømte og lærde Dronning Elisabeths Levet er beskrevet af GREGORIO LETI paa Italienssk af CAMDENO og THOMAS HAYWODE 1631. in 12. paa Engelsk, JACOBI THOMASII Dissertat. de ELISABETHA Angliæ Regina *Lipsiæ* 1674. 4. i Theatro Historico de virtutibus & vitiis illustrium virorum & feminarum eorundemque casibus maximam partem funestis auctore ANTONIO MARIA GRATIANO opera ac Studio D. FLECHERII Abbatis S. Severini *Francos.* 1681. 8. pag. 254 257. Siøres en smuk Sammenligning imellem Dronning Elisabeth og Maria FR. BAR. BACONI de VERULAMIO Memoria ELISABETHÆ A. R. cum HENR. MEIBOMII Præf. *AO.* 1689. 4. i nybemeldte GRATIANI Theatro Historico pag. 243-263. meldes om den Engelske Dronning Maria. Jo. Brant Lykr. over Ussst. von Maria Stuart Gravenh. 1695. 4. Lob, Rede der unvergl. Maria Stuart aus dem Franz. ins E. übers. von Gottfr. Langen *Leipz.* 1695. 4. Justa Parentalia quæ Magn. Brit. Reg. MARIE celeb. in Belgio viri orat. persolue-

Sortale.

uerunt *Lips.* 1695. 8. BOHUN le Caractere de
 la Reine ELISABET *Hag. Comit.* 1694. GREGOR.
 LETI Leben der Königin Elisabeth aus dem
 Italienischen übersetzt Hamburg 1706. 8.
 GOETZIUS Disput. de Theologia ELIZABETHÆ,
 H. H. ANGLUS Britannus in Heræologia Ang-
 glica fol. See ogsaa om Dronning Elisabeth
 adskillige smukke Particulariteter anførte af
 LARREUS en Histoire d'Angleterre d'Ecosse &
 d'Irlande & en Histoire des Revolutions d'
 Angleterre Tom II. pag. 459 sq. *Paris* 1693.
 MEUSCHEN. in der Schaubühne Durchlauchtigster
 Gelahrter Dames pag. 67 sq. See flere Skrif-
 benter om Dronning Elisabeth af MEUSCHEN
 I. c. pag. 69. allegerede og JOH. FRID. PFEFFIN-
 GERI Merckwürdigkeiten des 17 Seculi ad an.
 1603. p. m. 38. Conf. etiam auth. à WEPPLING
 in Dissert. de Sexu Seguiori eruditionis fama
 corusco pag. 16. citat. JOANNÆ VOSSIÆ GER.
 Jo. Vossii Filiæ Manes *Lugd. Bat.* 1640. 4.
 vid. Biblioth. BURCKH. Part. II. pag. 104. n.
 129 om hans anden lærde Datter ved Navn
 CORNELIA VOSSIA, som forstod Latin, Fransk,
 Spansk, Italiensk, hendes uheldige Død i
 hendes blomstrende Alders 18de Aar see G. Jo.
 Vossii Brev til JOH. MEURSIUM Epist. 319.
 fol. m. 339. og Epist. 324. ad MERICUM CA-
 SAUBONUM og Ep. 325. ad JOH. ISAAC. PON-
 TANUM Conf. Junck. fœm. erud. pag. 83. 84.
LAU

LAU
 Epist
 PHIL
 didi
 mes
 JACO
 erud
 MAN
 striu
 GVEZ
 AO.
 II. p
 serv
 la r
 173
 ogsa
 PAU
 Gen
 Har
 den
 tred
 MAE
 ca,
 FRID
 med
 Reid
 1650
 anse
 de

Fortale.

LAURÆ CERETÆ Brixienſis feminæ clariffimæ,
Epiftolæ é Mſto in lucem productæ à JAC-
PHIL TOMASINO, qvi ejus vitam & notas ad-
didit *Patavii* 1640. 8. vid. Zoch. *Bibl. des Da-*
mes og Burck. Bibl. P. I. pag 7. Ludovic.
JACOBI à S. CAROLO, Cabilonenſis, Elogium
eruditiffimæ virginis ANNÆ Mariæ à SCHUR-
MANN., taget ud af hans Bibliotheca illu-
ſtrium fœminarum, quæ ſcriptis claruerunt
ὀνειδότη, er paa Latin udfommet til Paris
Ao. 1646. in 8. vid. MOLLER. *Cimbr. Lit. Tom.*
II. pag. 816. & R. P. NICERON *Memoires pour*
ſervire à l'histoire des Hommes iiuſtres dans
la republique des Lettres Tom. 40. à Paris
1739. pag. 94. MOLL. I. c. bevidner, at der
ogsaa er en franſt *Oversættelse deraf giort af*
PAULO JACOBO LUGDUNENſI, Parlamenti Pari-
ſienſis Advocato, og trykt til Paris i ſamme
Aar 1646. in 8vo NICERON I. c. anfører desu-
den et *Oplag deraf til Leiden 1648. og til U-*
trecht 1652 8. Nobiliffimæ Virginis ANNÆ
MARIÆ à SCHURMAN *Opuscula Hebræa, Græ-*
ca, Latina, Gallica, proſaica & metrica à
FRID. SPANHEMIO collecta, udfom første Gang
med bemeldte FRIDERICI SPANHEMII *Fortale til*
Leiden Aar 1648. 8. anden Gang oplagte
1650. 8. til *Leiden offic. Elzevir.* dette *Oplag*
anfører LIPENIUS, SPERLINGIUS in *Traſtatu*
de fœminis doctis *ὀνειδότη, EBERTI i ſit*
er:

Fortale.

eröffnetes Cabinet des gelehrten Frauenzimmers pag. 220. LEHMS i hans Deutschlands galante Poetinnen pag. 209. BURCKH. in Bibl. P. I. pag. 7. og ZOCH. i Bibliotheqve des Dames, saa at denne Edition virkelig eksisterer og ikke er Chimæriff, som MOLLER Cimbr. Liter. Tom. II. pag. 816. urigtig holder for, og 3die Gang paa nye udfomne 1652. 8. *Trajecti ad Rhenum*, vid. LEHMS & MOLLER II. cc. og atter til Leiden 1672. 8. som MOLLER ligeledes anger, *Editio Vesaliensis*. Ao. 1700. ANDR. LUPPII sumptibus og til Dresden 1723. cum JONÆ GELENII, Scholæ Dresdensis Rectoris Annotationibus Philologicis-Politicis findes antegnet de hos MOLLER I. c. pag. 816. DOMINICUS GILBERTUS CÆSENAS, LEHMS pag. 217. kalder ham urigtig CÆSENAS en la fama trionfante Panegyrico alla detta ANNA MARIA de SCHURMAN, og er dediceret til GABR. NAUDÆUS, vid. Monsieur de VIGNEUL MARVILLE vol. II. des Mélanges d'Histoire & de Litterature pag. 30. Conf. WEPPLING Gynæc. doct. pag. 27. LEHMS Deutschlands galante Poetinnen pag. 217. & MOLLER Cimbr. Liter. Tom. II. pag. 810. MOLLER I. c. holder for, at den er den samme som i Rom til hendes Noos var meget zirtlig skreven og Aar 1642 hende ved JOH. BEVEROVICUM eller BEVERVICK tilsendt. ANNE MARIA de SCHURMANN *Euklogia seu melioris partis* Electio,

Sortale.

tio, tractatus brevem vitæ ejus delineationem exhibens, *Altonæ ad Albim ex officina CORNELII van der MEULEN* Ao. 1673. 8. vid MOLLER. Cimbr. Liter. Tom. II pag. 810. og ZOCH. Bibliothéque des Dames, den er ogsaa oversat paa Nederlandst efter Gottfr. Arnolds Bidnesbyrd i hans Kirke-Historie Tom. II. Lib. 17. cap. 21. pag. 725. som MOLLER l. c. beraaber sig paa, at være udfømt under denne Titel: A. M. van SCHURMANN Eucleria of Wittkiesing van het beste Deel, waarin vertoont wird een Kort Begriip van haar Leven, als mede veel Hoofstücken van den Gods-Dienst grondig werden verflaart, men i Bibliothéque des Dames ZOCH. finder jeg den Nederlandste Oversættelse under denne Titel anført: A. M. van SCHURMAN Eucleria of Uytkiesing van het beste Deel, van haer Ed. in't Latyn beschreven en nu in't Nederduits vertaalt, *E'Amsterdam 1684. Evangelias Pars secunda posthuma Amstelodami 1684. eller 1685. 8. vid MOLLER. l. c. pag. 816. JOH. HENR. FEUSTKING'US in Gynæceo Hæretico fanatico p. m. 598. tviler paa, om denne lærde Dame SCHURMAN selv haaber skrevet den, eller andre i hendes Navn og siden falskelig tilegnet hende den, men MOLLERUS l. c. haver rettelig anmerket, at hans Gising er ikke probabel, og hans Tvil ikke bestræket med noget Argument, til sin Meenings*

Sortale.

nings Stadfæstelse. Imod hendes 'Ευκλῆεια sfred
Mag. JOH. GABR. DRECHSLER 'Ευκλῆεια εὐκεία-
τος seu melioris partis electio, rescissa, vel
Dissertatiuncula renascentis Ecclesiæ Hiero-
solymitanæ Propugnatoribus novissimis Schis-
maticis D. JOH. de LABADIE D. PETRO YVON
&c. imprimis prodigio seculi, feminæ eru-
ditissimæ ANNÆ MARIÆ à SCHURMANN oppo-
sita de studio sacro & profano *Lipsiæ* 1675. 8.
vid LEHMS l. c. pag. 209 & MOLLER l. c.
Tom. II. pag. 816. JACOB. THOMASII Pro-
gramma de SCHURMANNIÆ & aliorum in bo-
nas Literas odio *Lipsiæ* 1678. 4. Hendes
fuldstændige Levnets-Beskrivelse haver PETRUS
YVON Cœtus Separatistarum Labadiani Pastor
lovet in Præfatione Libelli de Sermonibus cyg-
neis hominum Cœtus istius piorum. jam
defunctorum udgivet paa Fransk og Høll-
landsk til Amsterdam Aar 1681. efter MOL-
LERI Vidnesbyrd l. c. Tom. II. pag. 810.
hendes Levnet afhandler ogsaa Anonymus en
abregé sincere de la vie, de la Conduite &
des vrais sentimens de feu Mr. de LABADIE,
hendes Levnet findes ogsaa i Gotfr. Arnolds
Kirchen und Reher-Historie Tom. II. Lib. 17.
cap. 21. pag. 723-725. ligeledes i oftbemeldte
FEUSTKINGII Gynæc. Hæret. Fanat. p. m.
593 sq. og i COLBERGII Platonisch Hermeti-
sches

Fortale.

sches Christenthum P. I. cap. XI. S. 3. p. m. 422 sq. Jeg haver endnu ikke læst noget fuldstændigere om hendes Levnet, Studeringer, Lærdom, Skrifter &c. som i LEHMS Deutschlands galante Poetinnen pag. 194-219. hvad jeg her ως εν παροδω vil herved anmerke er dette, at LEHMS pag. 205. citerer LUDOV. JACOB. a SANCTO CAROLO Bibliotheca illustr. fæmin. &c. som dog ikke er trykt, og formodelig aldrig haver seet eller læst det, ligeledes allegeres det pag. 217. hendes Levnet er ogsaa fuldstændig afhandlet i MOLLERII Isagoge ad Historiam Cimbricam Part II. cap. 5. §. 10. pag. 122-127. men fornemmelig i hans Cimbria Literata Tom. II. pag. 805-817. Het Leven en Sterven van de Christelyckste Princes Boot JOHANNA GRAY, Koningin van Enghelandt &c. door A. BOÆ D. M. l'Amsterdam 1649. vid. Bibl. des Dames Zoch. om hende haver ogsaa LEHMS en smuk og læsværdig Afhandling i hans Uhang ausländischer Poetinnen pag. 90-97.

ZABARELLÆ JACOBI PATAU'NI Comit'is CHRISTINA AUGUSTA, siue CHRISTINÆ SVECORUM Reginae, Augustæ Heroicæque Origines, Patavii. Encomium CHRISTINÆ Reginae Sveciæ à Secretario Legati Regis Hispaniæ ANTONII PIEMENTEL 1653. 19. Novembris, Caractère de la Reine Christine de Suede represente

Sortale.

par le R. P. MANNERSCHIED, confesseur de
M. PIEMENTEL Ambassadeur d'Espagne. Da-
té 1653. | 10 Octobris. GALEAZZO GUALDO
PRIORATO Historia di CHRISTINA ALESSANDRA
Regina di Suetia *Roma & Modana* 1656. 4.
& *Venezia* 1657. 8. GRATIANI, GIROLAMO,
Secretario di Stato del duca di Modana.
la Calisto, Panegirico alle glorie di CHRIS-
TINA Regina di Suetia. *Modana* 1656. in
4to. OCTAVII FERRARI Pallas Suecica seu
Panegyricus CHRISTINÆ Reginae dictus. *font
findeis iblandi* OCTAVII FERRARI opera *varis
soni*
ex Edit. JOANN FABRICII, WOLFFENBUTTELI
1711. 8. pag. 253-281. OG CHRISTINA abdi-
cans pag. 281-298. P. FRANGISCUS à S. Au-
GUSTINO MACEDO, Pallas Togata i. e. Regina
Sueciæ fidem amplexa Romanam 1656. 4.
vid. MORHOF. Polyhist pag. m. 270. *See*
disse og flere af hendes Panegyriker *Zoch.
Bibl. des Dames en Panegyriques a l'hon-
neur des Dames.* CHEVREAU *haver skrevet Le
genie de Christine, 1655. 4. som JUNCKER
pag. 91. anferer af COLOMES. Recueil des Par-
ticularitez pag. 221. Les eliers Mr. de VIG-
NEUL MARVILLES Jugement om hende in Me-
langes d'histoire & de Litterature vol. II.
pag. 351. 352. Brieve Relation de la vie de
CHRISTINE Reine de Suede jusque a la demis-
sion de sa Couronne & son arrivement à *Bra-
xel.**

Sortale.

xelles 1655. 4. Icon CHRISTINÆ, authore SALAMONE PRIEZACO *Paris*. 1656. 4. Histoire de la vie de la Reine CHRISTINE de Suede, avec un veritable Recit du Sejour de la Reine à *Rome* & de la defence du Marquis MONALDESKI Contra la Reine de Suede *Stokholm* 1677. 12. 1682. Histoire des Intrigues galantes de la Reine CHRISTINE de Suede *Amsterd.* 1697. 12. Anonymi Leben der weltberühmten Königin CHRISTINA von Schweden *Leipzig* 1705. 8. Memoires des intrigues politiques & galantes de la Reine CHRISTINE de Suede & de sa cour, depuis son abdication & pendant son sejour à *Rome*, *Leiden* 1710. II Tom. 12. Het Leven en Bedryf van CHRISNINE Koningin van Sweden - - - door GREGORIO LETI *Amsterd.* 1714. 8. andet Dplag. Leben der Königin CHRISTINA von Schweden *Leipzig* 1718. 8. Gespräche im Reiche der Todten zwischen den Königinnen ELISABETH von England und CHRISTINA von Schweden *Frankfurt* 1719. 1742. 4. Om Dronning CHRISTINA haves smukke og angeneme Particulariteter i Nouveaux memoires de Critique & de Literature par Mr. l'Abbé d'ARTIGNY Tom. I. à *Paris* 1749. Jeg vil ikke anføre flere Levnets-Beskrivelser eller Panegyriker om denne ulignelige Dronning, saasom hendes fuldstændige Levnets-Lob, med overmaade rare og ypperlige Efter-

Fortale.

retninger, samt de Skribentere der have skrevet om hende findes Tom. I. pag. 9-12. i Monsieur ARCKENHOLTZ mageløse, prægtige og læsværdige Memoires, concernant de CHRISTINE le Reine de Suede Ao. 1751. 4 2 Tomer, den Tydske Oversættelse deraf under Titel af Historische Merckwürdigkeiten die Königin CHRISTINA betreffend Ao. 1752. 4. 2 Tomer haver jeg ogsaa seet og læst. ELIZABETHÆ JOHANNÆ WESTONIÆ, virginis nobilissimæ, Poëtriæ florentissimæ, Linguarum plurimarum peritissimæ Parthenicon Lib. I. II. & III. à GEORG. MARTIN. à BALDHOVEN, denne Bog indeholder Poemata og Breve, udfom til Prag 8. Aaret er ikke meldt paa Titel=Bladet, da det udfom, og er ikke heller pagineret. Efterretning om hendes Levnet findes deri, vid. LEHMS Anhang ausländischer Poetinnen pag. 321. & PLANER Gynæc. doct. pag. 69. eadem opuscula ex edit. JOH. CHRIST. KALCKHOV Frf. 1724. 8. vid. BURCKH. Bibl. P. I. pag. 7. Vita St. Virginis GERTRUDIS Abbatissæ Elpidianæ &c. opera ac Studio P. D. LAURENTII Clement. mon. Monfarratensis Pragensis, ord. S. Benedicti *Salisburgi* 1662. cum figuris 8. vid. ZOCH. Bibl. des Dames pag. 1344. MARIA MANCINA Memorie della vita sua, LUDOVIC. ADIMARI Italiensse ode til MANCINÆ *Roods Patav.* in Folio 1666. La

Sortale.

La Vie extérieure de Mlle ANT. BOURIGNON depuis sa naissance, ou l'an 1616. jusqu'à l'an 1661. écrite par elle-même à *Amsterdam* en l'an 1668. La Parole de Dieu, ou la Vie intérieure de Mlle ANTONETTE BOURIGNON depuis l'an 1634. jusqu'à l'an 1663. ou ses entretiens spirituels avec Dieu, & les Desseins de Dieu, sur elle & par elle, décrits par elle-même & publiés pour les âmes de bonne volonté, après sa mort. La vie continuée de Damoiselle ANT. BOURIGNON reprise depuis sa naissance & suivie jusqu'à sa mort pour une personne de la connoissance, Autor dertil haver MOLLER i hans Cimbr. Lit. Tom. II. pag. 99. beviist af THOMAS. Dissert. ad Libros POIRETI de erud. pag. 5. af Gotfr Arnolds Kircken-Historie Tom. III. pag. 150. 151. og VINCENT. PLACCIO in Theatro Anon. & Pseud. pag. 266. 581. at være PEDER POIRET, Anonymi (hvorunder POIRET ligeledes ligger skilt, efter THOMAS. Bidnesbryd I. c.) Preface Apologetique, touchant la personne & la Doctrine de Mlle BOURIGNON. Gezeugniß der Wahrheit gegeben durch ein grosse Anzahl glaubwürdiger Leute in XXIV. Briefen und LX. Testimonien über das Leben, Sitten, Tugenden und Schriften Jungf. ANTHOINETH BOURIGNON zu Verichtigung der Eügen JOHAN BERCKEN-

Fortale.

DALS durch Zwo Schmah-Schriften intitulirt.
Ware Abbildung ANTHOINETH BOURIGNONS,
welche bemelte Jungfrau wiederlegt, durch
lebendige, gründliche Warheiten 2c. Altona
1672. og 1673. vid. MOLLER. Cimbr. Liter.
Tom. II. pag. 99. og ZOCH. Bibl. des Dames
pag. 1343. i bemeldte Bibl. ZOCH. er dette til-
lagt: Der Herausgeber ist Joh. Conrad
Hase, welcher den Vorbericht datirt Susum
1673 og MOLLER l. c. bevidner, at en Hols-
landsk Oversættelse deraf er udkommet 1680. 4.
GEORG. HENR. BURCHARD in Prolegomina
de vita ejus Ao. 1674. og 1677. vid. MOL-
LER. l. c. La vie de Damoiselle ANTOINET-
TE BOURIGNON ecrite partie par elle même,
partie par une personne de sa Connoissance
Amst. 1683. 8. paa Nederlandsk og Tysk
1684. 8. vid. MOLLER l. c. & JUNCKER. iæm.
erud. pag. 17. 18. som beretter tillige, at
hendes Levnet tilligemed alle hendes Verker
er Aar 1686. 8. til Amsterdam hos WET-
STENIUM paa Fransk i XIX. Tomer udkom-
met, hendes Levnet indbefattes i den første
og anden Tome. PEDER POIRET som Ano-
nymus har i Steden for en Fortale skrevet
Apologie for ANTOINE Levnet og Skrifter. 3
Monsieur PIERRE BAYLES Nouvelles de la Re-
publique des Lettres findes adskilligt om hende
indrykket til Dplysning i hendes Historie Ao.
1685.

Fortale.

1685. pag. 409-424. pag. 424-434. pag. 528-531. pag. 540-543. POIRET er Forfatter af de BAVLE tilsendte Efterretninger om hendes Levnet, Lærdom, Sæder og Skrifter. Hendes Levnet ved POIRET forfattet er paa Latin af Gotfr. Arn. indrykket i hans Kirchen: Historie Francof. 1700. 4. Tom. III. cap. 16. pag. 154-156. og POIRETI forte Begreb af hendes Levnet paa Latin uddraget af hans vidtløftigere Levnets-Beskrivelse om hende paa Frans tilsendte han Gotfr. Arnold og blev af ham paa Tydsk oversat og indført i hans Kirke: Histories IV Tome pag. 737. 742. hvilken Beretning jeg haver laant af MOLLER l. c. Jeg mindes ikke, at have læst udførligere Efterretning om ANTONETTE BOURIGNON end i Act. Erudit. Lips. Ao. 1686. pag. 9 sq. i BAYLES Dictionaire Historique & critique Tom. I. p. m. 683-689. i ARNOLDS Kirchen- und Reher: Historie Ao. 1700. Tom. III. cap. 16. pag. 150-170. i MOLLERI Ifagog. ad Histor. Cimbr. P. II. c. 6. §. 7. pag. 151-164. og i Særdeleshed i hans Cimbr. Literata Tom. II. pag. 85-103. i den Artikel om ANTONETTA BOURIGNONIA de la PORTE, hvo som vil vide flere Scribentere, som have beskrevet hendes Levnet, kand behage at opslaae i MOLLERI Cimbr. Lit. Tom. II. pag. 94 sq. og pag. 99 sq. Compositioni degli Academici ricovrati per la morte della Signora ELENA

Sortale.

LUCRETIA CORNARO PISCOPIA in *Padoua* 1684
4. vid. ZOCH. Bibl. des Dames, DEZA MASSI-
MILIANO vita di HELENA LUCRETIA CORNARA
PISCOPIA in *Venezia* 1687. 4. vid. JUNCKER
pag. 114. LEHMS Sortale til hans *Teutsch-*
lands galante Poetinnen pag. 20. og ZOCH.
Bibl. Le Pompe funebri celebrate da' signori
Accademici infecondi di Roma per la morte
dell'illustrissima Signora ELENA LUCREZIA
CORNARÆ PISCOPIA, Academica detta l'inalte-
rabile in *Padoua* 1686. HELENÆ LUCRETIAE
CORNELIÆ PISCOPIÆ, virginis Pietate & erudi-
tione admirabilis ordini D. Benedicti privatis
votis adscriptæ opera (edita à BENED. BACCHI-
NO monacho Cassinensi) *Parma* 1688. 8. *Sort-*
an staaer hendes Levnet af bemeldte BACCHINO
paa Latin beskrevet. ANTONIUS LUPIS skal ogs-
saa have beskrevet hendes Levnet paa *Italiensk*,
som udkom til *Venedig* 1689. 4. vid. JUNCK.
fœm. erud. pag. 79. og 114. LEHMS i *Sortalen*
til *Teutschl. gal. Poetinnen* pag. 20. voies aults
ZOCH. Bibl. des Dames, hendes Levnet findes ogs-
saa in *vitis selectis Vratisl.* 1711. 8. pag. 254.
JOHANN. ELEONOR. MERLAU, mest bekiendt uns-
der det Navn PETERSEN haver selv udgivet sit
Levnet under denne Titel: *Kurze Erzählung,*
wie mich die leitende Hand Gottes bis her ges-
führet, uud was sie bey meiner Seelen gethan
hat, denne Bog anfører og rooser CHRIST. THO-

MA-

Sortale.

MASIUS in Monatl. Gedancken 1689. pag. 854-860. om denne PETERSENIA handler ellers frem for andre meget smukt D. FEUSTKING in Gynæc. hær. fan. p. m. 458 sq. ellers haver JUNCK. in Centur. pag 58. PAULINI im Deutsch. Frauenz. pag. 91. EBERTI im Cabinet des gel. Frauenz. pag. 278. og WEPPLING in Diss. de sexu seqv. erud. fam. corusc. pag. 49. 50. ret smukke Es-terretninger om hende. Om denne lærde JOHANNA ELEONORA à MERLAU findes ellers adskilligt læsværdigt i JOH. HENR. FEUSTKINGII Gynæc. Heret. Fanatic. pag. 458-482. og i PHILIPP. JACOB. SPENERI Consil. Theolog. Latin. Tom. I. pag. 8. 9. og Tom. III. pag. 211. 257. 285. 286. 388. 563. 715. 725. 747. 780. Conf. MOLLERI Cimbr. Liter. Tom. II. pag. 552. og 640. MOLLER lovede en udførligere Artikel om hende i den Ildie Tome, men hans Løfte blev ikke fuldblyndet, og derfor maae reagnes blandt de Artifler, som GRAM melder om i Sortalen, at de ikke bleve udarbeidede. Kurzer Bericht des wunderlichen Lebens der seligen Jungfrauen MARGARETHA EBNERIN des Jungfrau Closters MARIA MEDINGEN Protesin aus dem von ihr selbst beschriebenen Leben herausgezogen durch F. EUSTACHIUM Eysenheit Pred. Ordens Auspurg 1688. vid. ZOCH. Bibl. D. JAC. HIERON. LOCHNERS Trauer-Predigt der Königin in Schweden ULRICA ELEONORA gehalten

Sortale.

halten in Bremen 1693. Programma invitatorium ad orationem parentalem in honorem ejusdem Lipsiæ habendam fol. voies Bibl. Zoch.
Her i Kiøbenhavn blev ligeledes til hendes berømmelige Navns Ghuftommelse udstædet et Programm fra det Kiøbenhavnske Universitet i Rect. Magnif. OLE RÖMERS Navn d. 27 Novembr. 1693. og PAULI VINBINGII orat. funebr. de æternis virtutibus Augustissimæ & Serenissimæ Svecorum Reginae ULRICÆ ELEONORÆ &c. som han holdte Aar 1693. d. 28 Nov. paa det Kiøbenhavnske Universitet i Kong CHRISTIAN den 5tes allerhöieste Overværelse, og er trykt i Kiøbenhavn 1693 fol. vid. THUR. Gyn. pag. 124. 125. i det Kongelige Danske Selskabs Historie iblandt Manuscripterne in folio pag. 144. num. 29. findes oraison funebre d' ULRICH ELEONOR Reine de Suede par Mr. VINBINGIUS, traduit du Latin en françois par MONTAIGU. I JOHANN. NICOLAI FUNCCI Dissertat. Academicis Lemyoviae 1745. 8. pag. 438-442. num. LXXV. findes Memoria Augustissimæ Principis ULRICÆ ELEONORÆ, Suedorum. Gothorum & Vandalorum Reginae. Om den berømte ANNA OVENA HÖYER handler vidtøffrig Gotsfr. Arnold in seiner Kirchen- und Reber-Historie Tom. III. pag. 102-104. LEHMS pag. 85-87. FEUSTRING pag. 356-361. JOH. MELCH. KRAFT. i hans Hus. Kirke-Historie pag. 165. 171-

Sortale.

171-176. 498-501. MOLLER. Ifag. ad Histor. Cimbr. c. 6. §. 5. pag. 141-144. og i hans Cimbr. Liter. Tom. I. pag. 263-265. JANE LEADE Lebens-Lauffe Almst. 1696-1701. 8. 4 Deele. Den Franſke Grevinde d'AUNOY Lebens und Liebes-Befchreibung, worinnen ihre unglückliche Begebniffe erdffnet werden Franckf. und Leipzig 1698. 12. ſmukke Eſterretninger om Denne lærde og ved ſine nette og zirlige Skrif- ter bekiendte Dame haves i MEUSCHENS courieus ſen Schaubühne p. m. 58. JUNCK. in Cent. p. 85. og WEPPLING l. c. p. 32-34. Prefens de la Demoifelle de GOURNAY finder jeg alle- get i BUDEI Allgem. Hiſt. Eric. Tom. II. pag. 618. og vie de Madame JEANNE MARIE BOUVIERES de la MOTHE GUYON écrite par elle meme hos BUD. l. c. Tom. II. pag. 704. de GYON, celebris in Gallia Feminæ Tract. Myſt. cum animadverſ. Tub. 1715. 4. hvori meddeles Eſterretning om hendes Levnet. Vita delle venerabil ſerva di Dio ſuor MARIA ELI- SABBETTA GIGLI, Luccheſe, Capuccina, ſcrit- ta dal P. GUISEPPE PINI Soc. I. in Parma 1702. (Libro terzo delle ſue lettere ſcritte e delle ſue rime ſpirituali) voies Bibl. des Dames Zoch. pag. 1343. Poefies de Madame & de Made- moiſelle DESHOULIERES Amſterd. 1709. 8. deri findes Underretning om Deres Levnets-Løb. Jo. WOLF. JÆGER de JOAN. LEADÆÆ Anglo-Bri- tan.

Fortale.

tan. vita, Visionibus, ac Doctrina *Tubingæ*
1712. 4. L'Histoire & les Amours de SAPPHO
de MYTILENE, avec une Lettre, qui contient
des Reflexions sur les accusations formées con-
tre ses moeurs à *Paris* 1724. eller's haver man
ogsaa vie de SAPPHO au devant de la traduction
en vers François des Poésies de SAPPHO par
Monfr. LONGPIERRE *Paris* 1684. 12. & 1692.
foruden Les Poésies d'ANACREON & de SAP-
PHO par Madame DACIER traduites de Grec en
François à *Amsterdam* 1699. fori findes SAPP-
PHOS *Veenet*. Histoire de deux ASPASIES, fem-
mes illustres de la Grece avec des Remarques
historiques & critiques par Mr. le Conte de
BIEVRE à *Amsterdam* 1737. Die Württem-
bergische TABEA oder Leben der gottseligen Jfr.
Beata Stürmin, welche d. 11 Jan. 1730. zu
Stuttgardt durch einem seligen Tode ist voll-
endet worden, mitgetheilet von Solchen der Sel-
ligen wol bekanten Freunden 1730 der er siden
ester udkommet et nyt Dplag til Stuttgardt
Mar 1737. Ein Entwurff des Characters von
Ihro Majestät der höchstseeligsten Königin CA-
ROLINA auf hohes Verlangen aus dem Englis-
schen übersehet durch S. L. Weber *Bremen*
1738. Les devoirs de l'amitié rendus à la
memoire de feu Mademoiselle de HOLSTEIN
Gouvernante de S. A. R. Madame la Princesse
CHARLOTTE AMALIE Princesse de Dannemark &
de

Sortale.

de Norvegue (par Mdlle MAR CHALCK B. de FLETSCHER à *Leipz.* 1741. 8. *Mulierum Græcarum*, quæ oratione profa usæ sunt, *Fragmenta*, & *Elogia*, Græce & Latine cum virorum doctorum *Notis & indicibus*, acc. *Catalogus Fœminarum*, *Sapientia*, *Artibus*, *Scriptisve apud Græcos*, *Romanos aliasque gentes*, olim illustrium; curante *Jo. CHRISTIAN. WOLFFO* *Gotting.* 1739. 4. Denne Bog havde jeg forglemt, ovenfor at anføre, og derfor ikke fandt bequemmere Leilighed at antegne den end som her paa dette Sted. Hvad de Danske lærde Damer ere angaaende, da ere mig ikke nogle besønderlige Levnets-Beskrivelser om dem bekiendte, undtagen den allerede anførte *Les Devoirs de l'amitie* over *Mdelle de HOLSTEIN. Sophie Stades*, *Kirstine Munkes*, og *Grevinde Ulfelds* Levnet. Af *Lig-Prædikener* over Danske lærde Damer, hvori findes deres *Personalia* ere efterfølgende mig bekiendte: *Hr. Rasmus Hansen* *Keravs* *Lig-Prædiken* over *Frue Elsebeth Krabbe* *Peder Schrams* 1581. 4. *Hr. N. L. ARCTANDERS* *Lig-Prædiken* over *Elisabeth Schram*, *Henrik Belovs* *Kjøbenhavn* 1601. 8. *Hr. Jens Mogensen* *Arummerups* *Lig-Prædiken* over *Sybille Gyldenstjerne*, *Estild Gipes* *Kjøbenhavn* 1612. 4. *M. Anders Thomasens* *Lig-Prædiken* over *Frue Sophie Belov* *Christen Tor-*
tes

Fortale.

tes til Boltinggaard Kiøbenhavn 1652. 4.
Hr. Franz Nielsens Lig-Prædiken over Frue
Maria Belov Christian Holtes, Aarhus
1654. 4. Doct. Hans Clausen Koesings Lig-
Prædiken over Jomfr. Elisabet Tot til Glads-
sax Sorøe 1657. 4. Programma funebre in
Birgitt. Tot udstædet af Sorøe Akademies
Over-Hofmester Jørgen Rosenkrantz, Sols-
gers Son, og er trykt til Sorøe d. 30 April
1662. D. Erik Mogensen Graves Lig-Præ-
diken over Mette Giøe 1666. 4. Doct. Hans
Mikkelsens Lig-Prædiken over Frue Mette
Gardenberg Preben Gyldenstiernes Kiøbens-
havn 1671. 4. Anne Margrete Orviskovs
Levnet af hende selv paa Latin beskrevet, og Or-
te Sperling den yngre i et Latinsk Bred-
1673. tilsendt, indrykket i ALB. THUR. Gyn.
Dan. Liter. pag. 96 sq. og i denne min Sam-
ling om Danske Lærde Fruentimer pag 1198.
Programma Rectoris Magnifici JOHANNIS
STEENBUCHII in Exeqvias MECHTILDÆ DORO-
THEÆ SEKMAN d. 9. Februar. 1716. Jacob
Jenson Bircherods Lig-Prædiken over Jom-
frue Anne Giøe til Hvid-Kilde Kiøbenhavn
1725. 4. findes foran i Karen Brabes Dan-
ske Bibliotek ved Lauritz Lind, Kiøbenhavn
1725. 4. Her haver da altsaa den gunstige Læser
i Chronologisk Orden en temmelig vidløftig For-
tegnelse paa de Skribentere og Skrifter, som
handle om lærde Fruentimer. Da

Fortale.

Da det ellers er blevet til en vedtagen Skik og Sædvane i en Fortale, at underrette Læseren, hvorledes man haver gjort Bogens Indretning, og hvad han kand vente sig af Bogen selv, og at ikke Læseren tillige skulde falde paa de Tanker, at disse Skribentere om lærde Damer vare alene anførte at opfylde Fortalen, for at bevæbne det snukke Kion imod dets Hadere og Forsølgere, og at føre dem i Triumph, saa vil jeg i mueligste Korthed, at ikke Fortalen skulde for langt overtræde de foresatte ordentlige Grændser, iligemaade udbede mig den retsindige og gunstige Læseres Tilladelse, at gjøre hannem Rede derfor, saavidt det kunde for nødvendigt og tienslikt eragtes. Tallet paa disse lærde Danske Fruentimer er hundrede, som justement udgiør Centuriam Fæminarum Daniæ eruditione & scriptis illustrium, jeg havde vel i mine Collectaneis en større Samling, men besluttede, at lade den siden udkomme, som en nye Centuria, og først lade disse lærde Damer træde frem paa den lærde Skue-Plads, til Forsøg, med hvad Behag og Bisald de ville blive imodtagne, jeg haver gjort mig mueligste Flid af Lig-prædikener, Manuscripter, de udvaldeste og bedste saavel indenlandske som udenlandske Historieskrivere, at samle og sammensænke, hvad som helst jeg kunde finde opteanet om disse Danske lærde Damer. Ikke heller haver jeg sparet Bes-

i
kost

Fortale.

Kostning paa at tilskrive de lærde Fruentimer, som endnu leve, for at faae desto noiagtigere og fuldstændigere Efterretning om deres Værners Løb og Skrifter, fra nogle af disse Danske lærde Damer haver jeg ikke kunnet være saa lykkelig at erholde Underretning, saasom de først bleve mig af nogle gode Venner bekendtgjorte, da der allerede med Bogens Trykning var avanceret temelig vidt, og ikke kunde oppebie Svar fra dem, uden at Verket skulde have standset og være blevet forsinket, hvorforsæ Læseren kand gjøre sig Haab om, at faae disse Efterretninger meddelte i det Supplemento jeg agter siden' at udgive. Hvad de Historiske Anmerkninger angaaer, da tilstaaer jeg, at de ismod min Tanke ere blevne temmelig vidtløftige, dog er jeg forsikkert paa, at der findes de Læsere, som helst gad læse slige curieuse og arlige Anmerkninger, allerhelst der findes de blandt, som ikke ere i almindelige Bøger at antrefte, og ere mange gange af kostbare og vidtløftige Verker uddragne, som ikke endrøer saa lige faaer i Hænder, og de fleste af disse Anmerkninger angaae vort eget Fædernelands lærde Historie, have haft Indflydelse deri, og givet Oplysning i adskilligt, og kand følges efter mine Tanker ikke være Fædernelandets Histories Elskere ubehagelige at læse, saasom der desuden forekomme idelige forskjellige Re-

Hexi-

Sortale.

Alexioner over et og andet, som formodelig fandt
være til nogen slags Fornocielse. Jeg fandt ha-
ve den Ære at forsikre, at disse Anmerkninger
have kostet mig mere Møie og Umage, end som
mangen een skulde troe. Jeg haver seet mig
nødsaget til, hist og her i dette mit Skrift at
rette adskillige saavel indfødde som fremmede
Skribenteres Feil, de have begaaet, ikke i den
Tanke, at jeg dermed vilde roose mig af min
Grandseenhed, men fordi jeg haver holdt for,
at det var bedre i Tide at rette en Feil, aller-
helst hos en berømt og anseelig Skribent, som
ved sin Anseelse og Myndighed let fandt forføre
flere, til at udskrive samme Feil, ved for me-
gen Tillid, de fandt satte til ham. Og naar man
med en sømmelig Beskeedenhed og Anstændig-
hed retter en Feil, uden at fornærme nogens
Fortienester, anseer jeg det ikke for at være no-
get utilladeligt, og er heri af samme Tanker,
som det her florerende Kongelige Danske
Selskab i deres velgrundede Anmerkninger over
det Brev, som i Monsr. BANGS Samlinger af
Biskop ERIK PONTOPPIDAN var indrykket imod
dem, jeg ved eilers alt for vel, og selv af Er-
farenhed haver prøvet dets unægtelige Sand-
hed, hvor forhadt en Sag det er, at rette an-
dres Feil, som undertiden fører ikke behagelige
Sviter efter sig, enhver er gierne indtaget af
Egen-Kierlighed til sit eget Hiernes Foster,

Forrale.

og er mere grandseende i at see fremmedes end sin egen Feil, det gaaer heri, som med alle slags Feil efter Poëtens Sigende:

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo:
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Baron HOLBERG i sit Strids-Skrift Mst. imod Hr. Etatz Raad ANDREAS HÖIER under Titel af *Pauli Rytteri Dissert: 5. de Historicis Danicis*, holder det ellers for et slags Pedanterie, at rette en Chronologisk Feil, saasom ingen Historie-Skriver fand sig frie derfor, og i saa fald maatte man selv have vogtet sig for at begaae Feil, men man forlader mig, at jeg heri er af andre Tanker, og at jeg paastaer slige Feil med Billighed ofte at være af yderste Bigtighed, og for det øvrige maae man tillade andre den samme Frihed igien at rette de Feil, som de finde hos os, uden at fortørnes derover, man er jo et Menneske, som fand feile, alene man maae anvende al muelig Flid og Omhu, at vogte sig for Feil. I denne første Samling findes alene de Danske lærde Fruentimer, som ved deres Værdom, udgivne eller efterladte Skrifter have gjort deres Navne bekiendte, og derfor i den næstfølgende Samling, som ligger færdig til Pressen, skal anføres de lærde Danske af det smukke Kion, som vel have besiddet Værdom og smukke Videnskaber, men ikke forundret den lærde Verden nogle Skrifter, og derfor maae det

Fortale.

det ikke komme nogen fremmet og forunderligt for, at her i denne Samling findes udeladte adskillige lærde Damer, som kand være ham bekendte, saasom de ikke have udgivet nogle Skrifter, haver jeg forbeholdt mig dem til bemeldte Samling at blive anførte. Hvad det ædle og smukke Kions Beqvemhed til Studeringer er anbelangende, da reserverer jeg mig ligeledes denne Materies Afhandling, til en beqvemere Leilighed at udføre, naar GUD vil, at min belovede Tractat derom skal komme til Lyset, saasom saa vigtig en Afhandling ikke kunde inden saa saa Blade indskrænkes, naar den efter Materiens Værdighed efter Fortieneste skulde afhandles. Mig er ellers til Hænde kommet adskillige Bers, som falskelig udgives at være forfattede af Fruentimere, og derfor taget i Betænkning at anføre dem, at ikke den lærde Berden skulde tænke, at jeg med falske Skrifter visse Fruentimer uden Grund tilegnede, vilde skuffe dem, thi jeg kiender mange nu levende Fruentimer, under hvis Navn adskillige smukke Bers er udfomne, som dog ikke have gjort dem, men andre for gode Ord og Betaling, saasom Poëter ere meget tjenstvillige og det smukke Kion tilbøielige. Jeg haver holdt det for det forsigte med Stiltienhed at forbigaae deres Navne, saasom det ikke vilde være dem ret behageligt, at see slikt Bedragerie opdaget, desuden

Fortale.

er jeg overbevist om, at det smukke Kion endskiont ubevæbnet og værgeløs dog ikke er at fremte med, det kand snart blive opirret, dets Brede er den heftigste, og hartad uforsonlig, imidlertid kand de dog om en hundrede Aar, og kandskee inden den Tid for disse deres Vers blive regnede iblandt Danmarks beste og ypperste Danske Poëtinder, endskiont jeg er overbevist om, at de ikke forstaae at scandere et Vers, eller veed de almindeligste Regler, som ere i Dansk Poesie at iagttaae. Og som det er nogle Lærde forekastet at have gjort Bøger til lærde Mænd og Fruentimer, som Hr. Justitz-Raad Buckwald i et Programma haver anmerket om Eberti i hans eröffnethes Cabineth des gelehrten Frauenzimmers, Bernh. Mollman i Videnskabernes Selskabs-Skrifter, og Joh: Christian: Blume i sit Specimen de Poëtriis græcis pag: 4. hvor han fortæller, at nogle have gjort Agacien et Epigramma til en Poëtinde, saa kunde det og ligeledes blive mig bebreidet, at jeg uden Estertanke og Skionsomhed havde forundet de Fruentimere Plads iblandt de Lærde af deres Kion, som dog ikke havde besiddet ringeste Lærdom eller forfattet nogle Skrifter. Hvad ellers de lærde Qvinder angaar, som findes tegnede i denne Samling, da tilstaaer jeg oprigtig med Salig Albret Thura i Fors

tas

Fortale.

talen til hans Gynæceum Daniæ Literatum pag: 17. at de ikke alle ere hinanden i Lærdom lige, men at nogle frem for andre have opnaaet en større Fuldkommenhed, og følgelig ikke have fortient lige Noos og Berømmelse., jeg var derfor ikke langt fra de samme Tanker, som bemeldte Thura havde gaaet med, at deele de lærde Fruentimer i tvende Parter, hvødras den første Part skulde indeholde de berømte og virkelig Lærde, den anden Part de mindre berømte og halv-lærde Danske Qvinder, men endskjønt det ikke var langt fra, at jeg jo havde udvalgt mig den Albret Thura foreslagne Plan, saa forandrede jeg dog mit Forsæt, da jeg noie estertænkte og overveiede, hvad Fortræd, Uleilighed, Had, og Bagtællelse deraf vilde flyde; Thi at jeg skal forbigaae den grundige Aarsag, Hr: Thura anfører, som vilde gjøre denne Plan besværlig, og derved forskaffe sig mange Uvenner, ikke alene iblandt de levende lærde Qvinder, men endog af de Dødes Arvinger, Slægt og Benner, naar de enten ved Skribentens Uvidenhed eller alt for store Agtsomhed saae nogle af de Lærdeste nedsat iblandt de Halv-Lærde, og de Halv-Lærde op høiet iblandt de Allerlærdeste, bedre derfor at overlade til andres Skionsomhed, hvilken af disse lærde Qvinder er Lærdest, Lærd, eller Halv-Lærd, som og det vor store Polyhistor HANS

Fortale.

GRAM i samme Meening anfører i Fortalen til JOH. MOLLERI Cimbria Literata pag. 9 hvor han viiser, hvad der havde beveget Møller til, at betjene sig af den Alphabetiske Orden frem for nogen anden, da han betjener sig af disse Ord derom: *Viderat fortassis (quod conjicere licet) si præstantiores Scriptores ordine Chronologico, aliosque postea minorum meritorum, ut vocabat, alphabetico exhiberet, non unum ex eo incommodum oriturum; inter alia hoc, ut materiam præberet pestibus illis hominum, qui aliena laude dolentes haud omittunt candidissimum quemvis Historicum invidiose criminari. Et quid putas hos dicturos fuisse? quanta eorum odia in se conuertisset noster, si nonnullos, quibus parum faverent, in priore Classe conspicuos & præfulgentes quasi, contra vero sese vel amicos suos ad posteriorem deprehendissent rejectos?* Saa haver jeg altid holdet for det beste og beqvemeste, efter de flestes Sædvane at beholde den Alphabetiske Orden, saasom man ellers ikke vel fandt alle tider, som man burde, iagttage saa noie Accuratessen, som Georg Christian Lehms smukt have: anmerket imod Elumningen af sin Fortale til Deutschlands galante Poetinnen, og denne Orden seer jeg ogsaa, at den berømte Joh: Alb: Fabricius mest behager i slige Samlinger, hvilken Alphabetisk Orden jeg formerket, at

Sortale.

at de, som have skrevet om lærde Fruentimer
have iagttaget, saasom Paullini, Eberti,
Paschius, Juncker, Weppling, Planerus,
Lehms, Schachtius, Sauerbrey, Blus
me, Thura og andre flere. Efterat Berket
var paa saa Ark nær trykt, fandt jeg adskilli-
ge andre Esterretninger hos fremmede Skri-
bentere om de Danske lærde Qvinder, fattede der-
for det Forsæt, at udgive dem tilsammen bag ved
Bogen som et Appendix eller Tilgift, uagter
jeg ikke nægter med vor berømte Gram, at Ap-
pendices og Tillæg ikke ere Zirater i et Berk,
og at det er ikke saa behageligt at læse, som naar
det var samlet paa et Sted, allerhelst om de
ikkuns indeholde Ting af liden eller ingen Bes-
tydendhed, *Additamenta, inquit, Appendixum
nomine libris subjungenda, non multum or-
namenti operi, minus autem jucunditatis
Lectori parere; quippe cum nemo non po-
tius optaret, omnia suis locis habere inserta,
quam - - - ad Appendices illas se conferre;
in quibus saepe vel nihil additamenti vel exi-
guum, rarius magni momenti aliquid repe-
riendum foret: vid: JOH: GRAMMII eruditiss:
& omnibus numeris absolutiss: Præf: in MOLL:
Cimbr: Lit: pag: 22.* Det er ellers saa langt
fra, at jeg tænker, at have udtømmet alt hvad
som kunde skrives om Danske lærde Damer,
saa er jeg tværtimod overbevist om, at mange

Fortale.

merkværdige Ting ere af Mangel paa gyldige og tilforladelige Efterretninger om dem, bleve mig ubekjendte, og ligge endnu i Forglemmelses Mørke begravne, og at jeg allerede haver haft Indsigt i dets Sandhed, nemlig, at dette mit Verk ikke haver naaet nogen Slags Fuldkommenhed, fand man lettelig uden min Paamindelse slutte deraf, at jeg allerede adskillige gange i dette mit Verk haver tienstærbedigt indbudet min Læser om Supplenter, thi endskjønt jeg haver sammenbragt alt det, som haver været om dem, som merkværdigt, at opspore, saa ere dog endnu mange Huller at tilstoppe. Og troer jeg med den store Gram i oftbemeldte Fortale pag: 25. at end ikke et Menneskes allerlængste Alder og dets uafadelige Slidkunde være tilstrækkelig nok for eet Menneske alene at kunde opsoge og fuldføre et Historisk Verk, som intet behøvede noget Tillæg, dette troer jeg neppe, at man fand overtale Børn til at troe; Verbo: *inexhaustares est historia, quamcunque ejus intueri partem velis.* Dette haver i vorre Tider den berømte Job: Alb: Fabricius, ligeledes Peder Bayle formerket, og derfor været betænkt paa at samle paa Supplenter, ja de Artikle, som bemeldte Bayle i sit Dictionaire holdte for at være mest fuldkomne, og med største Slid udarbeidede komne til Lyset, have dog behøvet merkkelig Tillæg, som best

Sortale.

best fand paaffionnes af de nyere Hollandſke
Oplage, men allermest af det prægtige Engels
ſke Oplag, som er meget forbedret og forøget,
af dette Dictionaire. Den berømte Nico
laus Antonius havde ſaa stor Forraad af
Subfidier, og i mange Aar var frie og leedig
fra Forretninger, til at arbeide paa ſit Hiſto
riſke Verk, men hvor stor Eſterhøſt eſterloed
han ſig dog ikke til andre? vid: Gram l. c.
Den lærde og belæſte Hr: Arckenholz, uagtet
hans utrættede Eſterforſkning og roosværdige
Flid han haver givet ſaa overbeviſende Prover
paa, i ſine *Memoires* om den udødelige Dron
ning Christina, bekiender dog, at der endnu
ere flere Eſterretninger om denne store Dron
ning, ſom have undgaaet hans Flid, og derfor
ligeledes anholder hos alle Lærde om Commu
nication af flere Documenter til hendes Hiſto
ries Oplyſning. Henvender jeg mig til vore
Danſke Skribenter, da vil jeg alene *dic' Bæ
xew* melde om tvende af de berømteſte i vore
Tider den navnkundige Job: Møller Rector
i Flensborg Skole, en velfortient Mand af ſit
Fæderneland og den lærde Berden i Alminde
lighed, og vor høitberømte Baron Ludvig
Solberg, den forſte udbad ſig i ſin *Cimbria
Literata* de Lærdes Supplemenſer og Emenda
tioner, ſom Gram ogſaa giver tilkiende i For
taalen pag: 25. og den ſidſtes Verk, endſkiønt
Det

Sortale.

det i sit Slags er ypperligt og umisteligt, og af Baronet selv i sine sidst udfomne Epistler regnes for hans allerbeste og allerkiæreste Bogen han haver skrevet, som Salig Lutherus kaldte sin Kirke-Postil efter Melchior Adami Beretning in vitis Theologorum p. m. 209. saa behøver det dog merkkelige Forbedringer og Tillæg. Mine Historiske Anmerkninger om Danske lærde Mænd kunde jeg ellers have gjort fuldstændigere, dersom jeg ikke havde befrøget mig for en alt for stor Bidelsøstighed, og derfor saae mig tvunget til at uddrage det uvaldeste og fornemste af mine Collectaneis om dem, de Excerpta, som jeg af Ciceros Memoires, Hofmans, Moreri, Bayles, Budai og Jochers Lexicis haver gjort udaf de Artikler, som handle om vore Danske lærde Mænd, skal til en anden Tid Læseren meddeles. Jeg tviler ikke paa, at jeg jo haver nogle Steder taget fejl, som neppe i et Bænk af dette Slags ere at undgaae, og jeg tilegner mig ikke heller mere Privilegium paa Useilbarhed, end som andre Mennesker, som have skrevet i Historiske Materier, hvor man lettelig fandt snuble; imidlertid fortrøster jeg mig til, at torde paa staae, det ikke haver været min Skyld, at jeg ikke allesteds haver været i Stand til at undgaae slige Feil, i Mangel paa Leilighed, at være derom bedre underrettet. Jeg skal altid
ber

Sortale.

besindes taftnemelig imod Dem, som ville paa en
høflig Maade enten skriftlig eller mundtlig til-
kiendegive mig Feilene, og bæere mit Bærk med
deres Anmerkninger, Tillæg og Forbedringer;
hvor jeg imod min Formodning haver taget
feil, vil jeg gierne, naar Feilene blive mig
overbeviste, rette Dem, og skal ikke undsee mig
ved, at falde tilbage, jeg er ikke af det slags
Lærde, som med en stivfandet Haardnakkenhed
forsægte deres Feil, thi have ikke de, som ere
langt lærdere end som jeg, skammet sig derved,
hvorfor skulde jeg da vel have Marsag dertil?
vid: Job: Schmidii Disp: de Palinodia. Bel-
ædle og af Tegne-Konsten i Særdeleshed be-
rømte Jomfrue JOHANNE MARIE FCSIE haver
til dette mit Bærks Ziir behaget at forsærdige
en smuk Raaber-Plade, som fortæner des mee-
re at sætte Priis paa, efterdi den er giort af
et Fruentimer, denne med alle et Fruentimer
anstændige Egenstaber fuldkommen zirede Jom-
frue, en værdig Datter af en værdig og berømt
Fader, en stor Zirat og Prydelse for sit Kion,
og sit Fædernelands Ære, vore Tidens mages-
løse Schurmannin, fortæner billigen et Sted,
i fald et nyt Oplag giordes, af Sandcarts
Academie der Mahler, og af hans Zugabe von
noch etlichen Künstlern, i bemeldte Bog, hun
burde anføres iblandt Lehms berømte Damer,
som have ditting veret sig ved Tegne-Konsten,
i fald

Sortale.

i fald deres Liste engang skulde forøges, og
Zomfrue Sostes med Zndsigt og Zlid udarbej-
dede Prøver spaae og tilsiige os, om GULD un-
der denne Konstrige Zomfrue fremdeles Lykke,
en Guldkommenhed i sin Konst. Af hendes
Kaaber-Strykker, som bære tilstrækkelig Bid-
nesbyrd om hendes Kyndighed og Styrke i
Kaaber-Stikningen, hvilke offentligten ere blev-
ne bekiendtgjorte, ere disse mig bekiendte. I
Hendes Hr: Faders Jacob Sostes saa kaldte
Lære-Klude findes et Kaaberstykke in Folio,
som præsenterer Christum for Pilati Domstuel-
gjort i hendes Alders 15de Aar i Aaret 1741.
Conf: Bangs Samling i Tome pag: 496. og
pag. 498. atter et Kaaberstykke, som forestiller
Christiansborgs Slot til den Side ud til det
Kongelige Palais, Christiansborgs Slot fins
des ligeledes af Zomfrue Sostie i Kaaber ud-
stykket udi Hr: Professor Wadskjars Chri-
stiansborgs-Skueplads, ligeledes findes et
Kaaberstykke af denne Zomfrues Arbeide i
Monfr: Bangs Samlinger, et i Monfr: Ros-
thes Tordenstiolds Levnet, 3die Deel, forestillens
de Tordenstiolds Attaqve, og nogle i den
Tegne-Bog, som af hendes Fader er dediceret
til den gang Hof-Zunker Peder Sciderich
Subm. Hvad hendes Tegne-Konst angaaer,
da er den efter alle skionsome Domeres enstem-
mige Samtykke extraordinair, og er just den
Konst,

Sortale.

Konst, hvori Jomfruen frem for andre excellerer, og hvori hun besidder en ugemeen Styrke, saa at denne yndige Tegne-Konst, som den berømte Leibniz anseer for et slags Magie, er af Jomfruen med saa stor Lykke og utroelig Fremgang excoleret, at hun dermed haver forhvervet sig en uudslættelig Naas, og indlagt sig et Navn, som vil give hende et ævigt Erminde, og med sit rare Exempel givet os et unægteligt Bevis paa, at vort Fæderneland ogsaa er ligesaa lykkelig, som andre Lande, at frembringe en Konstner af det smukke Kion, i Tegningen, som Kænd sættes mod Udenlandske. Hende tilkommer visselig den velfortiente Ære, som ei Misundelse selv Kænd vriste hende udaf Hænderne, at have bragt Tegne-Konsten i en usskelig og fiendelig Fremvejt, og have vi Jomfrue Sostes Glid for mange smukke Tegninger at takke. Jeg vil med Stiltienhed forbigaae hendes mange og skjøne Cabinets-Stykker, som ikke uden admiration af ægte Kiendere Kænd beskues, overladende det til erfarne Skionnere og Kiendere af Tegne-Konsten, som bedre end jeg med Skionsomhed Kænd domme derom. Hendes Prover, hvormed hun haver fremlagt sin Færdighed i Tegne-Konsten for Dagen, ere hartad ikke at tælle, og man maae falde i Forundring over hendes utrættede og aldrig noksom roosværdige Glid, naar man betragter Tallet
paa

Fortale.

paa!dem. Kort sagt: Hun haver bragt det saa vidt i sin Konst, at hun uden Modsigelse iblandt sit Kion og Landets Indfødde er den eeneste i Tegne-Konsten udi vor Alder, som vi Danske have at roose os af, og kunne sætte mod Fremmede. Jeg tviler paa, og neppe kand troe, at nogen af hendes Kion i Mand's Minde haver overgaaet hende, men kandstee de, som med hende kunde sættes i Ligning. Hens des Fortienester ere i det øvrige saa store, at de forpligtede mig til, at forævide hendes Navn, og at anføre det paa deres Liste, hvis Jhus Kommelse vor forplantes til den silde Efterlæggt. Man tillader mig, endnu at tilføie til denne Jomfrues udødelige Roos, tvende Danske Poeters ærlige Bers, hende til Ære forfattede, og saasom jeg just haver dem ved Haanden, vil jeg ikke misunde Publiko at blive deelagtige deri, det første er forfattet af vor berømte og store Danske Poet Hr: Professor Christian Friderik Wads Rier, det andet af en bekiendt og god Dansk Poet Monfr: Wille Høyberg, hvilke Bers ere skrevne i denne ædle Jomfrues Stamme-Bog:

Lidt og godt, og Potten fuld,
Dyd og Konst er meer end Guld,
Hos en yndig Pige;
Jomfrue Sosie er et Navn,
Som i heele Kiøbenhavn,
Neppe finder Lige.

Hens

Sortale.

Hendes Bomulds Tomfrue-Haand
Ligesom med Liv og Aand,
    Beed at forestille
Alt hvad hun for Dje seer,
Saa det døde Raaber leer,
    Og det Træk maae spille,
Give GUD, at hendes Konst,
Ikke være maae omsonst,
    Men tilbringe hende;
Ald den Lykke hun er værd,
Hendes Haand er snild og lærd,
    Hver en Finger-Ende.
Hendes Fader til Florens
Hun som Kunstners Qvint-Essentz
    Prises her i Dnen,
Tiden er affkaaren mig,
Ellers løfede jeg sig
    Nymphe op til Skyen,
See de allersidste Riim,
Som jeg bandt med Skialdre-Riim
    Her i Nummer Tretten,
Paa mit Digter-Officin,
Eil Valet ved et Glas Biin,
    Hvor er Nense-Hetten?

Kiøbenhavn
d. 22 Julii
1747.

Christian Friderich
Wadskiær

in Regla & Eqvestri Academia
Sorana Historiarum Prof. Publ.

Fortale.

Syndefuld Jomfrue og Jomstuers Smykke,
Danmarkes Ære, og Kiøbenhavns Ziit,
Faderens Glæde, og Kiærestens Lykke,
Syndfendes Lyst, ja og Kunstneres Spiir;
Kunsterig Jomfru! som kunstigt aftegner
Alt det, som Verden kand øyne og see,
Du det fortæner, at Verden Dig regner,
Lig med Apelles, og Gudinderne.

Wille Høyberg.

Dersom nogle skulde ellers støde sig over,
at jeg paa nogle Steder, haver ladet indrykke
for mange Vers, de lærde Fruentimer til ære,
siden de findes i trykte Bøger, da i fald jeg
heri haver forset mig, er det dem af mine Vels-
vndere at tilregne, som have tilraadt mig det,
og alle af det smukke Kiøn saae ikke saa lige
alle disse Bøger at læse, hvori disse Lov-Engle
findes, desuden ere disse Steder ikkuns 2 à 3,
og skulde der skee et nyt og forbedret Oplag af
denne Bog, og jeg imidlertid fornemmer de
fleestes Meening gaaer ud paa, at de skulde us-
delukkes, skal jeg og findes ganske beredvillig
dertil, hvis jeg kunde være saa lykkelig, at læ-
de Bogen oplegge anden gang, skulde den blive
oplagt i 4. meget forbedret og forøget, og lovet
i saa fald, aldrig mere i min Livs Tid at op-
lægges.

Fortale.

legge den tidere, men med Supplementer at formere den. Man tillader mig endnu til Slutning at anføre et par Ord til min Retfærdiggjørelse og Forsvar, fordi jeg haver indlemmet i denne min Samling iblandt Prøver paa Dansk Poesie tvende Vers giorte af Sophia Amalia Hans-Datter og M. G. W. Jeg fandt lettelig forestille mig, at nogle skarpe og strenge Konstdomere heri ville ansee sig beføiede at kunne legge mig det til Last, ligesom jeg uden Skionsomhed og Bal havde taget i Flæng hoed mig forekom, og forefaste mig, at de benevnte Vers ere Fædernelandet mere til Bane end som til Zirat og Tre. Men man behager at læse min hosføied Critique over disse tvende Vers, saa paaflionner man nok, at jeg aldeles ikke rooser men tvertimod med Grund laster deres slette Riim, som ikke engang fortjene Navn af Vers eller Poesie. Men da begge Versene vare blevne anførte i Godiches Samlinger, holdte jeg for, at man kunde have beskylidt mig for Esterladenhed, i Fald jeg havde udeladt dem, som ogsaa vilde paanøde sig Sted iblandt Danske Poetinder. Det første Vers fandt i mine Tanker fornøie nogle Læsere formedelst den deraf paaKOMNE Denne-Krig, saasom hun i de lærde Tidender strax udgav et Krigs-Manifest imod den af sine Fatis bekiendte Magister Kaalund, fordi han efter hendes

Fortale.

Foregivende havde forhutlet og forfalsket hendes
Bers. Haver jeg da heri forseeet mig, saa bes-
singffer jeg ikke heller med sminkede Udsagter,
min Forseelse, men i saa Fald siger med Poeten:

veniam damus, petimusque vicium.

Et fuldstændigt Register over denne Sam-
ling haver jeg med stor Stid forfattet, min for-
nemste Hensigt dermed haver været, ved dette
Registers Anvisning at fornye de ældgamle
adelige Familiers Hukommelse, hvorom haves
saa saa Esterretninger i vore Historiske Skrif-
ter. Imedens min Bog haver været under
Pressen, er den ofte med stor Længsel blevet ef-
terspurgt, skulde den nu, da den haver forladt
Pressen, blive saa stærk eftersøgt og optæbt,
vil det høiligen forbinde mig til at bevidne mis-
ne flere Landsmænd paa kraftigste Maade min
Erkiendtlighed, og deres Bisald skulde da være
mig den stærkeste Opmuntring til at tiene mit
Fæderneland med flere Skrifter til vor Danske
lærde Historie henhørende. Hvad min Stil
og Skrivemaade angaaer, da haver jeg ikke
heri sulat Strømmen, med at hylle for det
smukke-Rion, og at betiene mig af en Skriver-
maade, som nærmer sig til Lov-Taler, at ud-
søge de angennemste, sødeste, udvaldste, og
mest indtagne Ord, for at give Tingene en us-
ægte Smilke og falsk Oppudsning, alt for at
foie

Sortale.

foie sig efter dette smukke Rions Hoved-Pas-
sion, som Jordiske Gudinder at tilbede dem; at
skrive til deres Noos med slige fortryllende Ord:

Rand I Jordiske Gudinder,
Engle-Systre, Verdens Guld,
Landets Roser, som oprinder
Midt i Nordens Knog og Kuld.
Egnens Stierner, og Saphirer,
Stadens Safler, Gadens Glands,
Rionnets Kroner, Dydens Spirer
Frem for andre her til Lands 2c. 2c.

vid. *Chr. Frid. Wadskiers* Anhang til det for-
rige Anhang 2c. item disse af samme Klang:

I Naturens Mesterstykke!
I Gudinders Contrafey!
I som ofte til vor Lykke
Beed at bane beste Bey!
Engle-Duffer 2c. 2c.

vid. *Jacob Graahs* Poetiske Tidsfordriv Tom.
I. pag. 15. Men Poeter er en slags Frihed
frem for andre tilladt nemlig at hyfle. *Horatius*
siger om dem: *Pictoribus atque Poetis quod-*
libet audendi semper fuit æqua potestas. Jeg
derimod haver ført en jævn og simpel Historisk
Stil, og ladet den Historiske Sandhed og Tro-
værdighed uden Gminke og Lov-Sange været

Fortale.

min Hoved. Sag, som meest haver lagt mig
paa Hierte. Jeg vil herom betiene mig af Hr.
Olof Dalins Ord i sin Fortale pag. 12. 13.
til Svea Rikes Historia, förste Delen,
Stockholm 1747. 4. "Hvad mit Skriffätt
"angår, så hade jag kanskie behöft wälja mig
"et visst Esterdöme bland de bästa Auctorer til
"at råka på den rätte Historiske Stylen, som
"är så sällsynt; men jag har fruktat, at falla
"i den osmakelighet, som en Hårmare sällan
"undgår, då hans medfödda Frihet tvingas
"efter en annan: Jngenting i Werlden är be-
"hageligt, utan den otvungne Naturen, som
"i sielfva Konsten bör regera. Jag har derför
"re hellre welat följa mit eget Skaplynne,
"ehuru ofullkomligt det må wara i detta mål,
"och tala med en iri Enfaldighet än låna hvad
"mig ei skulle passa. Sanningen och en His-
"torisk Fremårdighet äro hvad jag i detta
"Wärk söker mer än Wältalighet. Jag har
"efter all Gidrlighet undflydt Gissningar. Criti-
"tiquer wäntar jag mig af begge Slagen:
"Den Böcker skrifver, måste låta sig nöja at
"både Hals-och Hel-lärde, Partiske och Dwelt-
"dige Lustige och Allwarsamme, Grofve och
"Höflige Dumme och Kloke falla deröfver sina
"Omdömen. Cfr. D. F. Hobeisel. ungrund
"der Einwurffe wieder seinen Tractat de Ideis
"in

Sortale.

"in Lips. Act. Erud. pag. 122. Jag skall
"altid värda en förnuftig och vänslig Vämin-
"nelse, som har Sakens Uplysning til sit En-
"da systemål; men skulle mig göras någon af
"annan Art, lär jag den ej besvara, utan
"med Ensthet och det förakt man bör hysa för
"Danståndigheter. Man får då se hvilkendes
"ra vinner den ädelsinte Läsaren på sin Sida.
"Jag underkastar mig med nöje det Almännas
"Domstol, som sällan eller aldrig bedrager
"sig, och som är den Ende, til hvilken en Bok
"med Säkerhet kan wädja.

Til allersidst udbeder jeg mig alle Elskere
af Fædernelandets Historie, og i Særdeleshed
det smukke Kien, deres Godhed, at dersom de
skulde besidde nogle fuldstændigere Efterretnin-
ger, som have manglet mig, de da vilde bevis-
se mig og den lærde Verden den angeneme Ties-
neste, at meddele det, og dersom de for mig
endnu ubekiendte lærde Damer og Poetinder
vilde behage at give mig Underretning om deres
lærde Arbejder, da de dermed høiligen ville
forpligte mig, skal jeg med en inderlig Fornøiel-
se bekiendtgjøre det til deres Navns ævigharen-
de Erminde, og det skulde ikke mangle paa
min Side at give merkkelige Beviis paa min
Taknemelighed, og som der intet noget forhen
i dens

Fortale.

---

i Denne Materie, uden det tidet, som er anført af Albret Thura, skrevet, vil jeg formode det smukke Kiøns Bisald heri, hvis uafadelige Bevaagenhed til Belønning for min Natts Bagt og Umage jeg hermed vil udbede mig.

Kiøbenhavn d. 20 Martij

1752.

Friderich Christian Schönau.

A.

S. I.

Finger Anders Datter, et
Danſk Fruentimer, ſom i det Dan-
ſke Sprog ſkal have ſammenskre-
vet Gudelige Bønner og Sen-
tenger in 8vo, ſom efter Hr. Albert Thurae
(a) Vidneſbyrd, ſkal forefindes iblandt den
lærde Frøken Karen Brabes rare MSSter i
hendes koſtbare og anſeelige Danſke Bibliotek.

A

B.

(a) vid: Alb: Thurae Gynæc: Dan: Literat: Alton:
1732. 8. Pag. 19. § I. Jeg haver med ſtørſte Agt-
ſomhed læst Karen Brabes Bibliotek fra først til ſidst
ere ganæe igiennem, for at finde dette Skrift, men er
ingen Steds at finde, hverken iblandt de trykte eller haand-
ſkrevne Bøger, i den hele Catalogo, fandſkee Hr.
Thurae haver ſeet dette MSt, da han i Aaret 1727 i
September Maaned, og derpaa i Aaret 1729 d: 6 Julii
beſøgte den lærde Frøken Karen Brabe, og beſaae
Hendes Danſke Bibliotek vid: Thurae Gynæc: Pag: 31.
42. 43. thi efter Beretning ſkal der forefindes i dette
Bibliotek mangfoldige flere Bøger, end de, ſom findes
ano

B.

§. II.

Margrete Bartholin, en dyderig og lærd Datter af den berømmelige og navnkundige *Thomas Bartholin* (a) forhen Kongelig Antiquarius og Professor.

antegnede i den trykte Catalogo, som Magister *Lauris Lind* udgav paa Dansk, trykt i *Kjøbenhavn* 1725. 4. og derfor tager jeg ikke *Hr. Albert Thura*, som er saa accurat og troeværdig en Skribent, hans Beretning i Tvil.

(a) Man kalder ham gemeenligen Senior eller den Ældere, til Forskiel paa *Thomas Bartholin Sønnes*, som og selv paa sine Skrifter, saasom hans *Antiquitates Danicæ Hafn: 1689 4.* (hvilke den i de Danske Antiquiteter forsarne *Tyge Rothe*, et ungt Menneske af stor Forhaabning kalder i sit *Schediasm: de Gladiis Veterum imprimis Danorum Hafn: 1750 8.* Pag. 2. *Thesaurus Eruditionis*,) og *Dissert. Histor: de Holgero Dano Hafniæ 1677. 8.* skrev sig *Thomas Bartholinus Filius*, denne *Thomas Bartholin*, en Søn af den Ældere, *D. Thomas Bartholin*, er og den selvsamme, som med saa stor Flid og Bekostning haver samlet de skjæne og rare *Collectanea* til vor Danske Historie, som nu giemmes paa *Universitetets Bibliotek* vid: *Danske Magazin* 3 Bind 34 Hefte IV. Pag: 310. *Cont: etiam Pontoppid: Gesta & Vestig: Danorum extra Daniæ in Gallia Tom: 1 Cap: 4 P: 337.* *Wadskier* i sine *Historiske Anmerkninger* til sin *Poëtiske Skus: Plads*, aabnet paa det Kongelige *Christiansborgs Slots: Plads* Pag: 107. *Fortalen* til min *Holger Danstes Lærners: Beskriv*

fessor i Kiøbenhavn; Hendes Moder var *Lise Christopher Johansens*, Borgemeſter i Kiøbens

U 2

bens

Krivelfe den 9de Side, ſom og Fortalen til mit Forſøg paa en Hiſtorie om Naturens Rett den 16de Side. Denne Bartholin ſom af den berømmelige Rector Möller i Flensborg i hans Hypomnem: ad Alb: Bartholini Librum de Scriptis Danorum in Bibliotheca Septentri- nis eruditi Lipſ: 1699 8 Pag. 422. kaldes Antiqui- tatum Daniæ Vindex eximius, døde d: 5 Novembr: 1690 i Kiøbenhavn vid: M: Friderik Klynæs og Hr: Anders Klynæs Optegnelſer om Adſkilligt, ſom ſig i de- res Tid haver tildraget, indrykkede i det Danſke Ma- gazin 3die Deel 34 Hefte IV. Pag. 310 Thomæ Bar- tholin den ældere, Faderen, ſom blev fød i Kiøbens- havn d 20 Octobr: 1616 af Faderen Caſpær Bartholin den ældere Med: og Theol: Doctor og tillige Profeſſor deri, og Moderen Anne Finke D: Thomas Finkes, en berømt Medicus og Profeſſor i Kiøbenhavn, hans Døt- ter vid: Vinding. Reg: Acad: Hafn. Pag: 318 Möller: Hypomnem. Pag: 173. 418. 448 Hans Levnet findes in Wilhelm: Wormii Profeſſ: Medici Orat: in Exceſſum ejus cum monumenti Epitaphii Inſcriptione &c. Hafn: 1681. in 4to edita. Joh. Baggeri Episcop: Seelandiæ Progr: Funebre Orat: Worm: adjectum, Olig: Jacobæi Orat: in obitum ſummæ Daniæ Æſculapii T. B Operum illius editorum Catalogo auct: Hafn. 1681 in 4to Georg. Hanuæi Med. Doct & Profeſſ. Hafn: Orat Parental. Hafn 1680 in 4. Eraſm Vindingii Acad. Hafn. p. 378- 384. Conf. etiam Frid Roſtgardi Delic. Pœtar Danor. hvor man paa mangfoldige Steder finder adſkillige Epi- grammata og Lov-ſange ham til Være giorte af Vitus Bering, Joh. Høpner, Ole Borck og Henrik Har- der, ſom og iligemaade i de lærde Mænds korte Levnets Hiſtorie i Aaren Brahes Bibliotek Pag. 193. Denne

ſtore

benhavn, (b) hans Datter. Hendes Brødre vare Casper (c) og Hans Bartholin (d) liges

store Polyhistor og een af de største Lærde i Danmark
 haver skrevet saa stor en Mængde Skrifter, at han deri
 haver overgaaet alle Nordens Skribentere, og derfor med
 største Ære kand regnes iblandt Polygraphos, om hvilke
 den store Morhof handler i hans Polyhistor. C: XXII. pag.
 265, og derfor siger *Balth. Bonifacius* Episc. Tarvesin.
 Lib. 7 Musar. n. 150. om Bartholin i et Epigramma:

Hujus Scripta viri quicumque recenset, & annos,

Tot poterit Libros, quot numerare dies.

vid: Vinding. *Acad. Hafn.* pag. 384. Conf. Möll. *Hypomn.* pag. 431. og haver Bartholin med dette sit Exempel viist, at der og kand skrives mange Bøger i Norden af een Mand, endskiønt den bekiendte *Molesworths* af en ubesindig Hevngierighed, fordi hans forunderlige og ulidelige Opførsel ikke stoed Hoffet an, og han selv derover ikke blev agtet, som han gierne ønskte, i en Bøger som han strax efter sin Vortræse fra Danmark udgav uden Navn først til London 1694 under Titel: *An Account of Dennemark, as it was in the year 1692*, (som siden udkom paa Franssk til Nancy 1694 og Amsterdam 1695, Hollandsk til Rotterdam 1694 og paa Tysk 1695, men er bleven igiendrevet og overtødet sit ildefindede Sindelag imod de Danske af tvende Engelske Skrifter, det første kaldet: *Dennemarck vindicated*, trykt til London 1694, som er det samme Aar, som *Molesworths* udkom, det andet haver denne Titel: *The Commonwealth unmasked, or a Just Rebuke of the Account of Dennemark*, ligeledes trykt til London 1694, men begge uden Navn, den eene er siden oplagt i Colln, som Titel-Bladet viser, paa Fransk 1695 og paa Tysk 1696. vid. Möll. *Præf. Historico-Apologetic. de gent. Boreal, in Literas meritis: Biblioth. Septentrion. eruditii*

ligeledes tvende berømmelige Professorer her
ved Akademiet i Kiøbenhavn. Formedelt hen-
des

A 3

diti præmiss. Pag 17. 18. 19. 20.) vil forefaste de Danske, at der skrives og trykkes ikkunns saa Bøger, og hartad ikke andre end nogle lumpne Tractater imod Papisterne og de Calvinste. Han beviser dog Tyge Brahe, Bartholinerne og Ole Bork den usædvanlige Vre, at holde dem for lærde Mand, saa at Danmark dog i saa Fald ikke aldeles haver været ufrugtbart, men dog avlet nogle Lærde. See det 8 og 16 Cap. af hans Bog. Da Bartholin var bleven Professor Regius Honorarius i Maret 1661 og havde begivet sig paa sit Guds Sagested, før der i eenlig Nolighed at kunne forferdige sine øvrige Skrifter, som han havde liggende, saa paa kom der usformodentlig Ildbrand 9 Aar der efter nemlig d. 2 Junii 1670, som afbrændte saavel Gaarden, som og hans prægtige Bibliotek og alle hans Skrifter, han havde liggende i MSt.; og blev altsammen tillige med 8 andre Gaarde, som lagde tæt derved, lagt i Aske, imedens Bartholin var selv i Kiøbenhavn, denne ubodelige Forlis og store Tab bar og overvandt han med en uforlignelig, utroelig og meere end Heroisk Bestandighed og Taalmodighed, tilstrækkelig Beviss derpaa giver hans herlige Dissertat. de incendio Bibliothecæ ad Filios cum Catalogo Scriptorum & isto absumptorum & editorum Hafn. 1670 in 8. Denne uforlignelige store Polyhistor's Fortienester i den lærde Verden ved sine nye Opdagelser, Skrifter, Medicinen, kort sagt: i alle Videnskabers Parter ere saa prægtige, store og mangfoldige, at de neppe ere at beskrive, og dersom man vilde opregne alle de Elogia og prægtige Vidnesbyrd, som fast utvillige Lærde saavel inden som udenlands af de navnkundigste og berømmeligste Mand paa de Tider have givet ham, kunde neppe en heel Bog forslaae til at anfø-

Des særdeles store Kundskab og Forfarenhed i
de Lærde Videnskaber fortjener hun med al
Bils

re i kort Begreb de udvaldte berømmelige Vidnesbyrd
om ham, som forekomme hist og her i de Lærdes Skrif-
ter, maae vel Hr. Rector Möller med Sandhed sige i sin
ne Hypomnemat. Pag 424. Svo som forlanaer nævntis-
gere Efterretning om denne vor Bartholins Levnet, Skrif-
ter, samt de prægtige ham givne Elogia, fand eftersee
Möllers Hypomnemat. ad Barthol. Libr. de Scriptis Da-
nor Pag 417 446. og Specileg Hypomn. de Scriptis
Danor. Pag 49. Dette maae jeg endnu til sidst erin-
dre. at D. Thomas Bartholin har er gjort en Ortegnelse
paa de Bøger som han selv harer skrevet 75 i Tallet, og
19 af andres Bøger som han harer skrevet Fortaler til,
og sønet den til sin Dissert. de Anatome Practica Haab.
1674. 4. og siden ofte i Riibenhavn og Udenlands over ti
gange oplagt vid. Chr. Junckeri Schediasm. Histor. de
Ephemeridibus sive Diariis eruditorum Lips. 1692 12.
p. 49. En Fortegnelse paa hans Skrifter haves i Alb.
Barthol. Libr. de Scriptis Danorum in Bibliothec. Sep-
tentr. eruditi p. 138-143 og paa de som af Bartholin
ere forglemte, og udfomne, siden den Tid Bogen om
de Danstes Skrifter blev udgivet, nemlig siden 1666,
have vi en Fortegnelse fra Möllers Haand in Hypomn.
p. 435-446.

(b) Bartholin var gift tvende gange, hans første Gift
temaal seede 1649 med Else Christopher Johans
Datter, (i Pontopp. Marm Dan. Tom. I. Pag. 80. fals-
des hun Elisa Christophori Filia, hos Möller in Hy-
pomnem. P. 421. Elisa Christophori Johannæ Filia)
med hvilken sin første Frue han arlede otte Børn,
tre Døttre og fem Sønner, af Døtterne opregner
Möller in Hypomn Pag. 422. allene de to og fors-
glemmer den tredie. I Pontoppidan. Marmora
Da-

Billighed, at regnes iblandt Danske lærde Fruentimer. Da hun endnu var en ganske ung Jomfrue, lærte hun under sin Hr. Faders egen Manuduction og Undervisning med stor Lærsvillighed det Latinske Sprog, og uafsladelig med en umættelig Lyst og Begierlighed lagde Bind paa Studeringer, søgende deri en inderlig stor Fornøielse; var ikke heller en uæffen Poëtinde, men temmelig lykkelig i at giøre Danske Vers. (e) Hun omskiftede siden sin Jomfru-Stand med Ægte-standen, og blev gift med Høvedsle og Velbyrdige Hr. Justitz-Raad Christian

U 4

Mul-

Danica Tom. I. Pag. 80. staaer der i Epitaph. at hun var Moder til 9 Børn, som er urigtigt, ligeledes er det en Fejl i Griffenfelds Historie i Deel 1745. 4. Pag. 46. at Bartholin tillegges 6 Sønner, da Bartholin dog selv udtrykkelig nævner ifkuns 5 Sønner, og tre Døttre vid. Carm. Lib. VIII. XXV. (og ikke XV, som er fortrykt) Pag 223.

Quinque mihi sunt Filioli; sunt Filiolæ tot

Quot Charites, sed tres Nomina quinque ferunt.

Bartholins sidste Frue var *Magdalena Rhodius*, som han toog til Ægte, Aar 1678, men med hende avlede han ingen Børn vid. Möll. Hypomnem. p 421.

(c) Denne Casper Bartholin blev siden Conferentz-Raad og Ridder af Dannebrog.

(d) Hans Bartholin var Professor og Doctor Theologiz ved det Kjøbenhavnske Universitet. Han blev af Biskop D. Henrik Bornemann d. 20 Novembr. 1695 udi Kjøbenhavn indviet til at være Theolog. Doctor. vid. Danske Magazin 3die Bind p. 313.

(e) Albr. Thure Gynec. Dan. Lit. Pag. 20.

Müller, Herre til Ratterup og Stiftamtsmand over Island. (f) Formedelt hendes Poësie berømmes hun af den berømmelige og navnkundige Johann Möller, Rector i Flensborg i hans Historiske og Apologetiske Sørtales om det Nordiske Folks Fortienester i Henseende til Bøglige Konster og Videnskabers &c. (g) I blandt Thomæ Bartholins Poëmata findes efterfølgende Eprigramma, som Faderen selv Thomas Bartholin haver gjort

(f) Möller *Hypomn.* p. 422. Thura l e. Möller fortæller, i Anledning om Rasmus Vinding, som haver skrevet den Danske Lov, hvilken Henr. Weghorst J. U. D. og Professor ved Kiøbenhavn's Akademie haver oversat paa Latin, og blev paa Kongelig Beføstning trykt i Kiøbenhavn 1698 in 4. og findes recenseret in *Novis Literariis Maris Baltici & Septentrion.* Ao. 1698 M. Aprili p. 58 sq. at have hørt, at denne Christian Müller, Stiftamtsmand over Island skal have forfattet en nye Latinsk Oversættelse af den Danske Lov liggende i MSt. oplyst og forklaret den med vidtløftige og lærde Anmærkninger vid. Möller. *Specileg. Hypomn. de Scriptis Danor.* p. 14 15. Vi have ellers foruden Weghorsts Latinske Oversættelse af den Danske Lov en anden fra P. Höyelsius Haand Kiøbenhavn 1710. 4.

(g) vid. Præfat. ejus de gentium Borealium in *Litteras Meritis &c. Historico-Apologetic. Bibliothec. Septentr. erud. Lips.* 1699. 8. editæ, præmissam, pag. 55. XXXV. hvor han siger, at den Danske Poësie haver saavel vore ypperlige Danske Poëter som Poëtinden Margrete Bartholin, at takke for sin Ziirlighed.

giort over Hende, fordi hun øvede sig i at giøre
Danſke Vers (h).

Ad MARGARETAM BARTHOLINAM Filiam,
Carmina Vernacula pangentem.

Filia, perge novem Pindi redamare Sorores,
Sicelidum gratis associata Sacris.

Carminib: concede locum; Inter pensa juvabit
Castalio teneras fonte lavare genas.

Pergito sic per amæna tui vestigia Phœbi,
Nam quoque Pieriis Margaris ista placet.

A. C. 1667.

Og iblandt Bartholins Carmina Adoptiva
læses et Epigramma, som er giort af den bes
rømte Danſke Adels-Mand Mogens Skeel
(i) denne vor Danſke Poëtinde til Ære, dette
Epigramma lyder ſaaledes:

Ad MARGARETAM BARTHOLINAM
Arte Poëtica insignem.

Hactenus Aoniæ ter tres vixere sorores,
Deniq; nunc decimam Dania nostra tulit.
Nimirum nostro THOMAS celeberrimus ævo;
Musarum Pater est, filius ante fuit.

Magnus Scheelius (k)

A. C. 1668.

U 5

Den

(h) vid. Lib. IV. Carm. XXXVIII. Pag. 107.

(i) vid. Carm. Lib. V. qui adoptiva continet ex plu-
ribus selecta II. Pag. 112. 113.

(k) Denne Mogens Skeel Herre til Fusing Od-
den 16. Ridder af Danebroge, Etats-Raad, Stifts-
amt

Den lærde Rector Möller (1) giver Margrete Bartholin et prægtigt Bidnesbryd med disse Ord: Poësis septentrionis vernacula à Scaldris jam olim diligentissime exculta, pari nunc iibidem habetur in pretio, & ab ingeniis erectioribus, hoc præsertim Seculo, ad istud Splendoris atqve nitoris evecta est fastigium, ut Danica cum quavis Lingva Europæa de Svavitate & gratia (uti vere Borrichius Dissert. ult. de Poëtis § ult. p. 174. judicat) audeat contendere. Debet illa splendorem hunc vatibus modernis indigenis
 „ „ „ „ imo & Poëtriis Nobilissimis, Sophiæ Braheæ, Tychonis Sorori, Margaretz Bartholinæ, Thomæ Filix & Dorotheæ Engelbrechtæ, M. Ambrosii Hardenbeckii Sacerdotis in Norvagia Bergensis Conjugi, à Borrichio l. c. magnam jam partem celebratis. d. e. Den Nordiske Poësie, som blev fordum saa flittig dyrket af de gamle Skialdret, holdes der endnu i samme Priis og Høyagtelse, og af nogle ypperlige Hoveder, i særdeleshed i vore Tider, er bragt til

amtmand over Viborg, og Amtmand over Hald, hans Levnet findes i Hofmanns *Portraits historiques des Hommes illustres de Dannemark*. 1ste Part pag. 39.

(1) vid, Joh. Mölleri Præfat. de gentium Borealium in Literas Meritis &c. Historico-Apologetic. Bibliothec. Septentr. eruditi Lipsiæ 1699. 8. editæ, præmiss. p. 55. XXXV.

til den Zirlighed og Suldkommenhed, at det Danske Sprog i Henseende til dets Sød-
 bed og Behagelighed tør stride om Kans-
 Gen med andre Europæiske Sproge, (som
Borrichius i sin sidste *Dissertation*, sidste S.
 p. 174 med Sandhed dømmes;) Den haver
 vore Tidens indfødde Poëter at takke for
 denne sin Ziit, . . . ja endog vore
 berømmelige Poëtinder, Sophie Brabe,
 Tyges Søster, Margrete Bartholin,
 Thomæ Bartholins Datter, og Dorothee
 Engelbret, M. Ambrosii Sardenbeks, Præst
 i Norge i Bergen, hans Hustrue, som til
 deels allerede paa foranstøtte Sted af Bort-
 ere rooste. Og heraf seer man, hvor stor Høns-
 agtelse, at Hr. Rector Möller bærer for Hens-
 des Poësie, at han regner Hende iblandt de
 største og fornemste Danske Poëtinder, som
 have bragt den Danske Poësie i Floer og An-
 seelse, og giver Hende Fortrin for Dorothee
 Engelbrets, som dog var saa navnkundig og
 hyppelig en Poëtinde. Og paa et andet Sted
 (m) regner han hende ligeledes iblant Danske
 Poëtinder, da han saaledet taler om Hende:
 E Filiabus (sc: Thomæ Bartholini) Marga-
 reta Poëtriis vernaculis a Magno Scheelio ac
 Parente (Lib. 4. Carm. p. 107. & Lib. V
 p. 112.

(m) vid. Möller. Hypomnemata ad Alb. Barthol.
 libr. de Scriptis Danor. p. 422.

p. 112. 113.) annumerata. d. e. Af Døtterne er Margrete, som af Mogens Steel og Saderen (i den 4 Bog af sine *Carm.* p. 107. og den 5 Bog p. 112. 113.) bliver regnet iblandt de Danske *Poëtinder*.

Albert Thura (n) tillegger Hende denne *Roos*: Ob singularem in litteris peritiam laudes, ac proinde inter eruditas Danorum feminas nomen et locum dudum meruit.
 • , • , • Latinas literas cupide didicit & Carmina Danica haud infeliciter condidit. d. e. *Sormedelt* hendes besynderlige *Sorsfarenhed* i *Videnskabet* haver hun for længe siden fortient *Roos* og tillige *Navn* og *Sted* iblandt Danske lærde *Scruentis* mer. Hun lærte det *Latinske Sprog* med *Begierlighed*, og var ikke uheldig i at gjøre *Danske Vers*.

Den berømmelige Matthias Henr. Schachtius, Rector i Kerteminde, udi sit *Skrift* om Danske lærde *Qvinder* (o) melder om hende til hendes *Berømmelse* disse Ord: Quantum in litteris nomen meruit Nobiliss. hæc Virgo, dicere non valeo. Inter eruditas Daniæ feminas hic ponitur, quia ab eruditis Viris hoc

(n) vid. Thurae Gynæc. Dan. Literat. pag. 19. 20.

(o) vid. Matthiæ Henrici Schachtii Schediasma, exhibens Specimen de eruditis Mulieribus Daniæ in Novis Literariis Maris Balth. & Septentr. an. 1700. p. 217. 218.

hoc nomine citatur. Non dubito tamen, à tantæ virtutis ac cumulatæ eruditionis radice quin pullulans ramus avitæ laudis fructus produxerit. D. e. Hvor stort et Navn hun ved sin Lærdom haver forhvervet sig, kand jeg ikke sige. Hun sættes her iblandt Danske lærde Fruentimer, fordi hun af lærde Mænd bliver regnet iblant dem. Jeg tviler dog ikke paa, at en Green som af saa dydig og overflødig lærd en Stamme er udspiret, jo skulle bære roosværdige Frugter som hendes Sæder.

At jo ellers denne flittige Dame maae have efterladt sig en Hoben Bers, er ikke at tvile paa, eftersom hun var meget flittig i at giøre Bers, og som mig for vist er berettet, skal der være fundet efter Hende en stor Mængde Danske Bers, som hun Tid efter anden havde giort, men om nogen af Familien skulde endnu have dem, eller ligge skjulte i private Biblioteker, skal jeg ikke kunde sige, saasom det er mig aldeles ubekiendt. Af hendes Bers er intet, saa vidt jeg veed, kommet til Lyset, uden det Bers til Cancellen Peder Greve af Griffensfelds; den gang kaldet Peder Schumacher, hans Brøllup, som hun haver forfattet i Rune-Skrift af følgende Indhold: (p)

h. l.

(p) Dette Bers staaer for ved Hr. Thomas Bartholinus

HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT
 HJERTLIGT HJERTLIGT HJERTLIGT

Ψ. B. T. Ψ.

Det er paa Danſk:

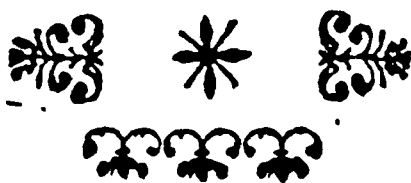
Schumachere, Eders Ere
 Skinner klar, ſom Solens Lyys
 Eders Koes ſkal hos os være,
 Med en evig berlig Pciis;
 Signe ſelf den Himmel Gud
 Begge eders kjerlig Senge
 Lider vel med eders Brud
 Lever udi Velſtand lenge

M. B. T. F.

Margareta Bartholina
 Thomæ Filia.

lins den ælderes 5 Sønners Vers, ſom de gjorde til
 Peder Schumachers (ſom derefter blev Rigens Cans-
 celler, Ridder af Elephanten og Greve af Griffenfeld
 vid. Hofmans Memoires d. grand-Chancelier de Danm.
 Comte Griffenfeld Pag. 8 9. 10. og Rothes Griffen-
 felds Hiſtorie i 4. Pag. 68. 69. og i 8. R. 72.) Brødt
 1091

lop, og staaer bag ved Thomas Bartholins Faderens
Quæstiones Nuptiales auspiciatissimis Nuptiis illustris
Viri D. Petri Schumacheri consecratae Hafn 1670 pag.
 53. Det som haver skuffet Korfatteren til Griffensfelds
 Historie, som haver gjort 6 Sønner deraf, som jeg forhen
 haver anmerket, da han anfører disse Epithalamia eller Brøls-
 lops:Vers, de have gjort, er vel dette, at hendes Navn
 er ikkun tegnet med de tre første Bogstaver, og Verset
 desuden forfattet i Rune:Skript, og derfor haver ikke saa
 lige vidst, at det var et Fruentimer:Navn. I et Ex-
 emplar som jeg haver ved Haanden af disse *Quæstiones*
Nuptiales, haver en under Margrete Bartholins Navn
 skrevet dette: *Quisnam hic, nescio; sed jam me recolli-*
gens, inveni; scil. Margareta Bartholina Thomæ Fi-
lia, og saaledes i Førstningen staaet i Tvil derom, men
 siden rigtig troffet det. Hvad Rune:Bogstaverne ellers
 angaaer, da kand man see forskellige Slags deraf i Ste-
 phanii Noter i Fortalen til Saxo Grammaticus p. 14 og
 der iblandt sees nogle, som i Skrivningen vige fra de al-
 mindelige Rune:Bogstaver, hvilket ofte forarsager, at
 de Læsere, som ikke ere saa forsarne i de gamle Rune-
 Skrifter, have Vanskelighed ved at læse dem, og at for-
 staae Meeningen deraf. Man kand og eftersee, hvad
 den i de Nordiske Antiquiteter lærde Magister Sor-
 terup anfører herom i hans Latinffe Skrift *de Difficul-*
tatibus in Monumentis Runicis occurrentibus d. e. de
 Vanskeligheder, som forekomme, hvor Rune-
 Skrift findes til Minde:Tegn udhuggen, som fin-
 des recenseret i den vittige vinskibelige og lærde Cancelli-
 lie:Raad Wielandtes nye Tidender om lærde Sager for
 Maret 1723 Num. XV. XXIV.

§. III.

Magnete Elisabet Behmann,
 en Dansk Poetinde, som haver boet i
 Præstøe som ligger i Siælland, men
 videre Kundskab og Efterretning haver jeg ikke
 endnu kunnet bekomme om hendes Levnets Løb,
 men i samme Øjeblik, som jeg gav dette til
 Trykken, blev mig af en god Ven berettet, at
 jeg udentvil kunde faae nærmere Efterretning
 om hende ved Belærværdige og Høylærde Hr.
 Arnd Behmand Sogne-Præst til Præstøe,
 Schibbinge og Joenshoved, som skal være
 hendes Paarørende, jeg haver derfor allerede
 tilskrevet Hr. Behmand derom, og saasnart
 som mig efter Formodning meddeles den for-
 langte Underretning, skal jeg have den Ære til
 Læserens Fornøjelse at anføre den, men nu,
 saasom Bogen allerede er givet Bogtrykkeren
 i Hænder, og haver begyndt at sætte paa den
 Land man ikke oppebie Tiden, indtil Efterretning
 gen derom kand indløbe, da den ingen Ophold eller
 Forhaling kand lide. Mig er tilhænde kom-
 met et haandskrevet Vers, som er forfattet af
 denne Poëtinde over Kiøbenhavns Ildbrand,
 under Titel af Taarers Vand, udstøt over
 Kiøbenhavns ulykkelige Ildbrand, som
 overgik den Kongelige Residens-
 Stad d. 20, 21 og 22de Octobr. 1728. og er dateret
 Præstøe d. 1 Decembr. 1728. I Verset givet
 hun

Hun tilkiende, at være født i Kiøbenhavn.
 Da nu denne for mig ellers ubekiendte Poët-
 inde haver med dette sit nette og smukke Bers
 givet Prøve paa sin Poetiske Geist, og det go-
 de Pund, Naturen haver nedlagt hos hende,
 saa fortæner hun og Sted iblandt disse lærde
 Danske Fruentimer, og saasom jeg haver
 Hendes Bers ved Haanden, vil jeg meddele
 Læseren det, fordi det er værdt at læses:

Lærers Band

Udøst osver Kiøbenhavns uløckelige Ildbrand
 Som osvergick denne Kongl: Residentz
 Stad d. 20de 21de og 22 October

Allerunderdanigst udøst for Hands
 Kongl: Mayest:

Kong Friderich den Sierdis
 Konge til Dannemarc og Norge &c. &c.

Og det gandske Kongl: Arfve Sunses Fødder
 Allerdyngst fremsendt til Min Kiere Fødsels
 Stad Kiøbenhavns Indbyggere
 Allerkierligst meddeelt mine deri værende
 Kiere Paarende

Af Hands Kongl: Mayests:

Allerunderdanigste
 troe og takpligtigste
 Dienerinde

Agnethe Eliesabeth Behmann.

B

Stor:

Præstede d. 1 Dec:
 1728.

Stormægtigste Monarch Vor Konge og
 Vor Fader,
 Du Allernaadigst jo mig Sorgende tillader,
 At jeg begræde maa dit Dyre Riibenhavn,
 I hvilken Stad jeg først, fick Lande Lif og
 Naavn.

Ach! at min Føde Stad sig Død af Ildens Lue,
 I Kiernen af sin Frugt, saa skulde see og Skue,
 Ach at vor David sig Een Bitterhed i Fred,
 Paakomme skulde, som disygere nu er skeed,
 Jeg seer her Sørge Folck i haabetal at følge,
 Min Føde Stad til Graf, hvordant Land jeg da
 Dølge,

Den Store Smerte som af Hierte bristed ud
 Da jeg i Præstøe Bye fick dette Sørge Bud!

*
 *
Min Datter ^{*}Fød i mig Kom hid mig at be-
 græde,
 Du seer mig Død og Liig, nedlagt af Ildens
 Brede,
 Du Sions Templer seer, i mig som Aske Kar,
 Ach Græd! og' følg dog med blandt Dybe
 Sørge Par.

Her mange meer er død Du skal til Grafven
 følge,

Minervæ Slott er brendt, ja Ildens Lue Bølge,
 Ei Skaanet Huuse har for Professorers Tal,
 Der for Minervæ Børn Ald Omhu bære
 skal.

Collegier som af de Lærde Mænd var Stiftet,
 Har Ildens Brede bort, som Straa og Ainer
 viffret

Bor Arons Sædes Pragt, jeg meen vor
 Biskops Gaard

Er og af Ilden lagt paa fyrig Fiige Baard,
 Det Stæd hvor Pallas Saa sit Skoolehuus ind-
 rættet,

Har Ildens Heede bort som Straa og Afner
 sprættet,

Den Kiere Ungdom som der søgte Flittig hen,
 De gaar nu Grædendis med Bøger Bleck
 og Pen.

Her er vor Raadhuus brendt, see her Een Ode
 Stue,

Hvor Ryens Lemmer før, de Ældste Kunde Skue,
 At domme Rett og Skiel, blandt Danners
 Irael,

See her een Askehaab som nu er meget fæl.
 Gref Reventlaus Pallais som var et Freminde,
 Af den Høybaarne Mand, der fordum boede
 Iude,

Af Ilden er opbrændt og udi Aske lagt,
 Bor Scheel og Knottes Gaard, har og mist
 deris Pragt,

Sev Stæder hvor mand før, saa Kunstig
 Trøckerier

Med Persser og med Stül, sig nu i Aske
 vrier

Her er vor Posthuus brendt, hvor Fama
 for sit Bud,
 Fra et og andet Stæd tit sændte ind og ud,
 Af Gader, Stræder, jeg Een Haaben Kunde
 tegne,
 Som og af Ilden er opbrændt, men du Kanst
 regne,
 Hvor Stoer den Ild har vært, der først i
 Besten Kom,
 Og Endtis ej for den i Osten saa sig om,
 Her Nøden var saa Stoer, i Huuse, Gader,
 Stræder,
 Mand hørdte Raab i Raab, Alch hielper dog
 og Ræder,
 Men her ej Redning var for Qvinde eller
 Mand,
 Thi Gud hand var os vreed, og Staden
 Sausnte Vand.
 For Smerte jeg dig nu ej meere Kand berette,
 Thi Graad rår Mælet bort, nep Kand jeg sigte
 dette,
 Kom selv min Datter hid, og med dit
 Laare Vand,
 Bier Alfen Vaad, som nu er tør af Ildens
 Brand.

* * *

Hvad Under at jeg da mit Sørgetøn tillafver,
 Og saasom blind af Sorg til Kiøbenhavns
 hentraffer

Hvert

Hvert Fied jeg flætter frem, jeg saasom Knæ-
 ler need,
 Og smelter bort i Graad, for Ildens Bit-
 terhed,
 Thi hoor jeg vender mig fra Væster Portes
 Side,
 Der møder mig et Syfn, hvorved min Siæl
 maa lide,
 Jeg Petri Kircke Barn, hands Kircke Søge vil,
 Men Ach! den Boelig er for mig ej meere til,
 Saa vill jeg da med Graad din tørre Afke væde,
 Du tydske Kircke maa jeg allerførst begræde,
 Som udaf Ilden først blev udi Lue Sat,
 Jeg Siger dig med Tack og Graad nu gode
 Nat.
 Du var det første Skied hvor Christo mig op-
 ammet,
 Hvor Gud af mig, og jeg af Gud har Pagt
 annammet,
 Dit Kirckes Alter først mig deelte Siæle
 Mad,
 Din Kirckes Levi Børn, min Siæl tit
 gjorde glad.
 Du Kroned Frue Sogn, hvor er din Kircke
 blesven,
 Den med sit høye Spiir af Ilden er nedrefven,
 Du Trinitatis Soel, et Lys i Risbenhausn,
 Din Kirckes Boelig Seer jeg og blandt
 Brendtis Hausn,

Din Skat af Bøger som din Kircke Sal oms
 ringet,
 — Blef som Een Flue Haab af Ild i Lufften svinget,
 Dit Taarn hvor fordum Tid mand noye tog
 i Agt,
 Planeters Circe! gang er og nu edelagt.
 Jeg hen til Gravens Sted, endnu Een Kircke
 følger,
 Ach, Ach! nu druckner jeg i Laarers Salte
 Bølger,
 For Hellig Geistes Naavn, hvori jeg Hvile
 saa,
 Min Fader, Moder, med de Kiere Syds
 skend' Smaa.
 Jeg hører som et Lyd, fra Olde Fædre tale,
 Hviis Stov her hviler sig, de vil mig nu befale,
 At jeg paa Nye igien skal minde deris Død;
 For deris Smuldne Been. blef Stegt af
 Ildens Glød.
 Hvor er dit Sangverck nu som mange Christne
 glædet,
 Med yndig Psalmers Lyd, Ach det er brent paa
 Stædet,
 Hvor det i mange Aar, sang, liflig til sin
 Død,
 Der Endte Sangen med, naar vi i Største
 Nød.

Ende

Endnu Een Kircke Sal mit Sørge Bud mig
viser

Udi vort Wänsen Huus, hvis Steene Kongen
Priiser

For Faderløse Som her skulde Fodes i,
Det seer jeg og iført med Ildens Leber,

De Reformeerte her, for deris Kircke græder,
Saa hvor jeg vender mig er lutter Sørgestæder,
Ach! At jeg som i dig, O Kiøbenhavn er
født,

Ach! At jeg skulde nu, saaledes see dig død.
I mine Slegt, og Byrd, som præste Ildens
Lue,

Hvad Under at jeg Ser, bedrøvede maa skue,
Ach! i begræder jo med mig vor fellis gaufn,
I Suffer jo med mig for voris Kiøbenhavn.

Dog mit i Graaden og i Ildens grumme Lue,
I Kunde fra jer Gud Een Kroned Frelse Skue,
Vor Kroned Friderich den Fierde af det
Haufn,

Hand hialp nedst Guds Bistand til Stadens
Hielp og Gaufn.

Hand midt i Ilden sig jo viiste som Een Fader,
Der udi Størdste Nød, ej sine Børn forlader,
Bed hands Commando, som fra Himlen
fick Bistand,

Mand jo skindbarlig Saa, blef slugt den
Ildbrand.

Vor Debra! jeg meen vor Dronning Sans
 ders Moder,
 Hun med sin Ifrig Bøn for Stadens Enge
 Voder,
 Selv træffet Regn fra Gud, da Staden
 Sautnte Vand,
 See! hvad de Kronede hos Gud da finde
 Rand,
 Vor Naadig Cron-Prink nest sin Fader Ri-
 gets Stette,
 Hand og i denne Nød, beviste hvad for Natte,
 Hand paa sin Faders Stoel bevise Riiger vil
 Hand med sin Ifrig Hiety, og demper If-
 dens Spil,
 Hand som er Kongens Son, sin Fader gjorde
 Blæde
 Eht see vor David saa, sin Salomon at træde,
 Imens hand lefver paa sin og Forsædris
 Stæd,
 Gud! du velsigne da, vor Cron-Prink Ri-
 gets Soel.
 Det Kroned Konge Blod, Cron-Prinkens Ge-
 mahlinde,
 Hun lod med Ifrig Bøn de Dyne-Floder Rinde,
 Da Svornede sig ind, til Gud som da lod see,
 Alt hand for hendis Succ, sig Naadig vilde see.
 Vor Cron-Prinkesse her ej sine Bønner glemte,
 Men ved hvert Slag som han de Klocker horte
 Klemte
 Hun

Hun som et Klokke Lyd, hos Gud saa holte an,
 At hand for hendis Suck, gaf stille Bætt og
 Bånd.

Naar mange Kronede, med Storm Een Stad
 omringer.

De paa det Sidste den til Ofvergang da tvinger,
 Her Stormede paa Gud, vor heele Herstabs
 Rion,

Hand Ofvergaf sig da, og hørte deris Bøn.
 Sin Engle Bægt hand trint om Kongens Bøe-
 lig Sætte,

At Jldens Grumhed den, ej kunde naa og Fætte,
 Det Kronede Palais hvori Bor Cron-Prins
 bøer,

Ei heller Skade leed, formedelst Engler Chor.
 Saa at Eenhver kand see, og Alle maa bekiende,
 At Gud om Salvede. vil Salvegarder Sende,
 Thi om end tusinde leed Nød af Meenig Rion,
 Titusend mistes ved Een Konge med sin Søn.

Gid Kongen lefve maa, saa blifver vel oprettet,
 Hvad Jldens Bredde her, har ville Neent udslættet,
 Gud leg Belsignelse paa Kongen og hand
 Søn,

Saa ofværvindes vel Alting nedst Bod og
 Bøn.

* * *

Saa har jeg da med Graad dig Kæben-
 heusn ledsaget,

Den til de Stæder hvor dig Jlden har neddraget,

Den Gud der vist har seet, paa mine Taa-
 rers Vand
 Jeg for dig har udøst, dig Reiser snart i
 Stand.

Min Sørge-Digt er endt, om Tidsens grum-
 me Brede,
 Jeg som for Fødsels Stad, Ret Sørger vil nu
 bede,
 At Momi Skumle Flock, med deris giftig
 Tand,
 Min Klynckend Qvinde Stiil ej sætter udi
 Brand.
 Det Pund dend høye Gud! min Ringhed med
 begafver,
 Jeg ej ret Nagrer paa, om jeg det Keent ned-
 grafver,
 Jeg vil da haabe at Eenhver Retfindig Siæl,
 Som læser hvad jeg skref hand Dømmer om
 mig Vel.
 Om Nogen Spørge vil hvorfor jeg Kom saa
 Silde,
 Da Svares ydmingst at jeg icke skrifve vilde,
 Før jeg lod brave Mænd først nyde deris
 Rang,
 Nock at jeg Slutted med Eenfoldig Qvinde
 Sang.

S. IV.

Marie Belov en Dansk adelig Dams
 me, født Aar 1586 d. 25 Decembr. (a)
 paa Hendes Fæderne Gaard Spøtter-
 rop (b) Hendes Fader var Henrik Belov (c)
 Danmarks Riges Raad og Befalings-Mand
 paa Kalls Slot, Hendes Moder Fru Eli-
 sabet Stram til Gastrop, en Dame af gam-
 mel Dansk adelig Familie. (d) Af disse sine
 adelige Forældre, blev Hun udi sine Foræl-
 dres Hus, saa tilig hendes Alder det kunde
 tilstæde, underviist i at læse, og saasom de i
 hendes Barndom formærkede, at hun var be-
 gabet med saadan Udstadighed at hun ikke havde
 de Sind eller Lyst til nogen Leg eller saadant
 som den Alder pleyer at medføre, men havde
 alle

(a) See Frands Nielsens Lig-Prædiken over Marie Belov Aarhus 1654. c. 4. Jeg fand ingen Pagin: anførelse, saasom der ikke findes nogen.

(b) I Wilandts lærde Tidender for Aaret 1724. Nom. 33. p. 521. kaldes denne Gaard Spøtterup, om er urigtigt, thi den kaldes Spøtterop. See Frands Nielsens Lig-Prædiken l. c. Danske Magazin Tom. IV. p. 27. og p. 259. hvor hans nævnes Hendrik Belov til Spøtterup, hvilket Thura rigtig haver iagttaget in Gyazec. p. 21.

(c) Wilandts lærde Tidender for 1724. p. 521. Frands Nielsens Lig-Præd: l. c. han var født 1549 og døde paa Kalls 1606. d. 7 Decembr. Wilandt 521. 522.

(d) Frands Nielsen l. c. conf. Thura l. c.

alene størstie U. st til Læsning og Skolegang, og hun af hendes Forældre tiligen sat til Skole, saa at hun, førend hun var fulde fire Aar gammel, haver kundet læst i Bøger. Hendes Fader tog heraf Anledning af det særdeles Næmme han fandt hos hende, at holde Hende til at lære det Latinske Sprog med sin Broder Claus Belov. Hendes Studeringer loffedes saavel for hende, at hendes Fader havde saavel stærste Behag deri, som og selv i sin hele Livs Tid havt stor Roe og Trost af sine Studeringer, og fandt ved dem Lunding i al sin Sorg og Biderværdighed, hvorudover hun og saalænge hun levede, takkede hendes Forældre, som derved havde givet hende Middel til at faae Smag paa de smukke Videnskaber, da hun voxte og tiltog i Alder, studerte hun saa flittigt at hun idelig læste de fornemste og udvaldeste, saavel geistlige som verdslige Skribenters Skrifter. Hun var saa færdig i det Latinske Sprog, at hun ikke alene forstoed det, men endog kunde zirlig skrive og tale det. Foruden Latin haver hun selv uden nogens Undervisning lært sig det Franske Sprog, udi hvilket hun uden Læremester haver opnaaet lige Fuldkommenhed. (e) Hun var ikke heller ukyndig i det Græske Sprog. (f) I hendes Barndom og spæ

(e) Frands Nielsen D. 2. 3.

(f) Wilandts lærde Tidender 1724. p. 522.

spæde Alder, da hun var neppe tre Aar gammel, blev hun hiemsøgt med stor Svaghed af et Flod, som satte sig paa hendes høire Dye, og var meget farlig, saa at Lægerne derom dømte og sluttede, at hun ganske skulde miste Diet, dette Flod varede to Aars Tid, men dog siden forvandt det. I hendes Ungdom var hun og meget sygelig og svag, og i hendes Ægte-Stand vedholdre Sngdome, som undertiden vedvarede over Aar og Dag. (g) Da hun var udi sit Alders fjortende Aar, døde Hendes Moder Fru Elisabeth Skram, og derfor med Hendes Søster Dorethe Belov kom til Hendes Mormoder Fru Maren Bilde, Sal. Laurig Skrams til S. S. orf, hvor hun forblev til Hendes Brøllop. (h) Aar 1604 begierte Christian Holt til Bustrup Danmarks Riges Raad og Befalings-Mand paa Sald hende til Ægte af hendes Fader, og fik Løste paa hende i Aarhus d. 23 April, anden Dagen udi hendes Søsters Dorethe Belovs Brøllop med Claus Daae til Ravnstrup, og blev i Viborg d. 16 Junii 1605. ægteviet til ham (i) da hun var halv nittende Aar og 9 Dage

(g) See Frands Nielsens Dedication for ved hans Lig-Præd: A 2. og i Lig-Prædikenen E, læs tillige Martie Belovs sidste Billie og Begiering. E.

(h) Frands Nielsen D. 3.

(i) Frands Nielsen l. c. Ibura siger, at de bleve gifte

9 Dage gammel, og levede med ham i et Fier-
ligt Ægteskab ved 36 Aar, Hun var ikke al-
ene en flittig Dame i at læse Bøger, men endog
en flittig og frugtbar Dame i at faae Børn,
saasom hun i dette sit Ægteskab fødte (k) otte
Børn

giste 1604, som er urigtigt, paa samme Sted tager
han atter fejl med at tillegge hende ikkuns 18 Aar, da hun
dog var noget ældre, see tillige hendes Vidnesbyrd der-
om i hendes sidste Willie, hvor hun siger, at hun kom i
Ægteskab i hendes Alders 19de Aar & 2. I Hofmanns
Tabl. Genealog. sur la Famil. de Holk 4 Tom. imellem
p. 40 og 41 staaer, at Marte Belov var gift med
Christian Holk til Hastrup Rigens Raad og Besur-
lingsmand over Silkeborg, som er urigtigt, ligeledes
hos Wilandt i de Lærde Tidender for Aaret 1727. No.
18. p. 274, hvor han ligeledes siger, at Christian Holk
til Hastrup Danmarks Riges Raad og Besalingsmand
over Silkeborg var anden gang gift med Frue Marie
Hendrichs Datter Belov, men i de l. T. for Aaret
1724. P. 522. siger Wilandt, at Marte Belov var
Christian Holks til Bustrup, Frue, som er gandske
rigtig dette bevidner Frands Nielsen i sin Lig-Prædi-
ken D. 3. som er mest troværdig heri, saasom han levede
paa samme Tider, og derfor kand ansees som en Scriptor
Synchronus, og sluttelig haver vel nøye erkundiget sig
derom, og denne Efterretning desuden uden al Tvil ham
overgivet af hendes Elægt, saa at han efter al Anseelse
ikke ret vel kunde feile heri.

(k) Heri røber sig selv atter en nye Urigtighed, thi
hos Wilandt 1727. p. 274. heder det, at Christian
Holk til Hastrup og Marie Belov havde i deres Æg-
teskab sammen avlet 5 Sønner og en Datter, da Ma-
rie Belov dog selv udtrykkelig bevidner, at de udi deres
Ægteskab vare velsignede med otte deplige lydesløse og 90
de

Børn til Verden, hvoraf de 6 døde før deres Faders Død, de tvende andre, som overlevede Faderen, var Christian Holf (l) til Lyngbygaard og Erik Holf (m) til Hastorf, som paa et halv Aars Tid før deres Moder bleve bortkaldte. Hendes Mand døde 1641, i en høj Alder af 83 Aar mindre 2 Maaneder, (n) og levede siden paa ellefte Aar i hendes Enkes Stand,

de Børn, det samme stadfæster og Frands Nielsen hans Lig-Prædiken. D. 3.

(l) Heri kommer Wilandt l. c. overeens, at Christian Holf til Lyngbygaard, som giftede sig med Ide Claus Datter Daae, døde 11 Dage efter Brylløppet, og efterlod ingen Børn, som vel ikke anderledes kunde være, da deres Egteskab varede ikkuns saa stakket. Dette bevidner Fru Marie Belov selv T. 4. Forskiellen bestaaer allens deri, som jeg forhen haver anmerket, at han gior ham til Christian Hofs til Hustrup Søn i Steden for Christian Hofs til Bustrup.

(m) Han var i Duel, og levede otte Dage efter at han havde nedlagt sin Fiende paa Stedet, og døde udi sin blomstrende Alders syv og tyvende Aar efter Marie Belovs egen skrifelig Vidnesbyrd T. 2 Paa foransførte Sted kalder Wilandt Erich Holf Christian Hofs til Lyngbygaard Broder, som er rigtig nok.

(n) Frands Nielsens Lig-Præd: D 4. Marie Belov siger: At der fattedes ikkun halvtredie Maaned udi, at 83 Aar var opfyldt, Hofm. Tabl. de Holf siger, at Christian Holf til Hustrup blev 83 Aar gammel og at han døde 1641, som kommer overeens med det, som siges her om Christian Holf til Bustrup. Thura tager atter feyl, da han skriver at han døde 1640. og at han var 83 Aar gammel, thi der fattedes dog noget deri.

Stand, i hvilken Tid hun udstod megen Gien-
vordighed og Modgang, og til Lindring og Bes-
derqvægelse tog hun sin eneste Tilflugt til Guds-
deringer, og deri fandt Raad og Midler for sit
bekymrede Sind, og ligesom en Lægedom for
det dybt-saarede Hjerter. (o) Hvad hendes øvrige
Levnet angaar, da var hun en meget guds-
frygtig Dame, taalmodig i sin Gienvordighed
og hengiven i Guds Villie, imod sin Mand
Kierlig, fornuftig, ydmyg og sagtmødig, imod
sine Børn en omhyggelig, søm og huld Moder,
imod sine Venner og Slegt troe og oprigtig,
imod sine Folk og Tjenere mild og from og saae
altid paa deres Beste, imod de Fattige Med-
liden og Gævmild, og hvor hun opholdte sig,
lod hun altid nogle visse fattige Personer spise
i sit Hus og gav dem deres nedtørstige Un-
derholdning, i udvortes Pragt og verdslig
Prydelse var hun meget tarvelig og sparsom,
og hvor stor Bederstyggelighed og Afstøje hun
havde for al Verdslig Pragt, hvilken hun an-
saae som en stor Forsængelighed, fandt man
let slutte sig til af hendes sidste Villie og Be-
giering, da hun skriftlig, ja endog i hendes
sidste Leve-Tid inderlig begierde, at hendes Be-
gravelse i Lisberg Kirke uden al verdslig Pragt
maatte skee, som og efter Begiering af hendes
Arv

(o) Frands Nielsens Lig-Prædiken D 2.

Arvinger blev efterkommet. (p) Hun udstoed og adskilligt i den Svenske Fende, da hun var ligesom Landflygtig. (q) Aar 1651 ved Pindses Dags Tider, da hun var reyst hen til Lyngby-Gaard til hendes Sviger-Datter Ide Daae, hvor hun forblev nogle Ugers Tid, begyndte Svagheden hos hende at forsøges, fik stor Hevelse udi Benene, som lod sig tilsyne, at ville sætte sig til en Battersoet, hvilken Tid efter anden tiltog og formerte sig. Hvorfor hun hastede at komme til Lisberg. Da hun St. Hans Aften var kommen til Lisberg, var hun meget rolig og velfornøjet i sit Sind, og takkede GUD at hun var kommen til det Sted, hvor hun agtede at hvile sine Bene, og fra den Tid af maatte hun stedse holde Sengen, og daglig beredte sig til en salig Afskæed, loed engang eller to hver Uge holde Prædiken for sig hiemme i sit Huus, saasom hun for Svagheds Skyld ikke kunde komme i Kirke, d. 15 Augusti communicerede hun hiemme i hendes Søster Daters Anne Tottes Overværelse, som fort tilforn var kommen til Hende fra Sieland, for at betiene hende i hendes Svaghed. Oppebiede derpaa med største Frimodighed Dødens Komme, og sagde at være

E ganz

(p) Frands Nielsen D 4 E.

(q) Frands Nielsen E. E 2. Marie Belovs sidste Billie E 3.

ganske færdig og bereed, naar Gud vilde komme med Forløsning, at giøre Ende-paa hendes Elendighed, dog stillede hun alting ind til Guds egen behagelige Villie, enten hun skulde leve og lide længere, eller faae Ende derpaa, sagde og derhos, at hun glædde sig, at hun havde været agtet værdig til at lide med sin Frelser Christ, og være hannem noget lig her i Kaarset, hvorføre hun og stadig troede, at skulle ligne hannem igien i hans Xres Rige. Naar hun for Svaghed ikke selv kunde taale at læse, maatte de hosværende læse for hende baade Dag og den største Deel af Natten, og selv altid navngav, hvad de skulde læse. Paa dagen d. 2 Septembr. blev hun meget svag og stakaåndet, saa at hun selv, og de som vare om hende, havde tænkt, at det vilde have giort en Ende med hende. Hun begierte derfor ideligen at skulde stikkes Bud efter Præsten, som og kom og fandt hende ganske asmægtig, han foreholdt hende derfor Trøst af Guds Ord, og formanede hende til Bestandighed og Taalmodighed under Kaarsets Byrde, hvortil hun svarte strax: Gud veed vel, Aanden er vilig, men Legemet er saa meget skrøbeligt, og da Præsten atter opmuntrede hende til Frimodighed, forestillende hende Christi bitter Lidselse i Urtegården, som havde talt de samme Ord, der visselig vilde staae hende bi og lade sin Kraft see udi hendes Skrøbelighed,

svart

svarte hun med største Frimodighed: O min
Hætte og Guld, dersom dit Ord ikke havs
de været min Trøst, da maatte jeg lenge
siden have været død af Bedrøvelse. Præs
sten forblev saa efter hendes Begiering den
Dag og Nat over hos hende, indtil hun om an
den Dag fandt nogen Forlindring, da han fik
Førlov at reyse hiem igien, under det Bilfor
engang om Dagen at besøge hende, saalenge
GUD vilde, det skulde vare, som og skeede.
Siden lagde hun saa stille hen, og syntes li
gesom Svagheden gav noget efter. Men om
Søndag Aften d. 7 Septembr. blev hun igien
haardt angreben af Sngdomen, hvorfor hend
des Søster Dater Frue Elisabeth Daae vaas
gede over hende den Nat, læste og sang for
hende, og efter hendes Begiering skikkede at
ter Bud efter Præsten, som og strax kom, men
da han var kommen derhen, havde hun lagt
sig til Hvile, hvorfor han efter Anmodning
blev der i Byen om Natten, i fald hun skulde
have hans Tieneste behov, og om Morgenen
tilig, da Præsten kom ind til hende, var det
dog blevet noget bedre med hende, og kommet
til nogle Kræfter igien, saa at hun selv, og de
andre som vare hos hende, havde formodet,
det end da skulde have været nogle Dags Tid
med hende, eftersom fast ingen Tegn til Dø
den lod sig da tilsyne, og talte selv med Præs
sten derom, at hun til næste Onsdag derefter

vilde paa nye Deelagtiggjøres i den hellige Com-
 munion, og bad derhos inderlig, at Gud
 vilde lade hende beholde hendes Fornuft indtil
 Enden, og naadelig opholde hende i en bestan-
 dig Troe, at hun ey af Utaalmodighed skulde
 forsee sig imod ham, og da Præsten derpaa
 sagde til hende, at hun maatte sikkert forlade
 sig paa Gud, hendes Himmelske Fader, han
 som ikke alleneste er taalmodig mod sine Børn,
 men og trofast, og ikke vil friste nogen over sin
 Fornue, han ingenlunde nu skulde undfalde
 hende, men visselig efter sin Forjættelse hielp
 hende at stride en god Strid, give hende Taak-
 modighed og Troens Bestandighed, til at føre
 sin Troes Ende herfra Siælens Salighed. Jo-
 svarede hun, han er min stærke Tillid, og
 han haver været mit Haab op af min Ung-
 dom, han forlader mig nu ikke i min Al-
 derdom og Skrøbelighed, det troer jeg
 visselig; haver han endskjønt begyndt det
 bedrøveligt for mig, saa haaber jeg, at
 han skal ende det glædeligt. Hvorfore jeg
 vil endnu holde ham saa fast med mine Tro-
 es Arme, at jeg vil ikke slippe hannem,
 indtil han velsigner mig i det ævige Liv.
 Thi dersom Herren end vilde slaae mig i
 hiel, da vilde jeg dog haabe paa hannem.
 Da dette er ellers at mærke, at imedens hends
 des Sygdom varede, og i hvormeget end Bet-
 den var gaaen hende imod, kunde man dog
 ikke

ikke enten ved Ord eller Geberder formerke det ringeste utaalmodigheds Tegn til hende, og usagtet hendes høne Alderdom, store Svaghed og Sorg var endda hendes Hufommelse saa færdig, at der var fast ingen af de fornemste Historier og trøsterige Sentenker af den hellige Skrift hun vidste jo at opregne og føre sig til Nøtte, og paa hvad Sted i Bibelen de vare antegnede. Hvilken af Davids Psalme hun enten selv eller andre begyndte paa, kunde hun rigtig udføre til Enden. Imod Aftenen af samme Dag sagde hun til Præsten, at hun nu ikke vilde forholde ham længere, og klagede sig derhos, at hun skulde saa ofte besvære og foruleylige ham, og da han havde været noget hos hende ud paa Natten, tog han Afssheed fra hende, eftersom da ingen andet havde formodet, end at jo hendes Tid havde været længer borte; om Natten laae hun saa stille hen og var endda temeligt med hende, men i Dagningen blev hun noget svag, og begierede derfor, at fikkes Bud efter Præsten, men da han kom, var det nesten ude med hende og alle hendes Kræfter moren forgaaen, og siden navngav hun selv denne Liig-Psalme at skulle læses: **H**Erre **J**esu Christ, sand **M**enneske og **G**UD. Hvilken hun sagte med stor Andagt læste efter indtil de Ord bleve oplæste: **I**ndtil af Legemet gaaer min Aand, **H**Erre, annam den da i din **S**aand, lad Legemet

sove uden al Plag', i Jorden til den yderste Dag. Haver hun selv taget Ordene, og dem med høj og lydelig Røst fremførde, som og var fast det sidste hun taledede her i Verden, thi strax derefter hensov hun meget sagtmødig og sødt udi Herren uden nogen Bevægelse udi nogen Maade i hendes Søster Datters Frue Elisabeth Daaes og fleres Nærværelse 1651. d. 9 Septembr. om Morgenen Klokkeren imellem 5 og 6, der hun havde levet her i Verden 64 Aar, 8 Maaneder og 14 Dage. (r) Hun blev begravet i Lisberg Kirke d. 22 Septembr. og Frands Nielsen Præst til Lisberg holdte en Lig-Prædiken over Hende i Lisberg Kirke, over det 7de Vers af den 71de Psalme i disse Ord: Jeg er bleven for mange som et Vidunder: Men du est min stærke Tillid. Hvilken Text hun i sin sidste Villie og Begiering selv havde forlangt, som og dette, at forbenevnte Frands Nielsen og ingen anden skulde prædike over hende, som og skeede. Dens
ne

(r) *Thura* feyler p. 22 in gynæceo som siger at hun døde d. 3 Septembr. See Frands Nielsens Lig-Prædiken § 2. og p. 23. in gynæc: anfører han dog selv *Job. Olavii Epir-phium* over hende, som ligeledes bevidner, at hun døde d. 9 Septembr. 1651. *Thura* anfører paa samme Sted, at hun haver levet 64 Aar 6 Maaneder og 14 Dage, men i Steden for 6 skal der læses 8 Maaneder, og p. 24. in gynæc: i Steden for den 8de, skal der staae den 71de Psalme, hvoraf Texten blev taget til hendes Lig-Prædiken.

ne Vig-Prædiken er trykt i Aarhus 1654. 4.
 og af Hr. Frands Nielsen Marie Belovs
 Brødre = og Søstre = Børn Henrik Tot til
 Boltinggaard, Befalings-Mand paa Dron-
 ningborg-Slot, Henrik Belov til Hvid-
 stedgaard, Befalings-Mand paa Aastrup,
 Tyge Belov til Frøstrup Befalings-Mand
 paa Hindsgavl Slot, Laurig Belov til
 Kjølstegaard Landsdommer i Nørre Jylland
 og Befalings-Mand paa Gudum Kloster,
 Frue Elisabeth Daae Sal. Jacob Ulfelds til
 Webnersholm, Fru Birgitte Tot Sal. Otte
 Gises til Lurybygaard og Jomfru Anne
 Tot opofret og tilegnet. I hendes Sygdom
 og Svaghed besøgte hende hendes Naboer,
 Slægt og Venner, som boede omkring hende,
 saasom Christopher Skade til Kierbygaard,
 Jørgen Hartvig til Terps Gaard og hans
 Frue Birgitte Bilde, hendes egne Brødre
 og Søstre-Børn Henrich Belov til Hvidsted-
 Gaard Befalings-Mand paa Aastrup, Cor-
 fitz Ulfeld til Mattrup, Tyge Belov Be-
 falings-Mand paa Hindsgavl, Hendes Svi-
 ger Datter Fru Ide Daae Salig Christian
 Holkes til Lyngbygaard, hendes Søster-
 Datter Elisabeth Daae, hendes Broder-
 Datter Fru Johanne Lykke, Henrik Be-
 lov til Hvidstedgaard, Hendes Søster-
 Datter Frue Birgitte Friis, Henrik Lottes

til Boltinggaard, og hendes Søster-Datter Anne Tor, som paa en Maanedes Tid var hos hende. Jeg skulle ikke formode, at nogen fortænker mig, fordi jeg saa omstændelig har her anført hendes Personalialia, som meest ere af den over Hende holdte Lig-Prædiken uddragene, jeg holder for, at de fandt tiene Læseren saavel til Nytte som Opbyggelse, vi have desuden liden eller snart ingen Efterretning om de fleste af de andre Lærde eller i henseende til Dyd og andre Fortienester berømte Danske Fruentimer, og det ofte formedelst Mangel af Lig-Prædikerne, hvoraf den største Kundskab om deres Levnet mestendels maae hentes, saasom de indeholde deres Personalialia, desuden fandt denne Lig-Prædiken over Marie Belov, som og de vi have om de andre Lærde Fruentimer, ansees for ligesaa rare som Manuscripter, og skal ikke mange roose sig af den Lykke at eie dem, og siden de ere saa rare at overkomme, og findes ikke i hvert Bibliotek, haver jeg eragtet det for fornødent, at uddrage det fornemste af denne Lig-Prædiken, som angik hendes Levnet og Endeligt, som i mange Tilfælde formedelst hendes Gudsfrøgt, Dyd, Oprigtighed, Gavnildhed, Lærdom, sønderlig Skiebne, Gienbordighed, Standhaftighed deri, og i al sin Nød Hengivenhed i Guds Villie var hel merkværdig, og hun i Modgang saa høit for

forsøgt som nogen anden af sin Stand, og dog i sine yderste Biderværdigheder og største Eienbørdighed bar sin haarde Skiebne med en usædvanlig Troelighed, saa at hun med al Billighed fortjener at ansees som en mærkværdig Dame iblandt det hele Danske Qvinde-Rion, og det synes mig er tilstrækkeligt nok til at retfærdiggjøre dette mit Foretagende, saasom mit Hoved. Bemærke haver været at redde disse mærkværdige Omstændigheder i hendes Levnets-Løb fra Forglemmelse, og derfor udførligen afhandlet det, for at forævigge hendes Iuhommelighed, og da jeg foresandt om hende andet at skrive end hendes Fødsel, Giftermaal og Død, vilde jeg ikke misunde Læseren det, og vil forhaabe, hos en skionsom Læser at have fortjent mig Tak derved. Nu vil jeg anføre de Bidnesbyrd, som mig om Marie Belovs Lærdom ere forekomne:

1) Hr. Frands Nielsen Præst til Lisberg giver hende dette Bidnesbyrd: "Oc eftersom
" Gud da allerede udi hendis Barndom haffde
" de begaffuet hende med saadan adstadighed,
" at hun icke haffde Sind eller Lyst til nogen
" Leeg eller saadant som den Alder pleyer
" at medføre, (huilcket hendis Forældre oc
" andre forundrede sig offuer, haffde derom
" deris særdeelis Domme) men haffde allene
" største Lyst til Læssning oc Skolegang, er hun
" aff

" aff hindis fiere Forældre tiligen sat til Sko-
 " le, saa hun førend hun vaar fulde Fire Aar,
 " haffver kund læst i Bøger. Hendis Fa-
 " der oc haffuer tagit Aarsag aff det synders
 " lig Næmme oc Ingenio, hand fant hos henz
 " de, at holde hende til at Lære det Latinske
 " Sprog, med sin fiere Broder Erlig oc
 " Belbyrdig Mand, Claus Below: Hvil-
 " ket saa er Lyckedis, at hendis Salig Fader,
 " der i haffuer hafft største Velbehag, oc hun
 " selff sin gandske Liffs Tid, haffuer hafft stor
 " Roe oc Trost, aff sine Studeringer, som
 " haffuer tient hende til en stor Fortlindring,
 " udi huis Besuering dette Liff medføret,
 " huor ud offuer hun oc, saa lenge hun Leffuer
 " de, tackede hindis gode Salige Forældre,
 " som der ved haffde giffvet hende middel til,
 " at saa Smag paa den Wiissdoms Eigendesa,
 " udi nyttige Bøger, er lige som skiult oc for-
 " varet, hvilcket hun jo mere oc mere, haffuer
 " stræbit effter, at giøre sig deelactig udi, oc
 " til den ende, fast alle de fornemste Autho-
 " rum Skriffter, Geistlig saa vel som Verd-
 " slige, som giffve nogen anledning til Dyd
 " oc Videnskab, flittig oc idelig haffver læst,
 " saa oc foruden Latinen hun ved hendis For-
 " ældris Hielp var bleffven saa ferdig udi at
 " hun det icke allene forstod men berømmelig
 " Skreff oc Talede, haffver hun selff lagt vind
 " paa,

" paa, det Grandhøffe Maal at lære, udi huil-
 " ket hun vden Læremæster haffuer naaed lige
 " fuldkommenhed, oc hun de Bogligkonster,
 " aldrig til nogen forfængelighed Missbrugte,
 " men fastmere den Wijsdoms Skat i gode
 " Bøger, aff fornemme Lære Mænd er nedlagt,
 " som it kraftigt Præservativ, mod de Græse-
 " rende Lasters Forgift, oc som en Hjærtstør-
 " rende medicin, mod de haardeste Anstød,
 " Siælen, ved de mangfoldige Sienvordighe-
 " der den her haffuer at dragis med, Maa ud-
 " staa, ja som en Bevviser, til at lede paa
 " Dydens Stie, oc en Raadgiffuer, udi alle
 " vanskelige tilfald, nyttelig haffver vist at
 " bruge. (s)

2) *Eric Pontoppidan* en berømt Poët hos os
 Danske i sit Brev for ved *Birgitte Tots*
 fordanskede *Seneca* melder dette til *Marie*
Belovs Moos:

Poenio celebris studio BELOVIA, multæ
 Et Lingvæ & variæ gnara virago rei.

3) Den lærde og flittige Cancellie-Raad
Jochum Wielandt melder dette til Frue *Ma-
 rie Belovs* Berømmelse: " Evende af dend
 " Sl: Herres (nemlig *Henrik Belovs*) Dot-
 " tre vare særdeeles begierlige at legge sig efter
 " Studeringer, et Talent meget rart iblandt
 de

(s) *Frands Nielsens* Lig-Prædiken D. 2. D. 3.

" deres Kion at finde. Den ældste Hr. Ma-
 " ria Belov Danmarkses Riges Raads Chris-
 " sten Holts til Busstrup Frue, som døde
 " 1651, skrev og talte ziirlig baade Fransk
 " og Latin, og forstod derhos meget vel Græsk
 " og Italiensk. (t)

4) Hr. Albert Thura berømmer hendes
 Lærdom i disse Ord: " Mature à quarto æta-
 " tis anno rudimentis primis imbuta, cum
 " Fratre studia cujusvis generis tractavit,
 " ingeniumqve habuit à ludis puerilibus pla-
 " ne aversum, nihilqve crepundiis indul-
 " gens. Studia accrescente ætate ita culuit
 " (f. coluit) ut libros nunquam deposuerit,
 " sed nocturna diurnaqve manu selectissi-
 " mos quosvis Scriptores assidue pervolverit.
 " Lingvam suam promte & terse loqui Lati-
 " na, Gallica & Italica pro lubitu docuit, in
 " gallicis tamen addiscendis nullo magistro
 " usa; ejus enim Lingvæ peritiam ex do-
 " mesticis & aliorum familiaritate gallice
 " scientium, veluti aliud agendo, sibi acqui-
 " sivit; nec græcæ Lingvæ ignaræ (f. ignara.)
 D. e. " Da hun meget tilig fra det fjerde Aar
 " af havde lært de første Fundamenter, ovede
 " hun sig med sin Broder i adskillige Slags
 " Studeringer. Hendes Sind var frævent
 fra

(t) Wilandts Lærde Tidender for Aaret 1724. No.
 33. p. 522.

" fra Børne-Leg, og skjøttede ikke om Duffes
 " Tøyn. Ved tiltagende Alder dyrkede hun
 " saaledes sine Studeringer, at hun aldrig
 " havde Bøgerne af Hænderne, men Nat og
 " Dag idelig læste de udvaldeste Skribentere.
 " Hun havde lært sig til at kunne tale færdig
 " og zirlig Latin, Fransk og Italiensk, i det
 " Franske Sprog at lære havde hun dog ikke
 " haft nogen levende Undervisning, thi hun
 " havde ligesom ved Spøg og Leg forhvervet
 " sig Korfarenhed i dette Sprog af Husgesin-
 " derne og andres Omgang, som forstode det
 " Franske Sprog, var ikke heller i det græske
 " Sprog ukyndig. (u)

5) Thomas Barfod Præst til Hasle, Skie-
 bye og Lisberg, en grund lærd Mand, havde
 de skrevet dette for i Hr. Scands Nielsens
 Lig-Prædiken over Marie Belov: " Merke-
 " ligt er det, at da denne gudfrygtige og lærde
 " Dame var endnu en ganske ung Frøken, saa
 " fandt hun dog ikke Fornøjelse i det, som
 " pleyer at fornøye og glæde unge Jomfruer,
 " nej denne fornuftige og estertænksumme unge
 " Frøken var anderledes heri til Sinds, thi
 " hun lagde ikke sin Tid og Flid an, paa
 " glimrende Duffe- og Lege-Tøyn, som vel syn-
 " nes for Børn, at kunne forskaffe dem Glæ-
 " de; men hun, ligesom hun kunde have været
 Fom-

(u) Thura Gynec. Danicæ Literat. p. 21.

“ Kommet til Alder, saa adstadig og alvorlig
 “ var hendes hele Væsen, opofrede sine unge
 “ Aar og skionne Naturens Gaver paa reel-
 “ lere og solidere Ting, som kunde tilvejes
 “ bringe hende en ægte, retskaffen og solid For-
 “ nøyelse, som ere Studeringer, hvorpaa hun
 “ og med berømmelig og utrættet Flid anvendte
 “ sit ungdoms blomstrende Floer og Alder.
 “ Da hun voxte og tiltog i Alder følgerig og i
 “ Forstand (som desuden af Naturen var for-
 “ synet med et stort Talent af Forstand og
 “ Skarpsindighed) gravede hun ikke sit anbe-
 “ troede Pund ned i Jorden, men skaltede og
 “ valtede dermed forsvarligen, som hendes ef-
 “ terladte Skrifter noksom bevidne og give os
 “ veralt herlig Beviis paa hendes grundige og
 “ overflodige Lærdom. Det Franske Sprog
 “ havde hun selv lært sig uden Sprogmeesters
 “ Manuduction, men ved daglig Omgang og
 “ idelig Samtale med dem, som vare det Frans-
 “ ske Sprog mægtige, øvede hun sig saa læns-
 “ ge i at tale det, til hun omsider blev per-
 “ fectioneret deri og kunde tale Sproget fær-
 “ dig. Og i det Latinske Sprog, som hun
 “ meget elskede, og i hvilket hun havde læst de
 “ fleste Skrifter, og derved tillige opnaaet en
 “ stor Færdighed i Latinen ved den idelige Læs-
 “ ning i det Sprog, gav hun ikke nogen no-
 “ get efter i at tale og skrive det. “ Jeg maae
 end

endnu til Slutning anføre de mangfoldige Elo-
gia og Epitaphia, som adskillige Lærde have
gjort over denne lærde Dame, og ligesom ha-
ve fættet med hverandre om at give hende sit
prisværdige sidste Xerminde, disse ere efter
den Orden, som de staae i udi den Lig-Prædiken,
som er udfornet over Hende: Mogens Høeg, (x)
Bir

(x) Mogens Høeg Herre til Kiergaardsholm,
Danmarks Riges Raad, Befalingsmand over Silkeborg
og derefter til Odense, hans Levet staaer i Hofmanns
Portraits Historiques des Hommes illustres de Dan-
mark I Tom, p. 52. Hans første Frue var Helvig Linde-
nan, og anden Frue Christenze Rosenkrantz, iblandt
hans Børn er navnkundig Just Høeg Herre til Giords-
lev, Statholder i Norge, Ridder af Elephanten, og
Geheimraad. Hofm. Tabl. geneal. sur la fam. de Höeg
I Tom. imellem p. 48 og 49. Denne Just Høegs Le-
vet findes ligeledes i Hofm. Portr. Historiques &c.
i Deel p. 52. 53. Her findes atter en nye Forvirring i
den genealogiske Tabel over den Familie Höeg i de lærde
Sidender for Aaret 1727. No. 4. p. 53. hvor der staaer,
at Mogens Høeg til Kiergaardsholm, Ridder, Ri-
gens Raad og Befalingsmand over Silkeborgs Amt var
Broder til Just Høeg til Giordslev og ikke Giords-
lev som Hofm. urigtig kalder det, Ridder, Rigen-
Raad, Canceleer og Befalings Mand paa Kalls, og O-
verhofmester paa Sorø, og nævnes ikke hos Willandt,
som Stadtholder i Norge, Hofm. siger i sine Ge-
nealogiske Tabeller over Familien Høeg at Just Høegs
Frue var Karen Krabbe og Willandt derimod i sin
Genealogiske Tabel anfører at Anne Jørgens Datter
Lunge haver været hans Frue, for Resten stemme baade
Wi

Birgitte Tot, Thomas Bartholin (y)
den ældre, D. Jacob Matthisen (z) Bis
kop

Wilandts og Hofmanns Genealogiske Tabeller deri
overeens, at Mogens Høeg første gang haver haft til
ægte Helvig Ottens Datter Lindenov, og i det and
det Egetskab Christenze Jacobs Datter Rosenkrantz
allene med den Forskiel, at Wilandt anfører af det før
ste Egetskab en Søn ved Navn Strygge Høeg, som
døde liden, og toe Døtre Anne Margrete Høeg,
Corfitz Ulfelds til Matstrup, første Frue, som døde
1650 d. 22 Febr. og Elisabeth Høeg, Baron Eyles
Holks som døde 1672, og med sin sidste Frue 2de Søn
ner, som døde smaae, og findes ikke hos Wilandt no
gen anden Just Høeg, som haver været Stadtholder
i Norge, og været gift med Karen Krabbe, men i
Genealogien over den Familie Krabbe for 1728 i de
første Tidender No. II. p. 163 nævnes Karen Krab
be gift med Just Høeg, hendes Fader var Iver Krab
be, som eiede Jordbiørg, og hendes Moder Karen
Ottens Datter Marsvin. Mogens Høegs Epita
phium findes i Pontopp. Marmor. Dan. I Tom. p. 163.
hvor der urigtig læses Kielgaardholm, Conf. etiam
Pag. 251.

(y) Dette Carmen, som Bartholin her haver gjort
Marie Belov til sidste Væreminde, findes ogsaa iblandt
hans Carmina Lib. IV. XXIV. Pag. 99. hvor dette læg
ges til, at Verset er trykt i Aarhus 1654. Iblandt
hans Carmina findes Titelen saaledes over Verset: Ex
sequiis Dn. Mariæ Belowiæ Viduæ Christiani Holckii,
Senat. Reg.

(z) Denne D. Jacob. Matthiæ Aarhusius den yngre
kaldet, til Forskiel paa D. Jacob: Matthiæ Aarhusius,
den ældre, som var en meget vel belæst og i mange
Sprog

Biskop i Aarhus, Thomas Bang, (x) Kas
 mus

Sproge forfaren Theologus, kaldes derfor i den Henseende af Möller Hypomn. p. 252. Theologus πολύτισωρ & πολύγλωττος, var en Søn af D. Matthias Jacobæus Christ. IV Liv: Medicus, hans Farsfader M. Jacob Matthiæ Vellejus Biskop i Odense, som naye maac skielles fra den ældere og den yngre Doct. Jacob: Matthiæ Aarhus, hans Morfader D. Janus Ægidius paa Danst Jens Gø. Dissn efter Möllers Vidnesbyrd in Specileg. Hypomn. p. 20 Biskop i Aarhus, han var en Sviger: Søn af D. Casper Bartholin den ældere, Fader til Matthias og Oligerus Jacobæi, Professorer i Medicinen ved Kjøbenhavnns Uuversitet, Sviger: Fader til Kasnius Vinding og Peder Scavenius, Professorer i Jura ved det Kjøbenhavnnske Akademie og tvende store Polyhistores, fød i Aarhus d. 17 Octobr. 1602 og døde som Biskop i Aarhus d. 3 Junii 1660. i hans Alders 58 Aar. vid. Erasm. Vinding Acad. Hafn. p. 321-325. Wittcnii Diar. Biogr. Tom. I. Lit. Ppp I. 2. Joh. Olavii meæet jirlige og nette Epigramma til hans Verømmelse hos Bork Diss. alt: de Poëtis p. 170. Hans Svoger Thomas Bartholin i Fortalen til sin Broders Bog de Scriptis Danor. kalder ham vir magnus & Patriæ Tullius og Cent. I Epp. Med n. 98 p. 411. vir inter rara patriæ Exempla numerandus og i sine Observ. de Unicornu p. 125. 204. Vir undeqvaqve maximus, & facundia atq; eruditione inter priinos seculi Patriæque, numerandus Conf. Mölleri Hypomn. p. 253 254. Han var en meget velstallende og i Philologien forfaren Theologus, i et MSt. om Biskopperne i Aarhus fra Reformationen af kaldes han Theologus, Orator & Philologus excellentissimus, hos Möller l. c. Theologus eloquentissimus & φιλολογικώτατος. Hans Epitaph findes i Pontopp. Marmor. Dan. Tom. II Pag. 89. (x)

mus Vinding, (ö) Johannes Claudii Ros-
singius,

(æ) Thomas Bang fød i Flemlos udi Fyen Aar 1600. d. 18 Febr. Aar 1652. blev han Professor Theologiae og 1653. Theol. Doct. han døde 1661. d. 27 Octobris, og med sin Hustrue arvede 14 Børn, hans Levnet findes i D. Petr. Scavenii Progr. Fun. som og i Vindingii Acad. Hafn. p. 314-320. og H. Wittenii Dec. X Mem. Theol. Renov. p. 1387-1395. ligeledes i hans Diar. Biogr. Tom. I Lit. Qqq. 2. b. Hans Epitaphium findes i Petr. Rescni Inscr. Hafn. p. 42. og i Pontopp. Mart. Dan. Tom. I pag. 72. hvor der i steden for 13 Martii skal staae d. 18 Februar. Han var en overmaade vel belæst Mand og besad stor Etærke fornemelig i de orientalske som og i det græske og latinske Sprog medelst hans ypperlige og grundige Lærdom, som uskræffelige og exemplariske Levnet kaldes han af Petr. Scavenio l. c. Reip Literariae Decus & Ornamentum, af Thomas Bartholin Lib. 2 Carm. p. 36 Pieridum Columnae Virtutisq; imago, og in Diss. I. de libr. legend. p. 25. Vir in omni re literaria versatissimus, og Cent. III. Epp. Med. n. 71. p. 294. Magnum Academiae Hafniensis Ornamentum af Möller vir πολυμαθής ατος & accuratiori imprimis lingvarum, tum Orientalium, tum Graecae & Latinae, Conspicuus. vide Mölleri Hypomn. p. 415. af Henr. Muller. in Jesu patiente p. 53. Vir in L. L. Or: cultissimus, af Joh. Deicman in Diss. de Typis Helmontii Cælestibus p. 5. Danicae suae fidus. Morhof i sin Polyhistor kalder ham Virum rei grammaticae peritissimum. Den store Philologus Thomas Crenius en vidtløstig belæst Mand, og derfor af Möller in Specileg: Hypomnem: pag 10. kaldes Philologus πολυμαθής ατος men af en utidig ærgjærighed Erge lod sig gierne titulere for Deres Excellentz, roeser ligeledes

singius (a), Johannes Olavius Randerusius
D 2 (b)

ledes Bang meget for sin Lærdom, Tom. X. Animadv. Philolog. & Historic. Amstelod. 1701. 8. §. IX. p. 100. 101. som og den skarpsindige og uforlignelig Philosoph. Peder Bayle i hans Dictionnaire Historique & Critique Tom. I. P. I. p. 456. 457. om hans Levnet og Skrifter fand man eftersee Barthol. de Scriptis Danor. in Bibl. Sept. erud. p. 136-138 Möller. Hypomn. 415-417. & Specil. Hypomn. p. 48 undertiden var ellers denne grundlærde Mand ikke rigtig i Hovedet efter Pontopp. Vidnesbyrd in Marm. Dan Tom. I. p. 72. Jeg vil endnu til Slutning anføre dette om denne Bangs Familie, hvad Pontopp. l. c. haver antegnet: *Thomas Bangius erat ex descendantibus Olai Bangii Medefardensis Thomæ Cardinalis Strigoniensis, ac Patriarchæ Constantinopol. & Apostol. sed. à latere Legati Familiaris ac Causarum Legationis ejusdem Scribæ & Notarii Publici, cui à Ludovico Rege Hungariæ Ao. 1517. d. 17 Maji in arce Regia Buden Nobilitatis Dignitas confertur, dato Diplomate, quod vide in Resenii Descriptione Samsoæ Hafn 1675 p. 27. Insignia ejus ibidem depicta à duobus Angelis tenentur, Scuto tripartito ramisq. densis conspicua.* Pontopp. l. c. I Anledning af den forovnmeldte Thomas Crenius, som jeg sagde, at have været saa hungrig efter Titel af Deres Excellence, fand jeg ikke undlade til Læsrens Fornøjelse at anføre efterfølgende latterlige Historie, som man fortæller om ham, hvilken giver et tilstrækkeligt Beviis paa hans umættelste og tillige latterlige Ergjærighed: *Severinus a Clamoribus,* eller som hans rette Navn heder, Ernst Martin Plarre fortæller i et Brev trykt til Amsterdam Aar 1706, som handler om Crenii Levnet, Videnstabs og Opførsel p. 4. efterfølgende: Men jeg beder dig, lee ikke, naar jeg videre fortæller dig om ham (Crenio)

(a) Bartholus Herland S. F. Nalsoenius.

III

nio; at han af alle Fremede strax fordrex den
 Titel: Deres Excellence, ligesom den ham med en
 Kette tilkom; da han dog seer ligere et Svin,
 end en retstaffen Mand. Jeg selv hilsede ham i
 Førstningen med den hos os sædvanlige Titel,
 Min Herre! men han begyndte strax at snakke
 mig noget for om een, jeg ved ikke hvad for en
 Græve, som skuide have fortalt ham meget, og
 derved gemenlig have betient sig af de Ord: *Es*
ders Excellentz fandt troe mig o. s. v. paa det jeg
 og kunde vide, at han af Udenlandste ikke lod
 sig anderledes falde end *Excellentz*. Læs og herom
 Hr. Johan Burckhardt Menckens tvende Taler
 om Charlatanerie eller de Lærdes Markstrigerie
 med adskillige lærde Mænds Anmerkninger oversatte paa
 Tydsk og udfomne i Leipzig 1727. 2. pag. 32 33.
 Anmerkningen, som *Salicetus* d. e. C. Schöttgen
 har forfattet. Sebastian Stadel i sit Brev til Jo-
 hann Musen: Freund von der Marktschreyeris-
 schen Litelkeit der Gelehrten, som er sønet bag ved
 Hr. Menckens tvende Taler om de Lærdes Char-
 latanerie p. 309. beretter følgende om Crenio: Tvert-
 imod maatte Thomas Crenius vel lide sligt Lof-
 lerie, som for nogle Aar siden, da jeg be-
 søgte ham, forelæste mig en temelig Mængde
 Breve, hvor han var blevet beæret med den Ti-
 tel af *Deres Excellentz*. Jeg tog deraf Anledning
 ogsaa selv at probere hans Taalmodighed, om
 han nemlig med taalmodige Øren skulde kunne
 høre paa den fiære Titel af *Excellentz*; men han
 taalte det dog ganske villig, og glædede sig endog
 derover, som jeg troer, af Hjertens Grand. Og
 an

Til Erlig, Velb: oc Saltg
 Frue Karen Belows
 Berømmelig Umindelse.

At holder Døden gammel Naan'
 Vil ingen Mand, en Quinde skaan'
 Hvor høyt de end begaffuis;
 Her hjælper icke stor Forstand,
 En nogen Dyd som Roses Kand,
 En huer maa dog Begrassuis:

D 3

En

andre flere, som have talt ind ofte ommeldte Crenius, forsikre, at han med en overmaade stor Glæde gierne tog imod den Titel af Excellence. Men anderledes var Boulliau heri til Sinds, som hos Polakkerne ikke vilde imodtage den Titel af Deres Excellence, saasom han holdte for, at han ikke kunde fortiene at nævnes med sig en Titel, men ham blev strax derpaa berettet, at han ikke derover skulde ærgre sig, saasom man i Polen var vant til at give enhver siglge Ere-Titel. See Colomesii Mel. Histor. p. 13 Menckens Charlatanerie p. 31. 32. Kendalirius d. e. J. G. Krause i Anmerkningen. Flere Exempler paa slige Ere-Titler, som ikke tilkomme de Lærde at bære, kan man med største Fornøjelse læse i Seldeni vakkere og heel artige Bog de Titulis Honorum 3: Ere-Titler og Mag. Hend. Carl. Heegs lidet Skrift, som han udgav til Frankfurt og Leipzig 1742. de Titulomania eruditorum vulgo Die Titel-Sucht der Gelehrten, i dette artige Skrift fremføres ligeledes adskillige latterlige Exempler paa saadanne, som i særdeleshed have været besangte med denne u-tidige Ergierigheds Syge. (6)

En ædel Dame Dydefuld,
 Her liggis bort i Sorten Muld,
 De maa for Døden wige,
 Som haffde her i sin Forlehn
 De Gaffuer som var en Gemeen,
 Ja faa blant Quinder lige.

Op

(8) Rasmus Vinding, fød i Vinding, en Landssbye i Sjælland, hvoraf han og haver faaet sit Tilnavn, d. 19 Martii 1615. blev 1648 Professor i det græske Orrog ved Kiøbenhavns Universitet, og Aar 1661 Professor i Historien og Geographien, og under Kong Christian den 5te blev ophøjet til Etatz-Raad, Assessor i Høveste-Ret, og i Consistorio, døde 70 Aar gammel d. 4 Septembr. 1684. Hans Søøn var Povel Vinding, ligeledes Professor ved det Kiøbenhavnske Akademie. Hans Fader var Paulus Janus Coldingius fød i Colding i Jylland, hvoraf han har sit Tilnavn, hans Lernet findes i Sønnens Rasm: Vindingis Acad. Hafn. p. 47. 458. Möller Hypomn 372. 373. Witten. T. I. D. B. lit. Oo 4. b. Men Sønnens Rasmus Vindingis Lernet findes beskrevet af ham selv in Acad. Hafn p. 384. 389. tillige med hans Epitaphio. Hans Lernet er ligeledes paa Dansk 1684. in 4. af S. Jona udgivet Ol: Borrich. Diss. ult. de Poëtis p. 172. Thom. Barthol den yngre Diss. de Holg. Dan. p. 155. kalder ham *perpetuus literarum Dictator, Athenæi nostri illustrissimum Sidus*. Et af Vindingis Skrifter maae jeg endnu til sidst med Læserens Tilladelse anføre til Rasmus Vindingis udsødelige Væreminde, som haver Fortrin frem for alle hans øvrige Skrifter, og derved haver gjort sig til hele Fæderneland høylig forbunden, og velfortient af det, og derved indlagt sig et Navn som aldrig uddør, jeg mæener Kong Christian den Femtes Danske Lex, som

Opriktig, Sindig i ald Skick,
 I Lærdom mange offuergick,
 Ald Præct oc Moed lod falde;
 Til Verlig ting sit Sind en hengt,
 Som feiler tit den, der til Trengt
 Derfor det best' udvalde.

D 4

I Hero

Under de tvende høysalige Kongers, Konge Friderich den 3dies og Christian den Femtes Regiering af ham, andre Herrer, og Fædernelandets forfarenste og værdigste Jurister, blev i den zirkliaste og deyligste Orden af 51 gamle Love, og alle de Kongelige Forordninger sammenfænkter, og efter den Souveraine Regierings-Form forfattet, og udi 20 Aar ofte meget accurat og nøye efterseet, rettet og forbedret, indtil den ved Trykken udkom paa Dansk i Kiøbenhavn Aar 1683 in 4to. Om dens zirkelige, nette og indelige Stil, den af Vinding er skrevet med, taler efter Fortieneste med tilbørlig Berømmelse Peder Resen i hans Danske Fortale til Krabbes tydske Oversættelse af den Tydske Lov, som han udgav Aar 1684. Conf. Möller: *Isagog. ad Histor. Cimbr.* P. I. c. 15. § 17. p. 274. 275. 276. Om dens uforlignelige Ypperlighed overtyder enhver unægtelig den bekiendte Molesworths prægtige og fordeelaarige Dom som og ypperlige Bidnesbyrd om den, hvilket ham af Sandheds overvindende Magt er imod hans Billie ham ligesom af Hændernes vristet og afsøunget, da det ellers er bitterligt, hvad Molesworth fører i Skioldet is mod de Danske, og med hvilken Bitterhed og Ondskab han samme Nation haver asmalet og som en Nat-Uglo skyer Sandheds Lys i det mod de Danske høist ubillige Skrift, hvis Titel paa Fransk er denne: *L'Etat du Royaume de Danemarck de l' An. 1692. 15 Cap. p. 264.* Dette er at merke, at denne er ifkuns en Fransk Over-

sæts

Og Herrens Fryct stes' at studeer
 De Boglig Konster vel at ler'
 Lod hun sig mest behage
 Alt alle som fandt Erion oc Dømm'
 En andet fandt end Berømm'
 De hende med Sorg flage.

Der

føttelse, da Originalen af Molesworth selv er skrevet
 paa Engelsk, som jeg forhen haver meldet, Ordene i sig
 selv om den Danske Lovs Ypperlighed og Tydelighed maaske
 jeg for deres Merkværdigheds Skyld anføre, som ere af
 følgende Indhold: A present, que j'ai à parler des Loix
 de Danemarck, je Commence par dire au general à leur
 louange, que pour l'Equité, pour la Breveté & pour la net-
 teté, je n'en sache point dans le Monde, qui en approchent.
 Elles sont fondées sur la justice, elles sont toutes conte-
 nues dans un Volume in Quarto, & écrites en Langage de
 Pais, avec tant de netteté, qu'un Homme, qui sait
 lire & écrire, quelque ignorant il soit, peut d'abord
 savoir son affaire, & plaider meme sa cause, s'il veut,
 sans Avocat, ou sans Procureur. Om Rasmus Vins-
 dings Lernet og øvrige Skrifter fandt man raadsføre sig
 med Bartholins Bog de Scriptis Danorum in Bibl. Sep-
 tentr. Erud. p. 40. 41. Möll. Hypomn. p. 211-214.
 og Specil. Hypomn. P. 14. 15. H. Witten. T. I. D. B. 46
 Ann. 1684. Hans Epitaph findes ogsaa i Pontopp. Mar-
 mor. Dan. Tom. I. p. 82. 83. om Erik Krabbes. Dan-
 marks Riges Raad, Tydske Oversættelse af Kong
 Voldemars den anden Tydske Love med Resentis
 vidtløftige Danske Prolegomenis, om Deres og
 ny Danske Lovs Historie. Voldemars den anden,
 og Krabbes Lernet &c. See Möll. Hypomn. F. 380

(a) Han var Biskop i Christian. i Norge 1674.

(b) Joh. Olavius fød i Randers i Jylland, hvoraf
 han

Der hun sin Hofbund hafde mist,
 Med Børnens Død den Sorg frist,
 Som nogen fand Bedrøffue;
 I saadan W-lyck Lycken fandt
 Alt hun med Taal alt offuervandt
 Holt ud sin Modgangs Proffue.
 Om intet nu her holder stand
 Alt Værdfigt er i w-bjstand
 Oc som en Damp forsuinder:

D 5

Saa

han og gemenligen kaldes *Randrusius*, var Præst i sin Føde-Bye Randers, en upperlig og stor saavel Latinske som Dansk Poët, og formedelst sine mangfoldige Latinske og Danske Vers han ved adskillige Levligheder forfattede til det Kongelige Herskab, Ministerne, Biskover, Præster og andre Folk, og som ere stykke-vis udkomne, er hos sine Landsmænd meget berømt. Hans Held og Lykke i at giøre Vers rooser Bartholin meget *Lib. 8. Carm. p. 238.* og Horrichius *Diff. ult. de Poëtis p. 170.* opløfter hans nette, zirlige, prægtige, lyffelige og flidende Poëtie i disse Ord: *Joh. Olavii Ecclesiastæ Randrusiensis. Epigrammata resplendent Candore, gratia, acumine. Epica insurgunt magnifice; Elegi audent feliciter, succo ubiq; & sanguine pleni. Et, nisi Celestium Cura clarissimum hoc ingenium ad alia Studia mature abstraxisset, haberet Arctos nostra, quod Euro Notoq; fortiter opponeret. Han haver ellers udgivet Epigrammata ad Poëtas, qvi in Daniæ jam eminent. Hafn. 1650. in 8. Epigrammata Hafn. 1658. in 8. Poema Gratulatorium ad Fridericum III, cum primus Regnorum Hæres iterato Homagio constitueretur Hafn. 1660. in Fol. Strena Anni 1654. Soræ in 8. og andre flere saavel Latinske som Danske Poëtiske Sæger Conf de eo Barth. *Lib. de Scriptis Danor. p. 85. & Möller. Hypomn. 293. 294.**

Saa haffuer dog den gamle Pagt
 Det Jordisk en' i Jorden lagt.

Det Himmelsk' Himlen vinder..

3 Vres oc i Blæds Vallah
 Huor Liffuet biuder Døden Trah

De synges Helligs Trone

Huor alle Sorg' er ude lugt

Der niyder hun sin' Døders Fruct

De bærer Vrens Krone.

Saa lenge oc her sand Guds Fryct
 Oprigtig Troe er en bortryct.

Saa lenge Dyd en glemmis,

Om nogen effter Biiskdom spør

Frue Maren Below aldrig Doer

Det Maffn med Vre giemmis.

Mogens Hoeg.

3 Illig mand jo, vist prise maa,
 Den Dyden her har Prydet saa;

Alt mand iblant alle Quinder,

Net faae hindis Eige finder.

Uff sit Hierte, frycted' hun Gud

Blæde sig ved, at hold' hans Bud:

Skatted' Biiskdom ofuer ald Pract,

De Verdens Bram der imod foract':

Til Lærdom satte hun sit Sind,

Com hun stedse lagde paa Bind,

Uff det, hun der ved kund' Lære,

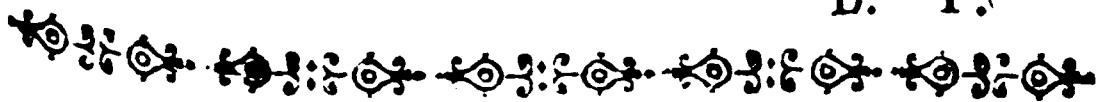
Søgt' hun en Forseng'lig ære:

Met

Men lod det være hindis Fryd,
 Sig med Ydmyghed at Pryd,
 De sit Lif saa at fremdrage,
 At det kun Gud, kund' behage;
 Sin Næst' vild hun oc gierne Tien',
 De var alle de Frommes Ven.
 Dunden sken langt klarer end Guld,
 Af den, var all' hindis Sæder fuld:
 Det hun Raarbet med Taalmod bar,
 En hindis ringeste Smycke var,
 Der vdi lignede hun Christ
 Alles vor Frelser forvist:
 Til oss alle, siger hand jo saa,
 Mit Raars, en huer skal tage paa,
 Som min Discipel vil være.
 De siden følge mig til ære.
 Her maatte hun vel Hyl' oc Græd'
 Hisset skal hun med Engle Qued'
 Ja Halleluja siung' med ær',
 Eha! vare wi ogsaa der!

Dette er Fru Marice Belov til Berøm-
 melse, for hindis løslige Dnds skyld, billig
 sat, af den som nsker sig, med hinder vdi
 Dnd, som udi Blod at være foreenet.

B. T.

JN EXSEQUIAS

Nobilissime & Eruditissime

Dn. **MARIÆ BELOVVIÆ.**

Heu

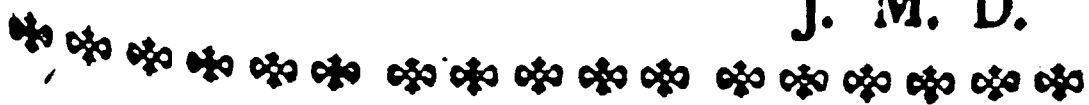

I hendis Huus
 Bar ingen Suus
 Aff Kock oc Teen at høre,
 De Musæ Nii
 Bar der saa frii
 Sin Pen vist hun at røre.
 Hun Skreff forsand
 Med god Forstand
 Huad hende rant i Sinde,
 Det dyre Blect
 Aff Vons Beck
 Hos hende uar at finde.
 I hendis Skrin
 Fantis Latin
 Sin Stand der med at Pryde,
 En Cicero
 Oc en Maro
 For hende fred fund nyde.
 Hun søgte her
 Hun søgte der
 De Lærdis Konst at finde,
 Den Krune skøn
 Aff Palmer Grøn
 Skul uindis aff en Quinde!
 Aff Danske Folck
 Den Første Tolck
 Iblant sit Kion med ære,
 Sin mening Emuct
 Med Roes oc Tuct
 Til Fremmet at frembære.

Bort med den Bijs
 Som fra Paris
 Det Franſke Maal ſkal hente,
 Hun kund det Sprog
 Og talde det og
 For hun en Fransmand kiente.
 Sligt gjør Natur
 Med Arbed Sur
 Den giſſuer høne Tancker;
 Hun ſanckit Krafft
 De Wiſdoms Saft
 Som Vinen aff ſin Rancker.
 Verdens Foract
 Med ald ſin Pract
 Var hende faſt indbildet,
 De ſom Lob om
 I Sindet tom
 Holt hun at ver forvildet,
 Christi Inſtrur
 Kæmt hende flur
 I Verden ſkal i Græde,
 Det matte Dye
 Aff megen Møne,
 Saa tit hun motte væde.
 Den daglig Mad
 I hendis Fad
 Var bæſke Arter mange,
 Det er Guds ſtick
 Med Mallurts Drick
 Sin Gieſter at undfange.

Der aff kom Troe
 Oc megen Roe
 Som Raarsit med sig fører,
 Med fast Tillid
 At komme did
 Huor Troe oc Haab ophører.
 Der gick hun frem
 Bild en fotglem
 Den store Himmels ære
 Actit for Skarn
 Det Silcke Garn
 Som Fruer monne bære.
 Tolmodighed
 Med Ydmynghed
 Var hendis beste Smycke
 Hun Fryctit Gud,
 Oc holt hans Bud,
 Oc nyndes med sin Lycke.
 Det er stor Konst
 Oc en Omsonst
 At elcke Gud aff Hierte,
 Hun er i Floer
 Oc Engle Choer,
 Forglemt har hun sin Smerte.

J. M. D.

EPI-

EPITAPHIUM

Beatiffimæ

DOMINÆ

MARIÆ BELOWIÆ

Sacrum.

NOBILIS. IN. TERRIS. BELOVV. FUT.
 INCOLA. COELI.
 HINC. CINIS. OSSA. TEGIT. MENS.
 SUBIT. ASTRA. POLI.
 SPARGE. ROSAS. CINERI. TELLUS. ET.
 PANGE. CUPRESSOS.
 DUM. DECIMÆ. MUSÆ. SIDERA.
 SERTA. LIGANT.

THOMAS BANGIUS.

MARIAM BELOVIAM

Nobili & antiqua familia illustrem,

- Sed

Virtute & eruditione illustriorem.

HEROINAM

Suam Civem DANIA alloqvitur.

ANTIQVUM mutare decus juvar : horrida
 MARTEM

Qvæ ſectata fuit, famæ ſi credimus, olim,
 Duraq; conſenuit trucibus MEACIVIS in armis:
 Seq;

Seq; parem, dum prælia obit; dum fertur in
hostem,

Vulneraq; infligit pugnans, patiturve cruenta,
Fulminibus belli præstat, quæ GRÆCIA, & orbis
ROMA caput celebrat, vel quæ GERMANIA
jactat:

Relicto cursu nunc vertit vela retrorsum,
Et sequitur doctæ placidissima castra MI-
NERVÆ.

Non ulli cedam laudē hac: mea lumina pro-
mam.

SCIPIADÆ sobolem, GRACCORUM, ROMA, pa-
rentem:

ASPASIAM & THEANO cum SAPPHO GRÆCIA:
GRAJAM

ANGLIA SUFFOLKAM: CHRISTIANAM SUECIA:
BELGA

SCHYRMANNAM: TEUTO MORATAM laudat;
at illis

Quam conferre licet, posthac EGO semper
habebo,

Quod TE BELOVÎ soboles MARIA fovere
Contigerit CIVEM, magnum PATRIÆ orna-
mentum.

Spargam læta rosas, calathis tibi lilia plenis
Fundam, quod per TE MIHI gloria creverit,
atque

Auctibus extuleris tantis fastigia nostra.
Quod tamen atra MIHI mors invidisse videtur

Dulce decus rapta TE, nunc compensat
alumna

PHOEBI, Germanæ soboles, tuaque æmula
TOTTA.

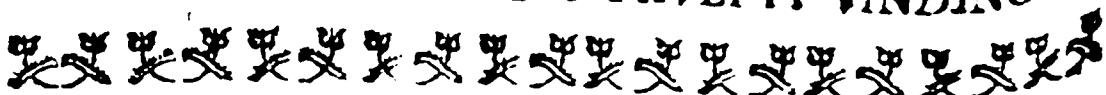
Pensabunt aliæ cum tempore, germina læta,
Quæ MIHI perficient tantæ fastigia laudis.

TROLLI & GERSDORPHI proles, TOTTAQUE
minores.

Auguror æternam MIHI laudem hanc esse
futuram.

f.

ERASMUS PAULI F. VINDINGIUS

INCLYTÆ HEROINÆ

B. MARIAE BELOVIÆ,

Stemmatis, Seculi & sexus Ornamento.

*Frustra Deas colitis Fictas, Fictosq; locatis
Vos Veteres, Cælo; fabula vester honor:
Nos Divam colimus Veram, verosq; locamus
BELOVIAM Cælo; credite! verus honor.*

En Timelige Død paa dette Liff gjør Ende,
Guds Børn fand den dog en større Skade
tilvende:

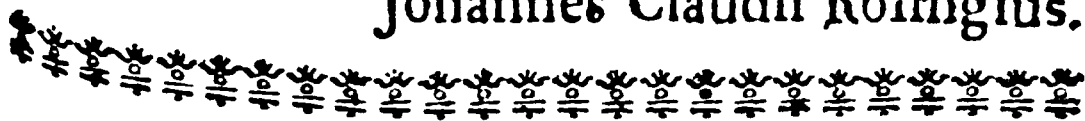
Sielen kommer til Ro, Guds den annamme
vil;

De deris Noct' her staar, til intet meer' er til.

MA-

MARIA BELOV har sin Død vel offvervunden,
 De for it Død'ligt Liff det Ewig hos Gud funden,
 For Guds Fryct, Lærdom stor, oc Dyd bær
 hun det Naffn,
 At ingen Død kand demp' slikt Herligt Eff-
 tersafn.
 Hun var aff Sorg træet, dog under Korbit
 Taalig,
 De udi størst' Bro i sin Gud altid rolig.
 En Priis for voris Land, en Krone for sit
 Rion
 Wi hende kalde maa! Men huad er hendis
 Lon?
 Denn' Edle Fru' har naad sit Maal i alle deele,
 Glæde i Himmerig, oc her got Efftermæle:
 Er saa ved sin Dyd berømmelig paa Jorden,
 De ved en salig Død w-dødelig vorden.

Johannes Claudii Rosingius.

TUMULUS

MARIÆ BELOVIÆ

Nobilissimæ in Dania sceminæ quæ Septentrionis mira-
 culum sine fastu fuit, & sine ostentatione efferti
 Lisbiærgiæ voluit. 22. Septembris 1651.

EPITAPHIUM

MARIA. BELOVIA.

Danorum. Heroïna.

Nobilissima. Eruditissima.

Quæ. postquam. se. Musarum. studijs. supra. sexum. In-
genio. supra. viros. virtute. supra. genus. longè.
extulerat. Postquam. patriam. meritis. mundum.
famâ. seculum. ætate. impleverat.

Hic. sita. est.

Eruditionis. simul. & patientiæ. ingens. miraculum.
Fœmina. in quâ. nihil. effœminati.

Quæ. ipsam. fortunam. lassavit. & quod. viris. grave.
vicit suorum. mortes. sic. tulit. ut. suam. non. formidavit.

Funus. sibi. suum. viva. iuit. ut. funerata. vitam.

Æternam. iniret. Luge Dania Luge. Eruditio.

Nobilioris. fœminæ. exeqvias. nunquam. iuisit.

IUs tibi Parca datum est. tandem miserabile
peplum

Sumite qui Boreæ nuper vidistis Athenas
Tollere ad astra caput, propriamq; ostende-
re mundo

Pallada; BELOVIÆ tandem mala ponitur
urna

Exeqviasq; suæ nunc it gens Dana Minervæ.

Indue funestos cum tota Phocide vultus

Arctos & accuses inimicas plurima Parcas

Phœbeam comitata chelyn, quâ flebile Pæan

Nunc sonat, atq; hujus sollemnia funeris

Suspendit sibi tristis Ebur, dum castalis
atrum
omnis

Liqvitur in lachrymas , nec enim jam scilicet
una

Præfica Musa sibi est , totas plorare sorores

Imperat & grandi convitia dicere Lesso

Parci , atq; diem totis proscribere fastis

BELOVIÆ ante rogos quo planctus fundi-
mus illos.

Nil solitum qverimur , nec jam vulgare
cadaver

Condimus , æternus Phœbo dolor , atq; Mi-
nervæ

Hic jacet , & tumulus non est sed publica
clades

In quo BELOVIÆ cineres umbramq; beatam

Colligit felix Boreas , hic gloria nostra

Hic sexus seqvioris honor. jurandaq; Musis

Umbra salusq; jacet , tymbo concluditur illo

Quicquid adoratur gratis post numina terris.

Si claros qværis proavos , si stemmatis alti

Nomina & antiqvæ Dis nexa insignia gentis;

BELOVIAM decora illa satis de plebe se-
questrant;

Sed generis juvisse decus junxisse vetustis

Virtutem titulis , majestatemq; parentum

Afferere ingenio cærasq; extendere avitas

Laude nova, laus hæc & propria gloria nostræ

Gloria BELOVIÆ , quæ cum transiverat ipso

De sexu divina suo , cum fœmina parte

Parva esset diæ cum particulam hauserat avræ

Celfior, inq; animos invaferat alta viriles,
 Aufa quoq; est castas clam sollicitate Camœnas
 Excolere Aonias laudes, Heliconaq; totum
 Et tripodes movisse Dei, penetrare recessus
 Phœbe tuos, sensimq; omnem recludere
 Cyrrham

BELOVIÆ vis prima fuit, post clarioribat
 In suadam Aufoniam deq; omni Phocide
 cæpit

Eloqvii quæfisse hederas, componere Varum
 Oestra, quid in magno lateat Marone stu-
 pendum,

Quæ Flacci Veneres, Staius quâ laude co-
 thurnum

Induit, indictum multo dum nomen Ho-
 mero

Cantat Achillæas cunas, Thebasq; ruentes.
 Indolis hæc elementa altæ, sed grandior annis
 Aufa quoq; est Stoam & quicquid scit Porti-
 cus omnis

Quicquid Aristoteles Academi invenit in
 hortis,

Quicquid Coa suo quondam monstrabat
 alumno,

Omnia BELOVIA est animo complexa sub
 uno.

Jamq; decus cæpit terris ostendere plenum
 Ordiriq; novam famam, perfecta videri
 Jam poterat, radiosq; suos vibrabat in orbem

Cœlestis reliquum; nil tantum viderat Arctos
 Disfamilem Cimber credebat plurimus, in
 quâ

Imperium Pallas viresq; ostenderet omnes;
 Sed crescenti, erant tantum hæc exordia fa-
 mæ

Et majore suam complebat numine Pallas
 BELOVIAM, post haustum orbem, resta-
 bat olympus

Atq; Deus Patrius, se mensurabat in illis
 Heroïna Scholis, quo certius ordine Christum
 Disceret, & quantâ pietate accederet aras

Propitio fruitura Deo, quæ regula castæ
 Quæ fidei fortuna piæ, quæ publica vita.

Quas gratas poscat benefactor Jova, palæstrâ
 Hæc se BELOVIA & totos exercuit annos
 Quos cælebs quos tecum HOLCHI cœlestis
 amore

Egit inabrupto; tota hoc Calloa fatetur,
 Hoc SILCHBURGÆ arces latè testantur, O-
 lypmum

In vestris habitasse thoris & imagine verâ
 Expressisse DEUM, Patitur si fama minores
 Atq; admiranti si fas est credere vati

BELOVIA una DEI & pietatis tota palæstra
 Cottidiana fuit, testari possumus annos
 Atq; ministerium matris cui septima messis

Inspicere indulsit sanctissima pectora Divæ,
 Et sanctas audire preces, quas ipsa præibat

Sæpe gynæcæo; semper castissima secum
 Biblia & eloqvium complexa volumina diûm
 In quascumq; vias duxit, semperq; vacabat
 Delubris sanctis, hic tota voce professa est
 Esse piam; sev labis erat sibi conscia multæ
 Prisce Adame tuæ, sev quid deforme gravabat
 Impatientem animum sceleris, tum quærere

numen

Mite, Sacerdotumq; manus, quæ tessera
 Christi

Sunt exorantis post quæq; piacula patrem
 Id nosti pietas, id tu Pater optime nosti
 VORDINGI, qui BELOVIÆ per lustra sa-
 cerdos

Numen inoffensum & templa inconfusa pa-
 rabas,

BELOVIÆ quàm sæpe fidem, quæ vota vi-
 debas

Eloqviiis miscere tuis; MARIAMq; movēbas,
 Ore uno; reliqvum tua cum facundia vulgus
 Cogeret, illa seqvi monitus jam sponte solebat.
 Et narrare sibi quæcunq; oracula sancto
 Fundebas motura loco, sic illa Jehovam
 Hauserat, ipsa sibi auditor simul atq; sacerdos.
 Hæc mihi sæpe Pater, nec erant simulanda

Poetæ

Sancta sonaturo; reliqui tua nomina Vates
 Fœcundos thalamos, nulliq; invisa penatum
 Gaudia, pacatosq; lares meritumq; maritum

Hic

Hic recitent, sed nos solum tua sancta canemus

BELOVIA & qva parte tuum transcendere
sexum

Dis æquanda soles Ergo cum pectore toto
Et Phœbus, Musæq; omnes & jova sedebat,
Fortunæ superare chaos, totamq; domare
Jam tibi vile fuit. Congressæ est Atropos iris
Prima suis, furijs concesserat impia cunctis
Vellera rumpendasq; colos, quacunq; volebant

Invidiâ, proh! quot mortes quam multa cupressus

Quam crebræ incessant indigna palatia Taxi,
In natos prima ira furit, mox conjuge toto
Vix tepidi cineres prolis flammantur. ut omne
Atropos absolvit crimen, Gradive ruinam
Spargis & ereptis almâ cum pace modestis
Divitijs, tandem supremo Crimine sternis
Spem gentis, Magnum ERRICUM, solatia
matris

Ultima & instantem contra unica vota ruinam.

Quod pectus fatis his lachrymis, quæ fœmina tantos

Sufferret gemitus, si vel adamantina rupes
Impavidum obstrueret pectus, ferrumq; medullis.

Indueret, tamen in casus liquefceret illos

Orbus, at ærumnas jam dudum vincere tantas
 Et furias Lib.tina, tuas contemnere norat
 BELOVIA, angustâ didicit pietate dolores
 Dedidicisse suos & contra incedere sortes
 Dis vicina omnes. Ergo nil Atropos egit,
 Nil Martis rabies, innoxia fœmina vicit
 Crimina parcarum, mundoq; ostendere cœpit
 Fortia posse agere & seqviorem fortia sexum
 Posse pati. clades ergo bustumq; suorum
 Et crudas mortes, confusaq; vota nepotum
 Sic tulit, ut gemuisse neges, qvin legerat
 urnam

Ipsa suam, Tumulôq; suo palatia tota
 Et mundi submisit opes, contempfit avita
 Prædia, & in parvum voluit secedere pagum
 Sic fruitura Deo, voluit concurrere Parcís
 Libera, & hostiles secreta laceßere mortes.
 Tum tua BELOVIA & mihi tum sanctif-
 sima visa es.

Ultra fatorum furias erecta, Deoq;
 Proxima, certamen totâ cum morte gerebas.
 Quæ vinci confessa, tuas tibi reddidit urnas
 Permisitq; tuo tua condere funera voto;
 Sic moreris, sicq; in proprium divina fere-
 trum

BELOVIA invadis, mundum Parcasq; re-
 linquis
 Post tua terga. I nunc istis mercedibus
 omne

Jus

Jus tibi Parca datum est: sed vos miserabile
 fyrma

Sumite qvi Boream felicem Pallade tantâ
 Nuper adorastis; Patrium nunc implet olym-
 pum

BELOVIA atq; suâ nimium secernitur Arcto
 Vive immista Deo, Sanctis benè manibus
 esse

Credimus Heroina, tuis, tua nomina servet
 Arctos & ad feros deportet fama nepotes
 In Danis vixisse Deam, quæ pellere sexum
 Quæ Phœbi totam cortinam exhauserat atq;
 Cœperat in terris Cœlestem ducere vitam.
 Quæ Parcarum iras sic inclita vicit, ut ipsam
 Impavida in mortem jam non moritura sub
 intret.

IN PAGUM Lijßberg

Ubi sibi justa fieri BELOVIA mandavit,

*Q*uam tymbam, Heroina, subis, nos falli-
 mur aut non

Semidea satis est tam casa parva rogis.

Nasceris in pompam Boreæ, Danosq; triumphos;

Scilicet ut cupias jam sine teste mori,

Mira

*Miratur. tui sed cœsu fortuna sepulchrum
 Et Mausoleo plus casa parva tenet
 Viva in pierio quærebas monte quietem,
 Mortua quam veram in Monte quietis
 habes.*

JOHANNES OLAVIUS
 Randrusius.

IN OBITUM

Generosæ ac vere nobilis Dominae,

MARIÆ BELOVIÆ

Rarissimi fœmineæ virtutis ac eruditionis exempli,
 DANORUMq; SIBYLLÆ

Occidis indocto distincta, MARIA, popello,

Cumq; viris clarum Fœmina nomen habes,
 Juncta soror Musis, Charitum perpulcher ocelle,

Daniacas inter gloria prima Nurus.

Mens tua cognatas cœlestis & ignea sedes

Occupat, ac fordes hæc valere jubet.

Aëris tollit te fama jugalibus, atq;

Supremum ducit Nænia multa Chorum.

Tu, tibi quæ restant, capias bona præmia cœli

Nam fueras terris duriter acta satis.

Nunc vultu propiore DEUS, lectusq; Maritus

Et earum & quondam flebile pignus adest.
 Nunc

Nunc & lætitiæ cuncti torrente relecti
 Sumitis haut parcâ dulcia liba manu.
 Nos urnam merito comitamur honore recen-
 tem.

Relliquias Matri reddimus atq; suas.
 Funeris hanc pompam plangens ornato,
 Thaliâ;

Contigit auspiciis gloria tanta tuis.
 Secula, sed Vates jactate, priora, novenas;
 Quod jam sint, fecit DANA SIBYLLA,
 decem.

Hvad Lof og Priis i forrig Tiid,
 Som Qvindelion indlagde,
 Der so paa Dyd anvendte Gliid,
 At Verden der af sagde;
 Den skal ei nu ophøre slet,
 Men jo des større være
 Jo meer' at ellers Mennisket
 Til Ondskab har begiere.
 I Qvinder, som omhyggelig'
 Er' for denn' eders Ære,
 Exempel tar berømmeligt
 Til eders Nos og Lære,
 Ud af den Ædel' Salig' Fru'
 Som udi Livet skinn'de
 Af Dyder fleer', og derfor nu
 Sin Død kand osvervinde
 Med prislige Ord og Esterfagn
 Endog i sodan Gafve,

Som

Som mange, der bær' Lærdes Navn,
 De ellers icke hafve.
 Her fandtes Sara Endighed
 Mens hun sin Herre fiendte;
 Her oc Rebecca Billighed,
 Som fremmede betænte.
 Her vilde Rachels Deilighed
 I Bngdoms Tiider blifve
 Her og Susannæ Tugtighed
 Den Stund hun var i Lifve.
 Abigaels Fornuftighed
 Den forrig' Flok formeeret,
 Oc anden større Wijsdom med,
 End Qvinder har begieret.
 Med Salomon at discurrer'
 Som Dronningen, der borte
 Fra Verdens Ende sig beteer
 Og dybe Spørksmaal giordte;
 Den Ære hende kund' beqvem':
 Thi hun paa sligt tillige
 I unge Aar med Broder hiem'
 Lagd' vind, og ei vild' vige;
 So at for hende Mæsteren
 Befom den største Ære:
 Hans Navn ei skøtter Lasteren;
 Det Crogius maatt' være.
 Hvad ellers, som i verdslig Ecrift
 Der siges om Sibyller,
 Kand vi med Sandhed, og ei Dict,
 Tillegge hend' langt heller.

Hun lignes med Maria ret,
 Der Sverdet hendes Hierte
 So trengde, at hun fristed' met
 Den inderlige Smerte,
 Som er alt for en eenist Søn,
 Og den med hast afgangen.
 Ah Trost! Ah Trost! da var diu Løn
 Langt størr' end Guld for Sanden.
 Hun gierne da hafd' ynasket sig
 Af Main Enckens Glæde;
 Men Gud, som gior aldt viiselig,
 Bild' ei, at sodant skeede:
 Thi hand det bedre hafver giord,
 End stæket Glæde gifvet;
 Oc samlet dem i Engle-Chor
 Hos sig at nyde Lifvet.
 I fem forsictig' Jomfruer,
 Som Lamperne med tændte
 For Brudgommen indgangne er,
 Og fleer' til eder vente;
 Lad'r hende meere eders Tal:
 Ei Gud paa hende kaldte
 At komme ind udi sit Sal
 Til No med de udvalde.
 I Folk, strøer Blomster paa den Græff
 Hvor under nu monn' hvile
 Det Legem', som igien deraf
 Skal udgaae vi ei tvile:
 Ei det den Bolig er forvist,
 Hvor Dyd og Fromhed vare;

Og'gien skal kømm', naar Jesus Christ
 Det samme vil forklare.

BARTHOLUS HERLAND
 S. F. Aalsoenius.

Forbenevnte Thomas Barfod (c) eyede en stor haandskreven Bog, som Marie Belov selv havde sammenskrevet, og indeholdte en stor Samling af Latinske og Danske Vers, som hun ved en og anden Lejlighed til sit Sindss Fornøielse havde forfattet, men i særdeleshed fandtes i denne Bog adskillige gudelige Tractater, som hun til deels havde selv forfærdiget, til deels af adskillige gode Skribentere i et kort Begreb sammendraget, og til deels af Latin, og, om mig mindes ret, ligeledes nogle af Tydsk paa Dansk oversat, og ved Enden af Bogen fandtes mange aanderige og skionne Bønner over Evangelierne, Epistlerne, hver Dag i Ugen og i adskillige Slags Tilfælde, som og adskillige udvalgte Trøstesprog, imod Anfegning og Sygdom, hvilese hun formodentlig, saasom hun stedse var sygelig

(c) Denne Thomas Barfod var en i det Latinske, Græske og Hebraiske Sprog, i den Aristoteliske Philosophie og Theologien forfaren Mand, en veltalende Orator, en ypperlig Latinsk og Dansk Poët, hvorpaa hans mangfoldige efterladte aandelige Psalmer, deels af ham selv forfattede, deels af Tydsk paa Dansk oversatte, som

lig og svag, haver til Lættelse og Lindring i hendes Sngdomme, trøstet og styrket sig selv med. Dette Manuscript, som var in Folio, haver jeg ofte seet hos østeommeldte Thomas Barfoed i hans Præstegaard i Hasle, og forvartede det iblandt sine andre skrevne Sager, som en Helligdom, og hver gang jeg besøgte Præsten Hr. Barfoed, erindrer jeg mig meget vel, at jeg fik Bogen frem, og læste adskilligt deri, og fand endnu hugske, at have iblandt hendes Bers læst et meget sindrigt og estertænkeligt Bers, hun havde giort over hendes yngste Søn, som i Duel blev sit Liv berøbet, det var med megen moderlig Omhed og Bæmodighed forfattet. Men om dette Manuscript blev solgt iblandt den Sal. Thomas Barfoeds andre Bøger paa offentlig Auction, eller i hvis Bibliotek det siden er kommet, skal jeg ikke kunde sige, saasom det er mig aldeles

⚡

ube-

og andre Bers ved adskillige Lejligheder og paa adskillige Eider udgivne, men ingenfinde trykte allene skrevne, bare tilstræffelig Vidnesbyrd. Der hersker overalt en høj Poëtisk Geist i alle hans Bers, hvilket alle de fand vidne, som med Estertanke have læst dem, og som han var opfaldt efter Biskop og D. Thomas Ringo vor store Danske Poët, og ham noget beslagted, sagde han ofte af Skiemt, at han havde arvet noget af Ringos Geist. Mogle gif endnu videre, og meente, at Ringos Siel per μετεμψυχοσιν eller Siæle-Fløtning var fløttet til ham, og derved tillige hans Poëtiske Geist. Jeg erindrer

ubekjendt, var allene at ønske, sligt et rart Manuscript, som nu er noget over hundrede Aar gammel, endnu kunde være i Behold til den lærde Marie Belovs udsødelige Æres Minde. For at give Læseren en Prøve paa hendes gudelige og sindrige Skrivemaade vil jeg indrykke hendes sidste Villie og Begiering, som hun kort for hendes dødelige Afgang med eagen Haand haver skrevet, og hvori man tillige haver et kort Begrib af hendes Levnets Løb.

Scue

drer mig ellers, at Biskop Oxen i Aarhus ofte med Berømmelse ved adskillige Lejligheder talte om hans store Naturens Gaver til Poesie og grundige Lærdom, og iblandt andet sagde engang i et fornem Selskab. Jeg vilde ønske, at alle Præsterne i mit Bispe-Distrikt besad den Lærdom, som Hr. Thomas Barfod i Hasle, saa havde jeg overalt, dygtige og lærde Præster. Denne Barfod var ellers altid meget haardt ansægtet, gik steds i drøbe Tanker, og undertiden plaget med Fortvilelse. Naar han var i slige Ansægtninger og Hjertet mest beklemt, gav han sig til at udarbejde Psalmer, som passede sig paa hans nærrørende Tilstand, og derved gav dem Hjund og Estertryk, derne Geomyrs Syge vedvarede til hans Død og i slig Tilstand søgte sin eneste Tilflugt og Trøst af Biblen, som han i ldrig havde af Hænderne, men døde med den i Haanden, og af den idelig Læsning var den aldeles smusket. Denne Barfod ligaer begravet i Hasle Kirke. Dette haver jeg i frisk Minde antegnet til hans Æreminde, at det ikke med Tiden skulde reut i Forglemmelse begraves, og er det mig en inderlig Fornøjelse, at have her fundet Lejlighed til at fornye denne brave Mand's Sukommelse.

Fru
Mariae Belows

Sidste villie oc Begiering, til hindes
 Efterlatte Benner oc Arffvinger, fort for hin-
 dis Dødelig Affgang med hendis Egen Haand
 Skreffuet, Oc til hendes Søster-Daatter
 Fru Elizabeth Daa Offuer Leffueret.

Min sidste villie oc begering som mig idelig
 liger vdi Sinde, haffuer jeg her hos An-
 tegnet oc tilkiende giffuet. Vndskendis Gud
 ville nogen opvecke, som sig det vilde tage til
 Hjærter oc giøre der vdi lige som de vilde den-
 nem effter deris Død skulde vederfaris.

Eftersom jeg med ald Sandhed kand sige oc
 bekiende at mit gandske Leffuet haffuer været en
 idelig Død. Som oc, vel stycfeviis kunde op-
 regnis, der som det icke var alt for Redsomme-
 lig, baade at Skriffue oc Læse, dog noget her
 om at melde kunde icke forbigaa.

Forst haffuer Gud den Allerhønest vdi huis
 Haand jeg var, som Lær vdi Potemagerens,
 tilig begynt at giøre it frøbelig Leerkar af mig,
 oc vdi første Barndom begynte at sette sit Ber-
 ske paa mig, i det jeg aff Barndom op haffuer
 været frøbelig, oc iblant andet, der jeg neppe
 var Tre Aar gammel tilskicket mig it Glod aff
 mit Hoffuet paa mit Høyre Øye, som var meget
 skarpt oc varede paa Tu Mars Tid, saa Medici

der om sluttede oc dømte, at jeg gandske skulle
 midste Døet, men Gud Allermægtigste, lod dog see
 sin Godhed oc Almæctighed derudi, saa jeg Tid
 effter Tid det forvant, mit Siun uden Skade
 udi alle maader Gud være loffuet, oc effter
 som jeg saa gandske vel fandt Hugsse oc Mændis,
 mit gandske Leffnes Fremdrag, da hafuer min
 Harendom icke været med Leeg oc lyst, som den
 Alder plener at medføre, men med stor Stil-
 hed oc Sinds Besuæring, saa mine Forældre
 icke holt det for it got Tegn oc siz der ofuer
 forundrede, icke dismindre befantis hos mig
 strax udi første Barndom, saa stor Lust til at
 Lære at Læse, at min Fader der aff tog Anslag
 mig strax at lade komme til Skole, huilket jeg
 siden tit oc offte hafuer hort hannem sige, oc
 der jeg nu saaledis med en min Broder var
 halff Anden Aar ældre end jeg, var kommen
 til Skole, oc førend jeg var fulde Fire Aar
 hafde lært ferdigen at Læse udi Bøger, bleff
 min S. Fader til Sinds at lade mig med min
 Broder informere vdi det Latinske Sprog,
 Huilket saa lyckedis at min Fader der udi haf-
 de behag, oc jeg min gandske Liffs Tid der aff
 hafuer haft stor Contentement oc forlindring
 vdi huis besuæring dette Liff med medføre, Saa
 jeg det stund jeg leffuer hafuer Anslag at Tacke
 Velbemelte min S. Fader for den Belgierning
 vdi hans Graffinet attendis huad en part det
 om

Om Dømmer, de w-forstandige oc w-uidende vil jeg suare, Ignoti nulla Cupido, det w-beskiende haffuer mand ingen begierlighed til, andre som det vel forstaar oc (dog aff huad Aarsag oc med huad grund veed jeg icke) misunder Quinderspersoner ald Videnskab maa jeg lade bliffue udi deris Bildfarelse, effterdi det dennem befalder, de kunde dog icke betage dennem de Gaffuer Gud dem vel meddeelte, det jeg icke aff nogen forfengelig Roes hafuer vil formelde, men min Faders Welgierning der med at ihufomme, veed dog ret vel hvor vit Quindfolckis Grenzer strecker sig, som uden twil meenis at skulle ophone sig der aff men det er langt anderledis, oc som Poeten taler:

— ingenuas didicisse fideliter artes,
Emollit mores nec sinit esse feros.

Vel at hafue lært de fri Konster, forbedrer Sæderne oc tilsteder icke at vere Groff eller w-fornofftig.

Vdi mit Alders Tiortende Aar, haffuer Gud bortkaldet min Moder, der jeg da først hindis Christelig Optuctelse oc nyttig Vndervisning kunde begynde at skionne, oc de best behøffuede, blef dog udi min Mormoders hus, samt min elste Søster Dorrete Bilow med ald omhyggelig Kierlighed opdraget, intil mit Alders Pittende Aar, thi min S. Moder udi sit yderste haffde begerit aff min Fader det oc skreffte-

lig med mere efterlat, at vi måtte bliffue til-
 haabe: Vdi mit Alders Nittende Aar kom jeg
 udi Ecteskab med min kiere oc gode nu hos Gud
 huilendis Husbond, oc jeg da Gud icke nok
 som kunde suldtacke for it got Ecteskab oc at
 Gud haffde tilfønit mig den Mand som fryctes
 de Gud, hadede det onde, elskte mig, var sans-
 drue, Oprectig oc trofast aff Hjærtit, oc vels-
 signed os med megen timelig Belsignelse, fors-
 nemlig, deilig, Lydelose, oc gode Børn, spars-
 rede os oc tilhaabe noyen Sex oc Tredeve Aar,
 saa haffuer vi dog ald den Tid offuer Gud spars-
 rede os tilsammen beunden det Dictum sandt
 at vere: Conjugium est breue carmen, lon-
 gum epiphonema. Det er: Ecteskab er en
 stactit Bisk, men der er en lang Omqved der
 til, thi Gud haffuer efter sin Villie Tid efter
 anden bortkaldet aff voris Liffuis Fruet oc kiere
 re Børn Sex aff Otte saa ickun Tu allene er
 offuerbleffne efter deris Fader, os icke til ringe
 Hjærtens Smerte. Dernest ved den skadelig
 de Keiserstis indfald her i Landet, ere wi
 saledis suecket paa vor timelig Formue at wi
 der ald den stund wi siden lefuede tilsammen
 høyligen befant oc jeg ennu efter hans S. Af-
 gang haffuer maat bære den Byrde til Ende
 de, Gud haffuer oc udi mit varende Ectes-
 skab mig med stor Siugdomme oc Legomlig
 Suaghed besøgt, som offte haffuer varit offuer
 Aar

Aar oc Dag, saa mit Liff haffuer været nær
 Døden, men dog effter Guds behaglig Vil-
 lie er blefuen ved Lifuet, oc med lidelig Hel-
 brede siden kom mit til denne Alder. Jeg acter
 det dog for den største Medgang jeg i denne
 Verden hafft haffuer, at Gud lod min gode
 Husbond komme til saa høn en Alder med
 Sundhed oc god Fornufft effter hand haffde
 seet der Tuinde voris Kiere offuer bleffne Børn
 at være kommen til Skielbalder, aff hvilcke
 voris yngste Søn da var 22. Aar gammel,
 oc hannem ved it Christelig Milt oc Saligt
 Endeligt. Vdi en god Rolig Alderdom vdi
 hans Alders 83 Aar. (Fatedis icfun halftres-
 die Maanet vdi at den vaar fuldkommen,) bort-
 faldede oc hafde ladet hannem see sine Børn oc
 Børnebørn, som Olieqviste omkring sit Bord,
 oc det udi den Tid der alting siuntis at
 staa udi god Fred. Saa hand er kommen
 til Graffuen udi god Alderdom ligesom en Job.
 Neeg optagis udi sin Tid, som udi Jobs 5.
 Bog formeldis efter velbemelte min gode
 Husbonds S. Afgang paa Tridie Aar,
 hafuer Gud efter sin retferdighed atter igien
 hiemsøgt dette Rige oc des Indbygere ved de
 Suendfiks vsformodellig oc veldelig Indfald saa
 jeg da paa ny udi bedrøffuelig Landflyctighed
 mig med mine Tu Hiærte Kiere Sønner, maatte
 opholde. Oc da haffuer den almectig Gud

Ruth enda mere bedrøffuet mig, ja lagt Sorg

1. paa Sorg for mig, ja gjort det sare best,
udi det hand saasom ved en Plage inden
Ezech. It halff Aar haffuer bortkaldet oc fra-

24. tagit mig ald min Timelig Trest, Glæde
oc Forhaabning, begge mine Hierte
Kiere Sonner min Alderdoms Strafue
oc Støtter, mit Hierts Liff oc Glæde, ja
de, udi huileke jeg effter min Død kunde haf-
ue lefuet den Elste udi sin Alders Fir oc Tres
desue Aars begyndelse ved den omgængse og
hizige Siugdom da Grasserede, der hand haff-
de leffuet udi Ecteskab med sin Kiere Ynge Hils-
stru S. 3de Daa icfun Elffue Dage, os beg-
ge til Hierte Sorg oc Bedrøffuelse.

Den Anden oc Yngste, er ved den Barba-
riffe oc w. Christelig, dog iblant os sig Christen
kalder (det Gud vere klaget) icke alleneste til-
sted, men saasom fornøden oc Honorabile ac-
tede Duel vdi sin Blomstrende Alders Siu oc
Tifvende Aar bedrøffuelig sit Liff berøffuet,
haardelig nød til, sig for Offuervold at for-
suare Gud dog undte min S. Sen den Naade
at hand Leffuede Otte Dage effter at hand sin
Fiende paa steden haffde nedlagt, oc meget
Salig oc Christelig fra denne Verden Bort-
skieldis. Saaledes haffuer Gud den alkerhønes-
ste, ved it Ecteskab, gjort mig Tre ganz
Ps. 10. ge til Encke, saa jeg er bleffuen en enlig
Sugl

Sugl paa Tagit, en Kordrum vdi Orcken,
oc en Bgle i forstyrrede Stæder.

Med huad stoer Hiærtens Bedrøffuelse Be-
kymring oc Angist jeg haffuer Luffuet mit Liff
i disse Ti Aar offuer, effter min S. Huf-
bonds Død, Det haffuer jeg mere fuldt oc
endnu søller, baade udi Sial oc Legeme, end
jeg det kand Beskriffue, Haffuer oc mere baa-
ret det hos mig selff, Indvortis end med min
Willie lade det tilsiune Bdvortis, det kunde
en heller begribis eller forstaaes aff de intet saa-
dant haffuer forsøgt, men alt huad David udi
effterfølgende Ord formelder, kand jeg
med Sandhed siye at være befunden oc
endnu daglig befindis aff mig, mit An- Psal. 6.
sigt er salmet af Sorg oc jeg er vorden
Gammel, thi jeg hafuer Angest alle veg- Ps. 119.
ne. Jeg er blesuen som en Hud i Røg, Ps. 22.
min Krafft er forterit som it skaar, oc
min Tunge henger ved min gumme: for Ps. 102.
min hylens skyld, henger mine Been ved
mit Riød, mine Dage ere som en Skyg-
ge der helder, oc jeg visner som Græs
mine Dage ere forgangne som Røg, oc
mine been er vdtørrede som et Brand-
sted, mit Hiærte er nedslaget oc tørrer Ps. 38.
som Græs, Guds Grumhed er gaaet
offuer mig oc hans Forferdelse haffuer
vdrødet mig ja jeg maa de rettelig siye,

min Siæl er mæt aff vlycke, oc mit Liff er hart hos Græffuen, mit Dye er forsmectet for min Elendighed ect. oc ders for ydermere bede, Lad aff fra mig at
 Ps. 39. jeg maa vederqvæge mig for end jeg faer bort oc bliffuer icke mere.

Oc efftersom jeg befinder mig daglig at Sueskis, icke saa meget aff hoy Alder som aff stor fremfaren Hiertens Bedrøffuelse, saa oc daglig Møne oc Bekømring, oc endog jeg det haaffuer baaret hos mig selff, saa icke manae haaffuer kundt mercke mig det aff, saa haaffuer jeg dog offte tuislet hos mig selff om jeg kunde Leffve en Maanet, meget mindre meent at komme Leffuendis fra denne Gaard, saa jeg vel aff Gud paamindis at besticke mit Hus, saavit vdi min Mact er, oc fornemligen haaffuer jeg Evende ting at forrette oc bestille, dette Timeslig angieldendis.

1. Det ene, at med min effterlatte Formue efter min Afgang saaledis maa forhandlis, at en huer som jeg er noget plictig kand bliffue vel fornøyet, oc ingen sig offuer mig skulde haaffue at Besuære, Om huilcket alt jeg paa høfførede Fortegnelser haaffuer giort offuerlag, oc alting rictig Antegnet, saa mine Arffvinger der kand finde Rede om alting, oc vide sig at kunde være vden ald skade.

2. Det Andet om it Hæderlig sted mine
 Hiær

Hiærte Kiere S. Affdødis Been, oc mine hos
 dennem maatte vdi rolighed Huile, indtil alle
 tings igienskikkelsis Dag, Ja Bederqvægel-
 sens Dag, som vdi Apostlernis gierninger,
 om formeldis. Huor om jeg haffuer actet,
 fornøden noget at melde effter som Gud Aller-
 mectigste, effter sin v-randsagelige Billie, mi-
 ne Naturlige Arffvinger haffuer borttagede mig
 til største Hiærte-Sorg, saa hafuer jeg dog
 den visse tilforsigt der aff mine Arffvinger, huis
 gode Affection sampt ald god Assistenz jeg al-
 tid hafuer befunden at de oc effter min Død,
 vilde tage sig den v-mage, at tilhielppe at mine
 sidste Begieringer, maatte fuldkommis, oc at
 de her vdi vilde giøre, som de vilde dennem eff-
 ter deris Død skulde vederfaris, Oc Huileste-
 det anlanggendis huor mine S. Affgangne oc
 mine Been maatte huile: Da effterdi Gud
 haffuer vndt mig it sted, som jeg selff raader
 for, Er ieg gantske Resolverit, did hen fra
 Eyregod Kircke ved Hastrup, at lade forflytte
 min S. Hofbunds, Forældris, oc Børens
 Been. Huilcket jeg ellers nødigt haffde giort,
 Effterdi min S. Forældre Graffuen der paa
 deris egen Befostning ladet Bygge, Oc der
 foruden giffuen en god Foræring til Kircken,
 huilcken jeg derfor nødig hafde vilt quitere,
 om jeg ick der til haffde været Tuongen, Men
 effterdi det nu saa maa være oc her vdi Eijs-
 berig

berig Kircke som er min egen, er en bequemme
 Pladz vdi den Nederste Ende, som med ringe
 Besuering kand Indeluckis ocsaa bliffue me-
 get Rum oc Smuck, da vil ieg om Gud mig
 lidet Sparer, den selff lade forsærdige, oc be-
 gier saa, min S. Hofsbunds, mine Forældris
 oc Børens Been som findis ved Hastrup, Oc
 jeg imod min villie haffuer været for Aarsaget
 at føre der fra, strax Begræffuelsen er ferdig
 maatte foris til Lisberig Kircke, Siden mit
 naar Gud mig henkalder, Jeg haffuer oc flere
 af mine S. Uffgangne Børens Been vdi Lem-
 Kircke vdi Salling, dennem haffde jeg ocsaa
 meget gierne did til deris S. Fader, Moder,
 oc Brødris Huilested, at voris Been der
 Ezech 37. samptlig maa Huile dennem, indtil Gud
 skal Beflæde dennem, igien med Aaret
 Hud, oc Seener, oc blefe en Besuens-
 dis Plande der vdi.

Anlangendis mit Døde Legeme, oc dens
 Begræffuelse, begier jeg paa det Høieste der
 med maa forholdis, effter min her haffte Skref-
 ne villie, som er at mit Legeme Hæderligen
 maa Klædis, vdi huis jeg der til selff nu dag-
 ligen Tillauffer, Oc skal findis henlagt oc An-
 tegnet, til med til min yderste Kiste findis her
 paa Gaarden, saavel som ocsaa findis Kofs-
 lers Huder henlagt der til, Jeg vilde haffue
 Frandker der om, oc Vaaben oc Opskrift,
 aff

aff Lind lige som min S. Hofbunds oc Søn-
ners Kiste var, oc slet intet Mesing, enten
Nagler eller andet, Haandsfang ville jeg gierne
hafue saadan som paa Fru Anne Margrete Høgs
Kiste var med Døde Mand Hoffuet oc Sort
Polerit, En Barcket Hud vnder Bund, oc den
Inderste Kiste vel Presentet. Dette skal nu væ-
re ald min Prectighed.

Anlangendis min Begravelse, der om er jeg
paa det høieste oc flittigste, Begierendis at
maatte til gaa efter min Billie, som er, at
der gantze ingen Bressue vdskriffuis, Men
allene at lade dennem som mine Arffuinger ere,
viide, At G. B. D. mig haffuer Bortkaldet, Jeg
forhaabis Gud vil giøre den Barmhiertighed
imod mig at jeg maa Døe i Liikbierig, Oc vil
saa icke haffue mit Døde Legeme ført nogen-
sted, men der at bliffue indtil Begravelsens
Dag, da lige ind i Kircken, ingen Degne fra
Aarhus intet Klæde der paa Anvendis, Men
bedis en 10. eller 12. Præster, at tage deris
Degne med sig, saa kand det nock forrettis.
Oc at der saa bedis 8. eller i det høie 12. For-
nemme Borgere aff Aarhus at bære mit Le-
geme, dennem jeg tilhaabe ville unde Hæder-
lig Tractament efter Prædicken.

Her Frandk oc ingen anden at Prædicke oc
hand der for vel maatte Belønns.

Texten denne.

Jeg er blefuen for mange til it Vidunder, Men du est min stercke Tillid. Psalm. 71. Oc intet videre, Jeg begierer oc at det maa skriffuis iblant huis om mig skal talis, at jeg høylig haffuer begieret paa den viis oc ingen anden at begrafuis, icke af nogen mangel men af den Bedersngelighed jeg haffuer til Den Offuerflødighed oc Spilden, der til Begravuelser Anvendis med megen Guds Fortørnelse, oc i det sted en huer vdi saadanne Forsamlinger, skulle betencke deris Dodelige Bilkor, oc betee deris Kierlighed inod den Affgangne, da foruendis det til it lystig parquet, og it Bryllup ligt, Men sliet at giøre er den Døde ingen ære, men mere saa som til Foract.

Jeg ved vel oc tuiffler icke at her vdi vil bliffue megen Giensigelse, oc de fleste holde min Begering for Daarlskab, men maa den icke skee, da vil jeg gierne være Daarlig i det stycke.

Loffuet være Jesus min Frelser, som med sin Død oc Opstandelse; Haffuer forhuersfuet mig en ærefuld Opstandelse, som langt ofuer gaar ald Verdens forfængelig ære oc Hertighed, Jeg icke alleniste intet skytter men oc Hæder alt som nu actis ære oc Hæder aff Verden, vden allene it Erligt Navn oc Dincte at føre til Graftue,

ue, oc it Hæderligt Huilested, hoss min S. Affgangne Forældre Hofbund oc Børn.

Jeg vil yndste dennem som min Begering her vdi vil tage til Hiærte, at Gud dennem oc deris det Rigeligen igien med ald Belsig- nelse vil belønne, Oc at der oc maa haffue dennem som effter Døden, maa Elske dennem oc meene dennem trolig, Thi det da er, at ret Kierlighed oc Troskab kunde seeis oc Beuisis.

Dette haffuer jeg mesten alt skreffuen paa Hastrup for Philippi Jacobi Dag effterdi jeg tuiffede paa om jeg kunde komme der fra med Liffuet. Men nu nyligen en Maaned effter jeg er kommen hid igien Omkreffuet oc forandret huis behoff giordis effterdi jeg haffuer fundet it Begræffuelis sted, Som med saa ringe Besøstning fandt see at der ingen Capelle tør Byggis.

Der som Gud icke vilde lade mig komme til den Helbrede at jeg kunde komme til Liffbierig, (Som jeg dog yndsker for den Besøstnings Kyld min Daatter skulle haffue der aff, oc paa det mit døde Legeme icke med w-mage skulle foris nogen sted,) Da begier jeg det strax det er kommen i den første Kiiste, maa stille oc Hemmelig en Nat foris til Liffbierig, mit Solck oc did kommer oc fornessede mit Legeme der indsettis, Den anden Kiiste der forfærdigis, det er ocsaa meget nærmere Aarhus, at

at mand kunde faa huad mand vil oc fornøden
haffuer at Dorene holdis Lugt. Ingen ge-
meene Folck tilstedes at Løbe derind, Ingen
Natvact holdis, Ingen Lius enten vdi Huus
sit eller Kircken hoss Riisten kommer, Hæren
er mit Lius oc min Salighed, oc alting paa
det stilleste oc sletteste at affgaa.

Jeg Begeer acter, at med mit Døde Legos
me, oc des Begræffuelse, maa forholdis eff-
ter min Begiering, oc ligesom jeg intet acter
huad der om kunde discurreris, Begeer jeg
ingen det heller ville skotte, Jeg vil nu her med
slutte. Vnskendis alle gode Benner Guds
Naade oc Belsignelse, vdi Liffuet, Sampt
hans Lands Krafftige Hielp oc Bistand vdi
Døden. Det samme mig Gud oc Naadelig
vilde giffue, Amen, Amen. Skreffuet paa
Lundbygaard oc Slutet den 20. Junij 1651.

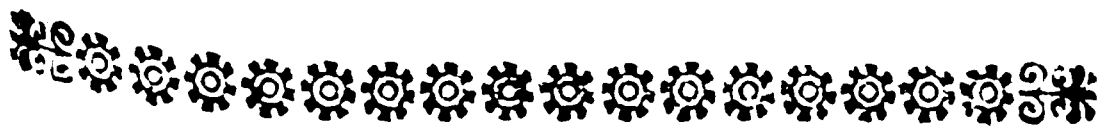
Maria Below.

Ettersom GUD oc Naadelig haffuer vnder
mig min yndste oc Begeering, at jeg nu er
kommen til dette Sted, hvor jeg haabis at
fuldende mit Liff, saa nær ved det sted, Jeg
oc haabis at huile mine Been, Da er Jeg nu
des niere Rollig vdi mit Sind, mit Døde Le-
gome fand oc med mindre v-mage saa sin sit-
ste Tieniste, Da er jeg atter Begeerende paa
det

det venligste og flittigste, at min Begering vdi dette stycke maa bliffue fuldkommen med mit Legeme og Begravelse. Nu vil jeg, her med Slutte, Effter at her hos findis Rigtig Forregnelse, paa huis jeg haffuer tillaufet til mit Døde Legeme. Befaler nu alle og en huer, som sig dette vil antage vdi Guds Bessermelse, Min arme Siæl vdi Guds den Trofaste Frelseris Haand, Indtil Legemens opveckelse og Forklaring, Skreffuet i Lijbbierig Gaard, den 12. Jullij 1651.

Domine Expecto salutem
tuam. Gen. 49.

Maria Below.

S. V.

Bophie Below, ligeledes en Dansk adelig Dame. Hendes Fader var Henrik Below til Spøtterup, Danmarks Riges Raad, og Befalings-Mand paa Kalls Slot. Hendes Moder Fru Lisebet Stram til Hassdorf, (a) Hendes Syster den
G
strax

(a) Pontopp. Tom. II Marmor. Danic. inter Inscript. Dioeces. Wiburgens. Pag. 201-202. strax efter Peder Lerkes Herre til Lerchenfeld 26. Inscription.

strax oven for onnieldte lærde Marie Belov. Hun er født paa Hendes Fæderne-Gaard Spøtterup Aar 1590 d. 27 April. Da hun havde været i hendes Forældres Hus, indtil hun

anføres dette om Henrik Belov Her er ogsaa Aar 1606 d. 7 Decembr. Henrik Belov til Spøtterup Stiftebefalingsmand over Viborg blevet begravet og Niels Arctander (Biskop i Viborg S. hans Epitaph. Marm. Dan. Tom II. p. 195.) holdte sig-Prædiken over ham og havde til Text af Skabelsens Bog 25 fra det 7de Vers til det 11te, han var født Aar 1540 d. 6 Decbr. i Hertugdomet Mecklenborg. 1583 kom han til Danmark, 1565 tog han Elisabet Skram Lauritz Skram til Hustrup og Marie Villes Datter til Hægte, med hvilken sin Hustrue han avlede Claus og Lorenz Belov, som og Marie, Dorette og Sophie Belov vid. Mff. Chr. Es. men denne Pontoppid. Beretning om Henrik Belovs Fødsel, Giftermaal og Død strider trettimes Wilands Beretning, som i de lærde Tidender for Aaret 1724 p. 521, 522 siger, at Henrik Belov, af hvilken Stram men i Danmark er forplanter, var født 1549 og i Anledning, at han af Hertug Johan Albert af Mecklenborg blev her til Danmark forsendt som en Gesandt, sandt han saa stor Naade for Kongens Dyne, at bemelte Hans Majestet begierte ham af Hertugen, som og bevilsede det, og saaledes etablerede sig her udi Riget, og i Kong Friderich den Andens Tid blev Hof-Marskalk og af bemelte Konge foræret Spøtterup arvelig, blev siden Rigens Raad og Befalingsmand paa Kalls-Slot, ja Kongen selv besørge hans Giftermaal til Tolding 1583. og saaledes rober Urigtigheden sig selv i Pontop. Marm. Danica, da der siges at han 1583 først kom til Danmark, og allerede 1565 var gift med Elisabet Skram

hun var tre Aar gammel, kom hun til hendes Mormoder Fru Marin Bilde til Saarup, som af hendes Forældre havde begiært hende til sig, hos hende forblev hun en syv Aars Tid indtil Aar 1600, da hendes Moder bortdøde, da kom begge hendes Systere udi deres Modermoders Hus, men hendes Moster Fru Maren Skram Jacob Gårdenbiergs til Mattrup tog Sophie Belov til sig, og forblev saaledes i hendes Mosters Hus, indtil hun kom i Ægteskab (b), og imidlertid, saavel hos sine Forældre, som forbemeldte hendes Venner nød en for en adelig Frøken anstændig Opdragelse, og blev holdt til at lære alt hvad som i Fremtiden kunde tiene til hendes Nødsalighed, ingen Flid blev der sparet, for at lade hende blive saavel i det Latinske som og i adskillige andre Europæi-

§ 2

pæi-

Skram, thi saasom hans Giftermaal skeede i Danmark, er det ikke venteligt, at det kunde skee 18 Aar førend han kom til Danmark, og findes ingen Erarter i Beløvs Genealogie, at han nogen Tid tilførn uden samme gang 1573 var kommen herind, Willandt siær paa samme Sted, at han døde paa Kalls 1606 d. 7 December, og derfor ikke heller er troeligt, at han samme Dag, som han døde, skulde være bleven begravet.

(b) S. Anders Thomesøns Vig. Prædiken over Sophie Belov, her fand jeg ikke heller ansøre Pagin. saasom her ingen er at finde, men i det Sted Randene rundt omkring efter de Tidens Maade med Bogtrykkerstræker broderede. Jeg maae derfor ansøre Signaturen S. 4. J.

pæisfe Sproge nnderviist, der blev fremdeles lagt Bind paa, hende i adskillige slags Videnskaber at opdrage, den Glid, som derpaa blev anvendt, haver saavel frugtet hos hende, at hun besad en stor Kundskab saavel i det Latinske som andre flere occidentaliske Sproge (c) som og i adskillige Videnskaber, fornemmelig i den Danske Heraldika, som handler om de adelige Familiers Slegt og Vaaben, til hvilken Videnskab hun havde stor Tilbøielighed, og i særdeleshed frem for andre elskede, og havde de, som legge sig derefter, hendes store Tilbøielighed for denne Videnskabs opkomst og Fremgang meget at takke, som og for adskillige rare Sager dertil henhørende, hvilke hun haver reddet fra Undergang, og indtil vore Tider bevaret (d), saa at den største Kundskab, som nu haves om de Danske adelige Slegter, er ligeledes hendes Flid at tilegne. Aar 1605. (e) begierte Christen Tor til Boltinggaard hende af hendes Fader til sin Hustrue, og blev ham af Faderen givet Tilsagn derpaa, og Aaret derefter 1606. d. 16 Februarii stod deres Brollop i Horsens, hvorefter de siden levede med hverandre i et meget kjerligt Ægteskab paa tolvte Aar, indtil Aar 1617, da hendes Hustru

(c) Thure Gynæc p. 24.

(d) Wilandts lærde Tidender for Aaret 1724 p. 522.

(e) Thomesens Lig-Prædiken J.

bonde døde, der han ifkun var 27 Aar gammel (f) og sad saa siden paa det 33de Aar i den kummerlige Enke-Stand. I Hendes Egteskab havde hun født tre Børn til Verden, Henrik Tot til Voltinggaard, Fru Birgitte Tot, Otte Gises til Lurebygaard og Anne Tot. I Hendes Enke-Sæde, da Faderen i deres Barndom fra dem var bortdød, bar hun al Moderlig Omhu for sine Børn at opdrage. Hvad hendes øvrige Character angaaer, da var hun begavet og giret med mangfoldige Dyder, saa at ingen Dyder hos nogen af hendes Stand kunde ønskes, hvilke hun jo besad. Hendis største Glæde og Fornøjelse var at høre og læse Guds Ord, hvori hun idelig øvede sig, var meget gudfrygtig, gjorde daglig og uden nogen Forsømmelse sine Bønner til Gud ikke allene udi Eenrom for sig selv, men endog udi Almindelighed med sine Børn, som vare hos hende, samt sine Folk og Tiunde. Hun haver selv af Guds Ord mange herlige Bønner sammendraget, og med egen Haand skrevet, som hun haver efterladt sig, udi hvilke hun med ret Hiertens Tilhid haver foredraget Gud al Hendes Anliggende. Imod de Fattige og Nødtrengende var hun

(f) Her seynter Hofman i sine Tables Genealog. sur la Famille de Tot 2 Part imellem pag. 54 og 55, som tillegger ham 49 Aar da han døde.

hun mild og godgjørende, og naar det stod til hende at hielpe, lod hun ingen gaae hielpeless fra sig. Hun opførte sig i sit hele Liv og Levnet meget fornuftig og viiselig, var sandruel, oprigtig, trofast, medlidend, sagtnodig og vndermyg af Hiertet (g). Da hun i Aaret 1651. d. 7 Julii (*) var kommen til Volstringgaard, i den Meening, at vilde bivaane hendes Sønns Henrik Tors forestaaende Bryllup, blev hun derfra ved Sygdom forhindret, thi Fredagen derefter den 12 Julii, der hun samme Dag var kommen fra Odense blev hun om Aftenen af en Feber angreben, som holdt hende med Kuld og Heede den Nat over, dog forlod Sygdommen hende nogenledes om Morgenens, saa hun den Dag var mesten oppe indtil mod Aftenen, da Sygdommen hende paa ny og haardere end tilforn angreb, og holdt hende med Heede og Tørst den ganske Nat, som og siden stedse varedede saavel som stor Hoved-Pine og Hiertets Angst og Banghed. Samme Sondag Aften kom hendes Datter Fru Birgitte Tor til hende fra Sieland, om Mandagen, saavel som nogle Dage derefter skiemtede hun undertiden med hendes Børn, og gad gierne tale med dem, og beteede derover stor Glæde, at hun havde dem alle hos sig. Om Tisdagen var det med hende udi lige Tilstand, og hendes Søster Sull

(g) Thomesens Lig Prædiken 3 (*) Thomesens sin Lig-Prædiken sætter d. 17 som er urigtigt.

Elsebe Ulfeld kom samme Dag, for hende i sin Svaghed at besøge. Om Onsdagen blev Doct. Povel Noth, Medicus udi Syen efter hendes Systers Fru Elsebe og Børns Anmodning hentet til hende, som gav god Fortrøstning, da han kom til hende. Feberen syntes derpaa nogenledes at lindre, men derimod fandt hun til stor Mave-Svaghed, Docteren forordnede saavel da, som siden han hende besøgte de Medicamenter, som han agtede tienslige til Sygdommen at denipe, og til hendes forrige Helsen at forskaffe. Sygdommen vedvarede fremdeles indtil om Fredagen, og imidlertid lod sig til Trost og Bederqvægelse i sin Sygdom saavel om Natten som om Dagen af Guds Ord forelæse, hvilket hun og ellers altid plejede at i agt tage, og saasom hendes Søn Henrik Tot samme Dag for hans forestaaende Brøllups Skyld endelig var forarsaget til at reise til Odense, tog han en væmodig og sønlig Afsked med hende, hun ønskede ham tillige med megen Andagt Lykke til hans Vægteskab. Hendes Datter Fru Birgitte Tot fulgte med til Odense, for at være overværendes ved Brøllopet, tog iligemaade en fierlig og bevegelig Afsked med sin Moder, holdt sig over sin Evne stærkere, end hun var, for hendes Børns Skyld som hun formerkede, at bekymre sig meget for hendes Svaghed, og

gav dem imod sit bedre Vidende god Fortrøstning til Forbedring. Da nu Sogne-Præsten til Holttinggaard Hr. Niels Povelsen samme Dag var kommen til hende for i hendes Sygdom at trøste hende, talte og giærne med ham, og iblandt andet begierte, at hand Søndagen derefter vilde giøre Tieneste for hende paa Gaarden, og tillige meddele hende Christi Legems og Blods Sacramente, saa vilde hun imidlertid besitte sig paa, sig dertil værdeligen at bereede. Hun forsikkrede derhos at være saa aldeles vel fornøjet med Guds Billie, som og skulde være hendes Billie, bad ellers Præsten, han ikke skulde lade sig merke for hendes Børn, som ikke endda vare afrenste, at de sig ikke desmere for hendes Svagheds skyld sig skulde befrygte. Der nu Docteren, som da igien var kommen til hende, var udoaaen, nogle Medicamenter at bereede, sagde hun til Præsten, og nogle gange af Trisdommens Bog 16 Capitel igientog de Ord: Der læger hverken Urter eller Plaster, men dit Ord allene, & Erte, som læger alle Ting, hvor med hun ligesom forud vilde sige, at hun neppe den gang gif derfra med Livet. Der det mod Aften syntes noget bedre med hende, da hun havde sovet temmelig vel, er Docteren saavel som Præsten igien reyste fra hende, men noget længer ud paa Aftenen, syntes det, ligesom

som at en ny Paroxismus af Feberen hende paa
 ny angreb, med nogen større Heede, end hun
 tilforn havde, saa hun fik liden Søvn eller
 Nølighed den Nat over, men idelig af Guds
 Ord lod sig forelæse. Om Morgenen som var
 Eoverdagen, kom hun igien i en rolig Søvn,
 hvorefter det atter tegnede sig til Bedring, saa at
 hun befandt sig temmelig vel om Formiddagen,
 paa hvilken Tid Jomfrue Anne Bilde til Bispe-
 mosegaard, som havde lovet udi hendes Børns
 Fraværelse hos hende at forblive, var kommen til
 hende, saa beføl hun sin Datter Anne Tor, at hun
 endelig maatte reise til Odense, efterdi hun ik-
 ke selv det formaade, at hendes Døttre da skul-
 de gøre deres Broder den Tieneste de kunde.
 Blev saa Jomfru Anne Bilde og Præsten
 hos hende, og eftersom det atter imod Aften
 syntes Sugdømmen sig igien at forsøge, til-
 spurgde Præsten hende iblandt andet, om hun
 endnu efter sit forige Forsæt vilde forbie til om
 Morgenen med Sacramentet at annamme,
 svarede hun, at hun endnu befandt sig saa
 stærk, at hun sig til den Tid dertil vilde bere-
 de, saa dog gierne, at Præsten om Natten
 vilde blive tilstæde, om nogen Forandring paa-
 kom. Den Nat haver hun med stor Uroelig-
 hed igiennemdraget, dog idelig ladet læse for
 sig en herlig Tractat om Forberedelse til det
 hellige Sacramente og dets værdige Brug, om

hvilket hun og den forige Nat havde ladet læse. Der nu Præsten om Søndag Morgen kom til hende og spurte, om hun nu efter hendes Begiering vilde være deelagtig udi Christi Legeme og Blod, svarte hun, at det var just ment hendes høyeste Attraae og inderlige Begiering. Hun gjorde derpaa strax sit Skriftemaal, annammede af Præsten Absolution, derefter spurte han, om hun strax derpaa vilde annamme Sacramentet, eller og tilforn høre noget af Guds Ord, hvortil hun svarede, at hun gierne først vilde høre Prædiken, og begierede, man først skulde ringe med Klokker, og samle Folkene paa Gaarden, at de og med hende kunde høre Guds ord, hvilket og strax skeede, og imedens Prædikenen varede, tilhørte hun den med største Andagt, og da Tienesten var endt, reyste hun sig op i Sengen, og annammede Sacramentet, og da Præsten, som stod færdig til at drage bort, for Tienesten udi Kirken at forrette, sagde til hende, han intet tvilede, hun io nu var vel tilfreds, og i sit Hjerte forsikret paa, at hun var et Guds Barn, da svarede hun, GUD skee lov, jeg tviler intet paa Guds Naade, jeg er og ret vel tilfreds, hvilken Ende GUD vil have det til med mig. Men eftersom hendes Børn, som havde begieret, at hendes Tilstand idelig maatte dem tilkiendegives, om Søndagen

gen bleve berettede hendes Svaghed mere at for-
 oges end aftage, have begge hendes Døttre
 Frue Birgitte og Jomfrue Anne Tot igien
 forfoiet sig til Boltunggaard, saavel som og
 Docteren, som da fulgtes med dem, og fandt
 det endda lideligt med hende, saa hun efter henz-
 des Bilkaar vel gad talt med dennem, og blev
 rolig ved deres Ankomst, og takkede GUD, at
 hendes Sønns Egteskab, udi hvilket han samme
 Dag indtraade, var saa lykkeligen begyndt.
 Den Nat over bleve begge hendes Døttre,
 saavel som Jomfrue Anne Bilde for hendes
 Svagheds Skyld hos hende, og nød af og til
 nogen Sovn og Hvile, hvorefter Docteren saas-
 velsom de andre vel havde haabet Bedring, som
 dog ikke skede, thi strax om Mandag Morgen
 befandt hun sig langt svagere end tilforn, og
 dog paa den Tid sig ikke over nogen Legems
 Smerte, men allene over stor Angst for Hjer-
 tet beklagede, med sammenlagde og opløstede
 Hænder takkede og lovede GUD for sine mang-
 foldige Belgierninger han hende bevist havde,
 læste og lydelig adskillige Psalmer til Taksigelse
 hensigtende, hvorover hendes Datter Frue
 Birgitte sagde til hende: Det J nu min Fies-
 te Moder, midt i Eders største Svaghed
 mere takker og priser GUD, end J hannem
 om Hielp i eders Nød paakalder, det er
 et vist Tegn til at Christus efter sit Løfte
 ha-

haver sendt Trøsteren den Hellig Aand i
 Eders Hjerte, som al Eders Smerte lins
 drer, og Eder krafteligen trøster og veders
 qvæger. hvilket hun strax bekræftede saa at
 være, og sig den Hellig Aands Nærværelse
 visselig hos sig at fornemme dernem forsikkes
 de, hun laae saa stille og roelig hen uden stor
 Smerte, indtil Klokken var ved Tre Slet, da
 hendes Børn og andre hosværende Benner fors
 nam. hendes overblevne Kræfter saa meget at
 aftage, og deraf sluttede ingen Forhaabning til
 hendes Livs Frelse at være forhaanden, end
 dog hun ikke i nogen Maade sig klagede, og
 saavel da, som til det yderste havde sin fulde
 Kommen Fornuft, hvorfor hendes Datter Fru
 Birgitte spurte, hvorledes det nu var med
 hende, svarede hun ret vel, og sagde sig ikk
 kun saare lidet Ont at fornemme, og da hends
 des Børn saae, at de intet mere til hendes Livs
 Bedring kunde udrette; spurgte Fru Birgitte
 hende ad, om hun vilde, de hende noget til
 Trøst skulde læse, da svarede hun, o ja, gier
 ne, det samme altid, altid det samme,
 blev saa læst for hende af begge hendes Døtre,
 den ene efter den anden, først adskillige Psal
 mer, HERRE JESU CRIST, sand Menneſte
 og GUD, hvilken hun selv med sammenlagde
 Hænder efterlæste, og udi sin Velmagt meget
 havde elsket; Jeg beder dig min HERRE og
 GUD,

GUD, Naar min Tid og Stund er for-
 haand 2c. HERRER JESU CHRIST al Verdens
 Trost 2c. Nogle Bønner om et saligt Endes-
 ligt, som hun med egen Haand havde skrevet,
 og endnu en skøn Tractat om det evige Liv,
 hvilket altsammen hun med allerstørste Andagt
 og sammenlagde Hænder tilhørte (h). I midlers
 tid kom Præsten igien, som da atter blev kaldet,
 og først nogle Timer tilforn var reyst fra hende,
 som og forelæste hende adskillige Bønner
 om Syndernes Forladelse, og om et saligt End-
 deligt som og meget til Trost imod Dødens
 Bitterhed, som hun og gav flittig agt paa og
 der hendes Børn undertiden spurte, hvor det
 var med hende, svarede hun altid; Vel, det
 er got, hvortil hendes Datter Fru Birgitte
 svarede: Gud skee lov, som gjorde det vel
 altsammen, han skal og gøre det vel med
 eder. Hun laae saa fremdeles hen med stor
 Stilhed og Taalmodighed og til det yderste lod
 fiende en utroelig Standhaftighed. Præsten
 blev ved idelig at læse for hende, og af Guds
 Ord hende at trøste, og iblandt andet foreholdt
 hende, ved Troen at holde hart ved Christum
 og ikke slippe hannem, førend han velsignede
 hende 2c. Da gav hun med sine Hænders Sam-
 menleggelse og andægtige Gebærder tilfiende,
 at

(h) Thomesen 3. 2. 3.

at hun det visselig gjorde, der de høsværende fornam Enden at være nær, fulde de alle paa Knæ, og Præsten endda læste en smuk Bøn om et saligt Endeligt, og derpaa lyste Herrens Belsignelse over hende, dede hun strax derpaa, da Kloffen var imellem 10 og 11 samme Aften, ved en sagmodig og stille Afsked saasom i en Søvn, da hun var udi hendes Alders 61 Aar udi Jomfrue Anne Bildes, begge hendes Døttres, Doctor Povel Nothes, Præsten Hr. Niels Povelsens og andre fleres Overværelse (i), Hun blev d. 14 Augusti 1651. udi St. Knuds Kirke i Odense begravet, og over
hens

(i) Dette om hendes Sygdom og sidste Endeligt har jeg ligeledes excerperet af Anders Thomesens Lig-Prædiken S 4 -- L 3. Dette maae jeg herved erindre, at J. henseende til Aaret hun døde, viae Hofman og Wilandt fra dette Aarstal, foregivende at hun døde 1656. Thura haver ladet sig forlede af Wilandt, og sætter os rigtig samme Aars-Tal in Gynæc. p. 24. Men det er rigtigt nok hos Wilandt at hendes Død indfaldt d. 22 Julii, som deraf bevises, at hun efter Anders Thomesens Bidnesbyrd, blev syg d. 12 Julii som var en Fredag om Aftenen, og døde først om anden Mandag derpaa om Afteneu Kloffen imellem 10 og 11, som var d. 22de og at hun døde 1651 og ikke 1656, gøtgjør jeg deraf, at hun var født 1590 d. 17 April, blev gift 1606 d. 16 Februarii, var sølgelig den Tid 16 Aar gammel mindre 2 Maaneder og 1 Dag at regne, hendes Mand døde 1617, var da 27 Aar gammel, og levede saa omtrent 34 Aar Enke, som udgjør 61 Aar,

hende holdt Lig-Prædiken af Docter Hans
 Mikkelſen Biſkop udi Syen over den Text af
 den 73 Pſalmie, ſidſte Vers i følgende Ord:
 Det er min Glæde, at jeg holder mig til
 Gud, og ſetter min Tillid paa Herren,
 Herren, at jeg kand forkynde alle dine
 Gierninger, hvilken Text hun i hendes leven-
 de Live ſelv havde udvalgt ſig at ſkulde for-
 handles, Denne Lig-Prædiken er trykt i Kjø-
 benhavn af Georg Lamprecht Aar 1652. paa
 Danſk i 4to under denne Titel: Mandelig
 Liſſvois Udviſning heller Nogle ſaa Kiens
 detegn, aff huilcke ic Guds Barn kand er-
 acce,

61 Aar, og døde da hun gif i ſin Alders 61 Aar, naar
 jeg nu legger 34 Aar til 1617 udgior det Aar 1651, men
 hvis hun ikkuns havde ſat Enke paa det 33de Aar efter
 hendes Mandſ Død, ſom Hans Thomesen beretter,
 ſkulde hun være død 1650 d. 22 Julii, ſom ligeledes var
 en Feil. Skade er det at da Thomesen i Lig-Prædi-
 kenen taler om hendes Sygdom, haver han ikke ſat Aars-
 talet til men allene Dag og Datum, ellers havde man
 ſnarere fundet afgjøre denne Tviftighed, men i hvor om-
 alting er, ſaa finder jeg paa Titel-Bladet af Lig-Prædi-
 kenen, at hun er blevet begravet udi St. Knuds Kirke
 i Odensee d. 14 Auguſti 1651, og Anders Thome-
 ſens Dedication til hendes Børn Henrik, Birgitte og
 Anne Tot dateret i Højſe Præſtegaard d. 26 Novbr.
 1651, ſaa ſlutter jeg mig til, af alle diſſe anførte Om-
 ſtændigheder at hun er død 1651, og ikke 1656, uden at
 man vilde ſætte forud, at Lig-Prædikenen er holdt over
 hende 5 Aar før hun døde, thi jeg ſeer den, at være
 trykt i Kjøbenhavn Aar 1652 ſom ikke vel er trøeligt.

acte, om Christus leffuer udi hennem oc
 hand udi Christo aff den LXXIII Psalm V.
 ulr. &c. Doct. Hans Mikkelsen Biffop udi
 Syen holdte Lig-Prædikenen over hende udi
 St. Knuds Kirke, men faasom han ſtrar dæd
 efter bortdød, og ikke kunde forfærdige den
 til Trykken, blev en anden Lig-Prædiken over
 ſamme Text efter Hendes Børns Henrik Tots/
 Birgitte og Anne Tots Begiering af Anders
 Thomiesen paa ny forfattet og til Trykken
 befordret, ſamt den med en Dedication til
 hendes efterlatte Børn Henrik Tot til Bøls-
 ringgaard, Befalingsmand paa Dronnings-
 borg, Fru Birgitte Tot S. Otte Gises
 til Turebygaard og Jomfru Anne Tot for-
 ſynet (k).

Matthi-

(k) Dette er at merke, at Doctør Hans Mikkelsen
 Biffop udi Syen holdte Lig-Prædiken over hende, men
 faasom han døde ſamme Aar nemlig 1651 (Pontopp.
 Marm. Dan. i Tom p. 217 ſiger, at han døde imellem
 d. 7 og 8 April, ſom ikke vel kand være, ſiden han ef-
 ter Thomiesens Sigende i Dedicationen haver holdt
 Lig-Prædiken over hende, og hun blev ſørst efter ſam-
 mes Vidnesbyrd begravet d. 14 Auguſti, ſølgelig ikke
 kunde være død i April Maaned, uden ſaa er, at man
 vilde paaftaa, at Sophie Belov døde 1650 d. 22 Julii,
 og Biffop Hans Mikkelsen derpaa død Aaret derefter
 i April Maaned, men ſaa maae jeg atter ſørge, om
 Hendes Lig da haver ſtaaet inde over Aar og Dag, in-
 den det blev udi St. Knuds Kirke nedfat) blev han
 for

Matthias Henricus Schachtius erindrer hendes Ærdom i følgende Ord: Tam Eruditionis quam propaginis inclytæ laudibus clara Matrona. In artium liberalium nec non variarum lingvarum cognitione non mediocria posuit studia. D. e. Hun var en saa vel for Ærdom som hendes berømmelig Byrd og Herkomst berømt Matrone. Hun havde lagt temmelig Glid paa boglige Konsters som og adskillige slags Sprogers Kundskab (i).

S

Wies

forhindret at befordre sin Prædiken til Trykken, og dersom for haver *Sophie Belovs* trende efterlevende Børn ombedet *Anders Thomesen*, at forfatte den paa ny over samme Text, som hun i levende Live havde begjært, og siden Mar 1652 i *Kjøbenhavn* til Trykken befordret, denne er Sagens rigtige Sammenhæng efter *Anders Thomesens* Beretning i Dedicationen B. 3. 4.

(1) Vid. *Matthiæ Henr. Schachtii Schediasma*, exhibens Specimen de eruditis Mulieribus Danicæ in Novæ Literar. Mar. Balth. & Septentr. Ao. 1700 pag. 218. Dette maae jeg tillige paa dette Sted erindre, at denne Auctor begaaer her en stor Urigtighed i at gaae til *Thomas Tot* til *Sophie Belovs* Mand, ikke heller var *Sophie Belov* gift med *Tage Tot*, som nogle foregive, thi *Tage Tot* til *Eriksholm* var efter *Hofmans* Beretning i hans *Tabl. Genealog. de la Famil. de Tot* gift fire gange, først med *Helvig Rantzau*, hvilket ligeledes stadfæstes i *Tabl. Geneal. de Rantzau* 2 Part for ved Pag. 1 anden gang med *Kirsten Urup*, tredje gang med *Kirsten Gyldenstjerne*, og fjerde gang med *Jytte Gyldenstjerne* Hefin. *Tabl. Geneal. de la Fam. de Tot* 2 Part imellem pag. 54 og 55.

Wielandt giver hende om hendes Lærdom og særdeles Kundskab i Heraldika efterfølgende de Vidnesbyrd: Tvende af dend Sl Herres Døttre (Marie og Sophie Belov) vare særdeels begierlige at legge sig efter Studeringer, og Talent meget rart iblandt deres Rign at finde. ☼ ☼ ☼ Sr. Sophie Belov Sr. Christian Tottes, haver iblandt andre smukke Videnskaber og i en høy Grad besiddet Heraldica, saa at ved hende meget af dend Notice nu haves om de Danske delige Slegter er blevet conserveret (m).

Thura tillegger hende denne Roos: Ad candidas Litteras humaniores quoque optissima (f. aptissima) in artium liberalium nec non variarum Lingvarum exoticarum studio haud leviter erat versata, Heraldicis etiam faventissima, imo deditissima, cui proinde plurimas laudes & gratias etiamnunc debent Heraldici studii Cultores d. e. Hun var og meget beqvem til at dyrke de saa kaldte de *Litteras Humaniores* og smukke Videnskaber, og var temmeligen vel bevandret i boglige Konster og adskillige udenlandske Sproge, til Heraldika var hun og meget tilbøvelig ja aldeles dertil hengiven, hvorforsø og de, som legge Vind paa Heraldika, har

(m) Wielandts lærde Tidender Aar 1724 No. 33. pag. 522.

have endnu hende meget derfor at takke og roose (n). Hendes efterladte Msster ere efterfølgende: 1) Jer: Dyckes Self-B: Drags Hemmelighed, af Engelsk paa Danske udsat af Fr. Sophia Helov Chr. Tottes in 4to, og af Hendes Datter den lærde Fru Birgitte Tot med en Fortale yret, dette Msst, som ulstræffelig bevidner hendes besønderlige Færdighed, og Kundskab, hun besad i det Engelske Sprog forvares iblandt den berømte og lærde Fruen Karen Brahes rare Msster (o) Hun haver desuden skrevet adskillige andre Bøger, som henhøre til den Danske Genealogie og d: Danske Baabener. saasom 1) En Slegre-Bog, som indeholder 66 Danske adelige Familiers Genealogier, som sandtes

H 2

tes

(n) Thura Gynæc. Dan. Liter pag. 24.

(o) See Karen Brahes Bibliotek iblandt de håndskretne Bøger p. 154 i Reseni Bibliotek er dens Titel denne: *Jeremia Dycke self bedrags Hemmelighed aff Engelsk fordansket aff Fr. Sophia Helov Chr. Tottes in 4to.* See Reseni Biblioteks Catalog. pag. 350. n. 9. Her haver Resen beqaæet samme Fensl som Schachtius i at sætte Thomas i steden for Christen Tot. Thura in Gynæc. P. 24 tager Fensl, da han kalder Auctior til det Engelske Skrift *Daniel Dyke*, men Schachtius in Novis Liter. Mar. Balth. 1700. p. 218. haver rigtig i agt taget hans Navn. At Datteren Birgitte Tot haver foraget dette hendes Mod:rs Sophie Belovs Skrift, beretter Thura l. c. men i Karen Brahes Bibliotek er det ikke anført.

tes i Conference-Raad Rostgaards Bibliotek iblandt de Heraldiske Manuscripter in Folio (p). En Vaaben-Bog med eendeel Danske adelige Familiers Vaabenar, hvorefter ved ere skrevne adskillige Anmerkninger (som det synes) med Sophie Belovs Haand in 4to, som ligeledes forvartes i Manuscript i Rostgaards Bibliotek (q).

(p) S. Rostgaards Bibliotek Class XI Manuscriptorum Heraldic. præcipue ad Familias Danicas earumque Historiam, Genealogias & Insignia pertinentes pag. 540. Num 950. Conf. Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. No. 1. pag. 9.

(q) Rostgaards Bibliotek p. 542. Nom. 964. Wielandts lærde Tidender Aar 1726 pag. 10. Thurens giør Sophie Belov til Forfatter af disse Anmerkninger over adskillige Danske adelige Familiers Vaabenar, som dog Rostgaards Biblioteks Catalogus alene beretter, at de synes, at være med Fru Sophie Belovs Haand skrevne, og derfor er det ikke vist og afgjort en Sag, at man derfor kand tilegne dem de dem, som sit eget Foster, kand ellers vel være, at Sophie Belov selv haver giørt disse Anmerkninger, da det er vitterligt at hun havde anvendt megen Tid og Flid paa denne Videnskab, og besad stor Styrke deri, men vil alene hermed vise, at man endnu kand staae i Tvil, om Sophie Belov selv haver giørt disse Anmerkninger, og ingen Doms Slutning efter min Tanke kand vel derover faldes.

§. VI.

Birgitte Bilde født af en ældgam
mel Dansk Familie (a). Hendes Fader
var

H 3

(a) Denne ældgamle adelige Familie er een af de Ældste her udi Riget, og udi det 13 Seculo haver allerede deraf floreret brave Riddere, saa at Slegt-Registeret udi sine Linie indtil vore Tider høves fra Her Peder Bille, som levede omtrent 1340, og neppe findes nogen af de gamle adelige Familier, der jo med de Biller er beslegget eller besvogret. I Saxonijs Grammatici 4de Bog tales om en Bille, og skulde det være af denne Familie, maatte man tilstaae, at den i Ælde neppe havde Lige. See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1724 pag. 699. 700. Men Baron Holberg skriver, at iblandt andre adelige Familier blev den Familie Bilde udi Christophori Bavaris Tid her i Dannemark etableret: See Holbergs Danmarks Historie i Tom. p. 633. Der Stamme-Træ, som Jørgen Steel til Broholm Anders Bildes Sviger-Søn, saasom han havde hans Datter Elisabeth Bilde til Ægte, lod sætte Bildernes Familie til Amindelse melder dette om denne Families Ælde: Hr. Thørne Bilde er den første vi veed Navn paa, har boet paa Allbingegaard (heder ellers rettere Allingegaard,) i Stælland paa den Tid vi vare Hedninge, og ligger hand begravet der paa Marcken i en Høj og der staaer en stoer Steen paa hans Graf, med de Billers Baaben udbuggen, og derhos er Freven: Her ligger Thørne Bille til Allbingegaard (Allingegaard) Ann. 781. Er fra den Tid og hid 912 Aar. Men nu seyles tre eller fire Biller, som mand ikke veed Navn paa 1693. og noget derefter staaer der. Denne Stam-Tafle er endnu meget meere vidtløftig paa

var Jens Claussen Bilde (b) Ridder og Danmarks Riges Raad. Hun blev gift med Christoffer

to Ark Varvir, og samme Bilde. Slegt næfnes for Christi Fødsel og udi Kong Frode Fredegods Faders Tid. Pontopp Marmor. Danic. Tom. I. p. 240. 241. og Tom. I pag. 197. Marm. Dan. ansføres de adelige Bilders fabelagtige Stamme-Træ i følgende Ord:

De Bilders Stamme-Træ.

Herr Thørne Bilde Admiral, som er den første Mand ved Navn, haver boet paa Allingegaard udi Sjælland, da de vare Hedninge hvor han og ligger begravet i en Høj og over hans Grav staaer en stor Steen, paa hvilken den de Bilders Baaben er udbuggen og derhos skrives:

Her ligger begravet
Herr Thørne Bilde

til Allinge Admiral No. 700 og 81.

Er saa fra den Tid af indtil nær ærende Mars-Dag 1695 forløben 914 Aar. Fra samme Herr Thørne Bilde følger 3 å 4 Bilde paa hver Side, hvis Navne tillige med Fruers, Slegt, og Herkomst. ikke er bevist, hvorved det man billig maa beklage vore gamle Forsædres store Forsømmelse, i det saae af dem selv haver været omhyggelige for at optegne deres Forældres og Forsædres Navne, samt priselige og mærkelige Bedrifter, Effterkommerne til Bisdenskab og Underretning. Dog er det alle vitterligt, de Bilde at være en med de ældste og fornemteste Slegter. saa og at have været gode opriktige og troe Mænd i Dannemarch. Gud endnu formeere og velsigne denne Slegt, at den herefter saa overflødig af Toppen paa dette Træ kand udspire, som den af Roden til denne Tov er oprunden. Begyndelsen heraf stemmer overens med det foregaaende Stamme Træ. Men jeg troer neppe, at nogen kand sætte Troe til denne fabelagtige Beretning.

stopper Giedde (c) og var Frue til Qversnes. Hun lagde sig meget efter Studeringer,
 H 4 og

ning, og det Ord alene Admiral, som Aar 781 var aldeles ubgret, røber tydelig nok, denne Fabel, som Hr. Pontopp. haver anmerket i Marin. Dan. Tom. I. p. 197. Men det vil dog efter mine Tanker blive noget vanskeligt at udlede Familiens Oprindelse fra saa høi en Alder, det er alt nok til dens Alders Anseelse, at den allerede i det 13 Seculo haver været til, og fra den Tid af kand brøste sig af brave og kiese Ridder-Mænd. En Historie eller rettere Fabel, som fortælles om denne Familie vil jeg ved denne Lejlighed her anføre. Da der i et vist Aar udi Danmark indfaldt saa stor en Tørke, at man, formedelst Mangel af Vand, ei kunde faae det Korn malet, som til Levnets Underhold nødvendig behøvedes; skal iblandt andre, som succede under dette Nag, have boet udi Sieland een af denne Familie, om hvilken fortælles, at da han var udgaaet i sine Marker, for at forsaae destlige kummerfulde Tanker, da han behøvede usomgængelig Meel til sin sterke Husholdning, skal en Dverg eller en saa kaldet vild Mand (til hvis Erindring Efterkommerne samme som Skiold, Dragere, have sat ved Baabenet) ham være begegnet, og viist ham paa hans egen Grund en Bæk, ikke langt fra det Sted, hvor Ellebroe Dam og Brenne-Møller ligge i Sieland, hvor benevnte Adelsmand lod bygge 7 Møller, der aldrig fattedes for Vand, enten Vinter eller Sommer, og tilbragte ham stor Rigdom. Og saasom de af Familien førre undertiden ved Baabenet til Skiold-Dragere en vild Mand ved den venstre Side, som skal betegne den ovenmeldte Dverg eller Bildmand, saa ville nogle deraf ved Forandring af det Bogstav B til V søge at udlede Navnsøgen til Familiens Stamme-Navn, andre derimod mee-

ne,

og i særdeleshed øvede sig i den Danske Poesie, som hun stedse høyt agtede og elskede, Hun var

ne, Navnet at have sin Oprindelse af at blive en ordinair Terminus Technicus ved Mølle-Bygninger, som skulde have sin Hensigt til de 7 Møller som hørte til Adelsmand af denne Familie, ved Bøtters Anvisning af Bildmanden, lod opbygge, og dette skal være Anledningen og Ursagen for begge disse Derivationer Wielandts lærde Tidender for Aaret 1724 p. 698. 699. Familiens Hoved-Sæde var ellers i de ældre Tider udi mange hundrede Aar Allinge-Gaard ved Allinge-Magle her udi Siceland, indtil den under Kong Christian den Andens Regiering blev maacskiftet til Kronen for Vreyløf-Kloster i Vestsjælland. Ved samme Allinge-Gaard findes en Høj, som haver været Familiens Begravelse fra ældgamle Tider af, hvorudi endog 1230 Hr. Themme Bille skal være bleven jordet, som en derover sætte og med de Billers Waaben udbjergne Steen skal kunde være Vidne om, hvilken Hr. Steen Frøbe til Rindstrop derfra haver labet Fortsættelse og indmuure udi een af sine Gaarde. Wielandts lærde Tid. for Aaret 1724 p. 700.

(b) I Wielandts adelige Eleant-Register over des Familie Bilde, som staaer i de lærde Tidender for 1724 No. 43. 44. 45. 46. Pag. 697-704. Pag. 713-721. Pag. 729. 730. Pag. 745-746 finder jeg en Jens Bilde udi Tvil Virgiate Bildes Farsfader, som 1574 magtshævede sig Vreyløf-Kloster til fra Kronen for Allinge-Gaard i Siceland p. 745. det samme bevidnes i Jens Bilde's Siegt-Register p. 3. hvor det hedder om Jens Bilde's Fader Jens Bille Claussen til Lyngsgaard, Billelesholm, Hvidkude og Vreyle:

var selv i hendes Tid en god Dansk Poetinde,
 hvorpaa vi have tilstrækkelig Prøve, i fald
 hun

H 5

Hand stiftet med Kongen Allinge-Gaard,
 for Dreyle Closter i Vensyssel staaer,
 hans Sønner nu haver i Hænde.

Jeg finder ellers ikke noget videre om Jens Bille Claus
 Jens Bedrifter hos Wielandt, som dog undrer mig,
 thi i Jens Billes Slegt-Register rooses Jens Bil-
 des Fader for sit Helte-Moed i den Dytmeriske Krig
 under Frideric den Anden, og berettes at have faaet
 af Kongen Gulland i Lehn, og tjente sin Konge fick og
 mandelig i den Syds-Mars Fende, og da Svensken vil-
 de bemestire sig Landet, slog Bille Svensken og drev
 dem derfra. Til denne berømte ældgamle Danske ad-
 lige Familiez udsødelige Erminde og ugemene Prøve
 samt tilstrækkelig Beviis paa dens Troskab imod sin
 Konge, hvori den ei haver vigeet nogen anden adelig
 Slegt her i Riget, men stedse ved store Fortienester
 imod Fæderlandet destingveret sig, vil jeg ved denne
 Lejlighed anføre det kække Brev, som Claus Bilde til
 Lyngsgaard, der havde Jens Billes Farmoder
 Fru Elsebeth hr Jens Holgersens Ulstands Dat-
 ter af Glimminge til sin Hustru C. Pontopp. Marm.
 Danie. Tom. 1. pag. 240. Jens Billes Elegt-Reg-
 ister pag. 4. var Rigens Raad Wielandt p. 717.
 Billes Slegt-Reg. l. c. Ridder og Hovedsmand paa
 Bahus. Wielandt p. 718. 719. tilskrev Thure Jen-
 søn hvilket findes i Wielandts lærde Tidender for
 Aaret 1724. pag. 700. 701. Dette Claus Billes
 bekræftede Brev til Thure Jensen, som søgte at for-
 lede ham fra den Pliat, han var Kong Frideric den
 Første skyldig, saasom det er endog udi Arid Hert-
 selds Krønike udeladt, og findes ingensteds, saavidt jeg
 veed

hun skulde have sammenskrevet Hr. Jens Billes Slegt-Register, som nogle ville meene, dette

reed, trykt, uden i denne Brides Slegt-Register hos Wielandt, som ikke er i hver Mands Hænder, vil jeg for dets merkværdige Indhold anføre det Ord til andet. "Helsen efter Tidens Lyrlighed, maa du vide Thure Jensøn, at jeg fik i Gaar din Skrivelse med nogle løsaagtige Ord og Tale, at du dermed agter mig at bedrage fra min Ære og Troe, som jeg min Herre so-red haver, og giøre mig til saadan en løsaagtig og besmittet Mand, som du selv est, hvilket Gud skal dig forbyde, som alle ærlige Mænds Samvittighed berarer; Efter mange bedragelige Ord, som dit Brev indeholder, bekiender jeg mig af Guds Forsøn, at være dig for god, om jeg gav dig andet Svar, end mit Brev formelder, thi da haver saa tit vendt og slidt paa Raabe, at hun nu er jammerlig slidt paa begge Sider at hun ikke vil tiene dig blant nogen ærlig Danst Mands Klædebaand. Intet meere paa denne Tid, uden jeg vil befale dig den, som Gud Fader befalede dend Mand, der forraadde hans eneste Søn. Er Børn huus, dend Søndag for vor Frue-Dag 1531."

Claus Bille.

Da jeg nu efterseer det Danske Magazin, finder jeg Tom. III pag. 212. at der i Admiral Herlov Trolles egenhændige Beretninger af Øster-Soen til Kong Frid. II. 1564. hvoraf Originalerne giemmes i det Kongel. Danske Cancellies Archiv tales om Jens Bilde i disse Ord: Wille K. R. M forordene, att al Prouiant oc Fetalle matthe forsendis till Galland, ther will jeg lade Vested haff Jens Bilde, huor wy ere att fyndes, oc jeg ther fandt ham sammen eller lade henten. Og under denne Bilde

forvaredes forhen Mst. i Resenii Bibliotek
(d), som var det kostbareste og anseeligste i sin
Tid

Bilde forståes uden Tvil Jens Bille Clausøn, som
havde Fru Karen Eyer Rønnovs Datter af Hvid-
kilde til Hætte. See Jens Billes Slegt-Register p.
2. og p. 29. 30. Pontopp. Marin. Danic. Tom. I. p.
240. hvor der skal læses Hvidkilde i steden for Hvid-
kied; thi om ham berettes der i det saa ofte ommeldte
Slegt-Register p. 2. at han tjente under Kong Friede-
rik den Anden i den langvarige Svenske Feide. Om
Jens Bille finder jeg ellers denne Underretning hos Ba-
ron Holberg: Da den svenske Flode havde lagt sig un-
der Gulland, og forlangede af Indbyggærne, at de
under Livs og Guds Fortabelse skulde forsyne Skibene
med Proviant, hvilket de Gullandske Bønder da ogsaa
af Frøgt efterlevede, men da de havde bragt sammen en
stor hob Qvæg og andre Levnets-Midler, for at føre
det til den Svenske Flode, gjorde Gouverneuren Jens
Bilde et Udfald af Wisby, tog Provianten fra Bøn-
derne, og tvang de Svenske, som vare komne paa Lan-
det, at flygte til Skibene igien, dette skeede i Friede-
rics Udi Tid Aar 1563. See Holbergs Dannmarks
Historie Tom. II pag. 439. Jg fand ellers ingen vi-
dere Oplysning give, enten naar Birgitte eller Saldren
Jens Bilde ere fødte eller døde, ikke heller hvem hen-
des Moder haver været, saasom jeg ikke endnu haver
været saa lykkelig, at kunde overkomme nogle Hjelpe-
Midler enten originale Breve og Documenter, som kun-
de angaae hans Person eller adelige Eiendom, eller den-
ne Families egenhændige Optegnelser, som de fandt ha-
ve gjort om sig og sine Familier, saa kunde de have vi-
bet mig god Oplysning heri, og derfor henstiller det til
deres nærmere Undersøgning, som besidde noyagtig
Kund-

Tid formædelst det rare og uskatterlige Eiggens
 defæ af en uddalt og prægtig Samling af gamle

Kundskab og Indsigt i den Danske Adels Slegt-Historie. Thi det Stamme-Træ over den Familie Bilde, som findes i Pontopp. Marm. Dan. er meget ufuldkommen, og at jeg skal forbigaae andre, saa nævnes ei engang Jens Clausøn Bilde eller hans Hustru, ikke heller hos Wielandt i hans Adelige Slegt-Register over Familien Bilde. Dette maae jeg til Slutning erindre, at nogle uriatig have gjort Jens Bilde til Claus Bilde, saasom Bartholin i sit Skrift de scriptis Danorum in Biblioth. Septentr. eruditi p. 16. hvor kaldes Claus Bilde i steden for Jens Bilde, ligeledes Möller in Specileg. Hypomn. p. 7. som haver ladet sig forlede af Lyschander, der først haver kaldet ham Claus Bilde in Catalogo Scriptorum Danicorum æver-
 Этв. Thura in gynec. p. 25. haver rigtig i agt taget hans rette Navn, som er Jens, og saaledes kaldes han og i Slegt-Registeret, og dersom Lyschander skal være Forfatter af dette Slegt-Register, som de fleste holde for, saa seer man, at han haver her forandret den Urigtighed, hand tilforn havde begaaet.

(c) I Hofmans Tabl. Geneal. de la Famille de Giedde premiere Partie for ved Pag. 1. findes ikke flere i den hele Tabel, end een Christopher Giedde, gift med Elisabeth Vind, på siden med . . . Bukysld og i Tabl. Geneal. de la Famille de Vind. for ved Pag. 1. af den 3die Part berettes ligeledes, at Elisabeth Vind var gift med Christoph. Gedde. I Wielandts Adelige Slegt-Register over Familien Giedde i de lærde Evidender for Aaret 1726 pag. 311. nævnes vel en Christopher Giedde, men ikke med hvem han var gift. Denne Christopher Geddes Fader var den nævnte

le Danske rare Bøger og Manuscripter til den
 Danske Historie og Antiquiteter i særdeleshed
 hens

dige og berømte Danske Amiral Ove Gedde (skri-
 ves af andre Giedde) til Tommerup, Ridder af
 Elefanten, Danmarks Riges Admiral og Raad, og
 Høvedsmand paa Hald: Slot, han var født paa Tom-
 merup 1594 d. 7 December See Wielandts lærde
 Tidender 1726. p. 308. I Hofm. Portraits Historiques
 des Hommes illustres de Danmark I Tom. p. 8 staer
 d. 17 December og døde 1661 d. 19 December 67
 Aar gammel. Wielandt haver forregnet sig pag. 311,
 da han skriver: Han døde 1661 i sit 66 Aar d. 19
 December thi skal han være født 1594 d. 7 December
 efter Wielandts Beretning p. 308, maatte han fol-
 gelig have været 67 Aar gammel og 12 Dage da han
 døde og skal han være født d. 17 December 1594 efter
 Hofmans Sigende, døde han 67 Aar og to Dage
 gammel, naar man det nye vil efterregne. Aar 1618,
 da det Ostindiske Compagnie blev oprettet i Kiøben-
 havn, blev denne Ove Gedde Gesandtviis forsendt til
 Ostindien for at tractere paa de Stæder om den Ostin-
 diske Handel at befordre, efter den med Kongens af Can-
 deas hans Gesandt Prinzen af Nigomme sluttede
 Accord, ham blev medgivet en anseelig Kølæ og 6 Ski-
 be, og de høyeste Befalingsmænd over Krigsfolket vare
 Tyge Styge og Erich Grubbe, han havde selv Over-
 Commando over alt Folket paa Skibene. Han gik her-
 fra d. 29 Novembr. d. 4 Junii 1619 fik han i Ceylon
 Brev fra Roland Crape, Directeuren ved det Ostin-
 diske Compagnie, at Kongen til Tanjore paa Kusten af
 Coromandel havde foræret dem en Bue ved Gesandt-
 ten, kaldet Trangabar d. 12 drog han op til Kongen
 af Candea, for at aflegge sit Gesandtstak, men da
 sam

henhørende (e) hvilket mageles Bibliotek i Aaret 1728 i October Maaned udi den bedrøvelige

samme Konge til Deels dependedede af Portugiserne, til Deels en kunde eller vilde holde, hvis Pringen af Migomme her havde aftalt, begav han sig til Comandel, hvor han kom i Accord med Kongen af Tanjore 1621 sirax i Januario efterat han havde ladet bemeldte Roland Crape aflegge sin Ved som Gouverneur af Compagniet, lod han Fesinaen anlegge med sine Bolverke, og kaldte samme Dansberg, begav sig derpaa til Ceylon, og forblev der under Landet til Junii, da han med Skibet Elephanten alene begav sig paa Hjemreisen til Danmark, lod dog i Taffelbaven opreyse en Steen med den Paaskrift d. 12 Septembr. *Regna firmat Pietas, Christianus IVtus. Danske Konges* 4 Skibe komme udi Taffelbay Anno 1619 d. 9 Julii under ærlig og velbyrdig Mand Ove Fedde til Tommerup, som hid igien fra Indien tilbagekom med Skibet Elephanten Anno 1621 d. 30 Augusti. Den 4 Martii ankom han til Kjøbenhavn. Han blev derpaa forleht i Norge med Brunlag og Nummedal, derefter med Eger, siden med Tonsberg, saa Bragberg, og omfider i Danmark med Herredsvads Kloster, og Jungshoved, Helsingborg og Hald. See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726 pag. 308 311. Hofmans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark p 1-8 Tom 1.

Dette vil jeg til Slutning anmerke, at Roland Crape, Directeur for det Ostindiske Compagnie der i Landet bliver i Hr. Nads Kasmussens Rejse til Ostindien 1623 som blev siden Pressi til Vallensbæk i Sjælland, Danske Magazin. Tom. pag. 164, hvilket er indrykket i bemeldte Danske Magazin l. c. kaldet det

lige Riibenhavnſke Iſdebrand blev rent lagt i Afſe. Men andre derimod holde for med mere Troz

det Roland Crappei Hans Kongel. Majestis af Danmark Gouverneur over Caſtellet Dansborg i Oſtindien. See Danſke Magazin Tom. 1. p. 107.

Men ſiden denne Oſtindiſke Handel er et merkværdigt Stykke i vor Danſke Hiſtorie, vil jeg af Baron Holbergs Danmarks Hiſtorie noget omſtændeligere anføre den. Prindsen af Nigomme, da han uden Tvivl havde hørt, at de Danſke vare udi Arbeide med at ſtiſte et Oſtindiſt Compagnie, begav han ſig Nar 1617 fra Holland til Danmark, og der gjorde Forſlag for Kong Chriſtian den 4de, om at bringe Danmark den Zeilonſke Handel til Veie. Derpaa ilede man, at bringe det Compagnie, ſom man længe tilforn havde arbeidet paa, udi Stand, og Marchelis Boſhouwer (ſaaledes kaldtes han, da han forhen var en Hollandiſk Underkiøbmand) ſom allevegne lod ſig give Titel af Prinds af Nigomme, ſluttede en Contract paa Kejſerens Begne af Zeilon, hvilken Contract blev efter Baldei Sigelſe underteanet af Hans Majestet Nar 1618 d. 30 Martii, hvørvel Baron Holberg forſtrer at have ſeet, ſaadan Contract udi et Hollandiſk Manuscript inter acta ſociet. Manuſcr: af Dato d. 2 Auguſti, ſom ſluttet ſaaledes: *Geschiet, believet, bewilliget, accorderet, verſproocken, ende toogefeyt in der Conicklijcken Stadt Copenhaven den anden Auguſti Anno 1618 ſtyli Veteris,*

Marchelis de Boſhouwer.

Pieter van Santen.

Roland Krape.

Eſ.

Proverdighed, at forbenævnte Jens Billes
Slegte-Register, som 1722 in 8vo udfom
un

Efterat Contracten var sluttet, begav Prinsen af
Nigomme sig samme Aar med et stort Skib og en Jaat
paa Reisen til Zeilon, Compagniet udi Kiøbenhavn ful-
kede derforuden nogle Krigs Skibe med; nemlig Gles-
phanten, David, Christian, Patientis og Kiøben-
havn, samt en Jagt kaldet Grefund under Anførsel
af Herr Ove Giedde, hvilke Skibe efter 22 Maaned-
ers besværlige Reise landede til Zeilon 1620 d 16
Maji. Commerce Tractaten blev sluttet imellem Køn-
gen af Danmark og Kønseren, som findes anført af
Holberg i hans Danmarks Historie Tom. II. pag.
660, men man fand ikke for vist sig, enten den er sluttet
paa Skibene med Boshouwer udi Kønserens Mars
eller med Kønseren selv. Landet Zeilon, var meget haardt
plaget af Portugiserne, og derfor drev Ambassadeu-
ren med saadan Iver paa, at de Danske skulde tage paa
Portugiserne, hvor de kunde træffe dem, hvortil dog
Ove Giedde vilde ikke bekvemme sig, saa er det suc-
cess, og at Ambassadeuren havde lovet at procurere de
Danske den Zeilonste Handel med de Conditioner, at
de skulde bestotte Landet for Portugisernes Overvæld.
Hvorom alting er, saa ser man, at Boshouwers Død,
enten den skeede for eller siden Skibenes Ankomst til
Zeilon forvirrede ganske de Danskes Eager, og gjorde
den Forhaabning til intet, som Danmark ved hans
Middel havde fattet: Thi da Kønseren fik at høre Boshouwers
Død, vilde han ikke samtykke det, som Ge-
sandten havde contraheret med Danmark, ja han næg-
tede udtrykkelig, at han havde givet Ordre til saadan
Underhandling. Ove Giedde da han saae sig saaledes
bedrø

under denne Titel: Hr. Jens Villes Slegts
 Register paa Danske Kiim nesten for 100de
 3 Aar

Bedragen, lod han confisquere Boshouwers Midler for den Skade og Omkostning han havde bragt Riget udi. Hans Frue lod han efter Begiering føre til Cansdy med nogle Jomfruer, som opvartede hende, og besom hun saa meget af Midlerne, som kunde tiene til hendes Underholding. Baldens siger, at Ove Giedde derpaa med uforrettet Sag reisede til Danmark isien, hvilket er usant; thi han begav sig fra Seilon til de Cormandelste Kuster, hvor han efter en lang og fortrædelig Negotiation, som hans Dag-Register udviser, med Kongen eller Nairken af Taniur erholdt det Sted Trankebar (hvorover fand læses Beskrivelsen hos Holberg i Anmerkningen l. c. og hos Hoffmann i hans Portraits Historiques p. 4. 5. hvor baade Grundræisningen som og Trankebar selv og Castellet Dansborg i Kaaber udstykket er at see) hvor Fæstningen Dansborg blev anlagt, udi hvilken Fæstning Compagniet har holdt Besætning indtil denne Dag, Maaden paa hvilken Trankebar blev overdragen var denne: Da Herr Ove Giedde merkede, at der var intet ved Seilon at binde, og han paa samme Tid fik Skrivelse fra Kongeland Krape, som var udseiled med de første Danske Skibe, at Kongen af Taniur paa den Cormandelste Kust havde foræret Kongen af Danmark en Bue ved Søefanten kalden Trankebar, reisede han did hen, og blev af Kongen antagen med stor Pragt. Efter adskillige Handlinger kom Sagen omsider til Rigtighed, og lod Ove Giedde derpaa anlægge en Fæstning, som blev kalden Dansborg. Saa at dette Tog, langt fra at løbe frugtesløs af, lagde Grunden til den Ostindiske Handel, som udi meer end hundrede Aar er holden

Var siden sammenstreven af hans Daatter
 Tomfr. Birgitte Bille, og nu til Trykken
 bes

den ved lige her i Riget. Denne Handel havde strax
 udi Begyndelsen store Ansæd, hvorudover der fandtes
 de, som holdte for, at det var tienligst, den reent at
 ophæve; Men en og anden lykkelig Retour har sat
 Moed udi Compagniet igien, saa Handelen er bleven
 ved lige holden til denne Dag. I Beretningen herom
 vige undertiden Holberg og Wielandt fra hverandre,
 hvilket Læseren selv fand behage at eftersee og sammen-
 ligne med hverandre, dog er Forfælleren i deres For-
 sætning ikke af stor Betydning. See Holbergs
 Danmarks Historie II Tome pag 658-664 og Hoffm.
 Portr. Historiq: des Homm. illustr. de Danm Pag. I 8. 1 T.
 Til Slutning af denne Materie fand jeg ikke undlade i
 kort Begreb at anføre noget lidet om den store Avauturier i
 sin Tid, den saa ofte omtalte Prinz af Migomme
 hans Historie: Han var forhen Under-Kismand ved
 Navn Marchelis Boshouwer og Aar 1612 af Kei-
 seren af Zeilon at slutte en Commerce-Tractat. Bos-
 houwer forrettede vel sit Errende, sluttede Tractaten
 til begge Parters Fornøielse, og derved kom i saadan
 Naade, at Keiseren ikke vilde slippe ham igien. Bos-
 houwer forblev saaledes udi Landet, hvor han blev
 ophsiet til stor Ære og Værdighed, blev gjort til
 Prinz af Migomme, Geheimeraad og General Ami-
 ral. Alle hans prægtige Titler haver Baron Holberg
 seet udi et egenhændigt Brev til Kong Christian den
 4de datered Capo de bona speranza d 27 Julii 1619.
 inter acta Societ. Manusc. og lyder samme saaledes:
 Marchelis Prince van Migomme, Cæckelectorle, An-
 nanogoporre ende Niwitegael, Heere van de Ordre
 des

befordret, til at opvise nogle af de Billers,
Ulfstanders, Rønovers, Trollers, Luns
gers,

3 2

des Guldensons, Præsident van de hooge enae krycks
Raaden, Tweeden in dem secreten Raadt, Amirael
Capitayn, General vant Keyserryck Seylon &c. hvil-
ket var al den Ære og Lykke en fattig Under-Risbmand
kunde vente sig i nogle Aar. Efterat Boshouwer
hadde levet nogen Tid udi saadan Ansceelse, fik han Lust
at gjøre en Reise til Holland, maaskee for at lade sig
see af sine Landsmænd, hvilket stort Dyr han var ble-
ven. Efter indstændig Beacering fik han endelig Aar
1615 Forlov at gjøre saadan Reise. Men da han var
kommen til Holland igien, og der paastod at være ag-
tet og anseed som en Prinds af Migomme, fandt han
sanden at være, som Ordsproget lyder: At en Prophet
er aldrig mindre agtet, end udi sit Fæderneland; Thi
Hollænderne kunde ikke saa hastig faae denne Metamor-
phosin i Hovedet, at en Under-Risbmand naturligviis
paa 2 eller 3 Aar kunde blive Prinds, og derfor vilde
ikke gjøre ham den Høitid, som han meenede sig at til-
komme. Herudover blev han forstørned, og begav
sig, som forhen er meldt Aar 1617 til Danmark,
hvor det siden vildrog sig med den Zeilonste Handels
Forflag, han gjorde, og det som fulgte derpaa, hvilket
oven for allerede er fortalt. See om denne Prindses af
Migomme Historie Holbergs Danmarks Historie Tom.
II. pag. 658 199

(d) Under denne Titel: Birgittæ Bille, Matrone no-
bilis, Genealogia Eildiana Metro Danico Ms. vid: Cata-
log. Bibliothec. Resenian. pag. 323. Num. 35. i Rost-
gaards Catalogo pag. 361 Num. 2337 findes ligeledes
for Jens Billes Slegt-Register, sammenstrevet
paa Danske Riim af Tomfr. Birgitte Bille, Kiøben-
havn

gers, Rosensparres, Wasers, Totters, Krabbers, Gårdenbergers og Tinbusers Familie, deres Historie, og findes paa adskillige Catalogis, synes ligere at være skrevet af Claus Cristophersen Lyskander, Præst til Herfølge i Sjælland og Kong Christian den Fjerdes Historiographus end af Birgitte Bilsde

havn 1722. og kommer for i mange Biblioteker, saasom Dannefskiolds p. 290 n. 1460. Grams p. 729 n. 7685. Følses p. 538 n. 2476 og er overalt at finde, til hvilken Lyskander formenees at være Barne-Fader. Den Geneal. Bildiana, som anføres hos Bartholin p. 16. og hørtil Möller l. c. haver tillagt, at den er skreven paa Danske paa Dansk i to, saasom det, som er trykt med mindre Stil, hvilket man kalder Cursiv, ere Tillæg fra Möllers Haand efter hans egen Anvisning i Fortalen p. 10 11. er vel uden tvivl den meent, som fandtes i Resenii Bibliotek.

(e) Om dette prægtige og kostbare Resenianske Bibliotek taler iblandt andre Möller in Hypomnem. p. 377. saaledes: *Bibliotheca (sc Reseniana) quam Academia patricia legavit, locupletissima & Historicis imprimis, aliisque Scriptoribus Regnorum Borealium, impressis pariter atque auctoritate, sumptu hand exiguo, per annos 16 annorum cunque conquestis instructissima. Thura in Gynec. p. 25 fornyer dette Biblioteks Tilkommeelse i disse Ord: *Bibliotheca Reseniana, olim quidem Antiquitatis Danicæ Litterariæ monumentis instructissima etc.* Resenius selv i sin Catalogo over sit Bibliotek, som han 1685 i 4to udgav i Kiøbenhavn, anfører adskilligt om dette sit Bibliotek, i Særdeleshed fortæller han omstændelig Maaden, han brugte, til at samle og forsøge det. (f)*

de (f). Nu maae jeg til Slutning anføre de Lærdes Vidnesbyrd om Hende:

Resenius i sit tredie Register over sit Bibliotheks Catalogo kalder hende *Matrona Nobilissima* 3: En meget ædel *Matrone* (g).

Bartholin i sin Bog om de Danske Skrifter nævner hende en adelig *Matrone* (*Matrona Nobilis*) (h).

Matthias Henr. Schachtius i sit Skrift om Danske Lærde Qvinder melder efterfølgende til hendes Lærdoms Berømmelse: Generosæ

J 3

Fa-

(f) Af den Tanke er iblandt andre det Kongelige Danske Selskab, som sees af Selskabets Historie for Aaret 1745, 46, 47. udgiven 1748. 8. af Hr Mr. *Givarius Jacob Langebet* Selskabets Forstander pag. 127 num. 145. hvor dette er tillagt [eller rettere (forfattet) af *Claus Christoffersen Lysander*] hvilket *Johanne Thura* allerede længe forher haver anmerket i *Gynæc. Dan. Literat.* pag. 25. og dette er desto troeligere, som det er ritterligt, at denne *Claus Christoffersen Lysander* var de Tidens Danske Poet og Historie-Skriver, og uidentvil ladet sig bruge til adskillige Poetiske Saaers Afhandling, saaledes meener det Kongelige Danske Selskab, at denne *Lysanders* Pen uden Tvil var laant til at forfatte *Claus de Vales* Kong Christ. IV Herolds Reise ind udi Overrig, at forkynde Krigen imod Kong Carl IX. 1611. udi Danske Riim forfattet. See Danske Magazin Tom. I. pag. 273.

(g) Vid. *Resenii Index Tert. continens Auctorum Danicorum statum & diei natalis ac emortualis mention.*

(h) *Barthol. Libr. de scriptis Danor.* pag. 16.

familiæ & avitarum ex asse hæres, Literis humanioribus ingenium exercuit suum, quo studio genealogiam Bildianam metro Danico extulit. d. e. Hun paaflægtede sin adelige Familie og berømmelige Forfædre, og øvede sig i smukke Videnskaber, hvorved hun med Slid udførte i Danske Kiim de Bils ders Slegt-Register (i).

Thura taler saaledes om Hendes Fortienester henseende til hendes Lærdom: Litteras elegantiores infatigabili cura excoluit, & vernaculam Poësin, quam summo habuit in Pretio, exercuit. d. e. Hun lagde sig med en utrætter Slid efter smukke Videnskaber, og øvede sig i den Danske Poësie, som hun høyt agtede (k).

(i) *Nova Literaria Maris Balthic. & Septentr. Ao. 1700* pag 214.

(k) *In Gynec. Dan. Literat.* pag. 25.

S. VII.

Karen Bilde ligeledes en Dansk adel-
lig Dame. Hendes Fader var Mar-
cus Bilde til Hvidkilde (a) og Moderen Su-
sanne Brokkenhuus (b) Hun er født i Hvid-
kilde Aar 1590. Hendes Mand var Salt Gise
til Hvidkilde, Hofmester paa Sorø (c)
Hendes Datter var Susanne Gise, som blev
gift

34

(a) Han døde til Hvidkilde 1630 efter Wielandts
Beretning i de Danske lærde Tidender for Aaret 1724.
pag. 746.

(b) I Slegt-Registeret over Familien Broken-
huus i Wielandts lærde Tidender for Aaret 1725.
pag. 257-260. findes ikke hendes Navn engang nævnet.
I Hofm. Tabl. geneal. over Familien Rantzau staaer,
at Marcus Bille til Hvidkilde var gift med Su-
sanne Brokkenhuus. Da Pontoppidan i Marm. Dan.
Tom. 1. pag. 164 beretter, at Marcus Bilde, og
Susanne Brokkenhuus have været Karen Bildes
Forældre.

(c) See Hofmans Tables genealogiqu. de la Famill.
de Giøe Tom II imellem pag 70 og 71. conf. Tabl.
Geneal. de la Famille de Rantzau Tom. II for ved
pag. 1 Schachtii Schediasm de eruditis Mulieribus
Danicæ in Novis Liter. Mar. Balth & Sept. 1700 pag.
215. Thure Gynæc. Dan. Lit p. 25 26 Danske Ma-
gazin 4 Tome pag 325. Wielandts lærde Tidender
for Aaret 1726 pag. 376., hvor der ligeledes meldes,
at Salt Gise til Hvidkilde fik til Ægte Karen Mar-
cus Daatter Bille af Nassebølle. Salt Gises
Fader var Henrik Gise til Turebregaard Pontopp.
Marin.

gift med Preben Brabe Eier til Engelseholm,
og døde Karen Hilde paa Engelseholm Aar
1670.

Marm. Dan. Tom I p. 165. og ikke 162, som det
staaer i Registeret, hvilket er en Tryk-Feyl, i Hofmanns
Tabl. Geneal. over Familien Gise kaldes han urigtig
Henrich Gise til Torbenfeld, ligeledes i de genealo-
giske Tabeller over Familien Brabe og Familien Kants-
sau, og paa alle tre Stæder staaer, at han harer hant
Birgitte Brabe til Wgte, som er ganske rigtig, hos
Wielandt. i de lærde Tidender nævnes han Henrik
Gise til Skjoring, og deri kommer overeens med de
andre, at han giftede sig med Birgitte Arels Datter
Brabe af Elved, og saasom hans Fader var Rich-
ard Gise til Skjoring, som var gift med Sybille Woi-
gens Datter Gyldenstieru af Stiernholm, som vel
havde mange Børn, men ingen kom til Alders, undt-
gen denne Henrik Gise, saa harer han vel først streebet
sig til Skjoring, som han ved Arv efter sine Forældre
tilfaldt, og da han fik Turebygaard til Døttre af
Kong Christian den Fierde, harer han ladet sig skrive
Herre til Turebygaard, og i Salt Gise Henrichsens
Henrik Gises Sons Epitaph. hos Pontopp. Marm.
Dan. Tom. I pag. 164 kaldes han ligeledes Henrich
Gise til Turebygaard, og Skjoring (ikke Stior-
ringge, ikke heller Skjoringgaard som det næv-
nes i Hofm. Geneal. Tabeller over Familien Kantsau
og Gise) kaldes i samme Epitaph. Salt Gises Fæders
negaard, som rigtig kommer overeens med det jeg forber
herom harer anmerket. Denne Salt Gise, som jeg
egentlig her harer at tale om, som havde Karen Hilde
til Hættebølle Marcus Hildes til Hvidkilde Døtt-
ter, hans Søster var den lærde Anne Gise og Merte
Gise, og hans Broder var Otte Gise til Tureby-
gaard

1670. 80 Aar gammel (d), hun var en meget vel studeret Dame, og havde i sin Ungdom

35

dom

Gaard. Hofm. i de genealogiske Tabeller over Familien Gise falder ham urigtig Otte Gise til Torbenfeld, men i sine genealogiske Tabeller over Familien Tot 2den Tome mellem pag. 54 og 55 kaldes han Otte Gise til Turebygaard, hvilket er det rette Navn, som havde den lærde Birgitte Tot til sin Hustrue S. Pontoppid. Marm. Danic. 1 Tom. p. 161. Wielandts lærde Tidender Ao. 1726 pag. 377. Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 116. Möllers Hypomn. pag. 170. og Falk Gises Datter var den lærde Susanna Gise, som var gift med Prebisten Brabe til Hvedholm, Eier til Engholm. Wielandts lærde Tidender Ao. 1726 pag. 376. Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 68. Danske Magazin 4 Tom. p. 324. 325. Hofmans Tables Genealogiques de la Famille de Gise Tom. 2. p. 70. og de Brabe Tom. 6. Pag. 1. Af Sønerne er Marcus Gise navnkundig, som var Ridder og Geheimeraad, og var længe Kongelig Dansk Minister ved det spanske Hof, blev siden Stiftbefalingsmand over Laaland, og omfider Præsæs ved det Kongelige Akademie i Kjøbenhavn, han var født paa Hvidkilde 1635 d. 21 November og døde 1698 d. 12 April og var en meget vel studeret og veltalende Herre. See videre hans Levnet i Hofmans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. 2. pag. 73-76. Wielandts lærde Tidender Ao. 1726 pag. 377. Hans Gravskrift findes hos Pontoppid. M.D. Tom 1 pag. 189 190. Om Dagen Marcus Gise døde, viae Wielandt og Pontoppidan i deres Beretninge fra hverandre. Wielandt melder, at han døde 1698 d. 12 April, Pontoppidan derimod, at hans Død indfaldt d. 28 April 1698. Pontoppid.

Dom lagt god Grundvold til sine Studeringer,
og besad en grundig Lærdom og stor Læsning.
Den

Pontoppidan haver ikke anført hans Fødsels Dag, men alle
ne beretter, at han døde næsten 63 Aar gammel, og
hvis han var født 1635 d. 21 November og død 1698
d. 12 April efter Wielandts Regning, var han 62 Aar
7 Maaneder og 9 Dage gammel, og efter Pontoppidans
udgior det 16 Dage mere. Han ligger begravet i
Herlovsholms Kirke, som hans ovenmeldte Grav-
Skrift hos Pontoppidan udviser, hvor han havde været
Skole-Herre for Herlovsholms Skole efter hans
Grav-Skrifts Beretning l. e.. Denne Marcus Gise
var den sidste af denne Slegt paa Sverd-Siiden, og blev
Baabenet 1698 med ham nedlagt, og derfor finder man
og paa hans Begravelses Overskrift i vidtloftige Danske
Kiim forfattet Beqvndelsen deraf af dette Indhold.

Her hviler Marcus Gøe den sidste Mand af
Stammen.

Pontopp. Marm. Dan. Tom. 1. pag. 190. Hans for-
sie Frue var en Engelsk Dame Elisabeth Marie de
Tamsen, som Marcus Gise, da han opholdte sig i
Engelland, som Extraordinair Envone, forlovede sig
med. Denne Demoiselle Elisabeth Marie Tamsen,
var et dyderig, meget forstandig, beskeeden, og smuk
Fruentimmer, og giftede sig med Hende Aar 1676.
Hofmans Portr. Historiqu: &c Tom. 2 pag. 74. Wre-
landts lærde Tidender Ao. 1726. pag. 377. hos Pontopp.
i Marm Dan. Tom 1. pag. 164. kaldes hun Elisabeth
Englisch, og beretter, at være født til Thamsen Aar
1655 og død 1686 d. 15 May, 31 Aar gammel, og be-
gravet paa Sorøe. Hendes efterladte Herre gjorde
disse efterfølgende Vers til hendes Afmindelse; hvori
han med stor Estertryk bevidner sin Hierte: Sorg over
hendes Død:

Den Hellige Skrift havde hun ved idelig Læsning og dyb Estertanke gjort sig meget vel bekiendt,

Jeg kiendte Hende best, jeg fand med Sandhed sige
 Hun var af ædel Byrd i Dyd de bestes Lige,
 Gudfrøgtig, gaumild, taus, ja yndelig og troe,
 Solmodig udi Kaars, og Sydoms stoer Uroe.
 Hun var en Venne Trøst, de Armes Hielperinde
 Jeg tabte frem for all' den teffeligeste Qvinde,
 Hun leved her kuns kort, lidt over trediv' Aar,
 Men lever nu hos GUD, som aldrig Ende faar.

Mæstus & Fidelis posuit

Marcus Giöe Falksen.

See Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark 2 Tome Pag 74. Conf. etiam Pontoppidani Marmora Danica Tom. 1. pag. 164.

Evende Urigtigheder maae jeg til sidst rette hos Pontopp. Tom. 1. pag. 164. Marm. Danic. kalder han **SAR** Gises Frue **KALDE BILLE**, som er ikke engang et Dansk Navn, dernest tituleres hun for Frue Karen Bille af Naschebölle, da det skal hede Nakkebölle.

(d) Registreret over Resenii Bibliotek beretter ligeledes i Tillæget, at hun er død paa Engelsholm i Jylland Aar 1670 d. 20 May, vid. Resenianæ Bibliothecæ Ind. libror. Danicor. inter addenda & corrigenda. Pontoppid. Marmor. Dan. Tom. I pag. 164. hvor hun efter hans Regning skal være bleven 72 Aar gammel, og da hun skal være død 1670, maa hun efter Udregning være født Aar 1598, endskiønt Pontoppidan ingen vis Aarstal haver fastsat til Hendes Fødsel, men allene betegnet den saaledes: Nata in Hvidkilde 159 --- Hofmann derimod i sin Genealogiske Tabellen over Familien Gise Tom. 2 p. 70 beretter, at Karen Bille blev 80 Aar gammel og døde 1670, følgende

Kiendt, og læst: i særdeleshed Theologiske Skrifter, hvoraf hun var en stor Elsker, som hun
 nok

lia maae hun være født Aar 1590, som jeg heri haver efterfulgt. Hun liager begravet hos hendes Husbonds i Sorøe, efter Pontoppidans Beretning Marm Dan. Tom. I pag. 164, hvor man tillige fandt læse hendes Mand's Salt Gises Grav-Skrift, hvor jeg atter finder en stor Forskiel imellem Pontoppidan og Hofman angaaende Aaret han døde, og følgerig ligeledes i Alderen, som ham af dem bliver tillagt. Pontopp. M. D. I. c. anfører i hans Grav-Skrift, at han er født paa sin Fædernegaard Skjoring Aar 1602 d. 8 Januarii, og død udi Odense Aar 1653 d. 17 September udi hans Alders 51 Aar 8 Maaneder og 9 Dage, som rigtig udgør den Alder, naar man fradrager hans Fødsels Aar og Dag fra hans Døds Aar og Dag. Hofman derimod i sine Genealogiske Tabeller over Familien Gise skriver, at han døde 1670. og følgerig samme Aar som hans Frue, 72 Aar gammel, men skulde han være født 1602, og død 1670 maatte hans Alder nødvendig ifkuns have strekket sig til 68 Aar. Wielandt i sit Stam-Register over Familien Gise i de Lærde Tidender Ao. 1726. pag. 369. sqq. taler intet noget om hans Fødsel eller Død. Hofman l. c. kalder denne Salt Gise Befalingsmand over Bøvlings (Baillif de Bøvling) det skal nok være Børlum Kloster, hvorover han efter hans Grav-Skrifts Beretning hos Pontopp. var Befalingsmand. Hvad Aar ovenmeldte Salt Gise døde, haver jeg nu rigtig fundet, og fandt ret afgjøre denne Tvivlsghed. Thi i M. Friderik Alynnes og Hr. Anders Alynnes Optegnelser om adskilligt, som sig i deres Tid haver tildraget, indført i det Danske Magazin Tom. III. pag. 307. finder jeg optegnet at

hos som haver beviist med de adskillige Theolo-
giske gudelige Skrifter, hvilke hun paa Dansk
haver oversat, dog ikke vid Trykken komne
til Lyset, men ligge forvarede i Karen Brabes
Bibliotek iblandt hendes andre curieuse Manu-
scripter, og ere efter Bibliotekets Catalogi Ops-
tegnelse efterfølgende: 1) Johan. Arends
Sande Christendom, fordansket af Sr:
Karen Bilde, Salt Gises, in Folio (e).
2) Een Tractat om en Sand Christelig Ans-
dage, af Tydsk overfat af Sr: Karen Bilde,
de,

at Aar 1653 d. 12 October blev Salt Gole (Gise)
Hofmester paa Sorø, begravet udi Odense, og paa
denne Optegnelser Rigtighed bærer jeg ikke mindste Tvil
om, saasom den er optegnet paa samme Tider, da
diffe Tildragelser ere faldne ind. Jeg maae ved denne
Lejlighed give det Magt, som det Kongelig Danske
Selskab haver erindret ved disse Frid. og And. Alys-
nes Optegnelser pag. 306. "Endskiont der i disse
"Optegnelser, siger der findes mange Ting, som ikke ere
"af sænderlig Vigtighed, saa er der dog intet saa rim-
"ge iblandt, som jo hos visse Folk og i visse Tilfælde
"kan have sin Nytte: Hvor imod der og findes noget
"til Oplysning saavel i vores verdslige som lærde Histo-
"rie, der ikke letteligen andensteds er at antrefte eller
"af andre optegnet. Som det ogsaa er rart at finde
"noget, der haver antegnet de nyere Tiders Tildragel-
"ser."

(e) See Karen Brabes Danske Bibliotek pag. 154
iblandt MSterne. Denne Boga findes og iblandt Resenii
rare Manuscripter i hans ypperlige Bibliotek, efter
dets

de, S. G. in Folio (f). 3) *Mart. Stasi* Næst-
delig Skatkammer, af Tydsk fordansket
af Sr. Karen Bilde, S. G. in Folio. (g) 4)
Doct. Martini Chemnitii rigtig og i den Hellig-
ge Skrift velgrunder Bekjendelse om Christi
Legems og Blods sande Nærværelse i den
Hellige Nadvere af Tydsk fordansket af
Sr. Karen Bilde in 4to. (h) *Prætorii* Skrifte-
bøn der Tauffe skal hun ligeledes have oversat

dets Catalogi Beretning; See Catalog. Bibliothecæ
Resenianæ pag. 350. n. 1. hvor dens Titel er saaledes
ansøgt: Johan Arndts sande Christendom aff
tydskten fordansket aff Sr. Karen Bilde, Salt
Boges in Fol.

(f) See Karen Brahes Danske Bibliotek pag.
154. iblandt MSterne, den findes ligeledes i Resenii Bi-
bliotek iblandt MSterne under denne Titel: En stien
Tractat om en sand christelige Andact aff Tydskten
fordansket aff Sr. Karen Bilde S. G. in Fol. See
Catal. Pag. 350. n. 2.

(g) See Karen Brahes Biblioteks Catalog. pag.
154. I Resenii Bibliotek er Titelen denne: Næst-
delig Skatkammer, paa Tydsk sammenskrævet 1659.
af M. Martino Stasio Prædiker til St. Johann i
Danzig, fordansket aff Sr. Karen Bilde S. G.
in Folio. See Resenii Bibl. Catal. Pag. 350. Num. 3.

(h) See Karen Brahes Bibliotek pag. 154.
Martini Chemnitii rictige og i den Hellige Skrift
velgrunder Bekjendelse om Christi Legems
og Blods sande Nærværelse i den Hellige Nad-
vere 1662 aff Tydskten fordansket aff Sr. Karen
Bilde in 4to. saaledes lyder Titelen paa denne Bog
i Ka

sat paa Dansk efter Otte Sperlings Beretning (i) i sit Manuscript de Feminis eruditiss. De lærdes Bidnesbyrd om Karen Bilde ere efterfølgende:

Math: Henr: Schachtius tilegner Hende denne *Roos: Literarum fuit amantissima Matrona, quas etiam in omni Vita excoluit. D. e. Denne Matrone var en stor Elskere af Studeringer som hun ogsaa i sin hele Livs Tid lagde Vind paa (k).*

Thura melder dette om hendes Lærdom: *Illustrem ab infantia eruditionem nacta est; summa cura scripturam sacram & libros Theologicos Germanico inprimis idiomate editos, legit & intellexit. D. e. Fra hendes Barndom op. haver hun opnaaet en anseelig Lærdom, og med største Glid læste og forstod den Hellige Skrift og Theologiske*
Bø.

i Refens Bibliotek. See dens Catalog. Pag. 350. n. 8. Conf. etiam *Schacht. de Mulieribus Daniæ Literatis in Novis Literariis Mar: Balch: & Septentr. 1700: pag. 215 & Thura Gynæc. Daniæ Literat. pag. 26.*

(i) Otte Sperlings den nære Manuscript om lærde Qvinder haver jeg ikke endnu haft den Lykke at see, selgelig er mig ubekjendt, hvad han herom haver skrevet, og derfor paa ærlig Troe og Love anfører denne Beretning efter *Thura Bidnesbyrd in Gynæc p. 26.*

(k) *Schachtii Schediafm de eruditiss Mulieribus Dan. in Nov. Liter Mar. Balch. & Septentr. Ao. 1700 pag. 215.*

Bøger, i særdeleshed de som vare udfomne paa Tydsk (1).

Hofman i sine Genealogiske Tabeller over Familien Giøe, som findes i hans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark kalder hende en Dame af stor Lærdom [*Dame d'une grande Erudition* (m)].

(1) *Thure Gynæc.* Dan. Literat. pag. 26.

(m) *Hofmans Tables Genealogiques de la Famille de Giøe* Tom. 2 inuellem pag. 70 og 71.

§. VIII.

Sophie Bilde, en Dansk Adelig
 Dame, Hendes Fader var Anders
 Bilde (a), og hendes Mand Mogens Ros-
 sens

(a) Paa Bildernes Stam-Træ i Pontopp. Marm.
 Danic. Tom. I. pag. 240. findes toe Bilde af det
 Navn Anders, nemlig først den 11te i Linien, som
 var Anders Bille til Damsbo, hvis Frue Sophia
 Jacob Rosenkranzes Datter af Kierstrup, han er
 det efter mine Tanker, som var Sophie Bildes Fa-
 der, naar jeg overvejer Tids-Regningen, dernest den
 13de i samme Linie Anders Bille til Lovismose,
 hvis Frue Beate Margrete, Hr. Gentil Bielkes
 Datter, denne Anders Bilde meener jeg ikke at væ-
 re den rette, som skal være Sophie Bildes Fader,
 men tør ikke udgive det for vist, saasom jeg selv er u-
 vis derpaa, saa at være. Jørgen Skeel Herre til
 Broholm, som haver ladet giøre dette Stamme-Træ
 over den Familie Bilde, var en Sviger-Søn af An-
 ders Bilde, uden Tvil denne selvsamme her først om-
 talte Anders Bilde, saasom han havde hans Datter
 Elisabeth Bilde til Hæte, og følgende Søster til den-
 ne Sophie Bilde. Videre Oplysning kand jeg ikke
 herover give. Om Rigets Marsk Anders Bilde fin-
 der jeg hos Baron Holberg, at endel af de nye hær-
 vede bleve sendte til Syen til ham, som var beordred
 at sette sig imod Torstensson paa den Side, da de
 Svenske havde brudt ind udi Holsteen, vilde gieste
 Jylland og det skulde gielde Kong C. 4des Lande ved det-
 te deres usformodede Judsald udi Holsteen i Maret
 1644. Holbergs Danmarks Historie Tom. II. pag.
 246. See videre om hani pag 248. Videre finder
 jeg

senkrantz (b), Hun var en meget gudfrygtig Dame, som opofrede sin Tid paa gudelige Bes

jeg, at i Frideriks-Odde eller Fridericias laae Rige's Marsk Anders Bille med en god Besætning; men endstviist Besætningen forsvarede sig det beste den kunde, blev den dog under Amiral Wrangel af de Svenske med Storm erobret, og gjorde sig Mester over den, samt alle de kostelige Sager, som fandtes derudi. Verden kunde ikke noksom forundre sig over, at saadan en Fæstning, som Frideriks-Odde skulde udi saa kort Tid falde udi Fiendens Hænder. Anders Bilde blev og af adskillige derfor meget lastet, og holdet for en Marsag til al den Ulykke, som een, der ikke havde handlet redeligen med sin Konge og sit Fæderneland, men hvo land beviise, siger Baron Holberg til Anders Bildes Forsvar, at enten han forlorede den ved sin onde Skiebne, Uforsigtighed, Frygtagtighed eller og Fryræderie. En General bliver gemeenligen fortalet af Almuen, naar han taber et Slag, enten han er skyddig derudi eller ei. Hvorom alting var, fik han dog sit Bane-Saar udi denne Beleiring, hvilket formindstede, men dog ei gandske udslettede den Mistanke, man havde faaet om ham. See Holbergs Dannemærks Historie Tom. III. pag. 249. Ligeledes beridner Wielandts, at denne Anders Bilde til Damsboe, Dannemærks Rige's Raad og Marsk, fik sit Bane-Saar i Friderichs-Odde, nu Fridericia, da samme Besætning af de Svenske 1657 med Storm blev indtaget. Wielandts Lærde Tidender for Aaret 1724 pag. 746. Aars forekommer der en anden af det Navn Anders Bilde hos Wielandt saasom pag. 704. Anders Bilde til Speggaard conf. Danske Magazin Tom. III. pag. 87 hvor den kaldes Spholm, og ligeledes kaldes den i Dr

Betragtninger og gudelige Bøgers Læsning,
 Hun haver til sin egen og andres Opbyggelse
 R 2 i et

i Originalen. pag. 713 nævnes Anders Bille 1510 som Lehns, Mand over Nøen, hvor hans Tapperhed og gode gjorde Anstalter imod de Lybkes Fiendtlige Anfald høfligen roses og pag. 714 nævnes han 1531 endnu som Hovedmand paa Stege, pag. 716 nævnes Anders Bille, som Ridder og Rigens Raad. See videre pag. 717. 718. 719. hvor der staaer at Anders Bille havde 1534. Nøen i Forlehning, da de Lybke agtede at befrige Danmark. Samme Aar maatte Hr. Anders Bille, efterat han havde længe af sin Gaard Sæholm gjort Greve Christopher Modstand, give sig, og svære Kong Christian, var siden vel lidt af Greven, og som hans Raad overværende ved det Møde, som skedde udi Colding imellem Kong Christian III og Greven i Decembr. Conf. etiam Danske Magazin l. c. og pag. 729. Hos Wielandt berettes, at Anders Bille Aar 1540 blev med andre udsendt for at handle paa den til Regensborg holdne Rigsdag og endelig til Spir 1544. paa hvilken Rigsdag Keiser Carl, og Kong Christian den IIIde bleve foreenede, og den saa kaldede Spiriske Fordrag eller Nederlandske Arve-Fordrag da oprettet. See og Hvitf. Krønike pag. 1535. Danske Magazin IV Tom pag. 74. Alt hvad som paa alle disse Steder berettes om Anders Bille, meener jeg at forstaaes allene om en og den samme af det Navn nemlig Anders Bille, som Hertug Albret af Mecklenborg Aar 1534 tilskrev det Brev, som er indført i det Danske Magazin Tom. II pag. 100-102. hvilket Brev angik den saa kaldede Grevens Feide, eller den Krig som Greve Christopher af Oldenborg efter Kong Friderik den Førstes Død med

i et gudeligt Djemerke udgivet en nye **Bønne**
og Psalme-Bog, som udkom i **Kjøbenhavn**
 Aar

med de Lybskes Hielp førde i Danmark, hvori Hertug
 Albret af Mecklenborg blandede sig, og i Opkriften
 paa Brevet ligeledes kaldes Ridder og Danmarks Ri-
 ges Raad. See pag. 102. det samme kaldes han og af
 det Kongelige Danske Selskab selv, pag. 100. Ved
 denne Lejlighed fand jeg ikke undlade her at anføre
 Anders Bilde Riagens Marsk, artige og merkværdi-
 ge Klæde-Dragt, saasom den berettes af en Anonymo:
 Aar 1553 blev Hr. Anders Bilde Riagens Marsk og
 var hans Klæder den Tid: Hans Trøye var af sort
 Kistkast (et Slags Klæde som kaldes saaledes af de
 Danske af de Fem Træder, af hvilke det væves) med
 røde Trippis Ermer (dette Tøy er bekiendt nok, nem-
 lig ulden Tøy farved) Hans Buxer vare af Gulmut
 Bommesie, (Bommesies Buxer af Couleur som de af
 faldne Blade, hvilken de Franske kalde fue-llé-more) og
 hans Skappe var af velbered Kalo, Skind. Det si-
 nis, at denne Hr. Anders Bilde skal have været dend
 Hr. Anders Bilde, som Velb: Arild Hvitfeld i den
 Danske Krønike mælder at være død i Octobr 1555,
 saasom Velb: Hr. Anders Bilde tilforne i Kong Hans
 ses Tid 1502. har været Overste over Artigleriet. Dog
 Velb: Hvitfeld melder intet om hans Promotion til
 dend høye Riagens Marschis Charge, thi fra Hr. Erich
 Krichsen Banner, som var Riagens Marsch i C 3 Tid
 og døde 1544. finder mand ingen at have betrent Ri-
 gens Marschis Charge, førend Holger Rosenkrans,
 som dertil er udvalt af F. 2. og døde 1571. Hvad ellers
 det ovenbenede er anlangende om Hr. Anders Bilde
 dis Befordring til Riagens Marschis Charge som
 skeede i Skæns, saa og om hans Klædedragt den
 Tid

Åar 1678 in 8vo paa Dansk. Den findes
i Karen Brahes Bibliotek (c) iblandt de tryk-
te

R 3

Eid: haver jeg seet oc læst udi et gammel Chartheche, som Præsident Hansen i Kiøbenhavn fandt i een Bog, som jeg for hannem købte paa Auction, imidlertid jeg for nogle Åar siden var i haug Huug. Sperling legger iblandt andet dette til disse Anonymi Ord: Derfor haver Hr Anders Bildees Kappe været af Læder, saasom han endnu efterfulgte de ældste Tidens Godsbor (Mode i Klædedragt), da alle det Nordiske Folks Klæder vare af Skind og Læder, hvilket *Cesar, Strabo, Mela, Plinius, og Tacitus* om de Tydskes og de andre Nordiske Folks Klædedragt bevidne, og anfører det ypperlige *Arnoldi Lubecensis* Sted om de Danstes Klæders Forandringer i den 3 Bog 5te Capitel, hvor han siger: *Dani usum Teutonicorum imitantes, quem ex longa Cohabitatione eorum didicerunt, & vestitura & armorum forma se ceteris Nationibus Coaptant, & cum olim formam nautarum in vestitu habuissent, propter navigationis Consuetudinem, quia maritima inhabitant, nunc solum scarlatico, vario, griseo, sed etiam purpura & bysso induuntur. d. e.* De Danste efterfølge de Tydskes Mode, som de af deres lange og fælles Klæboestab have lærdt, og i Klædedragt og Vaaben bequemme sig efter andre Nationer, og da de fordum brugte Skibs-Klæde, Dragt formedelst deres Skibs Handtering, saasom de boe ved Søebantten, iføre sig nu Purpur og Skarlagen. Holberg taler saaledes om de gamle Danstes Klæde-Dragt: De gamle Danstes Klæde-Dragt differerede fra deres Naboers, thi som de fleeste Danste ideligen flakkede om i Søen, saa brugte de gemeenligen Matros Klæder, og synes det, at en Deel Konger selv maae have været klæd-

de

te Bøger under denne Titel: Frue Sophie
Bildes nye Bønne- og Psalme-Bog, ^{er}
^{af}

de som Baadsmænd, saasom Kong Røgnar Lothbrok, hvilken saaledes blev kaldet, efterdi han bar beegede Buxer. Dette er en curieus Observation, som jeg har fundet hos Arnoldum Lubecensem, hvilken taler derom saaledes Lib. 3 Cap. 5. Olim formam nautarum in vestitu habuerunt propter navium Consuetudinem, quia maritima inhabitant. Nunc non solum Scarlatico, vario griseo, sed etiam Purpura & Byfso induuntur. Omnibus enim divitiis abundant propter Piscationem, quæ quotannis in Sconia exercetur. 3: De Danske vare fordom klædte som Svemænd, efter som de ideligen opholdte sig paa Søen, men nu bære de baade Skarlagen og Purpur; thi de ere nu blevne rige formedelsst Silde-Fiskeriet ved de Slaanske Kuster. Holbergs Danmarks Historie I Deel p. 108. 109. Vid. etiam Ottonis Sperlingii de veteri Danorum Vestitu Commentationem Novis Literariis Maris Baltici & Septentr. Anno 1698 Mense Novembri insertam. ^{Gregor.} Welleji de antiquo Septentr. vestitu pelliceo Dissertat. Conf. etiam Pontoppidani Marmora Danica Tom. 1. pag. 241. hvor han haver anført denne Anmerkning om Anders Bildes Kigens Marst Klædedragt, som er funden i en gammel Codex, der haver givet Otte Sperling Anledning til sin Afhandling om de gamle Danstes Klædedragt.

(b) See Karen Brahes Bibliotek i de lærde Gylles forte Levnets Historie pag. 192. Conf. Thura Gyntæ. Dan. Lit. pag. 26. I Pontoppid Marmora Danica findes ikke nogen af det Navn Mogens Rosenkrantz. Men Hofmann i sine Tables Genealogiques de la Famille de Rosenkrantz, som findes for ved pag. 1 af den

af samme Aar og Format. I dette Oplag
 skulde hun sit Navn under disse fire Bogstaa-
 ver S. B. A. D. d. e. Sophie Bilde Anders
 Datter. Denne Bog er siden paa ny oplagt
 af Jochum Schmitzen Bogtrykker i Kiøben-
 havn i stor Octav under denne nye Titel: De
 udvaldes uforgængelige Krone, trykt Kiø-
 benhavn 1710. Den er siden efter ofte oplagt
 her i Kiøbenhavn af Andreas Hartvig Go-
 dse, som nu er Forlegger til Bogen, Bog-
 trykker Johan Christopher Groth havde for-
 saa Aar siden den Godhed ubuden paa egen
 Haand at giøre et nyt Oplag af denne Bog,
 R 4 for

første Part af hans *Portraits Historiques des Hommes*
illustres de Danmark anfører ligeledes *Sophie Bille, An-*
ders Bille Rigens Marsk og Commandant i Fridericia
 Datter at have været Mogens Rosenkranzes til
 Glimminge, Engelsholm, Lanting og Damstrup
 Hustru. Mangel af gode Documenter tilstøder mig
 ikke videre at mælde om dette Ægte-Paar, naar de en-
 ten ere bleve giftede eller døde. Hans Navn findes
 ikke heller nogensteds nævnt i det Danske Magazin,
 hvor jeg ellers havde ventet mig nogen slags Oplys-
 ning, og er vel ventelig at finde i Hr. Justits-Raad
 Torkel Alevensfelts opus *Genealogic. Nobil. Dan.*
 Ms. paa Dansk, som skal bære Navn af Dansk Herold,
 efter det Danske Magazines Beretning Tom. 3. pag.
 356. hvilket han længe til landets Ære, og sine Lands-
 Mænds Forsvielse haver haft under Hænder.

(c) See Karen Brahes Biblioteks Catalog. pag.
 128.

formodentlig for at tiene Publico med et Oplag af den med sine sædvanlige nette og zirlige Skrifter, og i det redelige Nyemerke, for tillige at lade den komme i flere Folkes Hænder, og at lette Prisen for den Kjøbende. I alle disse Oplage ere Psalmerne efter Bogtrykkerens Godbefindende udeladte (d). Sophie Bilde haver og befordret til Trykken (2) Aars deli

(d) I Aaledning om Bogtrykkerens Gierighed, vil jeg her anføre Jani Maurentii lystige og skientefulde latinske Brev til Julius Casar Scaliger om Carolo Stephani, som paa Dansk er omtrent af følgende Indhold: "Efter min forrige Skrivelse, da han ikke endnu var bortreist, som jeg overgav Brevet til Dig, saa som adskillige Ting, han havde at forrette, haver opholdt ham, haver jeg, imidlertid han fortorede, taet med Carolo Stephano; som jeg i Dag fandt hjemme, da jeg forhen ofte forgieves haver gaaet til ham, og det skeede ikke heller meget beleiligt i Dag, som du nu skal faae at høre. Thi jeg vil fortælle den hele Historie, som den haver tildraget sig, at du kan have ham stedsse at lee af, ja endog at drive Spot med. Da jeg kom til ham, stod han just op fra Bordet, og var bestaenket, som jeg meener, og som lod sig tilføje af det som tilbrag sig. Thi efterat jeg havde kisset ham med get venlig fra Dia, og givet ham dit Brev, blev han strax sat i Bevægelse, da han fik dit Navn at høre, derefter begyndte han at snyse, strax derpaa at brøde ud i en heftig Brøde og Forbittrelse, som har med sit Nafn, Geberder, og øvrige Legems Bevægelse gav tilkiende, saa at han bar sig undertiden ad som et galt Menneske; at dersom jeg ikke havde tilføjet ret fiendt

delige Svile-Timer, trykt Kiøbenhavn 1696.
8. Denne Bog indeholder adskillige Psalmer

R 5

09

"fiendt ham, havde jeg meent, at han ikke havde væ-
 "ret ved sin fulde Fornuft. Han kunde for Brede og
 "Forbittrelse hverken kiende mig, da jeg dog er bekiendt
 "nok hos ham og dem, som ere af hans Orden, ikke
 "heller kunde han paa nogen Maade staae stille, eller
 "komme til sig selv igjen, han skjøttede aldeles ikke om
 "Dine Breve, vilde ikke læse dem, saae skjøvt til mig,
 "slog Hænderne sammen, gniede og vreed dem, løftede
 "dem op og ned, saa at de tilstædeværende forundrede
 "sig derover, og loe tillige af dette Menneskes Ufor-
 "skammenhed og Galenskab. Hans Kone syntes mig
 "at have meget Ont deraf, og at sætte ham skarpt til
 "rette derfor. Endelig da jeg bad ham meget høflig,
 "at han skulde dog noget besinde sig, og imedens Gal-
 "den havde sat sig, vi da kunde handle om de Ting og
 "Sager, som jeg havde at forrette hos ham, og at
 "det kunde blive saaledes maadt, at det alt tilsammen
 "kunde til beage Eders Nytte blive afgjort, og at han
 "imidlertid med saa Ord skulde give tilkiende, hvad der
 "gik ham saa nær til Hjertet, at han lod saa bærskt og
 "vredt et Uafsyn tilsyne, og at jeg vilde gøre mig Uma-
 "ge for, at udvirke det hos dig, at du inden kort Tid
 "skulde gøre din Undskyldning for ham enten med at
 "afbede eller at afvelte Forseelsen, dersom der var kom-
 "met noget imellem Eder, om han ickuns vilde nu med
 "et saatmodigt stille Sind aabenbare mig sin Paastand.
 "Han svarede mig i Forstningen ikke noget paa denne
 "min Anmodning, men blev ved i sin Brede, endelig
 "da han havde imodtaet Brevet, talte han saa Ord
 "med mig, som gik ud derpaa: At du havde tilfork-
 "lovet og tilsagt ham alle dine Bøger, men dog deref-
 "ter

og Sange, som Sophie Bilde ikke selv havde

ter, ved nogles Tilskyndelse, (jeg veed ikke, om han regnede mig deriblant) havde sendt andre de Bøger til Leiden og Paris, som der var nogen Profit ved, men de som ikke dueede noget og ikke kunde sælges, havde du overladt ham. Din Bog, sagde han, var af det Slags, at da den ikke uden med stor Beføstning kunde trykkes, vilde den dog neppe nogen Tid gaae af, naar den var bleven trykt, Han tog frem et Exemplar af sin *Thesaurus* over Cicero, hvoraf han sagde, at have tilsendt Dig et Exemplar, til hvis Trykning da der var blevet anvendt megen Beføstning, saa havde han dog endnu bekommet slet intet, eller ganske lidt til Indtægt, og det var dog en behagelig Materie, og af mange meget begiært. Din *Tractat de Arte Poëtica* lastede og forringede han fremdeles, og da mange forhen have arbeidet i samme Materie, sagde han, saa haver det dog ifluns været dem til Liv den Ære og Nytte, han havde desuden at sætte ud paa Ordenen i dens Afhandling, saasom han iblandt andet sagde, at mange Ting vare satte uden Orden, og meget alt for langt og vidtløftigt, og ikke vel anført paa sit Sted, hvorfor han var af den Tanke, at Bogen maatte forforktes, og en stor Deel deraf frattages, (som jeg strax sagde, at du ikke gjorde) dersom han skulde paatage sig den Umage at lade den trykke; og i den Henseende viiste mig nogle Blade, som han havde skrevet og forfattet. Han lagde endog dette til, at der fandtes hist og her adskilligt, som syntes at kunne give Mistanke til en fordærvet Religion (saa som Tiderne nu ere) da du, sagde han, uden for Tings gens Sammenhæng indvleede Dig paa Præsterne, ført sagt, han vilde ikke til denne Bogs Trykning

der forfattet, men til sin egen gudelig Brug
 og

"hverken anvende nogen Umage eller Beføstning, men
 "dersom Du vilde sende ham Dine andre Bøger, som
 "Du haver mange af hiemme hos Dig, meget nyttige
 "og som handle om nyttige Materier; saa vilde han
 "fuldestgiøre Din Begiering og sælles Venskab, videre
 "sagde han, at vilde give mig igien tilbage Bogen de
 "Poëtica, at den kunde blive Dig overbragt, eller over-
 "gives til en anden Bogtrykker, endskjønt han vidste,
 "at der ikke indfandt sig nogen, som vilde besatte sig
 "dermed, saasom der var meget Arbejde dermed, me-
 "get Beføstning, men Gevinsten ikkuns maadelig, saa
 "gav han mig Bogen med Foragt, og tog sit, det li-
 "det han havde skrevet derover, til sig med sin Haand,
 "og krar derpaa ligesom rasende skyndte sig ud af Do-
 "ren: men jeg veed ikke, om han haver taget noget ud-
 "af Din Bog, jeg skal dog med Glid blade den igien-
 "nem, og give Dig Underretning derom.. Her haver
 "Du Efterretning om dette Menneskes Barnagtige Op-
 "førsel, som er alle Eider værd at lee af, hvilket jeg i-
 "kort Begrib haver tilskrevet Dig. Thi han haver
 "baaret sig endnu laugt uanstændigere ad, jeg haver
 "noget forhen vidst, at det var en slem Mand, thi
 "det er blevet mig fortalt, at han haver opført sig me-
 "get ugudeligt og umenneskeligt imod sin Broders Børn.
 "Men det kommer ikke her ved denne Sag. Nu deref-
 "ter, da jeg kommer tilbage, gietter jeg mig til af hans
 "Skrifter, at der ere tvende Ting, som have saa me-
 "get smerttet ham, thi da havde jeg ikke saavel givet
 "Agt paa det han havde skrevet. Det eene, at din Bog
 "over Aristotelis Planter er nuelig bleven trykt af Vas-
 "cosano, og meente, at deane Gevinst var ham fra
 "Næsen bortsnappet, endskjønt jeg sagde, at det imod
 "din

og Nytte udvalgt dem, og saa siden villet lade dem ved Trykken bekiendtgjøre (e).

"din Vidende var gjort af dine Venner, og saasom han
 "maatte give det magt, og Vascofanus havde nypperlig
 "forrettet sit Arbejde, gav han for, at du havde sunn
 "det Behag deri. At jeg forhen havde bragt Boacen
 "Cardanum med mig, ved haa intet noget af. Det
 "andet er, at han ikke haver solgt sin Thesaurus saa
 "dyrt, ikke heller saa meget deraf, som han meente,
 "da jeg kom just til ham, da de friske Slag endnu smert
 "tede ham, og Saaret endnu ikke tillægt. Men hvil
 "ken er vel min eller din Skyld deri, eller hvad kommer
 "det os ved, dersom han ikke fand forrette sine egne
 "Sager, som angaae ham selv? hvoraf du fand erfare
 "dette Menneskes Daarlighed ja endog hans Ubesindig
 "hed. See nu til, hvad du vil, at der skal gøres ved
 "din Bog de arte Poëtica, thi jeg haver den hos mig,
 "enten du vil, at den skal leveres til en anden Boatrol
 "fer (som jeg skal forsøge) eller at den skal sendes dig
 "tilbage." See Julii Caesaris Scaligeri Latinste Brev
 "ve edit. Hanoviens. M D C III. in 12 pag. 212. findes
 "og indrykket i Thomæ Crenii Animadvers. Philolog. &
 "Historic. Par. VI pag. 89-92. Lugduni in Batavis 1700.
 "Ved denne Lejlighed fand jeg ikke undlade endnu til
 "Slutning at anføre Thomæ Crenii Ord herom, som findes
 "des i hans Animadv. Philol. & Histor. Part. VI Cap. II
 "§ V. pag. 87. 88. "Der haver ikke levet noaen af de
 "Lærde og største Mænd, at jo Bogforerne have øvet
 "deres Tyrannie og afmægtige Herredømme over dem.
 "Saasom man efter deres Gotbefindende maae skrive, ud
 "føre, afbrøde og indrette Bøgerne. Dersom Fortæl
 "lerne, Anmerkningerne, Reaquiserne synes disse Herret
 "alt for vidtløftige, udelade de dem aldeles, eller forkorte
 "dem. Hørend de paatage sig at lade Bogen trykke,
 "og

"og at give den til Bogtrykkeren, vægre de sig derved,
 "opsette det Dag fra Dag, havende alleneffte deres Hens-
 "sigst dermed, at kunne forhale Tiden, paa det de kun-
 "de sætte Forfatteren til Vogen i Tvil, om de vilde gi-
 "re Beføjning paa Bogens Trykning eller ey?, og gi-
 "re sig derved Forhaabning, at Auctor dertil skulde paa
 "denne Maade lade noget af Prisen, som han skulde ha-
 "ve for sin Umage, (som ofte er rinae nok og ikke en-
 "gang værd at nævne) falde. Men naar der nu er be-
 "gynndt paa Verkets Trykning, skynde og drive de saa-
 "ledes derpaa, allerhelst naar de Frankfurtske Messer ere
 "forhaanden, at Auctor imod sin Villie, endskjønt Bo-
 "gens Indhold ikke endda er udført, nødes til at slutte.
 "Jeg veed, at en vis Boghandler truede en stor Theo-
 "logo dermed, at dersom han ikke holdt op at skrive,
 "og maatte det saaledes, at Verket kunde blive sendt i
 "god Tid til Frankfurt, saa vilde han selv afbrøde
 "og ende Verket; hvilket han ogsaa maatte gjøre. Jeg
 "veed vel, at det ofte hender sig hos Skribentere, at
 "Beandelsen af Bøgerne er heed, Midten lunken, og
 "Enden kold, men det veed jeg og, at Boasfórerne ofte
 "selv have Skyld deraf". Haver noaen Lyst at læse fle-
 "re Exempler paa Bogtrykernes og Boghandlernes List
 "og Renker og disse Menneskers Gierighed efter en skiden
 "Gevinst, fandt han opslaae Thom. Crenii Animadvers.
 "Philol. & Histor. part: IV C. V. §. IX pag. 219-
 "227. See ligeledes hans Animadv. Philol. & Histor.
 "Part. III. C. II §. V. pag. 60-52 Conf. etiam Ani-
 "madv. Part. V. C. II. §. IV. pag. 104. sqq En artig
 "Strega spille en vis Bogtrykker den berømte Desiderius
 "Erasmus Roterodamus, hvorover Erasmus flager bit-
 "terlig i sit V Brev skrevet i Januar. Aar 1635 til
 "Petrus Cursius, Rhetor Romanus, som Paul: Merula
 "silliae med andre haver bekiendtgjort, der skriver E-
 "rasmus Roterodamus pag. 127 saaledes: "Nuper
 "cum inter imprimendum excusores aliquot conque-
 "si

"si fuissent, me sibi Xenia nondum persolvisse, exor-
 "tus est inter eos quidam ceteris vinolentior, qui
 "profiteretur, se pœnas à me exacturum: ni darem,
 "atque id profecto veterator tam egregiè effecit, ut
 "auris nummis trecentis redimere eam ignominiam
 "voluissem. Cum enim in vidua mea, quam Sere-
 "nissimæ Hungariæ Reginæ dedicaveram, ad laudem
 "cujusdam sanctissimæ fœminæ, inter alia liberalita-
 "tem illius in pauperes referrem, hæc verba subjunxi:
 "Atque mente illa usam eam semper fuisse,
 "quæ talem feminam deceret. Unde scele-
 "rus ille, animadvertens sibi vindictæ occasio-
 "nem oblatam esse, ex mente illa, mentula fecit.
 "Itaque volumina mille fuère impressa. Quid igitur
 "mirum, si istorum hominum quispiam vel per erro-
 "rem vel sciens volensque fecerit".

af denne Erasmi Klage er denne: Erasmus ^{Kon}
 terodamus var Bogtrykkerne noget skyldig, som
 han ikke havde betalt, hvorfor en iblandt dem for-
 fikrede Erasmus, at han skulde komme til at betale
 le det dyrt, hvis han ikke betalte Bogtrykker. En
 ren som han var skyldig, hvilket han da holdt som
 en ærlig Mand, og det paa efterfølgende Maade: Da
 nemlig Erasmus i sin Vidua (denne var Bogens Titel)
 som han havde opofret og tilegnet Dronningen i Ungern,
 udi Dedicationen vilde røse et vist gudfrøctis Fruentis
 mer fornedelst hendes Gævmildhed og Godgjærenhed
 imod de fattige, saa haver den slemme Bogtrykker i
 steden for Mente illa (af saadant Gemytte eller
 Sindelav) satt det Ord: Mentula (som jeg for
 Indste og blyfærdige Fruentimers Udseelse og Bluse
 ikke tør nævne) og ved denne liden Forandring udfold
 i steden for den forrige gode en ganske anden uanstændig
 og skammelig Meening af Ordene; hvorover den gode
 ærlige Erasmus saa meget ærgrede sig, at han efter

At Foregivende havde villet igientfiabe denne Skam med
 300 Ducater. Dette Brev findes indrykket i Thom.
 Crenii Animadv. Philol. & Histor. Part. VI. Cap. II.
 § V. pag. 94. 95. Det findes ligeledes anført i Hr
 Menkens Charlatanerie Leipzig 1727. 8 paa Tydsk
 pag. 64 i Anmerkningen som *Quadus Marcomannus* d.
 e. G. Tilgner haver gjort. Man fand let forestille
 sig, hvor inderlig denne af Ondskab satte Trykfehl haver
 gaaet *Erasmus* til Hierte, saasom han derover mistede
 den vigtige Belønning han havde kunnet ventet sig af
 Dronningen for hans Tilskrift. Det gif i visse Tilfæl-
 de hermed, som med den Tryk-Feyl, en vis Bogtrykker-
 Kone med fri Forsæt satte i Bibelen nemlig *Nar* for
Herre, hvilket saaledes tildrog sig: da der blev trykt
 et Stæd i England paa den tydske Bibel, og ingen af
 Bogtrykker, Svendene var tilstæde, listede hun sig op paa
 Bogtrykkeriet, og da der var satt i det 16de Vers af det
 3die Capitel i 1 Mose Bog: und er soll dein Herr
 seyn, : og han (din Mand) skal være din Herre,
 satte hun i en Hast i Formen *Nar* i steden for *Herre*,
 og stod da at læse: und er (nemlich der Mann) soll
 dein *Nar* seyn : og han nemlig Manden skal væ-
 re din *Nar*. Vore Tiders store og ypperlige Poët
 Hr Professor *Wadskier* melder og noget herom i sine
 Poëtiske Betænkninger over *Gynecocratie* eller *Qwin-*
de. Regimente udforte til Hr Cancellie Raad *Hans*
Dreyer Hofmanns til *Skærild-Gaard* Brøllup med
 Jomfrue *Bodild Bering*, 1743 den tiende Side og
 tyvende Pille i disse Ord:

Forresten fand jeg hundrede
 Raisons for den Post give,
 At det en sommer Qvinderne
 Huns: Scepteret at rive

Fra deres Mand, med mindre han
 Det ikke selv fandt føre
 Fornedelt Mangel paa Forstand;
 Men ikkun een vil røre,
 Som binder Læstet, nemlig at
 Det skaer i Skriftens Blade
 Til deres Efterretning sat,
 At de ham det skal lade,
 De hannem underdanige,
 Han deres Herre være!
 Et Blad som mange lystede
 Af Bibelen at skære.
 Som fordum hin Bogtrykkerste
 Udi det Tydske Rige,
 Da man paa Biblen trykkede,
 Men ingen var saa liige
 Tilstæde, listede sig op
 Og Døren lod tilspærre,
 Mens hun sit sat udi Galop
 I Formen Nar for Herre,
 For hvilken grov Formakelse
 Man, som er læt at tænke,
 Tilstrækkelig afftraffede
 Den herste-syge Genke.

Det var at ønske, at denne berømte og uforlignelige
 Poët eller og en anden med hans Tilladelse vilde paata-
 ge sig, at give os en heel Samling af disse og andre
 flere Vers, som ved adskillige Lejligheder af Hr. Professor
 for Wadsticer ere forfattede, som og iligemaade de,
 som endnu ikke ere komne til Lyset, ved saadant Oplag
 vilde man høylig forbinde sig alle Elskere af den Danske
 Poësie, og ere nogle Vers værd at beforders til Tryk-
 ken udi en fuldstændig Samling, saa fortjene visselig
 Hr. Professor Wadsticers i Besonderlighed udi sig en
 Samling at komme til Lyset, men nu, da de ere stykker
 sig

vis udfomne, ere de ikke saa let at overkomme, og i Lige-
 ning med sig en Samling formedelst Formatens Lighed
 ikke ere at regne, og at jeg skal forbigaae mange andre
 gylbige Aarsager til dette at sætte i Verk, saa er denne
 stor nok, at man med sligt et Bind af saa ypperlig en
 Poets Vers kunde tiene Publico, og derved kom i fleres
 Hænder, som med Fornøielse aad læsi dem samlede.
 Vi have desuden adskillige andre Samlinger af Poetiske
 Sager, som tilforn enten aldeles ikke eller og stykkeviis ere
 trykte, som i et forbedret og formeret Oplag ere bleve
 til Trykken befordrede, hvoraf nogle mindre fortiente
 det end disse, sed hæc ws ev παροδω. Angaaende
 de mange Tryk-Fehl, som ved en Correctors Forsom-
 melse og Efterladenhed forekomme i mange af de Lærdes
 Skrifter legger Doctor *Renatus Moreau*, Medicus i Paris
 i Enden af sine Prolegomena in Scholam Salernitanam
 pag. 51. sqq edit. Paris. MDCXXV in 8. os tydelig
 for Dønnene i disse Ord: "Puduit Typrographorum
 "errata adnotare, quæ tam spissa & crassa sunt, ut
 "pene fatum hunc vix pro meo agnoverim. Emen-
 "datio Operis commissa fuit ejus hominis Censuræ
 "(Correctorem vocant;) qui Lingvæ Latinæ prorsus
 "erat ignarus & inscius. Cogitate, quale sit hodie-
 "na die Literarum fatum, cum ejuscemodi nebuloni-
 "bus committantur. Natum hoc opus (Scholæ Saler-
 "nitanz) florente ipsa Barbarie, crevit sub Villano
 "vano, barbarie nondum exulante, penè istorum
 "hominum ignorantia, dum renovatur, Consenescit.
 "d. e. Jeg skammer mig ved at anføre Trykke-Feilene,
 "som ere saa grove og store, at jeg neppe fandt Kiende
 "dette Foster for nyt eget. Man haver anbetroet Ber-
 "ret at corrigeres af et Menneske, hvilken de kalde Cor-
 "rector, som var aldeles ukundig og vankundig i det la-
 "tinske Sprog. Tænker enaang, hvad ublid Skiebne
 "Videnskaber have i vore Dage, da de anbetroes og

"overaiges flige Idioter. Dette Verk er kommet til Ly-
 "set, da Barbariet florerede, blev forøget under en uför-
 "faren grov Knegt, da Barbariet ikke endnu var bortja-
 "get, og imedens det fornyes, bliver det hartad gam-
 "melt ved disse Menneskers Bankundighed." Den öft-
 "omnämde Thomas Crenius, som haver anført dette
 Brev i sine Animadv. Philol. & Histor part. VI. C. II
 § V. pag. 96. skriver selv paa foranföerte Sted meget
 spidsfindig herom i disse Ord, som han strax legger til
 övenanföerte Brev: "Hanc Barbariem, quod saustum
 "& felix sit, nos evasimus, nullus enim apud nos emen-
 "dator librorum datur, qui non omnes æquè benè ling-
 "vas calleat, etiamsi illas nunquam didicerit Si enim
 "viliori pretio corrigat modo, Typographus jövem
 "lapidem jurabit, hunc hominem sibi commendatum
 "esse ab hoc vel illo Professore, ut huic libro corri-
 "gendo aptissimum & hunc ipsum talem se sapius ex-
 "pertum. Enim vero res libraria non melius hoc
 "nostro tempore sed deterius sese habet ac pejus. Pau-
 "cissimos sanè invenio libros & novas editiones, gros-
 "sissimos Typographorum avaritia, pertinacia & stulta pru-
 "dentia persuasio non corruperit." d. e. Dette Tid,
 "barie have vi, gid det maatte være i en lykkelig
 "undaaet, hos os gives ingen Corrector, som is høe
 "got forstaaer alle Spræge, endskönt han aldria har
 "lært dem. Dersom han ikkuns for en ringe Pris
 "corrigerer, sværger Bogtrykkeren helligen paa, at det
 "te Menneske er bleven ham af den eller den Professor
 "recommenderet, som den beqvemste og dygtigste til
 "denne Bog at corrigere, og at han öfte selv haver for-
 "nummet, at det saa befandt sig at være saadan en.
 "Thi med Bögernes Trufnaa haver det sig ikke bedre
 "i vore Tider, men langt værre og flattere. Saa saa
 "der ikkuns ganske saa Bøger og no Dylaae, hvilke Bøger
 "trykernes Öierighed, Selvræddighed og en daaslig
 "Indbildning om deres Forsigtighed ikke haver forbutlet
 "99

"og fordervet." Jeg havde først i Sinde alene at an-
 føre Ordene i sit eget Sprog, og ikke at give nogen
 Dansk Oversættelse deraf, for ikke at gjøre de Lærdes
 Klagemaal over dem for Publicum og de saa kaldte uslu-
 derte alt for meget kundbar, og derfor holdt det for
 raadeligt, at der blev skændt paa dem paa got og jirlig
 Latin, dog haver jeg ikke kunnet bare mig for deres ar-
 tige Indhold at levere en Dansk Oversættelse deraf, dog
 vil jeg ikke legge mig ud med det got Folk, da jeg staaer
 saa nøye i Forbund med dem, at de ikke en anden gang
 skal belure mig igien, som det gif Erasmus Roters-
 dam, for Resten fandt det ikke i den Henseende gaae
 bore Kiøbenhavnske Bogtrykkere meget an, saasom de
 flecke for en vis Marsag have reent forsoret at holde
 Correctores, paa det ikke nogen skulde have Marsag at be-
 svære sig over deres Correctors Efterladenhed i at cor-
 rigere nøye og accurat, de overlade det derfor til den
 som er Auctor til Bogen, at besørge og ansvare Cor-
 recturens Rigtighed, og med det samme slippe de ma-
 geligt derfra. Jeg erindrer mig at have læst adskilligt
 herom, saavel Bogtrykkerens som Correcturens Efter-
 ladenhed og andet mere dertil henhørende, i den til Leip-
 zig udfomne Buchdrucker-Kunst udgivet i 4 Tomer
 af Professor Kappen i Anledning af det sidste hold-
 telse af den første Tome, men da jeg ikke nu haver
 Bogen ved Haanden, fandt jeg ikke anføre Stedet, hvor
 det findes. Baron Holbergs ofte igientagne Klagemaal
 over de mange Trykfejl, som vrulle i hans Skrifter,
 som ere trykte Udenlands, findes paa adskillige Steder
 i hans Levnets Beskrivelse, iligemaade klager den vidt be-
 rømte Möller ofte derover i sine Skrifter. Den Lykke
 havde hartad alle de Bøger, som bleve her i Kiøben-
 havn trykte i et vist Bogtrykkerie, at de formedst den
 flette og hartad ulæselige Skrift, og Tryk-Feylenes
 Mængde vare tiendelige siem for andre, ja at saamant

et Skrift havde i det Bogtrykkeri forladt Pressen, kunde man ved første Øjeblik strax kiende, fra hvilken Presse det var kommet, thi disse øyensynlige Omstændigheder røbede og forraadte Skriftet. Dette hvad jeg her haver skrevet, vil jeg saa lidet have hentydet paa nogen i Særdeleshed, som det af mig i Almindelighed er anført, skulde nogen imod Formodning meene sig at være troffet dermed, da tiener til Gienstvar Poëtens siadri-ge Ord:

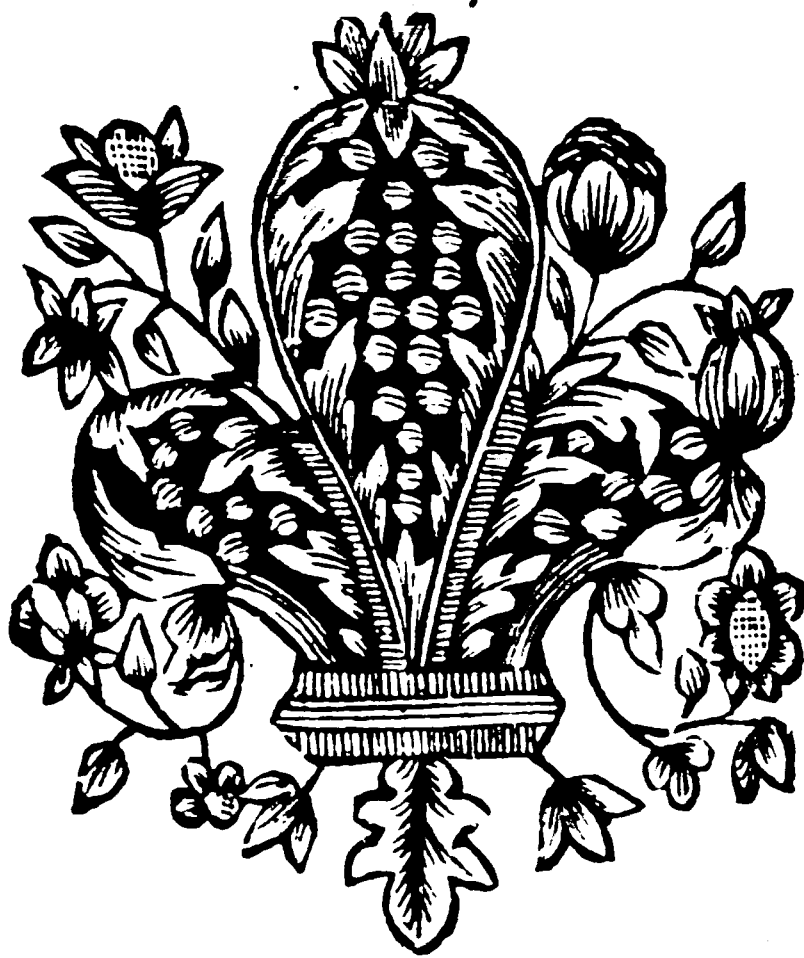
Suspiciōne si quis errabit sua,
& rapiet ad se, quod erit Commune omnium,
Sculte nudabit animi Conscientiam:

Huic excusatum me velim nihilominus.

Dg som Thac Keenberg, en jirlig da net Dansk Poët i sin arte Poetica pag. 33 i Wielandts Verse-Samling 1742. synger: Den Hund som treffes, piber
Dg til Slutning af denne Materie vil jeg betiene mig af den store Philip Melanchtons, (de republica tam litteraria quam Ecclesiastica optime meritus) Ord, saasom de anføres af Ludovico Camerario, Konaelis Svensk Raad i sin Dedicatio, som han haver sat for ved Huberti Langveti Burgundi til Camerarios skrevne Breve og trykte til Grønning Aar 1646 in 12. som findes i Crenii Animadv. Part. IX. Cap. III §. X. pag. 258, hvor det heder: "Verissimè alicubi ipse Ph. Melanchton in quadam ad amicum Epistola scripsit, ferreum hoc hominum genus esse, nec publicis commodis, nec dignitate rei litterariæ moveri, sed non tamen hoc dictum velim de omnibus, sed de iis tantum, de quibus Philippi querela etiam nostro tempore justè potest repeti. Saavidt Camerarius." Disse Ord maae endelig blive inden de Lærdes Skrifter, og i de Lærdes Sprog indhyllede. Men da jeg er kommet ind i denne Materie om Bogtrykkerne vil jeg ikke slippe den, førend jeg endnu haver meldet det, at da jeg kaster op i Crenii Animadv. Part III. Cap. I. §. VIII

§. VIII. pag. 64. finder jeg neden paa Siden, saa mange blinde J, som undrer mig, at de ikke ved Ar-
kets Revidering ere udtagne, og rigtige J satte i deres
Stæd, det svarer ikke til det Udraab, som de Holland-
ske Bogtrykkerier ere udi, som i Særdeleshed skulde
være i Henseende til Papirets Godhed, Skrifternes
Retthed og Trykkens Zirlighed samt Accurateffe frem
for andre bekiendte, det heder derfor rettelig: peccatur
intra liacos muros & extra.

(e) Thur. Gynæc. Dan. Liter. pag. 27.

§. IX.

Hedevig Margrethe Bornemann, en Frue, som er fød af en berømmelig Dansk Stamme. Hendes Fader var D. Henrik Bornemann (a), furdum Biskop

(a) D. Henrik Bornemand var fød i Kiøbenhavn 1646, var først Vice-Rector i Kiøbenhavns Skole, strax derpaa Con-Rector og 1672 Rector. Aar 1674 blev han tillige Professor paa Akademiet; Aar 1675 blev han Sogne-Præst til vor Frue Kirke i Kiøbenhavn og Provst i Sockelunds-Herred. Aar 1682 blev han indviet til Biskop over Aalborgs Stift; og omfider 1693 Biskop over Siølands-Stift; døde 1710. den 31 December i sin Alders 65de Aar. See de lærde Mænds korte Lænnets Historie i Karen Brahes Bibliotek pag. 174 og M. Friderik Klynæs og Hr. Anders Klynæs Ogteanelser om adskilligt, som fra i deres Tid haver tildraget, indrykkede i det Danske Magazins 3die Bind pag. 318. Hans Epitaphium findes i Pontopp. Marmor. Danic. Tom. I. pag. 67. og Tom II. pag. 236. Paa det første Sted iblandt Inscriptionerne i vor Frue Kirke meldes tillige at Biskop Bornemand haver været gift treende Gang, først med Susanne Worm, Oluf Worms Datter, og af dette Ektekab som neppe varede to Aar, arvede en Søn ved Navn Ole Bornemand, dernest havde han Anne Wørge, Thura kalder hende Wørger, Henrik Wørges Datter i Lybek til ægte, med hvilken sin sidste Frue han levede hen imod 24 Aar i et fierlikt Ektekab, og var Moder til fire Børn af begge Køn, nemlig tvende Sønner Hieronymus og Philip Julius, tvende Døttre Susanne og Hedevig Margrethe

skop i Siceland. S.S. Theologiae Professor ved
 det Kiøbenhavnske Universitet og Facultatis
 Theologicae Decanus, Hendes Moder Anne
 Würge. Hun var gift tvende gange, først
 med Bendix Lasson til Aakier Justitz-Raad,
 og siden med Mathias Rosensørn som var
 Oberst (b) Hun kunde giøre nette, ypperlig,
 og flydende Danske Vers, hvor stor Held
 og

§ 4

Grete Mag. Lauritz Lind i Karen Brahes Bi-
 bliotek paa ovenanførte Sted skriver, at Bornemand
 blev indviet til Biskop i Aalborg 1682, men i hans
 Epitaph. i Pontopp Marm Dan staaer 1683 den 24
 Julii, og derfor haver Lauritz Lind hert fejlet, uden
 saa er, at han Aar 1682 er blevet indviet til Biskop
 over Aalborgs Stift, og først Aaret derpaa tiltraa-
 det sit vigtige Embede. Men naar jeg hos Pontopp.
 sammenligner hans Epitaphium i den første Tome med
 Inscriptionen paa Bispens Stuel i den 2den Tome af
 hans Marm. Dan. saa finder jeg Beretningen ulige. I
 Henseende til hans Forstøttelse til Bispe-Sædet i Kiø-
 benhavn, thi i Tom. I. staaer, at det skede 1693. d.
 14 October og Tom. II. at det var d. 16 October i
 samme Aar.

(b) Hofman i sine Genealogiske Tabeller over Fami-
 lien Friis. som findes i hans Portraits Historiques des
 Hommes illustres de Danmark 1ste Part imellem pag.
 16 og 17 beretter, at Antonette Friis skal have væ-
 ret gift med Mathias Rosensørn til Aakier, Oberst,
 som efter hendes Død skulde have haft Magdalene Hel-
 vig Borneman til Hætte, som er urigtigt, thi i Steden
 for Magdalene Hevig skal der læses Hedevig Ma-
 grete. Conf. Thura in Gynæc. Danicæ Liter. pag. 27
 og Pont. Marm. D. Tom. I pag. 67.

og Enkke hun havde i at giøre Danske Vers, derpaa have vi tilstrækkelig Prove i Hendes Lig Vers, som hun gjorde over hendes sidste Salige Herre Oberste Rosenørn, og da det ikke er saa almindeligt, men for de fleste Danske Læsere ubekjendt, vil jeg for at vise en Prove paa den Fuldkommenhed hun havde opnaaet i den Danske Poësie, anføre det hele Vers som er af følgende Indhold (c):

Jeg veed vel, Mennesket er Her,
 Et Blomster, som skal falde;
 Guds gamle Dom er: Du skal Dø;
 Den strekker sig til alde.
 Men Maaden, Tiden, Stædet, hvor
 Dend Dom skal exeqveres,
 Paa Gud, som Dommeren beroor,
 Kand ei af os studeres.
 Thi lever vi saa sikkert frem,
 Ei venter Dødens komme,
 Vi reiser tidt fra Huus og Hiem
 Med Døden i vor Lomme.

Dets

(c) Dette nyperlige Vers, som M. Jens Bergendil
 overst Præst til den danske Kirke i Sridericia udi Tyls
 land, i Maret 1728 oversendte Albret Thura, og var
 skrevet med denne berømmelige Dames egen Haand, har
 vor bemeldte Hr Thura indlemmet i sit Gynæceo Dan.
 Literato p. 27. sq, men siden Bogen er skreven paa
 Latin, og derfor ikke saa bekjendt for en Dansk Læser,
 haver jeg her givet det Plads i disse mine Samlinger.

Desværre! saadant gif det mig,
 Min Rose var ved fasten,
 Men meget ufornodentlig
 Dend lufte sig mod aften.
 Min Rose visned, faldt omfuld,
 Dend tabte Liv og Lugten;
 Min trygge Orn, min Forsvar huld,
 Forlood mig og toog flugten.
 Jeg stood da fuld af Hjerter-klem
 Og miste ald min glæde,
 Paa snegle-viis jeg reiste hjem,
 Og gaf mig til at græde.
 Men ald min jamren hialp mig ei,
 Tabt var og blev min Rose;
 Gud sagde: ti og gaf din vei
 Igiennem verdens nose.
 Din Rose leg i joorden hen
 Din Orn har Himlen inde;
 Der skal du begge to igien,
 Naar jeg behager, finde.
 Saa taug jeg i min Jammer-stand,
 Holdt Gud sit oord for øie,
 At dend, mig skabte, er min Mand,
 Og trest i ald min møyne,
 Jeg troor, Guds Løfter faste staar,
 Hand vil mig aldria svige,
 Min Rosenörn jeg vist nok saer
 Igien udi Guds Rige.

Dig da min Rose, i din graf
 Skal Toorne mig skiont slide,
 Saa løses jeg dog éengang af,
 Til Hvile ved din side.
 Og er min Rose fordum rødd
 Nu salmed vissen bleven,
 Skal den dog, til min egen Dødd
 Staae i mit Hierte skreven.
 Gud glæde Dig min Rosenörn,
 Blant sine Himmel-Helte,
 Og hielp mig og vore Børn
 Som boor endnu i telte!
 Du stridde, vandt, Du fra mig fløj,
 Du agter intet meere,
 Ald verdens fram og dukke-tøj
 Laan mig nu Dine feere.
 Saa vil jeg flyve glad herfra,
 Trods klipper, modgangs vande!
 Og siunge mit Halleluja
 Hos Dig i Himlens-Lande.

GRAV - SKRIFT.

I Krigen tiente jeg mit brødd,
 Men kugler og cartover
 Mig aldrig det i feldten bödd,
 Som mors i stuen vover.
 Jeg holdt mit Liv, hvor livet galdt,
 Og Dööd var hver dag reede;

I fred

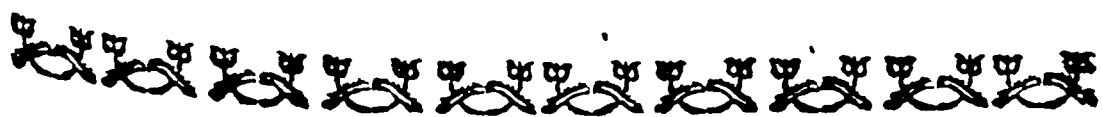
I fred ved venne-boord jeg faldt,
 Med Sværdet i sin skeede.
 Thi Döoden u-formoded stood,
 Og spendte hart sin bué,
 Toog ladning af mit eget blood,
 Og skiööd mig i en Stue.
 Hand traf; Jeg fik mit bane-saar,
 Og endte jammers-Tone
 Til mines fryyd jeg evig staar
 Nu skud-fri for Guds Throne.

I dette Vers findes hendes Tanker høje, ædle og prægtige, Lignelserne og de metaphoriske Talemaader lykkelig udførte, og stedse blevet i Lignelsen, uden i nogen Maade for Riimenes Skyld at vige deraf, hvilket ofte en engang i Ugt tages af vore største Danske Poëter, og derfor desto mere hos hende, som en Poëtinde at roose, Ordene i Versene ere udvalte og have ofte en særdeles Eftertryk, kort sagt: Det er i sit slags mageløs og uforlignelig, og kand passere for et Mønster af en ægte Dansk Poësie, som ingen af de beste Mandss-Poëter kand kænne sig ved, at kunne bære Naavn af Forfatter deraf. Quantiteten og Accenten i Verset er noye med stor Flid i Ugt taget, ingen Apostrophe forekommer deri, som ofte er Kiendetegn til en tvungen Poësie, hvilke Regler ellers ere saa vanskelige for de
 Dan

Danske Poëter at holde, Versene skurre ikke nogensteds, men flyde reene, og nette, og fand ikke andet end med deres indragende Behagelighed fortrylde en Elskere og Kiendere af den Danske Poësie, og dertor bør hendes Navn hos alle Danske Poëter staae i ævigt Ære-Minde, og fortæner, iblandt Danske Poëtinder, en Laurbær-Krands at vindes om Hendes Finding.

De Lærdes Bidnesbyrd om Hendes Lærdom ere disse tvende efterfølgende: *Thura* taler om Hendes Naturens Gaver til den Danske Poësie, og den Størke, hun deri besad, saaledes: *Versus Danicos erudite & commodissime componit, ingentem propterea laudem apud nostrates assecuta. Quam feliciter in vinctula Poësi ingenii sui vires exerceat, satis testatur in Maritum ejus posteriorem Dn. Rosenörns Carmen exequiale. d. e. Hun kunde gjøre lærde og flydende Danske Vers, og derfor haver opnaaet hos sine Landsmand en overmaade stor Roos. Med hvilken Lykke hun haver øvet sit Genie i den Danske Poësie, bevidner noksom hendes Lige Vers over hendes sidste Mand Hr. Rosenörn.* (d) *Hofman* tillegger hende den Ære: Titel: *En*

En Dame af stor Merite og Soltieneste
[Dame de grand Merite.] (e)

§. X.

Faren Brahe, en Adelig Frøken;
Hendes Fader var Preben Brahe til
Svedholm og Eier til Engelsholm. Hendes
Moder Susanna Gise, (a) en Docter af
Salt

(e) Hofmanns Tabl. Geneal. over Familien Ratlau-
Friis i hans Portraits Historiques des Hommes illu-
stres de Danmark første Part imellem pag. 16. og 17.

(a) See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1725
om de Brahers Familie Pag 131. Schachtii Specim.
erud. Dan. Mul. in Novis Liter. 1700 pag. 215. Conf.
Thure Gynæc. Danicæ Lit. pag. 30. S. og Danske
Magazin Tom. IV pag. 324. 325. Preben Brahe
til Svedholm og Engelsholm døde 1708 d. 27 Mar-
tii i hans Alders 81 Aar, og blev d. 18 Maji begravet
i Nørup Kirkes Capel. Danske Magazin Tom. IV
pag. 325. See ligeledes Wielandts lærde Tidender
1725 pag. 131. Pontoppid. i hans Marmor. Danic.
Tom I pag. 255. hæer, at Hr Preben Brahe med sin
Hustrue Frue Susanna Gise ligge uden nogen Epitaph.
iblandt andre Adels Personer begravne i Horne Kirke
ndi Sjen, som strider tværtimod den Beretning, som
haves i det Danske Magazin, paa hvis Rigtighed jeg
inaenlunde tviler, og det desto mindre, som Underret-
tingerne det Kongelige Danske Sælskab haver bekommet
om Gaarden Engelsholm, om Kirkerne og Ejerne,
men

Salk Gise, til Hvidkilde, Hofmester paa
Sorsø, og Frue Karen Bilde (b) Hendes
Brødre Jørgen og Preben Brahe (c) Hun
var

men i sær om de Brahers adelige Familie, ere det
meddeelte af Sr. Niels Lime, som er født i Egnen ved
Engelsholm i den By Lime, og i nogle Aar forhen
tient der paa Gaarden, og efter Selskabets Vidnesbyrd
lagt sig temmelig god Kundskab til baade om dens ældre
og nyere Tilstand, rooses desuden af det anseelige Sæl-
skab for sin Omhyggelighed og Accurateste, deels ved
sin egen Nærværelse i Aaret 1749 paa Engelsholm
deels ved Brevvevling med sine Bekjendte i Jylland og
med Hr Stats Raad Heins i Kjøbenhavn at forskaffe sig rig-
tige Afskrifter af Gaardens og Kirkens Inscriptioner &c.
See Danske Magazin. I den korte Beskrivelse over
Nørup Kirke, som er Engelsholms Sogne Kirke
meldes ikke det ringeste, at Preben Brahe og hans
Frue Susanne Gise ligge begravne i Nørups Kirkes
Capel, hvilken Beretning ikke vel burde have været
udeladt.

(b) Danske Magazin IV Tome pag. 325. Wie-
landts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 376.

(c) Vide Hofmans Tabl. Genealogiqu. de la Fa-
mille de Brahe, som findes i hans Portraits Historiqu.
des Homm. illustr. de Danmark Tome VI pag. 1.
Jørgen Brahe til Hvedholm var Stabs- og Justits-
Raad, saa og Landsdommer i Fyen, han havde en
Børn med sin efterladte Enke-Frue Fr. Anne Helwig
Tot. Henrik Brahe til Engelsholm Capitain,
hans Frue er Henricha Sophia Bille, Anud Bille
til Skierildgaard og Mette Gyldenstiernes Døt-
ter. Han var den sidste af de Braher, som eiede
Engelsholm, da ellers denne berømmelige adelige
Gaard

var Frue til Østropgaard, og Patronesse for det Adelige Jomfru-Kloster i Odense. (d) Hun har skenket det skønne og nypperlige Danske Bibliotek til bemeldte Kloster. I dette hendes kostbare Danske Bibliotek, findes samlede en anseelig Del Danske Skrifter som ere trykte baade inden og udenlands, fra det første Bogtrykkerie kom i Stand i Danmark, indtil sidst i forige Seculo (e). Dette Bibliotek blev

Familie i mere end hundrede Aar havde eiet Engels-
holm. See Wielandts lærde Tidender 1725. pag.
131. 132. Danske Magazin IV Tome pag. 325
og 257

(d) I Hr Etats-Raad Fosses anseelige Bibliotek findes
Ottense Jomfrue-Klosters Fundatz opretted af Jomfrue
Karen Brahe til Østrup d. 8 November 1716.
Confirmeret af Kong Friderich den Fjerde i Martii
1717. og af Kong Christian den Siette d. 9 October
1731. MSt. See Bibliothec. Fossian.

(e) Paa Titel-Bladet af dette Danske Bibliotek ha-
ver Mag. Lauritz Lind skrevet noget for rundt og for
meget, da han beretter, at alle de Danske Skrifter,
som ere trykte baade inden og uden Lands, fra det første
Bogtrykkerie kom i Stand i Dannemark indtil sidst i
forige Seculo findes alle sammen samlede i Karen Bra-
hes Danske Bibliotek, hvilket ikke saaledes forholder sig,
og lader sig vel neppe gjøre, at noget Bibliotek kunde
ie saa stor en Samling. Hvor slet en Skiebne haver
ikke mange gamle Skrifter været underkastede, noale af
Møl og Forraadnelse forterede, andre af uformodelig
Ildbrand lagte i Aske, eller af Krigens rasende Bold-
adelagte og saaledes paa fast utallige Maader bortkom-
ne,

blev Frøken Karen Brahe af hendes salige
Moster Frøken Anne Gise foræret, paa det
at

ne, og vil Lauritz Lind derunder forstaae de Bøger
som fra Undergang ere bevarede og frelsie til vore Ti-
der, da er Beretningen ikke heller rigtig, hvilket best
fand paastionnes, naar man vil eftersee de kostbare Bogs-
Samlinger, som Resen, Danneviold, Gram,
Soff og endnu andre florrende anseelige Biblioteker
jeg vil ikke tale om det Kongelige, som haver en u-
statterlig og magelos Samling deraf, og deriblandt
mangfoldige, som ikke ere at finde i Karen Brahens
Bibliotek. Men det synes, at Magister Lind haver
selv indseet denne Sandhed, da han i Fortalen taler
mere indskrænket, naar han saaledes skriver: *Spøri*
(nemlig Fortegnelsen paa Bøgerne) den curieuse Læ-
sere fandt finde alle Danske Skrifter (gandske faae
undtagne) antegnede ic. og noget derefter betiener
han sig af disse Ord: Og omendskönt her saanes ikkun
gandske faae Skrifter, fandt dog den curieuse Læser sine
de mange Skrifter her, som ellers ikke ere anførte i
Alb. Bartholini Bog de scriptis Danorum og *Molleri*
Hypomn. og andre saadanne Bøger som handle om
Dannemarks lærde Sager. Hvilket er gandske rigtig,
og giver det Maat. Og at der for Resen findes flere
Bøger i dette Karen Brahens anseelige Bibliotek,
end som de, der findes paa den af Lauritz Lind ud-
givne trykte Fortegnelse derpaa, er vitterligt, og han
selv lader sig forstaae dermed i Slutningen af Fortalen
i disse Ord: Men som dette Verk fandt i adskillige
Maader forbedres, og man denne Gang ikke havde mere
re Tiid og Lenlighed dertil, da dersom der skulde findes
flere Ensthavende, end der er Exemplarier trykte til,
og det skulde blive fornøden at udgive dette Verk engang
paa

at det samme skulde blive til en stedsevarende
 Ihufommelse uadskildt. Dette Bibliotek,
 som

M

paa nye igien, lover jeg med Tiid og Leylighed at
 forbedre det med flere Bøgers Antegnelse, saa og
 med at udføre lærde Folkes Levnets, Historie vidtløf-
 teligere og det lige ud til vore Tider. At jeg ikke
 skal tale om visse Bøger, som ere saa rare at over-
 komme, at de neppe ere at opveie med Guld, saa
 har det og ikke heller mueligt, at faae alle de trykte
 Skrifter opspurdte og sammensamlede, som ere trykte
 her i Dannemark siden Bogtrykkeriets Istandsættelse og
 Opkomst her i Riget, som man regner fra 1495 da den
 allerførste Danske Bog, som er Mag. Christen Peder-
 sens Danske Kronike paa Riim, første Gang blev trykt
 af den allerførste Bogtrykker i Dannemark Gotfried von
 Ghemen i Kjøbenhavn Aar 1495, som fand sees af et
 Riim, der staaer til Slutning i samme Bog.

M. firæ hundrede halvfæmtæsinne tyvæ

Paa fæmthæ Aar ieg vil ey lyvæ,

Eha vor thenne Krønnicke tryckt aff ny

Wed Godfrid aff Ghemen i Kjøbmanhaffn By.

See herom Lauritz Terpagers Dissertat. de Typo-
 graphia Natal. in Dania, Danske Magazin Tom. I.
 pag. 28. Conf. etiam Mag. Lauritz Lind i Fortalen
 til Karen Braches Bibliotek den 3die Side, hvor jeg
 haver dette at erindre, at den gode Magister ikke rigtig
 haver i Agt taget den gamle Orthographie, som findes i
 Kroniken selv, hvilket er en Hoved-Fehl i Antiquitæ-
 ten, som jeg et andet Sted forhen haver anmerket,
 dette fand man best erfare, naar man vil paatage sig
 den Umage at sammenligne Linds fire anførte Stro-
 pher af Kroniken med dem, som findes anførte i det
 Danske Magazines I Tom. pag. 32. hvilket jeg ha-
 ver

som hun saaledes havde arvet efter ovenmeldte
sin Møster, haver hun selv Tid efter anden
med

der efterfulgt. Jeg fand ikke ved denne Lejlighed und-
lade, at meddele Læseren denne Efterretning om denne
overmaade rare Bog, ja een med de allerrareste, som
findes i det Danske Magazins I Tom. pag. 28 i føl-
gende Ord: Den Danske Rim-Kronike, trykt i
Kjøbenhavn hos Gotfrid af Gemen. 1495 in 4to.
23 og et halvt Ark. Denne Bog fortjener at
kaldes et Monument i det Danske Sprog, og
det saa meget des mere, siden den, saavidt man
veed, er den allerførste Danske Bog, som i
Danmark er trykt, og følgerigen een med de al-
lerrareste, ja saa rar, at ikkun saa skal rose sig
af at have seet den. Udi Hr Conferens-Raad
Kostgaards smukke Bog-Samling findes et gands-
ke heelt og godt Exemplar, som har tient os til
denne Efterretnings Meddelelse. Det samme
har 1586 tilhørt Frue Anne Jul Erich Lyffes,
og 1588 d. 8 October er det foræret til Jørgen
Kaas Emmichsøn af hans Farbroder Niels Kaas
til Danisgaard. Vel er denne Rim-Kronike nogle
Gange paa ny oplagt, saasom til Malmø 1534, og
Kjøbenhavn 1533, 1555, 1573, og 1613. Men al-
le disse Oplag ere snart lige saaielden at see, som U-
originalen selv, og fand derfor ikke betage den noget af
sin Rarhed. Det er at undre over, at ingen i de nye-
re Tider har paataget sig at oplegge denne Bog, som er
saa rar, at den engang paa offentlig Auction haver for-
sket 7 Rixdaler, og er den ældste Danske Bog, man
har til den Danske Historie. Hvad Oplaget af denne
Bog angaaer, da ville nogle, at derforuden de ovenan-
førte Oplag skal være en Edition af Rim-Kroniken
trykt til Malmø 1504, men det er gandske vist en Feil,
som

med flere Bøgers Tillegelse meget forøget, og ligeledes til en ævig Erindring af saa fuldkoms-

M 2

men

som har sin Oprindelse af et Exemplar, hvori de tre XXX i det Mars Tal MDXXXIII have været udslattede, ligeledes tviles meget om tre andre Editioner af Rim-Kroniken, som skulle være udfomne i Kjøbenhavn 1501. 1504 og 1541. Den første anføres af Bartholin de Script. Danor. pag. 10. iblandt Anonymorum Skrifter. Den anden af Terpager de Typogr. Natural: in Dan. pag. 6. Den tredje af Struvio Biblioth. Histor. pag. 721. Den Edition af 1533, er, næst den første, den rareste, og findes ingensteds nævnet af Bartholino, Mollero, Sibbern &c. ei heller i Resenius og Karen Brahes Biblioteker. Man finder et Exemplar deraf paa det Kongelige Bibliotek. Det samme er formeret med Kong Hanses Historie, som den navnkundige Ridder Hr. Erik Krabbe skal være Autor til. Bag udi Bogen læses Kong Friderik den 1stes Privilegium derpaa, som 1532 er givet Bogtrykkeren Hans Dinggaard, hvilket, siden det ikke findes i nogen af de andre Editioner, og det derhos stadfæster det, som meldt er, er det Ord til andet indført i det Danske Magazin Tom. I. pag. 29. men uanset det Hanses Historie, eftertrykt udi Malmø, 1534. Heraf sees, at Resenius udi Fortalen til den Indiske Lov paa Tydsk, og de andre, som følge hannem, tage merkelligen feil, naar de foregive, at den Edition 1555. er den første, som med Kongning Hanses Historie er forøget. Af den Kjøbenhavnske Edition 1555. har en Svensk Patriot, som haver meent, at vdrer Rim-Kronike, da først var skreven og udgiven til sin Nations Forhaanelse, taget Anledning at skærpe sin Pen imod

de

men et Dansk Bibliotek, som ei endnu henseens
de til saa stor en Samling af Danske Bøger
paa

de Danske og 1558. til Stockholm ladet trykke nogle
Stykker af denne Danske Krønike, nemlig fra Kong
Waldemar III. til Kong Hans inclusive, og derhos
føiet en Giendrivelse paa Svenske Rim, kaldet: En
liten Crønike och skemtig for the Danske &c. in 8vo.
Hvad dens Autor angaaer, da giver han ingensteds i
Bogen sit Navn tilkiende, dog kand man let merke, at
han haver været en Munk eller geistlig Mand, deels
efterdi han berømmer de Konger, der have gjort vel
imod de Geislige, og laster dem, der have bestaaet
de sammes Myndighed, deels fordi han med Flid an-
teener adskillige Munk-Ordners Opkomst og endes
Klosteres Stiftelse her i Danmark. Der gives vel no-
le, som tilskrive den berømte M. Christiern Pedersen
Canik i Lund denne Krønike, saasom i Karen Bra-
hes Bibliotek pag. 141. ligeledes Möller in Specileg.
Hypomn. de scriptis Dan. pag. 11 men med hvad Grund
maa de selv see til. Ellers bliver det nok troehæret,
at Forfatteren efter den almindelige Menning, som Re-
senius anfører i Fortalen til Erik Krabbes Version
af den jydsk Lov, haver været en Munk i Cöns. Kloster,
og at hans Navn haver været Broder Niels eller Ni-
gels, som han kaldes paa Titelen og i Fortalen til en
Plat-tydsk Oversættelse af den Danske Rim-Krønike,
som dette Manuscript som er in Folio skrevet for 1550.
Conf. Joh. Mölleri Itagog. ad Histor Cher. Cimbr.
Part. I. P. 33. 285. Sibbern Bibliothec. Histor P. 29.
dens Titel findes antegnet i det Danske Magazin
Tom. I. pag. 30. hvora et Exemplar in Manuscripto
giemmes paa det Kongelige Bibliotek), helst efterdi han
taler om Cistercienser-Ordenens Oprindelse, om 80
54

paa et Sted haver i Danmark haft lige, af
en gudelig Drift til en gudelig Brug hengivet,
M 3 OG

ts: Klosters Bygning og nævner hvilke af Kongerne der
i Sors ligge begravede &c. Bogaens Titel er denne:
Hær begynner then Danske Krønnicke well offuer-
seet oc ræth. Jeg haver eragtet det for nyttigt og be-
hageligt, saa omstændelig at anføre disse curieuse og uge-
meene Efterretninger om denne overmaade rare Bog,
som findes i det Danske Magazin med stor Indsigt og
Flid optegnede i den 1ste Tome pag. 28-32, og om
man vilde indvende her imod, at det var ufornsødent og
unøttigt, siden de ere anførte i saa ny og almindelig en
Bog, da haver jeg den Ære dertil at svare, at mueligt
denne Bog fand geraade dem i Hænderne, som enten
ikke have læst eller eiet det Danske Magazin, saasom
det nu er voret til et temmeligt stort og kostbart Verk,
og formedest de ofte forekommende gamle og ikke for en-
hver Læser, som ikke haver Lust eller Saalmodighed til
Old-Sager, interesserende Documenter, ikke er efter
enhvers Smag, endskøndt rette Elskere af deres Fæ-
derneland og ægte Kiendere af Historiske Videnskaber
indsæe dets ugemene Nytte, og fand dette her med god
Høje tilegnes hvad som dette anseelige Sælskab haver
skrevet i Dedicationen til høvsalig Kong Christian den
Siette i det første Bind af det Danske Maagazin:
"Saa lidet som een fand have Lust til alle Retter, saa
"lidet fand og et hvert Stykke i saadanne Blandings-
"Skrifter ventes at behage enhver, da een finder Smag
"i det, som en anden haver Afsmag for, og tværtimod,
"det, som hin forfæede, læser denne med Lust og Be-
"gierlighed. Er det ogs da ikke mueligt at indrette vort
"Arbeid efter alles Smag, saa haabe vi dog at have
"lempt det efter de ret skionnendes, og indrettet det til
"Nyt"

og testamenteret der til det bemeldte Adelige
 Jomfrue-Kloster i Odense. (f) Man finder i
 denne anseelige Bog-Samling alle slags trykte
 Danske Bøger, som og en temelig Del af
 curieuse og til dels rare Manuscripter, som
 man fandt see af Fortegnelsen paa dette Karen
 Brabes Danske Bibliotek, som Mag. Lauritz
 Lind udgav i Kiøbenhavn Aar 1725.
 4to paa Dansk (g) i dette Biblioteks Catalogo
 staae

“Nytte for mange, i det vi have meddeelt noget af alle
 “Slags, ligesom mange Dætter fremsettes paa et os
 “fentlig Bord, at enhver deraf fandt tage, hvad han
 “nem helst tiener og fornøier.” Da som jeg gjør mig
 det Haab, at min Bog formedelst dens curieuse Ind-
 hold, og efterdi intet af det Slags forhen er udgivet
 paa Dansk, vil efter Formodning med Fortrydelse
 blive læst af mange, derfor har jeg givet denne op-
 perlige Efterretning om denne allerrareste Danske
 Sted i denne min Samling, for her at fornøye dens
 Indring, saakom meget saa have læst eller set denne
 rare Bog, og ikke enhver saa ligesaa den at see, det
 fandt derfor være til Nytte, at man her igien fandt saadant
 Kundskab om denne rare Bogs Indhold, hvorefter
 om ingen nøyagtig Efterretning findes i trykte Bøger,
 siden i det ovenmeldte umisselige og usfatterlige Danske
 Magazin.

(f) See Lauritz Linds Fortale til Karen
 Brabes Danske Bibliotek og Jacob Bircherods
 Indledningen over Fruen Anne Gise til Hvidkilde i
 Indledningen af hendes Personalia pag. 48. som staaer trykt
 foran i Karen Brabes Danske Bibliotek.
 Thure-Gyuzc. Dan. Literat. pag. 31. Conf.

staae Bøgerne optegnede i visse Classer efter deres Indhold og dertil findes føjet de lærde Mænds korte Levnets Historie, som enten selv have gjort Bøgerne eller og oversat dem af andre Sprog i det Danske. Jeg maae nu efter min vedtagne Skik og Sædvare anføre de Lærdes prægtige Domme om Hende:

M 4

Mat-

(g) Frøf. Anne Gise, da hun havde forskaffet sig saa anseelig og stor en Samling af Danske Skrifter, som neppe fandtes andre Stæder, saa havde hun sat sig for at lade en Fortegnelse over dem ved Trykken udgaae til Fædernelandets og Sprogets Røds, og derfor ombedet den Salig Doctor Jacob Bircherod Theologiz Lector og Professor paa Odense Gymnasio at forfatte en Catalogum derover, som ogsaa efterkom denne hendes Begiering, men, som hun imidlertid døde, kom dette Forehavende da ikke til Endelighed, førend omstodet, da Frøken Karen Bræhe, baade for at fuldføre det, som hendes Sal: Møster havde i Sinde, saag for at efterfølge andres Exempler, der ligeledes have foræret Biblioteker til offentlig Brug, anbetroede Mag: Lanritz Lind D: Jacob Bircherods Manuscript, saa og en Fortegnelse paa de Bøger, som hun selv havde tillagt, til den Ende at han skulde videre igienemsee, sætte det i god Orden, og befordre det til Trykken, som og skeede, og tillige efter Tidens og Lejlighedens Omstændighed forbedrede det, besynderlig i de lærde Mænds Levnets Historie efter hans egen Beretning derom i Fortalen til Karen Bræhes Bibliotek, læs og tillige Bircherods Fortale, som staaer for hans Lig: Prædiken over Fr. Anne Gise indlemmet i Karen Bræhes Bibliotek.

Matthias Henric: Schachtius Rector i Kerteminde taler saaledes om Hende. Ipsa nobilissima hæc Virgo variis incumbit Ingenii Speciminibus, quæ sub calamo adhuc fundant, ut amicus mihi retulit. D. e. Denne meget ædle Frøken arbejder paa adskillige *Specimina*, hvilke hun endnu haver under Hænder, og ikke ere fuldførte, som en god Ven haver fortalt mig (h).

Mag. Lauritz Lind giver os denne Afbildning paa hendes store Fortienester og overflødige Dyder hun rigelig var begavet med i disse prægtige Ord: At vore Tider ey heller fattes for saadanne Personer (nemlig som de i Kirkes Historierne formedelst deres Gæmildhed til Templers og Klosters Opbyggelse paa deres egen Beføstning til Guds lande Kundskabs Udbredelse og Gudsfrygtigheds Øvelse særdeles berømmede *Marcella, Placidia, Pulcheria, Eudocia, Chroyldis, Theodelinda, Edilberga, Gisla &c.* med hvilke han i Betragtning af Karen Brabes oversmaaede store Vældædighed med at stifte et adeligt Jomfru-Kloster i Odense og dertil at forære sit skønne Bibliotek, gjør Sammenligning) beviser i Gierningen den berømte

(h) Vide Specimen ejus de doctis Danicæ Mulieribus in Novis Liter. Mar. Balthic. & septentr. 1700. pag. 215.

rømmelige og i den Himmelste Lærdom
 høyplyste, Søvedle og Velbaarne Frø-
 ken Karen Brabe, hvilken som Sun na-
 turligvis haver sin Herkomst af dend vidts-
 berømte, ypperlig, ældgamle, Brabers
 Adelige Familie, saa er hun ogsaa herlis-
 gen ziiret med den Aandelig Edelhed,
 som endnu er den fornemste, hvoraf Sun
 ogsaa har ladet seet øyensynlige Prøver, i
 det hun af en gudelig Drift, har anstiftet
 et adelige Jomfrue-Kloster i Othense, til
 hvilket Klosters Ziirat og Nytte hun for-
 uden andet ogsaa haver foræret sit berøm-
 melige Bibliotek af Danske Bøger bestaa-
 ende, som hun mestendeel haver arvet ef-
 ter sin Sal. Møster Velb. Anne Gise, og
 selv siden med flere Bøgers Tillægelse fors-
 øget, og fremdeeles vel agter at forsøge,
 om Gud under Hende længere at leve, hvil-
 ket man af Hiertet ønsker, saa vel til denne
 gudelig Anstalts desto bedre Opholdelse,
 som til andre gudelige Forsætters Fuldfø-
 relse, som dend Velbaarne Frøken kand ha-
 ve i Sinde til Guds Æres Forfremmelse,
 og Sødernelandets Gavn. (i).

(i) See hans Fortale til Karen Brabes Biblio-
 tek 1ste og 2den Side.

Cancellie-Raad Jochum Wielandt fals
der hende dend berømmelige og lærde Tom:
frue Karen Brahe (k).

Det vakkere og jirlige Vers, som Mag:
Zans BircheroD opsatte den lærde Profen
Karen Brahe til Ære, da Catalogus paa
hendes Danske Bibliotheqve blev til Trykken
befordret og staaer foran i hendes Danske Bis
bliotek, trykt i Kiøbenhavn 1725. strax efter
Mag. Lauritz Linds Fortale, saasom det afs
skildrer; Hendes Roos, tager jeg ikke i Betænk
ning, at anføre det iblandt de andre lærde
Mænds Elogia om Hende; Verset er esters
følgende:

Salvbede Dannemark lev op udaf din Æste,
Man tænkte, at din Priis var lagt i

Mulden her,
Men see! nu synes jo din Ære flux at braste,

Og gamle Tiiders Dyd at spiire frem igien.
De fleeste meente at der aldrig noget kunde,

Som got var, komme fra dit lidet Nazareth,
Men see det viises her i Gierning nogentunde,

At Værdoms Elskere er icke uddød her.
Skiont Værdoms rare Sæd er gandske tynd i

Norden,
Og Kierlighed til den er her forfrussen snart,
Skiont

(k) Wielandts lærde Tidender 1725 pag. 131.

Skiont Legemet af den et Sceleton er vorden
 Dog findes de, som i dends Belstand tager
 Part.

Om Phœnix skrives, at naar den her icke
 meere

Kand leve, men til Stov og Aske falder hen,
 Da, skiont der af dens Slegt en findes Døtre
 fleere,

Den efterlader dog sin Lige strap igien;
 Er Phœnix gandske rar i Verden til at finde;

Vor ANNA GIÖE var og rar i hendes Tiid,
 Thi staar og hendes Noos hos os i friske Minde,
 Som ANNA tiente hun sin Gud med største
 Gliid.

De Edle GIÖERS Slegt var snart uddød af
 Jorden,

Og deres rare Navn en kunde findes meer,
 En Jomfru gjorde dog, at det i vores Norden
 En sluktes ud, som man af disse Blade seer.

Lad Anna Dacier i Romeres Bedrifter
 Og Grækers Poësie sig gandske grave neer,

Vor ANNA GIÖE Hun i gudelige Skrifter
 Fornøiede sit Sind og agtet intet meer.

Elig Dyd af Hende og vor KAREN BRAHE
 lærte,

Thi kunde denne Skat en gives bedre Pen,
 Hvad Hendes Møster til saa good en Brug for-
 ærte,

Eil Jomfru-Klosteret forærte Hun igien.

Saa

Saa stoor som hendes Noos for dette maatte
 blive,
 Da Hun ved Døden gif sin Gang fra Værs
 den hen,
 Saa stoor er og din Priis, mens du er her i
 Live,
 Og Tacken bliver dog, endskiondt du døer,
 igien,
 Om hver een Steen udi dit Kloster kunde tale,
 Og hver en Bog din Noos fortolke som en
 Mand
 Din Priis de kunde en tilstræckelig afmale,
 Den beste Pen din Dyd en ret afsildre kand:
 Saa vist som alle maa din store Dyd tilregne,
 At du har dette giordt til manges største
 Gavn,
 Saa vist vil Himlen selv og Himlens Herre
 regne
 I Livsens Bog og paa den hvide Steen dit
 Navn.

Thura giver hende denne Ære-Titel: *Virgo
 nobilis, generosa, celebris & erudita*. d. e.
 En adelig, af høy Byrd og Herkomst,
 berømmelig og lærd Frøken, og meget værs
 efter nævnes hun: *Nobilissima Cænobii &
 Bibliothecæ Præses d. e.* En meget ædel Pa-
 tronesse for Klosteret og Biblioteket (1).

(1) *Thura Gynæc. Dan. Literat.* pag. 30. 31.

Det Kongelige Danske Sælskab, tillegger hende Navn af den berømte Frøken Karen Brahe, som har givet det Danske Bibliotek til Odense Jomfru-Kloster, hvilken Titel igientages paa tvende andre adskillige Stæder (m).

Sr. Assessor *Tycho de Hofmann* melder om Hendes Gæmildhed med Odense adelig Jomfrue-Kloster i disse Ord: (n) **KAREN BRAHE** d'Oestergaard, Fille de *Prebiorn* érigea le 8 de *Novembre* 1716 la *Maison* qu'elle avoit à Odensé, nommée la *Maison Episcopale*, en Couvent, de Filles de qualite, qui sont obligées de suivre les reglemens de celui de *Roskild*. Elle donna à ce Couvent une bonne *Bibliothèque* &c. d. e. **Karen Brahe** til Oestergaard, en Datter af *Prebiorn*, hun stiftede d. 8de *Novembr.* 1716 et *Frøken-Kloster* i Odense af sin Gaard, hun eiede der paa Stedet, kaldet *Bispe-Gaarden*, hvis Kloster Frøkenere ere forbundne at efterleve den samme Reglement og Forskrift, som de i *Roskilde*, hun haver givet et smukt Bibliotek til dette Kloster &c.

323

(m) See det Danske Magazin Tom. II pag. 162. Tom. III pag. 25. Tom. IV pag. 325.

(n) *Hofmans* Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. VI pag. 26.

Jeg vil og ved denne Lejlighed hertil føne de Værdes Elogia over dette hendes Danske Bibliotek:

Schachtius taler saaledes om det: Bibliothecam insignem librorum imprimis danicorum & germanicorum in prædio avito Hvedholm instructam servat & auget, ex qua supra citata Manuscripta, in promeritam laudem eruditarum in Dania fœminarum, depromimus. d. e. Hun haver et anseelig Bibliotek i besønderlighed af Danske og Tydske Bøger paa sin Fæderne-Gaard Hvedholm, som hun med flere Bøger forøger, af hvilket Bibliotek vi have udtaget de ovennævnte Manuskripter til de lærde Danske Fruentimers velsortiente Noos (o).

Jacob Jensen Bircherod kalder det et Bibliotek af Danske Bøger saa fuldkommen af Velbaarne Anne Gise til Gudstyggheds Ovelse samlet, som ey af nogen anden skeet er (p).

Mag: Lauriz Lind melder til dette Biblioteks Noos disse Ord: " Dette er da det Bibliotek, som tillige med sine Egene berømmes i *Matth: Hent: Schachtii Specim: de Erudit: Dan: Mulieribus*, som findes i *Nov: Lit.*

(o) *Schachtius* i. n. c.

(p) *Bircherods Personalia* over Anne Gise bag ved hans Lig-Prædiken i Karen Brøbes Bibliotek pag. 42.

" Liter: Mar: Balth: 1700 mense Julio, pag:
 " 212. 215. og som dend Sal: Velb Anne Siøe
 " saae nok at hun havde saadan Samling af
 " Danske Skrifter, som neppe fandtes andre
 " Stæder, saa havde Hun sat sig for at lade
 " en Fortegnelse over dem ved Trykken udgaae
 " til Fædernelandets og Sprogets Røds 2c. og
 " noget derefter siger han: Og som her fins
 " des alleeneste Bøger, som ere skrevne i det
 " Danske Sprog, men ingen som ere skrevne
 " paa Latia, da fand dette Verk (nemlig For-
 " tegnelsen paa Karen Brabes Bibliotekes
 " Bøger, som efter andres Exempler, der lis-
 " geledest have foræret Biblioteker til offentlig
 " Brug, overdroeg det til Lauritz Lind at
 " befordre det til Trykken) tiene en Patriot li-
 " gesaaledes, som *Sieur De La Croix du Maine*
 " med sit Bibliotheqve, som er udgivet i Pa-
 " ris 1584 in Fol. og indeholder alleeneste For-
 " tegnelse paa de Skrifter som ere skrevne i hans
 " Moders-Maal, Fransøst iligemaade *Anton*
 " *Verdier* med sin Bog, som ogsaa under Ti-
 " tul af *La Bibliotheqve* er udkommen i Lyon
 " 1585 in Fol: og *Claude Sorell* med sit La-
 " Bibliotekve Francoise og mangfoldige an-
 " dre, hver med Fortegnelser paa Bøger i sit
 " Sprog, have søgt at tiene deres Fæderne-
 " Land. (q).

Det:

(q) See hans Fortale til omtommeldte Karen Bra-
 hes Danske Bibliotek 2den 3die og 4de Side.

Dette Bibliotek erindrer og en Præst navnlig Magister Matthe i sit Dedications Brev til Frøken Karen Brabe, som staaer foran i det Udtog og Danske Oversættelse af Gassendo og Resenio om Tyge Brabe, hvilken med Tilleg og Anmerkninger af Monfr. Oluf Bang er forbedret og formeret, findes af Manuscriptet indført i hans Danske Samlinger (*) i disse Ord:

Velbaarne Jomfrue hvo fand det og bedre

Et lidet Herberg for en Frende at indrømme,
Som i jers Vre-Krands bær denne Roes-

Ud Danske Skrifter her saa tryk en Giem-
me fandt.

Albret Thura rooser baade Karen Brabes usignelig store Gavnildhed med sit Bibliotek at testamentere til Odense Jomfrues-Kloster, som og Biblioteket selv i disse Ord: Huic Gynæceo (vulgo Jomfru-Klosteret dicto) nuper pio & mirabili profus instituto legavit Bibliothecam suam Danicam, Libris patrio idioma intra & extra Daniam, ab ipsa Typographicæ artis Origine impressis, multo locupletissimam, quam hæreditate jam pridem obtinuerat à Nobiliss. Matrona, Anna Giæbe-

(*) Bangs Samlinger Tom. II Cap. IV. VII Stykke
Pag. 559.

beata sua Matertera, à se vero postmodum auctam. Inveniuntur in instructissima hac suppellectile omnis generis & argumenti Libri impressi pariter ac MSSi, quos indies supplere & augere satagit Nobilissima Cænobii & Bibliothecæ Præses. D. e. Til dette Adelige Jomfrue-Kloster haver hun nylig af en gudelig og aldeles forundrings-værdig Drift testamenteret sit Danske Bibliotek som er meget talrig paa Danske Bøger, trykte i og uden for Danmark fra Bogtrykkeriets første Begyndelse, hvilket Bibliotek hun ved en Arv havde for nogen Tid siden bekommet af hendes Salige Møster Anne Giøe, men af hende siden efter tørgøret. Der findes i dette anseelige Bøgers-Sorraad trykte Bøger af adskillig Slags og forskjellig Indhold, som og af Haandskrevne Bøger, som den meget ædle Præstesse for dette Kloster og Bibliotek beflitter sig paa daglig at forbedre og forøge. (r)

Assessor *Hofmann* faldet det une bonne Bibliothèque, où se trouve entre plusieurs Manuscrits, sur-tout un Recueil de Livres, la plupart desquels elle avoit hérites de sa Tante *Anne Giøe*, & qui sont imprimés en Danemark D. e. Et smukt Bibliotek; hvor der

N

iblandt

(r) *Albert. Thurz. Gyuzc. Dan. Literat. pag. 31.*

iblandt en Mengde andre Manuscripter ogsaa findes en Fortegnelse paa de Bøger, som hun til største Deels havde arvet efter sin Møster Anne Gise, og som ere trykte i Danmark. (s)

Det Kongelige Danske Selskab kalder det det skøne Danske Bibliotek. (t)

Nu maae jeg til Slutning opregne Hendes Skrifter, som hun i sine yngre Aar haver udarbejdet, og som i Manuscript ligge forvarede i Hendes Bibliotek 1) *Nicolai Hunnii* Fortegreb af det man skal troe, paa Dansk oversat. MSt. i 4. 2) Et Udtog af *Lutheri Commentarius* eller Forflaring over *Epistelen til de Galater*, paa Dansk i MSt. ligeledes i 4. og andet mere. (u)

(s) *Hofmans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark* Tom. VI pag. 36.

(t) *Danske Magazin* Tom. IV pag. 325.

(u) Disse tvende Manuscripter udarbejdede af *Karen Brahe* anføres *Toura in Gynæc.* Dan. Lit. pag. 31 men findes ikke paa *Karen Brahes* Bøgers Fortegnelse iblandt de haandskrevne Bøger.

§. XI.

Sophie Brahe en Dansk adelig Dame, født 1556, (a) Hendes Fader var Otte Brahe til Anudstrop, Danmarks Riges Raad og Befalingsmand paa Helsingborg Slot: Hendes Moder Frue Beate Bilde, som nogen Tid var Hofmesterinde hos Dronning Sophia. (b) Hun var Søster til den berømmelige og navnkundige Tyge Brahe (c), en uforlignelig Astronomus og Mathematicus,

N 2

og

(a) Dette slutter man sig til paa Gassendi Ord, som beretter, at hun var ti Aar yngre, end hendes Broder Tyge Brahe, og saaledes den yngste af alle sine Syndskende: Gassendi Ord herom ere disse: Ex filiabus auctem (sc. Otthonis Brahe) dicenda præsertim Sophia, quæ decennio post Tychonem nata &c. vid. Gassendi vit. Tychon. Brahe Hagæ comitum 1655. in 4. p. 2.

(b) Danske Magazines tredie Bind pag. 15. Hofmans Tabl. Genealogiqu. de la Famill. de Brahe sexieme Partie for ved pag. 1. denne Otte Brahe til Anudstrop var Danmarks Riges Raad, 1558 Lehnsmænd paa Guddom, og 1571 Befalingsmand paa Helsingborg Slot hvor han og døde 1571, han havde med sin Frue Beate Claus Datter Bille af Lungsgaard 10 Børn, 5 Sønner, og 5 Døtre, af Sønerne vare Tyge Brahe den berømmelige og navnkundige Astronomus. S. Hofman l. c. og Wielandts nye Tidender om lærde og curieuse Sager for Aaret 1725. N. 9. p. 129.

(c) Tyge Brahers Liv og Levnet er forteligen beskrevet

og uden Modsigelse den største i sin Tid udi
Denne Videnskab. Hun som den yngste af alle
sine

bet af D. Joh. Jessenius á Jessen i en latinsk Tale, han
haver holdt ved Tyge Brahes Ligbegængelse, og er
trykt til Prag, 1601. 4. derefter til Hamborg sam-
me Aar, og siden tillige med Gassendi Vita Tychonis,
hvor den er at finde pag. 224-235. og er paa ny ind-
lemmet i Observat. Miscellan. Lips. 1713. Tom. I.
pag. 624. sq. Efter ham haver Petrus Gassendus Ren-
aelig Professor Matheseos i Paris skrevet Tyge Bra-
hes Levet, som han havde samlet saavel af Tyge Bra-
hes egne Skrifter, som af Jessenii Oration, og de
hannem fra D. Oluf Worm, Ceorg. Frommii, og an-
dre lærde Mænd i og uden Danmark tilsendte Eftertel-
ninger, og er udfommet paa Latin under denne Titel:
Tychonis Brahei, Equitis Dani, Astronomorum Cory-
phæi Vita, trykt først til Paris 1654. og siden deref-
ter til Haag samme Aar 1654. og findes paa ny oplagt
i Gassendi opera in Folio i den ste Tome, men langt
urigtigere, end de enkelte Oplage. Petrus Johannes
Resenius Etats-Raad, Præident i Kiøbenhavn og Pro-
fessor paa Universitetet haver af Gassendo og andre gjort
en Samling om Tyge Brahes Levet, som han haver
føiet til sin Inscription. Hafniens. trykte Aar 1668 pag.
310. sq. og er Aar 1677 for sig selv aparte trykt i Henr.
Wittenii Memor. Philosoph. Renov. Decad. I pag. 5-17.
Joh. Mollerus haver og indført Tyge Brahes Levet i
hans Cimbria Literata Tom. II pag. 103-118. Mag.
Malthæ haver gjort et Udtrøg og en Oversættelse af Gassen-
do og Resenio om Tyge Brahes Liv og Levet, som
med Tillæg er forset og forbedret af Monfr. Oluf Wang
og indført i hans Samlinger Tom. II pag. 88 261-
435. sq. Hr. Assessor Tyge Hofman haver og udgivet Ty-

sine Snyfende elskede bemeldte hendes ældste
 Broder Tyge Brahe mest af alle sine Snyf-
 skende, (d) og han igien hende, (e) for den sto-
 re

N 3

Tyge Brahes Levnet i sine Port. Historiques des Hom-
 mes illustres de Danmark VI Tome pag. 2-30. en skøn
 Efterhøst, som de andres Lærde Glid haver efterladt sig,
 om Tyge Brahes soriae Levnets Omstændigheder og
 en heel Hob ugemene Efterretninger, hvoraf ifkun saa
 tilforne ere den menige Mand bekiendte, samt god For-
 raad af alle Slaags did henhørende Materialier findes
 opsamlet og samlet af det her florerende Kongelige Dan-
 ske Selskab i det Danske Magazin Tom. II pag. 161-
 372. de, som i kort Begreb med saa Ord have meldet
 om Tyge Brahe ere iblandt andre *Joh Frid. Weidle-*
rus in Histor. Astronom. Witteb 1741. pag. 383-393.
Jac. Phil. Tomasin. Elog. Ao. 1630. pag. 242-251.
Paul. Freher. Theatr. Eruditor. pag. 1495-1497. Adr.
Baillet. Tr. Gallic. de Satyris Personalibus Tom. II
pag. 196-199. Moller. Hypomnem. ad Alb. Libr. de
Scriptis Danorum pag. 449-455. Holberg i sin Dan-
marks Historie Tom. II pag. 540. 550. 572. 573. 576.
 577. 774. 775. 776 583 907. Flere, som have
 forteligen meldet om Tyge Brahes Levnet og Skrifter
 opregner *Mollerus* saavel i sine Hypomnem. pag. 454.
 455. som og udførligere i sin *Cimbria Literata* Tom. II
 pag. 106. 107. de Lærdes Elogia om Tyge Brahe
 ere med stor Glid og Læsning sammensankede af *Joh.*
Mollero Cimbr. Literat. Tom. II pag. III-III5 og hist
 og her i det Danske Magazin l. c. ligeledes ere de op-
 regnede af *Thom. Popeblount in Censura Auctorum*
 pag. 789-791.

(d) Det seer man saavel af hendes Latinste Vers til
Erik Lange, som siden bliver indført, som og af hen-
 des

re Tilbøielighed hun havde til de samme ^Udenſkaber, ſom han, ſaasnart han fra ſine ^Udenlands-Reiſer var hjemkommen, haver hun holdet ſig til hannem, for deels at hielpe ham, deels at lade ſig underviſe af ham, og det ſaa vel paa Knudſtrop, ſom ſiden han kom til ^Hveen, fornemeligen, ſaa længe hun endnu var Jomfru, og eſterat hun blev Enke eſter hendes førſte Mand. (f) Saa vidt man fand giette ſig til, er hun bleven gift 1578 eller 1579 med Otte Tot (g) til Eriksholm i ^Sſcane, hvor

des Brev til hendes Søſter, indrykket i det ^Danſke Magazin 3die Bind Pag. 49. hvor hun betiener ſig af diſſe Ord: "Hvad lod ſkriffue mig ett Brev till, men "hvad laa ſig, och lod mig vider all hans ^Lielighed, "Gud være hannom god i det evige Rige, for all det "hvad var mig god aff Hiertet, och haſſde för Om "hugelse och vnde aff alt, hvis mig gik til Mode.

(e) Det ſeer man atter af hendes Brev p. 48 50. ſom og af de Breve Tyge Brahe til ^Holzg. Keſers Frands og andre ſine gode Venner i Danmark eſter ſin Udreiſe haver ſkrevet, hvori han vil have ſin Søſter Sophie deelaatiagjort i alt det, ſom han ellers ſer andre vil have holdt hemmeligt. ^Danſke Magazin 3 Deel pag 15.

(f) ^Danſke Magazin l. c.

(g) Han blev Ridder og Danmarks Riges Raad, en belfortient Mand, af ſit Fæderneland, og døde 1658. imod ſine 80 Aar gammel. See N. Ped. ^Kinſtrups Lige prædiken over Hr. Tage Tot, trykt i ^Riſbenhøvn 1666 Hofm. Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark 2den Part p. 63-64. ^Danſke Magazin 3die Deel p. 16.

hvor hun og i Aaret 1580 d 27 Maji fødte til Verden sin første og eneste Søn Tage Tot til Eriksholm. (h) Efter nogle Aars Ægteskab døde Hendes Husbonde Otte Tot. Efter sin Mand's Død haver hun deels taget sine Astrologiske og Elymiske Studeringer vare, deels besittet sig paa, at give sin Søn Tage Tot en anstændig Opdragelse, hvilken hun af de Himmel-Tegn, han var født under, spaaede en besonderlig god Lykke. (i) Ved Eriksholm, hvor hun mest levede, i sit Enke-Sæde, havde hun til sin Lyst en Have, som frem for andre paa de Tider maae have været særdeles smuk, estersom den Hessiske Mathematicus Christoffer Rothman, som i Aaret 1590 var i Danmark for at tale med Tyge Brahe og see de Uraniborgske Indretninger, og da ogsaa besøgte Frue Sophie Brahe paa Eriksholm, fandt den værd at berømme for sin Herre Land-Greven. (k) Under tiden har hun

N 4

for

(h) S. Hofm. Tabl. Genal. de la Fam. de Tot 2 Part imellem 54 og 55, og ligesteds hans Tabl. geneal. de la Fam. de Brahe 6 Part for ved Pag. 1.

(i) See hendes Latinske Vers til Erik Lange, som her fraa bliver anført. Danske Magazin 3 Deel pag. 16.

(k) See Tych. Brahei Epist. Astron. p. 284. hvor Chr Rothman i et Brev til Tyge Brahe af 28 September 1594 skriver saaledes til Frue Sophie Brahes Berømmelse: Hortum sororis tuæ Philosophicæ, Dominæ

for No skyld opholdet sig hos sin Broder paa Uraniborg, hvor hun maaskee først er bleven bekiendt med Erik Lange (l) som var en vels studeret ung Herremand fra Engelsholm i Jylland, en god Ven af Tyge Brahe, og i sær en stor Elsker af Chymiske Videnskaber og den Latinske Poësie. (m) Denne Lange, som hans Person og Studeringer frem for alle andre Adelsmænd stod Sophie Brahe an, (n) fattede hun Godhed for, og forlovede sig med

minæ Sophiæ Brahe, Matronæ perquam solertissimæ & nobilissimæ, illustrissimo Principi ac Domino meo, felicissimæ recordationis, pro dignitate commendassem, si ipsius Celsit. accessissem. Attamen per literas omnia illustriss. ipsius celsit. significavi. Samme herve, hvorudi hun siden havde sin Kæreestes Erik Langes Billed, berømmer hun og selv i sit Latinske Vers til hannem.

(l) Det var ham, som 1584 besøgte Tyge Brahe paa Hveen, og da, foruden en Østerrigsk Baron, bragte did med sig den bekiendte Nicolaum Raimarum Ursinum, som siden blev Tyge Brahes Plagiarius og store Modstandere. See Danske Magazin 2 Deel p. 222.

(m) See Danske Magazin 3 Deel p. 13 Conf. Thura Gynæc. Daniæ Literat p. 32. hvor han falder ham Chymix studiosissimum. At ellers Tyge Brahe ogsaa haver gjort Vers til Erik Lange, som en af sine beste Venner, sees af hans Vers til Jacob Wifeld, som er indført i det Danske Magazin Tom. II. p. 223.

(n) Derom skriver hun selv i sit latinske Vers til ham.

med ham 1590, eller ved de Tider, dog med sin Broders Tyge Brabes Raad og Billie, men uden andre hendes Sndskendes og Beners Samtykke og Adspørsel, hvorudover de bleve hende ganske fortørnede, og vilde haft hende til at staae derfra igien; Men alt dette uagtet, blev hun dog bestandig, og igiennem megen Modgang gif saaledes forlovet hen udi tolv Aar. (o) Efterat denne Forlovelse var skeet, haver Erik Lange forsoiet sig udenlands, for med større Fordeel at fortsætte sine Ehmiske Dvælses, eller rettere for at undgaae sine Creditorers idelige Maning; og saaledes maatte opholde sig uden Riget for Gieldes Skyld, paa sit Guldmagerie havde han opofret den største Del af det han ejede, maatte derudover først forpante sit eget Gods, og siden overlade til sine Creditorer alle de Indkomster, han havde af Bygholin Slot og Læn, som han af Kong Sriderik den Anden paa sin Livs Tid var forlænet med, og imedens han saaledes opholdt sig uden Riget for Gieldes skyld blev Bygningen paa Slottet en holdet ved Magt i sin Stand som det sig burde, og heele Godsset svækket. Hvorudover Kong Christian den Fierde udgav en streng Befaling af Aar 1595 d. 24 April

N 5

pril

(o) See hendes eget Brev i det Danske Magazin Tom. III p. 30. Læs tillige det Danske Magazin Tom. III pag. 17.

pril af det Indhold: At, efterdi Erik Lange nogle Aar foruden Kongens Bevilling, opholdt sig uden Riget for Gieldes Skyld, og dermed giordes Læn af Læn, i det hans Creditorer Indkomsterne oppebar, han ei heller havde holdt Kostienesten af Lænet i nogle Aar enten til Munstring eller ellers Bygningen paa Slottet og Ladegaarden var ey ved Magt holden, han og ikke forsvarede Kronens Bønder, da skulde Detlev Holt hannem til forstkommende Herredage indstævne om han ey havde forbrudt Slot og Læn og derpaa Dom at hænde. (p) Og i Aaret 1590 havde han allerede forhen faaet Kongelig Befaling, at indstille sig til Indlager i Kjøbenhavn, som dog ikke synes at være bleven efterkommet. Og Aaret derefter 1591 fik han en anden streng Kongelig Befaling, hvorudi han forbydes at giøre Fremlaan af det han selv af Kongen var forlænt, og at lade Kronens Bønder besværes med usædvanlige Paaleg. (q) Saaledes var denne store Chymist Erik Lange ved sit Guldmageri og Chymiske Studeringer, hvortil han var bleven alt for meget hengiven, og ved sin Estrelathed i sine Husholdings og Embeds Sager, kom

(p) See Danske Magazin Tom. 3. pag. 17. See videre om Erik Lange Tom. IV pag. 25-32.

(q) See Danske Magazin Tom. IV pag. 258.

kommen i saa flette Omstændigheder, at han ei alene havde tilsat de anseelige Midler og Eiendome, han havde arvet, men Gielden var endog saa høit voren ham over Hovedet, at han maatte søge, paa hvad Maade han best kunde, for en Tid at unddrage sig fra sine Gieldeners idelige Maning og befrygtende Ansald. I den Henseende drog han ud af Landet, dog under det Skin at fortsætte sine Studeringer, og havde dertil forsynet sig med et Kongeligt Reise-Pas. Men da han misbrugte Kongens Naade, blev ude det ene Aar efter det andet, forsonte de Pligter, som den Kongelig Forlæning tilholdte ham, og man merkede den rette Aarsag til hans Udeblivelse, kunde Hans Majestæt ikke længer bære over med ham, men maatte 1594 og 1595 lade ham til førstkommende Herredage indstævne, for at svare til sin Forsømmelse og flette Omgang med Kronens Læn. Erik Lange mødte ikke, men for nogle hans Benner's Forbøn blev Sagen opsat til de Herredage som skulde holdes et heelt Aar derefter, nemlig om Sommeren 1596, da Sagen atter blev udsat til Hans Majestæts Kongelige Kroning i samme Aar. Endnu fremkom han ikke selv, men lod sin Fuldmægtig møde for sig. Paa Hans Majestæts Begne gif Sigvard Grubbe i Rette irrod ham, og blev hannem da endelig af Kongen og Raadet fra-

dømt

domt Bygholm Slot og Læn, som han 1583 af Kong Fridrik II. var bleven forlænet med. Dommen, som d. 21 Septembr. 1596 gif over ham, hvilke giemmes i Original paa Pergament skreven udi det Kongelige Geheim-Archiv findes i Danske Magazin indlemmet. (r) Erik Lange renste ud, som det synes, Aaret 1591. (s) Men da han i tre Aar og derover havde været borte, begyndte Frue Sophie at Fiedes ved Tiden, og, som hun var mest fordybet i Længsel over saadan sin Kærestes alt for langvarige Udeblivelse, gav hun sig til 1594 paa Eriksholm at skrive ham det skionne og vidtsøftige Latinske Brev til, som strax herefter følger. Erik Lange forblev endda Udenlands i mange Aar, (t) og foruden den Sorg Frue Sophie Brahe derover havde, tilsluges hende

(r) See Danske Magazin Tom. IV pag. 259-270.

(s) Danske Magazin Tom. III pag. 20.

(t) Af et Brev, som Tyge Brahe har tilskrevet Holger Rosenkrands fra Wittenberg 5 Dec. 1598 seer man, at Erik Lange kort tilforn har opholdt sig til Magdeborg, da Tyge Brahe reiste der igiennem fra Hamborg. Og af det Brev til Andr. Velleium, som er trykt i Dänische Bibliothek Tom. III p. 190. seer man, at Tyge Brahe samme Tid til Magdeborg haver ved Notarium Publicum forhvervet et offentlig Vidnesbyrd af Erik Lange, som han siden til Prag vilde bruge for Retten imod sin Modstander Nic. Raim. Ursum. See Danske Magazin Tom. III pag. 22.

de mange andre Befymringer, saasom de store Fortredeligheder, som hendes Broder Tyge Brahe blev indviklet i (u) hvorefter han slet maatte forlade sit Fæderneland. Dernest forberedes hendes egen Tilstand Dag fra Dag, deels ved de slette Tider, som indfaldt, deels ved hendes Chymiske Destilleringer, hvorpaa hun satte store Penge til, og derved, ligesom hendes Riæreste, geraade i stor Gield og Bidtøstighed. (x) Saa at hendes ubarmhiertige Creditorer, som dog mest vare hendes egne Brødre og Slegtinge, begyndte at gribe hende an, forfulgte hende med Rigens Eskning, lode gjøre Indførsel i hendes Gods, og betog hende næsten alt det hun skulde leve af. (y) Der

(u) Da Fru Sophie Brahe var med at vidne i den klangeneme Sag imellem Tyge Brahe og D. Gellium Saceridem. See Danske Magazin Tom. II p. 295. 296. 298 -

(x) See hendes eget Brev indført i det Danske Magazin III Tom pag. 28. 29. 31. 45. 47. 51. 52. hvor hun meget væmodig giver sine slette Omstændigheder tilkiende, som hendes Chymiske Destilleringer uden Tvil ogsaa i den Tid, hun var udreist, havde bragt hende i, thi hun melder i samme sit Brev, indført i det Danske Magazin Tom. III p. 52, at hun havde saa meget at bestille med at skrive, studere og distilere, og med det samme distileret sine Penge bort. Conf. etiam Danske Magazin Tom. III p. 22.

(y) Hun klager jammerlig over sine Brødres og Slegting-

ver saadant Uheld faldt hun i Melancolie, hvoraf hun siden fik et farligt Tilfald i sin ene Side (z) derforuden reiste hendes Søn 1599 udenlands, saa at hun slet ingen havde tilbage i Skoane, som hun i sin Nød kunde vende sig nogen Trost, Raad og Bistand af. (aa) Hvorudover, da Hendes Broder Tyge Brahe

tingers Ubarmhiertighed og Haardhed imod hende i sit Brev p. 45. 46. 47. 48. Hendes egen Moders Koldfindighed imod hende i hendes store Nød og Trang, som hun mener, at være skeet efter hendes Endskendes og Slægtings Tilskyndelse, undrer hun sig meget over p. 44 og p. 49. skriver hun, at det gjorde hende meget ont, at hendes egen Moder vilde saaledes uden al Marjas forlade hende.

(z) See hendes Brev p. 48. og Danske Magazin Tom. III p. 22.

(aa) Det bevidner hun selv i sit Brev p. 29. 30. og p. 31 skriver hun meget bevegelig i disse Ord: "Jeg
"jae haeffuer saa gott deraff, att de Anne Bille och Lise
"och Bergette er mig saa hulle, och mene mig saa trolig,
"nu i denne Tid, som Werden haeffuer gaaet mig imod,
"der fand ingen tro, hvor jeg er da om Hiertet, Saa
"de haeffuer icke forlatt mig som andre, Saa icke haeffuer
"i all Sandhed tacket wor Herre derfor med waade Dis
"en, att hand haeffuer gjort mig det gode; Thi ieg reg
"ner Guldhed offuer all Slegt och Biurd och offuer alle
"Penge, GUD beuare dem och laane dem derfor, Jeg
"will aldrig glemme det Gode de haeffuer gjort mig, och
"jeg haeffuer inthet gjort dem" p. 45. lader hun sig for
lyde med disse Ord: "Jeg wid icke, hui ieg skalde dra
"ge der i Landet, der er ingen, der will mig wel, de

he nu var borte, hendes Son udenlands, hendes Ricæreste ikke kunde komme hjem, og hendes andre Venner, som vare hende ugunstige, deels fordi hun holdt sin Broders Parti, deels for den Forlovelses Handel med Erik Lange, deels fordi hun havde sat saa meget til paa Chymiën, havde saa got som alle forladt hende, (bb) blev hun og kied af sit Fæderneland, og reiste omrent 1601 ud, i den Aigt, at hun

baas

“tager io fra mig der, huad ieg haffuer“ og p. 49 skriver hun: Der er alt ingen, der pas paa, huor det gaar mig, de er nu tilfrids, men de haffuer Godsett fra mig ic. og p. 51. § och nu seer J, huad de gior mig i Danmark, Saa jeg haffuer faare saa, der mener mig gott, dog jeg gierne tiende dennem saa mœg, som jeg kunde, de haffuer forfult mig med Estning och saadant andet, og noget derefter skriver hun: Der jeg det fornam, att jeg haffde saadane Venner hiemme, saa fik jeg et andet Sind, och vilke intet drage hjem.

(bb) “At hun af sine Sydfkende og Slægtinge blev foragtet, ugleet, og tilsidst forladt fordi hun havde sat saa meget til paa Chymiën, erfares alt af hendes eget Brev, huor det p. 29. iblandt andet heder: Men i huor jeg bar mig ad, og i huor oprictig jeg skreffeder till, da fick jeg alt nogitt i eders Bressue i Parabels rois, huilcke er suarlhæe lette att forstaae, och sigt vilke jeg icke giorre min Wenn thi Parabeler er lette att siige, men de giorre intet aott mellem Venner. Bœntelig at hendes Søster i sit Brev havde givet hende nogle Spottegløser, saavel formedelst hendes Chymië, huorved, hun var geraadet i Armod, som og for

me

baade vilde tale med sin Søn, og opsoge sin
 Ricæreste, som hun for ingen Deel vilde fors-
 lade,

“medelst Hendes Forlovelse med Erik Lange, som var
 “dem haardt imod. Strax derpaa skriver hun dette til
 “sin Søster: Jeg haffde Widersvertighed nock, och mer
 “end nock, saa jeg wille icke sielff giffue Marsag til att
 “mand skulle skriffue mig till, naar man icke althid
 “skreff det, mand kunde plage mig med, och jeg kunde
 “sielff tencke alt det, en anden kunde tencke. Noget
 “derefter lader hun tydeliq forkaae, hvorledes de dreue
 “Spot med hendes Diskelering og Nativitet Bog, i
 “disse Ord: Saa om Aftenen, som jeg drog aff om
 “Morgenen, da kunde jeg slet icke siige itt Ord eret
 “till Maade, Jeg snacket om Diskelering, och tog
 “min Nativitet Bog frem, och lod Anne see, och
 “snacket da om dett, Jeg kunde haffue Ro aff; Thi
 “andet Enack lengtist ieg kun ved, da war dett intet
 “til Maade, men I sagde blant andet meer: Mand
 “kunde aldrig wiede saa megit, der war io mer till, mand
 “icke widske, huilcket staar i Nachfolgung Christi; dog
 “ieg tenckte aldrig, att ieg kunde alt det till hoar, dett
 “er megit wit derfra“ &c. At de og vare hende fiend-
 ske, for hendes Broder Tyge Brahes Skold, fordi
 hun tog hans Parti og var ham saa meget tilgedan,
 slutter jeg mig til af den Forespørsel Søsteren gjør til
 Frue Sophie, om det saa forholdt sig som hun havde
 hørt, at hun vilde reise til sin Broder, og deraf næret-
 ker tillige, at denne Reise i saa Fald ikke havde været
 hende med, saasom Frue Sophie i sit Svar derpaa
 giver saa mange Forsikringer, at det Rygte var uden
 Grund, og gjør sig ret Umage for at afvelte al Mis-
 tanke til denne Reise fra sig, og bebreider hende hendes
 Vantrøe, at hun ikke vilde sætte Troe til hendes Ord,
 da

lade, men fornemmeligen, at hun vil bruge et varmt Bad i Switserland, som hun holdt for det eneste og beste Middel, der skulde hielpes hendes Side. (cc) Imedens hun var uden Læns det

da hun saaledes skriver: "Min hierte Søster, Som
"J skriffuer, att J haffuer hørt, att jeg wille till dett
"varme Bad, och att somme siger, jea will till min go-
"de Broders Born, och derhos skriffuer, att dett war
"best, jeg drog y Danmark, Saa gior dett mig ont,
"att jeg aldrig fand erlange hos Eder, att J will ken-
"de mig rett, och forstaa, att jeg ikke wender anditt
"for, end som dett er, och er mig saa en vnderlig Han-
"del, att ingen Sandhed maa gelde blant Folk, de
"tencker alt tuert imod dett man siær, Huem skalle jeg
"were saa red for, att jea skulle icke tørre sig, hurr jeg
"wille drage hen, och skulle kun aff Skramt skyde paa
"dett Bad. Sliat er i Sandhed slett mod mit Sind
"att lyffue mig saadant til, Gud giffue det war Løgn,
"jega wille aierne giffue alt dett Guds jeg haffde dertil, i
"huor jea fik dett indløst, ic. og pag. 49, berører hun
"samme Indhold i disse Ord: J skriffuer, att J haffuer
"hørt, att jeg will ud til min gode Broders Born, den
"det saagde, den dictid det op aff sine egne Tæcker och
"Biettelse, saa wel som hand dicter mer, dett war aldrig
"tenckt, och jeg kom icke paa et halffthunder Mile ner
"Prag, haffde jeg icke andet att tage ware end drage
"saa om, enddoq dett haffde weret: well och rett giort
"aff mig, om de funde haffue noget Gott deraff, thi
"Gud wid, ieg will aldrig forlade dem, om jeg fand
"giorre dem nogit til Gode ic.

(cc) See hendes Brev p. 47. 48. hvor hun skriver:
"Jeg will till dett allerbeste Bad i Suidser-Landen, som
"er Phephers Bad, thi skulle jeg drage lang weg och
"woff.

Det vare hendes Omstændigheder meget kum-
 merlige, at hun ofte fattedes til Livs Unders-
 holdning, nødtes til at laane paa Pant, og
 give store Renter af de laante Penge. (dd)
 Om Frue Sophie Brabe, da haver været
 noget ude i Tyskland, og hvorvidt, fand man
 ikke sig. Vist er det, at Hendes Broder
 Tyge Brabe haver ventet hende til Prag om
 Sommeren 1601 til sin Dotters Elisabeths
 Bryllup, som man seer af et hans Brev til
 Sol:

“hoffue Penge derpaa, da wille jeg drage till dett aller-
 “beste Bad, som Paraselsus och andre skriffuer att skul-
 “le hielpe for saadant.

“(dd) Det bevidner hun selv i sit Brev og besværges
 “sig meget over deres ubillige Mager i disse Ord: Men
 “ae er dyre Ware her for os, Jeg fand icke saae en
 “Daller till Laans uden Pant, och da wid de icke, hvad
 “de will haffue huer Bge till Rente aff ett hundrede
 “Daller, och loser mand det icke till rette Tide, saa be-
 “holder de och Panten, saa her er en farlig Skinden i
 “dette Land, wor Herre maa haffue stor Gedult dermed;
 “See hendes Brev p. 28. og p. 47. heder det: Saa
 “laante jeg Penge i Kil, och loffuit stor Rente wd til
 “Jull deraff, och satte der en skøn Perle. Hue, wor min
 “Lise lilles, och Hindes Hanske, som haff de kost hun-
 “der Daler, och endda 2 Par mine egne Perle. Hanske
 “for hunder och fiorten Daler, jeg sende til Wiborg;
 “ = Der jeg da haff de intet att løse dett med till den
 “Tid, saa beholt de baade Hue oc Hanske och altsam-
 “men, och det war fire gana saa meget wert som de Per-
 “ae. Og p. 52 i samme Brev igientager hun hendes
 “Klage over den uretsfærdige Rente hun maatte give i
 disse

Solger Rosenkrands, (ee) og at han haver tilbudet hende gode Vilkor til Reisen, seer man af hendes eget Brev til hendes Søster. (ff) Men af samme Brev synes det klart, at hun

D 2

if

“diffe Ord: Jeg haffuer lid nock i dette Land, her ta-
 “gis en færlig uretferdig Rente, huad troer I, her er
 “en Mand i Flensborg, lonte mig engang hunder Dal-
 “ler i tre Maaneder, som mand kalder tocke Daller,
 “enhuer gelder Sex Skilling mer end en rett Daller,
 “huilket jeg gaff hannom derfor, och hand haff de Pant
 “aff mig derfor, mere end som thu hundred Daller war
 “wert, och jeg skulle giffue hannom tre Daller til Ren-
 “te aff de hunder Daller huer Maaned, huilken Rente
 “hand strax udtog. Saa kunde jeg icke giffue dem ud
 “igien der som jeg wille, for dett war tocke Daller, Saa
 “den samme Dag sende Jeg hannom dem igien, och be-
 “gierte, at hand wille wesle mig dem, och giffue mig
 “andre Penge, jeg kunde yde igien, Saa weslede hand
 “mig dem, och gaff mig Sex Skilling ringere for huer
 “Daller, end jeg haffde taget dem aff hannom for,
 “Saa hand wand i en Dag Ni Daller og halff anden
 “Marck paa hunder Daller, foruden Renten. Her skeer
 “mange saadanne Stecker, wi wide nok deraff.

(ee) Iych: Brabei Epist: ad Olig: Rosenkrantz dat:
 Pragæ 5 April 1601. Ms. Advenit etiam, uti spero,
 Soror mea Sophia &c. Conf: Danste Magazin Tom.
 III. p. 23.

(ff) See hendes Brev p. 48. hvor hun skriver, at Broderen Tyge havde raadt hende at drage hen til Karls Bad, men at hun havde afslaget det: “Och min gode Broder skreff mig til, at skulle der nogen Ting hielpe mig, da skulle saadant Bad hielpe mig; thi hand haff-
 “de stor Omhyggelse derfor, och skreff saa thit derom.

Saa

ikke har været længer end i Hamborg, Holsten og Hertugdomet Slesvig, hvor hun havde troffet Erik Lange i lige saa kummerlige Omstændigheder, som hun selv var, (gg) Han var paa de Tider af Bendix Ranzov for
Gield

“Saa skreff hand mig til, at wille jeg drage til Karls
“Bad, som Anne Bille war til, dett war henne i de
“Land, en twffue Mile fra Prag, der wille hand med
“alle hans møde mig. Og 1790. Hand skreff mig til
“i for Sommer, och bød mig till, att wille jeg drage
“till hannom med alt mit Folk, da wille hand baade
“staa min Terina did, och holde mig fri der til Prag,
“huor længe jeg haffde Løst till at vere hos hannom,
“och skreff, att kunde hand intet mer gode giøre mig,
“da kunde hand taæ mig mange Tanker aff, Saa jeg
“hørde icke altid aff det megit Onde, mand giørde mig.
“Jeg gider intet mer skreffuit herom.

(gg) Det stadfæster hun selv i sit Brev p. 31. meget
efftertrykkelig i disse Ord: “Saa noget tilførn kom
“Anne Bille och Lise och Bergette hidt, da bleff jeg
“saa glad, att der war nogen i Danmark, som kom
“mig ihu, och wille giøre saa megit for min Skyld att
“drage till mig, end dog de wiste i Sandhed der intet
“aff, da war dett saa traewlt for mig for Penge, at
“wi wiste icke, huor wi skulle bere os ad. Jeg haffde
“med Forloff att sige, icke itt helt Par Strømper paa
“mine Beene, baade mine Helle sad ud, som de och nu
“giør, da gaff Lisebett och Bergete mig deris Lins
“fleder, och Anne Bille lod om Naten sprecke Liffuit
“fra sit Skortt, och satte till mitt, thi mitt kunde icke
“henge sammen. Saa haffde Erich satt sine fleder
“ud, och dem wile Lise och Bergete icke andet end
“hand skulle haffue och gaa med den Dag, derfor satte
de

Gield indmanet til Kelnfor, (hh) der for-
 soiede hun sig til ham, og lod sig i Aaret 1602
 fiorten Dage for Paaske, efter tolv Aars For-
 lovelsemaal, sammenvie med hannem, over-
 værende som Bryllups-Giester syv Herremænd
 og syv Adels-Fruer. (ii) Hvad de derefter i Be-
 gyndelsen af deres Egteskab have lidet og ud-
 staaget med hinanden, erfares af hendes Brev
 D. 3 til

“de deris Gulste och Seigeruerck ud for Klederne, och
 “siden der de kom hjem, sende de selff Penge herud,
 “och lasse dette igenn, og Lise sende mig endda itt
 “Stycke Lerrit och nogit andet Tsi, saa de haffuer giort
 “mig mer end gott Skell, endog de icke well kunde gi-
 “rid, och fortryder mig nock, att de giorid.

(hh) See hendes Brev p. 32. hvor hun tillige viser,
 “hvor haanlig hun blev af Bendix Kanzow imodtaget,
 “og iblant andet betiener sig af disse Ord: Saa drog
 “baade Erich och jeg did til hannom, da motte jeg staa
 “for hans Dor en heel Dag, hand wille icke tale med
 “mig, och motte inthet komme hannom til Ords.

(ii) See hendes Brev p. 30. “Min hierte fiere Es-
 “ter, som I skriffuer, att I haffuer hørt, att Erich
 “och jeg er giffuen sammen, och ønsker oss Løcke, hvor-
 “for jeg tacker Eder gierne, saa gjorde wi her itt lidet
 “Bestebud, fiorten Dage for Paaske, och haffde kun
 “Siu Herremænd og Siu Fruer hos os, Gud giffue
 “dett maa were sked i en god lockelig Tid os til Gledede.
 “Jeg haffde da actid mig strax paa wege til Phephers
 “Sad, och den Tid jeg sporde, att det war saa lang
 “weg derhen, da wille jeg haffue Erich med mig did,
 “och thore icke drage ene derhen, Saa dett war i all
 “Sandhed Marsagen, att wi da giorid, ellers haffde
 jeg

til Frue Margrete Brabe. (kk) Imedens
 Frue Sophie saaledes var ude, gif det Kongs-
 te her i Danmark, som endnu er en bekiendt
 Sagn i Familien, at hun var uddragen til sin
 Broder Tyge Brabe, i Prag, men da hun
 fandt hannem at være ved Døden afgangen,
 og ingen som vllle tage sig hende an, skal hens-
 des Tilstand have været saa armelig, at hun
 for at opholde Livet maatte lade sig befalde at
 sidde paa Torvet for at udselge et og andet
 Smaa-Kram: Imidlertid skal hendes Son
 Tage Tot paa sin Reise være kommen til Prag
 og en Dag, som han gif over Torvet, være
 kiendt af sin Moder, som i alen forvissede ham
 om hendes Person ved en Signet-Ring, hun
 havde paa Fingeren, hvorpaa han tog hende
 til sig, og bragte hende hjem med sig til Dan-
 mark.

“jeg well endnu ladet det staaet hen, som det haffuer
 “giort i tholff Aar, inthil Erich haffde giort en Kere
 “op i Tysland; thi fiorten Dage tilforn wiste wi det icke
 “sielff, men wi fick det i Sinde, for hand skulle følge
 “mig den Kere till Basel ic.

(kk) See hendes Brev p. 32. “Saa haffde wi in-
 “thet att tere, Gud wid, hvad jeg tenckte, effterdi all
 “min Welfert laa derpaa, och jeg kunde icke saa Penge
 “at tere did, och jeg haffde giort megit for den Kere
 “skyldt. Læs tillige p. 44. 45. 46. 47. 51. og Anmerk-
 ningen (gg) strax oven for i denne min Samling om
 Danske lærde Fruentimur,

mark. (ll) Men at dette Rygte haver været uden Grund, og at hun aldrig kom til Prag, medens hendes Søn var Udenlands, sees og bevises tydeligen af hendes eget Brev til sin Søster. (mm) Hvor længe hendes Mand Erik Lange levede derefter, eller naar han er død, haver man ingensteds fundet, hvad Aar Erik Lange ved Døden er afgangen, er ubekendt, men adelige Slegt-Bøger vidne, at han døde til Prag i Böhmen, Wielandt (*) beretter, at Erik Lange drog hen til Keiseren, som var en stor Belyndere og Elskere af Mathematisk, Astronomisk og Chymisk Videnskaber hvor han øvede Chymien, kom derved i stor Uleilighed og døde til Prag i Böhmen, og paa denne Maade gaar den Gissning overstyre, som det Kongelige Danske Selskab haver gjort om Erik Lange, at, da Tage Tot ved Begyndelsen af Aaret 1603. kom udenlands fra og tog sig selv sin Fædernegård Eriksholm an, han da haver taget Erik Lange sin Stifader til sig og forsorget ham til hans Døds Dag.

D 4

Dag.

(ll) Danske Magazin III Tom. p. 23. denne Ring, (siger det Kongelige Danske Selskab i Anmerkningen (b) l. c) haver siden været i Familien, indtil vore Tider og findes endnu i et forneme Cabinet.

(mm) See hendes Brev p 49. hvor hun skriver, "Sch jeg kom icke paa et halff hundre Mile nær Prag.

(*) See de lærde Tidender Aar 1728. pag. 515.

Dag (*) men Selskabet haver siden forant
 dret sin Meening derom. (*) I Aaret 1634
 i Augusti Maaned, haver hun været i Sels-
 sngør, da den Franste Gesandt *Comte de*
AVaux med sine Medfølgere var der i Bpen,
 og seet saavel dem som de hende; hvilket Ges-
 sandtens Secreterer *Carolus Ogerius*, som nos
 get merkværdigt i sin Reise-Beskrivelse haver
 antegnet. (nn) Saa slet som det tilføen saae
 ud for Frue Sophie Brabe, saa ønskelig har
 hendes Alderdom været, efterat hun var kom-
 men til Rolighed paa Eriksholm hos sin Søls-
 og saae hannem at tiltage i Velstand og at op-
 stige fra een Ære og Værdighed til en anden.
 Uden tvil har hun paa sin Alderdom ladet Chre-
 mien fare; og forlystet sig i sine andre Stud-
 ringer, i sær Historien og den Danske Ætels-
 Slegt-Register; Hun havde den Glæde, for
 hun døde, og alene at see sine Børne-Børn;
 men endog at see Børn af sin Sønneson Orre
 Tot til Næs, som og blev Danmarks Riges
 Raad og er Farfader til vor nu blomstrende
 store Lærdoms Elsker Hr. Geheime-Raad Orre
 Tot til Gasnøe, Ridder &c. Hun opnaede
 en

(*) Vid. Danske Magazin Tom. III pag. 241.

(*) Det fandt erfares af det Danske Magazin
 Tom. IV pag. 270.

(nn) vid. *Caroli Ogerii Iter Danicum* pag 36.

(oo) See Danske Magazin Tom. III. p. 24. Hof-
 mar

en hoi Alder, blev ved 87 Aar gammel, og døde i det Aar 1643. (oo) Vor berømte Poet og Historie-skriver *Vitus Beringius* haver til sidste Xreminde over denne lærde og merkverdige Frue forfattet en sinuø Grav-Skrift i Latiniske Vers, som begynder saaledes: (pp)

Beato Cineri Illustris & Generosæ Heroinæ SOPHIÆ BRAHE de *Erichsholm*, post exactam felicissimam ætatem pie defunctæ 1643.

Ergo indignantis victrix longæva senectæ
Jam cadis, emeritum flectere iussa caput?

Atque fatigatas absolvis stamine Parcas
Et toties fessa pensa voluta colo? &c

Det er Skade, maa vel det Kongelige Danske Selskab til den Nordiske Histories og Sprogges Forbedring, med Sandhed sige, (qq) at man ikke haver denne Frues Levnets Løb uden forligen beskrevet, som uden Tvil maatte været

D. 5

ret

man derimod beretter, at hun blev over 90 Aar gammel, som er urigtigt. See Hofm: Tabl: Genealog. de la Famille de Brahe VI Tome før ved Pag. I. samme Feil haver Oluf Bang begaaet i sine Samlinger Tom. II. pag. 92.

(pp) Frid: Rostgardi Delicæ Poetar. Danor. Tom. II. pag. 146.

(qq) See Danske Magazin Tom. III. p. 14.

(rr) Frue Margrete Brahe var født 1551, optugtet

ret noget selsomt og læseværdigt. Der ere uds
 givne nogle hundrede Ligprædikener, til at fors
 ævige deres Hukommelse, som ofte ikke er an
 det at skrive om, end deres Fødsel, Giftermaal
 og Død. Men om saa mærkelig en Person,
 som Sophie Brahe, i hvis Historie man kun
 de vente meget til Fornøielse og Undervisning,
 er ikke noget udfommen, uden det lidet, som
 Thura i sit Skrift om lærde Danske Fruens
 timer om hende anfører. Noget af hendes
 Skebne i hendes største Modgang seer man af
 et særdeles mærkeligt og vidtløftigt Brev, hvilk
 et

tet i Gudoms Kloster, forlovet 1562, da hun var elleve
 Aar, med Christen Skeel, som siden blev Rigets Raad,
 holdt Brøllup 1570. og fødte hannem 6 Sønner og en
 Datter, blev Enke 1595, døde d. 10 Martii 1614. gamm
 mel 63 Aar. Hun haver givet 400 Daler til Skolen
 og Husarme i Viborg, ligeledes 400 Rixdaler til Sko
 len og Husarme i Randers. Hofman derimod i sine
 Tabl Genealog. de la Famille de Brahe 6 Part p 1
 beretter 600 til Viborg og 400 til Randers i disse Ord:
 Margrete Brahe Dame d'une grande pieté, elle don
 na 600 Ecus au College de Vibourg & 400 Ecus à
 celui de Randers, og melder tillige at hun døde 1614.
 13 Aar gammel, som er ganske urigtigt og skal være
 63 Aar. See Niels Laur. Ar Et anders Lig-Prædiken og
 der Hende. Pontoppid. Marmor. Dan. Tom. II. p. 92.
 226. Hofmans Tabl. Genealogiqu. de la Famille de
 Brahe VI Tom. pag. 1. & de Famille de Skeel Tom.
 I. imellem pag. 30. 31. Thura i Fortalen til sit Gynze.
 Dan. Litterat. pag. 6. Conf. etiam Danske Magazin
 Tom. III. p. 15.

Et hun 1602 d. 23 Augusti haver skrevet fra
 København til sin Søster Frue Margrete Bra-
 he, (rr) Christen Skeels Efterleverste til Sus-
 sange. Efter Sædvane vil jeg til Frue So-
 phie Brahes Berømmelse, anføre de Vids-
 nesbyrd, som lærde Mænd, baade Danske
 og Fremmede, i deres Skrifter have givet
 hende.

1. Hendes Broder Tyge Brahe vidner,
 at, medens hun endnu var Jomfrue, gif hun
 ham til Haande i at observere, fordi hun af
 Naturen havde Lust til saadane Ting, (ss) og
 i et Brev til Solger Rosenfrands, som var
 bleven forlovet med hans Broders Axel Bra-
 hes Datter, som ogsaa heed Sophie Brahe,
 ønsker han at denne maatte efterfølge sin Fæ-
 ster af samme Navn og blive ligesaadan en
 Philosophinde, og det med disse Ord: At cum
 & illa, quatenus fert sexus, Philosophica
 futura fit, ac amitam Sophiam, quoad da-
 tur, haud degenerans, imitatur Sociam al-
 tioris alicujus, quam vulgus capit, Sophiæ
 po-

Brevet Sophie Brahe haver tilskrevet sin Søster
 Margrete Brahe haver Justiz-Raad Klevensfelt
 Originalen af i sin Bog-Samling og haver tilforn til-
 hørt Hr. Etats-Raad Peter Fog paa Ryomgaard
 i Jylland, og er indrykket i Danske Magazin III Tom.
 Pag. 28 - 32. Pag. 43 - 53.

(ss) See Danske Magazin Tom. II. pag. 194: 89
 Tom. III. pag. 26.

potius, quam obstaculum, fore, præfagio
& opto. (tt)

2. *Christoph: Rothmann*, Landgrevens af
Hessen Mathematicus falder hende Sororem
Tychonis Philosophicam, Matronam per-
quam solertissimam & nobilissimam. d. e. Ty-
ge Brahes Philosophiske Søster, en overs-
maade flittig og ædel Matrone. (uu)

3. *Carolus Ogerius*, som 1634 var herin-
de i det Franske Gesandtskab, fortæller, at hun
havde Ord for at være meget forfaren i Ma-
tematiken, sigende: Hujus Tychonis Soror,
mulier Septuagenaria, quam etiam mathe-
matices peritissimam esse ajunt, nos Helsin-
gora exeuntes Conspexit, illamqve nos ipsi
vicissim d e. Denne Tyges Søster, en Kos-
ne paa 70 Aar, som siges at være meget
vel forfaren i Matematen, saae os, da
vi reyste fra Helsingør, og vi hende igien.
(vv)

4. D. Oluf Worm i et Brev til *Gassend-
um* af 1648 melder om hende disse Ord: Astro-
no-

(tt) *Tych: Brahei Epistol: ad Olig. Rosenkrantz dat.
Wandesburgi 7 Novembr. 1597. MS.*

(uu) *Tych. Brahei Epist. Astron. pag. 284. Gassend.
Vita Tychonis Brahei pag. 132. Dette Brev skrev Chri-
stophor Rothmann Tyge Brahe til Aar 1594. Thuris
in Gynæc. Dan. Literato pag. 35. falder han Rothman-
rus, som nok er en Tryk-feil.*

(vv) *Ogerii Iter Danicum pag. 36.*

nomiæ non plane erat rudis, & in Thematibus erigendis imprimis expedita d. e. Hun var ikke ukyndig i Astronomien, og særdeles hurtig i at stille Nativiteter (xx)

5. *Petrus Gassendus* skriver i *Tyge Brahes* Levnet saaledes om hende: Ex filiabus dicenda præsertim Sophia, quæ decennio post Tychonem nata, longe supervixit: extinguita quippe à paucis annis propemodum nonagenaria. Ea fuit perita Matheseos, & Astronomiam cum diligeret, tum Astrologiam præsertim deperiit, unde & expeditissima in erigendis Thematibus fuit. d. e. Af Døtrene maae jeg fornemeligen tale om *Sophia Brahe*, som var født ti Aar efter *Tyge*, og langt overlevede ham, thi hun døde nu for faa Aar siden, næsten 90 Aar gammel. Hun var forfaren i Matematik, og som hun elskede Astronomien, faldt hun i sær hen til Astrologien, hvorover hun og var meget færdig i at stille Nativiteter. (yy)

6. Vor berømte Poët *D. Erich Pontoppidan* i et Brev til Fruen *Birgitte Tot*, som staaer for i hendes fordanskede *Seneca*, melder dette om *Sophie Brahe*:

Astro-

(xx) *Olai Wormii Epist.* pag. 1030.

(yy) *Gassendi Vita Tychonis Brahei Hægæ Comitum* 1555 in 4to pag. 2.

Astrorum solers speculatrix, æmula Fratris,
Brahæa, Aoniis hic operata sacris.

7. *Petrus Joh: Resenius* i Registeret til hans Bibliotek, giver hende saadan Ære-Titel: Matrona non minus eruditionis quam generis gloria excellens & Poëtria celeberrima d. e. En Matrone, som ikke mindre af Lærdom end Herkomst er ypperlig og en navnfuld dig Poetinde. Samme *Resenius* siger et andet Sted, at hun var forfaren i Matematik, Astronomie og Astrologie. (zz)

8. Den store Polyhistor *D. Oluf Borck* regner hende iblandt de berømte Danske Poëtinder, i disse Ord: Inter Poëtrias Danicas jam olim celebris erat illustris Tychonis Brahæi soror d. e. Iblandt de Danske Poëtinder var fordem den navnfulde Tyge Brahæes Søster berømt. (ææ)

9. *Johannes Mollerus*, Rector i Slensborg, nævner hende Poëtriam inter Danos Latinam, Astronomica etiam, Chymica & Historica eruditione, scriptisque variis illustrem d. e. En Latinsk Poetinde hos de Danske, som ogsaa er berømt af Lærdom i Astronomie, Chymien og Historien, og af adskillige

(zz) *Resenii Inscriptiones Hafnienses & Uranib.*
pag. 369.

(ææ) *Ol. Borricbii Dissert. ult. de Poëtis* pag. 236.

ge Skrifter. (öö) Samme Möller siger et andet Sted: Debet illa (sc. Poesis septentrionis vernacula) splendorem hunc Vatribus modernis indigenis - - - imo & Poetriis Nobilissimis Sophiæ Braheæ Tychonis forori &c. d. e. Den Danske Poesie haver vore Tiders indenlandste Poeter at takke for denne sin Zir, ja endog vore ædle Poetinder, Sophie Brahe, Tyges Søster &c. (aaa)

10. Matthias Henr: Schachtius Rector i Kerteminde skriver dette til hendes Noos: Matrona non minus eruditionis quam generis gloria excellens & Poetria celeberrima. d. e. **En**

(öö) Joh. Molleri Cimbria Literata Tom. II. pag. 103. hvor Auctor begaar med flere tvende Feil, ved begge hendes Mænd, at han siger, at hendes første Mand Otte Tot var Rigs-Raad, og falder den sidste Nicol: Lange. Samme Feil med at gjøre Otte Tot til Rigs-Raad findes i Resenii ind: Biblioth. hvor han skriver: Sophia Brahe, Otthonis Totthii Senatoris Regni Daniæ uxor. Schachtius haver uden Estertanke pag. 218. in Nov. Lit. udskrevet Resen, og Möller ladet sig af dem blive forledet. I sine Inscript Hafn. tager Resenius Feil igien, da han i Sophie Brahes Latinske Vers til Erik Lange falder ham urigtig Niels Lange, ligeledes Möller og Thura in Gynæc. Dan. Liter. pag. 32 og Hofman i sine Tabl. Genealog. de la Famille de Brahe Tom. VI pag. 1. Ligeledes Monsieur Oluf Bang i sine Samlinger II Tome Vte Stykke pag. 93.

(aaa) Molleri Præfat. Historico-Apologetic. de gentium Borealium in Literas meritis &c. pag. 55.

En Matrone ikke mindre af Lærdom end Herkomst ypperlig og en berømt Poetinde. Hvilke Ord han haver laant af Resen. (bbb)

II. *Albertus Thura* tillegger hende denne Noos: *Illa non modo Astrologiæ solerter incubuit, sed lingvam Romanam penitus intellexit, ita quidem ut maturitatem latine dicendi & scribendi ad summum perduxerit, inter Poëtrias Daniæ illustres loco facile primo ponenda, laudata merito à celeb. Borrichio in Dissert. Ult: p. m. 236. Summam ejus eruditionem & in Carmine Latino concludendo felicitatem abunde testatur Epistola metrica proluxa &c. d. e. Hun lagde sig ødelene med Slid paa Astrologien, men forstod og grundigen det Latinske Sprog, saaledes, at hun bragte sin Dygtighed i at tale og skrive Latin til det høieste, og fortjener iblandt Danmarks berømte Poetinde det letteligen det første Sted, og fortjente Sortieneste blevet roest af den berømmelige Borck i sin sidste Dissertation p. 236. Hens des store Lærdom og Lykke til at giøre et Latinskt Vers bevidner noksom hendes vidtløftige *Epistola Metrica* til Lange. (ccc)*

(bbb) Matth. Henr. *Schachtii* *Schediasm. de doctis Daniæ Mulieribus* in Nov. Liter. 1700. pag. 218.

(ccc) *Alb. Thura Gynæc. Dan. Liter.* pag. 32.

12. Assessor *Tyge Hofmann* ophøier hendes Lærdom i disse Ord: *Sophie Brahe* avoit beaucoup de gout pour les Mathematiques, pour l'Astronomie, & pour l'Astrologie. Elle ne se borna pas à ces études, elle s'appliqua, en cor à la Poésie Latine. Mr. Resen en a publié une Preuve dans ses Inscriptions de Copenhagve. d. e. *Sophie Brahe* fandt megen Smag og Behag i Matematik, Astronomie, og Astrologie, hun lod det ikke alene blive ved disse Studeringer, men applicerede sig ogsaa paa den Latinske Poësie. Resen haver udgivet en Preve deraf i sine Kiøbenhavnske Inscriptioner. (ddd)

13. *Oluf Bang* roeser hendes Lærdom paa efterfølgende Maade: Iblandt *Tyge Brahés* Søstere var *Sophie Brahe* meest navnkundig. Hun var vel forfaren i *Mathesi* og *Astronomia*, lagde sig meest efter den Videnskab at dømmen om de Ting som times fand, og derfor var færdig i at stille *Nativitater*. Om hendes Latinske Brev til *Erik Lange* taler *Oluf Bang* med Berømmelse i disse Ord: Brevet er skrevet paa nætte og flydende Latinske Vers, paa *Ovidii* Maade. (eee)

¶

14. Det

(ddd) *Hofmanns* Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark. Vte Tome pag. 32.
 (eee) *Oluf Bangs* Samlinger II Tome Vte Stykke pag. 92. 93.

14. Det Kongelige Danske Selskab skriver saaledes om Sophie Brabes Fortiener, i Henseende til hendes store Lærdom, og sønderlige Skiebne: "Hun var en Frue, som i mere end een Henseende fortjener at kaldes en Ære for sin Stand, sit Kion og sit Fæderneland. Der er vel ingen, som fortæller os, om vi iblandt de merkværdigste Fruentimer, som Danmark nogen Tid haver haft, henføre Frue Sophie Brabe, en Søster til vor store Himmel-Kiender Tyge Brabbe, og det, enten man seer til hendes Skiebne eller Videnskaber. Saa vist som hun i Medgang og Modgang var saa høit forsøgt, som nogen anden af sin Stand, saa vist fortjener hun at kaldes en ret Philosophinde, i det hun til den yderste Viderværdighed fandt Trost i de Dveller, som endog havde bragt hende Armod og Foragt til veie; Ja hun kan med al Billighed ansees for een af de Lærdeste [som ikke for den allerlærdeste] iblandt det hele Danske Qvinde-Kion, i det hun havde en grundig Indsigt i alle de Videnskaber, som hendes Broder, til sin Tid var et Orakel i. Var det i det Latinste Sprog, da besad hun deri en stor Færdighed indtil i Poesien, hvoraf hun har givet os en Prøve, som er mere end Besviis nok, og som ikke enhver Mand's Poet skulde hende saa let estergjøre, i det vidtloftige Brev,

"Brev, som hun paa Elegiſke Vers haver
 "ſkrevet ſin Kæreſte Erik Lange til, hvoru-
 "di hun tilkiendegiver ſin Længſel over hans alt
 "for langvarige Fraværelſe. (fff) Om hun
 "ogsaa, ſom nogle holde for, (ggg) haver haft
 "nogen Styrke i den Danſke Digte-Kunſt, tør
 "vi ikke bekræfte, ſaa længe vi deraf ingen Pro-
 "ve have ſeet. Var det i Aſtronomie, da
 "har hun været ſaa meget mere kyndig og ſterk
 "deri, ſom hun fra Ungdomen op ſandt For-
 "nøielſe i at gaae ſin Brøder tilhaande, naar
 "han ſtillede ſine Inſtrumenter og betragtede
 "Himmelens Løb, og med det ſamme lærde
 "ham ſine fornemſte Aſtronomiſke Kunſt-Grib
 P 2 af.

(fff) Dette Vers har Pet. Joh. Reſenius ladet trykke
 hos ſine Inſcriptiones Hafniens. & Uranib. pag. 410 til
 429 Aar 1668. I det Danſke Magazin berettes, at det
 te lærde Latiniſke Vers beſtaaer af 270 Par, Sec Dan-
 ſke Magazin Tom. III pag 21. Oluf Bang derimod
 melder, at det beſtaaer af 403 Par en temelig Forſkiel
 i diſſe toe ſtridige Beretninger, men Reſenii Inſcriptio-
 ner, ſom jeg haver ved Haanden fand ſikkerſt afgjøre
 det, og da ſees ganſke rigtig, at Verſet beſtaaer af 304
 Par. Da i ſteden for Nicolans Lange ſkal der læſes
 Erik Lange, hvilket er en ſtor Feil, ſom jeg forhen
 haver anmerknet.

(ggg) Sib. Thuraldea Hiſtor. Literar. Dan. pag. 352.
 regner hende iblandt vore berømteſte Danſke Poëtinder.
 Ligeledes Joh. Mollerus in Præfat. Hiſtorico-Apologe-
 tica Bibliothec. Sepsentr. crud pag. 55.

"af: (hhh) Var det i Astrologie, da skal hun
 "have haft et Slags Lykke og Hurtighed i at
 "stille Nativiteter; og at denne Kunst var een
 "af de Ting, hun helst gad været over, luts
 "tes endog deraf, at, hvor hun reiste, førde
 "hun altid sin Nativitet: Bog med sig, for
 "dermed at fornøie sig selv og andre, hvorpaa
 "Kan hentes Exempel af hendes Brev til sin
 "Søster. (iii) Var det i Chymie og Destils
 "lere-Kunsten, da var den hendes fornemste
 "Lyst

(hhh) See Danske Magazin Tom. II pag. 194.
 hvor Tyge Brahe giver hende det Vidnesbord, at hun
 ret af Naturen havde Lyst til Astronomiske Oecljer. I
 hans Bog de nova stella som Johannes Pratensis har
 ladet trykke, efter Tyge Brahers egen Fortælling i sine
 Progymnasium. Astron. Tom. I. edit. Francof. pag. 230.
 352, som og Gassendi Vita Tychonis pag. 18. 19. 20.
 I et Exemplar af bemeldte Skrift, haver Tyge Brahe
 selv, som noget mærkbærdigt antegnet, at hans Søster
 Sophie Brahe, som endda var Jomfru og af Natur
 ren havde baade Lyst og Beqvæmhed til Astronomien var
 den Tid hos ham paa hans Gaard Knudstrop, og gif
 ham til Haande i at observere denne Formærkelse. Hans
 egne Ord lyde saaledes derom: *Hanc ego Eclipsin in*
Curia mea Knusdorpiana observavi diligenter, presente
forore mea, SOPHIA BRAHE, tum adhuc Virgine &
subministrante ea, quibus opus erat, quoniam talibus
natura delectaretur, & deprehendi primum ingressum
in Umbra, cum Aldehora elevaretur 13. Cont. Dan
 ske Magazin Tom. II pag. 194.

(iii) See hendes Brev i det Danske Magazin inde
 temmet III. Tome pag. 29.

"Enst og Tids- Jordriv, (kkk) endog naar
 "Verden gif hende mest imod, ja hun gif saa
 "vidt deri, at den hialp til at giøre hende af
 "en velhavende til en gandske fattig og forars-
 "met Kone. Dog synes det, som hun i Bes-
 "yndelsen haver giort mere af Astronomien og
 "Astrologien end Chymien; Men siden, for at
 "fornøie sin Kiereste Erik Lange, som frem-
 "for andet elskede Chymien og Poesien, har
 "hun ogsaa lagt sig med Flid paa begge disse
 "Dele, efter det, hun i sit Vers skriver til
 "hannem. Bar det i Historien, da har hun
 "ogsaa derudi haft god Kundskab, og at hun
 "har været en Elsker af vore Danske Kongers
 "og Adels Genealogier og Slegt Historie, slut-
 "ter man deraf, at hun haver eiet deslige Ma-
 "nuscripter, hvoraf eet siden har været i Res-
 "senii Bibliotek, (III) med denne Titel: Ge-
 "nealogiæ Regum & qvarundam Familiarum
 "Nobilitatis Daniæ & Sveciæ, ex Archivis

Þ 3

So-

(kkk) Joh. Mollerus in Præfat. Biblioth. Septentr.
 Erud. pag. 44. regner hende i samme Hensigt iblandt
 vore Danske Chymister i disse Ord: Nomen perillustre
 Tycho Braheus, circa planetas, quas Ang. Sala vocat,
 Terrestres, non minus quam Coelestes, cum Sophia
 sorore, Fratrem Gressibus haud æqvis secuta.

(III) Catalog. Bibliothecæ Resenii pag. 258.
 N. 18.

“Sophiæ Braheæ 1623. 24 Febr. MSS. (mmm)
 “Og udi Rostgaard's Bibliotek har ogsaa
 “været Copie af en adelig Slegte-Bog, som
 “i fordum Tid haver tilhørt Frue Sophie
 “Brake Otte Torres.” (nnn)

At Frue Sophie Brake maae have efterladt sig en Hoben Skrifter [hvoraf dog intet er kommet til Lyset uden hendes Vers til Erik Lange, som 94 Aar, eiterat det er skrevet, og 25 Aar efter hendes Død er udgivet af Resenio.] kan ingenlunde feile, eftersom hun levede i saamange Aar, og aldrig har været ledig, men altid flittig i at observere, destillere, og arbeide i lærde Sager, og maaskee vel alt for flittig, saa at hun for sine Studeringers Skyld ofte haver forsømmet andre hendes fornødne Hus-Forretninger, ja hun har været saa indtagen af Studeringer, at det i hendes flætteste Tilstand og yderste Gienvordighed, ikke haver været nogen anden Ting, der har kunnet fornøie hende, som

(minu) *Matthias Henr. Schachtins* in *Schediasm. de doctis Daniæ Mulieribus in Novis Literar. Mar. Balch. 1700. pag. 218.* hvor *Sophiæ Brake* selv til Forfatter af dette Genealogiske Skrift, men paa hvad Grund han haver byggt denne sin løse Meening eller rettere Gissning, anfører han ikke, og er mig gandske ubekjendt.

(nnn) Vid. *Bibliotheca Rostgardiana* pag. 540. Num. 951. See om denne hende af det *Konocliæ Danske Sælskab* tillagte *Roos Danske Magazin* Tom. III pag. 12-14.

som hun selv i sit Brev til sin Søster vidner, i disse Ord: Jeg haver her sca meget allehaande at bestille, Jeg skriver, studerer, og destillerer, allehaande, hvad jeg kan strabe sammen og gjør det, jeg haver No af, thi anden Handel haver jeg ikke Lyst til, Jeg skulle ellers stundum følge Erik, havde jeg stunder at drage herfra. (ooo) Efter Hr. Albret Thuras Beretning (ppp) haver den lærde Jomfrue Jde Margrete Rosenkrands fordum haft nogle af Frue Sophie Brahes Manuscripter, og D. Oluf Bork skal have eiet hendes Ehyrniske Skrifter, som ey alene have været af ugemeen Lærdom, men endog i temmelig stor Mængde. Men om det nu skulle være noget til af det, hun har sammenfrevet og ey er kommet for Lyst; er mig ikke

D 4

(ooo) See hendes Brev til hendes Søster i Danske Magazin Tom. III pag. 52.

(ppp) Alb. Thura Gynæc. Dan. Liter. pag. 34. Ved denne Lejlighed maae jeg erindre dette, at Matth. Henr. Schachtius in Schediasm. de doctis Daniz Mulieribus in Novis Literar. Maris Balthici Anno 1700. pag. 218, urigtig tillegger denne Frue Sophia Brahe at have oversat af Tydsk paa Dansk D. Henrik Möllers Taf. Altere, men dette Skrift tilkommer en nyere Sophie Brahe, Predbørn Brahes Datter og den lærde Karen Brahes Søster, hvilket Alb. Thura in Gynæc. Dan. Literat. pag. 35 og Hofman i sine Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. VI pag. 32 rigtigheden have i Agt taget.

ikke bevidst. For at vise tilstrækkelig Prøve paa hendes Latinke Poesie, vil jeg indføre det hele ypperlige og vidtloftige Latinke Vers, som hun 1594 paa Eriksholm skrev Erik Lange til, saasom hun fiededes ved hans langvarige Udeblivelse, og længtes efter hans Hiemkomst, søgte og derved at overtale ham til, at begive sig tilbage til sit Fæderneland. Dette skionne og ypperlige Vers som fortjener at kaldes et Mesterstykke i sit Slags, haver Petr. Joh. Resenius (qqq) en stor Elsker af Fædernelandets Ans

(qqq) Peder Johan Resenius født i Kiøbenhavn d. 17de Juni Aar 1625, hans Fader var Johan Johansen Resen Biskop i Sjøland, Moderen Thalia Peder Vinstrups den ældre Datter, han deponerede Aar 1643. og blev Hører i Kiøbenhavns Skole Aar 1646. reiste derpaa Udenlands Aar 1647. opholdte sig 4 Aar i Leiden. I Frankrig, Hispanien, Italien og Tyskland reiste han i tre Aar, nemlig Aar 1651, 52, 53. opholdte sig til Padua et Aar, hvor han blev overdraget at være den saa kaldede Consiliarius Nationis Ictorum Germanicæ eller den Tødske Nations Jurisfers Raad og Academiets Vice-Syndicus. See Tomasini Gymnal. Patavin. Lib. 4 pag. 456. hvilket et offentlig Monument som sees i Collegii Muren bekræfter. Han blev der d. 11 Sept. Aar 1653. creeret til Doctor Juris, og da han mod samme Aars Udgang kom tilbage til Kiøbenhavn blev han af høvsalig Kong Frederik den Tredie gjort til Professor Ethices Ordin. og Juris Extraord Aar 1657. Juris Ordinar. Aar 1662. Stadsens Byrgemeester Aar 1664. og Assessor i Højeste Ret Aar 1669.

Antiquiteter med de Kiøbenhavnſke Inſcriptioner 1668 udgivet af D. *Matthis Foffes* (rrr) Bifkop i Aalborg Bibliotek, hvor det laae i Manuscript. I diſſe lærde Vers, ſom beſtaae

P 5 .

af

1669. og af Kong Christian den Femte blev han gjort til Bøens Præſident Aar 1672. og Aar 1677. blev han Juſtig-Raad, Aar 1680 blev han nobiliteret og Aar 1684 gjort til Etats-Raad, og blev iblant andre flere af Fædernelandets ſtorſte Jurister brugt til at igiennemſee og forbedre den Danſke C. 5ti. Lov. Han døde uden Livs-Årvinger i Junii Maaned Aar 1688 i hans Alders 63 Aar. Han haver ſelv beſkrevet ſit udførlige Lærnets Løb ſom og alle ſine Skrifter trykte og utrykte Aar 1665 i *Rasmus Vindings Acad. Hafn.* pag. 424-428. ſom og Aar 1685 i Begyndelſen af hans Biblioteks Catalogo, ſom han ſkænkede til Akademiets Bibliotek. Bore Lærde tillegge ham mange prægtige Ære-Titler, ſaaſom *Thomas Bartholin den ældre*, ſom *Diff. 4. de Libris legendis* pag. 106. falder ham *Vir Patriarum Antiquitatum amantissimus* og *Thomas Bartholin den yngre* Sønne in *Diff. Histor. de Holgero Dano* p. 37 57. tillegger ham denne Ære-Titel: *Vir amplissimus; ad Ornatum seculi natus & Antiquitatum Danicarum indagator diligentissimus, Thura in Gynæc. Dan. Litterat.* pag. 32. nævner ham med *Thom Bartholin den ældre Patriarum Antiquitatum amantissimus. Molleras Hypomnem ad Barth. de ser. Dan.* ſkriver dette om ham: *Vir fuit multæ doctrinæ pariter atq; Lætionis & de Daniæ inprimis ac Septentrionis reliqui Historia & Archæologia, Monumentis Literariis compluribus egregie meritus.* I det Danſke Magazin Tom. I pag. 33. kaldes han den berømmelige *Resenius*. Jeg havde nær forgiet den berømte Latiniſke Poet og Dan-

af 270 Aar, hvorudi hun efterfølger Ovidii
Elskende Forstinders Klage: og Kierlighedens
Breve, kalder hun sin Kierreste Titan og sig
selv Urania, og giver sin Utaalmodighed til
Eiens

Danske Historie: Skriver Vitus Bering, som saaledes
udfører hans Roos i den nette og jirlige over ham gior-
te Gravskrift som findes i Pontoppidans Marm. Dan.
Tom. I pag. 83. 84. med disse Ord: Si quid supra
hunc erit, dabit fama, aut, si hæc cesset, Deus.

Quisquis Avum Patremque legis, nunc cerne Ne-
potem

Et da candidius, si potes, orbe Genus.

Denne Viti Beringii over Resenium giorte Gravskrift
findes og i Frid. Rostgardi Delic. Poet. Danor. Tom. II
pag. 94. 95. som og selvsamme Beringis og Ole Borkes
Elogia paa Vers givne nogle hans Skrifter som findes
pag. 59. 84. 562 563. Hans forte Levnets Løb og
Skrifter ere anteguede af Møller i hans Hypomnem.
pag. 376-382. Conf. etiam. Möller. Ifagog. ad Histor.
Cimbr. Part. II C. I § 4. pag. 4. 5. 6. 215. og Part. I
C. 15 § 13 pag 269 270. Conf. etiam de scriptis ejus
Henn. Witten. Diar. Biog. Tom. II pag. 152. 153.

(rrr) Doct. Matthias Fos født i Lund i Skaane
1627 kom til Akademiet 1644. blev Aar 1648. Col-
lega i Lunde Skole, derpaa reiste han Udenlands, og
efter fire Aars Reise blev Rector i Lunde Skole. Aar
1660. blev han Kong Friderik den Tredies Slots-
Prædikant og Aar 1665. Professor Theologiæ paa
Kjøbenhavns Universitet siden Aar 1672. Biskop i
Aalborg og 1675. Theologiæ Doctor og døde 1683
i sit Alders 56 Aar. See Karen Brahes Bibliotek
i de lærde Mænds forte Levnets Beskrivelse pag. 184.
185.

fiende derover, at han blev længer borte, end han havde lovet, og at hun nu i langsomme-
lig Tid ikke havde haft Brev fra ham, eller
bidste, hvor han var: Hun er vred paa Chy-
mien, som holdte ham saa længe op Udenlands,
og frygter for de Uleiligheder, som samme Kunst
førde ham i, i sær da hun ved andre ogsaa hav-
de spurt nogle onde Tidender fra ham: Hun
melder om de Bebreidelser, som hun idelig hav-
de

185. Hans Epitaph. findes i *Pontoppid. Marm. Dan.*
Tom. II pag. 246. Conf. etiam *Marm. Dan. Tom. I*
pag. 69. Maren Peders Datter, som havde Mag.
Christen Nielsøn Foss, Kanik i Aarhus fordum
Skolemester og Læsemester i Viborg til Hætte, kaldes
af Mag. Christian Ericus i sit MSt om Viborg Bys
de Fossers Moder. Hun var Mag. Peder Theo-
kars Biskop i Viborg Datter, og døde i første Bar-
sel. Seng d. 4de October 1588 i sit Alders 18 Aar,
efterat hun havde født Niels Foss til Verden, Fader
til Doct. Christian Foss, Assessor i høieste Ret, og
Christ. V. Liv-Medicus, Doct. Matthias Foss til Hvid-
stedgaard, Biskop i Aalborg, Jens Foss til Sva-
nøe Med. Doct. Cancellie-og Kammer-Raad og Assessor
i høieste Ret. Mag. Peder Foss Profess. Musicae paa
Kjøbenhavns Akademie, Assessor i Consistorio og Rec-
tor i Kjøbenhavns Skole, Lorenz Foss til Todboll
Med. Doct. og Præses over Sorø Skole. Mag. Jacob
Foss Rector i Kjøbenhavns Skole, og hans Søn var
berømt afgangne Hr. Etas Raad Niels Foss til Juel-
lund, som eiede saa skøn en Bog-Samling af Danske
Bøger. See mere om de Fossers Genealogie hos Chr.
Ericus i det ovenanførte MSt. Conf. *Pontoppid. Marm.*
Dan.

de af sine Venner for sin Bestandighed imod hannem, men viser af Astrologien, at der var et Slags Fornødenhed i deres Elskov, og Ægte-Forbindelse; Hun skriver ogsaa om sin unge Son Tage Lot, hvis Opdragelse han maatte tænke paa at tage sig an; Hun bejamrer een af sine beste Venner, som nyligen var død, og klager over, at der vare alt for faa trofaste Venner til: Tager deraf Leilighed at berømme sin ældste og elskeligste Broder Tyge Brahe, som hun tillegger det Navn Apollo, for sin store Trofasthed og Oprigtighed: For Resten er hun overflødig i at beskrive sin Længsel og Rieærlighed og bruger al den Bestalenhed, som mueligt, til at bevæge sin Titan at komme snart hjem. (*) Dette er en kort Indhold af dette Vers, hvilket jeg ikke tager i Betænkning fra først til sidst at indføre, saasom Resenii Indscriptioner; hvori det er indlemmet, er en Bog, som

Dan. Tom. II pag. 209. & Molleri Specileg. Hypomnemata ad Alb. Barthol. Libr. de scriptis Danorum pag. 30. 31. Hvorledes at Biskop og Doct. Mathias Foss var kommen til Skade, og Doctores derover vilde have hans Been affavet, og ved Chirurgi Aspachs Slid og Forsærenhed blev lykkelig cureret, uden at blive savet over, haver vor store Danske Poet Professor Wadskier i en Poetisk Stil udført til Hr Andreas Tresoms og Jonfrue Margarete Marie Aspachs Biskop Math. Sixti Aspachs Datters Brøllup i hans Brøllups-Bog under Titel af: Perle, Sangst ved Lim-Storden. Trykt Kiøbenhavn 1743. fol. B. C. 12. (*) See Res. Inscr. Hafn. p. 410. 411. Danske Mæg. T. III p. 20. 21.

som er ikke i hver Mand's Hænder, og derfor
haver anseet det for værdigt, her i denne min-
Samling paa ny at udgive, og derved vente-
lig at bringe det i fleres Hænder. Jeg fandt
let forestille mig, at det ikke fandt være ret be-
hageligt for de ustuderede af mine Landsmænd,
at jeg indfører i disse mine Samlinger Latiniske
Documenter. Men siden de, jeg her haver
indlemmet ere saa'gandske ugemene og ikke tryk-
te i almindelige Bøger, som ere i hver Mand's
Hænder, haaber jeg og forsikker mig til af en
sænsom Læser, det holdes mig til gode, saa-
som jeg her haver at skrive, om saa Latinisk og
lærde et Fruentimer, og saaledes kunde ikke
dette smukke Latiniske vidtløftige Brev med Bil-
lighed udelukkes af denne Materie, allerhelst
det er den eneste Prøve, jeg havde at fremlegge
Læseren, paa hendes ugemene Værdom og besøn-
derlig Styrke i den Latiniske Poësie, saasom de
øvrige Skrifter, hun haver skrevet, ere uden
Tvivl forkomne, og at levere Læseren en Dansk
Oversættelse af saa zirlige og smukke Vers, var
ikkuns at lade dem tabe deres Ypperlighed og
Skønhed, de bryste sig af. Jeg skal beslitte
mig paa herefter, at gjøre de fleste andre Mæ-
terier mindre Latiniske og mere Danske, og hvor
de skulde blive Latiniske, skal jeg, for at delagtig-
gjøre mine ustuderte Landsmænd i disse Latin-
iske Hemmeligheder, give dem en Dansk Over-
set-

settelse deraf. Det oft = bemeldte smukke Brev
lyder Ord til andet saaledes:

URANIA TITANI.

EN tibi sexcentos præbet quos Pagina versus
Accipe, mi Titan, & lege quando vacat,
Sunt ideò multi ne sit responsio prompta,
Ipse sed hanc nobis ore referre velis.

VEnit ab Urania, quam cernis Epistola,
Titan,

Nil sibi rescribi, Te sed adesse cupit.
Littera multa quidem perarata est, multa su-

perfit
Ast cum te caream, quid tua charta juvat?
Te retinet nimum nostris ars invida votis,

Crede mihi haud tanti tota Chymia foret.
Ars vana & linquens vacuatas ære crumenas

Quam propter vacuo linquor & ipsa thoro.
Quam propter sine sole dies, sine fidei e noctes

Orba traho, quod abes, Solq; Iubarq; meum.
Ars utinam tenebris, unde orta, perisset A-

verni,
Quæ mihi tot nitidos abstulit atra dies.
Jure vocanda atra est, quia fit carbonibus atris,

Non decuit niveas res ita nigra manus.
Ast ego quod linquar, modicum est; Tu læ-

deris inde,
Ægra sit hinc tua mens, hinc malè corpus
habet.

Quan-

Quando etenim curis nimis noctesq; diesq;
Carperis, ut votis Ars fit amica tuis:
Et tandem inventum Nihil est, quod & usq;
requiris.

Nonne animus tanta Spe cecidisse dolet?
Dum per anhela trahis fœdos spiracula fumos;
Quos simul & carbo, materiesq; parit:
Nonnè tenella tibi langvescere pectora sentis

Explorata loquor; quia & ipsa fat omnia novi
Quot vestræ species, quot mala carbo, ferant.
Ah quoties faciem spurcas, quotiesq; labella,
Quæ servanda mihi bella labella forent.

Sapè cutis toto maculis tibi corpore livet,
Mollior antè nova candidiorq; nive.
Nuper enim Stygias fatagenti impellere lym-
phas,

Cum tonitru Nitrum vincula rupit atrox.
Fator & hinc fufus vitalem polluit auram.
Semianimes socios quo cecidisse liquet.
Tulicet elapsus (precibusq; hoc accipe nostris)
Crebra tuo tamen hinc corpore sparsa no-
ta est.

Talia namq; meo de te modo quærerè jussò
Rettulerat nato Bangus, at ille mihi.
Hinc ego concepi majora pericula veris.
O fons solliciti plene timoris amor!

Sulphura mox timui, timui Arsenicalia mon-
stra,

Et Salia, & Stibium, Mercuriosq; vafros.
De-

Deniq; quicquid habet, quo Carbonaria fallax
 Officiat, timidi caussa doloris erat
 At nostro affulsit Veneris benè Sidus Amori.
 In cineres abiit sospite carbo viro.
 Rettullit ille etiam, propè quod Schonburgica

Effrænes per eqvos versa quadriga tua est:
 Teq; genu excussum læsisse atrociter, hincq;
 Sub medici curâ decubuisse diu,
 Quæ licet huc misso haud prorsus cælata mi-

nistro,
 Ne mihi fortè aliùs cresceret inde dolor,
 Attamen astutè damnum molemq; pericli
 Texisti, in propriis ingeniose malis.
 Sed mea, quæ eventum perrarò insomnia
 fallunt,

Obvenisse istud præmunuère satis.
 Cor mihi namq; , velut currenti, è corpore
 lapsum,
 Parte sui visum est inferiore premi.

Mox ego sic, Genio (nondum experrecta)
 Vociferor; Titan, Cor mihi, sicné cadis?
 Tunc sed enim Phæbus, Medicæ qui præsidet
 arti,

Subveniens, nostri fautor Amoris erat.
 Attulit is pedibusq; tuis, genibusq; redires
 Ut citius, nec te plus remorentur, opem.
 Hunc

Hunc nondum ob casum mea sollicitudo remisit,

Cùm penetrat gravior corda priore dolor.
Diceris esse etenim famulo comitatus ab uno,
Per juga præruptis Alpibus alta nimis.

Et Venerùm aurivoras cupide sectarier offas,
Quas fallax istic Ars & ubiq; coqvrit.

Tène viæ placuit temerè committere tantæ?
Quam benè cautus abis, quam memor ante
mei?

Idnè priùs brevibus decuit monuisse tabellis,
Saltem ut votivis te sequerer lachrymis?

Falliar; & hæc potiùs vanescat fama sub auras,
Lætabor, modò te Teutonis ora tenet:

Hinc quia spes aliqua est de te resciscere quicquam,

Et capere, atq; animi mittere sensa, notas.
Ast cur te cupiam Germano limite claudi?

Heu nimiùm limes latus & iste patet:
Cùm non scire licet, qua tandem parte moraris

Teutoniæ, vel qua conditus urbe lates.
Lentus abes, neq; nota mihi sat caussa morandi:

Aut quæ te nimiùm terra vel unda tenet.
Quisquis ab Austrino veniens vada Baltica

tangit
Littore, non de te pauca rogatus abit.
Traditur & nostris Charta huic signata labellis,

Si fortè audierit, quo tibi danda loco.

Heu

Heu mihi cælestis, quòd cernitur undiq; Titan,
Terrestrem, huncq; meum non reperire
datur.

Sæpè Ducem Ulri cum te detenuisse putavi.
Causa tuæ forsan nec fuit ille moræ.

Sæpè etiam timui, te, dum freta Baltica trans,
More tuo, infesto vela dedisse mari.

Ut ratis in scopulos, quos Mænia suggerit, acta,
Membra aliquo cogat læsa fovere loco.

Quid multis? cum scire nequit cur lentior absis,
Mens mea, per causas irrequieta volat.

Tempora si memores, benè quæ memoramus
amantes,

Nostra querela suum non venit ante diem.
Nam mihi discedens tremulo es sic ore lo-
quutus.

Pallantes lachrymis cum maduère genæ:
Sol prius auriferi non tanget velleris, Astrum,

Quam tibi me reducem Scania vestra feret,
Cælicus is Titan vellus bis tervè revisit

Phryxæum, at Titan terræ noster abes.
Non puto quod ratibus secleris Jasonis aurum,
Aut furtum lanæ versi coloris ames.

Nec Medæa fui, nec ero; nil fraudibus utor,
Colchida si quæras, hic quoq; Colchis erit.

Pergula læta mihi est, pulcher quam circuit
hortus,

Vix cui par dabitur, Colchida utrumq; vo-
cem,

Læta vocata quidem, sed nondum cernere læ-
tam

Me potuit, quamvis hîc tua imago patet.
Quam quoties specto, suspiria cordibus
imis

Alta traho, & lachrymis ora genasq; rigo:
Mox caput inclinans, uniq; innixa lacerto,
Sic mecum tacito murmure verba premo:
O si is, quem pulchro referens bellè exprimis
ore

Afforet; ô coràm hunc cernere quando da-
tur!

Hancq; diu aspiciens, oculis ac sensibus ipsis
Linqvor, & ancillis excipienda cado.

Quin mihi vix rediens, iterum hanc, iterumq;
videre

Mens avertet; ni damnum tam studiosa suum
est.

Imò hæc dum memoro, sanguis præcordia
stringit,

Vix teneor, quin mox exanimata ruam.
Ater sanguis abi, mens & præcordia firma

Este mihi, & saltem his addere pauca
date:

Hæc ubi scripta fient, si tunc mihi parcere ini-
quum est,

Auditu & visu me spoliare, feram.

Et fativeta feram, (quam consolatio dura est,

Quod nequeam expertis succubuisse malis!

Nil ſed ago precibus, qvo plus reſo, ſavius
inſtat,

Suſceptumq; dolor linqvere cogit opus
Ferte citæ lymphas, vinum, ſal, aromata,
acetum,

Ancillæq; omnes, virgoq; , ferte citæ.
Ah ſatis ah, redeam ô liceat, calamumq; re-
ſumam.

Qvàm mirè cunâtis ſenſibus orbis habet!
Iſta abeant; adſis Titan, citò meq; reſiſe,

Colchiacas artes, ſi cupis: ipſa dabo.
Non opus ut ſubeas, veluti Pegafæus Jaſon,

Phaſiacas Argo nave repôſtus aquas:
Et ſuperes, tot monſtra tuis Hecatæa venenis,
Ignivomos Tauros, terrigenasq; viros.

Et colubrum herbarum vigilem virtute ſopi-
tum,

Hinc tandem aurato ut vellere dives eas.
Fortè ſub his technis, (ſi vera eſt fabula) teſta

Ars etiam technis Chryſiopæa latet.
Sint ea vera tamen; qvid enim non credimus

ambos,
Qvos animis uno corpore neſcit Amor?
Pergula (qvam dixi) qvæcunq; petuntur ad
artem

Auriferam (ſi qva eſt) exhibitura ſatis.
Fornaces varias, carbones, lampada, flam-
mas,

(O flammæ flammis cedite qvæſo meis.)
Ma-

Materia hic deerit, quæ fat reperitur utiq;?
 Vilis & hæc fertur, nec preciosa nimis.

Hic lapidem arcano simul, ambo fovebimus
 igne,

Nempe columbæ ovis, fæmina masq; cu-
 bant,

Hunc si multiplici nimiùm sub cortice tectum,
 Credibile est ullos ante habuisse Sophos,
 Non dubito, quin tu, vel ego, inveniemus
 eundem,

Sol pater (ut referunt Lunaq; mater erit.
 Sic igitur Titan pater, & sim Fæmina, Lunæ
 Persimilis, Mater; sexus & ordo juvant.
 Scandit is in cælos, iterum terrena revisit;

Sic terrena etiam dicor ego Urania
 Primitus & Sophia ipsa vocor, lapis ille Sopho-
 rum est

Forſitan hinc noſtrum nomen & omen ha-
 bet.

Ventus & hanc utero fertur portaffe, vel iſto
 Forte etiam poſſit qui meliora mihi eſt.

Ingeniumq; (ajunt) ſubtile & ſvave requirit
 Haud ego groſſitiem fallar ob ingenii.

Sic orbem hunc conſtare putant, ſumus Or-
 bis uterq;

Per me alius Mundus parvulus eſſe poteſt.
 Colchide at ex veteri nova cur exempla pe-
 tamus?

Antiqvi Hermetis cur ita dicta placent?

Qværimus heu variè, frustra; aliundè vo-
camus;

Hoc satis ni nobis quod latet Artis opus.
Conjugio assimilant cum Mas & Fœmina po-
nunt.

Mollia fœcundo corpora juncta thoro.
Contigeritq; illis prolem si quando creari,

Arcani lapidis protinus instar habet:
Inq; utero veluti nutritur sanguine fœtus,

Sic humore suo fœtus & illi viget.
Ingenitusq; velut calor, & moderatus, &
udus,

Maturat partum dum fovet igne levi,
Sic etiam lapidem liquido leniq; calore

Naturæ ad normam, qua datur arte, fo-
vent.

Alterat augendo ut formam, mutatq; colo-
rem

Infans claustra tener dum genetricis ha-
bet.

Haud aliter lapis hic crescit, variatq; colores,
Fomenta Athánor debita quando regit.

Ut Lucina suos dat adhuc à matre rubentes,
Et teneros fœtus crescere lacte facit:

Sic rutilans fulget jam natus Chymicus In-
fans,

Fermentoq; suo crescit & auctus abit.
Utq; alios iterum natus progignit adultus,

Sic lapis hic sobolem multiplicare potest.
Qvàm

Quàm benè conveniunt nostris ista omnia
votis,

Quiq; operi arcano comperat hortus adest.
Non qui pestiferos foveat, vigilesq; Draco-
nes,

Et terræ in proprias monstra parata neces.
Naribus aut Tauros spirantes undiq; flam-
mas,

Vel Medæa tua mixta Aconita manu,
Brachia sint angves junctim circumdata collis
Terrigenas acies terrea vasa putem;

Si collisa cadant, minima est jactura; Bo-
vesq;

Ipsi erimus juncti conveniente jugo,
Æstus & ita absint, proq; herbis grata no-
civis

Hortus qui tribuat pharmaca, noster erit.
Sensus at (ut perhibent) si fortè his mysti-
sticus insit

Pandere & hunc nobis difficile esse ne-
qvit.

Tu modò mi Titan, patrias te confer in
oras,

Aspirent votis ventus & unda meis.

Tunc benè nota redux intrans Pomaria, cer-
nes

Quàm locus hic aptus sit tibi, quamq;
mihi,

Hic simul occultum junctis modò viribus

optes,

Ut fœcundæ Artis conficiamus opus.

Interea votis, quæ nunc mihi sola supersunt,

Orabo superos, ut tibi adesse velint.

Utq; brevi incolumis, modò ferre negotia

possint

Quæ versas manibus, restituare mihi.

Nunc etenim cupio, festinus quod tibi

damno

Sit reditus, quia me nil tua damna le-

vant

Quin tibi cùm fidam satis ipsa, ubicunq;

moreris:

Nostra aliis tamen est suspiciosa fides.

Credula quod fuerim nimium, quod stul-

tiùs urar,

Te quoq; me leviter deseruisse, putant.

Plura feram modò sis tu saltem corpore sal-

vus,

Id Dij si renuant, te sine nulla feram.

Objiciunt, blandis quod sinè delusa loque-

lis,

Sic deludi abs te femina crebra volet.

At non mellifluis, quorum tibi copia, verbis,

Quod decepta quæror, si qua ea culpa,

mea est:

Spontè tuis cessi votis, te spontè probavi,

Et Chalybem Magnes ut trahit, ipsa seqvor.

In-

Inter tot genere illustres, quos Dania nutrit,
Solutus es ex imo qui mihi corde places.

Teipsum, non tua verba moror, nil indiga
verbis

Forma tua est, Virtus me Probitasq; mo-
vent.

Sit fecunda aliis, velut est Facundia præg-
nans,

Non tamen in partes me trahet illa suas.
Est Mel suave quidem, sed Fel' sub cortice
dulci

Quod tegat, exemplis res mihi nota satis.
Nec tua fictitia est, hac te Natura beavit,

Quâ superas reliquos, grata loqvela, viros.
Hanc tibi Mercurius Veneri sociatus in ortu,

Ædibus è propriis largus habere dedit,
Nec mirum superûm Præconi quod Venus
adstans,

Blanda tibi & pariter verba diserta parit,
Quin simul his Phæbus Geminorum jungitur
astro,

(Nofter & hinc Geminus fortè oriundus
Amor.)

Sed levis est Stilbon. levis est Cytheræa,
Gemelli

Sunt duplices, constans quid queat inde
sequi?

Sol etiam radiis qui pandit & omnia condit,
Gradivi & Veneris prodidit ante dolos.

Ast quid ea huc refero? spurci valeatis amo-
 res,
 Concessos thalamos, vincla probata, lo-
 quor.
 Si qua tamen levitas; hinc aut aliundè sub-
 intret,
 Mox abeat, nostro sitq; ab Amore procul:
 Me priùs hanc habeant, quotqvot petulan-
 ter amasti,
 Aut obiter si quam nunc qvoq; forsan amas,
 Ista licet de te malè non ego, suspicer un-
 quam,
 Ast aliis dubium vestra libido movet.
 Te procul ex oculis quæ distas, scilicet, u-
 nam
 Absens, tamq; diu, tamq; remotus amet?
 Quid faciat quæso loginqvis tardus in oris,
 Qvi Paris alter ut est, nil nisi amare po-
 test?
 Crede peregrino captivus amore tenetur,
 Quænam illa Urania est, forsan, & unde
 rogat,
 Sic ajunt; surdæ at frustrà mihi talia narrant,
 Et surdam & cæcam me facit arctus Amor.
 Qvicquid at his poterit (me non credente)
 subesse,
 Ipsa etiam levius sit levitate precor.
 In vacuas Stilbon pennis diventilet Auras,
 Inq; maris bullas inde flet orta Venus.
 Vos

Vos duplices Gemini vanum hunc dissolvite
 amorem,

Sub duplici & ficto corde sit iste velim.
 Lumine quiq; suo citò detegit omnia Phœ-
 bus,

Te prodat, casto si quâ in Amore nocēs.
 Me sed fixus Amor (si quid tibi Sidera fixi,
 Si quid perpetui contribuere juvet.
 Hunc Jovis intuitus quintâ de cuspide firmet,
 Jupiter es constans, quinta es amicus do-
 mus.

Displicet invisæ constringi Virginis astro,
 Vosq; premi opposito tardigradoq; Sene;
 At mihi Virgo favet, nostro quia fulsit in
 Ortu;

Heu nimum nobis forsitan illa favet.
 Perpetuò es sterilis, sterilem quoq; transigo
 vitam,

Virgo nec ulla parit, nec vidua ulla parit.
 Artibus at facit oblecter, velut altera Pallas,
 Mercuriusq; sacris ingeniosa litem;
 Ipse etiam in propriâ feliciter æde locatus,
 Et lunam aspiciens, promovet Artis o-
 pus.

Scilicet hoc unum longi est solamen Amoris.
 Ut tua Penelope tela retexta diu.

Nec placet in signo tibi quod saltem unicus
 Erro,

Hospitium fixo, Marsq; malignus, habet.
 Cul-

Culmine tecta cadens malè quiq; inimica
subintrat.

Quine mihi sic etiam, Mars inimice, cadis.
Hoc habeas solido quicunq; inimicus Amori
es,

Spero quod hinc nostris hostibus omen
erit.

Et licet est fixum, Martem quo corniger ab-
dis,

Hospitium, tamen id vix placuisse potest.
Aversum à proprio est, simul hic nocet ille
Dianæ,

Pronuba quæ Tauri scandere tergus avet.
Et licet alternâ juvet hanc quod sede recepit:

Attamen his obstat plùs duodena domus.
Mars igitur valeas, alibi infortunia figas,
Nunc quæ agitas non vult cornua noster
Amor.

Falcitenens potiùs validos benè firmet
Amores,

In quamvis etiam dicitur esse malus.
Nos tamen esse malum Mystes Ægyptius
olim

Credidit, hunc habuit sed potiore loco;
Esse bonus nobis poterit, sublimior extat,
Inq; fovis folio, vix mala blandus agit.

Cujus ad aspectum (licet haud bona Quadra
putetur

Est magis Sextilis) applicat alma Venus.
Est

Est mihi, sitque bonus precor, te figere
possit,

Ut tuus in nobis perpetuetur Amor.
Non tamen ut fixus maneas ubicunq; mo-
raris.

Te revocet potius quæ cita Luna pede est.
Ad cujus radios pergit Venus alma, Qua-
drati

Sint licet, evadunt ex brevitate boni.
Tunc simul ipsa Jovis, qui Conjugalibus
curat,

Sextilem intuitum (lux benè fausta) pe-
tit.

Hinc ego concipio spem firmam, nocte quod
ista

Monstrabit thalamis tæda cupita viam.
Cypria nam maribus, Juno quoque pronuba
fertur,

Conjugiumque illis signat Amoris opus.
Adde, quod & Phœbum radii Jovis inde
benigni

Excipient, qui nos prole beare volent.
Quid dicam? Genesis nostra & sub tempore
eodem,

At Veneris radios te quoque Luna movet.
Mox Venus ipsa Jovis Sidus, quod præsidet
almo

Hic quoque Conjugio, gestit adire Patris.

Quàm

Quàm benè utrinq; cadit sub idem Directio
tempus,

Aspirant thalamis Sidera ubiq; piis:
Quin mihi Saturnus Venerem sat fixit, in
ipso

Qvo satagunt ambo scepra tenere loco.
At timeo ne sede cadens, (sed sole recep-
tus)

Hanc nimiùm radio figat ab appposito.
Hinc mihi tot forsan, quot castum propter
Amorem

Perfero, langvores tristitiæq; fluunt.
Jupiter est moderans loca quæ tribuère pe-
riti

Conjugio, in proprio limine faustus agit;
Sol, quem femellis perhibent signare ma-
tos,

Adjuvat hunc, flammis irradiatq; bonis;
Ille etiam signo quod habet tibi septima,
gaudet,

Septima Conjugiis rite dicata domus;
Auguror & placidos, & lætos hinc Hyme-
næos,

Acceleres sacras ô Hymenæe faces.
Sepone invidiam, utq; tuo mox nomine
gaudens

O Erycina Venus, des Ericina vocer.
Adde, Planeta quod elatus vel sedibus altis,
Vel residens propriis, bis mihi biuus adest.
Er-

Ergò haud perpétuis obnoxia fluctibus ab-
dar,

Tandem etiam nobis tempora veris erunt.
Nil mirêre tamen, quod cœlum & sidera
pando,

Utpote Femineo quæ minùs apta colo.
Sum quoq; , si nescis, præter muliebria dona,
Astrologa, id propter dicor & Urania,
Sidera suspicio, Genesesq; recludo, nec istud
Incaustum nomen Frater Apollo dedit.

Tuq; velut quæ prona videns, hanc expetis
artem,

Quæ terra effossis rebus anhelat opes.
Sic ego, sic sursum quæ sunt Cœlestia specto,
Ars mea (condones) gnarior arte tua est.
Ut Cœlum terras, sic nostrâ Ars Chymica
vincit,

Adde quod hæc vera est, falsa Chymia
nimis,

Ast tibi quæ placeant, quæcunq; , vel unde
petantur,

Non poterint unquam displicuisse mihi.
Tu modo fac redeas, revocantiaq; astra se-
quaris,

Quæ citò Conjugii tempora læta notant.
Quicquid erit quod te reficit, delecter eo-
dem,

Chymica sive voles, Carmina sive vo-
les.

Nam

Nam cum te multum recreet quoque blanda
Poësis,

Altera ero Sappho, Metra sonora canam.
Sola nec ipsa tibi sim causa, ut promptior
adsis.

Quin tenerum Natum respice quæto meum.
Ætas (dante Deo) veniet mage firma Tagoni,
Consiliis foret hæc nunc moderanda tuis.
Ut virtute acri referens utrumque Parentem.
Teque sequi studiis gestiat usque bonis.
Heu mihi quot morbis fuit ille obnoxius, &
quot

Dum Tu lentus abes, sæva pericla tulit.
Ast spero numen mihi, quod dedit huncce,
Supernum

Servet, & haud feros auferat ante dies:
Lætitiæ ut nobis decorique existat adultus,
Longævus nostris insidiatque bonis.

Si quid habent, ut habent, cœlestia corpo-
ra veri:

Nascenti huic puero Fata benigna dabant.
Pone ortum Venus alma fuit sub sidere
Cancris,

Quare in Amore illi Blande Cupido faves.
Sol Geminos tenuit, capit hunc consvetus
Achates

Hospitio Stilbon, undecimoque loco;
Clarus hinc fiet, simul ingeniosus, ut Artes
Percipiat doctas, multus Amicus erit.
Cul-

Culmine Mars supero mox se sublimior effert.

Huic Aries folio dat residere suo.

Ascendens videt is trino (licet ille quadratus

Esse queat) radio ; te quoq ; Phœbe videt

Hunc etiam recreat Lunæq ; Jovisq ; benignus

Intuitus , nec lux Falcitenentis abest ;

Prævideo hinc rebus felicem aptumq ; futu-

rum ,

Quas nimum toto Mars ferus orbe gerit.

Hincq ; canes & eqvos , bombardas , arma ,

sagittas ,

Si qua foret , doctâ promptior arte reget.

Ast utinam Gradive Pater (seu vitrice pror-

sus)

Filiolo hæc non des munera , des aliis.

Nulla salus opere in Martis , Pax aurea præstat.

Inq ; malâ poterit re nihil esse boni.

Quin mage Saturnum , quem septimus ordo

domorum

Detinet , extimeo ; lentus atroxq ; nocet.

Is tamen in propriâ requiescens sede trium-

phat ,

Urna sui fundit cui Ganymedis aquas ;

Conjugio haud obstat , sed firmum & gratius

adfert ,

Forte tamen remoras stans repedansq ;

facit.

Id saltem metuo , radiis ne quando sub ortum

Venerit oppositis , damna proterva ferat.

✠

Est

Est etenim octavæ præses, quæ mansio dira
est,

Annus & is novies bis numerandus erit
Hunc pravum intuitum, simul & mox cau-
da Draconis,

Fascinat excipiens, ingeminatq; malum.
At quia jam faustas quintâ sub sede tabernas
Jupiter, atq; illi juncta Diana, tenent:
Isq; suo gaudens venientem, lumine & au-

Etam,
Accipit hospitio, dissipat omne malum.
Lætitiâ importat, vitam prolongat, honores
Dans & opes, natis, conjugioq; favet.
Res quoq; rara patet, quatuor sunt nempe
Planetæ

Ædibus in propriis præcipuisq; locis.
Omnibus in gestis hæc toto tempore vitæ,

Eximiâ natum prosperitate beant.
Singula quid referam? Genesis vix faustior
ulla est,

Si pariam, similem sæpè redire velim.
At supera ex voto quamvis sint Sidera fausta,
Cuncta simul faveant inferiora precor.
Ipsum homines & ament, seu mas, seu fæ-
mina, & ipsum

Quicquid terrestris continet orbis, amet.
Nulla salus tamen ex astris, Tellurèq; nul-
la est,

Te; Tago, perpetuùm sospitet, oro, Deus.
Dum

Dum loquor, heu nimiùm tristis mihi fama
refertur,

Quòd modò præcipuus noster amicus obis.
Charior haud illo mihi, vixq; fidelior alter
Suppetit; ô nimium Mors inimica bonis!
Spero tamen quod inanis erit tam concita
fama,

Hoc meus in somnis non monuit Genius.
Quam lugubre foret charo hoc privarier
astro;

Talia nam nobis sidera rara micant
Eurialo & Niso similis quamplurimus olim,
Tam tibi quamq; mihi fidus Amicus erat.
Quàm citò jam reliquos digitis numerabimus
omnes,

Ambobus vix nunc unus & alter adest.
Tempora læta ferunt multos, sub nubila tol-
lunt;

Fortunæ arbitrio stantq; caduntq; simul.
Penè mihi solus superest sine felle vel astu,
Qui perstet firmâ frater Apollo fide.

Nec frustra huic placidus roravit Aqvarius
Ortum

Fixus & humanus, Tardigrodiq; domus,
Cum Jove qui Venerem facit undiq; cingere
Eoas,

Scandentesq; fores; lux ea fausta micat.
Jupiter alternum pariter cum Falcitenente
Hospitium mutans, plus gravitate juvat,

Mors etiam proprias aurati velleris ædes
 Alternâ è Cathedrâ Sole receptus, habet.
 Unde animo est Acri, & rebus citus instat
 agendis,

Fortiter Herculei fertq; laboris onus:
 Qvin etiam Stilbon Saturni limina grata,
 Hujus & amplexu Soleq; cinctus adit,
 Cumq; suâ Lunam gradientem Virgine trino,
 Qvi menti aspirat, respicit intuitu.
 Inde magis constans habet, ingeniumq; pro-
 fundum,

Utq; operæ precij nil, nisi grande, putet.
 Hinc qvcq; judicio consultus prævalet alto,
 Vulgus ut hunc nugis nil remoretur
 iners.

Ergo minùs mirum est, quòd nostro is plau-
 dat Amori,
 Hunc temerè ex atomis nec putet esse sa-
 tum.

Scilicet hic saltem de tot mihi Fratibus unus,
 Expensum nostri pondus Amoris habet.
 Hoc facit ingenium, gravitas, prudentia,
 virtus,

Hoc & amor recti, judiciumq; facit.
 Sufficiat nobis, primævus candida Frater
 Quod nostro facilis corda in amore gerat
 Quid si etiam ex astris tandem ventura re-
 volvens,
 Hinc tacitus nostros prævidebat thalamos?
 Si

Siderisq; ideò frustrà haud obfistere Fatis
 Audeat; ô quantum Fata in amore valent!
 Fato junguntur, Fato solvuntur Amores,
 Non habet hîc semper Gaza, Genusvè,
 locum.

Quàm pulchrum est hominem simul & præ-
 scire futura,

Et simul, affuerint si bona Fata, seqvi.
 Incauti hîc titubant, quos ignorantia turbat,
 Frater at hic noster callet utrumq; fatis.

Hic mihi Frater erit semper, quem fautor
 Apollò,

Ex quo etiam meritò nomina gestat, amet.
 Sive igitur faveant alij, seu lumina vibrent,
 Ut soliti, torvo torva supercilio:

Nil tamen impediunt, quin nos constanter
 amemus

Et pro mille alijs Frater is unus erit.
 Imò haud obstabit, decuit quos ferre leva-
 men,

Quod noceant reliqui, verbaq; sæva cre-
 pèrent.

Si non Titanem (dicunt) tam perditæ amares,
 Ditiôr & major vir tibi (crede) foret.

Ipso in Amore tamen si qua est sapientia,
 certè

Haud credam, quod te desipienter amem
 Non ego divitias, non mundi sector honores,

Officiovè gravi complacuisse viro.

Omnibus officiis, fundis auriq; talentis,
 Nam Persona mihi charior una tua est.
 Plura etiam agglomerant, mea quæ nunc
 cuncta referre,

Vel meminisse semel, mens sibi recta piget.
 Hi dicant quæcunq; volent, Tua dicar oportet,
 Titanis maneam perpetuò Urania.

Absis sive diu, celer hîc me sive revisas,
 Corde meo fixus tu tamen usq; sedes.
 Nec tu sponte tua, sed valdè invitus abesse
 Cogaris, ac malles semper adesse mihi.

Hucq; subinde etiam, perq; intervalla re-
 dices,

Sed metuis crescat sic quod utrisq; dolor
 Ne me iterum ut linquas tibi dum sit forte
 necessum,

Tristitiæ nimium multiplicetur onus.
 Ergò voles potiùs peregrinis degere in oris,
 Hospitiâ hîc donec Sors tibi firma dabit.
 Scribere & interea mihi nunquam negligis
 ultrò

Res ea fit quamvis te remorata diu.
 Sive quod ex votis nemo internuncius adfit,
 Sæpè viam ingressæ seu periere notæ.
 Quicquid id est, facit hoc non ulla aversa
 voluntas;

Scribere satq; cupis, satq; redire cupis.
 Perq; tuum quoties venit huc allata ministrum
 Litera, sic illum diceris ore seqvi.

Hanc

Hanc ego, serve, tibi, quâ me felicior ibis,
 Fortunam invideo; servus ego fierem!
 Et chartam iratè alloqveris, quam rumpere
 velles,

Altera in calamo mox peraranda foret.
 Tunè meis digitis, quibus es conscripta, beatis
 Charta magis? digitis te citò Nostra teret;
 Teq; oculi inspicient, quos his ego cernere
 mallet:

Oscula fortè dabit, quæ mea sola forent.
 Hoc simul ut faciam fas est, prius oscula libo,
 Nomen ubi augustum scribitur Urania.
 Spero quod illa brevi pariter tibi basia figet,
 Qua suus hic Titan nomina parte tener.
 Vade igitur visum hanc toto qua pulchrior
 orbe

Nulla meis oculis Fæmina, vade citò.
 Heu mihi quod sine me tam grata palatia vives,
 Heu quod scriptori non licet ire tuo!
 Sic loqveris (dicunt; sic crebrò nos adeuntes,
 Inleqveris famulos; grata loqvela mihi est.
 Singula scire juvat, missi cunctosq; ministri
 Ut nutus referant, cunctaq; verba, volo.
 Ergò sive adsis, seu non, seu scribere, seu non
 Sæpè voles, modo ames, semper amandus
 eris.

Nec tamèn addubito, quin tu Charissime Ti-
 tan,

Perpetuo Uraniam, quæ Tua semper, ames.

Si te etiam nunquam (quod Dî prohibete) vi-
derem,

Ex oculis tamen his non abolendus eris.
Mente meâ impressus Titan sine fine ma-
nebis,

Fixus eris cordi tempus in omne meo.
Te præter nemo nostro potietur Amore,
Mille proci fuerint, commoda mille ferant.
Attamen haud credam, quod sint tam Numi-
na sæva,

Nuper ut incaptâ spe spoliare velint.
Id saltem vereor, ne dum lentissimus ablis,
Quod mea fit reduci forma probata minus.
Nam quæ pulchra satis, te discedente, vide-
bar,

Altera, quando redis, forsitan esse puter.
Non quod adhuc annis onerer, rugasvè ti-
mescam.

Sæpè etiam senium sollicitudo parit.
Anxietas me multa premit, nec deserit un-
quam,

Hæc quoq; dum scribo, durior ecce reedit.
Nam modò qui fuerat de morte incertus A-
mici

Nuncius, hunc nimium littera missa pro-
bat,

Heu mala quod semper sibi constat fama,
nec unquam

Eventus habeat prospera quæq; bonos.
Nil

Nil licet in somnis hoc admonuisse recorder,
 Signa tamen Genius me vigilante dedit.

Quàm mihi mira fui, simul & quam tristis
 eodem

Abstulit hunc terris quo Libitiâ die,
 Omen erat tanti (modo quid sint omina)
 luctus,

Dixi aliis, certè res metuenda subest.
 Attamen haud potui citò persentiscere, ru-
 mor

Quòd nimiùm verus (proh dolor) iste
 foret.

Nempè agrè quæ grata minus sunt credimus,
 at quæ

Sunt accepta satis, mox meruere fidem.
 Non tamen exponam quis sit, mens ipsa tre-
 miscit

Dicere, nec nomen sustinet ore dolor.
 Sit signasse satis, quod erat tuus optimus ille,
 Et meis, & nostri fratris Amicus; habes:
 Forfan habes nimiùm, nec enim te scire vo-
 lebam,

Nam mala sponte suâ fat citò fama, venit.
 Nunc igitur dolor hinc auctus, me sistere
 pennam

Cogit, &, ut vellem, scribere plura vetat.
 Ast ubi sis præsens, simul & jungamur in
 unum,

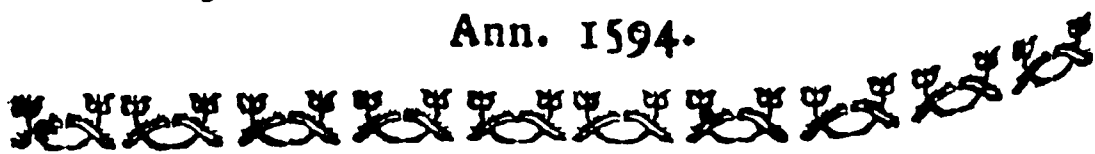
Quæ modò subitico plurima, nota dabo.

Tunc quæ passus eris mihi denarrabis acerba,
 Ipsaq; nostra tibi; forte levamen erit.
 Qvod superest benè vive diu; ut salvusq;
 revifas

Uraniam, ò Titan semper Amate, vale.
 Hæc in Erichsholmi perscripta est littera Castro;

Cum geminos pisces Sol redeundo capit.
 Di citò dent gemini hîc pisces capiamus amantes
 Tuq; redux, Titan, & Tua ego Urania.

Ann. 1594.

§. XII.

Gophie Brabe, ligeledes en adelig
 Dansk Dame, hendes Fader var Pres-
 ben Brabe, hendes Moder Susanne Gise-
 den nylig ommeldte berømte og lærde Froben
 Karen Brabes Søster (a) Hun var ligesom sin
 Søster hengiven til Studeringer, og i særdeles-
 hed til de saa kaldede høiere Videnskaber nemlig
 de Theologiske, hvorpaa hun anvendte al sin Hu-
 og Sind, og idelig havde med hellige og aans-
 delige Betragtninger at gjøre, hvori hun fandt
 sin eneste og største Fornøielse, haver og til sin
 egen Opbyggelse og andres Nytte, som og til
 et Beviis paa sine gudelige Studeringer og hels-
 lige

(a) Hofmanns Tabl: Genealogiqu: de la Famille de
 Brabe VI. Tome. for ved Pag. 1.

lige Tanter, hun omgikkedes med, af Tyndsk paa
 Dansk oversat D. Henrik Nøllers aandelige
 Tafel Alter til de Christnes daglig Lof-Offer,
 af Tyndsk fordansket af Tomfr. Sophie Bra-
 he Prebens Daatter 1673 in Folio. Dette
 findes MSt. (b) i Resens, og Froken Karen
 Brahes Bibliotek. (c)

De Lærdes Vidnesbyrd om hende:
 Af Albret Thura kaldes hun Virgo nobi-
 lis piis meditationibus & sacris occupationi-
 bus

(b) Bibliotheca Reseniana Pag. 351. num. 13.

(c) Karen Brahes Bibliotek Pag 155. Conf. Hof-
 mann. Portraits Historiques des Hommes illustres de
 Danmark VI Part pag. 32. hvor han siger, at hun ha-
 ver oversat paa Dansk det Skrift kaldet Geistliche
 Danck-Altar, en Bog, som Doctor Möller, den be-
 rømte Theologus til Kjøbenhavn, er Forfatter til. Den-
 ne Sophie Brahe den yngre til Forskiel paa den æl-
 dere Sophie Brahe, Otte Brahes og Beate Vil-
 des Datter og Tyge Brahes Søster, er den rette
 Forfatter til dette Skrift, som Matthias Henrichus
 Schachtius in Schediasm: de doctis Daniæ Mulierib:
 trykt in Nov. Liter. Mar. Balth. Ann. 1700 pag. 218.
 rigtig tillegger Fruen Sophie Brahe den ældere Ot-
 te Brahes Datter, men det tilkommer ganske rigtig
 denne Sophie Brahe den yngre eller yngre, Prebiers
 Brahes Dotter, hvilket Lauritz Lind i Karen Bra-
 hes Danske Bibliotek pag. 155. Alb. Thura in Gy-
 næc. Dan. Literat. pag. 35. Det Kongelig Danske
 Sælvtab i det Danske Magazin Tom. III. pag. 25.
 og Hofmann i sine Portraits Historiques des Hommes
 illustres de Danmark Tom. VI. pag. 32. rigtigten have
 i Agt taget.

bus prorsus intenta d. e. En adelig Frøken
aldeles til hellige Betragtninger og aandede
lige Forretninger hengiven. (d)

S. XIII.

Manne Margrete Bredal, hun
haver fra sin Ungdom op lagt sig me-
get efter det Latinske Sprog, og bragt det til
en høy Fuldkommenhed, som og besad en stor
Størke deri. Hun haver forfattet en Lov-Tale
til hønsalig Kong Christian den Femtes hells-
lige Salving. Kiøbenhavn 1671. i 4to. (a)
Denne Panegyriske Tale gjorde hun i sit fem-
tende Aar, og i sine Forældres Hus reciterede
den uden ad, og opofrede Kong Christian den
Femte den med en allerunderdanigst Tillkrift.
Hun levede for nogle Aar siden, og formedelst
hendes høye Alder, graae Haar, som besøn-
derlige Lærdom blev hørtaget og æret. Hun var
tvende Gång gift først med Nicolaus Severini,
derneft anden Gång med sin anden Mand M.
Erik Bredal forhen designeret Medtiener til
Alou

(d) Alb. Thura Gynze. Dan. Literat. pag. 35.

(a) Denne Lov-Tale findes i adskillige Biblioteker,
saasom Resenii p. 357. Rostgaards p. III. Grams p. 363.
Fosses p. 259. Thura bevidner i sin Gynze. Dan. Liter.
p. 36, at han haver haft denne Lov-Tale i sin Siemne
skrevet med den lærde Madame Bredals egen Haand.

Alouborg, Tørsting, og Græstrup Mee-
 nigheder. Men blev ikke indviet til det hellis-
 ge Embede, blev siden Rector i Horsens udi
 Jylland. (b) Hendes videre Levnets Løb fand
 erfares af hendes egenhændige Latinske Brev,
 i hvilket hun gjør Regnskab for sit førte Levnet
 og Studeringer, Originalen af dette Brev;
 som Madame Bredal haver skrevet med egen
 Haand, havde fordem D. Joan Jacob Birz-
 cherod Biskop i Aalborg udi sit Giemme. (c)
 Jeg vil her anføre det hele Latinske Brev, baas-
 de for at vise Læseren en Prøve af hendes bes-
 sonderlig Forsarenhed i det Latinske Sprog,
 som og hendes nette og zirlige rene Latinske Stil,
 og tillige med det samme at underrette Læseren
 om hendes hele Levnets-Løb med hendes egne
 Ord, og til den Danske Læses Fornøelse,
 som ikke forstaaer Latin og dog fand have Lust
 til at vide dets Indhold, vil jeg og siden overs-
 sette det paa Dansk: Det Latinske Brev lyder
 saaledes Ord til andet:

Primum in hac luce spiritum me trahere
 adspexit Paterna sedes, Prædium Pasto-
 rale

(b) See hendes udførligere Efterretning derom i hende
 s Latinske Brev, som strax herefter følger.

(c) Teste Alb: Thura in Gynæc. Dan. Literat.
 pag. 36.

rale Schaddanum an. 1655. die 13 Sept: pro-
 gnatam Genitore Dno Jano Bredalino, Eccle-
 siarum Klouborg, Törsting & Græstrup An-
 tistite, Genetrice Maria Oligeri Filia. Avul-
 sam de mammis & jam lallare incipientem
 Musis me meus sacrificavit parens dilectissi-
 mus & cum succedentia annorum incremen-
 ta permitterent, informandam suscepit, sua-
 que ipsius disciplina innutrivit usque ad an-
 num ætatis meæ vicesimum. His peractis
 generosissima Dna in Qvitzowholm in Fio-
 nia, Birgitta Giæ, me duabus Nobilissimis
 Virginibus Annæ Amaliæ Hævel & Elisa-
 bethæ Hævel & Nobilissimo Juveni Joh. Hen-
 rico Hævel informatricem à Parentibus pe-
 tiit, petitam impetravit. Qva demandata
 mihi sparta biennio & quod excurrit, functa
 sum, & quidem ita, ut, (quod extra jactan-
 tiam dico) satis meæ fecerim Domina, quæ
 me tunc temporis non dimisisset, ni alio vo-
 cassent fata, summiq; Numinis providentia,
 quæ me conjugem destinaverat Nicolao Se-
 verini, Prædiorum Brahesholm & Sandagger
 in Fionia redemptori, cui sum à Parentibus
 addicta, desponsata, elocata. Conjugium
 nostrum ad decimum septimum usq; annum
 protractum est, octona prole, una mascula,
 reliquis femellis fecundum. In hoc vitæ ge-
 nere parum mihi licuit vacare pluteis: à stu-
 diis

diis enim me avocabat partim morbus focii, per aliquot annos continuatus, partim cura rei domesticæ, quæ, ægrotante Marito, meis (secundum Deum) solius incumberebat humeris; arrepta tamen interdum idonea studiis obsequendi occasione, me suas ad partes revocabant Musæ: me, inquam, cui nihil dulcius erat, nec erit unquam, (non pudor est fateri,) quam bellaria Musarum mellitissima. Post expletos, ut antea dixi, in conjugio, annos septendecim, vitam meam finiit conjux. Cujus obitum mæstissima vidua, cum septem, qui adhuc supersunt, liberis triennio luxi. Inter hujus viduitatis tranquillitates, studia, quæ erant in conjugio justo segnius tractata, recolui, cumq; Musis amicitiam restauravi. Hinc, volente Deo, & consentientibus amicis ad iterandas nuptias animum converti, meamq; fidem addixi S. S. Ministerii Candidato & Philosophiæ Baccalaureo, Erico Bredalino, quem sibi in officio Comministram sumsit perlectus meus Frater, Dnus Oligerus Bredalinus; secundas hæc nuptias, in quibus sextum jam dego annum, secundas quidem hæctenus, sed steriles divina voluit providentia. Mea quod attinet studia, nihil prius, nihil antiquius est (Deum testor) quam cum Musis & mutis illis Magistris Conversari.

fari. Ut verbo me expediam, Litteras amo,
& sum ad cineres amatura,

Dausing.
d. 15 Maj. A. 1703.

Anna Margareta Bredalina
Erici Bredalini.

Dette Latinske Brev lyder saaledes
paa Dansk:

Jeg skuede først dette Berdens Lys i min Faders Præstegaard Schadda Aar 1655. d. 13 Septbr. Min Fader var Hr Jens Bredal Præst over Klauborg, Torsing og Græstrup Meenigheder; Min Moder Marie Holgers Datter. Da jeg blev vænt fra Patten og kunde begynde at skionne, seend min Fader mig opoffre i mine spæde Aar til Studeringer og smukke Videnskaber, og da mine tiltagende Aar tilloed det, og jeg kom til Niels Aar og Forstand, toeg han sig paa at informere mig, og oplærte mig selv indtil mit tyvende Aar. Da jeg havde opfyldt dette aar, begierte den Velbaarne Frue til Ovikorholm i Fyen Birgitte Gise af mine Forældre, at jeg skulde informere de to Velbaarne Frofener Amne Amalie Hævel og Elisabeth Hævel og den Velbaarne Junker Johan Henrik Hævel, og den Ken Begiering hende blev og tilstaaet af mine Forældre og tiltrædede min tilbudne Condition. Hvilken mig anbefalede og anbefroede Condition.

tion jeg i tolv Aar og noget derover saaledes for-
 restoed, at jeg (uden at rose mig selv) i alle
 Posten syldestgiorte min Frues Befalinger, at
 hun var aldeles vel fornøjet med mig, og havde
 ingenlunde sluppet mig paa den Tid, hvis
 ikke Guds alvilde Forsyn og haandgribelige
 Raad havde føjet det saaledes, at jeg var be-
 skicket til Nicolai Severini Herre til Brahes-
 holm og Sandagger i Syen, som jeg var tilsagt
 af mine Forældre, blev og med ham forlovet,
 og omsider ægte-given. Vores fælles Ægte-
 skab varede tilsammen i syttend Aar, og blev i
 dette Ægteskab velsigned med otte Børn et
 Dreng-Barn, og syv Pige-Børn. I den-
 ne Stand har det kun været mig lidet tilladt
 at studere, thi der gaves da kun liden Lejlig-
 hed dertil: saasom jeg blev forhindret fra mine
 Studeringer deels ved min Kærestes Svag-
 hed, som vedvarede i nogle Aar, deels ved de
 mange Børn som vrevlede om mig, og Om-
 sorg for mine Huusholdnings Sager, hvilke
 Forretninger, da min Mand laae syg (nest
 Gud, som min foruømmeste Hielpere) laae
 som en tung Byrde paa mine Skuldre allene;
 dog alligevel stael jeg mig undertiden beqvem
 Lejlighed til at øve mig i mine Studeringer,
 jeg slog mig da igien til mine forigige forsømte
 Studeringer, da intet var eller nogen Tid skal
 blive mig sødere Kiærere og angenemere (det

er ingen Skam at tilstaae og bekiende det) end disse de Nie Gudinders allerliffigste og allerbest smagende Confecter. Da jeg havde levet 17 Aar i Egteskab med min Egtfelle, som jeg tilforn har meldt, døde min Mand. Hvis Skilsmisse jeg dybsørgende Enke med mine 7 Børn, som vare med mig tilbage, beklagedes og sørgede for i tre Aar. Da jeg sad saaledes hen i den roelige og stille Enke-Stand, gav jeg mig til mine Studeringer igien som tilforn, hvilke jeg mere seendragtig end som det sig burde havde dyrket i mit Egteskab, og paa nye ligesom indstiftede og oprettede et nyt Benskab med de Nie Gudinder. Derpaa resolverede jeg efter Guds behagelige Villie og mine Benneres Samtykke, at indgaae det andet Egteskab, da jeg gav mit Egteskabs Lofte til S. S. Ministerii Candidatus og Philosophiæ Baccalaureus Eric Bredal, som min Elskeliae Broder Holger Bredal har antaget til Medhielpere i sit Embede; i dette mit andet Egteskab, i hvilket jeg nu har oplevet det siette Aar, har Guds alvilde Forsyn saaledes søyet det, at jeg er ufrugtbar og ingen Børn faaet endnu. Hvad mine Studeringer anbelanger, da er der mig det fornemste og sædvanligste (Guld er mit Bidne) at have Omgiengelse med de nie Gudinder og mine stumme Læremestere, som ere Bogger. Med faae Ord at sige: Jeg elsker boglige Konster

ster og smukke Bidentkaber, og vil uafsladelig
 elste dem til mit sidste Aandedræt.

Dausing. Anne Margrete Bredal
 d. 15 Maji Aar 1703. Eric Bredals.

Endnu et andet Brev, som den lærde Ma-
 dame Bredal skrev til Belærværdige og Bel-
 lærde Hr. Joh. Olaj Neopolitanus s: Næstet,
 Præst til Løsning og Korning Meenigheder
 i Aarbus: Scift, som Hr. Alb. Thura (d)
 haver eiet, vil jeg her for den curieuse Læser
 fremføre, som er af følgende Indhold:

Salutem!

Avunculorum facile Princeps, Dnè Johannes
 Neopolitane!

Novissimæ binæ tuæ literæ mihi vehemen-
 ter gratissimæ acciderunt, literas, in-
 quam, benevolentiam spirantes, amoris
 in me tui indices, & tam tui similes, quam
 tu es tibi, in ipsis me talem depingis, ut
 nullum certe mei sexus verecundiæ sensum
 retinerem, præsertim cum satis superq; con-
 scia mihi sim meæ supellectilis, si tanta en-
 comia, detecta fronte, admitterem: Gran-
 dior profecto epistolarum tuarum character,
 S 2 quam

(d) Ligeledes efter hans eget Vidnesbyrd in Gynæc.
 Dan. Lit. pag. 39.

quam ut coarctari se patiatur intra mediocritatis meæ angustias. Non sum illa, quam me facis, sed esse conor, sed tibi idem ac per aquam videnti evenit, majora omnia judicat, sic tibi qui per favorem, nunquam amicitiaæ tuæ obliviscar, quæ omnino vera est, condolendo dolentibus, & labantem tristitia animum piarum consolationum statumine furrigendo. Frater noster peramandus Dnus Ericus Bredalinus, ad nos pervenit hesternaveſpera, eumq; avidæ amplexæ sumus, absente Clarissimo Dno Fratre; tantum autem gaudii veniens non tulit, quantum abiens doloris; dolore procul non amittitur, quod cum amore possidetur. Vestem holosericam dilectissimæ Materteræ, placere, nobis omnibus perplacet, terat eandem ex voto, cum salva corporis valetudine & ipsa teratur in illa. Vale cum tua lecti socia, Matertera mihi svavissima à Clarissimo Fratre & Genitrice dulcissima animitus salutatus & constanti amore prosequere.

Schaddæ d. 17 Febr.
An. 1696.

Divi Nicolai Schyggæi
Annam Margaretam
Bredalinam.

Dette Latinske Brev loder saaledes
paa Dansk:

Min

Min Høyt-Elskelige Morbroder, Hr. Johann Neopolitan sender jeg min fiertige og venlige Hilsen!

Hans tvende sidste mig indhændigede Breve have været mig meget angenceme og kierekomne, saasom Han deri fremlegger tilstrækkelige Prøver paa hans Bevaagenhed mod mig; de bære fuldkommen Vidnesbyrd om hans uforfalskede Kierlighed til mig, og svare ham i Lighed, som han er sig selv i alle Ting liig; Han behager deri at affskildre mig med saastionne og deylige Farver, at jeg afforte mig al Undseelse, som dog er vores Kion tilegnet, om jeg toeg mod hans Roes og Berømselse som han behager at give mig: Allerhelst da jeg mere end tilfulde er bevidst om min Uværdighed, heri, at jeg ikke fandt fortiene, saa stor Berømselse. Hans Brev er fuld af saa høitværende Charaëterer, end at de fandt indskrænkes inden for mit middelmaadige eenfoldige Brev, og af mig fandt besvares: Jeg er ikke den, som han behager at gjøre mig til, men stræber efter at blive det, men det gaaer min Herre heri, som med den der seer i Bandet, han dømmes alting at være større, end det i sig selv er, saasledes haver det sig og med ham, som af sin besynderlig Bevaagenhed behager at flattere mig; og tilskriver jeg hans mig tillagde Roes alleene hans Artighed og ikke min Fortieneste;

Jeg skal aldrig forglemme hans gode Venſkab, som ſandelig er trofaſt og retſaffen, i at have Mednøſe og Codolence med de Sorgende, og i at oprenſe det af Sorg nedknurde og undertrykte Sind med gudelige og troſterige Bedere qvegeſer. Min Hiertelſkende Broder Hr. Erich Bredal kom til os i gaar Aftes, og tog venlig og kjerlig mod ham. men min berømmelige Hr. Broder var borte; naar han kommer til fører han mig ikke ſaa ſtor Glæde, ſom han foraaſager mig Sorg, naar han beretter igien; med Smerte miſtes det ikke lang, ſom eyes med Glæde: At den Silke-Klædning behager min allerkjæreste Moder, er os alle kjer, lad hende ſlide den eſter Dniſke og med goed Helsen og Velgaaende, og lad den ſlides op paa hende. Far vel med ſin Kjæreste, min Allerkjæreste Moder, og har dem hierteligen at hilſe fra min kære Broder og allerkjæreste Moder, og eſt uafſadellig med en uforanderlig beſtandig Kjerlighed

Schadde d. 17 Febr. Salig Nicolai Schyggæi
Aar 1696. Anne Margrete Bredal.

Til Slutning fand jeg ikke forbigaae her at erindre, at Matthias Henricus Schoch^{ti}tius, Rector i Kerteminde udi ſit Forſog om lærde Danſke Qvinder, begaaer en ſtor Urigtighed, naar han beretter Madame Bredal at

at være født i Norge (e) thi efter hendes egen Beretning i sit Latinske Brev er hun født i Præstegaarden Schadda i Wratsens Herred udi Aarhus Stift i Jylland.

Angaaende de lærde Mænds Vidnesbyrd, som de i deres Skrifter have givet denne lærde Matrone, er mig allene forekommet Schachtii, som skriver dette om hende: inter Fæminas Norvagiæ admodum illustris & meget berømt iblandt Norges Qvinder, endskjønt hun urigtig bliver af Schachtius regnet iblandt Morffe. (f) Albret Thura, som tillegger hende denne Ros: jam inde usq: à puellari ætate ob singularem in Lingua Romana peritiam inter nos celebris & clara. D. e. Fra hendes Ungdom op haver hun iblandt os formedelst hendes særdeles Sorsarenhed i det latinske Sprog været berømt og bekiendt. (g) Professor Wadskær i sine Poetiske Reflectioner over to lærde Rectorinder i Horsens Madame Bredal og Madame Hansen taler saaledes om den lærde Madame Bredal:

S 4

”Det

(e) See hans Specimen de eruditis Danorum Mulieribus in Nov. Liter. M. B. & Sept. M D C C p. 212 hvor han regner hende iblandt Norges berømte Qvinder.

(f) Schacht. l. c.

(g) Thura Synæc. Dan. Litterat. pag. 36.

“Det beste er, at de (i Horsens) tilforn har
lugtet Krudet,

“Og holdt en Trefning for med lærde Qvinder
der ud,

“Madame Bredal dem har forhen Spidsen
budet,

“Og hærdet dennem brav i baade Hu og
Hud,

“Hvad Pokker, tænker de: Hør I Latinſke
Qvinder,

“Hvad hâr vi Eder gjort til Harme og
Fortred?

“Mens vi ſkal holde her for lærde Rectorinder,

“Og frem for andre der alleene plages med!

“Og i Anmerkningen neden under melder

“Hr. Professor Wadſkiær om næſte forige

“Rector i Horsens Sal. M. Erik Bredals

“Huſtrues afgangne Anne Margrete Bredals

“bekiendte Erudition, ſærdeles i det Latinſke

“Sprog, og anfører tillige Hr. Albret Thun-

“ras Skrift om Danske lærde Qvinder, hvor

“han taler og om den Latinſke Oration, hun

“holdt i ſit 15 Aar i hendes Faders Huſ paa

“Chriſtiani Vti Salvings-Dag, og tillige an-

“fører nogle hendes velſkrevne Latinſke Bre-

“ve. (h) §. XIV.

(h) See Wadſkiærs Brøllups-Bers til Rector Han-
ſens i Horsens Brøllup med den lærde Jomfrue Marche
Lous under Titel af Poetiſke Reflexioner over to lærde
Rectorinder i Horsens fol. A. 4. første Side.

§. XIV.

Birgitte Brokkenhuus en Adelig Dame, født om trent Aar 1579 (a) hendes Fader var Lauritz Brokkenhuus (*) og hendes Moder Frue Karen Skram. (b) Hun blev gift med Jacob Ulfeld (c) Herre til Ulfeldsholm &c. Ridder, Danmarks Riges Raad og Canceleer efter den berømte Riges Canceleer Arild Svitsfeld. Deres Brollop stod i Nyborg 1599. d. 10 Julii.

S 5

(a) Denne Udregning haver jeg gjort mig paa denne Maade: Birgitte Brokkenhuus døde Aar 1656. d. 24 Decembr. 77 Aar gammel, efter deres Datters Frue Marie Ulfelds Hr. Axel Arnsfelds Hustrues egenhændige Optegnelser om hendes egen og hendes Mandes Hr. Axel Arnsfelds Sydsfænde og Børn i Danske Magasin 3die Bind pag. 364. Vidnesbyrd, naar jeg nu fradrager 77 Aar fra det Aar 1656. hun døde, maae hun folgelig være født ved Aaret 1579.

(*) Lauritz Brokkenhuus til Egestov født paa Nyborg Slot 1552. d. 8 Septembr. døde 1604. d. 7 Novembr. Wielands lærde Tidender for Aaret 1725. pag. 259.

(b) See Marie Ulfelds egenhændige Optegnelser i det Danske Magazin 3die Bind pag. 364.

(c) See Marie Ulfelds egenhændige Optegnelser i det Danske Magazin 3die Bind, pag. 363. og Hofm: Tabl. Geneal. Tom. V inuilem pag. 12 og 13. i hans Portr. Historiqu.

Julii. (d) De bleve i deres Ægteskab velsignet med 17 Børn tilsammen, Elleve Søns
 net

(d) Jacob Ulfeld til Ulfeldsholm, Selsø, (Möller i sine Hypomnemata ad Alb. Bartholinum pag. 254. skriver Selsou) og Korbølle, levede under Kong Friderik den Anden, og af høystsamme Hans Majestet blev i Maret 1578, sendt som Ambassadeur til Moscov, da han allerede ved sin Dyd og Lærdom var blevet ophøiet til Rigens Raad, for at slutte en evig Fred med Russen, for Sverrig og Prinds Magno i Liffland, hvor Russen havde indtaget nogle Slotte, men som Ambassadeuren befrygtede sig, at den da værende Czar eller Grot-Fyrste Johannes Basilovitz, havde noget farligt i Sinde imod ham og hans Svite, overtraade han sin Instrux, og imod den indgik en Stilstand paa 15. Aar, hvorfor han en alene faldt i Kong Friderik den Andens Unaade, men hans saavel som og de andres som vare i Ambassadeurens Svite, deres Opførsel blev examineret paa en almindelig Herredag, og blev da Jacob Ulfeld, som Hoved og Formand for Legationen sat fra sin Værdighed, som var Rigens Raad, og udslettet af deres Tal. See Heldvaderi Part. II. Sylv. Chron. pag. 205. Conf. Möller. Hypomn. ad Alb. Barthol. libr. de Script. Danor. pag. 255. Der tildrog sig en mærkelig Hændelse med denne Moscovitiske Ambassades Historie, som nær ved havde befordret dens totale Undergang, og det ved denne Lejlighed: Jacob Ulfeld, da han havde sammenskrevet og fuldført denne sin Sandskabs Historie, overaav han den til en Bogtrykker i Leyden, for at lade den trykke. Den blev af ham forlømt, og efter det Folks gamle Bane blev i en Keog som noget unyttigt Papir henflengt Møl og Forraadnelse til et Offer, dette Skrift havde dog den Skiebne, at

und

ner og Ser Døtre. (e) Iblandt Sønners
ne vare særdeles navnkundige de trende Brødre
Lars

undgaae denne langjome Død, og af en Hændelse var
kommet i en god ærlig Urtekæmmerers Hænder, som
gandste vist ikke havde gjort sig nogen Betænkuina over,
at partere det i tu, og svøbe det om sine Urtekram-Bahre
og gjøre Kræmerhusc deraf, og saaledes ved Dum-
hed og Bankundighed havde visselig blevet adelaat, hvis
ikke dets saavel som mangfoldige andre flere ypperlige
Eskrifters uligaelige Fortøser og Frelser det fra en even-
synlia Undergang havde reddet, nemlig den navnkundi-
ge og uddødelige Melchior Hamnerfeld Goldastus,
hvis uddødelige Fortienester imod den lærde Berden og
derved sig erhvervede Berømmelse fand læses hos den
berømte Canceler Jochum von Westphalen i hans
Monument. Cimbric. inedit Tom. III pag. 486. i den
bidøstige og grundlærde Fortale, som for Penac til-
købte sig det, og Mar 1608 udgav det første gang til
Frankfurt under Titel af *Hodoeporicon Ruthenicum*
og under Navn af *Jacobus Nobilis Danus*, 2: Jacob
en Dansk Adelsmand, uden at anføre hans Tilnavn,
men siden efter udgav han det under det heele Jacob
Ulfelds Navn til Frankfurt Mar 1627 in 4 efterat
han var bleuet af *Claudius Lyschander* underrettet
om dets egentlige Auctor og hans rette Navn, og der-
for skrev bemeldte Lyschander trende Breve til Gol-
dastum Jacob Ulfeld angaaende, som er at finde in
Syntagmate n. 219 og 260. Titlen paa dette Skrifts
Opplag er denne: *Jacobi Ulfeldii Legatio Moscovitica*
sive *Hodoeporicon Ruthenicum &c. accesserunt Cl. Chri-
stophori Lyschandri Epistolæ de auctore hujus Opuscu-
li Francof. 1627 in 4to.* Denne kaldet Ulfeld i sin
Dedication en Mand, som endskjøndt han ikke er yirlig
i at

Lars Ulfeld, Knud Ulfeld, og Corfis Ulfeld, og den navnkundige Franske Ambassadeurs

i at lære, dog i at mene meget forstaaetig (vir minus quidem elegans in docendo, sed in existimando admodum prudens. Dette maae jeg til sidst anmerke, den latterlige og pudserlige Uriagtighed den gode G. M. König herved haver begaaet in Bibl. Vet. & Nov. pag. 234 og 851 hvor han uriagtig gjør tvende Personer af denne eene Jacob Ulfeld, og tileener *Jacobus Danus* at være re Auctor til *Hodæporicon Ruthenicum* og *Jacob Ulfeld* at være den som haver beskrevet den Polste Legation, her begaaer han atter en nye Forvirring, i at opdigte *Polonica* den Polste i steden for *Ruthenica* den Rusiske, hvilket *Casper Sagittarius* in *Introd. ad Histor. Eccles.* cap. 19. § 33. pag. 456. allerede haver anmerket. Det som haver beskuffet König, er uden Tvil de tvende forskjellige Oplage, som førte forskjellige Titler og ulige Navne. Foruden denne Reise-Beskrivelse haver han efterladt sig en Historie om de Danske Konger fra *Waldemar* den Fierde til *Friderik* den Anden, som laae længe forvaret i Manuscript, hvorom *Lystander* ogsaa melder i hans *Catalogo Scriptorum Danicorum ævêndoto* og bevidner, at den med en jerslig og net Stil er skrevet. See *Resenii Catalog. Biblioth.* pag. 186. 253. 327. og er siden trykt i *Joach. von Westphalens Monumenta Cimbrica inedita* Tom. III. Pag 486 Conf. etiam *Mölleri Hypomnem. ad Barth. de Script. Danor* pag. 254-256. & ejus *Specileg. Hypomnem. de Scriptis Danorum* pag. 19. Denne Ulfelds Danske Historie oversat paa Dansk med adskillige Historiske Anmerkninger til Historiens Forbedring og Oplysning, og med smukke Raaberstykker givet, have vi den i *Fædernelandets nyere Historie* vinstabelige Monument

deurs Comte d' Avaux hans Secretair Carolus Ogerius, taler i Særdeleshed med største Forsun-

leur Casper Peter Rothes Glid at takke for, den er for fort Tid siden til vore Landsmænds Fornøjelse udkommet. Denne Jacob Ulfelds Levet er at finde i Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V Pag. 16-21. Til Slutning maae jeg endnu gjøre denne vigtige Anmerkning, som er af stor Betydning, at man nemlig nøye maae adskille denne Ulfeld fra den anden Jacob Ulfeld, som efter en langvarig Udenlands Reyse igieuenem Europa og Asia var først ophøyet til Danmarks Riges Raad, og derefter Mar 1610 blev Riges Canceler og døde d. 25 Junii 1630 efter Heldvaderi Part. I. Sylv. Chron. p. 7. og Part. II. pag. 281. 282. og Svaningii in Chronol. Danic. Deres Vidnesbyrd. Denne Jacob Ulfeld Raderen til Ulfelsholm, Selsø og Korbølle, den Danske Ambassadeur til Moskva, som jeg nu nylig meldte om, og som selv paa Latin haver bestrevet denne sin Ambassade eller Gesandtskab, og som Melchior Hammerfeld og ikke Haimansfeld, som Hofmann ikke heller Haiminsfeldus, som Resenius i Friderici Ildi Krønike pag. 398. urigtig kalde ham, haver befordret til Trykken. Vid. Itinerarium Jacobi Ulfeldii, og som døde d. 8de October 1593 paa sin Gaard nu kaldet Holfenhavn udi Fyen, hvis Leuets Lob og Gata fand læses i Molleri Hypomnemata ad Alb. Bartholinum pag. 254 sq. Karen Brahes Bibliotek pag. 176. Høiers Dänemarchische Geschichte pag. 286. Holbergs Danmarks Historie Tom. II pag. 500. 911. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom V pag. 14-16, og Monsieur Casper Peter Rothes Dedications

undring om disse trende Brødre, hvilke han siger, taledede zirligen syo Sprog og forstode end

tions Fortale til denne Jacob Ulfelds, Chef for den Moscovitiske Ambassade i Friderici Ildi Tid, hans latinske Korte Udtog af den Danske Historie af bemeldte Monsieur Rothe fordansket, hvis Gravskrift fand læses i Pontoppidans Marmor. Dan. Tom. I pag. 246-247. Denne Jacob Ulfeld, siger jeg, maae noie distingveres fra Sønnen Jacob Ulfeld af samme Navn til Ulfeldsholm, Egestov, og Urup, som var Rigets Raad og Canceleer, efter den store Canceleer Arild Hvitfeld, og var Fader til den navnkundige Corfis Ulfeld. Mange have forvildet dem formedelst Navnens Lighed imellem hinanden, og det Korte Udtog af den Danske Historie paa latin er ligeledes af mange ja hartad de fleste af vore Danske-Historiekrivere urigtigen bleret tillagt Sønnen Canceleer Jacob Ulfeld, saaledes haver Heier i hans Dännemarschische Geschichte pag. 398 taaget Feil; da han skriver, at Canceleer Jacob Ulfeld har skrevet et Compendium Historiæ Danicæ à Waldemaro III. ad Fridericum II. i Mss. Ligeledes vor store Historie skriver Hr. Baron Holberg i hans Danmarks Historie Tom. II. pag. 527. hvor han betiener sig af disse Ord: Det er ellers denne Jacob Ulfeld Rigets Canceleer, Fader til den navnkundige Corfis Ulfeld som har skrevet den korte Danske Krønike paa Latin, og Pag 911. igientager han paa ny samme Urigtighed i disse Ord: Canceleer Jacob Ulfeld er den som har skrevet Compendium Historiæ Danicæ, og maae distingveres fra den anden Jacob Ulfeld, der var Chef for den Moscovitiske Ambassade i Friderici Ildi Tid. Forstkiellen imellem Personerne er her af Baronen rigtig nok i agt taget, men ikke i Hensigt til hvem af dem denne Bog skal

endda flere (f) og Corfis Ulfeld bliver enda frem
for disse trende mest roost af bemeldte Auctor.
Jeg

skal tilegnes, hvori Baronen seier. Ligeledes Assessor
Tycho de Hoffmann i hans Portraits Historiques des
Hommes illustres de Dannemark Tom. V pag. 21.
Men Möller i hans Hypomnem p. 256. Pontoppidan
i hans Marmora Danica Tom. I. pag. 187. og Mon-
seur Rothe i hans ovenmeldte Dedication til hans Dan-
ske Oversættelse af Jacob Ulfelds korte Udtog af den
Danske Historie have rigtig i agt taget, at Faderen
Jacob Ulfeld og ikke Sønnen Cancelex Ulfeld er For-
fatter til denne omtvistede Danske Histories Udtog, og
Pontoppidan beretter l. c. udtryffeligt om Ambassadeu-
ren Jacob Ulfeld dette: NB: Ille est author Conti-
nuar: Saxonis MSt. Jeg undrer mig meget over Hoyer,
som neden under i Anmerkningen l. c. anfører Möllers
Hypomn. og ikke kunde see, at Möllerus tilegner Fa-
deren Bogen, og ikke Sønnen, men Hoyer haver sat
for megen Tillid til des Hojes Vojages en Dannem.
pag. 248. som ligeledes deri homrer, Man fand let-
teligen igiendrive deres Meening, som paastaac at Can-
celeren Jacob Ulfeld skal have skrevet dette Compendi-
um, dermed, at det er skrevet 1585, og da Cancelexen
Jacob Ulfeld skal være født d. 25de Junii 1567. efter
Hofmans Vidnesbyrd i sine Portraits Historiques
pag. 16. saa skulde han ikkuns have været 18 Aar gam-
mel, da han havde skrevet det, som desuden er desto
mindre troligt, som det er bitterligt, at han i mange
Aar gjorde en vidtløftig Reise igiennem Europa, Asia,
og Afrika, og desuden er venteligt, at han ved sin
S tilbagekomst til sit Fæderneland havde engageret sig
ved Hoffet og betient en eller anden anselig Betjening,
saasom han var af saa berømt og anselig en Familie,
som

Jeg saae aldrig nogen, siger han, som overgik dette Menneske udi Deylighed og en

som den Ulfeldske Familie paa den Tid var en af de storsanteste efter Baron Solbergs Beretning i hans Danmarks Historie II Tome pag. 191. og var tillige en ung Cavaller af stor Forhaabning og tillige vel berejst og vel finderet, og sølgelig kunde desju snarere svinge sig op til Ære og forfremme sin Lykke, end at sidde i en Afskrog i Eenlighed fra Hoffets Dine, desuden skriver Auctor til dette Compendium sig Herre af Ulfeldsholm, og derfra haver dateret det, som ingenlunde passer sig paa Sønnen, som i Faderens levende Live ikke kunde skrive sig af sin Gaard Ulfeldsholm, som han endnu ikke havde i Æie, og lad være, at vi have i det Danste Magazin IV Tome pag. 324. Exempel paa Preben Brøbe, som imedens Faderen Jørgen Brøbe levede, nogle Aar før Faderen døde, at regne, har skrevet sig til Engelsholm, saa skulde det i saa Fald gøtgjøres med et i Hænde havende Oriainal Document at Sønnen Jacob Ulfeld havde før Faderens Død haft Gaarden i Bære og skrevet sig dertil, i Mangel deraf var sig Beretning ikkuns uvis, og aldeles utilforladelig. Og at Faderen Jacob Ulfeld endnu paa den Tid har levet er unægteligt, saasom han levede til Aar 1593 og sølgelig 8 Aar derefter, og at Jaob Ulfeld, som haver skrevet dette oftbenævnte Compendium paa den Tid har allerede haver været en gammel Mand, slutter man sig til af det han i Fortalen skriver om Tyge Brøbe, da han iblandt andet kalder ham et ungt Menneske, hvilket best passer sig paa en gammel Mand at bruge om en yngere, nu veed vi jo, at den store Tyge Brøbe er født d. 13de April 1546, og sølgelig den Tid 1585, maatte være omtrent 39 Aar gammel, deraf fand man

en angenem og belevend Opførsel, og kunde
Kongen af Danmark aldrig give større
Prøfs

nu let dømme, at Sønnen som ifkuns den Tid var 18
Aar gammel, ikke kunde skrive om en, som var mere
end dobbelt saa gammel, at han var et ungt Menneske,
som dog den gang havde opnaaet Mand's Alder, men
meget vel fandt skikke sig til en gammel Mand's Tale,
men alle disse her anførte Omstændigheder passe sig saa
noie paa Ambassadeur Jacob Ulfeld, at ingen fandt
have mere Marsag at tvile paa, at han jo er den rette
og egentlig Forfatter til Skriftet. Monsr. Rothe haver og
i sin Dedication med et par Ord saa forteligen berørt
disse Omstændigheder, hvormed han har villet bekræfte
sit Bevis at Ambassadøren Jacob Ulfeld er Author
til det af ham paa Dansk oversatte Compendium Hi-
storiæ Danicæ. Gudnu et nyt Bevis eller rettere en
Bietning! Hvad fandt være troeligere, end at Ambassa-
deur Jacob Ulfeld efter sine offentlige Embeders Ned-
leggelse, og efterat han havde forsvøiet sig til sin Gaard
Ulfeldsholm, og slaaet sig fra Stats-Affairer, han
da, siger jeg, i denæ sin Eensomhed og stille Kølighed
til Lidsfordriv og sit Sinds Fornøjelse havde søgt sin
eeneste Flugt til Studeringer og iblandt andet skrevet
dette Compendium, som og andre flere Skrifter, da
det desuden er bekiendt, at han var en velstuderet Herre,
efter *Lyschandri Vidnesbyrd in Catalogo scriptorum
Danicorum avendoto, Höier og Pontoppidan II. cc.*
Andsfæste det samme, da han af *Pontoppidan* kaldes *Eqves
literatissimus*. Höier pag. 398 fælder ellers denne Cri-
tique over dette Jacob Ulfelds *Compendium Historiæ
Danicæ*, at det er meget tør og maver, og Monsieur
Rothe haver ligeledes at sætte ud paa hans Methode,
hvori han beretter, at have begaaet et bysteron prote-
ron.

Prøve paa sin Velvillighed imod os, end at han bestikkede denne Corfis Ulfeld til Ambassadeurens Hof-Marskalk (g) hans ældste Broder Lauris Ulfeld, var en vel studeret Mand, og den lærdeste iblandt de Brodre. Han efterlod sig et smukt Bibliotek, hvorefter endnu findes en trykt Catalogus, af hvilken en Samling som var een af de første her blev solt paa offentlig Auction, nemlig 1662, det

Rens

ron, og melder tillige om hans alt for korte Skrivemaade, s. s. v.

(d) See Marie Ulfelds egenhændige Tegninger i det Danske Magazin pag. 363. 3die Bind.

(e) Danske Magazin l. c.

(f) See Caroli Ogerii Iter Danicam &c. pag. 38. Denne er en meget rar Bog, og endskjønt den er tre eller fire gange oplagt, haver den dog ikke tabt noget derved af sin Klarhed, det første Oplag er til Paris af Aaret 1654. og det andet ibid. 1655. 8. See Hofmans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V pag. 28.29.

(g) Idem pag. 37. Denne Franske Auctor Carolus Ogerius, som var med udi Ambassadeur Comte d'Avaux Svite, kom herind til Danmark, da Christiani 4te ældste Søn Christianus Vetus Mar 1634 holdte sit Vilager med den Sachsiske Princesse Magdalena Sybilla, Churfyrst Johannis Georgii Imi Datter, hvilket overmaade kostbare ja mere end Kongelig holdte Vilager, som bettedes at skal have kostet over 20 Tønder Guld, iblandt andre Ambassadeurs i. ane Franske Comte d'Avaux bivaanede. See Højerns Dänemarskische Geschichte pag. 400. Encom Regn. Dan. p. 148. Holbergs Danmarks Rigs Historie Tom. 2. pag. 748.

Kongelige Bibliotek er i Begyndelsen meget for-
 meret (h) den mellemste af Brøderne Knud
 Ulfeld blev en velfortient Mand af sit Fæder-
 neland. (i) Hr. Assessor *Hofman* fortæller,
 at da *Jacob Ulfeld* var Ambassadeur i Hol-
 land, lod General: Staterne forære ham en
 Table eller Malerie, hvorpaa Ulfelds eget Por-
 trait tilligemed hans Frues *Birgitte Broffens*
 huus var at see som en Moder til 17 Børn,
 6 Døttre ved Moderens Side og 11 Sønner
 ved Faderens Side. (k) Det er ellers ingen
 Under, at denne frugtbare Dame var saa ja-
 louse over sin Mand, som havde forbuden
 Kierlighed med hans Frues Kammer: Pige,
 hvorom fortælles efterfølgende latterlige og cus-
 riouse Historie. *Jacob Ulfeld* havde avlet en
 Datter uden Egtekab med sin Frues Kam-
 mer: Pige, hvorover Fruen, da hun fik Un-
 derretning derom, blev saa jalouse, saasom
 hun havde saa stor Lyst til at faae Børn, at
 hun af Forbittrelse og Midkierhed over dette Til-
 dragende gav den stakkels Pige et Par Drefti-
 gen med disse Ord, at hun havde ikke noget at
 bestille i hendes Mand's Seng, og at det til-
 kom

E 2

kom

(h) See Danste Magazin 4de Bind pag. 155.

(i) Karen Brahes Bibliotek pag. 158. Rostgaards
 Bibliotek pag. 540.

(k) *Hofmanns Portraits Historiques des Hommes il-
 lustres de Danmark Tom. V Pag. 20.*

Kom hende alene, som hans Kone, at avle Børn med ham. (l) Paa det Raaber-Skrift, som Hr Assessor Hofmann haver ladet udstikke ved Ulfelds Historie, hvor Ulfeld og hans Frue sidder med Børnene til Bords, sees ved Dotterne en Hund siddendes paa en Tabouret, om hvilken Hund der ere adskillige Meeninger, nogle vilde holde for, at denne Hund skal præsentere den naturlige Datter, som Ulfeld havde avlet med ovenmeldte sin Frues Kammer-Pige, andre derimod ere af den Tanke, at denne Hund skulde foreslåe en hvid Hund med sorte Orne, som skal have været Ulfelds Favorit-Hund, og meget af ham elsket, og blev kaldt *Albinns*, (m) andre derimod formeene, at Hunden skal afbilde Ulfelds ene Datter, som havde Changeret sin Religion. (n) Hun døde Aar 1656 d. 24 December (o) just paa Jule-Aften paa Urop 77 Aar

(l) Hofmann l. c.

(m) Ingen maac tænke, at dette Navn *Albinus* af mig er optænkt, fordi en trætte-kier Barber-Evend af lige Navn for nogentid siden nødte mig offentlig at føre Penen mod sig, at Ulfelds hvide Hund med de sorte Orne og deune Barber-Evend haver fælles Navn sammen fandt gotgiøres med Hofmans Efterretning i *Portraits Historiques &c.* Tom. V pag. 20.

(n) Hofmanns *Portraits Historiques* l. c.

(o) Marie Ulfelds egenhændige Optegnelser 26 3die Bind pag. 364.

Var gammel (p) og blev begravet Var 1657. d. 15 Januarii, da D Jacob Mathisen Biskop i Aarhus i Birck Kirke prædikede over hende (r) Denne Dame er formedelst sin Lærdom iblandt det smukke Rion meget berømt, og paa Danske

3

ste

(p) Hofm. l. c. See Udtoget af Doctor Jacob Mathisens Tegne-Bog, som Biskop i Aarhus indført i det Danske Magazin.

(q) Hofm. l. c.

(r) I Maria Ulfelds egenhændige Optegnelser i Danske Magazin 3die Bind pag. 364. berettes os, at hun havde i Egetskab levet med hendes Mand 31 Var, og i hendes Enke-Stand 27 Var, saa fandt man let udregne, naar man fradrager de 58 Var i hendes Egetskab og Enke-Sæde fra hendes Døds Var 1656, saa er hun bleven gift omtrent Var 1598, og ungefær 19 Var gammel, om hendes Begravelse fandt man eftersee Doct. Jacob Matthisens Tegnebog, hvoraf findes et Udtoget i det Danske Magazin I Bind pag. 222- hvor der iblandt hans Indtægter og Forærinaer for sig Prædikener findes af ham optegnet, at han for denne sig-Prædiken over Birgitte Brokkenhuus fik en Guld-Kande paa 120 Lød. Mig er ellers ikke noget videre mærkværdigt om hendes Lænet bekiendt, alt hvad mig ellers om hende er forekommet er ifkuns af ringe Betydning, saa tager jeg dog ikke i Betænkning at anføre det lidet, som meldes om hende i det ostepommeldte Udtoget af Doct. Jacob Mathisens Tegne-Bog udi det Danske Magazin, saasom det giver dog nogen slags Oplysning om hendes Person og Tiden paa hvilken hun levede, og bestaer alene deri, at Frue Birgitte Brokkenhuus haver levet i de Var 1646, 1653, 1656. som erfares af D. Jac. Math. Tegne-Bog. d. 5 Novembr. 1646.

ste Riim haver udgivet en Beskrivelse om de Danske Konger; dette Manuscript haver for-
 dum været ejet af den berømte Danske Anti-
 qvarius Hr Peder Septimius eller Peder Syv
 Præst til Sillested Meenighed i Sialand un-
 der

1646. haver Frue Birgitte Brokkenhuus tilsendt
 Biskopen i Aarhus D. Jacob Matthisen til sit Kio-
 ken og Huses Brug 2de Hiorte: Stege efter hans Tegne-
 Bogs Udsigende over hans Indtæter som Biskop. See
 Danske Magazin pag. 223. 1 Bind og 1656. d. 19
 Julii haver Birgitte Brokkenhuus atter tilstiftet ham
 to Hiorte: Stege, dette havde jeg vær foræret, at da
 Doct. Jacob Matthisen 1653 i April Maaned giør-
 de sin Dotters Ingeborgs Brølup med M. Rasmus
 Povelsøn Winding [*Erasmus Pauli Vindingius*] næv-
 nes iblandt dem der opregnes, som havde sendt til dette
 Brølup, Frue Birgitte Brokkenhuus, og i det
 Danske Magazin 4 Bind pag 151. nævnes Birgitte
 Parsbergs Brølup som stoed 1640 foræret til Brude-
 gave et Solo Vandbecken som venede 152 Fod. Denne
 Optegnelse, som findes i det Danske Magazin paa
 foranførte Sted er af det Kongelige Danske Selskab
 udfkrevet af Originalen, som tillige med flere Docu-
 menter blev funden i den for nogle Aar siden afdøde Fru-
 ken Anna Ulfelds Stervbod, som var en Datter af
 ovenmeldte Brude-Par, og havde bragt sin Leve-Tid til
 en høi Alderdom, henimod 100de Aar, som jeg slutter
 mig til deraf, at Baron Holberg i hans Danmarks
 Historie 3. Tome i *Leonora Christina* Historie heraaber
 sig i adskillige Steds Kortælning paa *Anna Ulfelds* munt-
 lige Udsigende (ex ore *Annæ Ulfeldiæ*, teste *Anna Ul-
 feldiæ*) og da Baron Holbergs Danmarks Histories
 3 To-

der Denne Titel: Danske Konger, Aar 1590
d. 22 December. (s)

34

Et

3. Tome er udkommet 1735. haver hun endda levet ved de Tider, og saaledes hendes Alder strakt sig om trent 100de Aar. Til Slutning om denne Familie fand jeg ikke undlade at anføre denne curieuse Fortæling, som er forplantet til vore Tider om Jacob Brokkenhuus, som eiede Damsboe hans Søn Eiler Brokkehhuus til Næstebølle, om hvem der berettes, at han med sin Frue Anne Bilde havde 16 Børn, som enten bleve død fødte, eller døde strax efter Fødselen, hvilket blev tilregnet Hererie. Wielandts lærde Tiden der 1725 pag. 259. Af denne Families Uffom levede en stor Alchymist Peder Brokkenhuus til Sebbesgaard 1658. men hvor meget Guld han haver gjort skal jeg ikke kunde sige, fandte det er gaaet den gode Alchymist, ligesom de fleste Guldmagere, at han havde sat mere til paa Kunsten, end vundet derved, og havde faaet Gield for Guld, og taget samme Udfald med ham, som Guldmageren Polydor i Comædien om det Arabiske Pulver.

(s) Teste celeberrimo Sperlingio in suo Mst. de donis foeminis pag. 678 & ex eo Thura in Gynæc. Daniae Literato pag. 41. Denne Peder Svv, som paa Latin lod sig kalde Petrus Petrus Septimius, og saaledes per μεταφράσειν omtuskede det Danske Tilnavn med det Latinske, og saaledes kaldes han og af Ole Bork Dissert. Ult. de Pædis pag. 174 og Petr. Resenii Epilog. Catalog. Biblioth. pag. 366 Han var en stor Dansk Philologus, og en berømmelig Dansk Antiquarius. I det Danske Magazin Tom. I. pag. 244 kaldes han vores berømmelig Dansk Antiquarius Hr. Peder Svv, hans Skrifter saasom de ere temelig rare, og

Et Vidnesbyrd om hendes Lærdom er mig allene forekommet, som er Albret Thuras, af hvem hun nævnes inter eruditas Danas celebris: iblandt de lærde Danske Qvinder berømmelig. (t)

§ XV.

og ikke saa meget bekiendte, vil jeg dem her anføre, saa vidt de ere mig bekiendte: 1) Hans Betænkninger om det Cimbriske Sprog Kiøbenhavn 1663. 8. paa Dansk. 2) Et Dansk Etymologicom over Danske Ord Kiøbenhavn 1682. in 8. 3) En Dansk Grammatica Kiøbenhavn 1685. in 8. 4) Danske Ordspog, første Part Kiøbenhavn 1682. in 8. 5) Den anden Part deraf Kiøbenhavn 1688. in 8. 6) De gamle Danske Ræmpe-Viisers andet Hundrede af ham sammenjænkret, og da det første hundrede var forhen udgivet af den berømmelige Danske Antiquarius M. Anders Sev. Velslejus, saa udgav han det i eet paa nye Kiøbenhavn Mar 1695. i 8. i et meget forbedret og formeret Uplag. 7) Et Dansk Latinsk og Latinsk Dansk Dictionarium, som Möller bevidner, at han er blevet forfikkret, at det allerede Mar 1692. var under Pressen i Kiøbenhavn. 8) Adskillige Danske Poëmata paa adskillige Tider udgivne. See Alb. Barthol. Libr. de scriptis Danor. pag. 122. Möller. Hypomnem pag. 386. & ejus Specileg. Hypomnem. de Scriptis Danor. pag 42. 43. Baren Brahes Bibliotek pag. 145. 191. i det Danske Magazin anføres Peder Syvs Udtogs Bøger som giemmes iblandt Sl. Conferens-Raad Kostgaards Manuscripter paa Universitetets Bibliotek. See Danske Magazin Tom. II. pag. 190. og i den 3die Tome af det Danske Magazin pag. 236. anføres ligeledes Peder Syvs skrevne Samlinger.

(t) Thura Gynæc. Dau. Literat. pag. 41.

S. XV.

Elsebe (Elsebeth) Brokkenhuus, ligeledes en Dansk Adelig Dame, hendes Fader Laurig Brokkenhuus og Moderen Karen Skram Søster til den lærde Birgitte Brokkenhuus en berømt og skien Poetinde paa den Tid hun levede, og tillige havde en stor Styrke og Kundskab i Fæderne-landets Historie, en ugemeen Prøve derpaa haver hun givet os med de Danske Kongers Historie, som hun Aar 1589 udarbejdede paa Danske Rim, hvilken Historie hun Aar 1590 d. 1 April opofrede og tilegnede sin Moder, den meget ædle og berømte Dame Karen Skram, hvor hun indfører DAN den første Danske Konge, saaledes talende:

DAN.

Kongelig Slot, Naun og Rige
 Bidste jeg intet af at sige;
 Men Marken, som vi bode udi,
 Blev kaldet Danmark, fordi
 At jeg heed Dan, den første Mand,
 Som eene raadde gandske Land.
 Af Tyndskland fik Jeg min Fyrstinde,
 En mægtig og naunkundig Quinde;
 Dend Tyndske megen Ære vete
 Ved Naun de kalded Hende Grete.

Mig synes, det var i de Aar,
Som David Konge i Jodeland vaar.

Dette Manuscript er at finde i den berømte Karen Brahes Danske Bibliotek under denne Titel: De Danske Kongers Historie skreven paa Riim ved Sr. Elsebeth Brockenhuus in 4to. (a) Schachtius og Sperling ere ueenige i deres Beretninger, hvem dette Ma-

(a) See Karen Brahes Bibliotek pag. 159. Denne Riim-Kronike er tilføra udgivet in Folio Aar 1646. af Georg Holst og Petr. Nicol. Merners tillige med Konstinske og Tydske Vers over samme Konger, samt Kongernes Portrait i Raaber; men da samme er meget rar, saa haver Monsieur Oluf Bang til sine Landsmænds Nytte og Fornøjelse indlemmet dem i sin Samling af adskillige nyttige og opbyggelige Materier, saavel gamle som nye i det Vte Stykke Num. 8. pag. 170-192. og i det VIte Stykke Num. 7. haves Continuationen af denne Sr. Elisabeth Brockenhuuses Riim-Kronike over de Danske Konger pag 338-383, og det dog no meere, saasom der i de skrevne Exemplarier, som ham ere forekomne, og i sær et, som synes at være skrevet i samme Tider, da Versene ere giorte, indeholdes noget, som af den trykte er udeladt efter ovennævnte Monsr. Bangs Vidnesbyrd i det 6 Stykke Num. 7. pag. 382. og derfor var betænkt paa, at erstatte den Mangel og at udgive det Danske, i dette Bangs Uplag af denne Riim-Kronike allerhøest i Begyndelsen af den i det Vte Stykke findes adskillige Fejl og Urigtigheder, hvoraf Bang haver rettet nogle saa pag. 383. af det VI Stykke, men at jeg skal forbigaae mangfoldige andre,

Manuscript om de Danske Konger med Rette
skal tilregnes, enten Birgitte Brockenhuus,
som

dre, som endnu staae tilbage urettede, saa vil jeg allene
antegne de som findes i Begyndelsen af Rimm-Kroniken
om Kong Dan (I) Hvilket Vers jeg til en Prøve paa
Elsebeth Brockenhusens Poetiske Haver anført, og da
skal der hos Bang pag. 170 første Linie læses Naun
for Naun, 3die Linie læs boede for boede, 4de Linie læs
kalded for kaldet, 5te Linie læs dend for den, 6te Linie
læs raabde for raade, 8de Linie pag. 171. naun-
kundia for navnkundig, i samme Linie læs Kvinde for
Qvinde, 9de Linie pag. 171 læs dend for den, i sam-
me Linie megen for meegen, endnu i samme Linie vete
for vete 10de Linie Naun for Naun, i samme Linie
kalded i Steden for kaldte i den 12te og sidste Linie læs
baar for var, at jeg ikke skal tale om, at der pag. 170
af det Vte Stykke 1ste Linie staaer Stam' og ikke Stand,
som Bang læser det pag. 383 i det VIte Stykke og ret-
ter det til Stat. Disse Urigtigheders Opdagelse maatte
vel forekomme nogen noget erkritiske og kandske pe-
dantiske, som smaae subtilitæter af ringe Betydenhed,
men jeg bliver ved min engang fattede Slutning, at man
meget nøje og helligaen skal rette sig efter og i agttage de
samles egentlige Skrivemaade, og ikke driste sig til at
give nogen Forandring deri, men punctualiter at følge
den i Skrivningen som er en Hoved-Sirat i Olde-Sa-
ger. Ellers er Titlen paa den Rimm-Kronike Bang
i sine Samlinger haver udgivet, den samme, som Thura
Gynæc. Dan. Lit. pag. 43. anfører af Karen Brabes
Bibliotek, og neden under Dan findes denne Underkrift
hos Bang pag. 170. V Stykke. Den første Regenter
i Dannemark ved 1050 Aar for Christi Fødsel. Dan
skal ingen Krone have paa Hovedet eller Spir i Haan-
den,

som Otte Sperling formæener i sit Manuscript om lærde Qvinder (b) eller og denne vor ^{Else}beth Broffenhuus, som *Schachtius* og ^{Kands}see

den, Kongerne findes 102 i Tallet, ellers ^{Stuttos} Kr. Elsebe Broffenhuuses Rimm-Krønike med Kong ^{Fri}derik den II'dens Historie, som er 101 af Numeret, og da den trykte Rimm-Krønike er udgiven i Kong ^{Chris}tian den IV'des Tid, haver Forleggeren føjed følgende Vers til om Christian den IV'de af dette Indhold:

Herr Christian vor Konning god
 Den fromme Landsens Fader,
 Er her: Hans meget tapper Mod
 -Alt voses ey aflader.
 Hand frygter Gud, Guds Ord forsuar
 Er hand, oc vel regierer,
 Guds Lov for ham er Lycte klar,
 Huad got er hand formeerer,
 Ey Lyckens Stod ham tuinge kand,
 Standhafftig mon hand bliffue,
 Hans Lige var ey her i Land,
 Langt Levnet Gud ham giffue.

See Bang VI Stykke pag. 383.

(b) Sperling i sit Mst. de doctis fæminis pag. 808. efter *Thuræ Bidnesbyrd in Gynæc. Dan. Lit. pag. 42*, hvorpaa jeg alene maae beraabe mig, saasom jeg aldrig haver haft Otte Sperlings Mst. i Hænder, og er uden al Tvil forkommen, det veed jeg til viss, at det ikke er at finde i noget Bibliotek i hele Kiøbenhavn, saasom jeg nok saa usie haver erkyndiget mig derom, og det Kongelige Danske Sælskabs Lemmer, som dog besidde saa anseelig en Bog-Samling af Danske Sager beklager selv i det Danske Magazin Tom. 3 pag. 27. at

stee med bedre Grund tillegaer det. (c) Jeg vil ikke sælde nogen endelig Doms-Slutning i denne Sag, men overlade det til Læserens egen Skionsomhed som efter eget Behag kand udvelge sig, hvilken Meening han selv lyster, og som kand forekomme ham mest med Sandhed overeensstemmende, imidlertid er jeg af den Tan-

at det ikke endnu er kommet nogen af dem til Hænde. Saa meget kand jeg og med fuldkommen Visshed sige, at dette rare Manuscript fandtes i Hr. Etak Raad Grams Bibliotek iblandt hans andre *κειμελια* Literaria, som tilsendte Albert Thura dette Otte Sperlings Mst. om lærde Qvinder, da han arbejdede paa sit Gynæceum Danicæ Literatum hvilket Thura selv synes at give tilkiende i sin Fortale pag. 4. og 5. til sit Gynæc. og er mig desuden mundtlig fortalt af Høvedle og Welbyrdige Hr. Archivario Langebek, som den gang var i Salig Etak Raad Gram Hus, og af Etak Raad Gram selv havde faaet denne Esterretning, kandskee dette Sperlings Mst. blev af den uformodentlig paaafomne Ildbrand d. 19 Julii 1728 tillige med hans øvrige Bøog-Samling paa nogle faa Bøger og Skrifter nær ødelagt. See han Fortale pag. 1. Vtelands lærde Tidender for Aaret 1728. pag. 615. og hans egen Underretning om Ildbranden i Keirskov Præstegaard Risbenhavn 1730. 4. paa Dansk, hvorom alting er. Saa end det forkommet enten paa denne eller anden Maade, eller og det kandskee kand findes i Jylland, hos nogen af Vennerne, og vil jeg meget tvile paa, at der er mere end det selvsamme Exemplar til, og nogen Afskrift deraf udtaget.

(c) Schachtii Schediasm. de doctis Danicæ Mulieribus in Nov. Literar. Mar. Balch. 1700. p. 216.

Danske, indtil jeg bliver anderledes overbevist, da jeg i saa Fald gierne staaer fra min første Meening og forandrer den strax, at *Elsebeth Brokkenhuus* er den rette Auctor og Forfatter deraf, siden Manuscriptet, som Hr. *Albrecht Thura* selv haver seet d. 6 Julii 1732 hos den ostmeldte berømte *Karen Brabe*, findes undertegned med *Elsebeth Brokkenhuuses* egen Haand, og fører den ovenmeldte Titel af *Danske Konger*, og efter samme *Thuras* Vidnesbyrd skal det første Blad have denne Titel: *Danske Konger*. "Det er en forstandig Mand, som af det, der før er sædt, og det, som nu skeer, kand fornemme det, som skal skee. *Elsebe Brokkenhus* med egen Haand, Anno Domini 1589." (d) Endskjønt dette er ikkuns en Formodning og Gietning til at ansee hende som Forfatter deraf, saa haver den dog stor Skin af Sandhed, saasom de vlyede gierne, naar de vare Auctores til et Manuscript, at underskrive det med deres Navn, ellers kand det gierne være, at hun haver alleene eiet dette Manuscript, som hun enten ved Foræring eller Arv kand have bekommet det efter *Birgitte Brokkenhuus*, eller og tilkjøbt sig det, eller og paa andre mig ubekjendte Maader kand være kommen i hendes Eie, og saa kand

(d) *Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 43. Conf. Bangs Samling &c. V Stykke pag. 170.*

fand have skrevet sit Navn under Titel-Bladet
 og tillagt denne liden Moral foran. Men naar
 de alene have eiet slige Manuscripter og Bøger
 uden at være Forfattere deraf, pleyer det at sæt-
 tes derhos, at de ikkuns have eiet det, som
 f. E. iblandt de haandskrevne Bøger i Karen
 Brahes Bibliotek, naar de ikkuns have eiet
 og ikke selv gjort dem, gives det tilkiende, saas
 som: En skreven Bog med adskillige Bønner,
 som Fr. Karen Rønnoy haver eiet. (e) En
 gammel Bønne-Bog, som Fr. Sibylle Gyls
 denstjerne haver eiet. (f) Genealogiæ Re-
 gum & quarundam familiarum Nobilitatis
 Daniæ & Sveciæ ex Archivis Sophiæ Braheæ
 MSS. (g) saaledes berette de, paa disse Stæ-
 der, at de allene have eiet dem, og at dette
 Genealogiske Manuscript haver alene været i
 So

(e) Karen Brahes Bibliotek pag. 157. saaledes læ-
 ser jeg og pag. 155. i samme Bibliotek nogle aandelige
 Bøger, som Jonfr. Anne Kruse haver ladet sammens-
 skrive, og gøres ikke til Forfatter af dem.

(f) Karen Brahes Bibliotek pag. 157. See og
 Resenii Bibliotek pag. 352. n. 34. n. 42. 51. Ligele-
 des finder jeg i Resenii Bibliotek pag. 353. n. 58. nog-
 le trøstelige Bønner uddragen af den hellige Skrift, og
 hvorledes et Menneske skal bereede sig til Døden i sin
 Velmaag og i sin yderste Tid 1570. og har denne Bog
 været Fr. Karen Jffvers Datters, og er udfreven
 efter en Bog hendes Fader Jffver Jenson til Frøso
 havde 8.

(g) S. Resenii Bibliothek pag. 258. n. 8.

Sophie Brabes Archiv, og giøre dem ikke til Forfattere deraf, desuden stemme baade Resenius (h) i sit Bibliotek og Lauritz Lind i Karen Brabes Bibliotek (i) deri overeens, at det bør tilegnes Elsebeth Brokkenhuus som sit Hiernes Føster, hvilken Meening Thura selv synes at samtykke, endskjønt han ellers lader det staae ved sit Værd, og overlader det til andre at domme, om det saa er eller ey og altsaa setter det som uvist (k) 2) haver hun sammenskrevet nogle Betragtninger i Danske Riim over Adelens Insignia, og adelige Daaben, som forefindes i Sorøe, Køes Kildes, og Ringsted's Kirker. (l)

(h) S. Resenii Bibliotek pag. 354. n. 83. hvor det findes under denne Titel: De Danske Kongers Historie, skreffven paa Riim ved Fr. Elsebeth Brockenhuus.

(i) Karen Brabes Bibliotek pag. 159. ligeledes tillegger Bang Elsebeth Brokkenhuus denne Riim Krønike i hans Samling V Stykke pag. 170. og VI Stykke pag. 338, ligeledes de bedste og rigtigste Manuscripter deraf, som jeg haver seet.

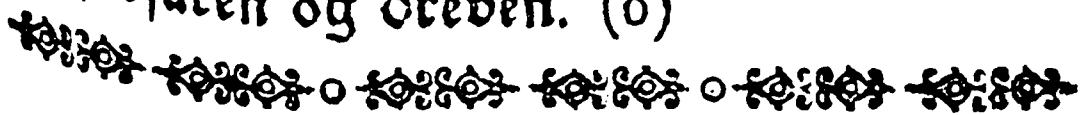
(k) S. Thurae Gynæc. Dan. Literat. pag. 42.

(l) Schachtius in Specimine de eruditiss. Mulieribus Daniæ in Nov. Literat. Mar. Balch. 1700. pag. 216. Conf. Thurae Gynæc. Dan. Literat. pag. 42. Resenii Biblioth. pag. 354. Rostgaard's Bibliothec. pag. 540.

De Lærdes Bidnesbyrd om hende ere disse:

Resen i sit Bibliotek falder hende en adelig
Matrone [Nobilis Matrona]. (m) Schach-
tius tillegger hende ligeledes Navn af en adelig
Matrone. (n)

Thura melder dette til hendes Berømmelse:
Nobilis erat Matrona & Poëtria pro seculi,
quo vixit, ratione illustris. Historiæ patriæ
admodum perita. o: Hun var en adelig Dæ-
me, og en Poëtinde, efter de Tiders Bes-
kaffenhed, hvori hun levede, berømmelig.
I Sædernelandets Historie var hun meget
vel forfaren og drevet. (o)

§. XVI.

Bese (a) [falder ellers gemeenligen Gier
se] Broffenhuus, Claus Broffens
huus

(m) Resenii Bibliothec. index tertius.

(n) Schacht. l. n. c.

(o) Thurae Gynæc. Dan. Liter. pag. 41. 42.

(a) I nogle Optegnelser til Oplysning i de Vinders
Familie, som indeholder en Fortegnelse saavel paa Ja-
cob Vinds til Grundet, som hans Søns Amiral
Jørgen Vinds Børn, naar de ere fødte, samt deres
Faddere af den Danske Adels paa de Tider, og er For-
tegnelsen af dem begge selv med egne Hænder opskreven
for i en skreven Bog in 4to, indrykket i det Danske
Magazin 3 Bind pag. 221 sqq. staar Jngier Vind,
født

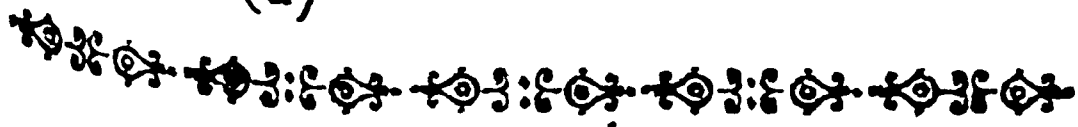
huus (b) og Emerentze Jernstægs (c) Datter, en adelig Frøken, som haver sammenskrævet

fød i Rostild, Onsdag 24 Novembris siraar førend 4 Slet om Morgen Anno 1591, iblandt hendes Fæderere nævnes Jomfru Geisse Brokkenhus. See pag. 222. l. c. og er uidentvil denne samme vor Gese eller Giese Brokkenhus.

(b) Om Familien Brokkenhuus i Wielandts lærde Tidender for Maret 1725. pag. 257. sq finder jeg trende af det Navn Claus Brokkenhuus. 1524. nævnes Claus Brokkenhuus iblandt dem, som skulde følge Kong Friderik den I. til Indiskland. See pag. 259. han fandt det ikke være, naar jeg overvejer Tids Regningen, den anden Claus Brokkenhuus til Broholm, som var Landsdommer i Fyen, han er det ikke heller, men uidentvil er Giese Brokkenhuses Fader den, der anføres oafaa ved Navn Claus Brokkenhus, som var Henrik Brokkenhus til Syndergaard Befalingsmand over Værnøe Kloster i Norge hans Søn, og eiede Synderstov. See pag. 260.

(c) See Wielandts lærde Tidender for Maret 1727 pag. 531. hvor jeg finder at Peder Iversøn af Fridtjof, som havde Margrete Jochums Datter Bredde til agt, og var Lehnsmænd over Brunlang og Nummedal i Norge, og døde 1666 udi sit 66 Aar, og havde trende Børn en Søn og en Datter, Sønnen Iver Pedersøn var Secreterer udi Kong Christian den 4des Tienste og døde til Rostok 1615 og Datteren Emerentze Peders Datter Jernstæg havde Claus Brokkenhuus til Søndergaard, og saaledes fandt nu med Visshed berette det, som jeg ovenfor fremførte med mindre Visshed. Om denne gamle adelige Familie Jernstæg og dens Baaben meldes der og i det Danske Magazin Tom. I. pag. 23. og Tom. IV. pag. 290.

bet paa Dansk en gudelig Bønne-Bog in 8.
som forvares i Manuscript i Karen Brahes
Bibliotek. (d)

§. XVII.

Elisabeth Brysche, født af den
ældgamle adelige Brysters Stam-
me, (a) Hun var en Datter af Eyles Bry-
ste

U 2

(d) Efter Thura Vidnesbyrd in Gyuzc. Dan. Lit.
pag 439. thi i den trykte Catalogo over Karen Bra-
hes Bibliotek findes den ingensteds.

(a) Der meenes, at de af denne Clegt, som og fal-
des Brus eller Brusck ere komne herind fra Skotland,
og ubleedes Stammens Oprindelse fra de Skotske Bre-
der Robertus og Petrus Brusius, som 1464 stridede for
Kongen af Engelland. Buchananus har efterladt os
den Efterretning om disse Brusier, Aar 1285 havde
Alexander 3. Rex Scotorum Kong Haagens Datter
af Norge, de avlede en Datter, som døde i sine unæ-
Aar, og Moderen døde ogsaa, dermed var den Skotske
Crone arveløs, men Kong Alexandri Fader havde
3 Døttre. Den ene fik en Fransk Herremand, Ballio-
lus, den anden fik en Skotsk Herre Robert Brus, den
tredie fik Henrik Hasting en Engelsk Herre, dog af
Dansk Afkom. Disse deres Afkom prætenderede efter
Alexandri Død hver Arve-Rettighed til Kronen, Kong
Haagen gjorde ligesaa, paa sin afgangne Datters Beg-
ne, som han havde arvet. En af Ballioli Afkom, som
hed Robertus, fik Regimentet, og efter ham hans Søn
Jo-

Se (b) til Dallund og Gertrud Lunge, (c)
 var gift tvende gange, først med Mogens
 Krab

Johannes, dermed var den Linie ude. Robertas Brus
 af fornevnte Roberti Brusii Afskom 1306 sit da Regi-
 menter, og var den 96 Konge i Regimentet, han gav
 en af de Stuarter sin Datter, og havde en andre Pind-
 Arvinger, og dermed ere de Stuarter komne til Regi-
 mentet. Man finder og en Copie om de Brusers Slegt
 hidskreven fra Skotland, som findes i Wielands
 Lærde Tidender 1725. pag. 404 sq. og da disse lærde Ti-
 dender med de adelige Naabener udi ere ikke saa lette at
 overkomme, men temmelig rare, meener jeg at gjøre
 Læseren en Tjeneste her igien for dets merkværdige Ind-
 hold at unde det Plads, siden det giver os et uanagelig
 Beviiis paa dens Høje og Kongelige ælde, og er en me-
 get curieus Oplysning om denne ældgamle Adeliae Fas-
 milies Oprindelse og Herkomst. Brevet er af følgende
 Indhold:

Velbyrdige og Værdige Herrer, gunstige Slegt og
 Biurd, Helsen med ald Bevaagenhed og Eris-
 Beviiisning!

“Jeg haver nyligen erfaret af drabelige Mænd, at det
 “Jendnu skulde findes i Danmarkis Rige Mærkværdige
 “dige Mænd af voris Brysters Slegt og Herkomst,
 “hvilke jeg billig burde at besøge, haade for Slegt og
 “Biurds Skyld, saa og for at stadfæste videre samme
 “Slegtningas Kundskab, hvilket jeg særdeles haver at
 “erindre af min Farbroders og Faders Breve som var
 “forsendte til min Farsfaders Fader ved Paven Alexan-
 “der Brusche, hvilke Breve, der jeg var ung, ved
 “20 Aar forleden vare forkomne for Statholderne i Ches-
 “thanesia liggende hart hos Orkense. Denne min Far-
 “ders Farsfader Henrichus Sinclair var Greve over Ork-
 1798

Krabbe (d) og derefter med Henrik Bilde, (e)
og af dette dobbelte Ægteskab blev Moder til

U 3

15.

"nse, for synderlig Lydighed og Belgierning, hand
 "Kongerne i Danmark beviist havde, men i hvad Maa-
 "de det er skeedt, veed jeg ikke, maatte lide Forfølgelse
 "i Skotland, og begive sig til det Slot Riklevæl til
 "Kongl. Majest. at besøge for 140 Aar siden. Derfor
 "efterdi her ikke findes af Eders Velbiurdigheds For-
 "bandte og jeg Legations Wiis var skicket til Eders
 "hønløffige Kongl. Majest. i Danmark, til Dronnin-
 "gen af Engeland og Forsten af Lyneburg, har jeg
 "bestittet mig paa Eders Velbiurdigheds Stammes Her-
 "komst at erfare. Men efterdi jeg har befunden at vo-
 "re gamle Fædris Naabener ere eens med vore, som
 "dette Naaben fører, da synes mig det got, en Tale og
 "Kundskab med Eders Velbiurdighed Skriftlig at lade
 "gøre, og Mundtlig om Leiligheden begav sig at vi kun-
 "de komme sammen. Da *Bilower Historier* vidner vidt-
 "løstlig, og mange Steder, at ingen Adel-Stamme er
 "ældre end Bryschers, og formelder den klarlia, at
 "den haver sin Herkomst for 1000 Aar siden af *Ambrosio*
 "Konge i Britanien, men der de Saxer fik *Reaimen-*
 "tet i Valland, da ere de kaldede de Herrer af Brek-
 "ne, derefter der de Saxer bleve forjagede af Enge-
 "land af *Wilhelmo Normanno*. da ere de kaldede de Her-
 "ter af *Huntingarien*, men efterat Kong Hans i En-
 "geland var Bandsæt, fordi hand havde ihjelslaaget
 "sin Kader *Arthurum*, Hertugen af Lille Britanien
 "og Bryste, Greve af *Huntingarien*, som var paa
 "Kong *Lodvigs* Side i Frankerige inde i Skotland,
 "og var bestittet til at være en Herre og Regenter over
 "Orandi i Skotland, hand havde en Søn Robert,
 "hvilken for 400 Aar siden med 5000 Ryttere gjorde et
 "Tog

15. Børn 9. Sønner og 6. Døttre. (f) Hun
 haver efterladt sig en Dansk adelig Slegtes
 Bog,

“Tog ind i det hellige Land mod de Saracener, hand
 “lod en Søn efter sig i sit Fæderneland, hvilken for sin
 “Fromhed og Liberalitet blev kaldet i gemeen den God-
 “de, og Edelige, hans Søn efter ham fæstede sig af
 “Curioter en Skotsk Grevinde af Kongl. Stamme,
 “hand efterlod sig 5 Sønner. Robertum, som siden re-
 “gierede sit Fæderneland, Edvardum Regem Hibernie.
 “Nicolaum, Johannem og Alexandrum, disse ere stam-
 “meligen omkomne af de Engelske. Nicolass efterlod
 “sig en Søn efter sin Faders Død ved Navn Saul Brys-
 “sche, af hannem af Stamfale udi Catacunia has
 “ver vi voris Herkomst. Edvardus Konge i Hybern,
 “om hans Søn er intet funden at skrive. Edvardus Hy-
 “bern døde i Krig i Hybern. Paa disse sidste Tider
 “ere 13 Slags Bryscher befunden: 1) De Bryscher
 “af Chimana i Sønder Skotland 2) Bryscher i
 “Fencios i det middel Skotland, hvis Afkomne ere
 “af de gamle Bryscher som vare Grever. De af Ca-
 “crieten, disse ere af vore Brysters Stam: Stiller.
 “De Chimanner i Catancia fører en Stjerne med St.
 “Andreas Raars. De Fencener fører adskillig Vaar-
 “ben efter sin Stamme enhver, men vore de gamle Bry-
 “schers Vaaben ere tre Stjerner og St. Andreas Raars,
 “eders Stamme haver ingen Tilfælle med dem. Jeg
 “meener vist, at eders Stamme er kommen af Edvardo
 “Rege Hibernie, thi den gamle Hybernische Konges
 “Skjold fører en halv Ørn med benevnte Arm, hvor-
 “af Eders Vaaben er tagen, naar mand leaer dertil
 “den Frandske Lillie, som plejer vel at foris i det Skot-
 “ske Vaaben, endog der findes 2 Slags af vor Slegt
 “opkommen, et i det Normandiske Frankerige, et an-
 det

Bog, som siden efter er udfkreven af Niels
 Juul Apxelsen (g) i Folio udi Manuscript,
 U 4 som

“det Slags i Neder-Frankerige, men haver paa de
 “Stæder adskillig Vaaben fra os efter deris Guds og
 “Friheder, som de jærdedes haver i samme udlændiske
 “Rige. Om det er Aarsag til Eders Stammes Forån-
 “dring veed jeg ikke. Dersom der findes nogen hos E-
 “der, som saadan vor Slegte-Alder var aarsørende, be-
 “der jeg Eders Velbiurdighed, det mig maatte meddee-
 “lig, og J vilde forsende mig Eders Skrivelse, til Hr.
 “Jacobum Henbrun, Høyloflig Churførstens Raad,
 “hand skal med ald Trofskab forsende mig det til Groß-
 “Canceler, og Krigs-Oberste over Polens Hof eller til
 “Danzig til David Nicolon Schiöt eller til Hr. von
 “Lungen Borgemeister til Danzig, jeg vil gierne skri-
 “ve eder til igjen, indtil jeg mundtlig fand tale med e-
 “der, hvilket jeg med Sind og Skrivelse altid vil være
 “tilgenæget. Vil hermed have eder Gud befalet, Givet
 “til Elsever d. 2 Julii 1600.

Eders Velbiurdigheds
 velvillig Tiener

Gvilhelmus Brusius Scottus
 J. U. D. & Miles.

See Wielandts Lærde Tidender for Aaret 1725.
 pag. 404 - 407.

Pontoppidan i hans Marm. Dan. Tom. I. pag. 256.
 beretter ligeledes, at denne ældgamle adelige Brysters
 Familie var af Kongelig Skotisk Blod, og derfra bort-
 drevet.

(b) Thura Gynæc. Daniæ Literat. pag. 43. Pontop-
 pid. Marmor. Dan. Tom. I. pag. 256. Han døde i 529.
 og hans Son Claus Brysche, Broder til denne vor
 lær-

som er at finde iblandt de genealogiske Manuscripter i Rostgaard's Bibliotek. De

Lærde Lisbeth Brysche, blev 1537 ihielslagen. See Wielandts Lærde Tidender for Aaret 1725. pag. 408. Hos Pontoppid. anføres iblandt Inscriptionerne i Kirken Sønderse Frue Cæcilia Hogenskiold Anno MCDLXXXIII. Hr. Iver Brysches til Døllund Enke, som døde 1465. See Pontopp. M. D. Tom. I. pag. 256. I Wielandts Slegte-Register over Familien Bryste findes ingen Iver Bryste til Døllund, men vel en Iver Bryste til Wenmetofte, som 1415 og 1416 var Hovedsmand over Glambek Slot paa Seemern. 1419 over Nykøbing i Falster, og døde 1421. begravet i Skov-Kloster, og 1446. levede Hr. Iver Brysche til Høystrup i Sieland, og Iver Eylersen Brysche døde 1611 for Calmer uden Børn. See Wielandt pag. 407. 408. og følgende fandt det ikke være nogen af dem, som meenes af Pontoppidan i hans Marmor Dan. II. cc. ligeledes sees Hr. Gerhard Brystes og hans Hustrues Frue Anne Wifferts Begrævelse i Sønderse Kirke, han døde 1552. d. 13 Junii og hun 1586. d. 4 Maji. Pontoppid. l. c. den sidste af denne Slekt i Danmark var Truid Brysche som havde Børnen Friis af Harridskær til Hæte, og med hende to Børn som døde for ham ugifte, han var en rig Herre og døde 1653. d. 30 Decembr. i sit 74 Aar. See Wielandts Lærde Tidender for Aaret 1725. pag. 408. og for Aaret 1726. pag. 99. Conf. Hofm. Tables Genealog. over Familien Friis Tom. I imellem pag. 16. og 17.

(c) See Thure Gynæc. Dan. Literat: pag. 43. Conf. Pontoppid. Marmor. Danic. Tom. I. pag. 256. Mig undrer storligen, at Wielandt hverken i den Genealogiske Tabel over Familien Bryste i de lærde Tidender

De Lærd's Vidnesbyrd om hende.
 Bircherod tillegger hende i sit Manuscript,
 en Beskrivelse over Syen, Denne Noos: *Elisabeth*
 U 5 beth

bender for Aaret 1725. pag. 402. sq. ikke heller i den
 over Familien Lunge i de lærde Tidender for 1728.
 pag. 577 579. og pag. 593-595. aldeles intet melder
 om deres Egteskab.

(d) See Thura l. c. og Pontoppid. l. c. Wielandt
 beretter ligeledes i de lærde Tidender for Aaret 1728.
 pag. 162. om den Familie Krabbe, at Mogens Krab-
 be til Vegholm var gift med Elisabeth Eylers
 Daatter Børste af Dalund Conf. etiam Hofm. Tabl.
 Geneal. over Familien Krabbe Tom. V pag. 1. hun
 fødte ham 2 Sønner og 3 Døttre efter Wielandts Si-
 gende og folgelig maatte have født 10 Børn af det sidste
 Egteskab. saasom hun tillsammans avlede i begge hendes
 Egteskab 15 Børn, man maae ellers meget noye skiel-
 le denne Mogens Krabbe til Vegholm fra Morten
 Krabbes til Østergaard anden Søu Mogens Krab-
 be til Bustrup, som var gift med Elsebeth Thygens
 Datter Lunge, som fødte ham 5 Døttre og 4 Søn-
 ner. See Wielandt pag. 114 og 594 over Familien
 Lunge.

(e) Denne Henrik Bilde er uden tvil Hr. Este
 Bildes Ridder, Herre til Svandholm, som under
 Kong Christian den Tredies Regiering var Danmarks
 Riges Raad og Hofmester, og en stor og berømmelig
 Mand til sin Tid hans Søn om hvilken Henrik Bilde
 faderen Este Bilde taler i sit Testamente af Aaret 1551,
 indrykket i det Danske Magazin Tom. IV. pag. 241.
 saaledes: "Item giffner ieg huer mine Sønner, Peder,
 "Jyrghen, Hartuig, og Henrick Bilde en Guld
 "Kjæde giordt af thet Guld, Kongen aff Franckerige
 meg

beth Brysche en fornemme Antiquitættiste
Scribent, og haver med Vaaben og deres
Sors

“meg stencet haffuer, med hans Kongelig Maffin mti
“hengendis. Hans Farbroder var den berømte Ove
Bilde Biskop i Aarhus.

(f) Hun ligger begravet i Sønderse Kirke i Jyen
efter Pontoppidans Beretning in Marm. Dan. Tom.
I. pag. 256.

(g) Vid. Bibliothec. Rostgaardian. inter Manuscrip-
tos Heraldicos pag. 540. n. 952. hvor dens fulde Tit-
tel staaer saaledes: Danske adelige Slegte-Boog,
samlet af Niels Juul Axelsen (som mand af Titel-
Bladet skulde slutte; men skal nok rettere være en Copie af Lisbet Bryskes Slegte-Boog vid. fol. 240.)
bestaaer af 433 Blade: indsyet i et hvit stykke Per-
gament in folio. Conf. Wielandts lærde Tidender
for Aaret 1726. pag. 9. I det Danske Magazin
Tom. II. pag. 192. allegeres Frue Lisbeth Bry-
skes skrevne Adelige Slegte-Bog. Niels Axelson Juul
gift med en Alefeld. Hofm. Tabl. Genealog. de la
Famille de Juul i den genealogiske Tabel over Fam-
lien Juul i Wielandts lærde Tidender for Aaret
1727. pag. 577. og hos Oluf Bang i de berømmelige
Juellers med Stieruen høy Adelige Slegt-Linie udi
sin Samling af opbyggelige og nyttige Materier saa
vel gamle som nye VII Stykke pag. 619-730. findes
ingensteds Niels Juul Axelson eller Niels Axelson
Juul, som andre kalde ham, nævnet, som høyligen
undrer mig, i det Danske Magazin Tom. I pag. 188
nævnes Niels Juul Axelson, som haver eyet en Gaard
Bjørnsholm kaldet. Thomas Bartholin den ældere roofter
ham meget for hans Flid og Vinstibehighed paa de Ro-
merste Antiquitæter i sin Carmin. Libr. VII. Num.
XX XIII.

Forflaring med egen Haand skrevet en høyberoset Stamme-Bog. Havde mange Børn, stort Afkom i den Tid. (h)

Pon-

XXXIII. Pag. 204. Ad Axelium Julium Nob. Dau. Antiquitatis Romanæ Cultorem.

Antiquos versans Romano nomine nummos,
 JULIUS ex illis monstrat habere Genus;
 Cum videat spoliis oneratos Cæsaris AXES
 Ad plausum AXELII sæpe morantur equos.

Sog Pontoppidan finder jeg en Axel Juul til Willestrup og Axelvold, som Pontoppidan falder en berømt Heidt, og beretter, at skal have opbyggt Willestrup Slot, hans Hustru Frue Kirstine Lunge som døde paa Willestrup d. 28 November 1588. og han døde Mar 1588 og ligge begravne i Aastrup Kirke, hvor man seer en Bearbejles-Steen ved Alteret med deres fulde Portrait ubhuggen, deres Adelige Vaaben og en Inscription. Denne Axel Juul var Stiftbefalingsmand over Viborg District og hvorum Mag. Chr. Ericius in Msto de Rebus Viburgensibus 1569. melder efterfølgende: Axel Juul til Willestrup, Søsren Juels til Heegaard og Frue Dorthie Skiernow af Mejelgaard deres Son. Han var først Befalingsmand paa Aalborg Hus, siden paa Asmild-Kloster, blev Landsdommer i Nørre Jylland 1552 og 1557 blev han Cantor udi Wiborg Capital efter Mester Niels Friis, som døde d. 6 November udi samme Aar. Ovenfrevne Axel Juels Frue var Christenke, (i den ovenfor anførte Gravskrift nævnes hun ved en liden Forandring af Navnet Kirsten Lunge) Hr. Ofve Lunge til Thirsbeck, Ridders og Frue Anne Friises Datter. See Pontoppidans Memoria Danica Tom. II pag 222. og 224.

(h) Bircherodius in Descriptione Fioniz MSS. p. 149.

Pontoppidan kalder hende *Heroïnam antiquitatum Patriarum studiosissiman* : en *Heltin* de, som var meget flittig i *Fædernelandets* *De Sager* (i) i sit Register over sine *Marmora Danica* kaldes *Elisabeth Bryste* *eruditione antiquaria celebris* : formedelst hendes *Lærdom* og *Sorfarenhed* i *Antiquiteterne* berømt. (*)

NB. Om *Ugnete Elisabeth Behman*, som findes anført i disse mine *Samlinger af Danske lærde Qvinder* pag. 16. vil jeg her til *Slutning* af dette *Bogstav* (B) meddele *Læseren* den *Efterretning*, som jeg om hendes *Person* haver bekommet af *Belærværdige* *Hr. Arendt Behman* i sit til mig indløbne *Brev* dateret *Præsted* *se d. 1ste Martii 1752.* som bestaaer deri, at denne vor *Danske Poetinde Ugnete Elisabeth Behman*, som er *Hr. Arendt Behmans* *fiødelige Søster* er født i *Kjøbenhavn* d. 27 April 1692. hendes *Fader* var *Sentif Behmann* *Kjøb- og Handels-Mand*, samt *Stads-Capitain*, og døde som *Accise-Skriver* ved *Kjøbenhavns Tolbod* udi *Kjøbenhavn* Aar 1714. Hendes *Moder* var *Anne Catharine Kaa*, som døde 1711. Hun blev siden gift, men *Hr. Behman* haver forgiet at skrive, med hvem hun blev gift, og i dette *Egteskab* avlede et *Barn*

(i) *Pontoppidani Marmor. Danic. Tom. I pag. 256.*

(*) *See Registeret in Marm. Dan. pag. 354.*

Barn tilsammen, som er med Faderen død. Siden Aar 1721 haver hun idelig opholdt sig i hendes Broders Hr. Arndt Behmanns Hus indtil hun døde d. 13 Januarii Aar 1743. og ligger begravet i Præstøe-Kirke. Hvad hendes Naturens Gaver og Tilbønelighed til den Danske Poesie angaaer, da bevidner hendes egen Broder oftbemeldte Hr. Arndt Behmann, at hun meget vel forstod det Franske og Tyske Sprog, og havde altid stor Lyst til at læse, var og flittig i at gjøre adskillige Danske Vers, som hun gemeenligen skrev for an i gode Venners Bøger, men foruden det af mig i mine Samlinger anførte Vers forsikker Hr. Behmann, at der ikke findes flere efter hendes, af Aarsag, at hun altid rev Concepten i tu, naar hun havde renskrevet det, og mange gange satte allene sine Poetiske Tanker paa Papiir, uden at skrive det om, og opofrede det til Ilden, og de sandste faa, hun havde efterladt sig, som laae i sin første Concept confuse, haver Hr. Behmann casset og melder bemeldte Hr. Behmann tillige, at han ikke engang selv vidste af, at dette Vers om Kiøbenhavns Ildbrand endnu var i Behold, og havde været af den Tanke, at det med andre hendes Poetiske Sager var forkommen, og derfor holder for, at hun maae have laant Copie deraf til en anden, som haver forvaret det indtil
 nu,

nu, og er det mig derfor en desto større Fors
nsielse, at denne eeneste tilbageblivende Levning
af hendes Danske Poesie endda blev fra Under
gang reddet, og i disse mine Samlinger indlem
met, og haver Publicum Hr. Archivarii Jas
cob Langebeks Godhed derfor at takke, som
haver meddeelt mig det til mine Landsmænds
Tieneste og Forsielse.

E.

§. XVIII.

Eleonore Christine, en meget be-
 rømt, navnkundig og lærd Dansk Dams
 me, født paa Scideriksborgs Slot d. 22de
 Julii 1621 (a) af Kirstine Munk, Grevinde
 til Slesvig, Holsteen, Frue til Taasinge,
 Boller, Ellensborg, Rosenvold, Lunde-
 gaard &c. ved Høyløvlig Zuhommelse Hans
 Majestæt Kong Christian den Fierde i ulige
 Ægteskab, da hun blev viet til Kongens venstre
 Haand, Kongen rakte hende sin venstre Haand,
 og hun igien Kongen den Høyre (b) Fra Hens-
 des Fødsel til hendes 15de Aar blev hun ops-
 født

(a) Efter Eleonora Christines egen Beretning i
 hendes Levnet, af hende selv beskrevet d. 4 Maji 1697.
 paa Mariboe først paa Fransk, og siden det samme
 paa Dansk indført i Oluf Bangs Danske Samlinger
 Tom. 1. 2 Stykke pag. 126. Conf. Vit. Eleonora
 af Otte Sperling den yngre MS. Holbergs Dan-
 marks Riges Historie 2 Tome pag. 886. og hans Helte-
 inderes sammenlignede Historie Tom. 2. pag. 34, Hof-
 manns Portraits Historiques des Hommes illustres de
 Danmark Tom. V. pag. 83. Men udi Eleonora Levs-
 nets Beskrivelse paa Latin MS. finder jeg, at hun skal
 være født d. 11te Junii 1621. som er urigtigt.

(b) Monsieur de la Valette i hans Histoire de Com-
 te d'Ulf. tager mærkelig feil, naar han kalder Frue
 Kts.

født i det Kongelige Hof, under Opsyn af Hofmesterinde Karen Sehested, hendes Svogers Hannibal Sehesteds Søster, (c) i hvilket hun med største Flid blev opdragen, saa at hun lærde foruden Fruentimer Sager adskillige Sprog og Kunster, nemlig Tydsk og Fransk, Mus-

Kirsten Munk Dronning; da det dog ved det Egetskab, som Kongen indgik med hende, blev en Condition, at hun ikkun skulde kaldes Kongens Gemal, og ikke Dronning. Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. II. pag. 889.

(c) Vita Eleonoræ Autogr. Dansk MS. Bangs Samlinger i Tome pag. 127. 128. Men i Vita Eleonoræ Lat. berettes, at Eleonora endi sit fette Aar blev sendt til Hertuginde af Brunsvig Ernesti af Nassau Gemal til Lewarden i Frisland, og var der, indtil Freden blev sluttet med Keiseren Aar 1629. og da først blev hjemkaldet, og dette selvsamme latinske Manuscript melder tillige om Anna Lykke, der skal have været hendes Hofmesterinde for Karen Sehested, hvorom Eleonora eget Levnet paa Dansk ikke taler et Ord. Assessor Hofmann i hans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag. 83. fortæller mange Omstændigheder om hendes Barndom, som ere disse: Sex Uger efter hendes Fødsel blev hun overleveret til sin Mormoder, som da boede paa det Gods Dalum i Syen, efterat hun havde været der i fire Aar, blev hun ført tilbage til Hoffet, men saasom Krigen begyndte, blev hun til Søes oversendt efter 7 Maanedes Forløb til Lewarden i Frisland, for at opdrages i Huset til ægte Sophia Hedevig, Syrstinde af Brunsvig, Kong

Musik, Regnekunst, Ridsen og andet defflige,
og formedelst sin Glid i alt dette, blev af Hans
Ma-

Kong Christian den Fierdes Søster-Dotter, hvor
Eleonora fandt sin Søster Sophie Elisabeth, og
sin Broder Waldemar Christian, hendes Tid ved
dette Hof var hende meget fordeelig, og benyttede
sig af alle de Fordeele og Fruget som en god Opdragelse
kand frembringe, hun gjorde der en forunderlig Frem-
gang i at lære alt det, som kunde gire hendes Sjæl,
hendes Munterhed var geleidet med en vis Eindighed,
som ikke altid findes hos de forneme, saasom hun havde
megen Forstand, og da hun tillige var overmaade dei-
lig, fik en ung Tyrsk, Mauritz af Nassau, som if-
draget den Tid var 13 Aar gammel, og havde været op-
Ungdomen gierne plejer, førend den kommer til Forstand,
siels Aar og Alder, og havde i sinde at ville ægte hen-
de i sin Tid, men da hun faldt i Børne-Kopper, og
denne Prins saa hende, blev han saaledes rørt derved,
at han blev syg, og døde saa Dage derefter, man bragte
hende ikke vide at han var død, hun faldt i Besvimmelse,
og fik for den Lugt af Rosmarin hvormed hendes Kierestes
holdt al sin Tid hun levede. Disse Omstændigheder haver
Sr. A. Kellor Hofmann væntelig laant af Eleonora
Levnets Beskrivelse paa Latin, hvor det samme berettes
i disse Ord: Infans licet, amator tamen à Mauricio
Comite (skal vel være Duce) Nassovico, puero 13
annorum, & mutuo amore ita se illi jungit, ut Con-
jugii Spem uterque susciperet. Sed illa in variolas
incidente, Mauritius Sponsam invisurus, perterritus
sæcda ejus facie, eodem corripitur morbo, & die 9.

Majestet elsket frem for de andre hendes Sød-
skende. (d). Da hun havde fyldt sit syvende
Aar,

perit. Nostra sibi reddita ignorabat Chari capitis
obitum sed ostenso a Præceptore [hvilken hendes Hof-
mester dette Manuscript næst forhen haver meldet, at
have hedt Wikmann Nasebardt] Cadavere quod ali-
us esse fingebat, illa, quis sit, agnoscens, subito
paucifecta in animi deliquium incidit, & ab eo tempo-
re Rorem marini ejusque odorem ferre non potuit,
quod eo ornatum esset defuncti Mautitii Corpus. Ele-
onor. vita Latin. MSSt om Karen Sehested Eleonor
ræ Hofmesterinde fortæller dette Manuscript en løierlig
og lystig Historie af dette Indhold: Hun havde iblandt
andre Informatores en i det Franke Eproa, som til-
lige informerte hende i Regne-Konsten, ved Narn A-
lexander Cinquillon, og da han var meget efterlæ-
den og forsømmelig i sin Information, og tillige meget
haardt handlede med Fruen Eleonora, bragte Hof-
mesterinden Karen Sehested det for Hans Majestet
høysalig Kong Christian den Fierde, som sendte Print-
zen sin Søn og sin Confessionarius D. Christen Lars-
sen for at examinere og overhøre hende, hvad hun under
hans Information havde lært, og hvor stor Fremgang
hun deri havde gjort. Alexander hendes Informator,
som var sin store Efterladenhed og slette Dybsjel med
Fruen Eleonora meget vel bevidst, trob strax til Kone-
set, med Bøn og dyre givne Forsikringer lovede den un-
ge Fruen Eleonora en merkelig Forandring i begge
Dele, hvorved han og udvirkede det hos denne ædelmø-
dige Fruen, at Tiden til hendes Overhørelse blev op-
sat paa en Maaned, inden hvilken Tid han saa troelig
og flittig læste for hende, som af Naturen var begavet
med et overmaade got Memme, hurtig Begreb, og en
lyst.

Var, befaldt det Hans Majestæt, at hun skulde forloves med Corfis Ulfeld, som da var Kongelig Kammer-Junker. Løftet skeede paa

F 2

Ris-

lyttelig Hukommelse, at hun kunde paa engang baade læse en Psalme uden ad, skrive en anden, og forstaae samt besvare en anden, som discourerede med hende. Da hun derpaa ved den efter Kongelig Befaling holdte Overhørelse havde bevist tilstrækkelige Prøver paa sin gode Fremgang, og tillige med sin Søster Frøken Sophie benægtede, at Alexander havde handlet ilde med dem, forvoldte det, at Hofmesterinden blev anseet, som den, der falskelig uden Aarsag havde angivet ham, og Alexander tværtimod, og Eleonora endnu langt mere bleve begge for deres Flittighed høilig rooste, og bleve af Hans Majestæt derfor meget elskede. Hofmesterinden blev derover meget forbittret paa Frøken Eleonora formedelsi den hende for Frøkenens Skyld vederfarne Spot, pønsede paa at hævne den sig tilsvæiede formeente Uret, hvortil hun og fik denne Anledning: Da een ved Navn Alexander Meiniken, en gammel Knorrurten Mand, informerte den unge Frøken Eleonora i Musikken, og det iust hendte sig, at hun en Dag tog Feil i Grebet paa sin Lute og ikke spillede rigtig, stødte denne gamle Knast Frøken Eleonora Fingre af Brede haardt til Instrumentet, Eleonora var ikke seen i at gjøre ham samme Skiel igien og at vederlegge hans Uretlighed paa samme Maade, i det hun med Magt greb ham om Haanden, og slog den saaledes til hendes Lute, at alle Strengene sprang i tu. Alexander forflagede hende strax for Hofmesterinden, som saaledes pistede Eleonora Rumpen med toed bygtige og store Riis, at hun i 14 Dage derefter ikke kunde taale at dansse, og der blev i al hendes Leve-Tid et Ar paa hendes Rumpen til-

Riøbenhavns Slot d. 18 Augusti 1628. (e)
 Gmedens denne Forlovelse varede, blev hun i
 sit tolvte Aar begiert af Francisco Alberto,
 Fyrste af Saren d. 30. September 1633.
 Men endskiont hendes Lykke syntes høyere, vilde
 de hun dog ikke give ham sit Ja; thi hun havde
 de allerede til Corfis Ulfeld givet sit Løfte. (f)
 Der siges, at Kongen og hans Hof havde
 nesten givet Francisco Alberto Fyrsten af
 Saren deres Samtykke, men at hun vilde for
 ingen Deel paa nogen Maade skilles ved hends
 des Corfis. (g) Dette hendes Ægteskabs
 Løf-

tilbage, og denne Hofmesterindens haarde Værfart
 imod hende skeede iust, da hun allerede var forlovet med
 Corfis Ulfeld, hvorfor hun og tilskrev ham denne Om-
 gaang, som noget derefter ved hendes Søsters Sophies
 Bilager kom derover i Ord. Trette med Hofmesterinden,
 og fik det saaledes maget, at hun kom fra sin Charge.

(d) Eleonoræ Christinæ mærkelige Levnet i Bangs
 Samlinger I Tome II Stykke pag. 128.

(e) Dette var ikke usædvanligt paa de Tider, men
 meget almindeligt i Særdeleshed iblandt Adelen, at de
 baade bleve forlovede og giftede unge. Eleonoræ Levnet
 paa Dansk i Bangs Samlinger I Tome pag. 128.

(f) Disse ere hendes egne Ord i hendes Levnet paa
 Dansk af hende selv forfattet. See Bangs Samlin-
 ger I. c.

(g) Otto Sperling den yngre i sit Manuscript om
 Eleonoræ Christinæ Levnet. Omstændighederne her
 om fortælles saaledes: Denne Fyrste af Sachsen Lau-
 zenberg Franciscus Albertus, da han af Kongen havde
 de

Lofte med Corfis Ulfeld blev siden i hendes
 Alders 15de Aar fuldbyrddiget udi Kiøbenhavn
 F 3 d. 9

de begiært Frøken Eleonora til Ægte, hvis Hierte hendes Deilighed og høie Egenskaber havde ganske indtaget, og Kongen næsten havde givet sit Samtykke dertil, som jeg oven for haver meldet, skal Hannibal Sehested, da han fornåm det, at Frøsten vilde stikke Corfis Ulfeld ud, og overtale Eleonoram til at ægte sig, strax være reist hen til Nøen, og have givet Ulfeld det tilkiende, som udi Hast skyndede sig til Kiøbenhavn, for at gjøre Frøstens Ansøgning til intet. Men samme Aften, som Ulfeld kom til Byen, reiste Frøsten bort. Dog skal Ulfeld 4 Aar derefter have tiltalt Frøsten for denne Ewig, saa at derover udi Kongens Nærværelse skal være opkommen en stor Trætte, som dog ved Kongens Myndighed er bleven stillet. See Vit. Eleon. Latin. Mst, hvor man tillige læser disse merkelige Ord om Hannibal Sehested og Ulfeld. Eoque officio amicitiam auspiciatus est, quæ Cornificio postea tanti stetit: Og ved denne Tjeneste begyndte det Venstæbe som siden kom Corfis Ulfeld saa dyre at staae. Assessor Hofmanu i hans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark V Tome pag. 82. beretter, at denne Første af Særen Lauenburg begierde hende af Kongen paa Coldinge Slot, men da hans Majestet foreslog hende dette Ægteskab, gav hun det Svar, som Fruentimer gemeenligen giver, hvis Inclination man vil tvinge, at hun var for ung at gifte sig, og bad Hans Majestet paa samme Tid, ikke at tvinge hende til at ægte noen, naar den Tid kom, som hun ikke elskede, saasom Ulfeld var iust den, som hun frem for andre fattede Godhed for, og agtede værdig at eie hendes Person. Marsagen til Frøken Eleonoræ fattede
 de

d. 9. October 1636. efterat Corfitz Ulfeld
var blevet regaleret med Ridder-Ordenen og
Ridder

de Kierlighed for Corfitz Ulfelds Person foregives af
Monsieur Rossean de la Valette at have været denne,
Corfitz Ulfeld skal udi en særdeles Tilfælde have vist
en besynderlig Tapperhed, i det han med en fransk Ca-
vallier ikke vilde forlade et Bateria af nogle Canoner i
Stokstad Fæstning, som forsvarede Porten, og end-
skient Canonererne vare alle deels ihjelskudte og deels
blesserede, og Tropperne, som skulde forsvare dem, havde
de retireret sig ind udi Byen, formedelsi den idelige Jyd,
som Fienden de Hamborger gjorde af deres Skibe, men
Kongen Corfitz Ulfeld og denne franske Cavallier vilde
heller døe, end tillade at denne Stad skulde indtages,
eller lade sig tringe til at tage Flugten, hvorudover,
som iatet er unueligt for dem, som kand tage saa store
Resolutioner, saa gjorde de udi en Times Tid en saa
foruunderlig Modstand, at de som vare udi Staden to-
ge Mod til sig igien af dette Exempel, saa at Bloden
halv ruineret og sønderslidt blev nød til at retirere sig
med ligesaa stor Skam som Forundring. De vare me-
get lykkelige i det de ikke bleve blesserede, men Kuglers-
ne, som havde slået dem om Ornene, havde saaledes
bedekket deres Ansigter med Muld, at man neppe kunde
de kiende dem. Denne Action var det, som Fruken
Eleonora skal have høilig roset, og det som var den
største Ære for Ulfeld, var dette, at han havde den
Lykke, at høre sig endog udi sin Rivals Nærværelse saa
overmaade roset af sin Comtesse, og deraf tillige kunde
de formærke, at hun var særdeles Godhed for ham, og
fra den Tid skal Fruken Eleonora have haft en saanske
besynderlig Høiaatelse for ham, hvilken hun ved adskillig
Leilighed gav imod ham tilkiende. Denne Gierning
maade

Risbenhavns Statholder Embede. (h) Da
 hun nu havde holdt Bilager med denne sin saa
 høyt

Æ 4

mæge af mange ansees som en Fabel, bliver Monsieur
 Rousseau de la Valette ved, dersom ikke Kongen og de
 Fornemste i Riget havde været Vidner dertil. Men det
 er artig nok, at Monsieur de la Valette beraaber sig
 paa Kongens og de Fornemste i Riget deres Vidnes-
 byrd, og er dog ikke et Ord derom at finde i vor Dan-
 ske Historie som umueligen kunde have udeladt saa merk-
 værdig og uæmnen en Hændelse, som denne, i Fald den
 var skeet. Denne er Monsieur Hans Paus Betænkning
 i Corfis Ulfelds Historie, som jeg finder velgrundet, og
 er at læse Tom. I. pag. 27. 28 34. Samme Monsieur
 de la Valette beretter endnu videre, at Corfis Ulfelds
 Merite udi Frue Kirstine Munkes saa bekendte Sag,
 da Kongen lod hende actionere for Utroeskab, hvortil
 og siden kom adskillige andre Beskyldninger, nemlig at
 hun havde villet forgive hans Majestet, at hun havde
 Kongen uadspurt ladet føre sit Loy til Sverrig; at
 hun paa Dalum havde taget Kongens Portrait ud af
 Guldet, som det var indfattet udi, og siden med Print-
 zens Contrafay slengt det hen ad Gulvet; at hun ikke
 udi lang Tid havde villet søge Genq med Kongen &c.
 See videre herom Interrogatoria til Frue Kirstine Munk
 MS. dat. Risbenhavn d. 19 Junii 1632. underskrevet
 af Kongen selv, og hvilken Sag blev for det heele Raad
 aqeret, hvor Kongen, hans Gemabl, og de med hen-
 de aflede Børn, saavelsom Frue Kirstine Munkes
 Moder var tilstæde, og Corfis Ulfeld plaiderede for
 Frue Kirstine, og Hannibal Sehested, for Kongen,
 og med saadan Kynd forsvarede Frue Kirstine Munk,
 at Proessen, som der siges, faldt saaledes ud, at Frue
 Kirstine blev frikiendt for Ketten, denne hans vigtige
 Sic:

høstelskede Gemal, nød hun foruden hans daglige Kierlighed, alle fornøvelige Dvelfer, saasom

Tieneste skal efter oftommeldte Monsieur de la Valettes Beretning omsider have giort hans Trinmph over Fruen Eleonore Hierte suldkommen. Om denne Fruen Kirsten Munkes Sag, fandt man efterlæse, hvad Baron Solberg derom haver skrevet i hans Dannemarks Riges Historie Tom. 2. pag 886. sqq. og Monsieur Oluf Bang udi hans Samling af nyttige og opbyggelige Materier, 3die Stykke pag. 322. Assessor Hofmann taler og med et par Ord derom i hans Portrait Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag 80. og et kort Udtog af den hele Sags Sammenheng findes i Monsieur Hans Paus Ulfelds Historie pag. 41-49. Hvad ellers Corfis Ulfelds Historie angaaer, da beskriver Monsieur de la Valette den paa en hel Romansk Maade, og som jeg haver den Fortroening, at mange af det smukke Kion skulle læse denne min Samling af Danske lærde Fruentimer, som pleier gierne at finde en særdeles Smag i Kierligheds Romaner, saa vil jeg til deres Fornøielse, som finde Behag deri, betiene mig af Monsieur de la Valettes yrlige og angeneme Fortælning. Den unge Corfis Ulfeld, som endnu ikke havde solet Elskovs Magt, fandt udi denne smukke Person alt det, som han kunde ønske sig, for at bringe sin Lykke til højeste Epidse, og at gjøre sig til den allerlykkeligste, saasom hun havde en admirable Espirit, blev derover ganske forliebt paa samme Tid, da Hannibal Sehested var indtaaet af samme Passion. Kierlighed imellem Personer af Qualite er som en Sprø, hvilken, saasnart den bliver anslukket, sees strax langt fra; Da nu Corfis Ulfeld fandt sig oftere end han ellers pleiede udi Kongens Gemals Kirstine Munkes

som hendes Musikalske Instrumenter, med
hvilke hun tit fornøiede sit Sind, og underti-
den

Æ 5

Gemak, domte man, at han havde Inclination til den-
ne unge Comtesse, og som den Yndest, han stod udi
hos Kongen, og hans besynderlige Merite aav ham
fordeel over hans Rival, saa varede det ikke længe,
førend han gjorde til intet de Tanker, som Hannibal
Sehested havde gjort sig om denne Comtesse; men
som hun havde en Forstand, som var ugemen for en af
hendes Alder, saa omgiffes hun dem beage, med en
saadan lige Koldfindighed, at den eene ikke havde mind-
ste Marsag at blive jaloux over den anden formedelst de
Faveurs, som de af hende bekomme. Det var en lang
Tid ubist, for hvem Comtesse vilde erklære sig, imid-
lertid forglemte begge ikke ved foresaldne Leiligheder at
give hende deres Passion tilkiende. Denne Elonoræ
Koldfindighed gjorde Ulfeld omfider saa melankolisk og
rakende, at da han en Dag, som han var alene hos
Comtesse, betragtede hende længe, uden at kun-
ne tale et eneste Ord, og hun begierede at vide Marsa-
gen dertil, han efter foregaaende Undskyldning erklære-
de for hende sin Passion. Comtesse fludsede derved,
blev bestyrtset og rødne ved denne uvæntede Erklæring,
ia saae til Ulfeld med saadan en Alvorlighed, som kun-
de indjage Skræk endog udi det dristigste Menneske;
hvorudover Ulfeld fortrød vel, at han havde talt for
meget; men, som Gierningen ikke var at endre, og
den Leilighed han nu havde, var meget beqvem til at
aabenbare en Ting, hvis Hemmelighed foraarsagede
ham saa stor Smerte, kastede han sig til Comtesse
Fødder, og bad hende om Pardon for sin Dristighed
med saadanne hierte-trængende Ord, at den allerhaar-
deste i Verden derved maatte bevæges til Medynk over
ham.

den bragte hun nogen Tid hen paa Jagt, Rids
sen og Døgers Læsning. (i) I hendes 20de,
da

ham. Men det Ord Kierlighed forekom Comtesse
saa skurrende, at hun gjorde sig forkræffelige Begreb
derom. Ulfeld derimod talde mange berøgettae Ting,
for at overtale hende, at denne Passion ikke kunde ud-
ryddes af Verden, med mindre man tillige maatte aig-
re den til en vild Orken, efterdi det var den Passion,
som vedligeholdte Foreening imellem endog de mest bars-
bariske Mennesker, og havde han uden Evil saaet hende
fra denne store Afstøne, hvis ikke Kongens Gemahl i det
samme havde kommet ind udi Gemakket, hvorudover de
maatte forandre Materien. Ulfeld gif da hørt imellem
Frygt og Haab; og som han holdt det for raadeligt,
at smidde, som man siger, imedens Jernet var varmt,
saa søgte han alle Leiligheder til at forestille Comtesse
sin Kierlighed til hende. Endeligen efter en noksom lang
Omgang sagde omsider Comtesse til ham, at han ikke
skulde gaae uden for de Grændser, han havde foresat
sig, men haabe med Tiden, at blive behørt, med hvil-
ket Svar han var meget alad og fornøiet. See hans
Paus Ulfelds Historie I Tome pag. 25-27. Iaa vil
endnu hertii sœie den artige Critique Monsieur Hans
Paus gier over denne Monsieur de la Valettes Beretning
om denne Corfis Ulfelds Forliebelse i Fruen Eleo-
nora, og derover holdte forliebte lange Samtale med
hende. Hvad sja nu de mange Kierligheds Samtaler
anaaer, siger bemeldte Monsieur Paus som Corfis
Ulfeld af Monsieur de la Valette berettes, at have hølet
med sin Comtesse Eleonora, sœrend han kunde sœae
bestormet hendes Hierte, da uagtet Victor anfører sams-
me saa omstændeligen, som han selv skulde have været
tilstæde, og staaet paa Lur ved en hver af dem, sœa er
det

da hun af hendes Herre horte Italienske Skrif-
ter berømme for ypperlige og rare Ting, som
de

det dog saa langt fra, at jeg garanderer for deres Wis-
hed, at jeg langt heller holder for, at de alene ere skede,
ubi Monsieur de la Valettes egen Indbildning; thi for
det første ere de saa Romantiske, at de ikke vel passe sig
til en Dansk Mands Naturel i Almindelighed, langt
mindre til Corfiz Ulfelds Character, og for det andet
synes det aldeles utroeligt, at Auctor, som endog ilde
haver været underrettet om de almindeligste og for alle
bekjendte Ting angaaende Corfiz Ulfelds Handel, ef-
terdi han udi de fleste Poster af samme i sin Historie ta-
ger Feil, kunde have haft nogen tilførladelig Underret-
ning om de hemmelige Knæfald og Discourser, som in-
den fire Begge bleve giorte og holte imellem Ulfeld og
hans høytelkede Comtesse, og som de maaskee aldrig
enten kunde eller vilde saa omstændeligen aabenbare for
deres fortroeligste Venner, langt mindre lade for hele
Verden offentlig bekjendtgjøre til Paris. See Hans
Pauses Ulfelds Historie Tom. I pag. 31. Samme
Monsieur de la Valette melder ogsaa, at Hannibal
Sehested havde ligeledes fattet Kierlighed til Comtesse
Eleonora iust paa samme Tid, da Ulfeld gjorde Cour
hos hende, som dog ikke er aldeles utroeligt, uagtet
vore Danske Historie-Skrivere derom tie stille, thi som
begge disse store Mænd tragtede efter at faae et Fortrin
for hinanden hos Kongen, og Comtesse Eleonora var
frem for alle hendes Søskende mest elsket af Kongen,
kand det vel være mueligt at Hannibal Sehested og
haver villet betjene sig af dette Middel, og derpaa byg-
ger Monsieur de la Valette denne sin Gietning, at det
le Frierie skulde have været en Hoved-Ursag til den be-
slændige Jaloufie, som herskede imellem disse tvende stor-
re

de bragte frem i Historien, fik hun Lyst til at lære det Italienske Sprog, udi hvilket hendes

re Mænd, og uagtet Hannibal Sehested siden bekom Eleonora Søster Christians til Ægte, og altsaa blev Corfis Ulfelds Svoger, dog stedse bar et uafsieligt Had til ham, men de rette Marjager som sønes troværdigere, til deres bestandige Jalouſie, og deraf flydende store Had og Efterstræbelse, ere de, som Baron Holberg anfører i hans Danmarks Historie 2 Tome pag. 887. hvor man tillige fandt læse den smukke Ligning han gjør imellem dem, og det Portrait han girer over dem. For at faae Fortællingen om Corfis Ulfelds Frierie omſtændelig paa et Sted samlet, saa vil jeg tillige anføre det, som udi Eleonora Levnets Beskrivelse paa Latin berettes derom, nemlig, at adskillige hemmeligen skal have sat sig imod denne Forlovelse; og, da Fruen Eleonora allerede var forlovet med Corfis Ulfeld, haver hendes Hofmesterinde Anne Lyffe, hvis Datter gjorde sig Haab om at faae Corfis Ulfeld, saavel som Eleonora egen Søster Sophie ofte forekast hendes Ulfelds dels Fattigdom, og dels saare Been, paa det hun skulle faae Afstye for ham. Hr. Assessor Hofmann giver os denne Underretning om deres Forlovelses Handel paa følgende Maade: Hendes Døder vare sammenfiede med Forstand, og Kægtet kundgjorde hendes store Deilighed over det hele Riae, de fornemste Herre betragtede denne Skønhed med Ærbødighed og Forundring, men Monsieur Ulfeld var den, som hun meentest vel, og som hun adskildte fra dem, som hun meentest at erholde hende, og blev derefter holdt værdig at eie hende, og noget derefter betiener Hofmann sig af disse Ord: Det var da Ulfeld, som rørte hende mest fiendelig ved sine Kierligheds Opvækkelser, og hans Passion blev saa bet-

des Herre selv gav hende fuldkommen Kundskab. (k) Aar 1642. lod hun sig af Professor Ors

bestig, at han ikke kunde skyle den, dog holdte han den endnu dult for hende, som havde opvakt den hos ham. Hun forestillede sig ikke at forundre sig derover, da hun gav hende sin Mening tilkiende, thi hun havde allerede mærket af ham ved mange Leiligheder en slags Hierte-Lag og storre Kierlighed end af andre, men saasnart hun var forsikket om at vinde ham, søgte hun at conservere denne Erobring, ved Undskyldning, en slags forestilt Rødsindighed, Afslag, og andre Maader, som Fruentimer pleier at betiene sig af, til at forsøge en Passion, en Maade at handle paa, som er bekiendt hos Fruentimer, ingen fornam dette uden ved de Fordele, som hun erhvervede Ulfelds Familie hos Kongen, endelig blev det kundbar, og alle Eleonora Benner søgte at vende hende fra de Laufer, og at overtale hende til at foredrage en Tyrste frem for en simpel Cavalier, men saasom Inclination og Kierlighed kiender gemeenlig ingen anden Evang, end den som Hiertet gives, svarede hun, at hun skulde være mere fornøjet med ham, som var et Menneske af Forstand, end med en anden af høyere Værdighed, saavidt Assessor Hofmann. Hvorpaa de tvende gode Mænd have bygget disse deres Fortællinger, er mig ubekiendt, og holder ieg for, at de have mere bestittet sig paa at oplede zirlige Ord og smukke Expressioner, til at udføre dette Corfiz Ulfelds Frierte, end at det iust er virkelig saaledes tilgaaet, i det mindste melde ikke nogle troværdige Documenter og Skrifter noget derom, hvoraf man kunde finde Spor til disse Beretningers Troværdighed, fandste man med en udspækket Stil vil bøde paa Beretningens Torhed og Mæverhed. Quid autem tibi videtur, lector Cato? hoc insulsum est, ais, falsoque forsitan dictum.

Otte Sperling udi det Latinske Sprog infor-
mere, under hans Information hun gjorde
den

(h) Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. 2.
pag. 789. 790. Eleonora Levnet paa Dansk Nutid.
Bangs Samlinger I. Tome pag. 128. 129. Af
denne Titel ere nogle faldte hen til den vrang Meen-
ning, at han var Statholder udi Norge, iblandt an-
dre Sorbiere udi hans Voyage en Angleterre p. 147.
Hofmanns Portraits Historiques &c. Tom. V. pag. 84.
Auctor til Vita Eleonoræ paa Latin Mst. beretter at
deres Brøllup blev celebreret i Kjøbenhavn med for-
re Pragt end nogen af hendes andre Sødskendes, hvil-
ket og fand synes desto troeligere, som det er vitterligt
at Kongen elskede denne sin Datter høiere end nogen af
hendes andre Sødskende, men paa den anden Side er
det dog ikke vænteligt, at hendes Brøllup haver fundet
være holdet med saadan Pragt og Magnificence, som hende
des Søsters Sophie Elisabeths Brøllup der Aar
1634. d. 11te October blev holdet med Grev Pents
Statholderen af Holsten, i det mindste er dette Grev
Pentzes Brøllup mere bekiendt i Historien end Corfis
Ulfelds baade af sin Pragt, og den prægtige Brude-
Gave, som bleve givne, saasom de fik tre Borde fulde
med Sølv og Guld til Foræring, og dette Brøllup til-
lige faldt ind iust paa den Tid, da den Kongelige Arre-
fiste Prinsesse Magdalena Sybilla, og derfor vare
ved Hove saa mange forstelige Personer, samt Gesand-
tere fra de fleste Stæder i Europa. See Theatr. Eu-
rop. item Europæischer Mercur. Historicus pro Anno
1634. Conf. Hans Paus Ulfelds Historie I. Tome pag.
57. Hofmann i hans Portraits Historiques des Hom-
mes illustres de Danmark Tom. V. pag. 84. fortæller
at

den Fremgang, at hun foruden det, hun havde med ham læst den fjerde Deel af Seneca, Fun-

at hele Hoffet bivaandede dette Bröllop i mange Dage, og bevisste megen Fornoielse over dette Pares egentlige Meriter og rare Egenskaber, og for at forsøe den Glæde, som sædvanlig vises i slige Tilfælde stienkede Kongen dette Brude-Par Jepsstrups Herregaard, med mange Edelsteene, og meget prægtige Meubler. Der fortælles ellers, at da nu Statholder Corfitz Ulfeld havde hast Bröllop med Fruken Eleonora og begge vare reiste til Nøen, hvorover han var Befalingsmand, saadest Maands Gield, saasom hun vidste, at han var i stor Gield, søgte derfor paa alle Maader at faae at vide af ham, hvormeget samme kunde beløbe sig til. Men han undslog sig stedse, for at sige hende det, foregivent, at han frygtede for, at hun derover skulle blive fortrydelig. Endeligen overhang hun ham saa længe, indtil han maatte bekiende, at han var udi 36000 Rixdalers Gield. Hvilken Summa hun strax af sine egenbeder, for at fylde Summen; det hendes Gemahl høilighen forundrede sig over, og stedse sin hele Livs Tid erkiendte med Taknemmelighed. Vid. Vit. Eleonor. Lat. Msc Hofmanns Portraits Historiques &c. Tome V. pag. 84.

(i) Eleonora Levet paa Danske autoar: Bangs Samlinger Tom. 1. pag. 129. Da Corfitz Ulfeld ellers havde opholdt sig med sin Gemal paa Nøen indtil Aaret 1637. den 1ste April, forsoiede de sig til Kjøbenhavn, hvor han samme Aar blev Rigets Skatmeister, en meget betydelig og rigtig Betiening, og forblev altsaa Corfitz Ulfeld med sin Gemal stedse udi

Kjøb-

Kunde hun tillige forstaae, alt hvad som ikke var skreven for høit. (1) Samme Aar blev hun

Kjøbenhavn, hvor, imedens de opholdte sig, der for-
 tælles, at adskillige skal have lagt sig efter, at stifte
 Jalousie imellem Ulfeld og hans Gemal, dog forgieves.
 I Særdeleshed skal Eleonora Søster Elisabeth,
 Corfitz Ulfelds Søster Anne, som var i hans Hus,
 og Eleonora Brøder, Waldemar, derfor have gjort
 sig stor Umage; den første, nemlig Elisabeth skal engang
 ligesom i Fortrolighed have fortalt Eleonora mange
 Ting om Corfitz Ulfelds Amours, for at opvække hende
 de til Jalousie, og endeligen lagt dette til, at alle troede,
 at hun ifkun hyllede for sin Mand, men Eleonora skal
 have givet hende et haardt Svar, sigende, at det var en
 skammelig og malitieux Opdigt; thi hun var ganske vel
 fornøiet med sin Mand, og holdte for, at en honete Da-
 me ikke burde hemmeligen luure paa, hvad hendes Mand
 forrettede, og at de Qvinder syntes at være umættelige,
 som vare skindsyge, og ikke kunde fordrage, at deres Mænd
 omgikkes andre Fruentimer, naar de ifkuns kofion el-
 skede deres egne Husfruer. I det øvrige, sagde hun,
 var dette en Sag, som ikke kom Elisabeth ved; over
 dette Svar blev Elisabeth skamfuld, og ikke torde øfte-
 re komme med slig Tale for Madame Ulfeld hendes Sø-
 ster. Corfitz Ulfelds Søster Anna skal have gaaet
 endnu mere subtil til Værks; thi hun skal have hemmel-
 ligen fortalt sin Brøder, at hans Gemahl havde ham
 mistænkt for at omgaaes andre Fruentimer, friere, end
 han burde, og skal fremdeles have raadet ham at berne
 denne Overtroe med Kierlighed, hvortil hun vilde give
 ham Auledning. Hun faaer ogsaa de smukkeste Fruen-
 timer i Byen forsamlet hos sig udi hans Overværelse,
 for derved ligesom at bestyrke de Beretninger som blev
 Glev

hun i dette sit Ægteskab velsignet med sin første Søn Christian, der blev født i Risbens havn,

Y

Eleonora tilbragte om hendes Gemahls ulovlige Amours. Men denne Intrigue gik ogsaa over Styr, thi Corfitz Ulfeld fortalte udi sin Søsters Nærværelse den hele Sag for Eleonora; og blev saa vred paa sin Søster, at han efter den Tid meget sielden besøgte hende. Hvad nu hendes egen Broder Waldemar angaaer, da var der opkommen imellem tvende Adelsmænd Bylow og Rangov, som vare udi Waldemars Følgeskab til Rusland, en Trætte, som bestod derudi, at Rangov skulde have beskyldt Bylow for, at han ikke noksom var Grev Waldemar troe, og ikke stod paa hans Respect. Dette aabenbarede Grev Waldemar for Bylow, som paa stod, at det var usandsfærdigt, Rangov blev derfor tiltalt, men nægtede, at have sagt det. Da nu Waldemar var kommen tilbage fra Rusland, vilde Eleonora formaae ham at forlige dem; men han svarede, at Bylow gjorde Ret, om han tracterede Rangov som den liderligste Skielm; og da Bylow derpaa blev udfordret af Rangov, skal Waldemar have leberet Bylow sin Kaarde, hvormed han nedlagde Rangov. Som nu Eleonora uvidende om alt dette, strax derefter kom til Hore, mødte hendes Broder Waldemar hende, og med en Latter fortalte, at Rangov var dræbt af Bylow. Hvortil Eleonora svarede med Bedrøvelse: Rangov er sandeligen dræbt af dig, som haver oppustet Trætten, og ikke af Bylow, som haver forsvaret sin Ære. Hvorover Waldemar gik vred fra hende, og forsøiede sig strax hen til hendes Mand, for hvem han beskyldte hende, at have haft ulovlig Kierlighed til Bylow. Men Corfitz Ulfeld gav ham ei andet et haardt Svar og forsvarede sin Gemahl, men da

hun

havn, og døbt i Slots-Kirken i det Kongelige Herkabs allerhøieste Nærværelse. (m) Aaret

hun kom tilbage, fortalte hende offentligen, hvad hendes Broder havde sagt om hende, og det ubi hans egen Nærværelse, hvilket Eleonora dog anhørte med største Koldfindighed, saasom hun vidste, at hendes Mand ikke fæstede nogen Troe til sliq skammelig Bagtale. Saaledes fortælles disse trende Historier udi Eleonora Levens Beskrivelse paa Latin MSt. Conf. Paus Ulfelds Historie I Tome pag. 59. 61. Det sørg ogsaa videre fandt have givet de trende ovenmeldte Personer Anledning til saa falskelig at beføre hende for sin Gemahl, Fand og vel denne med anføres, som Hofmann i hans Portraits Historiques T. V. pag. 85. beretter, at hun var af Naturen munter og lystig, men dog ikke til Overflødighed, og uden at nogen Uanstændighed tildrog sig, eller at hun derved tabte noget af hendes Røns Yerbarhed, og destomindre blev dog hendes muntre og lystige Væsen ikke de udtolket, og gav Saatalere Leilighed at tale ilde om hende, som ikkuns derved søgte, at gjøre hendes Mand mistænkelig, men det var forarges, ingen fandt Mand eller Skade, saa meget var Greven overbevist om, at hans Gemahls Dyd var den sikkerste Vagt, som han kunde lade hende.

(k) Eleonora Levet paa Dansk autogr. Bangs Samlinger pag. 129.

(l) Eleonora Levet paa Dansk, Bangs Samlinger I. c. Conf. Eleonora vita Latin. Mst. hvor det hedder: Post 21 annum, Latine discere cepit, usa Magistro noto (forte Sperlingio) & fideli & discipulo studiosissimo. Sed ob varias occupationes, Itinera, & IO. ex ordine per singulos Annos puerperia parum profecit.

ret derefter reiste Corfis Ulfeld til Scrollsund, der fik hun sin anden Son Ludvig: Der lærde te hun ogsaa af Hendes Herre saa meget i det Spanske Sprog, at hun i Aaret 644. oversatte en liden Spansk Bog paa Dansk, som kaldes *Mathias de los Royes*, hvilken Bog hun havde oversat paa Barth Slot, som tillige med det omliggende Gods i Pommern var dem pantsatt. (n) Endelig reiste de iaien tilbage til Kiøbenhavn, dersfra fik Corfis Ulfeld Kongelig Ordre at reise til det Prosembloiske Mode i Aaret 1645. I denne hans Graværelse blev hendes tredie Son Corfis født; (o)

Y 2

3

fecit, ut tantum Latine plano stilo scripta intelligere possit, men in Novis Literariis Maris Balthici & Septentrionis ad ann. 1698 pag 81. rooses hun fornæbels sin giorte gode Fremgang i det Latiniske Sprog.

(m) Eleonora Levet paa Dansk autogr. Mst. Bangs Samling pag. 129.

(n) Eleonora Levet paa Dansk Mst. Bangs Samlinger l. c. Otto Sperling in Eleon. Christin. Levet Manusc. Hofmann derimod beretter, at Eleonora efter hendes Mand's Udflugt af Danmark, og efter at de begge havde forsiet sig til Stockholm, haver skullet amuse sig med Tegning og at lære det Spanske Sprog, hvoraf hun oversatte da *Matthias de los Royes* og den første Deel af *Cleopatra* paa Dansk. Hofmanns *Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark* Tom. V pag. 86.

(o) Eleonora Levet paa Dansk Mst. Bangs Samlinger pag. 130.

I Aaret 1646. d. 18de Augusti blev hendes Herre anbefalet at gaae i Ambassade til Hol- land, der henfulgte hun med, hvor de bleve af Republiken med særdeles Hoiagtelse imodtagne, hvilket iblandt andet fand sees deraf, at da Eleonora e Christine sammesteds blev for- løst med sin fjerde Son Leo, forlangede de Herren Staaten, at han, Republiken til Be- re, maatte kaldes Leo Belgicus, og tilbød sig at forære ham tusende Caroler aarligen. (p) Hidindtil haver Medgangs Solen skinned for Madame Ulfeld, men ved Kong Christian den Siertes Død begyndte den at dale, og ved hans Død bortdode og tillige al deres Herlige- hed, og ved Regieringens Forandring sked der og en merkelig Forandring i deres Lykke. Det er unægteligt, at ved det de af den heil- lige Konge vare saa meget elskede, sked det, at de ved den Kierlighed samlede des større Had og Misundelse paa sig, iblandt dem, som bare et uslukkelig Had til dem, var hendes Eder- ger Hannibal Sebested ikke den mindste at regne iblandt andre hendes Families Hadere. (q) Tvende Aar efter Hans Majestæt Kong

(p) Eleonora Leonet paa Dansk Mst. Bangs Sam- linger I. c. Holb. Danm. Rig. Hist. Tom. II. pag 879.
 (q) Baron Hoib. Danm. Hist. T. II p. 888. hvor der anføres adskillige Aarsager til disse tvende Hore Mænds

Friderik den Tredie havde tiltræd sit Regi-
 mente, begyndte strax det onde Uveier at nytte
 sig, og det paa følgende Maade. Imod Ens-
 den af det Aar 1650 blev der gjort en mærke-
 lig Angivelse af en løs Kvinde kaldet Dina,
 hvilken havde den Dristighed at angive Hens
 des Herre Corfiz Ulfeld for Kong Friderik
 den Tredie, som den der skulde have villet for-
 give ham med Forgift. Om der udi denne Ans-
 givelse var nogen Realitet, eller om det var et op-
 spunden Verk af hans Fiender, for at gjøre ham
 end sortere til Hove, er noget, hvorudi man ikke
 kand sælde nogen Doms-Slutning; Bist nok
 er det at saadant kunde ikke andet, end sette
 Kong Friderik udi Befymring, i særdeleshed
 førend han lærte at kiende Dina, endeel esters
 som nogle Poster bleve forebragte med et slags
 Skin af Sandhed, endeel ogsaa esterdi Hans
 Majestæt havde havt adskillige Prover paa
 Hofmesterens flette Hiertelav imod det Konges-
 lige Hus, saa at om Historien end var ilde
 digter, saa kunde den dog ikke andet end have
 Virkning i slige slibrige Conjuncturer. (r)
 Eleonore Christine melder selv i sit Levnet
 derom: Af hvad Betydenhed denne Angi-
 velse

9 3

indbyrdes Had til hinanden. Conf. Hofmanns Portraits
 Historiques &c. p. 28. Eleon. Vita Latin. Mst.

(r) Holbergs Danmarks Historie Tom. 3. pag. 56.

velse har været, fand enhver vel tænke, det er og slutteligt, at omendstjont han blev frikendt, saa samlede han sig dog under Processens Førelse, hele Landet til Siender, der havde gyldig Marsag til hellere at troe saadan en Angivelse, der sket aabenbar for en Konge; og saaledes blev herredagte de Kul til den Tid, hvori vi siden bleve prøvede; samme Qvinde var som Udgangen lærde, et liderligt Gemyt, men som dog maatte troes, i sin Beretning; siden den var af saa stor Betydenhed i Henseende til Personen som den rørte, saas vidt Eleonore Christi e egne Ord (s) Og et det derfor sært, at Ulfeld undrer sig over udi sit Forsvarskrift. at Hans Majestæt troede denne Angivelse, da han dog selv troede fuldt og fast den Angivelse samme Qvinde gjorde om det Anslag, der var imod hans Hus. (t) Bejyndelsen til denne mærkelige Historie skede d. 29 December 1650, paa hvilken Dag Jørgen Valter berettede Hans Kongelige Majestæt, at Dina Vinbofers havde ladet sig mod ham forlyde hvorledes Rigets Hofmester skulle have i Sinde at ville bringe Hans Majestæt Gift til udi et Beger, han pleiede at

(s) Eleonora Levnet autogr. paa Dansk Mst. Bangs Samlinger pag. 130. 131.

(t) See Ulfelds højnødtrengende Vres Forsvar.

at drikke af, hvilket hun vidnede at have hørt
ungefær for 6 Uger tilforn en Morgen, da
hun laae hos Rigens Hofmester og Frøken Leo-
nora da kom ind med en Flaske i Haanden
og satte sig paa Sengen, sigende: Her har
vi det, som vi taledede om i Gaar: Hvortil
Hofmesteren skulle have svaret. Jeg frygter,
at det er for stærkt, og vil giøre for hastig
Virkning; Men skulle Frøkenen have svaret,
han skal gaae bort, som i en Dvale, og
da skal Hofmesteren have holdt den venstre
Haand over hendes Hoved. Saasnart Hans
Majestæt havde faaet denne Underretning, be-
foel han Walter d. 3 Januar. udi efterfølgens
de Aar 1651, at føre Dina op paa Slottet,
for at have videre Forklaring over denne Hi-
storie, som baade i Henseende til Tingen i sig
selv, som til Omstændighederne syntes vanske-
lig at troe, sær som man ikke kunde fatte,
hvorledes denne Qvinde om Morgenentil
kunde legge i Hofmesterens Seng, og det i hans
Frues Nærværelse, Dina kom til bencævnte Tid
op paa Slottet til Hans Majestæt, hvor hun
udi Canceler Christian Thomæsens og Stats-
holder Joachim Gersdorfs Overværelse be-
rettede det samme, sagde og derhos, at Hof-
mesteren, da Frøken Leonora var udgaaen,
bad hende, at hun ikke skulle sige, hvad hun
havde hørt, thi det var ikkuns Skiemt, hvil-
ket

Et hun nemlig Dina havde lovet, og derpaa
 gjort en falsk Eed. Denne Omstændighed kunde
 de gjøre Sagen ikke mindre mistænkelig, end
 den forige; thi hvis Hofmesteren havde villet
 have sit Forsæt dult, havde det lettere kunde
 ske ved at advare sin Frue intet at tale paa
 samme Tid, som Dina var tilstæde, end at
 forlade sig paa en løs Qvindes redelige For-
 sikring. Men som Angivelsen var af en yder-
 lig Bigtighed, og den Angivende med stor Fri-
 postighed og Eeds Tilbydelse foregav, at sin-
 gen i sig selv saaledes forholdt sig, kunde man
 ikke ganske foragte saadant. Hun blev derfor
 foreholden, hvor farligt det var for hende selv,
 og at det vilde koste hendes Liv, om hun saa-
 dant ikke kunde bevise. Hvortil hun svarede,
 at hun selv vel vidste, hvor høit saadant var
 hende magtpaaliggende; men sagde, at hvis
 man vilde give hende nogen Tid, da vilde hun
 skaffe videre Oplysning derom. Da hun blev
 adspurt, hvorledes saadant kunde ske, svarede
 hun, at hun meente at faae Underretning af
 Hofmesteren selv, som kunde tiene til siig at
 bekræfte. Derefter berettede Walter, at hun
 havde sagt, at have givet Agt paa, hvor det
 Forgift blev forvared, som skulle have været
 et Skab ved Hovedgierdet af Sengen, og at
 der laae et Skrift hos med Doctor Otte Sper-
 lings Haand om samme Gift; Det Gift og
 det

det Skrift meenede hun, at bringe til Veie, og dermed bevise hendes Beretning at være Rigtig, og haabede hun at practisere sig Nøglen til, enten af Hofmesterens Skriver: Tøyn eller af hans egen Lomme. Hun visede og endelig en Nøgel, som skulle være til Hofmesterens Hus, hvormed hun vilde bevise sin Tilgang i Huset, og sagde at hun havde ladet den trykke i Bøx for at legae Nøglen hen igien paa sit Stæd, at den ikke skulle saunes, item andet deslige af ligesaa liden Sammenhæng, ja hun gav saadan Fortrøstning om, at kunde bringe Skriftet med Giften tilveie til sin Beretnings Beviis, at hun sagde, at hvis Hans Majestæt ville skikke nogen med i Hofmesterens Hus, vilde hun gaae med og vise, hvor Giften var, og miste sit Liv, om det ikke saa fandtes. Endeligen fortalte hun adskillige Particulariteter, for at vise, at hun var meget bekiendt udi Hofmesterens Hus. Efter at denne og deslige Forklaringer af hende var giort, blev Sagen nokken Tid henstaaende til videre Oplysning, og for at see, om hun kunde præstere noget af det, som hun havde lovet, hvorom hun adskillige gange gav Forsikring ved ovenmeldte Jørgen Walter. (u) Men hvad som i denne Sag var

N 5

meest

(u) Saaledes berettes denne hele Sags Sammenhæng i Baron Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. 3. pag.

meeft forunderligt er dette, at paa samme Tid,
som hun gjorde disse Angivelser imod Ulfeld,
føg

pag. 56-90. Conf. etiam *Hans Paus Ulfelds Historie*
Tom. II pag. 6. 9. 10. 11. Hoved-Perionerne udi
denne Historie var ellers *Jørgen Walter Doctor Ot-*
to Sperling den ældre, Magister Simon Hennings
og en Kvinde ved Navn *Dina Winhofvers*. *Jør-*
gen Walter var en *Hiulmagers Søn*, fød i *Holsteen*
og havde været *Commendant* udi *Kensborg*, da *Fæst-*
ningen 1645 af de Svenske var beleiret. Der forhold-
te han sig med saadan *Tapperhed*, at han til *Belønning*
blev *nobileret*, fik *fri Udgang til Høve*, hvor han in-
finuerede sig mere og mere hos *Kongen*, saa han blev
Kongens Geheimeraad og *Oberst*. *Holbergs Dan-*
marks Riges Historie Tom. 3. pag. 56. *Ulfeld fore-*
tæfter ham udi sit Forsvars Skrift, at han var en *Hiul-*
magers Søn, og at han ved *Intriguer* insinuerede sig ved
Høve, men man fand ikke forlade sig meget paa det *Por-*
trait, som gøres af eens *Fiende*, og hvad hans *Fødsel*
angaaer, da kunde det samme ikke være ham til *Præju-*
dice, eftersom det er ikke af *Fødselen*, men af egen *Dyd*
og *Meriter* man maae sette *Pris* paa *Folk*. *Holberg*
ibid. *Otte Sperling den ældre* var en *Hamborger*
af *Geburt*, en lærd *Mand* og en *anseelig Medicus*. Han
havde udi *Danmark* saavel i *Henseende* til sine *Videns-*
skaber, som *behagelige Umgængelse* saaledes *insinueret*
sig hos *Rigets Hofmeester*, at han ikke alene havde dag-
ligen *fri Udgang* til hans *Hus*, men end ogsaa fulgte
ham udi *adskillige Erinder* og *Reiser* uden *Riget*; hav-
de ogsaa ved hans *Recommendation* faaet *Bestalling* paa
at være *Hof-Medicus*, hvor vel han af *Kongen* ikke blev
brugt. *Holbergs Danmarks Riges Historie* Tom. 3.
pag. 57. Efter denne *Sag* med *Dina* tog han sin *Til-*
flugt

søgte hun at insinuere sig ved andre slags Ans-
givelser udi Hofmesterens Hus, og advarede
Mas

flugt til Hamborg, hvor han nærrede sig ved Praxin i
Medicinen, var der i stor Anseelse, og Canonicus Mi-
nor, og imidlertid holdt stedse Correspondence med Ul-
feld, og saasom endeel af hans Breve, skreene med Ca-
racterer, bleve fundne iblandt Ulfeids Sager, holdt
man ham mistænkt for at være Medvidere udi alle sam-
me Mand's hemmelige Anslag, og derfor søgte at be-
mægtige sig hans Person; som og skeede paa denne Maa-
de, den Kongelige Officier Hagedorn som samme Tid
var udi Altona, besøgte Doctor Sperling i hans Hus,
og lod, som hans Frue var heftig syg i Altona, begieren-
de, at Doctoren vilde reise med sig derhen, for at assi-
stere hende, gav ham ogsaa nogle Penge paa Haanden,
for at gjøre ham des villigere. Sperling havde vel i
Beagndelsen ingen Lust dertil, lod sig dog omsider over-
tale, og satte sig i Bognen hos Hagedorn. Men da
de komme uden for Staden, begeandede dem nogle bevæb-
nede Kolt, som bragte Sperling til Glykstad, hvor
han blev siddende i Forvaring, indtil der kom Ordre fra
Kjøbenhavn, at han skulde føres til Kjøbenhavn. Og end-
og Hamborg besværaede sig over denne Elevation,
og Sverrig talte derpaa, blev han dog siddende der,
indtil han kort derefter blev ført til Kjøbenhavn, hvor
han blev stillet for Kongen og Raadet og stærk examine-
ret. Da han bad om Naade, og lovede, at eftersom
Rygget gif, at hans Patron var ved Døden afsaaen,
vilde han bekiende alt hvad han vidste. Derpaa forkla-
rede han sine Breve, som vare skreene med Characterer,
og bekiendte altina, hvorudover han blev sparet paa Ti-
det, og ført til Kjøbenhavns Castel. hvor han sin Livs
Tid blev siddende. *Solb. Danm. Rig. Hist. Tom. 3.*

Madame Ulfeld om et stort Anslag imod Hofmesteren; thi d. 24de og 25de Februarii lod hun

pag. 596. Magister Simon Hennings var født af Endste Forældre til Bergen i Norge, og var bleven Commisarius til den Endste Kirke udi Kiøbenhavn, hvor han ogsaa blev Hofmesterens Skrifte-Kæder, en af hans største Favoriter, og viset den paafølgende Procces, hvor høit han var det Ulfeldske Hus forbunden, hvorudover han af nogle blev anseet, som en iøvrigere Tienere af Hofmesteren end af St. Peders Kirke, dog havde han af den Endste Menighed faaet et godt Bidnesbyrd om sit Levnet og Lærdom, da han beaierede sin Ulfsted og med Hustru og otte Børn reiste ud af Landet, efterat han udi 19 Aar havde været Præst til forberemdelte Menighed. Solbergs Danmarks Historie Tom. III. pag. 57. Dina Vinhofvers ellers kaldet Dina Skomagers, hun var født i Kiøbenhavn, af Endste Forældre, og havde været gift udi Holsteen, men efter hendes Mandes Død kom ind udi Riget igien, og opholdt sig hos sin Moder. Margrete Vinhofvers, som noget tilforn havde været brugt udi Tugt-Huset, som var formædelt hendes Skabning af mange vel lidt i Kiøbenhavn, og recommenderede hun sig ikke mindre ved Enak og Rapporten, som hun bragte fra et fornemme Hus til et andet, hvor hun havde faaet Udaang. Hendes Udaang i Hofmesterens Hus, hendes Angivelse tilføjede med den hele Procces, samt hendes Endeliat, findes udførligt i Solb. Danm. Hist. Tom. 3. pag. 56 til 75. og Hans Pans Ulfelds Historie Tom. II. pag. 9-91. og Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag. 40. sq. Det lille Skrift kaldet Ulfelds listige Practiker siger, at Hofmesteren sin Frue uafvidende, lod hende oste hemmeligen

lod hun sig anmeldte udi Hofmesterens Gaard, og begierede at tale med Hofmesteren selv eller hans Gemal, hvilken sidste hun kom i tale med, og aabenbaredede for hende, at der var et farligt Anslag i Gierde imod Hofmesterens Hus, hvorudi Walter var Medvider, lovende ogsaa at udforske Sagen noiere, og at bringe videre Oplysning til Beiz. Hvorudover Ulfeld for at opmuntre hende til saadan Esters forstning, lovede hende en god Belønning, og derpaa gav hende en skriftlig Forsikring. (v) Heras fand man see, hvilke forunderlige Kulbar denne snedige Qvinde spillede, og hvor frugtsig hun var paa Intriguer, skiont man fandt sig, at de vare ikke meget subtile og fine, hvorudover hun ogsaa snart røbede sig selv, ikke destomindre, hvor dristige og ilde sammenhængens

den komme til sig, endskiont Ulfeld siger, sig med Lovfa-
ke Bidner at have beviist, at han aldrig havde talt
med Hende, førend Processen beayndtes, og de mødtes
for Retten til Herre Dagen, og at Dina det samme
for Kongen og Riæns Raad havde bekiendt. Vid Ulfeld
Dofens. Honor. Art. 6. Disse Personers og an-
dre fleres som interesserede i Sagen deres Forhør, aflag-
te Bidne, og den hele Sags Udfald fand man omstæn-
delig læse i Baron Holbergs Danmarks Historie Tom.
III. pag. 56-80. og i Monsieur Hans Paus Ulfelds Hi-
storie Tom. II. pag 792.

(v) Baron Holbergs Danmarks Historie Tom. III.
pag. 60. Hans Paus Ulfelds Historie Tom. II. p. 11-15.

gende hendes Beretninger end vare, kunde de dog i Henseende til de angivne Tings store Vigtighed ikke være uden Virkning saavel hos det ene som hos det andet Parti, og seer man at denne hendes Snak da bragte den Ulfeldske Familie udi Allarm, saasom hun havde foregivet, at nogle, som dertil vare bestufne, vilde møde ham med Frue og Børn udi hans eget Hus, og at endog en Deel af hans Tienere ligeledes vare underkøbte til saadant Mord at bedrive, hvorudover Hofmesteren udi fiorten Dage hver Nat havde ladet holde stærk Vagt med alle sine Husfolk, og den lanavarige Urolighed havde saaledes udmattet ham, at han ikke kunde holde det længere ud, hvorfor han fandt sig tvungen til det omstændeligen og skrifteligen at angive det for Kongen, hvorpaa ham af Hans Majestet ved Jørgen Sebfeld og Henrik Rangov blev tilbudt al den Protection og Beskiemmelse han selv ville forlange, og gav ham Val, enten han vilde have Herremænd, Drabantere, eller andre til Vagt, men Hofmesteren lod hans Majestet allerunderdanigst betakke for dette Tilbud, men sagde derhos, at han ingen Vagt forlangede, (x) imidlertid blev

(x) Alt dette kand læses i Solbergs Danmarks Historie Tom. III. pag. 63. og baade Corſis Ulfelds skriftlige Forsikring til Dins, som og hans skriftlige Forsikring blev

blev Dina Angivelse og Beskyldning examineret, og da vaklede i hendes Beretninger, gif snart fra det hun forhen havde berettet, snart bekræftede det igien, hvorudover hun blev dømt til Døde, saa at hun paa Slots-Pladsen blev halshugget, og hendes Hoved sat paa en Stæge. (y) Endskjønt nu Ulfeld ved denne Dom

hava

Skilling til Canceler Christian Thomassøn, samt Jørgen Sehfelds og Henrik Rangovs Relationer, som af Hans Majestet Kongen vare sendte til Rigens Hofmester for at tilbyde ham al Kongelig Protection og Beskiærmelse findes altsammen omstændelig og udførlig afhandlet i Monsieur Hans Paus Ulfelds Historie Tom. II pag. 12-21.

(y) Efterat Dina havde af sig selv forbundet sig til at opdage de tvende store Ungtvelser baade imod Kongen og Hofmesterens Hus, og hun nu havde fornummet i Hofmesterens Hus, udi hvad Verinde Flemming og Bism Ulfeld vare skikkede til Canceleren Christian Thomassen Sehested, løb denne forvildede Kvinde strax til Valter, og tilkiendegav ham, at hende var paakommen en stor Skræk derover, da hun fik det ovenmeldte at høre, der befantes ogsaa, at hun samme Aften havde været forklæd udi Mandss Klæder hos Doctor Sperling, for at bede ham at formaae hos Hofmesteren, at hendes Navn ikke til noget maatte angives. Man seer da lettelig heraf udi hvilken Labyrinth denne intriguante Kvinde da alerede havde bragt sig, og at hun ikkun søgte at forlænge Tiden med Snaf, og ikke efter sin Forpligtelse kunde gjøre de tvende store Angivelser bevissige; hvilket da Hans Majestet merkede, lod han hende omsider anholde, for at høre, om hun of-

fent.

havde faaet al Satisfaction over Dina, som
 og over Walter, der var bleven arresteret,
 forfuldt med Retten, mistede sin Konges Naad-
 de, og med Haanhed blev forviist Læder, i
 hvorvel man seer af det Skrift som Ulfeld har
 ret derefter offentlig udgav, at han ikke var
 fornøiet med Dommen, og derfor iblandt an-
 det gjort disse Gloser derover: Havde Wal-
 ter ikke gjort Uret, hvi forvises han da
 Danmark og Norge, og havde han gjort
 Uret; hvi straffes han da ikke tilbørligen.
 (z) Si

fentligen vilde bekiende, hvad hun hemmeligen havde
 forebragt, man havde ellers ikke skredet saa hastig til
 denne hendes Arrest, hvis man ikke havde formærket,
 at Dina spillede en dobbelt Person, og hvis Hofmeste-
 rens Mistanke om et Anslag imod sig ikke havde for-
 aarsaget at Sagen ikke længere kunde holdes hemmelig,
 efterat Dina saaledes d. 13de April var bleven arresteret,
 befandt hun at være meget svaa, og tilfod hun siden at
 have taget Forgift til sig, som hun havde bekommet af
 en Kvinde, som soldte Rotte-Krud. Medici bleve da
 hentede, som gave hende ind, hvad som kunde være
 tienligt til at fordrive Giften, og imidlertid raadede,
 at hun skulde examineres, saasom det var uvist, om hun
 kunde blive ved Livet. Herudover blev Oluf Brokens-
 hus, som var Hofmesterens Svoger, Otte Krag,
 øverste Secretair og Hr. Jacob Lauritzen Hof-Præ-
 dikant d. 14de Aprilis befalede hende at forhøre See
 deres undertegnede Forretning i Ulfelds Historie Tom.
 II. pag. 23-25. og endeligen udstod sin ovenmeldte
 Straf. See videre herom Holbergs Danmarks Ri-
 ges Historie, Tom. 3. pag. 75.

(2) Eigesom det var ingen Straf for en høi Oficer, der havde signaliseret sig i Krigs-Tjeneste og stod i Kongens Naade, at miste sin Charge og at blive forviist Kongens Lande og Riger. Ulfeld greb, det uagtet, til den yderste Resolution at forlade Riget, og d. 14de Julii med Frue og sine ældste Børn foer ud af Østre Port, hvortil han selv havde Nøglen, og begav sig imod Aftenen en halv Mil fra Helsingør paa en Hollandsk Galliot, og der med sejlede til Holland, og det saa hemmeligen, at hverken Hans Majestæt eller nogen af hans Venner det ringeste deraf vidste, førend man derom fik Tidende fra Helsingør og Holland. (æ) Marsagen til denne Ulfelds Flugt giver Madame Ulfeld selv tilkiende i disse Ord: Endstiont vi nu vel ved denne Dom have de faaet al Satisfaction over Dina, saa varte dog mange blevne derved vore Uvenner, og vore forige Siender fik Gløder til den Ild de i lang Tid havde optændt imod os, og som vi derom hørte mangfoldige onde Anslag, fandt min Salig Herre for godt med mig og Børn at begive sig til Holland, hvilket gav Anledning til vores følgende Tragoedie, og Gud veed, jeg var deris mod,

3

(2) Defens. honor. Art. 47.

(æ) Holbergs Danmarks Historie Tom. III.

mod, men som jeg altid eftertænkte min Pligt, fulgte jeg ham med tilbørlig Lydighed: Saavidt er Madame Ulfelds egne Ord i hendes eget paa Dansk forfattede Levens-Løb, (ö) men i hendes Liv og Levnet skrevet paa Latin, staaer, at denne Flugt skede, efter hendes Tilskyndelse (aa) Dagen efterat deres Reise blev kundbar, borttog Hans Majestæt hans Værdighed af Rigens-Raad og gjorde i hans Sted Jochum Gersdorf til Rigens Hofmester, det Gods Hirschholm, hvormed han og hans Frue pro Persona var bebrevet, forlenede han Henrik Rammel med. (bb) Autor til det lidet Skrift kaldet Ulfelds listige Practiker beretter, at, førend Ulfeld drog bort, lod han sette en Stork overst paa sit Hus, at enhver deraf kunde domme om hans Gienkomst. (cc) Men Hofmesteren, som en skarpsindig Stats-Mand burde have blevet tilstæde, og ingensteds at henreise, uden det skede med Kongens Videnskab, eftersom, da Hof-

(ö) See Eleonore Levnet paa Dansk Mst. autogr. Bangs Samlinger Tom. I. pag. 133.

(aa) Hvor man finder disse Ord: *Suasit uxori, ut Regno & Insidiis inimicorum excederet, vitæque com-
suleret, imprimis cum Rex id ipsi permisisset.* Vita
Eleonor. Latin. Mst.

(bb) Eleonore Levnet paa Dansk Mst. Bangs Samlinger I Tome pag. 134.

(cc) Vid. *Machinationes Ulfeldii.*

Hofmesteren udi slige Conjuncturer bortflygtes de saa hemlig fra Kiøbenhavn, han da for-
 nustig-vis havde at befrygte, at mange vilde
 bestyrkes i den Indbildning, at det skede af
 Rødsel for en overhengende Fare, og Anledning
 dertil gaves til ufordelagtig Snak og Raisons-
 nements, og derved gav han jo selv sine Siens-
 der ligesom Baaben i Hænder imod sig, og
 derved desto snarere kunde faae Bugt med ham,
 og faae desto bedre Leilighed til at styrte ham,
 da han saaledes hemelig undvigede, og havde
 det været ham langt tienligere, at han havde
 lempet sig efter Tiden, Udfaldet lærde det og
 øyensynlig, at denne Flugt var den sande og
 egentlige Aarsag til al den ublide Skiebne, som
 siden overgik Ulfeld og hans Frue; thi derved
 maatte jo Kongen naturlig-vis fatte en slags
 Mistanke, at der maaffee kunne være noget
 fant udi det som Dina havde angivet. (dd) Da
 nu Monsieur og Madame Ulfeld saae sig skildte
 ved al Kongelig Naade, og frygtede derfor at
 fremstille deres Personer, og saasom de desu-
 den ikke agtede sig sikkert nok i Holland, reis-
 ste Ulfeld med sin Frue over Land til Lybek,
 og derfra til Sverrig, underveis udi Traves-
 münde skal de have fundet Walter med hans
 Broder, hvorudover Ulfeld af Frygt retirere-
 de

De sig paa et Skib lige over for sit Fogement, og hans Frue udi Mands-Drage reiste med en Tienner igiennem Byen havende udi Haanden en Pistol. (ee) Saasnart Ulfeld med sin Frue var kommen til Stockholm, adresserede han sig til Grev *Magnus de la Gardie*, med hvilken han havde en Samtale udi to Timer, og forlangde af ham at erhverve sig Dronning *Christinæ* Protection og Beskyttelse, saasom de uden samme ikke kunde leve i Sikkerhed udi Sverrig, og førend de finge denne Dronningens Beskyttelse, levede de der i stor Fare, (ff) endelig accorderede Dronningen d. 13de Septembr. 1651, imod Kong *Svideric* den Tredies Bidskab og Billie den forlangede Beskyttelse. Den 26de Septembr. fik Madame Ulfeld Audientz hos Dronningen, og var forhen blevet befalet at tale med Hendes Majestet udi Mands Klæder, med hvilke hun havde gaaet i Stockholm, af Frygt for at forraades, hvilken Samtale virkede saa meget, at Dronning *Christina* indrømmede Madame Ulfeld Bærelser paa Slottet, for der at ligge i Barsel-Seng, efterdi hun var høj-frugtformelig, og fødte hun en Datter, som blev kaldt det

(ee) Vit. *Eleonor*. Lat. Mst.

(ff) Vita *Eleonoræ Danic*. Mst. Dangs Samlinger I. Tome pag. 134.

det Christine, og døde samme Aar. (gg) Da nu den Danske Resident Juul merkede alt dette, tilskrev han Dronningen, at hun vilde betænke det Forbund, som var imellem Hende og Kong Fridrik, item de Conseqvencer som vilde flyde af denne Beskyttelse, (hh) Ulfeld reisede nogle Dage derpaa fra Stockholm, saasom han frygtede, at det Svar, som man ventede fra Kong Fridrik, da den Danske Resident Juul efter Dronningens Begiering havde tilskrevet sin Konge derom, ikke skulle blive favorabelt, (ii) men man meenede, at denne Reise var fingeret og oplagt med Dronningen. (kk) Uagtet den Danske Residents Forestilling paa sin Konges Begne og Protection imod denne Protection, blev dog Dronningen ved sit Forsæt, og anviste Ulfeld med sin Frue enten Strade eller Wismar, hvorhen de kunde retirere sig i Sikkerhed, hvilket de og gjorde, (ll) og fortælles der, at de paa denne Reise til Pommeren bleve ved en Storm drev:

33

drev:

(gg) Vita Eleon. Dan. Mst. Bang l. c. Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. III. pag. 553.

(hh) See Baron Holbergs Danmarks Riges Historie, hvor alt dette udførligere er at læse Tom. III. og Hans Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag. 105-III.

(ii) Holb. Danm. Rig. Hist. Tom. III.

(kk) Holberg l. c.

(ll) Holb. Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag. III.

brevne til Danzig, hvor en ung Dame uet
 Logementet fattede en ublue Kierlighed til Frø-
 ken Eleonora, som fra den Tid hun reiste fra
 Holland, stedse havde brugt Mand's Klæder;
 og skal Frøken Eleonora være ilde bryd med
 samme Dame, saasom hun hverken tørde aas-
 benbare sit Kion eller forandre Logementet;
 desuden skal tvende Personer af Danmark,
 som opholdte sig i Danzig, da de fornumme
 Ulfelds Ankomst, have gjort Ansøgning hos
 Magistraten om Ulfelds Anholdelse, (mm)
 men han fik betids Underretning derom, flyede
 hemmeligen ud med sin Dame, og kom til
 København til Stralsund, hvor de gave sig i Kion-
 lighed, og tog Madame Ulfeld der først en sit
 Kion anstændige Dragt paa igien, efterat hun
 udi 12 Uger og 4 Dage havde betient sig af
 Mand's Dragt, og levet i en saa stor Frygt,
 at hun endog selv havde paataget sig, at være
 sin Mand's Svætterfke. (nn) Da Danmark
 1657. havde declareret Sverrigs Krig, besluts-
 tede Carolus Gustavus at forlade Polen og
 vende al sin Magt imod Danmark, dette
 var just det som Ulfeld saa inderlig havde øns-
 ket og tragtet efter, hvorfor han og strax for-
 søiede sig til Kong Carl, hans Gemal Frøken
 Eleonora

(mm) Vita Eleonoræ Latina. Mst.

(nn) Vita Eleonor. Lat. Mst. & ipsa lotricis munere
 re jungeretur.

Eleonore sendte han ind udi Danmark, under et Skin af at kræve Penge, hun opholdte sig i tre Dage hos sin Moder i Jylland og agtede derpaa at reise til Kiøbenhavn, men underveis mødte hende Ulrik Friderik Gyldenløve, som lod hende vide, at hun maatte strax forsøie sig tilbage ud af Riget, efterdi man havde fornummet, at hun i Jylland havde sammenkaldet Adelen og talt med dem; hvorfor hun og strax forsøiede sig tilbage til Pommeren. (oo) Da den Kjøstidiske Fred blev

34

blev

(oo) Vit. Eleon. Lat. Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag. 165. Hofmanns Portraits Historiques des Honnora Illustrés de Danmark Tom. V. pag. 86. i Eleonora Levnet paa Latin Mst. fortælles mange Curieuse Particulariteter og artige Omstændigheder ved Eleonoras Reise, som hun Aar 1657 paatog sig efter hendes Gemals og den ældere Doct. Sperlings Tilskyndelse, for at indkræve Penge, som oven for er meldt, hvor hun i Jylland paa Boller forblev hos sin Moder i tre Dage, og derpaa havde i Sinde at gisre ligelede en Reise til Kiøbenhavn, for at undskylde sin Mandes Flugt hos Kongen, men da hun havde passeret det store Belt, og stod færdig at fortsætte sin Reise til Corsøer, kom hende Ulrik Friderik Gyldenløve i Møde, som ellers tænkte, at begegne hende paa et Skib, som skulde seile til Jylland, hvor han vilde tale med hende paa Kongens Begne, men da han fik Underretning, at hun var paa et andet Fartoy, vendte han tilbage til Corsøer, og begav sig til Slottet, hvorfra han sendte Borgemeester Brandt til Madam Ulfeld, med den

Dr.

blev sluttet, opnaaede Ulfeld ved denne Freds-
 Tractat alt, hvad han kunde forlange, og fik
 alt sit Gods tilbage. Hans Gemal Fruken
 Eleonora fik og ved samme Leilighed sin Titel
 af

Ordre, at hun skulde komme til Slottet til ham, hvil-
 ket hun vegrede sig ved, uagtet Brandt tre adskillige
 gange anmodede hende derom, men gav ham det korte
 Svar, at Gyldenløve havde ikke længere til hende, end
 hun til ham, og i fald han vilde hende noget, kunde
 han ikkuns umage sig, at komme til hende. Brandt
 blev ved at anmode hende, at hun dog vilde beqvem-
 me sig dertil, men hun gjorde alene et Ordspil af
 Brandts Ord, og i samme Tone begierte, at han
 vilde beqvemme sig dertil. Endelig da gode Ord
 ikke vilde frugte, vilde han tage hende med en Trumf,
 og sagde, at dersom hun ikke fandt for Godt at komme
 af sig selv, skulde han med Magten bringe hende dertil,
 endelig, da hun merkede, hvad man førte i Skjoldet,
 førte hun op til Slottet i sin Vogn, og blev af Grevens
 imodtagen, som strax leverede hende Kongens Ordre,
 som vare af det Indhold, at hun uden ringeste Fortør-
 velse skulde forsoie sig udaf Kongens Riger og Stater,
 af Marsag, at Kongen var kommet for Dre, hvorledes
 hun i Jylland havde sammenkaldet Adelen &c. Han
 ledsagede hende derpaa til Skibet, men saasom hun ikke
 fattedes hverken Noed, eller hurtig Resolution, tog hun
 sin Vej til Nyborg, saasom det ikke engang blev hende
 tilladt at spise i Corsjer, uagtet hun, uden at faae
 noget at spise, havde længe staaet om paa Esen. Man
 havde givet Ordre der, og paa den hele Vej igiennem
 Landet, at være hende behjælpelig, paa det hendes Reis-
 se desto snarere kunde fortsættes af Landet, Grev Eyl-
 dens

af Grevinde til Slesvig Holsteen tilbage,
som ved en Forordning af 14de Januarii 1657.
35 var

denløve havde givet hende General-Adjutant Scherring med sig, for at ledsage hende til Alfeld Stiftamtmand i Hadersleben, men i stedet for at tage Veien igennem denne Stad, foer hun til Appenrade, hvorfra hun skrev et Brev til Gyldenløv, bedende ham, at gjøre Forbøn ved Hoffet for hende, men da hun ikke bekom noget Svar, resolvte hun, at begive sig til Slesvig, da hun passerede nær ved Staden Flensborg, mødte Stiftamtmand Holst hende, som han var paa Jagt, han talede længe med hende, om Grev Wilhelms Hof, ved hvilken for hende uangeneme Discours hun blev sandt bød, og fortsatte videre Reisen, uagtet man vilde tillukke Veiene for hende med Slag-Bommen, og da en vis Person vilde holde i Bidselet af hendes Heste, som vare spændte for hendes Vogn, for at holde dem tilbage, greb hun strax til sin Pistol, og truede ham dermed, hvorpaa han strax af Frygt sprang til Side. Og Amtmanden i Flensborg skal selv i en stor Skynding med 6 Vogne have faret efter hende, for at tillukke det hende Veiene, men da hun lykkeligen var kommen til det Forsteliæe Gebet, stiger hun af Vognen, og med et ladet Gevær staaer og seer sig omkring paa Bierget Selligensbek, om der var nogen, som vilde tale med hende, men de havde alle taget deres Dei tilbage. Endeligen kom hun til det Slot Barth, og imidlertid, da hun var kommen til Slesvig, tilskrev Gyldenløv, hvad som var Undervejs passeret med hende, hun foresandt her sin Mand i den Svenske Armee, som da var færdis at rykke ind i Holsten. Vita Eleonoræ Latina Mst. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag. 83.

var hende saavel som hendes Moder og Søsters
 de bleven betagen, (pp) og fik de tillige beg-
 ge to af Danmark Tilladelse at være frie
 hvor-de lystede, og af Hans Majestet hav-
 de forlov at boe i Malmø, som tillige med
 hele Skaane var ved samme Fred afstaaet til
 den Svenske Krone, (qq) men da Krigen is-
 gien strap brød løs, fik Carl Gustav Mis-
 tanke om Ulfeld, at han holdt med Danmark,
 og fandt nok være, at Kong Carl siden den
 Roestilidske Fred ingen Troe havde mere til
 Ulfeld, efterat begge Konger paa Sciderikos-
 borg i Centrum, udi tvende Timer taledes med
 hinanden, og meenes der, at adskilligt da blev
 talt om Corfis Ulfeld, som gav Estertanke
 hos Kongen af Sverrig, saa at han efter den
 Dag ikke troede Ulfeld meget, (rr) hvorom
 ting er, saa fattede Carl Gustav Mistanke til
 Ulfeld, som boede i Malmø, at han maatte
 have været den, der havde tilskyndet Borgere-
 ne i Malmø, til at skøde det Svenske Nag
 fra sig, og at give sig under den Danske Kro-
 ne,

(pp) Hojers Dännemarkische Geschichte pag. 497.
 Holb. Danmarks Riges Histor. Tom. III. pag. 573.
 Hans Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag. 185. 186.

(qq) Danske Magazin 1 Bind pag. 126. Eleon.
 Vlt. Dan. Mst. Dangs Samlinger I Tome pag. 134.

(rr) Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. III.
 pag. 273.

ne, hvorfor man lod ham arrestere, paa Sundament af nogle opsnappede Breve; ellers me-
ne nogle, at de Svenske, som frygtede for
denne store Mand's Esprit, opdigtede saadant,
for at skille sig af med ham, og tillige med at be-
mægtige sig hans Midler, som han havde bragt
med sig til Skaane, tillige med det herlige
Schfeldske Bibliotek (ss) som var et af de
præg-

(ss) Dette Schfeldske Bibliotek var meget berømt
og anseelig i sin Tid, som bestod af mange prægtige tryk-
te Bøger og tillige en anseelig Deel rare Manuscripter.
Corfis Wfeld tilbød at give det tilbage til Jørgen
Schfeld for 6000 Rixdaler, men som Schfeld vegre-
de sig derved, førte Wfeld dette Schfeldske Biblio-
tek, som var et af de prægtigste i Danmark med sig
til Skaane. See Holbergs Danmarks Riges Hist.
Tom. III. Hofmanns Portraits Historiques des Hom-
mes illustres de Danmark Tom. V. Pontoppidan
Marmor. Danic Tom. II. pag. 203. Om denne lær-
de Jørgen Schfeld, som levede fra Aar 1630 til
Aaret 1661 og var Landsdommer i Sjælland og hvis
fornbare Bibliotek blev Aar 1658 i Kiøbenhavns
Beleiring ham af de Svenske bortsnappet, og blev
siden ført over til det store Upsalske Bibliotek, beret-
ter man, som noget særdeles, at han efter Resenii
Bidnesbyrd in Atlante Danic. havde saadan naturlig
prægtig og magnifike, saa havde han dog ingen til at
opbære sig uden Mandfolk alene. Han døde i Kiøben-
havn Aar 1661. efterat han forniedelst de Svenskes
Indfald var geraabet i yderste Armod Pontopp. l. c.
See videre om denne Jørgen Schfeld Hofmanns Por-
traits Historiques des Hommes illustres de Danmark
Tom. V.

prægtigste i Danmark, og var af Kong Carl
 forceret til Corfis Ulfeld. (tt) Men af hvad
 Marsag det end var, saa blev Ulfeld under
 Paaskud af fordegrig Correspondence arresteret
 udi Malmø, og en Commission & Maas-
 neder derefter anrettet imod ham. Medens
 Denne Proces varede, stillede Ulfeld sig an,
 som han havde faaet et Slag, saa at han ikke
 kunde tale et Ord, uagtet han baade kunde æde
 og drikke som et frist Menneske, og skeede dette
 med saadan Bestandighed, at uagtet 4 Medi-
 ci tillige med Commendanten blev sendt til ham
 for at inquirere, om det og virkeligen var et
 Slag, saa kunde de dog ikke faae et Ord af
 hans Mund, hvorudover hans Gemahl Eleo-
 nora Christina forsvarede hans Sag med
 en utroelig Betsalenhed imod den Kongelige
 Fiscal for Retten i Malmø, (uu) og fortæller
 Monsieur Rosseau de la Valette, som paa
 Fransk haver beskrevet Ulfelds Historie, at
 Greven Eleonora Christina skulle have holdt
 for Retten en vidtløftig Tale til hendes Mand's
 Forsvar, hvorpaa Raadet skal have dømt og
 erklæret Greven og hans Gemahl uskyldig, og
 sendte deres Dom saavel som Eleonora's Tale
 til

(tt) Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. III.

(uu) Holb. Danm. Rig. Hist. Tom. III. pag. 557.
 Vit. Eleonor. Latin. Mst.

til Kongen, som den Tid opholdte sig i Gort-
 tenborg, hvor, efterat Hans Majestet havde
 læst Brevet, som Raadet havde skrevet, og
 Grevindens Oration, hvis Esprit og Affection
 for sin Mand han admirerede, gav han strax
 Ordre til en af sine Etats-Secretairer, at
 expedere Confirmationen, (vv) men denne Tas-
 le er snarere *Rousseau de la Vallettes* egen Fab-
 brique, og er alt for pedantisk for at være gjort
 af Madame Ulfeld. (xx) Auteurs Urigtighed
 sees og deraf, at han siger, samme Tale at
 være holden til Raadet i Nælmøe, da dog
 Sagen stød under en Kongelig Commission,
 (yy) jeg holder derfor snarere for, som og er
 troeligere, at hun ikke haver holdt en lang Tas-
 le i uafbrudt Orden, men at hun haver staaet
 som en Advocat for Retten, og stoppet Mun-
 den paa hendes Mand's Fiender, og baade
 skriftlig og mundtlig underviist Dommeren om
 hendes Mand's Uskyldighed, saa at han der-
 paa

(vv) *Rousseau de la Valette* Novell. Historique le
 Comte d'Ulfeld.

(xx) Denne lange Tale, som *Rousseau de la Valette*
 anfører i sin Franske Greve Ulfelds Historie findes paa
 Dansk i hans Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag.
 188-200. See om denne Tale Baron Holbergs Be-
 tænkning i hans Danmarks Riges Historie Tom. III.
 pag. 556. Conf. Bangs Samlinger Tom. I. pag. 148.

(yy) Holb. Danm. Rig. Hist. Tom. III. pag. 557-
 558. Otto Sperling in Vita Eleonor. Christ. Mst.

paa af Dommeren blev kiendt uskuldig og frie.
 (22) Men, imedens denne Proces varede, døde Kong Carl Gustav og Ulfeld blev af Senatet og Enke-Dronningen Hedevig Eleonora frikiendt. Men Ulfelds Svoger og hemselig Fiende Hannibal Sehested, da han fik Kundskab om denne Frikiendelse, da, for at hindre, at Ulfeld ikke skulle komme i forig Stand igien, gjør han en Reise til Stockholm, lødende, som det skede for at gjøre Forbøn for sin Svoger. Han begiver sig da til Greven Peder Brahe, og begierer af ham, at Ulfelds Dom ikke maatte saa hastigen kundgiøres, men sig først leveres, paa det at han selv kunde leve sin Svoger den, og derved tilveiebringe Benskab og Forligelse; men da han havde faaet Dommen, indbildte han de Franske og Engelske Gesandtere Terlon og Sidney, at Ulfeld var bleven fordømt, og bad dem skriftlig, saasnart som mueligt, at kundgiøre ham saadant, paa det han i Tide kunde redde sig med Flugten. Dette skede ogsaa, hvorfor Ulfeld practiserede sig ud af Arresten og flygtede over til Siam.

(22) Denne er Baron Holbergs Meening i hans Danmarks Riges Historie Tom. III. pag. 557. Conf. Bangs Samlinger Tom. I. pag. 148. See ellers videre om denne hele Proces og Umgangen deri, samt Eleonora hurtige og sindige Svar Vit. Eleon. Lat. Msc, og Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag. 201-202.

Sialand, saaledes bliver denne Historie fore-
 talt af Puffendorf, (ææ) og at slig en falsk
 Beretning er blevet dem berettet, bevidner
 Madame Ulfeld selv i sit Liv og Levnet, som
 hun med egen Haand haver skrevet i disse Ord:
 Imidlertid denne Sag stod paa, døde
 Hans Majestæt af Sverrig, og min Secre-
 re

(ææ) Puffend. Histor. Caroli Gustavi Lib. 6. Conf.
 Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. III. Wa-
 ren Holberg melder samme Sted, at man fandt ha-
 ve Ursag at tvile om Historiens Rigtighed, efterdi den
 Franste Ambassadeur Terlon alene saaledes taler derom:
 Dersom han havde haft Tillid til de Forsikrin-
 ger, som jeg havde gjort ham om Kongens af-
 Sverrigs Godhed og Villie at sætte ham i Fri-
 hed igen, havde han undgaaet denne Ulykke,
 som ham siden vederfoer, og man havde ikke su-
 den confisqueret hans Gods baade i Danmark
 og Sverrig. Auctor til det lille Skrift kalder
 af samme Indhold i disse Ord: Hvis han kunde
 have været 8te Dage længere udi sin Arrest,
 havde han fundet komme paa frie Fod igien, ef-
 terdi Enke-Dronningen Hedevig Eleonora havde
 de villige med Raadet understrevet hans Frikien-
 delse paa den selv samme Tid, han toeg Flugten.
 Baron Holbergs Betænkninger herover i hans Dan-
 marks Riges Historie Tom. III. er denne: Hvor til-
 forlidelig end Puffendorf holdes udi Caroli Gusta-
 vi Historie, saa fandt man dog have Ursag til at
 tvile om dets Troværdighed, med mindre man vil sige,
 at Monsieur Terlon intet vilde melde derom, for at spa-
 re Hannibal Sehesteds Reputacion.

re blev af Senater og Enke-Dronningen
 Hedevig Eleonora frikendt: Men førend
 denne retfærdige Dom kunde blive os for-
 kyndt, indfunde sig nogle, der forvissede
 om, at der var fældet en Døds-Dom over
 os; hvorfor vi, for at frelse Livet, flyg-
 tede over til vort Sæderneland og kom i en
 Baad over Søen til Kiøbenhavn. (öö)
 Denne deres Flugt siges ellers saaledes at væ-
 re gaaen for sig: Han lod ved een sin troe Ziens-
 ner nogle vrinske Heste løs udi næste Stald,
 og da Bagten, som bestod af 36 Mænd løbe
 alle hen for at stille de samme, undfjæde han
 udi en Præste-Habit, som han selv havde
 gjort, og kom i en Baad over Søen til Kiø-
 benhavn. (aaa) *Roussseau de la Valliet* for-
 tæller det ellers med flere Omstændigheder:
 Efterat Ulfeld og hans Gemal havde faret i
 Sinde at undfjæ, pøndsede de paa, hvorledes
 de kunde faae Leilighed til at bedrage Bagten, og
 komme ud af deres Arrest; som nu Tingen var
 meget vanskelig formedelst det store Tal Soldat-
 ter, som toge vare paa dem, betroede disse tvende
 uløksalige Personer deres Forsæt til deres Stald-
 mester *Daranda*, man søgte længe Leilighed,
 men

(öö) Vit. Eleonor. Dan. Hist. Bangs Samlinger
 Tom. I. pag. 135.

(aaa) Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. III.
 pag. 659.

men funde ingen finde, som var beqvem til deres Forsæt. Endeligen erindrede sig *Daranda*, at han engang havde mærket, at Huset havde en hemmelig Udgang til en Gade, som var langt fra den rette Port og ordentlige Indgang. Thi tænkte han, at man maatte see til der igiennem at undsige. Imidlertid gav *Ulfeld* Ordre, at lade bortføre sine Papirer og Penge. Der nu alle Ting saaledes i Forveien vare beredde, leiede *Daranda* en Chaluppe som funde være til hans Tjeneste, naar han den havde fornøden, og, som han ved nøie Estersøgning udi Huset havde mærket, at der, i det man gik ned i Kielderen, var en Dør til en anden Kielder, og fra denne Kielder en Indgang til en Olskielder, hvor igiennem man funde gaae ud, uden at Bagten skulle mærke det, underrettede han *Ulfeld* derom; men da der stod en Skiltvagt for hans Kammer-Dør og Grevinde *Leonora* logerede udi et andet Kammer, besvarede den Banskfeligheden i at bedrage denne Skiltvagt, som hver Time blev afløst. Dette gjorde Tingen fast umuelig. saasom man ikke tørde forlade sig paa Skiltvagten. Grevnen og hans Staldmester løfede derpaa nogle Bord, som afdeelede hans Kammer, og efterat de havde faaet et tilstrækkeligt Hull, da paa det ingen Besøg skulde hindre dem udi deres Forsæt, sendte man Bud til Bagten, og for-

A a

lan

langede, at de ikke vilde lade nogen ind udi
 Ulfelds Kammer, saasom han var heftig svag.
 Saaledes kom de lykkeligen ud henved Klof-
 ten 9 om Morgenen, og Daranda med Ulfeld,
 som var iført en Præste-Habit, som Daranda
 havde forskaffet ham, toge deres Bei uden
 nogen Modstand til Stranden, hvor Chalups
 pen laae: Der nu Daranda havde faaet Ulf-
 feld om Bord paa Chaluppen, gif han tilbage
 for tillige at hielpe og redde Grevinde Eleonor
 ra ud. Men som det var Irsdag, førend han
 kom tilbage, fandt han større Banskelighed
 herudi, og fornam, at han ikke kunde faae
 hende ud, uden igiennem den store Port, saa
 som hendes Kammer var for langt fra Kielder-
 ren. Men som Grevinde Eleonora var af en
 stor Forstand, og besad i høi Grad, det man
 kalder presence d'Esprit, saa opfandt hun
 strax et snedigt Raad, som forekom Daranda
 ligesaa forunderligt som nytigt til deres Fores-
 havende. Saa som den Klæde-Dragt, som
 drages af ordinaire Qvinder i Byen var gan-
 ske forskiellig fra den som Qvinder af høi Stand
 pleiede at bruge, saa resolvede Grevinden
 udi saadan Dragt at tage Flugten. Hun send-
 te derpaa Bud til en af de Fruentimer, som
 ofte pleiede at besøge hende, under det Naar-
 skud, for at dipertere sig med hende, og som dette
 samme Fruentimer var Grevinden temmelig
 lig

lig, saa byttede hun Klæder med hende, og paa
 det hun desto sikkere kunde undkomme, saa havde
 de *Daranda* ladet løse endeel vrinste Heste,
 som gjorde saadan Allarm i Gaarden at alle
 Soldaterne løbe til, for at hielpe Stald-Kneg-
 ten til at binde dem, undtagen den, som havde
 de Bagt for Grevindens Kammer-Dør. For
 nu ogsaa at faae denne af Veien, stillede een
 af Grevindens Kammer-Tomfruer sig an, som
 hun havde mistet en Diamantes Ring, og gav
 sig til meget mejsommeligen at leede efter den,
 hvorved hun ogsaa fik Soldaten, som stoed
 Skiltvagt, bevæget til at leede med, og ved
 denne Leilighed undkom ogsaa *Eleonora* til
 Stranden, og med sin Mand flygtede over til
Kjøbenhavn. (bbb) Der nu *Ulfeld* saaledes
 med sin Gemal, som sagt er, var flygtet fra
Malmsø, og komne til *Kjøbenhavn*, gjorde
 alle der Dien over denne farlige Mand's An-
 komst just paa samme Tid, da man arbeidede
 paa et Verk, som efter Anscelse ingen mere
 vilde bemøie sig for at hindre, end han. Man
 siger, at han da af Kong *Friderik Stray* blev
 arresteret, hvilket *Eleonora Christine* i sit
 eget Levnet paa *Dansk* selv bevidner i disse Ord:
 Vi, for at frelse Livet, flygtede over til
 vårt *Sæderneland*, og kom i en Baad over

A a 2

Spæn

(bbb) *Rosseau de la Valettes Histoire de Comte d'Ulf.*

Søen til Kiøbenhavn, hvor os strax mødte Baand og Sængsel. (ccc) Ulfeld blev da saaledes sat i Forvaring paa Rosenborg Slot, hvor han dog ikke længe forblev, thi saasom det store forehavende Bærf kom i fuldkommen Drift, sandt man ikke raadeligt, at lade dens ne farlige Mand blive i Kiøbenhavn, og ders for lod ham med Frue bringe til Bornholm, hvor de udi 9 Maaneder og 13 Dage vare til sammen, og betienede hinanden; men udi 6 Maaneder sadde separerede fra hinanden, som Madame Ulfeld selv vidner i sit Levnets-Løb paa Dansk. (ddd) Uarsagen til denne deres Adskillelse var det Anslag Ulfeld havde at sals vere sig med Flugten; thi han havde først tilbudet Bagtmesterens Hustrue 500 Rixdaler, om hun kunde skaffe ham bort fra Den, og da det ikke kunde gaae an, echaperede han ud igiennem sit Kammer-Bindue om Natten, og var allerede kommen over en halv fierdingveis fra Slottet, der han blev greben, for denne Uarsags Skyld blev Ulfeld haardere forvaret, end tilforn, og sat i et mørkt fælt Sængsel i Jor-

(ccc) Eleonor. Vita Danic. Autogr. Mst Bangs Samlinger Tom. I. pag. 135.

(ddd) Vit. Eleon. Dan. Mst. Bangs Samlinger l. c.

Jorden; (eee) Oberste Suchs, som da var Com-
 mendant sammesteds, var udi den Arrest ikke
 mindre end lemfældig imod sine Fanger, hvorud-
 over Ulfeld fattede det store Had imod samme
 Mand, hvis Virkning var denne, at Ulfelds eene
 Son stak ham ihjel med en Dolk i Holland,
 Na 3 ret

(eee) Vit. Eleon. Latin. Mst. ¶ Eleonoræ Vita
 Latin. Mst. fortælles adskillige Omstændigheder ved de-
 res forsøgte Flugt fra Bornholm, hvoraf de fornem-
 ste i kort Begreb ere disse: Da Ulfeld og hans Gemal
 lodde fangne paa Hammerhuus Slot, anstillede
 Commendant Suchs sig, ligesom han vilde tilkade dem at
 tage Flugten, dersom man gav ham en vis Summa
 Penge, men efter al Anseelse gjorde han dette Tilbud,
 for at faae at vide, hvor deres Breve af Betyndhed
 laae forvarte, da hun endelig saae, at deres Tilbud var
 forgieves, søgte hun Middell, at sette sig og sin Mand
 i Frihed, hun skar derpaa Lagene og Dækkene af sin
 Seng i tu, og gjorde Daand deraf, som hun stærk sam-
 menknøttede, og bandt dem tilsammen i hiaanden, og
 gjorde det fast ved en af Jernstængerne, som var sat
 for Vinduet, Grevnen gled sig først ned fra en Hvide
 af 21 Alen i Maanestien udi Begyndelsen af April Maa-
 ned, og Grevinden som og en Tiener betiente sig ligele-
 des af dette Flags Tor-Verk, men de bleve forraabte,
 paagrebne, og satte i Fængsel paa ny, adskildte fra hin-
 anden. See videre herom det ovenanførte Mst. om
 Eleonoræ Levnet paa Latin. Couf. Hofmanns Por-
 traits Historiques des Hommes ill. es de Danmark
 Tom. V. pag. 86.

ret som han sad i sin Carosse. (fff) Udi dens
 ne ynkelige Tilstand, som nu Ulfeld var udi,
 skrev han et meget ydmygt Brev til Kongen
 og Dronningen, og beklagede sig over sin flette
 Medfart af Oberste Suchs, hvorpaa Hans
 Majestet sendte Grev Ranzov til Bornholm,
 for at undersøge Sagen. For denne Herre
 beklagede Ulfeld væmmodigen sin flette Tilstand,
 og tilbød sig at indgaae alle de Vilkor, som
 Kongen forlangede, om han maatte settes i Fri-
 hed igien. Ved denne Grev Ranzovs og an-
 dres Forbøn kom det saa vidt, at han blev
 fris

(fff) Da Ulfeld med sin Gemal d. 14de April Aar
 1662 og hele Familie var reist til Amsterdam, hvor
 han opholdte sig nogle Maaneder, forskrev han sin æld-
 ste Søn Christian fra Paris Lyben, da han havde
 faaet Kundskab om, at den forrige Bornholmske Com-
 mendant General Major Suchs var til Bryges i Flan-
 dern. Denne Corfiz Ulfelds Søn toa sin Tempo i
 Aat, at da Suchs kom kørende paa Gaden, nærmede
 han sig til hans Carosse, og, efterat han havde hilset
 ham venligen, stak ham en Dolk i Livet, og derpaa tog
 Flugten, saa at man ikke fik ham fat. Alle merkede
 hrar, at dette Mord var skeed ved Katrens Indfalds-
 se, for at hævne sig over sit haarde Forfælder paa Born-
 holm, ikke desto mindre søgte da Ulfeld at gjøre sig
 uskyldig udi en Skrivelse til Kong Frederik den Tre-
 die, at saadant var skeet ham usfridende, og at denne
 Ulykke havde ekket sig af en partienlier Tristighed
 imellem Suchs og hans Søn. Gotbergs Danmarks
 Riges Historie Tom. III. pag. 565. Conf. etiam Hans
 Paus Ulfelds Historie Tom. II. pag. 216-219.

Frihed loved med de Vilkaar, at han skulde ved Revers forpligte sig til, aldrig at foretage noget som i Fremtiden kunde være Hans Majestæt til Nafdeel og Skade, og ikke uden Forslov reise ud af Riget, langt mindre gaae i fremmed Tjeneste. (ggg) Der siges, da, at Ulfeld førend han gav denne Forpligtelse fra sig, havde raadført sig med sin Frue, som derpaa skal have svaret: (hhh)

Rebus in adversis facile est contemnere mortem,

Fortius ille facit, qvi miser esse potest.

Dog bequemme Ulfeld sig til at gjøre en meget væmodig og flagelig Ufbigt, som indeholdte en angerfuld Bekiendelse, (iii) Kongen lod sig derved saa vidt bevæge til Naade, at han lod føre de Fangne fra Sammershus Slot paa Bornholm til Kiøbenhavn, hvor de anlangede d. 21de Decembr. 1661. og paa Toldboden bleve imodtagne af Hans Høngrævelige Excellence Hr. Ober-Statholder Rangow, og

U a 4

(ggg) Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. III. pag. 561. sq. Ulfelds Historie Tom. II. pag. 207-214. Eleonora Vita Danica Mst. Autogr. Bangs Samlinger I. Tome pag. 135. 136.

(hhh) Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. III. pag. 561.

(iii) Ufbigten er at læse i Ulfelds Historie II. Deel pag. 208-214.

og Hr. Rentemester Christopher Gabel med stor Høflighed; Derefter steege de samtligen udi Hr. Greve Rangovs Karet, og bleve førte til Hans Excellences Gaard udi Cansnife-Strædet, som forudum havde tilhørt Cancelleren Christian Friis, hvor Grev Ulfeld tillige med hans Grevinde bleve indlogerede udi de inderste Gemakker. (kkk) Den 23de Decembr. gave Ulfeld og hans Gemal en endelig Revers, som er underkreven af dem begge (lll) men forend Grev Ulfeld og hans Gemahl havde givet denne Revers fra sig, var det ingen tilladt, at komme til dem, men siden besøgte adskillige dem; saasom det da blev alle deres Venner og Slegt tilladt, (mmm) Autor til den liden Piece kaldet Ulfelds listige Practiker siger, at han blev sat til Bords i Kongens Hæve, hvor mange Folk løbe ud, for nu at see den Mand gammel og graae, samt forsøgt udi adskillige Tilfælde, som de tilforn udi hans høie Embede og blomstrende Alder havde respecteret og æret. (nnn) Den 27de Decembr reiste de fra Kiøbenhavn til Syen for at boe paa Elensborg, sammesteds, hvilkken Herregaard, som ligger strax uden for Nyborg, var tillisge

(kkk) Ulfelds Historie II Tome pag. 210.

(lll) See Ulfelds Historie II Deel pag. 211. 214.

(mmm) Ulfelds Historie II Deel pag. 214.

(nnn) Machinationes Ulfeldii

ge med den fornøielig De Tørøe Kaldet, som ligger fire Mile fra Ellensborg imod Svensborg eller strax ved Laasing, falden paa Grevinde Eleonora Deel efter hendes Moder Frue Kirstine Munk. Paa denne Gaard var dem tilladt at boe. De maatte ellers reise uden Paask, overalt i Sven, for at besøge deres Venner. Derimod havde baade Greve og Grevinde Ulfeld forskrevet sig fra aldt deres andet Gods til Kongen, saasom Saltse, Bellinge, og Bavelse i Siælland, 2 Herregaarde i Norge; over for 20000 Strøe Gods i Jylland, deres store Gaard i Kjøbenhavn, hvor de udi deres Belmagt havde resideret, og var beliggende udi Løvstrædet eller Graabrødre; saa blev casset en Obligation paa 64000 Rdlr., som Hans Majestet efter det Rodskildiske Freds-Fordrag havde udgivet til Greve Ulfeld. Renteskriver Peder Jensen Randers blev sidst i Januarii Maaned sent over til Greve Ulfeld paa Ellensborg, for paa Hans Majestets Begne at hente hans Skøde paa ovenstaaende Gods og Midler, hvilket Renteskriveren bekom under skrevet baade af Greve Ulfeld og Hans Gemal, men alene forseglet af Greve Ulfeld selv. Thi efter di Hans Gemal Eleonora saavel som alle hendes andre Søsken nu med alle fuldkommeligen var te forbudne at føre deres forige Baaben, men

skulle i den Sted føre et andet, som meenes,
 at skulle være de Munkers, saa haver Grev
 inden alene saaledes dette Skiode underskrevet:
I Mangel af mit Signet, Eleonora
Christina: (ooo) Efterat Grev Ulfeld havde
 overleveret til Renteskriveren dette Skiode, les
 berede han igien til Grev Ulfeld efter Hans
 Majestets Ordre et lidet Skrin, som Ulfeld
 iblandt sit Tøi maatte efterlade sig hos Bir
 gitte Reinholds, der han blev ført til Born
 holm, hvorfra det siden kom op paa Slottet,
 og blev aabnet, da derudi fandtes mange Obl
 igationer paa store Greven tilhørende Sum
 mer, samt hans fornemste Ordres og Docu
 menter. Hans Majestet lod Ulfeld og siden
 tilstille alle de Obligationer og Breve, som Ge
 neral-Major Fuchs paa Borringholm havde
 taget fra ham, der han havde sat sig for at
 snige sig fra Den, tilligemed det Skrin, hvor
 udi disse Papirer havde lagt; og fortælles der,
 at dette Skrin gav Anledning til den Haard
 hed, som General-Major Fuchs udøvede imod
 Ulfeld; thi da General-Major Fuchs havde bort
 taget Skrinet og Ulfeld fra de andre Arvinger
 udi Frue Kirstine Munkes Stervboe blev til
 skrevet, at tilstille dem hvad Underretninger og
 Documenter han havde Boet angaaende, swa
 rer

ret han dem udi et Brev, at General-Majoren havde paa en forræderisk og underfundig Maade taget ham dem fra, og anfører i samme Brev mange haarde og nærgaaende Expressi-
 oner imod General Major Suchs, hvilket Brev General-Major Suchs kom over, og derfor satte et bittert Had til Ulfeld og hans Gemal.
 (PPP) Saaledes var nu Grev Ulfeld med sin
 Ge-

(PPP) Vit. Eleon. MSt. hvor disse Omstændigheder legges dertil: General-Major Suchs, da han blev dette lidet Skrin vaer hos Ulfeld, fik han Lyst til at have det. Han taler derpaa med Bagtmesterens Kone Dina, som kastede ham op, at hun skulde som af sig selv byde sig til, at vilke forskaffe dem et Skib, at de kunde und-
 sigge. Disse evende ulovsalige Fanger vare strax færdige at imødtage og benytte sig af dette Anslag, og give hende 500 Rixdaler for sin Umage, men Suchs kom over dem, og snappede det lidet Skrin fra dem, men paa det at han ikke skulde synes at have taget det af Begierlighed til at vilke beholde det, lod han det først forsegle, med Ulfelds Signete, og sagde, at vilke til Sikkerhed og desto større Tryghed forvare det i sin Giemme, henimod 3 Uger derefter byder han dem ud at spadser. Ulfeld vilde ikke, men Madame Ulfeld gik ud for at tage frisk Luft. Commendant Suchs fortæller ved denne Spadseer-Gang, hvor mange gange han selv havde været i Fængsel, og saade at det var det raadeligste, at de med andres Hielp søgte at salvere sig med Flugten. Mange Dage derefter talte han ide-
 sig derom. De tilbød Suchs 20000 Rdlr. men han be-
 gierte 50000 Rdlr., men Madame Ulfeld svarede, at han ingenlunde kunde give saa meget. Efter nogle Da-
 gers

mal kommen i Frihed igien, Kunde have levet i største Rolighed paa sin Alderdom, men det var ham ikke mueligt at kunne stikke sig udi den nye Regiering, ei heller at beqvemme sig til den
Un-

gers Forløb spurgde atter Madame Ulfeld Fuchs ad, om han havde betænkt sig, Fuchs svarede, at han ikke vilde tage imod mindre end 50000 Rdr., og da Madame Ulfeld forhen havde berettet Fuchs, at der i det lidet Skrin vare Obligationer af betydelige Summer, sagde Fuchs ved denne Leilighed til Madame Ulfeld, at der ikke fandtes i Skrinet Bevis paa de Summer hun havde angivet, hun derimod gav ham strax til Gien svar, at han ikke havde maattet aabne det, saasom det om Morgenes derpaa skulde sendes til Kjøbenhavn. Og da Madame Ulfeld blev ved at spørge Fuchs ad, om det var horet gjort af ham, svarede Fuchs, at han vilde forsvare det. Ellers var Madame Ulfeld ofte i Strid med Comendant Fuchs, da Fuchs engang foreskaffede hende, at hun med 20000 Rdr. vilde sætte hans Troestab paa Prøve, svarede hun, at have sat Prøve paa hans Troestab, som var til Fals for 50000 Rdr., hvorpaa Fuchs af Forbittrelse og Hidslighed, siger at hun løv, som hun derimod med et sagtferdigt stille Sind svarer, at han talte som et Usen, derpaa kom de i en heftig Trætte tilsammen: Til sidst udbrød Madame Ulfeld i disse Ord: Jeg vil ikke kræve disse Herrer til Vidner i en Sag som aldrig skal dømmes i, og som ikke uden med Blod kand afgjøres. Fuchs erøttede derpaa sin Raarde, den er færdig til hendes Tjeneste, Madame sagde Fuchs, hun derimod tog en Raal af sit Haar og viiste ham, sigende: denne er nu mine Daaben imod dig. Fuchs skammede sig derved, og sagde derpaa strax, jeg bærer ikke min Raarde imod dig, men imod dine Børn
end,

Underdanighed, hvortil han havde forpligtet sig, hvorudover han søgte om at komme ud af Riget, og til den Ende bad Kongen om Frihed, at reise til Badet i Aken, den han og bekom paa 18 Maaneder. (*) Derpaa reiste han d. 14de April Aar 1662. med Frue og hele Familie til Amsterdam hvor han opholdte sig
nogs

endstaaende du endog havde fire til, og tænkte den gang mindst paa, at en eeneste af dem skulde være nok til at være hans Banemand. Madame Ulfeld loe ellers af denne hans Snak, og sagde, her fand du være fiæl og modig nok. Naar Fuchs raabte og skreg allermest, sagde Madame Ulfeld, at han var betaget af Feberen. Vit. Eleon. MSt. Fuchs søgte og en anden gang Aarsag til Trøtte med Madame Ulfeld, han gaaer ind til hende og bebreider hende, hvad som forhen var skeet, og lagde dette til, at han nok skulde ydmyge hende og høre hendes store Moed, og gjøre hende saa lille, saa lille, hun derimod svarede med sin sædvanlige Fermite, at han dog aldrig skulde bringe det saa vidt, at hun kunde forglemme, at Fuchs havde været en Tiener af hendes Moders og Kongens Tiener. Han satte derpaa sin fastte Næve for hendes Ansigt, og truede hende. Madame Ulfeld tog saa usormerket en Kniv, som hun lønlig holdte i sin Haand, og sagde til ham: Brug iltung længe nok en skiden Mund, saa længe I lyst, men hold inde med Næverne. Fuchs trådte derpaa strax tilbage, og bukkede sig dybt ned til Jorden, og sagde: Gnådige Frau, hvad haver jeg vel at frygte for, og slog en stor Latter derved, Madame Ulfeld svarede: Du haver ikke noget at frygte for, uden at du dog vilde holde op, at opføre dig saa naragtig ic:
(*) Vit Eleon. Lat. MSt.

nogle Maaneder. Her i Holland var det, at hun, uden at vide selv deraf, sagde sin Mand det sidste Farvel, og var hendes Herres sidste Afsked med hende i Amsterdam efter Madame Ulfelds egen Beretning disse estertænkelige Ord: Hun haver levet med mig i Kierlighed, lidt med mig i Taalmodighed, raastet mig i Vanskeligheder, elsket mig i højeste Elendigheder, vi skilles nu vel ad med Sorrow, men i hvad os møder, da bliver ved at elske med den Glæde, som ligger skjult under Kierlighed, og forglem ikke at holde sig til den, som er Modgangs Styret, og Kierligheds Styrtene; her paa gav jeg ham et trofast Svar, bliver Madame Ulfeld ved, med mine forrige Gierninger, mine nærværende vaade Øjne, og med en Mund, der talte af et Hjertes, der var fuld af den Kierlighed, som et Ægteskabs Løfte, det ved saa mange Aars Kierlige Omgang og prøvede Modgang kunde afsted komme, og dermed hilsede vi hverandre den sidste gang i denne bedrøvelige Verden. (qqq). Da Ulfeld, som først hen er meldt, opholdte sig i Amsterdam udi

(qqq) Vit. Eleon. Dan. MSt. Bangs Carlinger
I Tome pag. 137. Conf. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag 84.

Holland fandt de begge for got, at Madame Ulfeld, imedens hendes Herre drog igiennem Nederlandene til Badet skulde gaae med et Skib til Engeland, for at affordre en Capital, hvormed de havde forstrakt Kong Carl den Anden, som skeede i Aaret 1663. i Maji Maaned (rrr) da hun var ankommen til Engeland, blev hun af Kong Carl den Anden med særdeles Hoiagtelse og Ære imodtagen, hun begierde af Kongen de Summer, som hendes Mand havde laant ham i Holland, Kongen lovede ogsaa at ville udbetale dem, men saasom man imidlertid var blevet advaret i Danmark om Ulfelds farlige Anslag og Forsæderie imod Kongen og Riget, befalede Kongen Monsieur Peetum sin Minister i London at begiere af Kongen i Kraft af deres Alliansce, at hun maatte blive arresteret, og ikke forlundes nogen Kongelig Beskyttelse. (sss) Madame Ulfeld, da hun fik Underretning derom, magede det saa at hun kom fra London, og begav sig til Douwer, (ttt) hvor hun dog blev arre-

(rrr) Vit. Eleon. Dan. MSt. Bangs Samlinger Tom. I. pag. 138. Vit. Eleon. Latin. MSt. Hofmann I. c.

(sss) Vit. Eleon. Dan. MSt. Bangs Samlinger Tom. I. pag. 138. Vit. Eleon. Lat. MSt. Hofmann I. c. Holbergs Danmarks Historie Tom. III. pag. 587.

(ttt) En lærd Italiener ved Navn Samuel Sorbiere,

arresteret d. 9de Julii ved Gouverneuren, som
viiste hende Kongens Ordre, at hun skulde fors
blis

biere, som havde fundet Employ i Franckerige, gjorde
en Reise fra Paris til Engelland, og ved sin Tilba-
ge-Reise passerede Douwer. Han talte der paa Slots-
let med Madame Ulfeld, som han forhen havde været
bekiendt med i Holland. Han haver bestrevet denne
sin Reise i en Bog kaldet: Relation d'un Voiage fait
en Angleterre d. e. Efterretning om en Reise giort
til Engelland. Denne Bog, endskjønt den i sig selv
er vel skreven, mishagede den dog Kong Ludvig den
XIV, til hvilken den var dediceret. Kongen imodtog
de Klager, som bleve ham over Bogen indgivne, fordi
Auctor paa nogle Steder havde haardt angrebet Ulfeld,
rørt og bevæget af Comtebens ublide Stiebne og
tillige baade den Engelske og Danske Nation. Ulfelds
Historie 2 Part pag. 289. sq. Auctor maatte derover
draage i Landstygghed til Nantes ved en cachet Ordre
(par une Lettre de Cachet) og Bogen blev undertrykt
ved Conseilets Forbud. Bogen er trykt til Paris 1664
og til Cöln 1666, in 12mo. En Italiensk Oversæt-
telse er udkommen til Bologne in 12mo, for ellers at
saa ere der offentlig udgivne tvende Bøger imod den
under Titel Observations d'un Gentilhomme Anglois
sur le Voiage de Angleterre du Sieur Sorbier Paris
1664. in 12mo d. e. En Engelsk Adelsmands Ans-
merkninger over Monsieur Sorbieres Reise til
Engelland, og Reponse aux fausses & aux invecti-
ves de la Relation d'un Voiage d'Angleterre Amsterdams
1675. in 12mo. d. e. Svar paa de Feil og invecti-
river i Relationen over Reisen til Engelland.
Disse ere blevene besvarede først efter Sorbieres Død,
som

blive der, endskjønt Kong Carl paa den Danske Ministers Anmodning, at hun maatte ertraderes, vel offentligen vegrede sig derfor, men dog underhaanden lovede, at det ikke alene skulde staae ham frit for at bemægtige sig hendes Person, naar hun gik af Fæstningen men endogsaa at han vilde selv give Leilighed dertil. Kong Carl blev saaledes fri for at betale sin Gæld, men ikke for Folks Estertale, hvilke med sorteste Farver afmalede denne hans Opførsel imod en fremmed hoi:adelig Dame, og den der havde raft ham Haanden, udi hans Nød, og fandt denne hans Gierning tiene til at verificere alt det Onde, som skrives om ham. Kong Friderik derimod havde Ret til at bemægtige sig denne ambitieuse Dames Person, helst saasom hun kunde holdes mistænkt for at være Medvider udi Ulfelds Anslag. (uuu) Madame Ulfeld sad da saaledes i Fængsel udi en Tid af 17 Dage forværet, men saasom denne ulykkelige Fange søgte imidlertid at undkomme, blev hun strax derpaa greben, og overbragt

B b

som indfaldt. Mar 1670. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag. 89. 90.

(uuu) Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. III. pag. 587. Heraf kand man slutte sig til denne Konges ædelmodige Sindelag og Taknemlighed imod Madame Ulfeld.

bragt ved Capitain Dreyer paa en Engelfk
 Jagt af 10 Canoner, til Kiøbenhavn, hvor
 hun ankom d. 8de Auguſti (vuv) Aar 1663.
 Paa Kiøbenhavns Toldbod blev hun imodtaget
 af Alefeldt, Stadens Commendant, og ved
 Oberſte Roſenkrantz, ſom tog hendes Papi-
 rer fra hende, hun blev derpaa af Capitain
 Alefeldt og nogle Soldater ledsaget til Slots-
 tet, hvor hun ved en Kammer-ſomfrue blev
 afført alle ſine Klæder og igien iført en ſilke
 Sloprok; hvilket uidentvil ſkeede for at efterſee
 om noget udi hendes Klæder kunde findes, ſom
 kunde oplyſe end videre Ulfelds Forræderie;
 thi Klæderne bleve ſiden overalt viſiterede; ſom
 gemaade blev hun ſkilt ved alle ſine Perler og
 Juveler; Da dette var ſkeed blev hun af Ge-
 neral-Major Frideriſk von Alefeld geleidet til
 det blaae Taarn, hvor hun ſidet blev ſtaaende,
 og ſaae ſig om til Kongens Gemak, hvor Mand
 løb til af Nyſgierrighed for at ſee hende, og
 adskillige Damer fulate med Skaren i deres
 Bogne, iblandt de mange Tilſuere, ſom da
 lod

(vuv) Udi Eleonore vita Danic. MSt. autogr. og
 i Bengts Samlinger i Tome pag 138. ſtaar d. 3de
 Auguſti, ſom er urigtigt, og ſand være en Hufommel-
 les Breve af Madame Ulfeld, thi af en Kiøbenhavns
 Relation, dateret d. 11te Auguſti 1663 ſeer man,
 at hendes Ankomst til Kiøbenhavn ſkeede d. 8de Auguſt.
 Vid. Hoibergs Danm. Dig. Hiftor. Tom. III. pag.
 587.

lod sig indfinde for at see hende, fortælles og, Birgitte Ulfeld at have været udi en Karet, og i det Madame Ulfeld passerede forbi hende, skal have slaaet en stor Latter; Hvorpaa da General-Major Ulfeld spurte Madame Ulfeld, om hun kiendte hende, skal hun have svaret: Jeg kiender ikke denne Daare, men mig synes, at hun er ikke ved sin Forstand (xxx). Da nu Madame Ulfeld skulde træde ind i det blaa Taarn, skal Slots-Fogden Jochum længe have forstilt sig, ligesom han ikke kunde oplukke Døren, paa det Pøbelen desto længere kunde have den Fornøielse at see og betragte hende ret til gavn, (yyy) da Madame Ulfeld var nu indbragt ind i det blaa Taarn, og sat udi den saa kaldte Catholske Kirke, hvor hun fik en af Slots-Tomfruerne hos sig til sin Opvartning, bleve strax derpaa disse Herrer sendte til hende, nemlig Greve Rangov, Gabel, Cansler Reg, og Secreter Krag, hvilke talte med hende nesten den hele Nat, og foreslagde hende paa Kongens Begne at svare til efterfølgende Poster: 1) hvad hendes Mand

B b 2

hav-

(xxx) Ulfelds Historie II Tome pag. 287. 288. Vit. Eleon. Gallic. MSt. Bangs Samlinger I. Tom. pag. 138. Vit. Eleon. Lat. MSt. Hofmanns Portraits Historiques &c. Tom. V. pag. 90.

(yyy) Vit. Eleon Lat. MSt.

havde gjort i Frankerige. 2) Hvad han havde bestilt i Engelland. 3) Hvilke de vare, som havde været med hende. 4) Om hun havde endnu nogle Breve hos sig. 5) Om hun havde havt Correspondence i Danmark. Saa som hun nu blev ved disse hende forelagte Spørgsmaal ganske tvilraadig, og ikke vidste hvad hun deri skulde gjøre, fandt hun omsider for godt, ikke at erklære noget derpaa, gjorde sig for Resten al optænkkelig Umage for, at retfærdiggjøre sin Mand, hvilket vel mueligen var en Aarsag, at hun er blevet noget strengere medhandlet, end som man ellers i Begyndelsen havde tænkt, der berettes, at hun udi de 9 Dage, som hun sad i bemeldte Kammer blev fem gange examineret, og bleve alle Ting opskrevne af Secretairen. Derefter indgik Madame Abel Cathrine von der Wisch den fornemste Hof-Daame (premiere Dame d'honneur) i Fængslet til hende, og bad hende, at sige sig alt det, som hun vidste om hendes Mand's Forræderie imod sit Fæderneland, men hun bevidnede bestandig, at hun ikke vidste noget deraf, (zzz) man fortæller ellers, at da man søgte nøie i hendes Haar, fandt man deri en liden Guld-Æske fuld med Gift, og i hendes Klæder, da man

(zzz) Vit. Eleon. Lat. MSt. Conf. Hofmanns Portraits Historiques &c. Tom. V. pag. 90.

man havde efterseet dem, fandtes adskillige
 Bepel; Breve (æææ) da hun efter forgieves
 Tilspørsel inter vilde aabenbare, fortalte man
 hende omstændelig, paa hvilke slette Føder hendes
 Mand's fordærvede Sager stode, og søgte
 at male hende dem fæle og sorte for Dinene,
 og læste hans Dom op for hende, det virkede
 dog ikke noget hos hende, men fremturede, i
 at forsvare og retfærdiggjøre sin Mand, og
 forsikrede, at han ikke var i Stand til at be-
 gaae lig en Misgierning o. s. v. brast omsider
 i en heftig Graad. (ööö) En Pige, som
 Madame Ulfeld ellers havde med sig, sad imid-
 lertid i Slotsfogdens Kammer, og blev udi
 denne Piges Haar endeel Klenodier fundne,
 som vare af nogle tusende Rixdalers Værdi.
 (aaaa) Hun faldt omsider i en stor Sygdom,
 og laae til Sengs i 38 Uger, og i denne Til-
 stand gav man hende tvende Qvinder, som
 vare befalede, at gaae hende til Haande, men
 var dem blevet forbudet, at give hende Bleg
 eller Papir. Madame Ulfeld for at forstaae
 sine melankoliske Tanker, fornøiede sig med at
 opmaske Silke-Strømper, og siden at strikke
 Dem

Bb 3

(æææ) Hofmann l. c.

(ööö) Hofmann l. c.

(aaaa) Vit. Elcon. Lat. MSt.

dem paa nye igien. (bbbb) I dette sit haars
 de Fængsel var hun berøvet al Trost, og maatte
 te sidde hele Maaneder uden Lys i Mørket.
 • Omsider blev hun flyttet ind i et Kammer,
 hvor intet Dagens Lys kunde indskinne, men
 maatte bruge tændt Lys Dag og Nat. In-
 gen Bøger, Pen, eller Papir, hverken
 Naal eller Traad, eller noget saadant maatte
 tilstædes hende. I dette sit haarde Fængsel
 havde hun ingen Kniv, men et stykke Been,
 i steden derfor, og intet andet Lys end oven fra
 et Vindue, ved Loftet, som man lukkede op
 for at lade Røgen gaae ud, efterdi der var in-
 tet Rør paa Kachelovnen. Derforuden vare
 der satte Bægtene som skulde passe nøie paa
 hende, uden for Fængselet en Bægter, og in-
 den for en Qvinde, som var leiet til det same-
 me. Hvorved hun da ganske og aldeles miste
 de sin Frihed og kom ligesom fra sig selv, og
 blev sat uden Stand til at raadføre sig selv og
 andre (cccc) Iblandt andet merkværdigt, som
 fortælles om denne navnfundige Dame er det:
 At hun ved Transfusion af hendes Mand's
 Blod, som skeede paa hendes Arm, havde til-
 veiebragt saadan Sympathie, at hun i hendes
 Hers

(bbbb) Hofmanns Portraits Historiques Tom. V.
 pag. 91.

(cccc) Ott. Sperling. Junior. Vit. Eleon. Christin.
 Manuscript.

Herres Fraværelse kunde føle, hvad ham ved-
 derfoer, saa at da der gik Rygte om Ulfelds
 Død, forsikrede hun adskillige Gange af
 Fængselet at der var intet om; men endeligen
 da han i det Aar 1664. ved Døden afgik, sag-
 de hun Kongen det strax, førend nogen havde
 faaet Kundskab derom. Dette at være passet
 red, bevidne endnu levende Folk, som have kiendt
 hende, hvorvel ikke i Kraft af Sympathie og
 Transfusion af Blodet, hvilket Madame Ul-
 feld selv nægtede tillige med meget andet, som
 findes i trykte Bøger saavel om Hende som
 hendes Herre, (dddd) Madame Ulfelds egne
 Ord i denne Sag ere disse: Min Salig
 Herres Død, som skeede 1664. blev mig
 ogsaa der kundbar, men paa hvad Maade
 de fand og vil jeg ikke her sige, da det ikke
 skeede paa den Maade, som Folk al-
 mindelig troer det. (eeee) I dette hendes
 Fængsel forsøgte hun paa adskillige Maader
 meget sindrig, kiøndt hemmelig, at bekomme
 sin Frihed igien: Iblandt andre hendes Ansø-
 gninger og Ansøgningers Maade, har hun
 og betient sig af følgende: Paa Rammen af

B b 4

Chri:

(dddd) Dette haver Baron Holberg fremsørt ef-
 ter Frøken Anna Ulfelds Sigende i hans Danmarks
 Riges Historie Tom. III. pag. 588.

(eeee) Eleonora Christina Vit. Manuscr. Danic.
 Bangs Samlinger II., Tome pag. 139.

Christiani IVti Skilderie overgiver Christiano Vto, den Tid Kron-Prins, havde hun tegnet et Bers, hvori Far, Faderen synes at tiltale sin Sonne-Søn, og ligesom at gjøre Forsøn for sin Levning, hvorved skulle forstaaes Leonora. Verset er efterfølgende:

Min Sonne-Søn og Største Nasne
 Du ligner mig i Magt og Moed.
 Ach lad det nu min Levning gaa,
 Du og som jeg est Naade-god.

Hvilket skal findes iblandt de konstige Skildrier paa det Kongelige Konstkammer. (ffff)
 Endnu vil jeg anføre en anden artig Ansegnings Maade: I Hendes Fangsel virkede hun adskilligt konstigt med hendes Hænder, iblandt andet et Beggere af Leer, staaende paa tre Knapper, med et Laag paa, og blev paa Bunden nogle Ord, som Hun vilde have Kong Fridrik insinuered, hvilket ogsaa skeede ved saadan Leilighed. Kongen adspurte engang Slots Præsidentens Liebknægt, hvad hun bestillede om Dagen? hvortil han svarede: Hun gjør

(ffff) Eric. Pontoppid. Marmor. Davic. Tom. 1. pag. 122. Hvor Hr. Biskop Pontoppidan lægger disse Ord til: Oedipo non est opus, si supposueris, calamum hic duxisse Eleonoram Ublefeldinam, quæ pro redimenda Libertate sæpius ingeniosissime, sed teete exoravit.

gjør Beggere. Da nu Kongen forlangede, at see samme Beggere, og havde noie beskuet det, merkede han omsider, hvad der stoed paa Bunden, og sagde til Præsidenten: Hun er fligere end du, men hendes Fængsel blev ders for ikke forlindret. (gggg) Otte Sperling den yngre fortæller det med disse Omstændigheder: Der hun nu havde hverken Papir eller Pen, og det var strengelig forbudden, at ingen maatte suplicere for hende, optænkte hun en anden Maade at suplicere paa, hun tog sig for, at gjøre en liden Skaal af Leer, som Murmesteren, der havde fnyet Ovnen, af en Hændelse havde levet, prydede den med adskillige Figurer og Billeder, som hun ridsede med en Træ-Pind i Leeret, saa det var saa net, som nogen Konstners Haand kunde danne det, men i Bunden havde hun sat nogle Danke Bers, med hvilke hun bad om Kongens Naas de, og Formildelse paa hendes Elendighed, siden fastede hun Skaalen i Jlden, og gjorde den haard. Der nu Bægteren for Fængselet, som pleiede daglig at gaae ind til hende, saae denne Skaal, spurte han med Forundring, hvo der havde gjort den Skaal? og hvorfra den var kommen? og som Eleonora vel kunde vis

B b 5 de

(gggg) Ludv. Holbergs Danm. Riges Historie
Tom. III. pag. 587. 588.

de forud, bar den op til Kongen og Dronning-
 gen. De forundrede sig høiligen over dette Føls-
 stige Arbeide, som og over det, at Bægteren
 var bleven fixeret, som agtede ikke, at der stod
 en Suplique paa Bunden af Skaalen. Men
 overalt saa hialp denne hendes Artighed hende
 ikke, men hun forblev i samme Tilstand, ind-
 til Kong Fridrik den Tredie var død, og
 Kong Christian den Femte kom til Regiering-
 gen. (hhhh) Da hun i dette haarde Fængsel
 havde intet at bestille, og intet at forslaae Si-
 den med, søgte hun at forebygge Ledighed paa
 adskillige Maader: Af de Tømmer- og Spaaner
 og Strikker, som hun fandt omkring sig, gjorde
 tie hun sig en liden Bæv, og loed hendes Silkes-
 Strømper, som hun ikke brugte, oplobe, og
 vævede Baand af dem, som hun havde til sin
 Gjornødenhed. Og da hende var forbunden
 paa en Tid Naal og Traad, sad hun ofte i
 Mørket, for at spare paa Lys, hvilket hun
 gav hendes Bægter, for at faae Naal og Traad.
 (iiii) Hun skal have gjort et flygtigt Vers, an-
 gaaende en gammel Hund, kaldet Cavallier;
 samme gammel Hund, saasom: Den var bitt af
 en

(hhhh) Otto Sperling Junior in Vita Eleonoræ
 Christinæ Manuscript. Conf. etiam Hofmanns Por-
 traits Historiques des Hommes illustres de Danmark
 Tom. V. pag. 90.

(iiii) Otto Sperling Junior in Vit. Eleon. MS.

en Maar, blev efter Dronning Sophie Amalie Befaling skicket i Fængselet til Grevinden, at hun skulde curere ham igien, hvilket hun og gjorde; over denne gamle Hund gjorde hun et artigt Dansk Poema, hvorudi hun indfører ham, som den der fortæller sin Lykke og foranderlige Skæbne til Hove, og hvad Løn han fik omsider, og sigtede hun dermed paa hendes Mand, som saa tidt og ofte med adskillige Færter og Besværigheder havde været Riger til Hielp og Nytte, og efter hendes Tanke derfor ilde belønnet. (kkkk) Dette konstige Vers besynder saaledes:

Alt sammelt er foragt; det fastes til en Side,
 Bar det end Guld og Solv, man gierne Nytt
 fand lide &c.

Berset bestaaer af 44 Stropher, er gjort paa det Blaa-Taarn 1683.

L. C.

For at give Læseren flere Prøver paa hendes nette Poesie saavel i det Tydske som i det Danske Sprog, som tilstrækkelig bevidner, at hun kunde passere iblandt de Tidens beste Poets

(kkkk) Ludv. Holbergs Danm. Riges Historie Tom. III, pag. 591.

Poeter, vil jeg fremføre adskillige heel curieuse (III).

Et Ænigma om Drømme.

Jeg er en Kunstner fix, fand alles Øyne
 blinde,

Med min Kraft-søde Smag, al Beesthed over-
 vinde,

Hos mig er Overflød, jeg giver rundelig,
 Men af min Gaves Bruug skal ingen rose
 sig.

Jeg glæder mangen en, og kysser dem tillige,
 De fand en hos mig staae, en heller fra mig
 viige,

Jeg lædsker mangens Tørst, dog ingen faaer
 en Taar,

Jeg kommer den paa Lob, som har en
 Been, en Taar.

Snart er jeg en Monarch, udgiver stränge
 Love,

Snart en Vlov-Risrend Svend, som aldrig
 var til Hove,

Jeg er den Kierlighed, som biffer hid og did,
 Beed stundum ikke selv, hvad jeg vil eller
 gid.

Fors

(III) Dette var mig af en god Ven meddelt i Manuscript, og er skrevet med en gammel Haand ved Eleonora Christines Tider, findes ellers trykt i Monfr. Oluf Bangs Samlinger I Deel pag. 152.

Fortrolle fand jeg alt, i Øjeblik omstifte
 En Pige til en Dreng, en Gryde til en Siste,
 Jeg er tryk, troe og falsk, hvo paa mig
 lide vil,
 Den slumpviis fanger Mng med begge Øyne
 til.

Da D. Henrik Gerner udgav sin Eptj
 stel Postill, gjorde hun ham et Vers til Æ
 re af dette Indhold:

Der
 Den Velcædle og Velærværdige Mand
 D. HENDRICH GERNER

Sin
Epistels Postill

Til Trykken havde befordret
 Blev dette Kiim hannem til Ære opsat.

Gerner sit Pund en nedgraver,

Uagrer dermed rigelig,

Deeler sin givne Gaver,

Ud til alle, hver for sig,

Som han her for andre skinner,

Skal han og naar han fremtrinner,

Ind i Herrens Fryde-Sal,

Skinne blandt de Stierners Sal.

Af den
 som Længes Christelig efter
 en glad Ende.

Da

Da Hun i sit Fængsel læste den gudfrøgtige
 Poetindes Dorotheæ Engelbrets Sange-
 Bog, gjorde hun hende til Ære følgende Vers,
 hvorunder hendes Navn staaer skryt i disse
 Ord: Den som Lider med Christo. ^{Berf-}
 findes trykt i bemeldte Dorotheæ Engelbrets ^{Berf-}
 Bog kaldet Sang og Taare-Offit. Og
 er følgende:

SYMBOLA
 HAMBURGENSESIUM

A. C. 1681. in Junio.

En græselig Comet paa Himmelen sig tænde
 Som med sin lange Svøf det Firmament bes-
 te,
 Hvad var det andet dog en Herrens Strafe
 sendte,
 Han Synden truer med? hvem er da saa
 fes-Kiis
 Der en i Naadsens Tid i Anger: Støv sig
 uviis,
 Sit kaade Syndig Moed i Prøve: Dønnen
 velter,
 Og holder dagligen med Riød og Blod en
 smelter,
 Vi Maaden lære kand udaf et Offeres
 Kamp?
 Damp, 3

I Norden er optændt, hvis søde Lugt fand
 raade,
 At drage til sig ned af nidfiet GUD en Naade,
 Det Offer er tilreed ved Qvinde-Siæles
 Sang,
 Som gav blandt Klipperne saa stoer en Bes
 der-Klang,
 At Lyden over Søe drev hid til vores Dale,
 Op derfor Christen Flok, en længer lader hale,
 At følge Hendes Fied er ingen Mand til
 Skam,
 Saa fulgte fordem Tid Israel Deboram.
 Jeg ikke tale vil om Skriftens andre Qvinder,
 Af Guds Aand priser høyt, her Dorothea
 vinder,
 At udi Hiertet høer Wiisdommens rette
 Roed,
 En i forskiellet af et andet Leedemød.
 Du høyt-begavede blandt Herrens de Ud
 valde,
 Man retteligen bør dig en Belsignet kalde,
 Belsignet est du vist; thi GUD dig Wiis
 dom gav,
 Alt er Hands, intet dit, som du fandst
 rose af.
 Du selv erkjender det, min Siæl skal og eg
 glemme,
 At ofre Tak med dig, og Sangviis at iitem
 me,
 Hvad

Hvad skal jeg bære frem, som til din Priis
 er nok?
 Bar Evnen Billien lig, da talte Steen og
 Stof,
 Om din Høj-Biisdoms Aand til varende Ad-
 minde,
 Du Norffe-Fakkelflus og sand Lærmesterinde!
 Lad dem, som bedre kand, om Dyden sige
 meer,
 Jeg svage æltet er af skrøbeligste Leer.

Dette er
 Dorothea Engelbrets Datter
 til Xre opsat, af den som
 Lider med Christo.

Hun haver ogsaa i dette sit haarde 23 Aars
 Fængsel for at trøste sig i sin haarde Skiebne,
 og med Taalmodighed og Bestandighed at ud-
 staae den, sammensat denne aandelige Sang
 og Biise, udfreven efter hendes egen Haands
 Skrift: (mmmm)

Under den Melod.

Siunge vi af Hiertens Grund 26.

1.

Hvad er Verdens Levnets Tid,
 Andet end som daglig Striid?

Hvad

(mmmm) Jeg haver den ligeledes in Manuscript.
 men er at finde trykt i Sangs Samlinger I Tome
 pag. 156. 157.

Hvad er Verdens Arbejd dog,
 Som fremtrælles under Nag?
 Er det andet end omsonst,
 Hvor til Videnskab og Konst?
 Alt forsvinder som en Dunst.

2.

Hvorfor da bekympre sig
 For det som er Skygge, Sviig?
 Vi som fik forfægte vil
 Det som os en hører til.
 Er og nogen i den Stand?
 At han Laanet holde fand,
 Naar paaæfter Egermand.

3.

Nogen jeg til Verden kom,
 Nogen fra, det er min Dom,
 Herren gav og Herren tog,
 Herren lagte, Herren slog,
 Lovet være Herrens Navn,
 Som alt fører til mit Gavn,
 Hannem falder jeg i Favn.

4.

GUD vilt du mig Naaden tee
 Jeg igien dit Huus maae see,
 Der Tak-Offer bære frem,
 Som en martlet Christi Lem,
 Siunge Lov din Guddoms Magt,
 Som langt overgaaer den Agt,
 Mennisket har forelagt.

E c

5. Sic

5.

Siger du ogsaa til mig:
 Jeg en haver Lyst til dig,
 Jeg vil du skal tie qvær,
 See! min Frelser, jeg er her,
 Dine Domme en forstaaer,
 Mens jeg veed, i hvor det gaaer,
 Got Taal en ond Ende faaer.

I samme hendes Fængsel haver hun efter-
 tænkt Verdens Forfængelighed, hendes Dodes-
 lighed og Himmels Salighed, og derfor be-
 redet sig til Døden, og da tillige tillavet sit
 Jorde-Løn. Iblandt andet havde hun vævet
 paa en Silke-Pude, hvilken hun havde stop-
 pet med sit Hoved-Haar, som Tid efter anden
 faldt af i hendes Bedrøvelse, med Latinske
 Bogstaver disse Vers: (nnnn)

Hvor mangen Tanke-Spaan og Hiertens
 Sukke-knude
 Tilsammenhefted er paa denne Brude-
 Pude,
 Naar som nedlegget er mit Hoved paa
 sit Haar,
 Da løset er mit Baand, min Siæl i Glæ-
 den staar.

Hvile

(nnnn) Fontopp. Marm. Dan. Tom. I. pag. 265.
 Conf. Alb. Thure Gynæc. Dan. Literat pag. 45. Hef-
 manns Portraits Historiques &c. Tom. V. pag. 92.

Hvilket Danske Vers den berømte D. Otte Sperling den yngre haver saaledes givet paa Latin: (oooo)

Qvot pectus curæ, qvot cor suspiria figunt,
Sæpius hanc telam dum mea figit acus?
Aft hos exanimis premo cum nova Sponfa
capillos,

Vincula me fugient, gaudia vera manent.

Det følgende Vers havde hun borderet paa det Silke-Tørflæde, hvormed hendes Ansigt skulde skydes, naar hun var død. (pppp)

Jeg visseligen veed, at du min Frelser lever
Som mine tørre Been af Jordens Støv ud-
kræver,

Og dennem smykker ud i deres hafte Hud,
At möde for din Stoel og Dom, o store
Gud!

Da skal jeg i mit Kiöd med mine Dyne skue,
Din Majestætisk Glands, i din Retfærdig Lue,
Jeg, Jeg, skal see min Gud, ey fremmede
for mig,

Hielp JEsu Brudgom kier! jeg kand be-
staae for dig.

E c 2

Hvil

(oooo) Otto Sperling in Manuscripto de Fœminis doctis pag. 315. Alb. Toura l. c. Hofmann l. c.

(pppp) Pontopp. Marin. Dan. l. n. c. Thor. Gynæc. Dan. Liter. pag. 45. Hofmann l. c.

Hvilket bemeldte D. Sperling ligeledes har
 ver givet os paa Latin i diſſe Ord: (qqqq)

Te mihi Praſidium certo ſcio vivere ſolum,
 Oſſa tibi terram reddere ficca jubes,

Ornatum, venas, & nervos fumo priores,
 Judice Te, pœnam judiciumque fero

His oculis Numen Magnum, Solemque vi-
 debo,

Cujus inexſtinctus fulgor ubique micat.
 Ipſe ego, non alius, cernam, quem cerno,

Tu modo fac, cauſſa ne, bone Jeſu, ca-
 dam.

Engang bad hun Dronningen i ſit Fængſel
 om ſin Frihed, i nogle Vers, ſom hun ſil
 Dronningen inſinuered paa en Pung, hvor
 ſi ſa ſi af Perler broderede efterfølgende Vers:
 (rrrr)

Deine Gnade, deine Güte

Tröſtet Herze und Gemütze

Gönne mir auch den Gewinn Reich

(qqqq) Otto Sperlingius in Manuſcripto de Fami-
 lis doctis pag. 317. Conf. Thura in Gynze. Dani-
 Literat. pag. 46. Pontoppidan. Marmor. Danic. Tom.
 I. pag. 265. 266. Hofmanns Portraits Historiques
 des Hommes illuſtres de Danmark Tom. V. pag. 92.

(rrrr) Vit. Eleon. Dan MSt. Bangs Samlinger
 I Deel pag. 141. Zolbergs Danmarks Rigeſ Hi-
 ſtorie Tom. III. pag. 590.

Reich mir deine Gnaden-Hände
 Löse mir von meinen Bände
 Gnade-reiche König-In.

Bed dette Vers vandt hun strax dette, at hun fik et større Bindue, item en Bindovn, men hun kunde dog ikke, saalænge Dronningen levede, faae sin Frihed, saasom hun ingenlunde vilde tillade, at hun maatte nyde sin Frihed igien. Den siden regierende Dronning Charlotta Amalia fattede strax Medlidenhed over denne illustre Fange, og ønskede hendes Frihed, hvorvel hun formedest Enke-Dronningen ikke saa hastig kunde erhverve hende den igien. Til den bestandige og stedsevarende U-naade som Dronning Sophia Amalia bar til Madame Ulfeld, synes ellers at have været andre particuliere Aarsager, som have angaaet hendes egen Person, og som fornemmeligen haver bestaaet i en Foragt, hun lod see imod hende, saavel for som efter Kroningen. Hertil fandt iblandt andet tiene til et Bevis en curieuse og mærkværdig Historie, som jeg vil meddele Læseren: Iblandt adskillige Virtuosi og Kunstnere, som Kong Friderich underholdte, var en Saxoner ved Navn Casper Zerberg, hvilken i Henseende til hans Videnskab udi Chymie, Mynt-Bæsen, og Guld-Arbeide gemenligen blev kalden Konst Casper, og blev han ikke

Cc 3

an.

anderledes nævnet af Kongen selv. (ssss) Dens
 ne Konst Casper, som i Begyndelsen af Kon-
 gens Regiering boede udi Lyngbye, som er
 halvanden Mil fra Kiøbenhavn, havde in-
 Commissis at forsærdige Dronning Sophie
 Amalie Krone, som skulde bruges til fores-
 staaende Kronings-Fest. Frosken Eleonora
 lod sig nogle Dage tilforn, da hun reisede ig-
 giennem Lyngbye, indfinde udi Konst Cas-
 pers Hus, og forlangede at see Kronen. Da
 Kronen blev hende leveret, satte hun den paa
 sit Hoved, ligesom for at see, hvorledes den
 paradereede; men den faldt hende af Hovedet
 ned paa Jorden, og kom til Skade, saa at
 en stor Steen, som d. rudi var sat, gik i styk-
 ker. (tttt) Om Madame Ufeld gjorde dette
 forsætlig viis, er noget som man for vist ikke
 kand sige. Vist nok er det, at hendes forige
 Opsørsel kunde ikke andet end give Anledning
 til

(ssss) som sees af adskillige Fridericici IIIii egenhæn-
 dige Breve (Lit. Frid. IIIii ad Konst Caspar Hafn
 28 Junii 1656. Hafn. 12 July 1656. it. Babus
 26 July Manusc. Autogr) som intet andet Overkrift
 havde end dette, nemlig: Kunst Caspar zu Hånden.

(tttt) Baron Holberg i sin Danmarks Riges Hi-
 storie Tom. III. pag. 592 sætter denne Anmerkning
 derved, nemlig denne: Et Stykke af samme Steen er
 endnu indfattet udi en Kina, og udi Madame Wits
 Hiemme i Lyngbye, udi hvis Hus Baron Holberg
 bovidner, at have seet den.

til Mistanke derom. Konst Casper lod strax give hemmelig Underretning til Kongen derom. Men Hans Majestæt som fandt det fornødent, endda at holde gode Miner med det mægtige Ulfeldske Hus, bad Konst Casper tie dermed, og udi al Stilhed at gjøre Kronen til rette igien. (uuuu) Af denne curieuse Historie kand Læseren selv see, at det ikke var uden Grund, Dronning Sophia Amalia havde fattet saa bestandig og bittert et Had imod Madame Ulfeld. Ved Kong Friderik den Tredies Død blev hendes Fængsels Tilstand lidet bedre forandret, i det Kong Christian den Vte befalede, at hun fik en Døn derind, og tillige blev gjort et Bindue, hvor igiennem hun kunde see Dagen, da hun forhen i mange Aar ey havde nødt Barme af nogen Døn, men ved Kull, og var et lidet Hull gjort i Murene, for at give deres Damp Luft. (vvvv) I selvsamme Kong Christian den 5tes Tid, fik hun foruden den ovenmeldte Lindring i hendes Fængsel tilligemed mere Frihed, Pen og Papis blev hende tilladt, og Bøger, og saaledes ved en og andens, ja Kænsrensens egen høie Intercession blev holdt bedre og friere end til-

E c 4

foru

(uuuu) Baron Holbergs Danm. Riges Historie
Tom. III. pag. 592. 593.

(vvvv) Vit. Eleon. Chr. Dan. Manuser. Bangs
Samlinger I Tome pag. 140.

forn, efter Kongens egen allernaadigste Befaling, som og derfor uden gav hende visse Kunst-
 Konster, som hun kunde anvende, hvortil hun
 vilde, men for visse Aarsagers Skyld, vilde
 de ikke give hende los af Fængselet. (xxxx).
 Da hendes Fængsel nu saaledes var bleven for-
 mildet sammenskrev hun en Bog om nogle bes-
 rømmelige Damer, deres Mandhafrighed,
 Klogskab i Raad og Daad, særdeles Lærdom,
 hvorudi de enten have lignet Mandfolk, eller
 og overgaaet dem. Dette Verk havde hun
 skrevet paa, og samlet med stor Flid og Bins-
 skiblighed, saa vidt hun kunde komme affted
 formedelst Bogers og Bibliotekers Mangel i
 dette indlukte og eenlige Sted, hvorudi Orce
 Sperling den yngere kom hende til Hielp,
 og forskaffede hende meget, som dertil kunde
 de være tjenligt. Denne Bogs Titel var
 Helt-Anders Bryd; hvilket Opus hun siden
 i sin Frihed, begyndte mere at udarbeide, og
 befatte i større Korthed, eftersom hun saae vel,
 at hendes Aar forsloeg ikke, til at fuldkomme
 sigt et vidtloftig Verk, som hun havde begyndt
 paa, og hun tillige skulle leve paa et eenligt
 Sted, langt fra Lærde Folks Omgængelse.
 (yyyy) Endelig blev hun strax efter Enkes
 Dron-

(xxxx) Ott. Sperling in Vit. Eleon. Manuscript.
 (yyyy) Dette prægtige Verk paa Dansk in 4to be-
 vidt

Dronningens Død løst af sit elændige Fængsel, som havde været udi 23 fulde Aar, d. 19 May Aar 1685. hvilket hun selv vidner paa det Alter-Klæde, som hun gav til Mariboer-Kloster med disse Ord. Kong Christian V. min Allernaadigste Arve-Konge, saae udi Naade til mit lange og uskuldige 23 Aars Fængsel, gav mig ikke alleene en naadig Frihed 1685. d. 19de Maji, men

Cc 5

bidræer Hr. Albret Thura, at have den 6 Julii 1729 set i den berømte Karen Brahes Bibliotek. vid *Alb. Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 44. Conf. Sperling Manusc. de Eleon. Christ. Vit. Baron Holberg i hans Danmarks Riges Historie Tom. III. pag. 590. Hans Samlinger I Deel pag. 149. 150. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag. 92.* Jeg haver saa ofte talt om denne Otte Sperling den yngre, jeg maae ved denne Leilighed meddele Læseren det Portrait om hans Person, som vor store Danske Historicus Baron Holberg giver os om ham i disse Ord: Han var den grundlærde Danste Antiquarius og Polyhistor, som blev Kongelig Raad og Professor ved det Ridderlige Akademie udi Kiøbenhavn, hvor han har distingveret sig ikke mindre ved sit ustraffelige Levet, end ved sine lærde Skrifter. *Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. 3. pag. 597.* Denne Otte Sperling var en Søn af den forhen meldte Doctor Otte Sperling, for at skille imellem Faderen og Sønnen, saasom de havde fælles For-Navn, kaldes Faderen Otte Sperling den ældre, og Sønnen Otte Sperling den yn-

men gjorde mig og vel imod i mange Maader. Gud giøre vel imod Hans Kongelige Majestet og det ganſke Kongelige Arve-Huus. Til Slutning ſtaaer diſſe Ord: Dette har jeg fuldfærdiget uden Glas i min Alders næſten 65 Aar, Gud alene være Æren. (zzzz) Og beretter man, at hun blev befriet fra ſit Fængſel og ſat paa frie Føed ved *Friderich Ulrich Gyldenlöves* Forsøn paa en Reife, ſom Kongen i Aaret 1685 gjorde til Norge, (xxxx) hun opholdte ſig i Kiøbenhavn hos ſin Søſter-Dotter Fruen *Lindenow*, udi det Huus ved Canalen, ſom er næſt ved Sogne-Præſtens Reſident til Holmens Kirke. Men blev der ikkun tre Dage, efterdi den hele Stad ſtormede til at ſee hende (*) reiſte derpaa til *Utterſlef*, hvor hun for

(zzzz) *Teſte ipſa Eleonora Chriſtina in vita ſua Danic. Autogr. Conf. Bangs Samlinger I Deel pag. 141. Holbergs Danm. Rig. Hiſtoris Tom. 3. pag. 590.*

(xxxx) *Efter Aſſeſſor Hofmanns Beretning i hans Portraits Hiſtoriques &c. Tom. V. pag. 90.*

(*) *Holb. pag. 589. Dette Mariboe Kloſter ligger paa et deiligt Sted i Lolland hos en ſkøn Sø, og ſynes at have været indrettet efter St. Birgittes Orden, og tvende Kloſtere at have været lige over for hverandre, ſom begge have betient Kirken, der laa midt imellem, det ene et Nonne-Kloſter, og det andet et*

forblev til den 14de Septembr. da hun videre fortsatte sin Reise til sin Boepæl Mariboe, hvormed Hans Majestet havde forlenet hende sin Livs-Tid, og tillige gav hende 1500 Rdr. Pension aarlig at leve af. (öööö) Der hun nu var kommen til dette Sted, lod hun til sig indkalde hendes ældste Dotter *Anna Catharina, Viglii de Cassets* (som var Corfis Ulfelds Staldmester) efterladte Hustrue, paa det hun kunde have hende til sin Alderdoms Trost, og leve den øvrige Tid med hende. Denne Frue, som havde en ugemeen Forstand, og var tillige vel studeret, forsømmede sig ei heller, men hastes

et Munkes-Kloster, som tvende Haver give tilkiende, af hvilke den ene endnu kaldes Søstrenes, den anden Brodrenes Have. *Otto Sperling in Vita Christ. Manuser. Pontoppid. Dännemarcfische Schaubühne.*

(öööö) Dette bevidner Madame Ulfeld selv i sit Levnet paa Dansk. See Bangs Samlinger i Deel pag. 142. 143. og derfor maae det være en Hukommelses Feil af Monsieur Hofmann, som sætter alene 1000 Rixdaler aarlig Pension, men beretter dog tillige, at denne hendes Pension blev derefter sørget, fandt fandt. See være, at hun i Forstningen fik ifkuns 1000 Rdr., og siden fandt være blevet forbedret til 1500 Rdr., men Madame Ulfeld taler ikke det allerringeste om sin Pensions Forøgelte, men skriver alene dette: Da jeg reyste til denne min Boepæl Mariboe, hvormed Hans Majestet forleenede mig min Livs Tid, og tillige gav mig 1500 Rdr. at leve af aarlig, disse ere Madame Ulfelds egne Ord.

hastede af yderste Formue enddog hun var mat og skrøbelig, at komme til sin hiertelsskende Kære Moder, og omfavne hende med Glæde, hvor de siden nød en glædelig og kierlig Omgængelse tilfammen med hverandre, og levede deres Tid hen i denne Rolighed, og ikke uden Arbejde, thi enten forlystede de sig med at dreie, eller at læse, eller digte Vers, eller at være kostelig Tøy, og andet saadant meere. (aaaaa) Man saae og med Forundring Kong Christian den Femtes Portrait, som hun havde udsnydet i en stor Format, som er at see iblandt andre rare Skilderier paa Rosenborg Slot, omkring dette Portrait findes disse Vers:

See her en Konge god, en Engle-Siæle Mand,
Der i Gudsfrøgt med Ret regierer Folk og Land,

See her en stor Monark, hvis Hoved værdig var
At hand i tusind Aar ald Verdens Kroner bar.

Man fandt dette Portrait og Verset saa vel gjort, at Hans Majestet foregede hendes Pension med 200. Rd. d. 9de Julii 1689. Hun skal iligemaade have gjort sit eget Portrait, saa

(aaaaa) Otto Sperling in Vita Eleonor. Manuscript. Conf. etiam Sperling. Manusc. de doctis Fzminis pag. 397. & Thure Gynze. Dan. Literat. pag. 122.

saavel som sin Mand's, i tørre Kridt Farver, og bevidner Hr. Assessor *Hofmann* at have seet Ulfelds eget Portrait gjort med tørre Kridt Farver, hvorunder *Sperling* haver gjort dette Vers:

Regia Nobilitas minimum quod cernis in illa est. (*)

Endskjønt hun havde igiennemgaaet mange Sienvordigheder, og lidt megen Fortred, saa skal hun dog have beholdt sin Munterhed og Iustige Sind til sin Død, hun celebrerede altid Festerne til Kongens Ære, da de unge Bønder digter dandsede, efter Lands Musik, hun gjorde Danske Comoedier, og lod een af dem agere d. 27de Februarii til *Mariboe*, (bbbb) henders henvendte hun og sine Tanke til alvorlige Ting, og da hun betænkte sin forige Leves Tid, og hendes den gang værende Omstændigheder, takkede hun den naadige Gud inderlig, som hun indbefattede i følgende Vers, som hun selv i sin høie Alder uden Glas havde snet paa et Alter Klæde af hvidt Taft, hvilket hun hav

(*) *Hofmanns Portraits Historiques* pag. 92. Tom. V.

(bbbb) *Hofmanns Portraits Historiques &c.* Tom. V. pag. 92. *Holb. Danm. Lig. Hist.* Tom. III. pag. 590.

havde givet til sin Kirkes Altare, af dette Indhold: (cccc)

Den store Verdens Alt sit skabte Grændser
satte,

Gav Tiden visse Tid, hvo fand hans Allmagt
fatte?

Han mænglet tungt og læt ved Fingers magt
rig Kraft,

Betænkte Heeden med en Lædste-Driffes
Saft,

Den liden Verdens Maal, og efter samme
Maade

Beskifte ligesaa, han vil for Lykken raade
vil saate, læge, slaae, vil lindre, naar
han vil,

Vil binde, løse op, naar han det siger til.
Du Guld med Haand mig drogst af Moders Liv
til Livet,

Mig førte underlig, Ulykken ofte fivet,
Med Velstands Overflod, beholdt dog Gens
ers Tegn,

Snart hjemme tumlet mig, og snart i frem
med Egn.

Din

(cccc) Verset er at læse i Holbergs Danm. Rig.
Histor. Tom. III. pag. 590. Vit. Eleon. Dan. Autogr.
Bangs Samlinger 1 Deel pag. 143-146. Hofmanns
Portraits Historiques des Hommes illustres de Dan-
mark Tom. V. | pag. 90.

Din Haand mig ogsaa bandt til Ægte-Folkes
 Sfiæbne,
 At bære Ont som Got, dertil gavst du mig
 Evne,
 En noget synes tungt for Ægte-Kierlighed,
 Trofasthed er den Dyd, man en tør blues
 ved.
 I Modgangs Hvirvel-Bind var Gud mit faste
 Anker;
 Jeg blev i Troe og Haab og stedse i de Tanker
 Gud elsket meest det Barn, han tidt loed smaa
 ge Riis,
 Og i det Skrøbelig vil lade see sin Priis.
 I Løfter er min Gud trofast, og ikke sviiger,
 Hans Ord de lyver en; thi de saaledes siger:
 Rald paa mig i din Nød, og jeg skal redde dig;
 Det haver Gud i mig fuldbyrdet kraftelig.
 Som det var Gud din Haand mig ind i Fæng-
 sel førte
 Saa var det og din Haand, som Kongens
 Hierte rørte
 At høre paa min Bøn, og efter Naades
 Dyd
 Oplade Fængsels Dør sit store Navn til
 Pryd.
 Min Gud hvad skal jeg nu, hvad skal jeg dig
 frembære?
 Til et Tak-Offer's Tegn, og til din Priis og
 Ære?

Det

Det er en Bukke-Blod en Fedme til sød Lugt
 Som dig er til Behag, og en af første Frugt.
 Men Hiertet fuld af Taf med Munden at bes
 Kiende,

Did vil du naadelig dit Guddoms Dye vende,
 Dit Alters Smykke-Klud er dig jo en imod,
 Det Bidne bære skal, at du varst mod mig god.
 Til Esterkommers Trøst, at ingen skal fortvile,
 I Modgangs Bruuse; Hav; men i Dig eene
 hvile,

Og Faste Omhu hen, i Troen holde fast,
 Saa vil du visselig selv bære tungest Last.
 Jeg bøyer Hiertens Knæ, og gamle svage
 Lemmer,

For Herrens Aasyn ned, og aldrig det for
 glemmer,
 At GUD mig rakte Haand i Fængsels haare
 de Nød,

Og holdte Sindet farsk imod utallig Stod.
 Lad dette Offer dig, o store GUD! behage,
 Og af Forsængelig aldeles intet smage,
 Jeg priise skal dit Navn, saalænge med
 Forstand,

Som Munden Hiertets Taf med Gud udfø
 re fand.

Mariboe-Kloster
 d. 9de May Ao. 1686.

Leonora Christina
 Grevinde.

Dette haver jeg skrevet i min Alders næ
 sten 65 Aar, GUD alleene Æren!
 Disse

Disse færvne Bers paa Fastet, syede hun paa Alter-Klædet til en evig Ihukommelse, men som disse Bers forarsagede ifkun Misgunst, og læstes af adskillige i en vrang Meening, nogle fortolkede dem paa en Maade, nogle paa en anden, da som hun vel havde lærdt, at den uskyldigste Sag fandt og havde Fare hos sig, og at hun ikke skulde give hendes Fiender Marsag til nye Forfølgning, tog hun det Bers igien af Alter-Klædet, at det ikke hos onde Gemytter skulde give Marsag til ondt, som kunde blæses Kongen i Ornene imod hende, som fandt endnu Sveie af de Saar, der hos vare begyndte at heeles (ddddd). Ende de Døde denne berømte navnkundige og lærde Danske Dame, som baade i Henseende til hendes Fødsel, Skarpsindighed, ugemene Forstand, og store Lærdom, som og til de store Avantures hun haver haft, var et af de navnkundigste og mærkværdigste Fruentimer, i det Seculo, Aar 1698. den 16de Martii udi en høj Alder, nemlig hendes 77 Aar (eeee),

D D og

(ddddd) Otto Sperling. in Vita Eleonor. Chritin. Manuscript.

(eeee) Holbergs Danm. Rig. Historie Tom. III. pag. 592. Bangs Samlinger I Deel pag. 159. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. V. pag. 94. Og derfor fandt det Aars-Tal 1668 ikke være rigtig, som findes i Pontoppid.

og blev den 6te April samme Aar begravet i
Mariboekirke, hvor følgende Grav-Skrift
staaer over hendes Grav:

Dette Begravelles-Æst

Tilhører

Hendes Høybaarne Naade

Brevinde

LEONORÆ CHRISTINÆ

Hvorhelst trende af hendes Sønner ere
nedsatte, og selv hviler hun her siden den

6 April Anno 1698, da hun havde
levet 76 Aar, 8 Maanedet

og 8 Dage.

Herre havde dit Ord ikke været min
Trost, da havde jeg forgaet i
min Uelendighed (fffff).

Paa

Pidans Marmora Danica Tom. 1. pag. 264. Thi hun
kom jo ud af sit Fængsel i Aaret 1685, og sørgelia har
ver levet paa den Tid, som hendes Vers, som hun selv
i sin høye Alder havde syet paa et Altar Klæde bekræf-
ter, hvilket Vers er dateret paa Mariboekloster,
d. 9de Maji Aar 1686. Ja endnu meere, hendes eget
Brevet af hende selv beskrevet, er dateret ligeledes paa
Mariboekloster d. 4de Maji 1697. Monsieur Bang an-
fører hendes Grav-Skrift af Pontoppidan Tom. 1. pag.
259. Men i Steden for 1668. haver han rigtig sat
1698.

(fffff) Pontoppid. 1. c. Hofmann 1. c.

Paa en Pille, tet ved det ene Hjørne af hendes Grav er skrevet: Denne Begravelse er fra dette Hjørne 6 Alen i Længden og 7 Al. i Bredden, forfærdiget Aar 1696. (gggg) Hr. Etats Raad Sjøer beretter, at Madame Ulfeld haver staaet udhugget i sin store Palais i Mariboe, denne Statue skal Gyldenløve have taget til sig, og ladet den employere med til hans Epitaphium i Srue Kirke i Kiøbenhavn. Det skal være det samme, som nu forestiller Pallas, undtagen, at det er blevet forandret, som hun forhen havde haft under Fødderne. Af et vis Fald skal engang et Stykke af Næsen være stødt af, som igien blev meget net repareret, og giort til rette (hhhhh). Hun var et af de navnkundigste Fruentimer i forrige Seculo, saavel i Henseende til hendes Skarpsindighed, store Forstand og Lærdom, som og i Betragtning af de store Avantures hun havde havt; Hvis hun i sin Velstand lod sig af Ambition forleede, saa forsonede hun den Forseelse ved trende Fængsler, hvoraf det sidste og haardeste varede udi 23 Aar. Om hun var Medvidere i det sidste farlige Anslag, som Corfis Ulfeld havde imod Kongen og Riiget, fand ingen for visse sige, det samme synes dog,

D D 2

dog,

(gggg) Bangs Samlinger 1 Deel pag. 558.

(hhhhh) Ex MSt. Andr. Hoyeris. Conf. Bangs Samlinger l. c.

dog, at have graveret hende meest (iiii). *Mas*
 Dame Ulfeld i sit Levnet giver selv udtrykkelig
 tilkiende, at hun ikke vidste noget deraf, uden
 hvad som hende siden derom blev fortalt (kkkkk).
 Ingen fandt vel nægte, at jo den Pligt og
 Kierlighed, som man er sin Konge og sit Fæ-
 derneland skyldig, er større end den, som en
 Hustru er sin Mand skyldig; Men man maae
 og derhos bekiende, at den heroiske Dyd, nem-
 lig at røbe sin egen Mand af Kierlighed til sit
 Fæderneland er rar og fast ubekiendt i vore
 Tider (llll): Hendes eget Levnet stutter hui
 selv med disse estertænkelige og merkværdige
 Ord: "Her er mit Levnet, Forsølgelser fulgte
 "min Salig Herre, jeg suldte ham, og ders-
 "for suldte Lidelser mig; Mais la Tristesse
 "donne Occasion à la Patience. Jeg agter
 "derfor ikke Døden, men jeg ønsker mig dog
 "den ikke heller, fordi jeg lider, thi dette er mit
 "Sind:

Rebus in adversis facile est contemnere
 mortem,
 Fortius ille facit, qui miser esse potest.

GUD

(iiii) Holbergs Danmarks Historie Tom. III.
 pag. 592.

(kkkkk) Vit. Eleon. Autogr. Bongs Samlinger
 3 Deel pag. 136. 137.

(llll) Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. III
 pag. 593.

"GUD bereede nu min Alderdom, som er 76
 "Aar, jeg har lærdt at kiende, at Verden er
 "forsængelig, jeg har og en Forsmag paa
 "Himmelen, at den er glædelig. Gud annam:
 "me mig i sin Tiid til sin Hvile (mmmmm).
 Nu maae jeg og til Slutning efter min ved-
 tagne Sædvane anføre de Lærdes Vidnesbyrd
 om hendes Capacite og Lærdom, og da ere de
 følgende:

Matthias Henricus Schachtius i sit Skrift
 om lærde Qvinder giver hende formedelst sin
 naturlige Beqvemhed til Studeringer og gjorde
 Fremgang deri, dette smukke Vidnesbyrd i
 disse Ord; *A pueris Literis assveta, iisdem
 ingenium coluit, imprimis cum Liberta-
 tem amisisset, in animi Delectationem, qua-
 tenus à Superioribus erat concessum: Utrum
 vero Calamo aliquid in Nominis Memoriam
 expresserit, cum ignaris me planè ignorare
 confiteor. In arte pictoria tam penicillo
 quam acu admodum excelluit, adeo ut non-
 nulla ejus elaborata opuscula in admiratio-
 nem intuentium Musæo Regio sint dicata.*
 d. e. Fra Ungdom op var hun vant til
 Studeringer, hvilke hun siden dyrkede,
 da hun havde mistet sin Frihed, til sit
 Sinds

Dd 3

Sinds

(mmmmm) Vit. Eleon. Autogr. Bøngs Samlin-
 str I Deel pag. 147.

Sinds Forlyſtelse, ſaavidt ſom det var hende af den høie Ørighed tilladt. Men om hun haver forfatter noget i Pennen til ſit Navns Ihuſommelse, tilſtaaer jeg med de ufyndige ikke at vide, i Kiødet Konſten ſaavel med Pensel ſom med Naal haver hun ſærdeles excelleret, ſaa at endee af hendes forfærdigede Stykker ſom ere ſatte paa det Kongelig Konſt-Kamer betiues af alle Tilſkuere med Forundring. (nnnnn)

Albret Thura melder dette om hendes Lærdom: In ipſo carcere in literis, quibus à rudioribus etiam annis aſſveta fuerat. acquievit, variarum linguarum, Romanæ pariter ac exoticarum ſcientiſſima. Cârmina promptiſſime fudit; Muſicam, Arithmeticam, & Picturam addidit. Penicillo & acu varia Opuscula fanè rariora elaboravit, quæ in Regio Muſeo ſervata multum admirationis in animis intuentium relinquunt. d. e. I hendes Sængſel fandt hun Forføiſe i de Studeringer, ſom hun i ſine yngere Aar var opvant til, var meget vel forfaren i adſkillige Sproge, ſaavel i det Latiniſke, ſom andre udenlandſke Sproge. Hun

(nnnnn) *Mitthæ Henr Schachtii Schediasma de doctis Daniæ Mulieribus in Novis Literariis Maris Baltici & Septentrionis Anuo 1700. pag. 216.*

Sun gjorde expedit Vers; havde lært Musiken, Regne- og Ridse-Konsten. Sun haver med Pensel og Naal forfærdiget adskillige meget rare Ting, som forvares paa det Kongelige Konst Kåmer, og ikke uden med Forundring af Tilstuerne betragtes. (00000)

Collecteurerne af Nova Literaria Maris Balthici & Septentrionis tillegger hende denne Noos: Illustrissima Domina, Comitissa Leonora Christina, Christiani IV. Regis Filia, Uxor quondam Comitis, Cornificii Ulfeldii, obiit in Monasterio Mariæ-boensi in Lalandia, quod habitavit ab ann. 1686. ibique sepulta 6 Aprilis quiescit. Nata ann. 1621. d. 22 Junii, (*) ætatem fere ad annos 77 extendit. Quantis fortunæ Lubus & Ludibriis fuerit exposita, totus orbis

DD 4

no..

(00000) *Alb. Thure Gynæc. Dan. Literat. pag. 44.*
 (*) I Steden for 22 Junii skal læses 22 Julii. Assessor Hofmann i *Eleonoræ Christianæ Levnet* som findes i hans *Portraits Historiques des hommes illustres de Danmark* Tom. V. pag. 84. haver ligeledes sat urigtig d. 22 Junii, og udi *Eleonoræ Levnet* paa Latin MSt. er begaaet en endnu større Urigtighed, saasom det mel-der, at hun skal være født d. 11 Junii, men at den 22 Julii er hendes rette Fødsels-Dag bevidner *Eleonora selv* i sit Levnet paa Dansk MSt. Conf. Bangs *Samlings* 1 Deel pag. 126. Det samme stadfæstet og Otto Sperling Jun. in *Vita Eleonoræ Manuscr. og Holberg* i hans *Danm. Rig. Historie* 2 Deel pag. 886.

novit; quanta verò Clementia Augustissimus Rex Christianus V, illam ejusque domum complexus sit, non minus notum hactenus extitit, & illa Carminibus suis elegantissimis testatum fecit. Erat enim in iis pangendis facundissimo ingenio & eruditione tam Latinæ quam exoticarum Linguarum examussitata prædita, Iudicii & Prudentiæ singularis, supra sexum. Qvin & Heroïna tanta Heroïnarum prudentissimarum, fortissimarum, Castissimarum &c. Vitas collegit, & elaboravit, quod opus adhuc ineditum ad hæredes transibit. Propter hanc elegantem eruditionem & ingenii præstantiam hoc loco merito deprædicanda. d. e. Den 16de Martii af dette Aar 1698. døde den Høy Velbaarne Frue, Grevinde Leonora Christina, Kong Christian den IVdes Datter, fordum Grev Eorfig Ulfelds Hustru, hun døde paa Mariboekloster i Lolland, som hun beboede fra Aaret 1686. og der blev begravet d. 6te April, hvor hun hviler. Hun var fød Aar 1621 d. 22 Junii, og hendes Alder strakte sig hen ved 77 Aar. Svors meget hun er blevet drillet og fixeret af den flibrige Lykke, veed hele Verden; men hvor megen Naade den glørværdigste Konge Christian den Semte haver bevist hende og hendes Huus, haver hidindtil ikke været

ret mindre kundbart, og selv i sine nette og skønne Vers haver aflagt sit eget Vidnesbyrd derom. Hun havde et frugtbar Genie til at gjøre Vers, og besad en grundig Lærdom saavel i det Latinske som andre udenlandste Sproge, hun var begaved med en besønderlig Skønsomhed og Klogskab, langt over sit Køn. Ja det som mere er, denne saa store Heltinde haver samlet og forfærdiget de fornøftigste, tapreste og kydste 2c. Heltinders Liv og Levnet. Hvilket Verk, som endnu er utrykt vil komme i hendes Arvingers Giemdom. Sormedelst denne hendes zirlige Lærdom og hendes ypperlige Genie maatte hun her paa dette Sted efter Fortieneste roses (PPPPP).

Otte Sperling i sit Manuscript om Eleonora Levnet giver hende dette Bidne, at hun var af den Capacitet, at hun kunde paa engang sunge en Psalme, skrive en anden, og tillige give Agt paa alt hvad som forrettedes i Huset omkring hende, og paa adskillige Steder i dette selvsamme Manuscript roser hende høiligen for medelst hendes store Forstand, ypperlige Natu

DD 5

tu

(PPPPP) Vid. Nova Literaria Maris Balthici & Septentrion. ad Ann. 1698. pag. 81.

turens Gaver; Skarpsindighed, Lærdom, Fortærenhed i adskillige Sprog, forunderlige Behændighed og Nethed i at gjøre kunstige og ugemene Ting med sine Hænder (qqqqq).

Det Latinſke Manuscript om hendes Levetillegger hende ligeledes stor Forstand og de øvrige ovenmeldte høie Qualiteter. (rrrrr)

Hr. Etah-Raad Hsiern kalder hende en Dame af stor Ambition, Forstand, og Capacitet [die ohne das von grosser Ambition, Verstande, und Geschicklichkeit war.]

Biskop Pontoppidan kalder hende en Dame, som formedelst sine ypperlige Naturens Gaver havde et stort Fortrin (sssss) langt over Qvindes Kiønnets Vilkaar [*pereximiis animi dotibus supra sortem foeminei ingenii longe eminentissima.*] (ttttt)

Baron Solberg i hans Danmarks Riiges Historie erindrer hendes naturlige Forstand og Videnskaber i disse Ord: "Hun blev med stor Flid opdragen, saa at hun lærde foruden Fruentimer: Sager adskillige Sprog og Konster, nemlig Tydsk og Fransk, item Musikk."

(qqqqq) Otto Sperling. in Vit. Eleonor. MSt.

(rrrrr) Vit. Eleon. Lat MSt.

(sssss) Hsierns Dännemärckische Geschichte pag. 470.

(ttttt) Pontoppidani Marmora Danica Tom. 1. pag.

"lige, Regne-Konst, Ridsen og andet desli-
 "ge, hvorudi hun saavel ved hendes Flid som
 "naturlige Capacitet saaledes tiltog, at hun
 "distingverede sig blant alle hendes Sødskens-
 "de, og derfor af Kongen var mest elsked. (*)
 "Efterat hun var kommen i Ægteskab med
 "Corfis Ulfeld, fordrev hun siden Tiden med
 "adskillige Slags Exercitier, enten ridsede eller
 "spode sig i Musik paa Harpe, Fløitte &c.
 "diverterede sig ogsaa med at reise paa Jagt
 "og at lege Bold. Da hun var bleven 21
 "Aar gammel, begyndte hun at lære det Latin-
 "ske Sprog, hvorudi Doct. Otto Sperling
 "Den

(*) I hvilken Anseelse Eleonora Christina var i
 udi kongelig Kong Christian den Fierdes Tid, sees
 deraf, at førend hun blev gifted med Corfis Ulfeld,
 spjæfede hun dagligen med de andre Børn, og deres
 Hofmesterinde Karen Sehested, Hannibal Sehe-
 steds Søster, ved Kongens Taffel. De førte og
 lameligen tillige med Moderen Titel af Grevinder til
 Slesvig Holsteen, og vare tillige med hende indførte
 udi de offentlige Kirke-Bønner, strax efter de Kongeli-
 ge Prindsjer og Prindsesser, men saasnart Fridericus
 Tertius kom paa Tronen, var det ikke et lidet Torden-
 Slaa for denne høihierede Dame, at hun i Beayndel-
 sen af Dronning Sophia Amalia blev forbuden at
 høre lige ind paa Slots-Gaarden med sin Carosse,
 som tilforn var skeed. Holbergs Danm. Rig. Histo-
 rie Tom. III. pag. 573. 580. Dette haver jeg for-
 glemt tilforn at anføre, og derfor ikke haver kunnet
 anføre det paa et bequemmere Sted.

"den ældre var hendes Læremester. Hun lærde
 "da ogsaa Italiensk, hvorudi hendes Mand
 "hende underviisede, og lærde hun det eene
 "med det andet med en utrædelig Hastighed. Hun
 "fuldte med Ulfeld i hans fleste Gesandtskabe,
 "saasom til Holland Anno 1646, og strax
 "derpaa til Frankrig; (*) Men til Engelland
 "reisede hun alleene, og derefter til Holland
 "igien med hendes Herre 1649. hvilke saavel som
 "af paafølgende udenlandske Reiser, hun lærde
 "at kiende Verden, erhvervede Kundskab endog
 "i Stats-Sager, og formedelst hendes Fors
 "stand og Videnskab kom i Anseelse blant Frem
 "mede. Det Spanske Sprog begyndte hun
 "at lære, da hun opholdt sig i Straalsund,
 "og viisede hendes Mand imellemstunder, naar
 "han havde Leilighed, hende Grunden dertil,
 "saa at hun efterfølgende Aar saaledes fors
 "frem

(*) Det er bekiendt af visse Francke Historier, at
 Ulfelds Frue kom ofte til Dronningen i Franckrige,
 da hendes Mand var i Ambassade ved det Francke Hof,
 hvor han meget var anseet, og visse Madame Ulfeld
 der at gjøre sig saa familiere og forskaffe sig den samme
 Ære og Anseelse, som nogen af de indseide Francke
 Princesse. Dronningen førde hende omkring i sine
 Cabinetter, og viisde hende sin Stads, og da hun tog
 Afsked, forærede hende et Guld-Uhrer med Diamanter
 besat af stor Værdie. Niels Slanges Christiani IVs
 Historie in Folio Tom. II. pag. 1445.

fremmedes derudi, at hun udi det Aar 1654.
 oversatte paa Dansk en liden Spansk Bog,
 kalden Matthias de los Royos. Hendes
 Færdighed udi det Franske sees af hendes O-
 versættelse af en Part af den Roman kalden
 Cleopatre, og udi det Tyske af adskillige Tys-
 ske Bers, som hun haver giort, og lod hun
 see særdeles Prøver paa hendes Capacitet og
 Belsalenhed, da hun for Retten i Malmøe
 agerede Ulfelds Sag. Saavidt Baron
 Solbergs Ord". (uuuuu) Og noget
 derefter melder benevnte Hr. Baron Sol-
 berg; "at hendes adskillige Bers viise, at
 hun kunde passere blant de Tiders beste
 Danske Poeter". (vvvvv) I sin Helts-
 inders sammenlignede Historier og Bes-
 drifter giner Baron Solberg vor navnkun-
 dige og lærde Dame Fruen Eleonora Chris-
 tina dette smukke Bidnesbyrd i Betragt-
 ning af hendes høje Forstand og Lærdom.
 Der fandtes hos Eleonora Christina, som
 hos de fleste store og rare Genier, en Sam-
 ling af Dyrer og Løder. Hendes medfødde
 gode Qualiteter vare saa store og saa mange,
 at hun fandt ansees som et Naturens Mester-
 styk.

(uuuuu) Solbergs Danm. Rig. Historie Tom. III.
 pag. 572. 573.
 (vvvvv) Solbergs Danm. Rig. Historie Tom. III.
 pag. 591.

"stykke, saa at der ere saa Damer at finde,
 "udi Historien, der have været begavede med
 "store Forstand, Lærdom, Betalenhed,
 "Bestandighed og Taalmodighed, udi Mod-
 "gang; og noget derefter bliver Hr. Baron
 "Solberg ved i disse Ord: Man kand sige,
 "at hvis hun havde levet i mindre slibrige Ti-
 "der, og hvis hun havde bleven indlemmet udi
 "en anden Familie, havde man fundet vise
 "hende, som et Mynster saavel paa Dyd og
 "Fromhed, som paa Lærdom og Skarpsindig-
 "hed. Og i Sammenligningen udi denne
 "sin Heltinders Historie, gives hende dette
 "prægtige Bidnesbyrd, at hun af Naturen
 "var begaved med store Qualiteter, og havde
 "haft en Mandlig Optugtelse, saa at hun for-
 "stod de lærde Sprog, og havde gjort stor Frem-
 "gang udi adskillige Videnskabe. Videre be-
 "retter Baron Solberg om denne berømte Da-
 "me, at hendes Fængsel var for hende som en
 "Skærsild, saa at, hvis hun havde Feil, da
 "hun gik ind, saa kunde man fast ansee hende
 "som en Helgen, da hun gik ud; thi man
 "merkede fra den Tiid, hun kom paa fri Fod,
 "til hendes Døds-Dag, intet uden det, som
 "var helligt og opbyggeligt. Denne Berøm-
 "melse er givet hende af alle, sær af Frøken
 "Anna Ulfeld, som for kort Tiid siden levede,
 "og som havde Omgiengelse med Eleonora fra
 "hens

"hendes Befrielses Tiid, og endelig slutter Ba-
 "ronen sin Sammenligning med denne hende
 "tillagde Noos: Denne Dame haver været
 "en Tirat iblandt andre Fruentimer udi sin
 "Tiid, og naar man betragter hendes Capa-
 "citet, Færdighed, Skarpsindighed og Lær-
 "dom, saa fand man regne hende blant de sto-
 "re Heltinder, som Naturen haver produceret,
 "og ligesom Ulfeld udi Capacitet og Sindets
 "Gaver gav ingen Mands-Person i sin Tid
 "noget efter, saa cederede hans Gemal derudi
 "ingen Qvindes-Person. Dette tilstaar alle,
 "og haver det samme mest gravered hende, saa-
 "som ingen haver fundet fatte at hun haver
 "fundet ignorere de Machiner, som Ulfeld an-
 "rettede, og at en Mand kunde have holdet
 "noget hemmeligt for en saa qualificered Ge-
 "mahl." (xxxx)

Monsieur Oluf Bang i hans Samling
 af adskillige opbyggelige og nyttige Ma-
 terier scavel gamle som nye, beskriver hen-
 des høie Sindets Gaver, naturlige gode For-
 stand og Lærdom i disse Ord: "Hendes høie
 "og Fruentimmerets almindelige Nemme høyt
 "overstigende Sinds-Gaver sees fornemlig af
 "hendes Forsvar for sin Mand, da ham i
 "Mal-

(xxxx) Holbergs Heltinders sammenlignede Hi-
 storie 2 Deel pag. 34. 52. 53. 54.

"Malmø blev formeret en Process af Sver-
 "rig som mistænkte ham for at ville forraade
 "Malmø til de Danske, da hun med en us-
 "troelig Beltalenhed forsvarte sin Mand's Sag
 "for Retten i Malmø 2c. Hendes Capacitet
 "fiendes og af hendes Skrifter, da hun for-
 "uden de Bøger, som hun har oversat af ans-
 "dre Sprog paa Danske, i hendes Bestands
 "Dage, har og i hendes Fængsel, da det var
 "blevet formildet, sammenskrevet en Bog om
 "nogle berømlige Damer, deres Mandhaf-
 "tighed, Klogskab i Raad og Daad, særdes-
 "les Erudition, hvorudi de enten har lignet
 "Mandsfolk eller og overgaaet dem. Denne
 "Bogs Titel var Heltinders Bryd 2c.
 "At hun var ingenieus, vidner blandt andet
 "den Omstændighed som anføres af Sperling
 "den yngre, at da hun i hendes Fængsel hav-
 "de intet at bestille, og intet at forstaae Tiden
 "med, fattedes hende dog ikke Raad til at af-
 "værge Ledighed 2c. I hendes Fængsel forsøg-
 "te hun paa adskillige Maader meget ingenieus,
 "fiønt hemmelig at bekomme sin Frihed igien
 "2c. I hendes Fængsel virkede hun adskilligt
 "konstigt med hendes Hænder, 2c. De af hende
 "de componerede Vers, saavel i det Tyske
 "som Danske Sprog viiser, at hun kunde pass-
 "sere blant de Tidens beste Poeter, og endelig
 "slutter Monsieur Bang Fruen Eleonora
 "Chris

Christine merketige Levnet med disse Ord,
 som han af Baron Solberg haver laant:
 Denne illustre Dame var baade i Henseende
 til hendes Skarpsindighed og Lærdom, som
 og til de store Avantures, hun havde haft,
 et af de navnkundigste Fruentimmer i det Se-
 culo." (yyyyy)

Assessor Hofmann giver hende denne Æres
 Titel: Telle est l'Histoire de cette illustre
 Dame, qui a passé par tant d'épreuves.
 Elle avoit un génie pénétrant, des Mœurs
 douces, & beaucoup de Politesse pour ses In-
 férieurs. Elle possédoit plusieurs Sciences,
 & parloit diverses Langues dans toute leur
 pureté. Elle souffrit ses Malheurs avec une
 constance au-dessus de son Sexe; mais trop
 ambitieuse elle n'eut pas l'adresse d'éviter les
 écueils qui la menaçoient à la mort du Roi.
 Elle aimoit éperdûment son Mari, qui avoit,
 pour elle un sincère retour; mais toutes ses
 avantures nous confirment qu'il n'est point
 de bonheur constant en cette vie. On n'a
 jamais vu dans une Dame plus de fermeté,
 & de piété dans les malheurs & plus de Con-
 stance à défendre son Mari: Ce fut-là son
 grand Crime, si c'en est un. On ne put
 jamais d'assurer qu'elle eût eu quelque part
 dans

E e

(yyyyy) Bangs Samlinger 1 Deel pag. 147. sqq.

dans les affaires, que son Mari tramoit contre sa Patrie; On lui provuit souvent la Liberté, si elle vouloit dire ce qu'elle en favoit; mais loin de le faire, elle nia toujours d'en savoir rien, & le defendit toujours. Il paroît qu'elle avoit pris pour devise ces paroles du Poëte *Sophocle*, γύναιξιν ἢ στυγὴ φέγγετος κόσμον. *Le silence & l'ornement des Femmes*. On ne peut s'empêcher de donner des Elóges à sa fermeté, & on plut dire que si elle n'eût pas eu tant d'ambition, elle auroit fort approché de la perfection, aucun autre défaut ne pouvant lui être reproché. Elle laissa de son Mariage Onze enfans, dont les Parens préférèrent l'éducation à toutes les vues de fortune, qui auroient pu les détourner de cet objet.

Hvilket paa Dansk lyder omtrent saaledes:
 "Dette er denne berømte Dames Historie,
 "som haver igiennemgaaet saa mange Provelser,
 "ser, hun havde en igiennemtrengende Forstand,
 "yndige Sæder, udviste ogsaa i Omgang
 "en overmaade stor Høflighed imod dem der
 "vare af mindre Stand end hun, hun besad
 "mange Videnskaber, og talte adskillige
 "Sprog meget net og jirligt, hun taalte sin
 "Bandheld med en Bestandighed, som var
 "større, end den der i Almindelighed er hendes
 "Kion medgivet, men som hun var noget for
 "høj"

"høihiertet, var hun ei i Stand for at und-
 "gaae de Ulykker, som hun trueedes med ved
 "Kongens Død. Hun elskede sin Gemal overs-
 "maade, som bar for hende igien en ret oprig-
 "tig Kierlighed. Men hvad som haver tildra-
 "get sig med hende, bestyrker os derudi, at vi
 "see ingen Lykke at være bestandig i denne
 "Verden, man har aldrig seet en Dame, der
 "haver besiddet mere Fermite, og udvist stør-
 "re Gudsfrugt i sine Biderværdigheder, eller
 "meere Bestandighed i at forsvare sin Ægte-
 "sælle, hvilket var hendes store Feil, om det
 "ellers er nogen, man fand ingenlunde for-
 "sikre, at hun haver haft nogen Deel udi de
 "Ring, som hendes Herre smedde paa imod sit
 "Fæderneland, man har ofte lovet hende sin
 "Frihed, dersom hun vilde sige det, som hun
 "vidste derom, men langt fra at hun skulde giø-
 "re det, forsikrede hun tværtimod bestandig,
 "at hun ei vidste det ringeste deraf, blev og sted-
 "se derved, det loed, som hun havde taget til
 "sit Symbolum hine Ord hos Poeten Sopho-
 "cles: γύναιξιν ἢ στυγὴν Φέροι κόσμον, Laushed
 "er en Prydelse for en Qvinde, man fand
 "derfor ei undslaae sig for at give hende en bil-
 "lig Røos for hendes Bestandighed, man maae
 "tilstaae, at dersom hun ei havde været indta-
 "get af alt for stor Ærgierighed, saa havde
 "hun noget saa nær naaet til Fuldkommenhed,

"allerhelst da man ikke kunde forefaste hende
 "nogen anden Feil, hun efterlod sig i Børn/
 "som hun havde avlet i sit Ægteskab, hvis Op/
 "rugtelse Forældrene nødtes til at overlade til
 "Skiebne's Omsorg. I Begyndelsen af Ele/
 "onora Christina Levet melder Hr. Assessor
 "Hofmann, at hun var saa berømt formedelst
 "sin Forstand, ved sine usædvanlige Hænde/
 "ser, som og ved de Kiendetegn hvilke hun gav
 "paa sin Midkierhed for sin Mand. Og paa
 "adskillige andre Steder rooses hun høiligen
 "formedelst sin høie Forstand og store Natu/
 "rens Gaver, som Naturen rigelig havde ned/
 "lagt hos hende. (zzzzz)

Rosseau de la Valette rooser hende som en
 færdig og net Poëtinde i Danske, Tyske, og
 Latinske Vers. (xxxxx)

Sebastian Kortholt legger megen Roos
 paa hendes Poesie, og regner hende iblandt
 de ypperste Poëtinder, som levede paa den
 Tid. (ööööö)

Den berømte Nicol. Hieron. Gundling mel/
 der dette til Madame Ulfelds Berømmelse:
 Sie war eine kluge Dame, und hatte einen
 trefflichen Verstand. Sie hatte in ihrer
 Ges

(zzzzz) Hofmanns Portraits Historiques des Hom/
 mes illustres de Danmark Tom. V. pag. 95.

(xxxxx) l'Histoire d'Ulfeld Tom. II. pag. 51.

(ööööö) Sebast. Kortholt de Puellis Poëticis.

Gefangenschafft tressliche Verse auf einer
 Beutel gestickt &c. (aaaaaa) Disse ere de
 inden, og udenlandske Lærdes Bidnesbyrd om
 Madame Lilsfelds Capacitet og Lærdom, saa
 vidt de ere mig bekiendte, jeg vil nu i det sv-
 rige formode, at have leveret Læseren denne
 navnfundige Dames Levnet saa omstændelig og
 fuldstændig, som det ikke endnu haver seet En-
 set med saa mange curieuse og behagelige til deels
 for de fleste Læsere ubekiendte Particulariteter
 om hendes Person, der findes vel noget hist og
 og her hos nogle nyere Danske Skribentere ad-
 spredt i deres Skrifter, men her findes det i en
 ret Sammenhæng udført, til deels af trykte
 Bøger, til deels af curieuse og rare Manus-
 scripter, som jeg med Flid og Møie haver for-
 skaffet mig til at completere saa berømt en
 Dames merkværdige Levnet, til Estertidens
 Erindring.

(aaaaaa) Nicol. Hieron. Gundlings Discours, über
 den Staat von Europa Cap. VIII. pag. 177.

S. XIX.

Dorothe Engelbret, en Norff
Poëtinde, født i Bergen udi Norge
Aar 1635. (a) Hendes Fader var Magister
Engelbret Jørgensøn først Rector i Ber-
gens Skole, og derefter Provst ved Cathedral-
Kirken i Bergen. Hendes Moder var Anne
Wrangel. (b) Aar 1652, giftede hun sig
med sin Sal. Faders Eftermand i Embedet Ma-
gister Ambrosius Hardenbek, overst Præst
til Dom-Kirken i Bergen. (c) Formedelt
hendes gode Held og Lykke i at giøre ypperlige
Danske Aandelige Vers og Psalmer er hun i
blandt

(a) *Alb. Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 47.*

(b) *Albr. Thura l. c. denne Magister Engelbret
Jørgensøn var først Rector i Bergens Skole, og
blev siden Sogne-Præst til Dom-Kirken. Baren Bra-
hes Bibliotek pag. 167. 168.*

(c) *Resenii Bibliothecæ Index Tertius. Schachtius
in Schediasmate de doctis Danicæ Mulieribus in Novis
Literar. Maris Balthici & Septentr. Ao. 1700 pag. 215.
Baren Brahes Bibliotek pag. 160. Denne Magister
Ambrosius Hardenbek var født udi Bergen Aar
1621. Aar 1637. reiste han til Akademiet i Kjøbenhavn
og kom siden til Kjøbenhavns Akademie, blev 1645
Con-rector i Bergens Skole; og 1650 Medtiener til
Dom-Kirken sammesteds og Aaret 1659 blev Sogne-
Præst til Bergens Dom-Kirke, og 1671. Provst over
Norhor-Lehn, døde 1683. Baren Brahes Biblio-
tek l. n. c.*

blandt sine Landsmænd meget bekiendt og be-
 rømt, og hendes skionne Poesie hos de største
 Poeter i hendes Tid fundet et almindeligt Bis-
 fald. En smuk Prøve paa hendes aanderige
 Poesie haver hun givet sine Landsmænd ved
 disse efterfølgende Skrifter: 1) **Stælens**
Sang-Offer som indeholder adskillige aander-
 lige Sange; Dette Skrift er approberet af
 Biskoppen i Bergen, D. Nicol. Randulf,
 d. 26de Januarii 1677. som tilegner Skriftet
 denne velfortiente Røos i disse Ord: "Dette
 "Stælens Sang-Offer, digtet og sammens-
 "skrevet af den meget Hederlige og Gudfrygtige
 "Matrone, Dorothe Engelbrets Datter,
 "haver jeg med lige Lyst og Forundring igiens-
 "nemlæst, befindendes baade udi Sangene den
 "reene Lærdoms og christelige Troes rette Øvel-
 "se, saa og udi Componisten og Sangersten
 "den Hellig Aands kraftige Naade, og Wirk-
 "ning til Lærdom, Trost og Formaning ved et
 "støbeligt Qvindeligt Redskab. Saa derfo-
 "re, ligesom fordem de hellige Matroners De-
 "boræ, Elisabets og Mariæ Aandelige Lov-
 "Sange, ere agtede saa høyt, at de udi den
 "hellige Skrift ere indførte, saasom Guds
 "Aands egne Ord og Sange: Saa holder jeg
 "og dette vores Hederlige Matrones Aande-
 "lige Sang-Offer vel værd at komme til
 Tryk

"Trykfen, og annammes blandt andre vores
 "Gudelige Sange, til Gudfrugtigheds daglig
 "ge Dvelse: Hvorudi og efterkommes Apostels
 "lens Formaning Col. 3. 16. Lader Christi
 "Ord boe rigelig iblant Eder i ald Wiisdom;
 "Lærer og paaminder Eder selv med Psalmer
 "og Lov-Sange og Aandelige Viser, i det I
 "sunge yndeligen i Eders Hjertter for H^{er}
 "ren."

Bergen den 26 Jan.

A. 1677.

N. E. Wandulf.

Den Kiøbenhavnsske Theologus Hr. Pro-
 fessor og Doctør Christopher Schletter haver
 ligeledes givet Skriftet med en meget recom-
 menderende Approbation af dette Indhold:
 "Stælens Sang-Offet, som af den Guds-
 "givne Siæl Dorothea Engelbrets Dat-
 "ter, GUD til Prits og Ære, i dette Digtes
 "Verk er opofret, forbinder Tempelns
 "Sangere og Sangerster i begge Rion
 "til Sangerinden i hendes Rion. Efterdi hun
 "af Glæde i den Hellig Aand, med de Lærde i
 "Guds Sang, haver saaledes istemmet, at
 "hendes søde Sang med Zions Sange over-
 "eensstemme: Og her intet høres, uden Svar
 "paa det andet: Lov-Sangers igiennemskins
 "grende Gienlyd til GUD af Hjerttet; paa
 "Guds Naade-Røstes igiennemtrængende Lyd
 "til

"til Hiertet. Hvorfor Sangene en allene fors
 "tiente at opfattes iblant Templens Sange
 "med Jernstilen, men end og at være i deres
 "Munde, som een Guds Lof, hvilke velsignes
 "de af GUD med Naade, velsigne GUD med
 "Psalmer og Lov-Sange, paa det de omsider
 "af Naade, maae blive værdige at høre og
 "sunge den nye Sang for Stolen og Lammet
 "evindeligt."

Kiøbenhavn

Åar 1685.

C. J. Schletter.

S. S. Th. D. & P. P.

Naar det første Oplag af denne Bog er uds
 kommer, er mig ubekjendt, den ældste Editi
 on, som jeg veed af at sige, er den femte af
 Åaret 1685. 8. som haver denne Titel: Siæl
 lens Sang-Offer &c. eenfoldig ved Guds
 Naade sammensat aff den Der Er Dig Høye
 Himmel-GUD, som sin Siæles Brudgom
 all Ære og Tieneste skyldig, under de tre
 forblommede Ord Der Er Dig, ligger hendes
 rette Navn Dorothe Engelbrets Datter
 skjult, neden under dette Oplag staaer: nu
 femte gang oplagt, dog kun tredje gang
 med Authores Villie, som det nu mærkelig
 har forbedret, med Kongelig Privilegio til
 Trycken befordret aff Christian Geersøn,
 Prentet i Kiøbenhavn Åar 1685. Foran i
 et Exemplar af denne Bog Siælens Sang-
 Offer

Offet haver hun med sin egen lærde Haand skrevet et Brev til Monsieur *Didrichsön*, som var Secreterer hos Hans Høy, Grevelige Excellence Hr. Gyldenløve, som jeg vil give mig den Ære at meddeele Læseren udskrevet efter hendes egen Haand-Skrift:

Den ædle Monsieur *Didrichsön*
 Som sig for mig bemøied,
 Annamme denne Bog till Æn,
 Om hand er saa fornøied,
 Jeg byder frem Eenfoldelig,
 Aff ett oprigtig Hierte,
 Den Gave GUD har gived mig,
 Till Trøst mod Sorgenß Smerte.

Dorothe Engelbretß.

Exemplaret med dette hendes Autograph. eier Hr. Cancellie-Raad *Heldt*, som haver været af den Godhed, at lade mig det udskrive, for at faae Sted i denne min Danske lærde Qvinders Samling. Hendes Portrait findes i Bogen paa tvende adskillige Maader udstykket, det første større, som en Qvart, hvor hun sidder med en Bog i Haanden, det mindre, som gemeenligen findes i de nyere Opplage af denne Bog forestiller *Dorothea* siddende i sit Studere-Kammer ved et Bord, hvorpaa sees Bøger og andet Skriver-Tøj, saa

saasom Bles, Denne &c. iflæd en ærbar og
 tarvelig Klæde: Dragt. Dette hendes Por-
 trait meget smukt i Raaber udstukken haver
 den berømte Danske Poet Biskop Thomas
 Kingo, ziret med disse tvende nette Danske
 Epigrammata: Oven over læses disse Ord:

Jeg sidder flet for Verdens Flok,
 Som paa mig kaster Djet,
 Men pynted og staffered nok,
 Naar GUD kun er fornöyet.

Og neden under staaer dette at læse:

Hvo vil forundre sig, at Artighed og Ære;
 I dette Ansigt sig vil lade fyynlig være?
 At Sindighed dend seer af disse Djensteene?
 At Qvindens Skialdre-Pen fortæner Laur-
 bær-Greene?

Hun DOROTHEA er, det er, GUDS egen
 GAVE,
 Just paa et ENGLEBRÆT, hvad kand mand
 bedre have?

Th. Kingo.

Hvilke tvende Bers den brave Skolemand
 Jacob Ørsted, (d) Rector i Colding: Sko-
 le haver givet saaledes paa Latijn:

Hoc

(d) Thura Gynze. Dan. Liter. pag. 49. 50.

Hoc habitu sistor mundano immunda Thea-
tro,
Sed sum munda satis, dummodo munda
Deo.

* * *

Quid mirum, facies cur hæc radietur honore,
Dulciter & toto rideat ore Charis?
Dispositos sensus quid mirum prodat ocellis,
Laureolasque gerat Femina dulce canens?
DOROTHEA est; DONUM DIVINUM No-
men adumbrat,
In Tabula ANGELICA: quis meliora da-
bit?

Over samme hendes Portrait gjorde Povel
Brand fordum Med. D. og Stads-Physicus i
Bergen efterfølgende:

Hier siehstu DOROTHEÆ Bild,
Dern Ruhm die Norden-Welt erfüllt.
Die Fama ruft mit hellem Ton:
Sie ist der Frauen Zierd und Kron.

Hr. Joachim Raæe Comminister til
Raars-Kirken i Bergen haver gjort efterfølgende
Latinste Epigramma over hendes Portrait:
Exhibet in parva vultumqve habitumqve
tabella

Femina, sed magnis æquivaranda viris.
Qvæ

Quæ Sexum raro patriamque illustrat honore,
 Lesbidaque Arctoo provocat ore lyram.
 Qui faciem laudas, cur non & cetera confers?
 & credes, plures hic habitare Deas.
 Idalia hic formam Venus invenit, inclyta
 mores

Penelope genium Debora dia suum.

Hvad nu disse hendes aandelige Sange an-
 gaaer, Stædens Sang-Offer kaldede, saa
 haver hun opofret og tilegnet dette sit aanderi-
 ge Værk Jesu Christo, Guds og Martæ
 Son, den store Fredens Første og evi-
 ge Kønning. Hendes smukke Fortale til
 Læseren som er skrevet i bunden Stil er nok
 værd, at den her bliver indlemmet:

* * * *

Til Læseren.

Den fromme Gud hos een og hver
 Sit Naade-Pund nedsetter,
 I Størrelse som Folket er,
 Og Sagerne forretter.
 Men Pundet, lidet eller stort,
 Udfræver ogsaa noget,
 Hvor intet Regnskab bliver gjort,
 Er got at være Foged.
 Et lidet Pund hand til mig staak,
 Det ingen Siæle sviger,

Dog

Dog var det stort nok, Gud skee Tak,
 For mig og mine Liger.
 Mon jeg det uden hans Forslov
 I Jorden skulde grave?
 O! Nej, hvad gøres det behov
 At skiule denne Gave.
 Rundt ud jeg aabenbarlig vil
 Forkynde med min Tunge,
 Den Mesters Lof, mens jeg er til,
 Som lærde mig at siunge.
 En Fugl med Nebbed quidrer smukt,
 Og Skaberen tør love,
 Hvi skulde da min Mund staa lukt,
 Og ingen Lof-Sang vove?
 Hand kiender Hiertet, om jeg sit
 Paa Ordene kand støttre,
 Og fordum roog Lof-Sange tit
 Af andre Evæ Døttre:
 Maria, Judith, Debora,
 Og den sagtmødig Anna,
 De vandred Haabe-fuld herfra,
 Og vented Himmel-Manna.
 Derpaa jeg mit Sang-Offer bær
 Med Knæerne nedbøjen,
 Til min Immanuel i sær
 For alle Folkes Dien:
 Hand maa jo sagte nyde sit,
 Der selv har gjort det Beste,
 Det u-fuldkommen er kun mit,
 Og er saa hos de fleste.

Var mine Hænder bar og blot,
 Var hans dog ikke tomme:
 Hør: J, som ofte spør hvad got
 Af Nazareth fand fomine:
 Mon Jacobs Stierne just gaa op
 I Mand-Folks sterke Hierne,
 Forbi hin svage Qvinde-Trop?
 Nei, Nei, det fæller gierne.
 GUD blev selv af en Qvinde fød,
 Døbt og den Skare,
 Naar Hiernen legges lit i blod,
 Og Verdens Stads maa fare.
 Sand spiser Bierne saa snart,
 Som Labbe-stærke Bjerne,
 Smaa Spurre tager og sin Fart
 I blant fuld-voren Orne.
 Nu læser, tæfkes da med mig,
 Guds Gierning bør du hedre,
 Mens siunes Verket slet for dig,
 Saa gjør det selver bedre;
 Er ikke Riimene saa net,
 Som de vel burde være,
 Da lad dem være slet og ret,
 Naar GUD kun faaer sin Ære.
 Saa ynster jeg, at du med mig
 I Hannem dig maa glæde,
 Til vi med Fryd i Himmerig,
 Halleluja skal quæde.

Disse hendes aandelige Sange som ofte ere
blevne oplagte, ere idelig blevne zirede med man-
ge lærde og gudfrygtige Mands Roos og Erf-
ønskninger, som hende til Ære ere blevne op-
satte, saasom af Maria Sabricia Woldens-
berg, hvilket Vers paa sit rette sted bliver
anført, Hans Rosing, af den som Liden med
Christo, derunder ligger skilt Leonora Chris-
tina, hvilket Vers allerede paa sit Sted i
denne min Samling er indlemmet: Otto
Sperling (e) J. U. D. Helena Magaretha
Frisia, hvilket Vers er paa sit Sted at finde.
G. D.

(e) Jeg haver vel tilforn af Baron Zolberg givet
Læseren et Portrait over denne lærde Antiquarius og
store Polyhistor, dog fandt jeg ikke undlade, her at an-
føre den Roos, som Bernhard Raupach orat. de utili-
tate peregrinationis Danicæ pag. 13. giver ham i disse
Ord: Quod ad Græcas attinet literas, habent sane ad-
huc (Dani) quos hoc in parte suspiciant
Ottonem Sperlingium, multis admodum scriptis ex-
quiritam ubique harum diliciarum Cognitionem spi-
rantibus, immortalem dudum prœmeritum samam.
Denne berømte Mands Skrifter saavel trykte som u-
trykte ere recenserede af Meelfuhrerus in Accession. ad
Almeloovenii Bibliothecam promissam & latentem, og
af Collector. Nov. Literar. Maris Balthici & Septentr.
Ao 1698 Mense Augusti pag. 141. og i de Hannover-
ske maanedlige Tidender Ao. 1700. Mense Martii pag.
70 sq. Raupachii Orat. pag. 40. Conf. Joh. Mollers
Magog. ad Histor. Cimbric. P. I. c. 2. §. 2. pag. 12.

G. D. Johannes Fridericus Treublerus (*)
 D. Otto Schröder, Pastor til Nye-Kirken i
 Bergen, Andreas Brun, Sogne-Præst til
 Dom-Kirken i Bergen, Præpositus og Ca-
 nonicus. L. I. Q. som haver skilt sit Navn
 saaledes: som (nemlig Dorothea Engelbrets
 Datter) ved sit trøstefulde Sange-Offer efter
 hver Mand's Klendelse fortjener Lauream Iblant
 hver Mand's Klendelse fortjener Lauream Iblant
 kvinderne; Jens Hoffmand, fordum Pas-
 stor til Kors-Kirken i Bergen. Claus Niel-
 sen Blesing, Rector Scholæ i Bergen. E. E.
 S. (**) Conrector i Bergen, Christoffer
 Garman, Pastor til Os, Joachim Kaae Com-
 minister til Raars-Kirken i Bergen, H. Blat.
 Niels Berthelsen. G. M. K. som paa en for-
 blommed Maade haver exprimeret sit Navn ved
 Gudelige Magiæ Kundskab. Ananias Engel-
 brechtsøn. J. J. R. Versene ere efterfølgende:

Det ikke er hvers Pund at digte vakre Sange,
 Svortil er det Paafund, med tvungen Digt
 at gange

Sf

Her

(*) Denne Joh. Friderik Treubler født til
 Boinfort, var Doctor Medicinæ og Stads-Physicus
 i Bergen udi Norge: See videre om ham og hans
 Skrifter Molleri Hypomnem. ad Barthol. de scriptis
 Danor. pag. 269.

(**) Dette skal siges: Edvard Edvardsen. See
 om ham Karen Brahes Bibliotek pag. 167.

Her frem og være med, naar hvert Ord ikke
 Bel og paa rette sted, og Niim ad andet falder
 Derfor jo DORTHEs Digt des større Priis
 Som gandske faae til sligt fremviiste Aandens
 Bed Flid, Bestalenhed (som gammelt Ordspros
 Forhverves Digten ved en Aare saasom funder.
 Men baade Flid og Konst, Natur og beste
 Det er dog alt omsonst, hvis ej i med vil stemme
 GUDS gode Aand, fra hvem det kommer, som
 Hjertet, og Sielen hiem til GUD fra Verden
 Bisp ARBO fordum var Dansk Digter uden
 Blant os hans Minde staar, forgaar og ej saa
 Hvad er hans Tunge fød i Davids Psalters
 Sange?
 Som rørt af Alters Blod hans Læber med Lov
 prange.
 Hver sig jo undre maa, de Mosis forte Tale
 Om Skabelsen seer staa i Arbos Bog at prale,
 Med

Med sli^g Bidtlostighed i støkkeviis forklaret,
Saa mand maa lystes ved den Dn**h**hed aaben-
baret.

Næst ARBO, DOROTHE er HARDEN-
BECHS at sætte

3 Digte-Konst: thi see! hvor aanderige, nætte
Og søde hver og een er hendes Digt og Sange
Saa stille, at jeg meen, hoo dem igiennem gange
Fra først til sidste vil, skal i dem alle finde.
Andagt og Liv. Dertil har GUD dog brugt een
Qvinde.

Bort derfor med sli^g Snak: hvad skulle Qvinde
vide

GUD ræt at offre Tak, og staae hos Mænd jevn-
side?

Den Frue har jeg kiendt, og otte aar omganger
BIRGITTA TOT er meent) som ved sin Dyd
erlanger,

At hun ej torde ved den lærdist Mand at vige,
Men prydet saa sit sted, at hun ej havde Lige,
Jeg hver forsikke tør, der paa Forstand fand
have,

At DOROTHEA bør med Naadens rige Gave
Blant lærde Mænd at staa, for Tanker hun
højt spendte,

For Psalmer hun fandt paa, for Bogen hun
lod prente.

Mens Digte-Konst er til, og Lyst og Digt fors-
nemmes,

Mens Lærdom vinder Spil, skal hendes Navn
 ei glemmes,
 Som digtet har saa vel Sang, Offers smukke
 Psalmer,
 Der løfted Hu og Siæl til Himlens Ære, Pal-
 mer!

Poëtriæ optimæ cognatæ suæ,
 applaud.

Hans Rosing.

AD
 DOROTHEAM
 HARDENBECKS

Hendecasyllabi.

HARDENBECHIA, tu facis redire
 Scaldas Norrigæ tuæ priores,
 Longo jam veluti situ sepultas.
 Baderum cecinit vel illa Norum
 Gens, & carmina detulit de astris
 Tu reddis meliore verba plectro,
 Christo sacra facis, Deo Deorum,
 Strigosasque jubes valere gerras,
 Et veras patriæ redire Runas.
 Hiarnum Dania videt at Poetam
 Et doctum meruisse regna Scaldum.
 Te Normania non, ô Scaldra major!
 Reginam faciet sibi minorem.

Ottho Sperling, J. U. D.
 SAA

Saa har da Dorothe, den Zions Sanger:inde
Opbygget meer og meer den Ære:Stottes
minde,

Som bør til Hendis Navns Berømmelse be-
staa

Naar hendes Digte-Kunst skal eengang ende
faa.

Hun har sin Digte-Pen ei meget ladet hvile,

Men stedse har holt ved til Herrens Lof at stille,

Og der ved ladet see at Dydens Art er saa,

At den fra Grad til Grad vil ideligen gaa.

Det kunde været nok, at hun ved sine Sange

Forkjærvet havde sig Berømmelse af mange,

Og at slig Andagts Tid alt havde gjort be-

fient

At Hendis Idrets Lys ved hellig Tid var

tent.

Men see, det ikke blef ved denne Deel alleene,

Hun ogsaa vilde, med Marie Magdalene,

Bed Pænitenkes Graad, for Frelsermans

dens Foed,

Udviise det, hvordan een Synder ret gior

Boed.

Der paa hun højere sit Hiertes Tanker svinger,

Op til een Himmel-flugt ved Davids Due-
Binger, *

Og skuer Verden an, med al dens Lyst og
 Run som et skumpelskud, det hun alt har
 Bed saadan hellig drist hun Verden Afsted
 Og op til Himmelen attraar med saadan Jær,
 At hendis Sind og Aand ved een andægtig
 Er som Eliæ Bogn. O! Himmel-Sinded Art!
 Sligt i vor Christendom er et højdigt Stykke,
 Vi Ræledegger jo ej let os lader rykke
 Fra Moders Skød og Faun, og Eva holder
 Paa sine fiere Børn. O Synde-fulde Art!
 O Verden! Locke-Fugl! Du sleedfeste Sirene!
 Skrømfulde Crocodil! Bedragligste Spene!
 Vor sinds fortryldere, grum som et Tjger
 Som Slangen fuld af Sviig! vild som den
 Snart glubendis som Ulv! Snart brølendis som
 Og allermest opfyldt med det som Fand bedrovet!
 Hvor sterck af List og Magt est ikke, mod
 Og hvor svagt, imod dig, er ej vort Sind og
 Hvor

Hvor smigerfuld est du! Du Lysters drage-
 Duce!

Hvad er det let for dig vor Sandens Lys at
 fluce!

Forfalskte gyldne Glands! besminckte Deilig-
 hed;

Formeente glædes glimt; Inbildte Herlighed:
 Hvor vel har den det fat! Der det ret kand bes-
 tenke,

At du est ligesom een sammenføjed Lence
 Af mange falske Ting, som er vor Siæl til Last.
 Og hvert et Jordisk Sind til Jorden lencker
 fast.

O vel! og atter vel den! sig ej lader trycke
 Saahøit om Verdens Ting, hand jo sig løs vil
 trycke

Fra dette Jordiske, før Tiden stunder til
 At hand borttrycks Kal omskiont hand icke vil.
 Det har den Bergenske berømte Digter: Jnde
 Sig forestillet grant, og vilde ret besinde,
 Da hun til Verden skref et Christeligt Balet;
 Det var saa meget sagt: Jeg har, o Verden,
 seet

At alt dit Væsen er ret som en Drøm og skygge,
 En løs og svigtig Grund hvorpaa ej er at bygge,
 Et, førend mand det troer, udrunden Time-
 glas,

Og i vort Livs Sejlads et slet fortryckt Com-
 pas.

Thi skalt du, med alt dit, fra mig din Afseend
 have,

Saaledes Dorothe, som Navn har af Guds
 Gave

Vil, at hvad Himlens er, og Himlens blive
 skal.

Saaledes hun og midt i Verdens Jammer
 dal

Gjør sig et Paradiis, og i sin GUD sig glæder,
 Paa forrigs Dgler gaar, paa Lovers Halle
 træder,

Dg af al Verden gjør kun idel Spee og
 Spot,

Ja trodse Kand imod den Helveds Behemoth.
 I, som har hende priist med skiel som Digter

Unseer nu Hende for een Christendoms Helt
 inde,

Dg hvo som samle vil Berømte Dvinders
 Sal,

Hand Dorothees Navn blant dem ei glemme
 skal.

Den Højbeagavede Digter. Inde, da alle Hendis forhen
 ved Trycken udgaaene Laandelige Riim: Skrifter atter
 paa ny igien til trycken bleve befordrede, er dette til
 Vere opsat af

G. D.

MA-

MATRONÆ Nobili,
Costæ Castissimæ,

VIRI Admodum. Rever. Clarissimi ac Doctissimi
Domini M. AMBROSII
HARDENBECCII &c. &c.
PATRONI SUMMI,
AMICI OPTIMI.

*Hos fructus, hac Dona Dei fert Norica
tellus,*

Dona Dei dantur, qui scit amare Deum.

Huc properate Viri, Matrona pergite, sacrum

Exemplum Vobis sumite, tanta sequi.

Omnes ingenium meritò miramur & artem,

Attamen è celo spiritus ille venit.

Gratulor ingenio excelso, Deus augeat annos!

Tempore sic parvo plurima scripta dabis.

Johannes Fridericus Treublerus, D.

Range søger Tidsfordrif i verdslig Prag og
Belde,

En brøden Rørstilck uden Liffet er sig til at helde.

Andre bringer Tiden frem udi Bellystens Beye,

Angest stor og Plage Item vil blive dem til Ene.

Den Lycksalig er forvist, som største Glæde søger

I Gud Herren uden Liff sin Himmel-skat for

øger.

Rundne ere vi af GUD, i dette her Elende;
 Til Guds Ære oc hans Bud vi os skal stedse

Hand har os sit pund betroed, det maa vi vel an-
 vende,

Elffe ham af Hierte-Rod, det fører een god Ende.
 Hans Lof herlig i vor Mund, med aandelige vifer
 Bære skal i allen stund, at vi saa hannem priiser:
 Thi hand handler med os vel udaf sin store Naas

Frelfer baade Lif og Siæl fra nød og alffens
 vaade.

Vi for andre tale bør om Guds Lof med stor
 glæde

De og vel efter Behør fand om Guds Naade
 græde.

David med sin liflig Sang og Psalmer aandes
 rige,

Giver herlig og sød Klang for GUD og os tillige,
 NoGLE Qvinder har opsat som vi i Skriften
 finder

Glædeligt Magnificat det om Guds Lof os mins
 der

Herren driver end sit spil blant skrobelige Qvinder
 der.

Anden blæser hvor den vil, vi os der om erins
 drer,

Naar vi anseer denne Bog befattet af en Qvinde
 Anden hende der til Flog har gjort vi det befinde:
 D

O Ehoer: Sange trøstelig med søde Melodier!
 Fryder Sjælen kraftelig og HErrens Lof en tier,
 Mange Christne til stor Gavn hun artelig hæ
 digtet
 Sælf hun faar it ævigt Navn, til HErrens Priis
 er sigtet.

Otto Schröder,

Pastor til Ny Kircken i Bergen.

Skal Dorothea, jeg med Himmel:roes ophøje,
 Din Høje Himmel:Geist, for hvilken sig
 maa bøje,
 End rare Hoveder? Det ej fornøden er,
 Paa hver Blad i dit Chor, din Roes vi prentet
 seer.
 Den duelige Viin ej nogen Krands behøver
 Thi med sin egen Smag den andris Roes tangt
 Døver
 Lad Skilderen ikkun paa Solen sætte Guld
 Mod Solen Guldet er; som imod Guldet
 Muld.
 Dog bør min skyldighed og din Dyd mig paa:
 minde
 At jeg med Tre:Kiim mig lader nu indfinde:
 Jeg om din Qvinde: Digt med rette sigte fand,
 I Norge siunget har ej bedre nogen Mand,
 Ei stille Græcker: Land med dine ni Gudinder
 Som ikkun Fabel er; i Norge en vi finder
 Med

Med bedre Føje, som kand bære dette Navn
 Thi icke de, men hun har giort Guds Kircke
 gavn.

Hun Himmel-given er og himliff udi Sange,
 I Liv og Levnet hun henretter sine Gange
 Til Himmelen, did har hun sat sit Dje-Meed
 Af sidste Digt jeg saae af Verden hende leed.
 Hun agter Himmelen med Siæle at formeere,
 Naar Hun Sang-Offeret formeered vil frem
 bære

I trykken til Balet, før hun i Himlens Sal
 Sin Jesu offer Sang blant de udvaldis Sal
 Erbsdigst opsat

Af
 Andrea Brun,
 Sogne-Præst til Doms-Kirken i Bergen
 Præposit. og Canonic.

En pligtstyldig Tienere

Fremsender denne liden Ære-Digt

Til den

Hæderlige, Dydefulde og Højbenaaede

MATRONE

Dorothea Engelbrets Datter,

Som ved sit Erøste-fulde Sang-Offer

Frembaared paa Guds Alter

Efter hver Mand's Kiendelse fortienet

Lauream blant Qvinderne.

I.

Dorothe Engelbrets Datter

ANAGRAMMA:

Ah! ~~D~~er, det er os langt borte!

Ἐξήγησις.

Hvor skal vi finde det, som vi saa nøye søger?
 Ah det langt borte er, som Længsel os forøger:
 Guds Riges Herlighed see vi som i et Spejl
 Hvor verck er stycke-viis, vort anslag tit slaar
 fejl.

Saa vit som Jorden er fra Herrens høje Himle,
 (I denne Jammerdal hvor vi gaa som i svimle)
 Saa vore Tanker er og Domme fra vor
 GUDS,

Hvad er vi uden støf, i hvor vi gaa saa studs?
 Ah det langt borte er! som nærmest burde være,
 Thi Synden skiller os langt fra vor GUD og
 Herre,

Men fiend Guds Gave stor, at Skillerum-
 met er

Bed Jesum taget bort, saa vi er komne nær:
 Sand offret sig for Gud: Hvad Offer fandst du
 give

Igien? det hand begiær: Og selver mon opskrive
 I Psalmen? offre Tak; thi det er bedre Lugt
 For GUD end horned Sø som bles til Offer
 brugt.

Tak.

Tak: Offers søde Røg langt over Skyen driver /
 Langt over Himlene Sang: Offers liud sig giver
 Hvad Sjælen siunger her, det Echo giver der
 Og holder ikke op før Hielpen kommer nær.
 Som før langt borte var, haf Tak ô Dorothea,
 Som ej dit eget huus, som Rachel og som Lea
 Ophygde Jacobs: Men for andre sørger og
 Og drager os til Gud ved denne Psalme: Bog.
 Og GUD igien til os. Sid vi saa maatte siunge,
 Som du her stemmed har vor dødelige tunge,
 At hun Sang: Offer maa saa offre sødelig
 For Lof, din Bog, dit Navn maa vord' udsø-
 delig.

2.

Hvad fand jeg nu meere sige?
 Naar de andre alt har sagt,
 Om dig, Qvinde uden lige,
 Og din Lof til Skyen bragt.
 Mogle gjør dig til Gudinde
 Setter som blant Stierne op
 Andre til en Mesterinde
 Paa Parnassi grønne Top
 Somme siger: Her er meere
 End tilkommer Qvinde: Rion
 Hvad vil disse Folk sifsere?
 Ingen Daatter er en Son:
 Meener I, Naturen ikke
 Inden for de bløde Bryst

Skul

Skulde vide sig at sticke,
 GUD og Mennifken til Erft,
 Med Forftand i mangen Qvinde
 Saa Professor, Bisp og Præft
 Maa sig snart som lade binde
 Og her tie med Protest?
 Jeg O DOROTHEA, lader,
 Eder blive det J er,
 Og formener det gerader
 Eders Ere ej fornær,
 Men skal heller mange Straaler
 Sette til saa klar en Sool,
 Naar J ikkun dette taaler,
 At jeg sætter Eders Stool
 Blandt de Qvinder, som har været
 Regnet blant de lærde Mænd,
 Og for deris Wiisdom æret,
 Og paa Jorden Himmel-scænd:
 Som Minervæ Jovis Dotter
 Ikke mindr' end deris Mænd
 Ere i Guds Tempel Støtter,
 Og i Helligdommen fiænd:
 Dem bad Paulus aldrig tie,
 Men med Lof og Psalme-Sang,
 Walter, Harper, Lut og Gie
 Lade høre deris Klang.
 Derfor hilser hand saa fiærlig
 Sine Qvinder udi Rom,

Og

Og den Syster Phæbe særlig
 Med hans Brev til denne Kom:
 Hendis Tid var ej at Spinde,
 Ej at Kniple, Koge, Sy,
 Men Guds Huuses Tienerinde,
 Maa vi icke sligt udtø
 Om dig, Qvinders dejlig Krone,
 Dorothe af Engle-art,
 Sat paa Dnyders golden Throne
 Som en Prophetinde snart;
 Mand i Hierte, Hoved, Hiærne,
 Dog det søde Qvinde-Kien:
 O! du klare Norden-Stierne,
 Guds Afkom, og Lyft i Løn,
 Jeg snart hen i Amage falder
 For at høre hendis Røst,
 Som saa Guld fra Himlen falder
 Sig, og Dig, og Mig til Trost:
 Det maa kaldes Engle-Fingre,
 Som har skrevet Denne Bog
 Det maa vist for Thronen skingre,
 Naar hun Instrumentet tog
 Og i-stemmede med David
 Hierte-sødt med Haand og Mund;
 Ah! at det ei saa var lavid
 At jeg hafde samme Stund
 Vært saa nær og hørt paa dette,
 Vist jeg hafde daanet hen,

Og som Peder slet forgiette
 (Der hand fald i Svimmelsen,
 Alting for den Røst hand hørte,
 Og den Hærlighed hand saae
 Det ham saadan Enst paaførte
 Aldrig meere ned at gaae:
 Himmel-søde Digterinde,
 Saa betager du mig her,
 At jeg drages ej til Minde
 Om jeg hos mig selv er;
 Eller der som saadant høres;
 Dog det er forlangt af Lee,
 Lyden dog med Binden føres,
 At mig siunes hende see
 Som saa siunger, som saa digter,
 Som saa bøyer Himmelen;
 At hand kun did eene sigter,
 (Som Magnet mod Norden hen)
 Hvor den GUDS Bevegerinde
 Lader høre sin Musik,
 Og lar ned til Siælen vinde
 Idel Trøst og Engle-Drick.
 Blif saa ved O Engle-Dotter,
 Søster til de Lærde Mænd,
 Agt ej om dia Berden spotter
 Mangen Gladre laster den
 Som hun ej fand gjøre efter,
 Det en anden gjorde før:

Hunden' ikke Manden hester
 Om hand end mod hannem gjør.
 Jeg dig ønsker Lief og Lykke
 Som mig selv, trofaste Ven,
 Denne Bog i Herte trykke
 Længsel efter Himmelen!

GUD gav til Levi Deel; til Juda Herredømme,
 Hand Gaver giver ud alt som en hver Land
 somme.

En DOROTHEA fand vel tale af Guds
 Aand,

Som GUD har givet til, ved priselig Forstand,
 Af GUD betenkt er Mand, dog glemnis ej en
 Kvinde,

Thi Anna i Guds Huus bliver en Prophet-Inde,
 Priscilla, Phebes ec, de Paulo recker Haand, (*)
 De til Guds ære gjør ham merkelig Bistand,
 GUD giver DOROTHE (som er Guds naadig
 Gave)

At hun saa aande-riig Guds Frygt mon i sig have.
 Hun dicte Gudelig saa Psalmer ved Guds
 Aand

I Himmelen at hun bær Palmer i sin Haand.

Dette til Ester-Mæle
 Forønsker med Guds Naadis Gaver

Jens Hoffmand.
 Fordum Pastor til Kors-Kirken i Bergen.
 Som

(*) Rom. 16. v. 1.

Som Børn fra Hiertet komne er,
 Saa de til Hiertet ganger:
 Det samme maa vi sige her
 Om disse dejlig Sanger.
 Her er ej svadzig Pladder-Konst
 Bær Læbe-Klang og Tale,
 Thi saadant er for GUD omsonst,
 Med Hierne-Digt at prale,
 Men alt hvad dette Offers Sang
 Fremfører, det opspendis
 Af inderst Hierte-rørend Klang
 Og til GUDS Ære vendis;
 Af Aand og inderst Hierte-Krig
 Er avlet saadant Tancke,
 Guds Kraft har givet Andagt slig,
 Ved Aandens Straaler blancke,
 Derfor er en underligt,
 At disse Offers Sange
 Til inderst Hierte trænger digt,
 Opvecker Sucke mange:
 Saa Hiertet Diamante-hart
 Graad-Blødis, øjen flyder,
 Og Andagt blussend løffris snart,
 Og Himlen giennem bryder.
 Thi hvad af Hiertet kommer frem,
 Det og sit Maal erlanger,
 Det trænger ind til Hierte-hjem:
 Saa gaar og disse Sanger.

Hvor rigelig boer Christi Kraft
 I den som sig berømmer
 Af Skrøblighed, ret som fortast,
 Og sig for GUD selv dømmer.
 See Christi Kraft og Naade, Berk,
 Udi en skrøblig Qvinde.
 I Andagt, Tro, er Helte-Sterck,
 I Skrift og dybe sinde.
 Nu see, O Dyde-rig Matron,
 Hvad? skal jeg dig berømme?
 Bort, bort med Hykkel-Faschion
 Det kand ej Berket Tomme,
 Som self har Noes, foruden Noes,
 Som andre kand tilbære,
 Thi Dyd og Guds Frygt boer derhos,
 Foragter fremmet Ære.

Claus Nielsen Bletting.
 Rector Scholæ i Bergen.

Gja, saa klinger vel for GUD i Himlens Throner,
 Naar mand i Himmel-Aand for ham ej mon-
 ne skone
 Guds Himmel-Gaver skien; men dennem sen-
 der hen
 Af dybest Hierte-roed til Giveren igien;
 Blant andre Gaver stor, hvormed GUD os ber-
 pryder
 En Himmel Stemme er, thi den GUD selver
 fryder,
 Naar

Naar der ved føris frem i lystig Sange-Choer
 Af Hjertet Melodi, hvor i GUD selver boer.
 Det er en Gierning vist, som til Guds Himmel
 hører,

Hvor Englerne med Røst velklingend Sang
 fremfører

I Ober:Engle Chor for Stoolen idelig,
 Og Herrens Gaver der berømmer blidelig.
 Hvad skulle da ej vi, som mand Guds Børn mon
 kalde

Og Gud selv i os har; en Gave over alle?
 Hvad? skulle da ej vi med Himmel-stemme
 stoer

Guds Gaver prise her i frydig Sange-
 Chor?

Vil vi en Sinde der, hvor idel Lyst og Sam-
 men

Med liflig Fryde-Sang sig haver sanctet sam-
 men,

Erkinne for Guds Stool blant Skaren meget
 stoer,

Begynde maa vi her med Himmel-Sange
 Choer

Sligt har befindet vel, en Gave GUD har givet,
 Der kommen er forvist af Himlen her i Livet;

For Ven GUD givet har sin Gaver uden
 Tal

Ej Legem, Siæl og Aand, bekient for hver
 og all!

Men sær af Himmelen Guld hende givet haver
 En Himmel-Engle Røst, og den for hende laver,
 At hun i Verden her Guds Gaver prise maa,
 Med Himmel-Sange-Chor, og hannem berse
 hos naa.

Far fort, Dyndig Siæl, O Sangers Elskerinde,
 Lof Gud med Sange-Chor, indtil I ham skal finde
 I Engle-Choer, og der med liflig Himmels
 Røst

Hans Gaver love skal. Ach! hvad er det stoor
 trost.

Som en ringe Taknemmeligheds Kiende, Tegn
 fremstikket af

E. E. S. Conrect. i Bergen.

Det kraftigste Bevehr, hvorved alt Dru borte
 drives,

Det beste Middel og, hvorved alt Gød os gives,
 Er Anger-givnes Suk, og Hierte-flemtes
 Sang:

Thi den for Christi Skyld forhverver Himmels
 gang.

Og hvo den-have Kænd, hand har den Him-
 mel-gave,

Som for ald Verdens Guld ej nogen Mand
 Kænd have.

Mens den Gud-værdig Ekæt, som ikke hvet
 Kænd naa

Har Dorothea her berømlig fundet paa
 Hun

Hun svarer til sit Navn, og det i Gierning viser,
 At hun selv Himmel-Gaven er, som Herren
 priser
 Med Aanderiig Lof, Sang til sit og andres
 gavn
 Ved hvilke de som hun maa nyde Trygheds
 Havn.

Christoffer Garman,
 Pastor til Dø.

Det er snart tyve Aar, fra den Tid disse Sange
 Blev anden gang oplagt, da hørte mand
 vel mange,
 Om dette Digte-Berk (da det gik ud paa
 Prent
 i Kiøbenhavn, hvor jeg var samme tid
 Student)
 At give hver Censur, eendeel det at tilskrive
 Ej Dorotheæ selv; men Manden som i Tide
 Paa den Tid var: dog de ej længe blev derved,
 Men andre Tanker fik, og fandt hos dem ej
 Sted.
 Der jeg lod dem forstaa: Jeg vidste selv langt
 andet,
 Den Tale var ikkun med Avind fuld beblandet,
 Det vidne kunde best jeg, som først hendes
 Bog
 Reenskreb til trykken, da jeg var en Skole-
 Pøg.

Hvorfor i mine Vers, jeg den Tid lidet rørdte
 Om saadant Skumleri, de u-betænksum fordele,
 Og giennemheglet digt det skumle, laster Paf,
 Som torde vove sig at føre frem sig Snaf.
 De seer det sidste nu at svare til det forge,
 Saa alle brave Folk i Dannemark og Norge
 Oprigtig sige fand, og vidne, det er sandt,
 Hun intet fremed Tøj har klined der iblandt.
 Jeg kunde hendes Roes vel op til Himlen føre,
 Dermed er hun ej tiert, saa vil jeg det ej gjøre;
 Men takker skyldigst kun for hvert et ord,
 Bogstaf,
 Hun i den sidste Sang, os til Balet hens
 gaf
 Hun har for mange Aar casset Berdens vær
 sen,
 Og søger kun sin Løst i digten, skriven, læsen,
 All anden Jordisk Tøj hun alt har takket af,
 Og længes ikkun nu at komme til sin Graf.
 For sit berrode Pund hun her saa vel paa rente
 Udsatte, har hun der i Himmelen at vente
 At hun blant Stierner i Guds Haand skal
 ævig staa,
 For Taare-Offer og for Sang, hun lood
 udgaa.

Af Hendes Tienst-Beredvilligste
 Joachim Kaae,
 Comminist. til Raars Kirken i Bergen.
 Da

Da den

Der Elsker Døden

Componerede sin Baleet-Sang.

GUD offred du een Sang,
Som var din første Brode,

Dg da een anden gang
Du vilde for ham møde,

Med Suf og Poenitens
Dg Taarer du komst frem;

Dg for hans Eminens
Ydmygest offred dem,

Nu har dit Rejse-Pas
Du Sufkende begieret,

Skiont at dit Time Glas
Sit Sand ej har fortæred,

Dg ikke løben af,
Saa er du dog bereed

At vandre til din Graf,
Dg slet af Verden feed.

Saa deer man rettelig,
Naar Verden saa forlades,

At vi ej af dens Svig
Bed Enden skal beskades,

Dg fand med Svanen saa
Guld offre een ny Sang,

Naar vi skal salig gaa
Al Verdens visse gang.

Saa har ved Igode Bers, du opfyldt vores
 Norden
 Og siunged HERRENS Lof, andægtig her paa
 Jorden
 Og Byen sat i Priis, for saadan Poesie,
 Gid den var saa berømt, og for god Politie.
 H. Blat.

Er Danmarks Lærde Tot for Seneca højt
 skrevet,
 Er og til Padua en Qvinde Doctor blevet,
 I Grønningen Schurman og Reimers udi
 Gent
 For Lærdom bleven højt af alle vel bekient:
 Hvad skal mand da om dig, Guds Sangerste,
 vel sige?
 Mon Norske Lande for vel haver haft din Lige?
 O nej, naar deris Berf og Roes mand ret
 beseer,
 Da, ô Poeters Hiir, dig hver en Palme bær.
 Af hendes Tienstberedvilligste
 Niels Berthelsen.

See her en rar Complex i denne rare Qvinde
 Og Hæderlig MATRON, vor Skialdres
 Mesterinde,
 Det slaar mig aldrig Fejl, det viiser hendis
 Berf
 I denne skionne Bog, det Tegn er noksom sterk.
 Kom,

Rom, Kommer, hvo der vil, og værer voris
Gieste,

Her findes Tractament for hver en Siæl til
beste:

En hver, som har til GUD en heed forelsked
Siæl,

Den skal Ambrosia, og Nectar ledske vel,
(Den himliff Tractament) hun fand og ikke
andet

Ehi hun af Himliff Mad, og Liffens Strøms
mer blandet:

En hver Ingrediens er værd ti Centner Guld,
Æd, drik, o Siæl heraf, og bliv af HERREN
fuld:

Net er det i sig self, og ingen negre dette,
Mand Autors Navn skal hos de ni Gudinder
sette;

Ja hvad Apelles fand til hendis Eighed naae,
Hos det (til hendis roos) skal dette skrevet
staa.

Carmen Fæmin. Terminationibus.

Apellis Ven har været fri,
Og gjort alt hvis den kunde,

Eil dette Physiognomi
At treffe nogenlunde.

Men jeg troer, her er meer bevendt
End blot og bar en Qvinde.

Mon der er ej af Himlen sendt
Minerva den Gud:Inde?

Mi-

Minerva den Gud:Inde, som
 Af Jovis Hoved:Pande
 Er fød? Jeg intet vift her om
 Tor sætte som for-sande.
 Men est du blot et Qvinde:Kion,
 En Laurbær:Krank vi binde,
 Og krone Dig (dit Verf til Løn)
 Den første Poët-Inde.

Til Skyldig Vere opfat ved en Liebhabere udaf den
 Gudelige Magiæ Kundskab.

En frydefulde Tid, en højlyksalig Stund
 Er det for alle dem, som rettelig sin Mund
 Til Herrens Lof og Priis med Glæde fand
 fremføre
 Det de i Hiertet troer, saa mand med Lyft maa
 høre
 Guds Aand der inden er, som driver dennem
 saa,
 At simpel Folk og Kænd paa Gud sig vel for-
 staa.
 Hvo tør ophøje sig, omffient de fanget haver
 Udaf al Naadsens Guld Biisdommens store
 Gaver
 Alt det som regnes Kænd hos os for noget got,
 Udaf den gode Gll D har de alt sammen faat.
 Hvo vil forundre sig, at mand da her Kænd finde,
 Guds Aand at være hos en skrøbelige Qvinde,
 Slig

Slig Aand ej orkeløs vil være hvor hand er,
 Men tender Hjertet først til gudelig Begier:
 De sætter da sin GUD saa stadig sig for Dje,
 At de sig aldrig vil til nogen Ondskab bøje,
 Der efter meer og meer hand driver dennem
 saa,

At de maa daglig Dags fort i det Gode gaa:
 Hoo som kun prøve vil, hvad Guds Aand kand
 udrette.

Hvor hand i Sorgen vil de tunge Hjertes lette,
 Hvor hand kand lære dem, som var enfol-
 dig før,

At de ved Guds bistance, med synd det gode
 gjør;

Maa holde sig til GUD, saa Verden slet af sinde,
 Hvad gielder, de og skal da noget got paa sinde.
 Den gode hellig Aand jo deeles naadigst ud
 Til Mænd og Qvinder med, udaf den from-
 me GUD.

Mand seer det ogsaa her udi en Norsk-fød Qvinde,
 Der lader finde sig en Himlisk Poetinde:
 Exempler findes nok, hvor med bevises kand,
 Guds Aand har været før hos Qvinder og
 hos Mand:

GUD gir ej nogle den, og negter den for somme,
 Men hver og alle kand den rigelig bekomme;
 Sig self til Naade-Løn frembyder vores Gud
 For hver som HERRENS Ord med Ære bres
 der ud.

Hvo vil nu sige nei, og hvo Land her benegte,
 At det Sang-Offer er jo baade Got og Egte,
 Med Glæde blandet Graad, der ned af øjne

Der jeg saa Sange først af dem i Siune fik,
 Mit ønske var til Guld, hand vilde dem formeere,
 Min Søster elskelig saa maatte skrive fleere,
 Som ogsaa nu er skeet, GUD have Tak og

Priis,
 Som de ensfoldig gjør forstandig og saa viis,
 Her er den dejlig Haab tilkommen og tilfattet,
 Ej nogen verdslig Ting mod demnem er at fatte.

Broderligt fremstillet af
 Ananias Engelbrechtson.

— Er Kilden slet udrømt? Er Vandet reent ud-
 løkket?

Er Glæde Krafteløs, og Freidighed forsøkket?
 Skal ej en draabe Vand, til en fortørret

Udløkket nogensteds, for Torsten Siæl
 Siæl

Jo Kilden giver Vand, og Vandet giver
 Strømme,
 og Vandet giver

I hvilke Naade, Fred og Salighed skal sønne;
 Af Kilden vælder Vand, af hver en draabe

O! for en knuset Siæl, en Naade, listig
 Frost,
 Røst. Der

Derfore DOROTHE vel kaldes maa den Kilde,
 Der søde Trøste-Baad enhver i Kienke vilde,
 Som synd-beknittede og Hjerte-saaed gaar,
 Saa de fand sue Trøst af Jesu Bunders
 Saar.

Hun alles Modgangs Brev saa Konst-riig fand
 forbinde,

At, førend de veed af, maa sørge-dampen svinde
 Fra deris Ennytted siæl, som pine-bylden bær,
 Hun den ej løfner op, men gandske sønder-
 stier.

Hun rette Kilde er, som Siæle-Trøst fand
 lindre,

Der dog en Draabe Baad i Kilden ej blir
 mindre,

Ej Nilus self, ej Rhen er nær saa vande-riig,
 Som Dorotheæ Pen af Trøst, tro ikkun mig.

Der fand vi klarlig see af Bogen hun nu sendte
 Til Kiøbenhavn, paa ny igien at lade premdte;

Enhver bekiende maa (som den ikkun har seed,)
 Hvor yndelig den var, dog bliver hun alt ved

At pynte dette sit vel-danned ægte-foster,
 Som andre skammelig har som med Fids

Roster,
 Besudled (som jeg meen,) med deris Hiernes

skarn,
 Besmitted hendes vel opfostræd ægte-Barn.

Nu har hun det igien ret mesterlig poleret,
 Og flere Sange til foruden inventeret,

Man

Mon det tilforn var saa lief som nu? O Nej!
 Det viser for udi selv Dydens Contrafey!
 Dog findes her vel de, som paa sig selv stole,
 Som herlig er oplærd i Momi Laster-Skole,
 Der fast indbilder sig, at iblant Qvinder-Floer
 Ej nogen findes fand, som er vel sikker nok
 At digte saadant Berf; de vilde gierne soefte
 Med Tungen hendes Roes, det fand dog intet
 Eleffe;

Her findes vel og den, som dristig negte vil,
 At Dorothea her er Pot og Vand til.
 Mens bort du skumle Knegt! med dine Argu-
 menter,

Hvad for phantaste Snaak du af din Hierne
 henter!

Hun i sig selv er saa færdig, frisk og kef,
 Saa hun behøver ej at tomme andris Beck.
 Forgjævis ikkun du dig Tanke-fuld bemøjer,
 I Lusten fanger Fisk, og paa Hafsbredden
 pløjer;

Med sold du øser Vand; Thi det er luttet
 Bind,

Og idel Narreri, som du dia bilder ind.
 Lad ikkun sladdre fort hin Sathans Degles
 Unger,

Det agtes ikke stort, De Gift-beisprenge Tunger
 Saaer eengang hisset Len, lad dem kun prale
 hen;

Til hendes Lof og Roes jeg gierne laaner Pen.
 Dog

Doa hører jeg igien, at andre monne sige:
 Si maa bekiende det, vi DOROTHEÆ sige
 Har aldrig hørt, ej seet, tilbørlig hendes Æon
 Er, at hun roeses bør frem for ald Qvinder
 Kion.

Haf Tak nu, Dorothe, ô Engle* brichte-
 Datter,

Dit Offer højere end Berdens Guld jeg skatter,
 Bliv ved, saa lad dit Lys for Berden skinne her,
 At Herren prises kand ved dine Gierninger.

Bliv ved fremturendes, og dig i samme Tanker,
 Saa tvifles ej derpaa, her inden kort Tid vanke
 Vel meer end dette nu, bliv ved din Pen, indtil

GUD dig hist engang op blant Hoeden sanke vil
 Til evig Fryd. Et Onsk til slutning vil jeg sige:
 Sid Stulens høje GUD bort aldrig fra

Dig vige!

Sid i din Bølg GUD ret aldrig sav-
 nes maa,

Naar du gaar ind og ud, hand da maa
 hos Dig gaa.

I største Enfoldighed fremstillet

af

Hendes Ondigheds

Tienst-beredvilligste

J. J. R.

Efs

Hh

* i. e. Lat. Lucidus, Luculentus. Angl-bricht. gives
 blight, full of light. Dan. klar, skinnende af Lys.

Efter hendes Aandelige Sange og Psalmer følger Siælens Opløftelse til GUD i an-
dægtige Morgen-og Aften-Suf, ligeleedes i en
meget aanderig Poesie udført, ved Slutningen
af Bogen findes en daglig Morgen og Aftens
Bøn, derefter læses bag i Bogen Gratulatio-
ons Vers af *Ambrosio Hardenbek*, Engels-
brecht Hardenbek, hendes Son, Lucas Hars-
denbek, den anden Son, hvilke Vers til hens
des udødelige Erminde forævigede ere esters
følgende:

Ein kurzer Schluß und Liebes Pfand;
Ein Ehren Gruß von Liebster Hand.
Gleich wie ersprießlich ist ein angenehmer
Segen,
Wenn Gott nach dürre Zeit gibt einen Gnas-
den Regen,
Dadurch der Erden durst und Landes grosse
noht
Erquicket wird, daß es muß geben täglich
Brod:
Also erfreulich war der Tag des neuen Buns-
des,
Da der getreue Gott die Zusag seines Mundes
Erfüllte, und nach so langer trüben Zeit,
So vieler Seelen Wunsch und Herken Mar-
tigkeit;
Den

Den wehrten Himmel-Gast und Tröster aller
 Frommen

Hat lassen aus der Höh über die Jünger kom-
 men,

Ja über Mann und Weib, so dieses Geistes
 Kraft

Fähig geworden sind, und mit des Lebens
 Saft

Belabet; also kan mans auch aniko spüren,
 Daß Gott die seinigen gar wunderbarlich thut
 führen,

Und nach Bley-schweren Creuz, nach Jam-
 mer, Weh und Leid,

Sie überschüttet mit Trost und Ergötzlichkeit.
 Diß habt auch Ihr versucht, mein Schak und
 Herzens Wonne,

Beliebte Dorothe so oft die Freuden-Sonne
 Bey uns verfinstert ist, und Gott mit Ba-
 ters Hand

Uns hetmgesuchet hat, daß unser Ehestand
 In einem Wehestand viel mahlen ist versetzt,
 So seyd ihr doch mit mir reichlich und wol ers-
 getet;

Da unablässig Ihr mit Hanna ohne Scherz
 Für Gott ausschüttetet ein hochbetrübtet
 Herz,

Ist wiederumb zu Euch der Gnaden-strom ge-
 flossen,

Ja über euch die Kraft des Geistes ausgegossen,
 So

So überschwenglich, daß durch diesen Him-
 melsfluß
 Der Seelen dürrer Durst erfreulich weichen
 muß;
 Nun könnet ihr dem Herrn ein süßes Opfer
 bringen,
 Und schöne Liederlein von Herzen Grund auß-
 singen,
 Nun kan das Federlein ausdrücken Moses
 Sang
 Und der trost-reiche Mund des Lammes heil-
 len Klang:
 Nun könnet Ihr der Welt die Wunder-Bege-
 weisen,
 Die Gott der Herr gebraucht, wenn er sie wil
 abreißen
 Von schöner Eitelkeit, Lust, Ehre, Geiz
 und Pracht,
 Die trübsal muß es thun, sein Wort sie
 selten acht.
 Angst, Kummer, Herzens-leyd, sind die er-
 wünschten Ketten,
 Dadurch der Himmel pflegt die Seinigen er-
 retten
 Von Schaden und Gefahr, der schwarzen
 Höllen Gluth,
 Dis alles, glaube mir, die Güte Gottes
 thut.

Sein

Sein Wille ist, daß man für allem sol verlassen
Den breiten Sünden Weg, und gehen auff en-
gen Strassen,

Durch Wiederwertigkeit, dem Bilde Jesu
gleich,

Bis man gekommen ist zu seinem Ehren-Reich.
Wie selig seyd Ihr denn, die Ihr habt außers-
Ehren

Das allerbeste Theil, so nimmer wird verlohren,
Weil in Euch Gottes Geist die Lust zu sei-
nem Wort

Zu Christo grosse Lieb als Eurem Heyl und
Hort

Expflanzet hat, daß Ihr alles was ist dahinden
Bergesset, und der Welt, die einmal wird ver-
schwinden,

Absaget, und mit Herz und Sinn zu jeder
frist,

Euch allein strecken thut nach dem das vor-
nen ist.

Das Himlische Kleinod, danach die Welt nicht
fraget

Ist einig Eure Ziel, nach dem Ihr eilig jaget,
Bis Ihr erhalten habt, kein Gelt, kein Golt
so roth,

Euch hieran hindern kan, es ist für Euch nur
Koth.

Der Freuden Eitelkeit, darin die Welt verliebet,
Nur Eure Edle Seel je mehr und mehr betrübet,
Hh 3 Nach

Nach wahrer Himmel-Lust steht Euer Muth
 und Sinn,
 Dort, spricht Ihr, ist mein Trost, mein Le-
 ben und Gewinn.
 Mit der Erwählten Schar muß es hier seyn ge-
 litten,
 Hier muß es tapfferlich mit Christo seyn gestrit-
 ten,
 So mir dort dermaleins des Himmels Ehrens-
 Kron
 Mein Heyland schencken sol, als einen Gnas-
 denlohn.
 O theur erkauftes Guth, so Ihr nicht wolt be-
 halten
 Euch selber, sondern auch für Jungen und für
 Alten
 Außstreuert weidlich hie durch öffentlichen
 Druck,
 Den Angefochtenen zum Trost und Seelens-
 schmuck:
 Daß sie im Glauben sich nach wahrer Busse
 lencken,
 Und in des Lammes Bluth die Sünde nieder-
 sencken,
 Auch unter schwerer Last nicht gar gehastig
 seyn,
 Sondern in Noth und Tod sich stetes bilden
 ein

Des Himmels süße Freud, wenn Gottes Sohn
wird kommen

In seiner Herrlichkeit, zu krönen alle Frommen

Den Bösen aber, die ohn Reue, scheu und
Leid,

Wie ein unbändig Pferd in vollem Lauf
und Streit,

Die weite Sünden-Pfort nur immer hin durch-
springen,

Und Unrecht, wie die Erd das Wasser, thun
verschlingen,

Wird angezeigt, wie des letzten Urtheils
Schal

Erschrecklich lauten werd' gleich einen Don-
ner-Knal,

Und wie der Hölle-Phul darin die Welt thut
rennen

Mit Schwefel, Feuer und Pech in Ewigkeit
wird brennen:

Kurzlich, was ich thun solt, nach meines
Amptes Pflicht,

Das habt Ihr hie gethan und löblich auf-
gericht.

Was sol ich nun mein Herz, was sol ich hie
zu sagen;

Sol ich aus Mißgunst den über den Himmel
klagen?

Wie Eldad und Medad) der euch so reich
 und rein
 Diß Pfund mit milder Hand gegeben hat? o
 nein!
 Ich lasse Gottes Geist mit seinen Flügeln schweben,
 Dahin er selber wil ohn alles widerstreben,
 Wenn Er nur Ehre frigt vom Weibe oder
 Mann
 Wer ist denn so Tölkün, der solches tadeln
 kan?
 Drum wünsche ich zu letzt, ihr wollet nimmer
 wancken
 Von so Geist-reichen Sinn und Göttlichen Ge-
 danken,
 Sondern bey Tag und Nacht nur singen im-
 merfort,
 Bis Ihr erreichet habt des Himmels Freu-
 den-Pfort.

Amoris ergo affigeb.
 Ambrosius Hardenbech.

Sin Højt-ærede Hierte Moder
Dorothe Engelbrechts Datter,
 Aandelige Sang-Offer til Ære,
 Af Sønlig Pligt fremstillet.
 At legge Bind paa Herrens Frygt,
 Det er den beste Nøtte;

Ej nogen bliver undertrykt,
Der holder ved den Støtte.
At Christi Ord fand hos os boe,
Er jo den største Naade,
Ved Psalmer og at søge Noe,
Ferdriver megen Vaade.
O! Salig her paa denne Jord
Det Menniske maa være,
Som daglig efter Skriftens Ord
Sit Hierte fand omstjære;
Og saa til sin Gienløser traae
Om Morgen, Middag, Aften,
At hand omfjeder det fand faae,
Som ikke mister Kraften;
Med David, Paulo og den Hob,
Som tiente Herren trolig,
Eil de fuldendte deres Lob
Og naaede Himlens Bolig.
Ald Verdens Rigdom, Pragt og Pral,
Paa Enden fra os slyger
Som Ayn og som det tynde Skal,
Der hen i Bejret flyger.
Men Gudelige **M O D E R** en
Slig Rigdom eftertragter,
Hun tar sin Kaas en anden Bey,
Det sees af hendes Ugter.
Vi vennes til Andægtighed
Af disse smukke Sange,

I Hjertet bliver glad herved,
 Som var tilføren bange;
 Thi hun her som en Christi Lem,
 Sig i Guds Ord vil møtte,
 Og kommer nu med Anna frem
 At offre hannem dette.
 Hun samler paa den ædle Skat,
 Som ingen Møl fortærer,
 Hvor vel! hvor vel hun har det fat,
 Der mig og andre lærer.
 O! Naade over Naade stor,
 Hvor Herrens Aand saa poder,
 Bist siunger sødt i Engle-Choor
 Min dyde-fulde M O D E R.
 Hun som har skrevet denne Bog,
 Noes-værdig derfor blive,
 Saa længe mand seer Sne og Fog
 Paa Jorden at neddrive.

Engelbrect Hardenbet.

Af Sønlig Skyldighed

Til min

Høj-ærede Dyde-fulde Moders
Sang-Offer's Amindelse

Er denne

Eufoldige Digt stillet og tilsat.

Hvo engang udi Fryd og Floor
Her oven til sig agter

At love GUD i Engle-Choor,
 Sand dette vel betragter,
 At giere her en god Anfang,
 Sin Andagt at beviise:
 Med Psalmers yndelige Klang
 Den Højeste at priise:
 Saa gior min Hierte MDDER og,
 Der flittig os vil lære
 Med denne Stæls Sange-Bog
 GUDS store Navn at ære;
 Den stund vi endnu fremmed her
 Paa Jordens Klodde træder,
 Lil vi forfhyttes hisset der,
 Hvor alle Helgen quæder:
 Lof, Ære, Priis skee dig vor GUD
 Og Lammet med tillige,
 Hver Cherubin med Christi Bruud
 Skal Halleluja sige:
 Ach mine Sødskende! hvor vel
 Har GUD med Eder handlet?
 At I blant deris Hob er sæt,
 Hvis Graad er alt forvandelt.
 Lil Jubel Sang i Himmelen,
 Hør og min Dødig MDDER
 Og vi, som leve, længes hen,
 Paa Engle-Viis og Noder
 At svinge Herrens Majestet
 I højste Koor og Tone,

Naar

Naar vi gaar heden vel bereedt
 Og staar for Lammet's Throne.
 Op, op, min Siæl nu er det Tiid,
 Til HERREN dig at skynde,
 Da ald din Gierning, Verk og Tid
 Med Lovsang at begynde;
 Som MØDER Sonnen foregaar,
 Saa Sonnen efterfølger,
 Af ald min Kraft, som jeg formaar,
 GUDS Vre jeg ej følger,
 Til hand os samler naadelig
 Fra denne usle Jorden,
 Og fører os til Himmerig
 Blant de Udvaldes Orden;
 Der skal det have anden art
 Med vores Røst og Tunge,
 Naar vi i hvide Klæder Klart
 Skal Hellig Hellig siunge.

Lucas Hardenbeck.

* * * * *
 2) Hendes andægtige Taare-Offer for
 bodfærdige Syndere approberet af Biskop-
 pen i Bergen Niels Randulf. Bergen d. 9
 Julii 1684. med denne fordelagtige Censur i
 disse Ord: "I Enke-Standen, som Graades
 "Standen, findes dagliaen nock af Graad.
 "Der er Graad deris Mad Dag og Nat."

"Jkke Taarer i Draabe-Fal, men heele Maa-
 "der fulde af Taare. Intet ynckeligere; eller
 "elageligere, kunde Qvinden af Thekoa fore
 "David til Gemytte, end disse Ord: Jeg er
 "dog een Encke, og min Husbønde er
 "død; Der udi forestillede hun hannem et
 "Munster paa ald Graad og Gremmelse.
 "Dog seer jeg udi dette Skrift, at en Enke for-
 "lyster sig med Graad, og som en gudelig Præ-
 "ste-Encke tager sig et Exempel af Skriften,
 "af den andægtige Maria at nedlegge og opof-
 "re ald sin Sorg og Graad hos Jesu Fødder,
 "og der hente Hjerte-Trost og Forlystning i
 "ald hendes Eenlighed og Bekymring. Til-
 "forn, medens hendes Mand levede, digtede
 "hun Mandelige Sange-Choor at glæde sig med
 "for Gud; Nu gjør hun Mirakler ved Gud,
 "og ombender Mara beeste Bande og de salte
 "Dyne-Taare til Hjertens Sødhed og Liffig-
 "hed, derved at troste sig i Gld. Jeg har
 "gennemlæst dette Skrift, og befundet, at
 "hun derudi saavel har fult den hellige Skrif-
 "tes Stiil og Maade, at en Kand tvivles paa,
 "at jo den samme Hellig Mand, som har givet
 "Maria de hellige Taare i Dynnene at græde
 "med, har og givet Dorothea Gal. M.
 "Ambrosii et helligt Blet i Penen til at skri-
 "ve og sammensætte disse Vers og Gudelige
 "Be-

"Betænkninger med. Hvad hun derfor i saad
 "Maader har gjort for sig selv, og til sin egen
 "Trost i Gudsfrøgt, siunes mig vel værd at
 "komme til Lyset, og meddeeles andre til
 "Nytte."

Scriebam Bergis
 d. 9 Julii 1684.

Niels Randulff
 Episc. Bergens.

Den 9de September udi samme Aar blev
 det Censureret af det Theologiske Facultæt i
 Kiøbenhavn ved Professor Theologiae Hans
 Wandal, som haver meddeelt Skriftet denne
 prægtige Eloge: "Denne aandelige Digt,
 "Kaldet Taare-Offer, efter en fornemme Rit-
 "te-Læreres Anledning, samlet af den bodfær-
 "dige Synderindes Historie Luc. 7. giver nok
 "sømt tilkiende, at Gud ikke mindre i vore,
 "end forrige Tider, opvækker Prophetinder
 "men saadanne Prophetinder, som intet frem-
 "fører i Meenigheden, uden det der kommer
 "overeens med det rette Prophetiske Ord, og
 "voris derpaa allene grundede Christelige Tro
 "og Bekiendelse. Hvorfor jeg og agter dette
 "den Hederl. og Gud-Elskende Matrones Sind
 "og Aand-rige Værk ikke uværdig at stedes til
 "Trykken, som det der siunes dygtig, ved
 Wanda

"Handsens Kraft at kunde anfriske Syndere
"og Synderinder til alvorlig Ombendelse."

Censebam Hafniæ d. 9 Sept.

Anno 1684.

Hans Wandal

S. S. Theolog. Prof. Reg.

Bogen er dediceret til Dronning Charlotta
Amalia i disse smukke Vers:

Sørens Første, Ærens Ronning,
Følge i hvert Fode-Fied

Min Stoor-mægtigst Arve-Dronning

Dg forleene Hende Fred!

Gid jeg med mit klenlig Mæle,

Som et bed-ræd ydmngt Blod

Underdanigst maatte knæle

For min naadig Dronnings Foed

Ikke har jeg meer at bære,

End en haand-fuld sort paa hvit

GUD og Dronningen til Ære;

Qvinde-Magt forslar kun lit.

Enckens Skierf, hun efter Evne

I Guds Kiste lagde ned,

Var vel lidet værd at nevne,

Dog toog Ærens Ronge ved

Synderindens Taare-gyden,

Hoormed hun har vunden Ben.

3es

Jeg paa Bers oplader Dnden,
 Kronen for alt Qvinde-Rion.
 Tag da, kroned Monarkinde,
 Bogen med et Naadigt Siun,
 En bedroved Morst-fød Qvinde
 Bær til Dronningens Paulus
 Møllers Trost- og Laare-Rilde,
 Hand udførte priselig
 Om Jodindens Græde-Gilde,
 Til den Gierning dristed mig:
 Med en Ven i Graad poleret,
 Skrev jeg dette Qvinde-Berk,
 Saa, som Mesteren digteret,
 Hand er i de Svage sterk.
 Lad det hielpe lidt paa Sagen,
 Dronninglige Majesteet,
 At Maria blev antagen,
 Og af Christo hønt anseet.
 (Lærdes Bøger mig tilsteder,
 Jeg maa kalde Qvinden saa,
 Hvem hun var, og hvad hun heder,
 Sik hun hvis hun peegte paa,
 Hendes Anger-fulde Moder
 Kunde meget got forsta.
 Nu Høhbaarne Landsens Moder,
 O Charlott' Amalia;
 Naade staar ved Bon at vinde,
 Paa den Trost mit Haab beror, *Sinn.*

Himmel-given Konninginde,
 Siig: Dig skee da som du troor.

Hendes Majestæt

Allerunderdanigste
 og
 i dybest Ydmyghed

Trohiertig Forbederinde

Dorothea Engelbrek-Datter.

Hendes Fortale slutter hun med denne Anmodning til Kæseren:

Beed got for mig iglen; gør det, saa
 gør du vel,
 Og siig, naar jeg er død; Gud glæde
 hendis Siæl.

Her finder man ligeledes ved denne Bogs
 Udgave adskillige Gratulations-Bers i Over-
 flodighed, som ere hendes Navns Roos ops-
 ostrede af *Aminda*, derunder forstaaes *Mar-
 garete Lassen*, dette Bers fand læses paa sit
 Sted, *Steen Bille*, *Th. Kingo*, (f)
J. S. S. hvilke trende Bogstaver han haver ind-
 viklet

(f) D. Thomas Kingo, født i Helsingør Aar
 1635. blev først Sogneprest i Slangørup, siden
 Aar 1677. Biskop over Syens Stift, og Aar 1682.
 . Doc.

viflet i de Ord: Jesu Søde Salighed.
 Thomesøn Gerner, (g) den gang Henric
 Sognes
 Præst

Doctor Theologiæ. Jacob Buggers Vers over Tho-
 mas Kingo under Titel: De Nordiske Sange
 Gudinders væmodige Liig-Sang over deres afs-
 døde Apollinem D. Thomas Kingo, som me-
 get ret og zirlig afpenflet hans Noos, formedelt hans
 ugemene Størke han i Særdeleshed besad i den Danske
 Poesie, er at finde i udvalde Danske Rimm ved ad-
 skillige Leiligheder af adskillige berømmelige Poes-
 ter udgivne, og med Flid til en Samling af ud-
 valde Danske Vers kaldes den Høffnerste til Forskiel
 paa den Wielandske Verse-Samling. Bernhard. Ra-
 pach Orat. de utilitate Peregrinat. Dan. pag. 15. roo-
 ser Thomas Kingo høiligen som en stor Dansk Poet
 i disse Ord: Exteris quoque THOMÆ KINGONIS
 Episcopi quondam Fionensis, odæ sacre ob ingeni-
 um miramque vivacitatem sunt laudatæ. Jeg vil end-
 nu hertil anføre det prægtige Vidnesbyrd, som en af
 vore Tidens største og berømteste Danske Poesier Hr. Pro-
 fessor Wadskjær, en stor Kiendere af en ægte Dansk
 Poesie, giver Thomas Kingo formedelt hans opper-
 lige og magelose Danske Poesie, og tillige anser ham
 for den største Danske Poet, som han agter værdig til at
 udføre den store Konges Kong Christian den Siertes
 udadelige Noos med en Poetisk Pen, naar han melder
 disse Ord om Kingo i hans Poetiske Stue-Plads p. 3.
 Skal Kongen skialdres ret, maa Kingo faa til Væ-
 gos Fortienester i den Danske Poesie af denne berømte
 Danske Poet Hr. Professor Wadskjær, denne sin for-
 tiens

Præst udi Birkerød, siden Biskop i Wiborg,
 Hans Oluffson, (h) Sogne-Præst i Randers,
 3 i 2 Jens

tiende Roos i disse Ord: Her alluderes til denne npperlige
 Poetes Navn Kingo, som uden Tvivl har sin Oprin-
 delse af det Engelste og Skotske Ord King, Konge;
 thi Kingo var af Skotske Extraction, hvis Farfader
 Joh. Thomas Kingo, som jeg finder in MSs. Kong Christ.
 4ti Tapet: Bæver, var forskrevet hid fra Skotland.
 Hvorom dog intet meldes i hans Personalibus ved Deich-
 mans Parentation over Ham. Begae Deele passer sig
 ikke ilde paa ham, thi med samme Føye, som Homers
 (meo quidem iudicio) kaldes Rex Poëtarum Danorum
 i: in Lingva vernacula, og Kingo billig at ansee is-
 blandt de Nordiske Poëter, som en Tapet, eller Silke-
 Bævere, i den Sted een og anden meest væver hjem-
 gjort Løv, dog som Horatius siger de arte Poëtica:
 Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter
 assuitur pannus.

Bording er vel en stor Poët, og billig *secundus à Rege*,
 i. e. à Kingo, ikke desmindre ligesom Flaccus siger om
 Homero, quod quandoque dormitet, saa siger en vis
 stor Kiender rettelig om Bording, at hans Vers paa
 mange Steder seer ud, som hand nyelig var kommen
 op af Søve med Klatter i Døynene, men om Kingo
 maa det hede, som Erasmus siger om Saxo in Dialog de
 opt. discendi genere: Probo vividum & ardens ingeni-
 um, orationem usquam remissam, aut dormitan-
 tem &c. En Philedor er ogsaa en stor Poët, NB saa
 længe som hand med Phaeton er Rudsk. paa Soelens
 Bøgn, det er, saa vrite som hand skal beskrive Mor-
 den, Middag og Aften, hvortil hand har de prægs-
 lige

Jens Pederson, Pastor til Meenigheden ved
Christiansdal og Sanderum i Syen, Lauris

tigste Poetiske Talemaader, men siden synes hand lige
som at have Phaetontis Skæbne? Kingo derimod er sig
altid selv liig, og i den Sted jeg for min Part (thi jeg
skriver uden Præjudicio authoritatis, og disputerer in-
gen anden sin Gout, cum de gustibus non sit dispu-
tandum) fandt læse undertiden heele Blade hos andre
uden nogen synderlig Fornøjelse, saa fandt jeg neppe læse
nogen Strophe hos Kingo uden Admiration. Kingo er
derforuden ad utrumque paratus, og, enten det er in
sacris eller profanis, lige siøer, lige fortreffelig, hvil-
ket sielden er nogen medgivet. Kort at sige, Kingo
er et Navn, som hverken jeg eller nogen, som med Zach.
Dav. Schulemann in Diss. de Genio Linguz Lipsiæ
1739. har det Principium, quod ars Poëtica non tam
in oratione metro alligata, quam cogitationum, quæ
proferuntur, sublimitate sit ponenda, fandt eller hør
læse eller høre uden allerstørste Veneration, jeg lader
mig nøje for denne gang, at applicere det paa Biskop
Kingo i Dannemark, hvad Malmesburiensis siger om
Biskop Aldhelmo i Engelland Lib. V. de gestis Pontifi-
ficum: Nativæ Linguz Aldhelmus non negligebat Car-
mina, adeo ut nulla unquam ætate ei par fuerit quis-
quam, Poësin Anglicam (Danicam) posse facere,
cautum componere &c. Vel heder det: Sine Meccæ-
nates, non deerunt, Flacce, Marones. Vore Tider
har haft den Lykke for andre, at være frugtbare paa
adskillige høistpriselige Meccænates, men omendstaaende
man har seet adskillige meget gode Moralister, saa har
jeg for min Part dog hverken seet Marones eller Kingo-
nes. En Cicero var uidentviørl en siøer Moralist, men
som

rig Thuro, (i) den gang Rector Scholæ i
 Røge, siden Biskop i Kibe, J. L. R. R. F.
 Zi 3 Disse

som bekiendt, en slet Poët. Det gaaer ofte, som een
 har sagt om vores Pontano:

Die quid id est, quod majus erit, quò plura demas,
 Pontano demas Carmina, major erit.

Pontoppid. in Marmor. Danic. Append. pag. 299.

Kalder ham Poëtarum Idiomatis nostri Coryphæum. Og
 noget derefter neden under nævnes han Mitratus ille va-
 tes. Joh. Mollerus i hans lærde Fortale til Bibliothec.

Septentrion. erudit. de gentium borealium in Literas
 meritis pag. 55. regner Kingo iblandt de berømteste

Danske Poeter sigende: Debet illa (poesis vernacula)
 splendorem suum vatibus modernis indigenis Andreae

Christiani Arraboensi, Instauratori suo - - - Thomæ
 Kingovio. Baron Holberg i sin Danmarks og Nor-

ges Geislige og Verdslige Staat, andet Oplag pag.
 178. melder dette til Kingos Berømmelse: Disse sid-

de Tider haver en været mindre frugtbare paa Poeter,
 som have skrevet Danske Vers med saadan Zirlighed,

at den berømmelige Ole Borch Dissert. de Poëtis haver
 dømt, at det Danske Sprog ndi Sødhed og Angenem-

hed intet andet Europæisk Sprog noget eftergav. For
 den Danske Poesie fortienet at berømmes Andreas

Christiani Arraboensis, som først banede Vegen for
 de andre - - - Thomas Kingo som høiligen berømmes

af Olao Borrichio. og heraf laud man tillige erfare,
 hvor ugrundet den bekiendte Molesworths Beretning

er, som skriver, at der blev neppe en Biise giordt, udi
 de tre Aar, han var udi Kiøbenhavn. Conf. Molleris

Præfat. Biblioth. Sept. erud. præfix. pag. 50. & Hol-
 bergii Description. Dan. & Norv. pag. 177. Edit. no-
 viss. Landsdommer Tøget Keenberg, hvilken vstbe-
 melds

Disse berømte og der iblandt de største og nærmest kendigste Danske Poeters Vers, saasom de

meldte *Bernhard Raupach*. Orat. de utilitate peregrinationis. Danic. pag. 15. anseer for en af de ypperste og fremmeste Danske Poeter i disse Ord: Et qui hodie Poeseos vernaculæ censentur Principes *Thocarus Reenbergius*, in Boreali Cimbria provincialis iudex & faventibus adeo Musis sua procedunt, ut legentium ubique applausum provocent & admirationem. Denne store Danske Poet, *Tøger Keenberg*, som var en stor Kiender af Poesie, er saa fræsen, at han ikke uden paa visse Vilkor vil antage den ypperlige og maadelige Danske Poet *D. Thomas Ringo* iblandt de Danske Poeters Tal, som sees af hans Forsamling paa *Varnasso*, som findes i det tredje Bind til en Samling udaf smukke og udvalde Danske Vers 1725. No. IV. pag. 170 sqq. See! saa forskiellige ere de Lærde i deres Domme! *Keenberg* og *Wadstier* ere begge to store Danske Poeter, den første vil noget nedtrykke ham, og den anden opløste ham til Skærme, den ene dadler ham noget, og den anden rooser ham meget, og af dem begge beskues med ulige Dine. *Frens* riimfrie Vers forfattede i Anledning af den i de Lærde Tidender under No. XXXVI. indrykkede riimfrie Afsticke med *Varnasso* melder og herom i disse Ord: Den berømte *Tøger Keenberg* forestiller os derfor *Uposso* saa fræsen, at han ey engang vilde antage den store *Ringo* uden paa visse Vilkor.

(h) *Henrik Thomæsen Gerner*, født i *Kiøbenhavn* 1629. d. 9de Decembr., blev Aar 1656. Sogues Præst i *Birkersød* udi *Sjælland*, hvilket Embede han bes

indeholde denne vor store Norske Poetindes vel-
fortiente Røos, og deraf kand paaskionnes, i
Si 4 hvil-

betienede i 37 Aar, var Provst over Lyngø-Cronborg
Distrikt i 3 Aar, og siden blev Biskop i Viborg, nem-
lig d. 7de Martii 1693, og Doctor Theologiae d. 11te
Ditto. Han var gift med Dorothe Birkerød fød i
Birkerød i Sieland Aar 1636. d. 11te Octobr. De
levede tilsammen i et kjerligt Egetskab udi 44 Aar,
og døde denne berømte og lærde Biskop i det Aar 1700.
d. 14de Maji. See Karen Brages Bibliotek pag. 175.
Lauritz Thura, Hans Rostgaards Liv og Levnet,
pag. 133. Hvor Biskop Thura sammesteds melder, at
Biskop Gerner berettede i et Brev af Dato 1 Martii,
1696. Skrevet i jirlig Latin, til Salig Hans Rost-
gaards eeneste Søn, Monsieur Friderich Rostgaard,
(der siden blev Conferenze-Raad) som den gang stude-
rede i Paris, at han samme Tid gif imod sine 70 Aar.
Pontoppidani Marmora Danica Tom. II. pag. 196. 197.
hvor jeg finder to store Urigtigheder, thi først berettes
at han som Præst, Provst og Biskop levede i 70
Aar, hvilket er urigtigt; thi naar jeg regner efter, at
han blev Præst i Birkerød Aar 1656, omtrent den
gang 27 Aar gammel, og døde Aar 1700, efter Bi-
skop Thura Vidnesbyrd, saa haver hans hele Alder
kun strakt sig til 70 Aar og nogle Maaneder, men
han haver været Præst, Provst og Biskop i 44. sam-
felde Aar, nemlig Præst og Provst i 37 Aar, og Bi-
skop i 7 Aar. Den anden Bildfarelse bestaaer deri, at
i hans Gravskrift i Pontoppid. Marm. Dan. Tom. II.
pag. 197. staaer at han døde 1705, som er urigtigt.
See Holbergs Danm: Historie. Tom. III. pag. 399.
Den berømte Joh. Mollerus regner Biskop Gerner i
sin Praefat. Historico-Apologetica, de gentium Borea-
lium

hvilken høiagtelse hun stoed hos de Lærde, og hvad Priis man satte paa hendes ædle og aands-
de

ium in Literas Meritis pag. 55. iblandt de berømteste Danske Poeter, som paa Dansk haver oversat Hesiodum og Homeri Ilias. Om denne Biskop Gerners merkværdige Skiebne vil jeg give mig den Ære at berette Læseren i et kort Begreb, saasom vor store Historie. *Skriver* Hr. Baron Holberg fortæller Sagen: Borgerne udi Helsingør, hvilke længe havde spændet paa en Sammenrottelse imod den Svenske Besætning, vare Stiftere af det Anslag imod Kronborg; thi, saasom Bændene af de Svenske havde faaet Befaling, at føre Bredde og anden Fornødenhed til Castellet, satte de sig for, at bevæbne alle disse Bognmænd, som vare imod 80. med korte Sværd og Pistoler, og paa det de alle i en Hast kunde komme tilfammen, blev der overlagt, at en af dem skulde forsætlig Viis velte sin Bogn, og derover falde sine Kammerader til Hielp. Saasnart de alle vare forsamlede, skulde de strax anfælde Besætningen, og Borgerne skulde komme af Byen til Undsætning. Dets Le saavel overlagde Anslaa blev aabenbaret; thi Budet, som førte Brevene til Kjøbenhavn, hvorudi dette Anslaa indeholdtes, da det saae en Svensk Baad et stund fra, blev det bange for samme Baad, og derfor, paa det de hemmelige Skrivelser ikke skulde falde udi Fiendens Hænder, bandt en Traad derom, og sank den ned med en Steen, og derefter roede bort, men som Traaden var ikke stærk nok, kom Brev-Pakken til at synke, og blev ført af Strømmen til Landskrone, hvorover den heele Saa blev aabenbaret, og de Sammenrottede, som ei i Tide salverede sig, bleve straffede. Hvad nu Historien af denne Handel angaaer, da er den aandske rigtig, og som den fortælles af Puffendorf og *Manley*.

derige Poesie, vil jeg til den gunstige Læseres
Sornoielse her anføre:

T i s

G U D S

ley. De meest omstændige Beretninger derom ere de,
som findes udi Hans Rostgaards Liv og Levnet, item
udi Henrik Gerners Tale, som han aatede at holde
paa Retter-Stedet, da han formedelt denne Handel af
de Svenske var dømt fra Livet. Da de Svenske be-
mægtigede sig Kronborg, Slot, lode de en Dansk
Ingenieur ved Navn Oluf Steenvinkel, blive blant
deres egen Besætning, haabende, at nyde Tieneste af
ham. Men Steenvinkel kunde ikke forlemme den
Pligt, han var sit Fæderneland skyldig, og derfor hem-
meligen overlaade med nogle andre om at forraske den
Svenske Besætning, og at bringe Kronborg under
Danmarks Krone igien. De fornemste, som med
ham vare Medvidere udi dette Anslaa vare: Hans
Rostgaard paa Krogerup, Henrik Gerner, Sogne-
Præst udi Birkerød i Sælland, og en Engelsk Oberst
ved Navn Richard Hutchinson, som stode i Dansk Ties-
neste, med hvilken Hr. Henrik Gerner havde faaet
Leilighed at komme i Kundskab, efterdi han meget vel
forstod det Engelske Sprog, som han havde lært i
Engelland, hvor han i sin Ungdom havde studeret.
Berket var saaledes overlagt, at Hans Rostgaard,
som Amts-Forvalter skulde foranstalte de Bønder-Boane,
som skulde føre Brænde op til Fæstningen, og antage
til Røde-Svenne drotiae og haandfaste Karle med skulte
Gevær under Klæderne. Naar Alarmen beayndre,
skulde Steenvinkel med de Danske Arbeids-Folk, som
han havde ved de nye Forstærknings Volde, komme til
Undslæring, og Hutchinson skulde paa samme Tid staae
færdig med andre friske Folk. Anslaged blev aaben-
bared paa den Maade, som ovenmeldt er, hvorudover

en

Gillis Gave billig bør iblant de ni Gudinder
 Opregnes, thi hun (ret frem for all' andre
 Kvinder,
 Ja frem for største Deel af Skialdre, Kunstners
 Ref,
 Som drukked haver Vand af Heliconis Bef;) Det

endeel af Medvilderne strax blev greben. Steenvinkel
 blev strax halsbuggen, og hans Hoved sat paa en Sta-
 ge, ved den af Helsingørs Stads-Port, som kaldes
 Svingelen, og skeede samme Execution sidst udi Ju-
 lio. Hans flette Skæbne blev begrædet ikke allene af
 alle Danske, men endogsaa af Fremmede. Der fors-
 toelles, at en Engelsk Vaadsmand siden en Dag krob op
 til Steedet, hvor han ikke alene kioffede Steenvinkels
 blodige Hoved, men end ogsaa kiemmede Haaret derpaa,
 og derhos lod falde disse Ord: Good sir! indeed
 thou wast à faithful Danisch Man. d. e. Gode
 Herre! I Sandhed du var en trofast Dansk
 Mand. De Svenske som ansaae denne Handel, ble-
 ve derover saa forbittrede at de strax udkomne ham paa
 Steedet. Hvad Hutchinson angik, da saasom han var
 nævnet udi det Brev, som af de Svenske var opna-
 ped, kunde han nok slutte, hvad Dom hand vilde faae,
 og derfor i Tide salverede sig med Kluaten. Det sam-
 me gjorde og Hans Kostgaard, hvilken ogsaa troede
 ikke Freden, endskiont hans Navn udi samme Brev ikke
 var indført. Hr. Henrik Gerner derimod, som har
 de været Bud imellem Hutchinson og Steenvinkel,
 blev greben og dømt til Døde, og blev hans Execution
 besluttet, at skulle skee ved Helsingør d. 19de Augusti
 udi samme Aar, men den blev opsat, esterdi Kong
 Fri

Det udi Gierningen grandgivelig udviiser
 Med den velklingend Sang, hvormed hun H. Er-
 ren priiser,
 At hvo til Digte-Kunst og Viished har Uttraa,
 Den sig her oven fra af GUD sligt ønske maa.
 O Do:

Friderik lod declarere, at en af de Svenske Fanger
 skulde overgaae lige Medfart, som de tilførde Gerner.
 Han blev siden overført i Fængsel til Helsingborg,
 hvor han maatte ligge i Bolt og Jern, indtil Freden
 blev sluttet 1660. Det Brev, som han skrev sin Hu-
 strue til, nyligen før den Tid Executionen skulde skee,
 findes udi Hans Kostgaards Liv og Levnet, og haver
 di endnu den merkeliage Tale, som han havde sammenskrevet,
 for at holde den paa Retter-Stedet. Han stod ellers Tor-
 turen ud med stor Bestandighed; thi endskjønt Blodet
 sprang ham ud af Næglene, bekiendte han dog ikke det
 ringeste om Noget. Gerner kom ved Freden paa fri Goed-
 igen, og formedelsi denne hans Gierning var elsket, og
 anseet saavel af Kong Friderik III. som af Christian V.
 Han blev i det Aar 1693. Biskop udi Viborg og Doc-
 tor Theologiae og døde udi det Aar 1700. Saavidt
 Baron Holbergs Beretning i denne merkværdige Sag,
 Sec Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. III.
 pag 399-403. Men som Biskop Lauritz Thura udi
 hans Kostgaards Liv og Levnet paa Danske Alexan-
 drinske Bers berører adskillige artige og curieuse Om-
 stændigheder om Biskop Gerner, som kand tiene til
 hans Histories Oplysning, hvilke Baronen i sin Dan-
 ske Historie haver udeladt, saa vil jeg her med den æn-
 stige Læjeres Tilladelse anføre dem af bemeldte Skribent
 Sr. Biskop Thura, som meget omstændelia haver be-
 skrevet dem, og ere værd at læses, og kand skee denne
 min

O Dorothea bold, du Danske Skialdres Kros
 Hvis Wiisdoms Lof udaf en heel langt bedre
 Udblæses bør, end af saa slet en Digters Pen,
 Som u-erfaren er, men dog Poeters Ben. At

min Bog fand falde dem i Hænderne, som ikke have læst dette Biskop Thura Skrift om Hans Rostgaards Levnet, saa fand de i saa Fald have den Fornøjelse at læse det her: Om Henrik Thomesøn Gerners Fængsel beretter Biskop Thura i Hans Rostgaards Liv og Levnet pag. 130. 131. at han blev fast i et suult og hæsligt Fængsel, omgiven med Bolt og Jern, om Haand og Fod, og med tunge Jern bandt hans Arme til en Væl, og hengte store Bolte om hans Foder, i 6 heele Timer, man satte Skrue paa hans Nægle, at Blodet sprang ud af hans Næse-Rødder, og derpaa i sin Livs Tid har paa den vensire Haand et synligt Mærke. Det af Baron Holberg ovenmeldte Gerners Brev, han tilskrev sin Hustru, som er meget sørgelig og bevægelig, vilde man for sit mærkværdige Indholds Skyld ei efterlade paa dette Sted at indføre:

Min Allerkjæreste!

“Efter som jeg haver i Dag, ved 10 Slet, faaet Gud
 “at justificeres tilkommende Fredag, og mig ingen
 “Tid meere forundes, enddog jeg det haver begjæret:
 “Saa er det min Formaning, til Eder, at I for dend
 “Døds Skyld, som Christus haver taaldt, og dend
 “Trøst, som dend hellia Mand meddeeler alle bedrøvede
 “Hjerter, at I intet bekymrer Eder videre om mig,
 “end det jeg Eder herudi ombeder; at I først og fremst
mest

At omendskiønt din Dyd jeg gierne priise vil,
 (Mens ret beqvem saasom Esel til Lire-Spil;
 Det er at øse Vand med Sold, dig at berømme
 Med skrale Ord, som en udaf de klare Strømme
 Og

“mest bestiller en Liig-Kiste med 6 Ringe udi, et par
 “fine Lin-Buxer, en reen Skiorte, en fin Linnen Nat-
 “trøje, en Nat-Hat, og et stykke rødt Klæde; Derhos
 “anmoder 4 Daane-Quinder af Byen, som mit Lege-
 “me udi Kisten vil indvikle; skden saa mange enten Bor-
 “gere eller hvem I synes, det kand bortdrage, enten
 “her til Kirken, eller og til Bircherød fra Byen ages,
 “om det maa tilstædes, hvorom jeg i Særdeleshed vil
 “have anmodet Commendanten. For det andet beder
 “jeg Eder, at I ufortøved Nat og Dag, efter dends
 “Tids Leilighed gjør Eders Gliid til at faae Bud til
 “Kjøbenhavn, (at Tiden tages i Agt.) For det tre-
 “die, om I kand faae Bud til Hr. Peder i Ljunge,
 “og Ketter Hans i Kamløse, da lader mig komme
 “dem i Tale i Morgen, eller paa Fredag heel tiilig. I
 “haver ellers at raadføre Eder med hvem I vil, men
 “tager intet for mange Raad. I skal fornemme, i
 “hvor det gaar, at I haver haft en ærlig Høsbonde,
 “baade i Livet og Døden, som skal have fortient at væ-
 “re til i Eders Hukommelse efter Døden.”

Henrich Thomason Gerner.

NB. Kommer til mig vist i Morgen, om I ikke kand
 komme i Dag, og lader mine Børn og komme til mig,
 inden dend bestæmte Tid.

Lerten til hans Afskeds Tale, som han vilde om det
 maatte blevet tilladt, have holdet paa Ketter-Pladsen,
 var

Dg Skialdres Kilde: Beld udflyder, jeg vel veed,
 Skomager for sin Lest kand give best Besfeed.)
 Du dog min Meening god dig lader ei mishage,
 Apollo selv maa tit et slet Niim vel optage,
 Hans

var tagen af 1 Petri 2 Cap. 17 Vers. Strygt Gud,
 ær Kongen. Hvilken meent estertænkkelige og bevæ-
 gelige Tale eller Prædiken Biskop Thura i Hans Kost-
 gaards Levnet pag. 132. bevidner, at være endnu
 hos en og anden i Danmark i god Siemne og stor Pris.
 Jeg vil til ydermere Oplysning i denne Sag, anføre
 Hr. Biskops Gerners egne Ord, anaaende de Svens-
 kes ubarmhiertige og haarde Medfart med ham, som
 findes i Bircherøds Kirke-Bog hvor han omstændelig
 opreker sin tunge Skiebne, og de mangfoldige Foru-
 rettesser, som ham af de Svenske vederfør, hvor af
 Slutningen er denne: "Foruden disse og utallige andre
 "Expenser, saa og Vold og Tyrannier, som paa mig
 "og mit Huus er øvet, da er jeg (formedelsi en Sag,
 "som jeg paatog for mit Fædernelands og min Herre og
 "Konges Beigne, anlangende Cronborg med 300 Eng-
 "aelske, som laa i Heisignør, sampt deres Officerer,
 "som laa hos mig i Logement,) tagen fangen af de
 "Svenske (efter en Studiosi Grægers Hansens
 "forræderiske og skielmske Angivende, som intet hafde
 "med den Sag at bestille) og sat fast paa Cronborg,
 "den første gang udrede jeg mig saa fra hans Brev,
 "at de kom hverken mig eller noaen til Skade, men det
 "de fik ham selv, maatte jeg blive bortført igien d. 29
 "Junii 1659. Enddog hand hafde intet med mig, hand
 "aldrig hafde talt med Steenvinckel som og var en
 "Participant i dette Verk. Paa hans Ord blev jeg
 "piint udi 6 Tiimer, men vardt intet, paa hans Ord og

Hans Børn de rare Mænd, og Poeternes
 Glans,
 Hr. Ringo, Hr. Rosing, de har langt bedre
 Ranz
 Bed deris lærde Pen og funsterige Digt,
 Sa størst Beltaenhed, til at udføre sligt.

Lev

og Befiendelse blev Steenvinckel dømt til Steile og
 Hul, som ogsaa skeede, men efterat Freden blev slut-
 tet, blev hand igien nedtagen, og hæderlig begravet.
 (Biskop Lauritz Thura i Hans Rostgaards Levnet
 pag. 130. beretter, at da Freden blev sluttet, og Kron-
 borg Slot til de Danske var blevet tilbage leveret af
 de Svenske, som skeede d. 18 Julii 1660, gjorde Hans
 Rostgaard allerunderdanigst Ansøaning hos Kongen,
 om Steenvinckels Legems Redtagelse og hæderlige Be-
 handling til Jorden. Hvorudover en Kongelig Befaling
 blev udfærdiaet til Commendanten paa bemeldte Cron-
 borg Eiler Holk af Dato 13 Augusti 1660. og er for-
 benevnte brave Mands Liig derefter d. 4 September
 1660. blevet begravet paa St. Johannis Kirke-Gaard
 i Helsingør.) Jeg blev dømt fra min Hals, ilige-
 maade Grægers selv, Dagen var sat nemlig d. 19
 Augusti, paa hvilken jeg skulde døe, Kisten var færdig,
 og altina bered, jeg havde taget Afsked med min Hu-
 stru og Børn, og leveret til min Hustru mit Testamen-
 te, da 8 Tæimer tilforne for den bestemte Tiid blev jeg
 pardoneret, aif saa siden i Jern, som veiede 36 Pund
 om Haand og Føed Nat og Dag i 18 Uger, sad fan-
 gen paa Cronborg baade sund og syg i 38 Uger, blev
 saa fordred Ranzons-Penge af mig: 1) 20000 Rdlr. Men
 2) 10000 Rdlr. 3) 4000 Rdlr. 4) 2000 Rdlr. Men
 fordi jeg ey havde mere end 1000 Sldaler blev jeg
 ført

Lev vel, jeg ønske vil, at Danner: Konning dig
 Vil viide din Begier, og unde mildelig,
 At du foruden Sorg det, som du heldst vil have,
 Maa nyde, ja Ewig forbliv' en ret Guds Gave.

Af den som højt admirerer og
 skatterer

Den Hederlige og Fornemme

MATRONES

Dorothe Engelbregt

Datters

store Qualiteter

Steen Bille.

Gaar

ført til Helsingborg udi Jern paa nye igien, høpre
 Haand og venstre Føed sammen, sad saa der i 3 Uger,
 da med gode Benner's Hælp og Raad rankonerede min
 Hustru mig for 400 Eldaler; lidet efter tog General-
 Auditeur D. Huff mig i Arrest 3 Ugers Tiid udi Leiren
 igien, og maatte jeg give hannem 379 Rdlr, fordi
 han agerede Sagen, og bømte mig paa Cronborg;
 3 Uger efter blev Freden sluttet ic. Conf. Pantoppid.
 Marm. Dan, Tom. I. pag. 212. 213. Man finder til
 ydermere Underretning herom ei alene det Jeru, som
 den brave Mand Gerner i sit Kænsel fandt sig betyng-
 ned med, til en Umindelse sat fast tvært over for præ-
 te-Stoolen udi Bircherød Kirke, men endog en Læse-
 le, hvorpaa dette efterfølgende er at læse:

Via;

Gaar nu, gaar hen, O Mi berømteste Gudinder,
 At bukke eder dybt for Een af Nordens
 Qvinder,

En Dorothea, som det Navn og Naade bær,
 At Mesterinde hun blant Skialdre kaldet er.

R E

Uld

Vincula Svecica.

Dette er et af de Svenske Fængsel, som Hr. Hen-
 rich Gerner Sogne-Præst til Bircherøds Sogn haver
 baaret om Haand og Fod for sit Fæderneland udi 18
 Uger Nat og Dag Ao. 1659 og 1660, der hand sad
 fangen paa Kronborgs og Helsingborgs Clotter
 udi 43 Uger.

Prov. 18. v. 14.

Hvo som haver et gladt Hierte, hand veed, at
 skikke sig i Modgangen, men naar Modet
 ligger, hvo kand det lide?

Triplicibus ferri cinctus sua membra catenis,
 Candorem mentis frangier haud voluit.
 Ante oculos ferrum, carcer versatur & urna,
 Infracto est ferrum, carcer & urna nihil:
 Pro Patria dulci memorem tot tantaque passo
 Nominis hæc famam Svecica vincla ferunt.

Vide Laurentii Thura Vitam Johannis Rostgardi ex-
 quistissimo & elegantissimo Carmine vernaculo ex-
 positam Havnæ 1726. 4. pag. 133. 134. Pontoppid:
 Marm. Danic. Tom. I. pag. 211. Den nyelig ommeldte
 Bissop Thura synger pag. 133. saaledes om disse Ger-
 nerianste Lænker;

Da

Ald eders store Priis er idel Veir og Minde,
 Og Hedensk Phantasi; her skal I andet finde;
 Her skal I see, hvordan hun blant de norske
 Har hit (trods Helicon) en Himmel-Aares
 Field,
 Veld; Et

Det Jern er dog endnu til Eftersegtens Minde,
 I Herrens Helligdom i Kircherød at finde,
 Som hand om Haand og Fod i fedtsomt Fængsel bar,
 Hvis Vægt to Lispund og end noget mere var.

Hvo som forlanger nysgigtigere Underretning om
 denne Handel saavel som Steenvinkels og Gerner's
 ublide Skiebne kand efterlæse Baron Holbergs Dans-
 mark's Riges Historie Tom. III. pag. 399 - 406. Laur-
 ritz Thuras, Hans Rostgaards Liv og Levnet pag.
 119 - 133. Pontoppidan. Marmor. Danic. Tom. I. pag.
 211. 212. Puffendorf in Historia Caroli Gustavi Lib.
 VI. § 52. pag. 562. 563. & Manley. Hvad nu Stu-
 denten Grægers Hansen angaaer, da fortælles der,
 at være dermed tilgaaet saaledes: Denne stakkels Stu-
 dent som havde faaet et Nys om dette Anslag, vilde
 benytteligen sende et Brev ind til en god Ven i Kiø-
 benhavn ved Navn Mæg. Jens Tikish, Student,
 som tillige med sine Medbrodre i Kiøbenhavn gik til
 Bolds, og hjalp til at bestemme Staden. See Hans
 Rostgaards Levnet ved Lauritz Thura pag. 124.
 125. for at berette ham noget derom, men dette fatale
 Brev forvoldte og, at Anslaaet blev til intet, saasom
 det kom i Svenske Hænder, som forhen er meldet og
 fordærvede alt Verket, saa at Studenten i den Tilfæl-
 de maatte have ønsket, som den store Danske Minister
 Gerss

Et Beld, som hendes Siæl og Hierte overguder,
 Og giennem hendes Pen med livsom Fald udfly-
 der;

Saa hendes Skialdre-Stiil er flydendes og
 læt,

Utvungen, pyntelig, og meer end Qvinde-næt!

R F 2

Bi

Gersdorf engang i sin Tid i en anden ufordelagtig
 Casu med Suf udbrød: *Vellem me nescire Literas.*
 Man fand ikke just beskyldte Studenten for en Forræder
 og Skielm, ligesom han havde forraadt dem forsætlig
 Biss, men vel irettesettes for Ubetænkksomhed, og U-
 forsigtighed, thi Omstændighederne viise jo selv, at den
 Staffel gjorde sig al optænkkelig Umage, for at skille sig
 af med dette uløfsalige Brev, i denne ham paakomne
 Angst, i denne Betuttelse og Forvirring haver han ikke
 vidt noget sikkere Middel, end at ville nedsynke det med
 en Steen, bunden ved en Traad og svøbt om Brevet,
 at ikke Fienden skulde bemægtige sig det, men Skiebnen
 forboldte dog, at det ikke undgik Fiendens Haand.

Sr. Biskop Laurik Thura skriver saaledes herom
 i denne Studentens Sag i Hans Rostgaards Levnet
 pag. 123.

Men alde Frufter just til Moosked ikke komme:
 Og hvo forstaaer sig paa vor Herres skjulte
 Domme?

En eenigste Person vreed Nøglen ariet om,
 Hvorved det heele Værk plat i Forvirring kom.
 Thi hand (med hvilken jeg Medlidenhed vil bære,
 Da setter en hans Navn, som blev ham liden Være)
 Bekom af Stegen Lugt, og strax et lidet Brev
 Med stet Betænkksomhed om heele Sagen skrev.

Om

Vi Mandfolk hidindtil, maa see, har haft i
 At ingen, uden vi, den Nylling kunde banke,
 Hvor i den Skialdre-Kraft og Kierne propped
 Men pyt! See nu kun, hvad en Kvinde hitted
 paa.

Om dette Pufendorphs Beretning vel er dende,
 At een i Risbenhavn var gived Brev i Hænde,
 Som hjemad med sin Vaad igjennem Bølaen skar,
 Til hand fra Helsingør ej manae Steenkast var.
 Men usformodentlig gif dette ham til Moede;
 En Jolle an paa ham med raske Marer roede;
 Hjert-fippet hand da bandt en Steen ved Brevet fast,
 Hvorpaa det iiligst blev til Havsens Bunde kast.
 Dog Brevet fra sin Steen slap løst, og motte følge
 Paa Landet ind med Tang, med Mussel-Skal og Bolge;
 Det toog en Rytter op, og til Carl-Gustav bar,
 Som noksom merkte da, hvad Kloffen slagen var.
 Men hiemme hvor mand sigt maa allerrigtigst viide,
 Har Folk en arm Student haft længe paa at liide,
 Ej, for af ham Forgift var til Kong Carl i Kjænt.
 Thi sigt var aldrig drømt, langt mindre suft og tænt.
 Da hves hand haf de bragt saa skjelmst et Noord til Ende,
 Man haf de kast ham paa et Kaffer-Baal at brænde,
 Om ej ved andres, da ved Friderichs eagen Dom,
 Hver Siæl vel gysede ved, at bringe Konger om.
 Saa det er skammelig, at Pufendorph vil skrive,
 Det hand har ingen Grund haft til at foregive,
 Dog Mennen, som og her var dypt i Dyle-Gast,
 Har viist, hvad Kjærlighed til Danmark hand har haft.

Vil hun sit Hierte til andæctia Fan^e vende,
 Ald Verdens Enster veed hun først i Kull at brens
 de,

Før hun sit Offer paa Guds Alter legge vil,
 Hvor Herrens gode Vland sin Lue bluffer til.

R E 3

Hun

Studentens Brøde var; med Brev hand vilde glæde
 En Ven og siæ ham, at Kroonborg Slot og Sæde
 Vel blev med første Danset; og nevnt endeel af dem,
 Hves Drift og Forsæt var, at hielpe Verket frem.

Hvem det Papiir blev stopt i Barmen bort at føre,
 Derom kand ingen læt fuldkommen rede gjøre:

Men hvad for Vost det fik, uagt som eller snild,
 Koor det ulykkelig paa dende Rejse vild.

At det kom flydendes til Lands, som hiin vil siæ,
 Deri vil ikke jeg fra hans Berætning vige;

Men staar allene paa, det skulde været da
 Til Kjøbenhavn sendt op, men ikke kom derfra.

Dog det gaar ud paa et: thi Enden blev dend samme;
 Det Træ, der Knopper bar, gif ud med Rood og Staine;

Der det fornorpne Brev, i hvor det slagred om,
 Ulykkelig tilsidst i Svenske Hænder kom.

Jeg skal paa dend Student ej megen Geney spilde,
 Skiont hand var Marsag til et ynksomt Spil og Gilde,

Dog skal, fik hand end Held de Svenske at undgaæ,
 For Uforsigtighed hand dende Snibbe faæ;

Min fine Ven, var dig en Leppe sat i Dre,
 Hvi tav du ikke da? og lood dit Hjerte gjøre

Undægtig Bøn til Gud, at, hvad der pønsedes paa
 I dend bekjendte Sag, til Maalet motte naæ?

Var det ej nok saa tryngt, at saadant laa i Dyale,
 Og ej et Dord derom kom nogen Siæl paa Tale,

Com

Hun dermed varmer op saa mange frøsnede Siæle;
 Der sig i Hierte-Sorg tvivlraadig vilde quæle;
 Saa de for dybe Suk saaeer Munden fuld af
 Rest,
 Men Hiertet fuld af GUD, og Siælen fuld af
 Frost.
 Slaar

Som med en Draabe Bleg, der smuurdes paa et Blod,
 At blive Marsag til et heedt og blodigt Bad?
 Var og din Pen for kaad; hvi blev de Everskes Dje
 Ej bedre vendt i Blaar; Hvi tænkes ej hvor noje
 Der var af andre før paa Sagen givedt agt,
 Naar Brev gif til og fra en Stad, som var belagt?

Denne er den sandfærdige og tilforladelige Beretning om Studentens Gregers Hansens Brøde, da nogle Skribentere ellers gaae for vidt, i at sverte ham med de sorteste Farver. For Resten have vi Danske vel Marsag med hans Hønhærværdighed Hr. Biskop Eric Pontoppidan Marm. Dan. Tom. I pag. 212. i den Hens seende at ansee ham som en Proditor, atre in Fastis memorix. Hvad Puffendorfs ovenansførte Beretning angaaer, at Studenten skulde tilbringe den Everske Konge Korgift, da lyde Puffendorfs Ord herom saaledes: Quidam aufugere, Inter quos & studiosus quidam fuerat, qui Regem veneno tollendum in se suscep erat. vid. Puffendorf. Histor. Carol. Gustav. Lib. VI. pag 562. Men om dette afskyelige Stykke er, saa vidt vides, aldrig i Danmark hørt, eller fra nogens Pen læst, en Tøddel; førend fra denne Mands Haand. Dog fandt det ei komme os fremmed for, at denne ellers prættselige Skribent ogsaa i den Post har stiftet de Danske Brodden ind i Huden, saaledes dømmer Hr. Biskop Lauritz Thura retfindigen herom i Hans Ro stgaards Liv og Levnet pag. 124. 128. 129.

Glaar hun sin Leeg i tu, og lader af at gåede,
 En fand den Bibelfke stor Synderinde græde
 Saa fuld en Jammer-bek, hun hende jo fand
 naae,

Ja flere med sig selv til Bode-Bandet faae.

Vel har Maria sig (jeg fand det en udsige)

Med Taare strømme-fuld, med Suk der kunde stige

Et Herrens Naade-Stool, optuded Blud og
 Mand,

At see til hendes Saar og Dynes salte Vand!

Sos Jesu reene Food brast hendes Græde-Rils-
 de,

Hvor ingen Draabe blev forgieves og til spilde,

Hun hendes Hoved-Haar til Tørre-Klæde
 lod,

Bad, elsked, trode, skreeg, mens Bode-strø-
 men flød.

R E 4

Men

(i) Om denne Johannes Olavius paa Dansk Hans
 Oluffson haver jeg forhen meldet, jeg vil alene lade
 mig nøje for denne gang at anføre tvende Lærdes Vid-
 nesbyrd om hans Poesie, som ere 1) Molleri in Præ-
 fat. de gent. Boreal. in Literas Meritis apologetico-
 Historie. pag. 51. 55. hvor han i særdeleshed fremt
 for andre recommenderer Joh. Olavii og nogle fleres
 Latinske og Danske Poesie. 2) Bernhard. Raupach.
 Orat. de utilitate peregrinat. Danic. pag 15. som
 melder dette om ham: *Celebria dudum inter ipsos*
(Danos) Severini Torchiki, Andreae Bordingii, Joann-
nis Wilhelmmii, Joannis Olavii, aliorumque plurimo-
rum hac in arte (sc. Poesi Latina) sunt merita.

Men Dorothea, som gientager hendes Taare,
 Og lukker op paa ny den Poenitentes Aare,
 Som sprang her op for meer end sexten hundred Aar,
 Hvorved saa mangen Siæl Trost, Liv og Lise
 Hun skal blant Skialdrer faa sit Navn og ære
 Og til et evigt Navn ved Skialdre: Pen optræde:
 Vi hende give vil den Sted, hun har fortient,
 Som sig saa vel har gjort navnkundig og ber-
 Eent.
 Gaaer, tager hendes Rok, I Karle, Dresse
 Som en studere vil, begynder I at spinde,
 Gaaer, setter eder ned at hegle Hamp og Hor,
 Mens hun sig priselig med Pen og Hjerne
 Gjør.
 Til skyldig Ære opsat af
 Th. Ringo.

SONNET.

Her gaar nu Siun for Sagn. Guds og Natu-
 rens Gave
 Den ædle DOROTHEA aflegger her et
 Pund
 Og Wiisdoms Siæle Trost, med Hjerter, Pen
 og Mund,
 Som

Som Tiden aldrig fand med glemsels-støv be-
grave;

Vel den som aandelig fand i Forhaabning trave
Paa Salighedens Ben, og stedse giøre kund,
Hvad Aand og Andagt er, af inderst Hierte-
Grund,

Mand fand en bedre Trost og Sinds Forlystning
have!

Her merckes Siun for Sagn: Dyd, Kunst, ja
Held og Fynd,

Vor Dorothea vil fra Verdens Synde-
Dynd,

Og stiger Himmel-høyt med Andagts Offer-
Taare;

Christinde, du som her en Jordisk Engel est!
Guds Aand regierer dig; thi du faust Hiertet
saare:

Gud er din Siæle-Ben, du Jesu Himmel-
Giest.

Af den

Som efter Døden ønsker

JESU Søde Salighed.

Lad Holland romme sig udaf een Utrechts
Damme,

Som kunde mange Sprog, og kunde rigtig ram-
me,

AF S

Hvad

Hvad Philologisk var, og skrive hist og her
Til lærde Mænd, og faae en Ære fra enhver.
Lad Danmark rose sig ud af de Totters Stans

Som Kommer. Senecam oplærde som en Ams
me,

At tale Danske her, og viise hver Mand Gavn
Ud af den Stoico, sig selv til Æres Navn.

Vel priseligt det er, at de har Eener vundet
I blant de Hedninger, som har ej bedre kundet
Om Salighedens Vej oplyse Jordens Kredse,
Hver Mand med dennem er dog meget vel tilfreds.

Thi over deris Rion de mange har bestemmed,
Som burde over dem den Skrive-Konst forfremmed,
med,

Dog alt forsængelig; den eene søgte ud
Det som naturligt var, var dog en Lære-Klud:
Den anden sindig var, som findet i den Hedning,
Dog Hedning ej i alt; hand haf de dog en Ledning
I Pauli Lives. Tid; der er dog Lærdom hos!
Er det en alt saa got, hver haver dog sin Kos.

Maria Schurman viig! viig af du Udel Dams
me,

Fru Birgitte af Tot; jeg skal dig dog vel ramme,
At du ej dræbes skal, som Døden aldrig fand
Forjage fra din Kos ud af det Danske Land.
Vi

Vi har et andet Lys, som vider sig udbreder,
 Og fra den Norder-Pol sin Ledings straale spre-
 der,

Hun Hedninger og alt hvad verdsligt nevnes
 fand

Bortkaster, og i GUD sig trøster uden Mand.

GUD er den beste Mand; der i Hun sig forløster,
 Hun skriver Sange-Chor, der mange Siæle
 trøster;

Hun saa andægtig er, at hver maa sige ud,
 At Hierte, Pen og Mund fulddrives udaf
 GUD.

Naar jeg det Sange-Chor betragtet, hun ret
 stemmer

Med Hierte og med Haand i got, og intet glem-
 mer,

Hvad som Gudfrøgtigt er, jeg vilde mange var
 Digter-Konsten, som hun er i denne rar.

Ja hendes Sange-Chor jeg hørde hende siunge,
 For to Aars-Tid med Lyst ret af en Engel-Tunge;
 Men nu formerker jeg, at Sangen gaar til
 Graad,

Hun med Kong David vil sit Lene giøre vaad.

Hun ej alleene vil sin Seng med Taare væde
 Men vil ved Jesu Gode for Synden ydmyg
 græde;

Det er den beste Deel, hun kunde finde paa,
 Derfor skal Himmelen for hende aaben staa.

Til

Til Bederlag Hun skal paa Jorden stedse have
 En Ere-Titels Steen, som er den beste Gave;
 Hun er nu uden Mand, skal dog ej fattes
 Som jo skal skrive Tact i hendes Enkes
 Mand;
 Stand.

Dette til Ere opsat

af

Henrick Thomæson Berner,
 Sogne-Præst udi Birkerød.

SONNET.

Den Suß og Jammer-Sang, de stride-græ-
 dend Taare,

En Synderinde i sin Bood er vee, og vant
 Udøse maa, for hun har været for galant,
 Og har til Mangeler, heel grove er, at soare,
 Ach! hvad der mange er i denne Synde-skare,

O! hvad de alle her for sine Djen fandt
 De Taare, om de dem paa Rinden sterck
 vandt,

De i Guds Glaske stodd i Evighed saa klare.
 Ej Mage til i Rion ald Dannemarck har haft,
 Hun rindend Strømme til en evig Glæde
 Kraft
 Paa

Paa reede Hænder for hver Synder lader finde,
 Hver i sin Poenitens nu grædend siger: Ach!
 For Sangerinden maa nu grædend sige Tact.

I. EPIGRAMMA.

O! hvad den arme Siæl af Synden er besutlet,
 Af sin Samvittighed sig finder overhuttet,
 Og sig vel tusind gang befinder alt for svag
 At kunde staa inod Guds Loves Hammer-
 slag.

Ja Hammerslag er Grund og Roed til all Mus-
 sike:

Naar Loven i vor Boed paa Hiertet monne picke
 Og minde om U-død, fortient med vor U-dynd,
 Saa prøver GUD enhver udaf den grædend
 Lynd.

Vor ædle ENGELBERE er evig Priis for
 Fionnet,

Hun være dobbelt af hver Læsere belønnet,
 Hun giver os paa ny i Riim sit Sukke-Skrift
 For Siælens Bitterhed mod hver et Synde-
 rift.

Saa kunde David sig med riim Guds Gunst til-
 bede,

Hver Synderinde fandt fra Jammer fri sig qvæ-
 de:

Ej Musicante gior saa sød Coloratuur,
 Som den med Sorg og Suck adspør Guds
 Naade, Guur.

GUDS

Guds Søn hvad ont ham i den store Bøn er tis
 Det tog hand mod, der hand sin Love-sang fik tis
 Hver som sin Riime-stock i Anger har behof,
 Mod Loven suk dig til Guds Naades Priis og
 Lof.

2. EPIGRAMMA.

Laf fromme ENGELBERG, Guds Mand
 har hønt begavet,
 For hun et Skrift paa ny forærer Skialdreslar
 vet,

Et Skrift ret proppet fuld af Synderindes
 graad,
 Til Bedring bedre Suk i Verden ingen
 qvad.

Hr. Møller Titelen med sine Tanker kroner,
 Hun setter os dem nu paa søde Riime-Toner,
 Enddog Materien hun bitter er og suur,
 Band blev vedtræ, ved Tro faar bitter taare
 cuur.

Hun lær os alle nu i Gremmelse at bede,
 I Hierte-Sorrig GUD med grædend Boed at
 glæde,

Vi ved bodsfærdig Tro, og Trost og bedre Priis
 Fra Satans gloend Puil og gloend Pine fries;
 Saa

Saa frelste David Saul fra sine Pine-gvalmer,
 Naar hand paa Harpe-Streng qvad sine Riim
 og Psalmer

Vel Eliseus hand var dobbelt Vlande-rig,
 Med riim og leeg blev fri fra sinds U-roe og
 skrig.

Fra Sinds Uroe og Skrig hver Syndere her
 frelses,

For Skialderinde hun for Skriftet evig helses,
 Vi lette vil for Synd og Sukke-Sorg vort
 sind,

Lil vi med Engelbert i Engle-Choer gaar ind.

Hans Oluffson.

Sogne-Præst i Randers.

O Lyst! O Lyst, O Leeg, O Lægdøm, Lof og
 latter,

Com Himmel-Engler see, som Jorde-Fielgen
 fatter

I Dødsens Skygges Dal, i sorrhig, soet og
 graad

I Møje for Guds Lov af Synder overtraad!
 Hvor findes dette her i Engelbrechtes Riimen!

Hvo skal ej slutte saa med mig derom paa Riim-
 men?

Det første hendes Navn (Guds Gave) man
 her har

Og i det andet fast en Engel bliver var.

Enz

Enhver Guds Gave faaes, og gives os urvun-
gen,

Saa er det her, som hver en Sang af Engler
sungen,

Saa tykkes mig det er, det Doreth Engels
bregt

Os riimviis giver, hun bestemmer Mander
segt,

I Røge. Konstens Lyst med Martha mange
falde,

Hun med Maria her den beste Ting udvalde;
At tage Jesu Ord udaf hans søde Mund,

Plat ved hans Fodder sat, det er den faste
Grund.

Den faste Grund, hvorpaa Enfsalighed fand
grundes,

At syndet er af os, og udaf GUD mistundes
Snaab

For Jesu Christi skyld, vor eene Haab og
raab.

Imod Samvittighed og Satans Synde
raab.

Det lærer uden Toil, det Skialderinden mee-
ner

Med mig u-værdig, een udnygtig Jesu Tjener:
Hun har opmuntret mig og skerp det den Foto-
stand,

Som hart ad var bidt af ved Momi bidste
Land.

Den

Den søve Andagt i saa mange har hun vædet,
 Og magt det saa, at mangt et Dje vorder
 vædet,

Hun mangt et Hierte har indgydet Siæle-
 Enst,

Hvoraf det Leve-Bloed ved Angest fast var
 Enst.

Kand gamle Sarah, som ald Verden loflig
 skatter,

Kand hun saa sige: GUD mig haver giort en
 Latter,

Da denne Sarah har en hellig Latter ført
 Os paa ved det, hvorom af hende bliver rørt.

En Isaac er det jo, udi hvis Sæd velsignes
 De gamle Slegter skal med Trøst, som ikke
 lignes

Af nogen fiødlig Trøst. Jeg Skriften ikke
 saae,

Men for det før er seet, jeg tvivler ej der-
 paa.

GUD give, ædle Geist, dig alle Lyffens Gaver,
 For Danske Verden sliG Guds Gave ved dig
 haver!

En Engel-Floek dig al din gandske Lives Tiid
 Salvaguardere til den sidste Døde-Striid.

Den vorde dig saa glad, naar endlig den skal
 komme,

Som du kand glæde den, der maa for frygt
 sig krumme;

Som Moses døde, dæe du saa med et Guds
 Rys!
 Det ønskes dig af den, som mod dig er en
 Drys.
 Forsmaa dog ikke ham, som stor med dig vil
 gjøre,
 Vor Gud, og dig for Gud, saa lunge hand
 Kænde røre
 Det lue-lige Lem. Hvad Dorte Engelbrecht
 Os gav, skal gives, hand skal sige ald Ne-
 spect.
 Thi her er Liv og Aand og Geist og Kunst og
 meere,
 Som' artig Andagt har, her sees det at regere;
 Her Blomster er udaf Parnass' Himmels
 hej,
 Ja op i Paradiis der efter Duen flog.

Jens Pederson,

Evangelii uverbdiast Pastor til Meenigheden
 ved Christiansdall og Sanderum i Syen.

Til dend Berømmelige
 Norske Boetinde,
 Dorothe Engelbrets-Datter,
 Da Hendis, saa kaldede, Laare-Offer ved
 Trykkeriet kom til Lyset.

Da

Det meeste de fleeste bemøde sig med,
 Er bare de Bære, som her have Sted;
 Mand grunder omstunder og veed en, hvorfor;
 Der sørges, og spørges om tryggeste Kor.
 Mand stræber og slæber ved Nat og ved Dag,
 Mand hvipper og stripper med megen U-mag;
 Mand slænger og mænger i Berden sig ind,
 Forpropper og stopper det Jordiske Sind.
 Saa længe mand Penge og Guldet hat fat,
 Maa være i Ære, og see paa sin Skat,
 Mand tænker, mand lænker, om Lycken vil:
 slaae,

Dend ikke skal vrikke af Steden, og gaa;
 Men Skatten tar Hatten saa ofte, og gaar,
 Og Ære vil være hos Skatten; saa staa
 En Stymper og krynper sig, for hand har
 mist

Det Gode, hand troede var sikkert og vist.
 Men disse til visse forholde sig ræt,
 Som priise dend Spiise, der Siælen gjør
 mæt;

Som Manna, med Anna, opsancke med Lyst,
 Der qvæger og læger det Himmelske Bryst:
 Og lade de Fæde u-rordte kun staa,
 Som hiine til Niine forelske sig paa.

Dend RONE er Krone for Koner i Noord,
 Som sanker med Tanker sin Frelseres Dord;
 Ja tier, og bier, og sætter sig til
 At høre og gjøre hvad Himmelen vil.

Hun rører og fører sin Pen, som en Mand:
 En svigter, men digter om Himmelens Land,
 (Naar mange de prange med Jordiske Sliim)
 Med lette og nette og sødeste Riim.
 Ja, **DORSE**, lod borte sig Verden, og

Naar dende har ende, vor Himmel ^{gaa;} skal staa,
 Hvad Toorden paa Toorden, hvad Storm
 og Uroe

Os kuer og truer at sælde vor Troe,
 Ald Hinder mand vinder dog over med Lyst,
 Og suer de Druer af Frelserens Bryst,
 Der vedsker og lædsker de Frommes Gemot,
 Som Jammer med Hammer har saared og
 stødt.

Ja, **DORSE**, lad skorte hvad andet der
 vil,

Det eene vi meene at holde os til.

Verbedigst opsat af
 P. Thura.
 Rect. Sch. i Kisaæ.

Der Fürtrefflichsten und Preiswürdigen
 Nordischen Lichterinnen
Dorothe Engelbrechts-Tochter,
 Diese Ode zu schuldigen Ehren
 gesetzt von
 J. L. Ers

Erwünschte Norden-Schäfferin,
 Du Kunst-Kamön, dein schönes Zichten,
 So deines Hirnes tieffer Sinn,
 Erdachte hinter jenen Fichten,
 Daß gabst Du uns doch wieder hin:
 Denn deine Lieder uns berichten,
 Du seyst die zehnde Kunst-Gottin,
 Erwünschte Norden-Schäfferin!

Du wucherst recht mit deinem Pfund;
 Und Himmel-hochbegabten Sinnen,
 Auf derer salzer Quellen Schlund
 Die Thränen-Bäche reichlich rinnen
 In unser Herzen Seelen-Grund,
 Von jener grossen Sünderinnen,
 Ach lichte, singe, süßer Mund,

Luc. 7.

v. 37.

Du wucherst recht mit deinem Pfund.
 Du Mutter Nordscher Zichterin,
 Dein Sinnen-Kind wir sehnlich herzen,
 Das du geböhren hast (a) voll Reu,
 Voll Thränen und voll herber Schmerzen,
 Wir Füßens in beliebter Treu,
 Im Geist, bey hellen Andachts-Kerzen:
 Dis Werck ich meyn, ohn Heuchelen,
 Du Mutter Nordscher Zichterin!

(a) Les Pöetes accouchent par le bout des doigts, sagen die Franzosen i. e. Die Pöeten geböhren durch die Finger.

So mehre Dich, Du Weiber-Preis!
 Ja mehr als zehnmahl noch gebehre,
 Du hast verdient das Lorber-Kreis
 Vor deiner Reimen fluge Lehre,
 Den Ruhm gibt dir der Norden-Kreis,
 Das Teutsche Land thut dir auch Ehre; (b)
 En dencke dann an diß Geheiß:
 So mehre Dich, Du Weiber-Preis!

Den

Aande-rige Digterinde

Dorothea Engelbrets-Datter

Opsettes dette til Pre.

Æred frem nu Skialdre-Chor, om hendes Lof
 at domme,
 Men blues I (maa skee) en Kvinde at bes
 romme,
 Fordi at mangen Mand den Grad ej funde
 naa,
 Da seer jeg samme Dom vil nogenlunde
 staa.
 Du

(b) Es fehlet auch in der Dänischen Sprache nicht an guten Poëten, und wird jeziger Zeit eine Frauens Person Dorothe Engelbrechts Tochter sehr gerühmet, welche aeistliche Carmina von ungemeiner Sürlichkeit aeschrieben.

Vide Dr. Morhof. Unterricht Cap. 8.

Du Blisdoms eget Barn og alle Qvinders
 Krone,
 Du burde settes paa en Guld-bordpyret Trø-
 ne,
 Du med din gyldne Pen og Himmel-lærde
 Ord
 Forbinder til din Lof hver Menniske paa
 Jord.
 En Marmor-Støtte maa dig Norge vel fors-
 ære,
 Dit Billede af Guld med Kunst der i ind-
 skære;
 Kom, kom og sæt dig op i Kunst-Poeters
 Lav,
 Lad Verden endnu see det Prind, dig JE-
 sus gav.

af

Hendes Dyd-ædelheds
 Tienstvillige

N. N. J.

3) Et Christeligt Valet fra Verden, og
 Længsel efter Himmelens andraget for Hier-
 ternes Randsager, det store Verdens Lys.
 approberet af Biskop Randulf i Bergen d. 12
 Januar. Anno 1698. i disse smukke Ord:
 "Som Erden til Saliggjørelse er en Naades
 El 4 Gas

"Gave af GUD, Eph. 2 3. saa sees og af
 "Gudelige Dvelfer, hvor GUD formedelst Tro
 "en boer i Hjertterne; Vi formaer intet Got
 "af os selv, men ved Guds Naade alle Ting,
 "som gjør os mægtig, Phil. 4. 13. ^{Mosis}
 "Ansigt bekom en Himlisk Klarhed af det, at
 "han talede med GUD paa Bierget, Exod. 34.
 "29. Saa bekommer og den, der idelig hør
 "der sig til GUD i Ordets flittige Lærning,
 "Hørelse og Betragtelse, og i Gudelige Bøys
 "ner og Sange, et himmelske Lys i sin Siel
 "til Guds Herlighed's Kundskab's Oplysning i
 "Christi Jesu Naam. 2. Cor. 4 6. og uden
 "andre Exempler herom at fremstille, seer vi
 "det klart udi denne vor Skribenterinde Do
 "rothea Engelbrek's Daatter St. M. Ambrosii
 "Hardenbechs. Thi som hendes Navn lyder:
 "Dorothea en Guds Gave; saa har hun og,
 "besønderlig i sin Encke Stand, givet sig gands
 "ske fra Verden til GUD; Guds Naades Gaa
 "ve den saliggjørende Troe er og rigelig besun
 "det hos hende, ikke allene udi et Exemplat
 "Gudelig Levnet, men og udi hellige Sange,
 "og Skrifter, som hun af Guds Aands Bis
 "stand har digtet, og med Berømmelse til
 "Trykken befjordret; Og enddog dette er et li
 "det Skrift, som hun vil, skal være sit Bas
 "ter-Skrift fra Verden, og sit Hjerte-Suck
 "til Himmelen, saa sees dog deraf Guds Him
 "mels

“mel: Kraft i hende, ikke mindre til at bede iv:
“rig, end tilforn at siunge liflig.”

Bergen d. 11 Jan.

Niels Randulf;

Anno 1698.

Ep. Berg.

I Kiøbenhavn er det approberet af Pro:
fessor og Doct. Theologiae Joh. Bartholin.
Eil Slutning af dette lidet. Skrift findes 4.
Pers til hendes ævig Æreminde opsatte af J
Munche, H. B. hvilke tvende Bogstaver ere
betegnede saaledes: Bilde hendes Ven Hiertes
lig Bede med hende. Peder Syv. Ahasverus
Eschilli Bartholin.

Den Andægtige og Sinde-rtige

Digterinde

Dorothe Engelbrets:

Datter,

Sal: Mag: Hardenbecks,

Da hun hendes Mandelige Sang- og
Laare:Offer paa Ny lood oplegge,

Er dette til evig Ære-Minde opsat

Af

J. Munthe:

Et 5

D ad:

Dædle Tvilling-Par, I Hierte knytted vens
Som eders Offers Frugt til Himmelen mon sens

Den eene ved sin Sang, den anden ved sin
Graad,

Hvorned I Himmel-Gunst og Siæle-Trost
har naad.

Ach! naar den første vil sin Gylden Harpe stems
me,

Ej sorgen er saa stor, mand den jo straf mon
glemme,

Var Hiertet end saa foldt, som en Krysstallet
Zis;

Det qvegnes snarlig op, faaer sinag af Pas
radiis.

Den anden ved sin Graad udøst i Perler trins
de;

Uf Dine-Rildens Na fand Siæl og Hierte vins
de,

Zhi intet Hierte-Sorg saa vel betegne fand,
Som Ord med Dine taldt, det salte Hiertes
vand.

Za Djets Tungemaal det best alleenz flyder,
Og med sin Perle-Flod igiennem Himlen brys
der;

Maria græder her, for vi blev saa forvøndt
Bed Evæ Uble-Bid, fra Eden til Elend:

Men

Men søde Musikant, kom frem, og trøst din
 Søster
 Med din anmodig sang, som Sielen højt forlør.
 ster,
 Giv hende Honning-Saft udaf din Sukker-
 pen,
 Hvorved hun bliver fridst, og faar til Liv
 igien.
 O Titan, du est skion, naar du opvaft frem-
 springer
 Udaf din Øster-Seng, og Klarhed os tilbrin-
 ger
 Med gylde straale-Pragt, men her du blegne
 maa,
 For disse Søstre to, som saa foreened staa.
 Sin anden rekter Haand i Sorrig og i Glæde,
 De priser begge GUD med Sang og Djens
 væde;
 Et Par foruden Last, Gudfrygtighedens
 Speil,
 I hvilket Sathan selv ej finder nogen Feil.
 O vel dig, Dorothe, som os det Par frem-
 viiser,
 Her Bierningen fuld klart sin Mesterinde pris-
 ser;
 Her seer mand din Bedrift, og hvad du pøn-
 ser paa,
 Til GUD ved Sang oc Graad er daglig din
 attraa.

Fra

Fra Verdens vanitet dit Sind til Himlen svins
 Som Ornen Fugle-Prins med sine spragled
 Zinger,
 Indtil du slipper ind med disse Søstre to
 At see Guds Herlighed i evig Fryd og No:

Der den Gudfrygtige
Dorothe Engelbrechts
 Datter,

Saaet Af Hiertens Bedrøvelse
 Tog et Christeligt VALEET
 Fra Verden,

Dg androg
 Sin Længsel til Himmelen
 For

Hierternes Randsager,
 Bilde hendes Ven Hiertelig Bede
 med Hende.

Hør dog, O naadig GUD, hør denne Dats
 ters Klage,
 Hvis omme Hierte-byld, hvis Sorg og Syns
 de-plage
 Som

Som beeste Mara:vand, fast Siælen over-
 gaar,
 O HËrre, helbred selv de hende slagne
 Saar:
 Der er jo Mand og Børn fuldkasted hen i
 Graven,
 Nu er det hendis Bøtt, at tage Vandring-
 staven,
 Fordi hun sidder her bedrøvet og forlat
 Med Uro, Angst og Suf, og græder Dag
 og Nat.
 Som skilsmisqvæler fast, der blev oprøkt med
 roden
 Og knust ved haarde Stød, fra Hoved og til
 Foden
 Den sidste hendes Søn i fremmet Land falt.
 om,
 Det Gode ventet hun, men see det Onde
 kom.
 Hvorfor hun bitterlig og deris Død begræder
 Og saa i Eenlighed sit Leje giennem væder,
 Som Mains Encke græd skinbarlig og i Løn
 For hendes eeneste hensoved kære Søn.
 Der dog af dig, O GUD, saa naadig blev
 tiltaled,
 Og ved saa naadig Trost saa hiertelig hustraled.
 O Jesu Davids Søn. see hun ydmnger sig,
 Som føler Troens Gnist, lad det bevege
 dig.

Saa

Saa dybe Smerte-Saar med Naade at fors
lindre

Ehi du er mægtig nok, og hvem kand dig det
hindre?

Du er jo Trøstens GUD, og siger Faderlig:
Rald paa mig i din Nød, saa vil jeg hielpe
dig.

Nu har hun det behov, om du vilt Redning
øve,

Alligevel hun kand Taalmodighed behøve,
Mens du forbinder selv dit saared Creatur,
Der undergiver sig, O GUD, din naadig
Guur.

Og om din Guddoms Haand og Raarsens Bær
ger fylder,

Ret efter saadan maal, vor gierning det fors
fylder;

Saa giv dog hende til, og denne Siæl tag
an,

Fordi du eenig est een ret Samaritan.
Hun slipper dig dog ej i hendes Sorg og Pine,
Før hun optaget blir i Himmelen til sine,
Hvor læges hendes Bærk, og Sorgen leg-

ges af,
Altstiont Berrnk og Bee os følger til vor
Graf.

Saa lad da hendes Siæl af dette Verdens
Fængsel

Forløses endelig, og efter hendes Fængsel
Naaet

Naær Himlens Paradis, kiont vejen vel er
 trang,
 Saa haster hun dog did, her falder Tiden
 lang.
 Og bliver hun da frelst af hendes Sorg og Jam-
 mer,
 Og hendes Legeme lagt i sit Hvile-Kammer,
 Naær Siælen glædes hist, i Herrens Frydesal,
 Hvor hun og nyder plæk blant de Udvaldis
 Sal.
 Og naar paa Dommедag Guld os af Jorden
 henter,
 En glad Opstandelse da hun blant os og venter
 Og da skal hun med Job, i een forklæred Krop
 Den Glæde selver see, der aldrig holder op.
 Naær hun, med Christi Blod bestenkt, skal staa
 for Dømmen;
 Hun ønsker allermest, at Dagen alt var kom-
 men,
 Og hun for timelig beængstet Sørge-Lyd,
 Maa finde Mand og Børn hos Guld i evig
 Frød.
 Saa har hun nu, O GUD, sit Rejse-Pas be-
 gieret,
 Der dig af gandske Siæl, saa inderlig beæred
 Og dig til Lof og Priis, saa vit som Solen
 gaar
 Din Ære kundbar gior, saa meget hun for-
 maar,
 Med

Med Tak for Underhold, for simpel Christen
 For god Samvittighed, og spag ^{Bandel,} sagtsfærdig
 Og venter kun det Maal, som du har for ^{handel,}
 Til Verden siger hun Adieu, Adieu, god ^{refat;}
 Nat. ^{Nat.}

Til

Dorothe Engelbrets Datter

Hin lykkelige Skaldnes i Norden.

Naturen hafde nu alt gjort det som hun kunde,
 Saa det var slet til jens, at nogen vilde ^{stunde}

At komme til det Maal, som Dorothe med ^{Priis}

Har naad, som med sin Digt er uden lige ^{viis.}

Hun er forvist et dyrt Naturens M:ster-stykke,
 Exempel for sit Køn et Held og Ære: Smykke,

Et levend Kontrefej af Dyd og Ærdom ^{stor,}

Sit Fødelands Sirat, det andet Lys i ^{Nord. (a)}
 Blant

(a) See N. Westr. Spec. Regale,

Blant Grækerne berømt var Saffo og Korinne,
 Eulpitia til Rom var holdt for Poetinne,
 Vor Brahes, Bylous Vers og med For-
 undring her

I det Latinske Maal fand læses af en hver:
 Hun lærde Frue Tot gav Senekam paa Danske,
 Og andr' af andre Sprog, som Mærked havd'
 og vanske,

Om hun end draf ej af Poetisk Kilde Sæft,
 Saa hafde hendes Pen dog mandig Fynd
 og kraft.

Men vores Dorothe (b) har denne Herrens
 Gave

I Skaldskab, (c) næst de Ni hun største Lov
 skal have

Og kaldes Tiende, hun og skal bære Navn,
 Den Fjerde Charis, sig til evig Ær' og
 Gavn.

Ἐδεκάτε Σάφῳ Μουσῶν ὅσι αἰδόντων,
 Ἐγγελοβρεκτεῖαν ὀιομαι ἔνδεκάτην.

Er Saffo den Tiend' af Muserne Ni,
 Da Engelbrets Datter er Ellevt' af Ti.

Sellested i Stevns
 i Cademaanedn, 1699.

B. Svb.

M m

Hier.

(b) Δῶρον Θεῶ.

(c) Poeteri.

Παρωδία versus de Olympia Fulvis Morata;
 Poëtria celeb:

Hierte-Tanker

om den

Højbegavede, Dyd-ædle og Priselige

MATRONE

Dorothe Engelbrets-Datter

Sal. Mag: Ambrosii Hardenbecks,

og hendes denlige

Taare-Offer.

D Naaderfulde Dnd! D Engel-søde Dvinder
 Guds egen Naade-Skænk og Bunder
 udi Koor,

Din Sang giir Echo op i Over-Engles
 Koor:

Ald verdens skionne Mænd Eand neppe nogens
 finde

Naar til din Ero, din Aand og Biisdom,
 som er stor

Dg for din Siæl saa got et Anker, Seil og
 Koor,

Naar du med David far for Sorrigs sterkt
 vinde

I Græde-Havet, som er i din Seng at
 finde.

Fra Jesu Fode. Evet jeg seer din Graad at
 flyde

Naar Taare-Offeret og egen Ild forbyde
 at

At tende det for GUD, hvorfor hand brens
 der fast
 Af Elskov til dig, som paa hannem haver
 fast
 Dit Haab og mangen Siæl fra helveds on-
 de Gast
 Til Evættens leder, at affkyllle Synd og rast.
 Hrsn. d. 6. April. A. 1685.

Ahafverus Eschilli Bartholin.

4) En Dansk Liig-Sang, som skulde sian-
 ges over hendes Liig, dens fulde Titel er denne:

Efterfølgende

Liig = Sang,

Under Melodie:

Som: Eden den Have lystig laa,

Eller:

Naar min Tiid og Stund er for Haand, oc.

Maa, som et Almindelssis Tegn;

siunges sidst over Graven,

Viin-Gaards Herrens

Tieniste = Qvinde

Den Eensam Daglonner-Inde,

Saligheden Af Hannem Begiærte,

Hviler Legemet i.

2. Tim. IV. 7. 8.

Jeg haver stridet den gode Striid; Jeg fuldfornmede
 Løbet; Jeg forvarede Troen, fremdeelis er Dets
 færdigheds Krone henlagt til mig.

1.

Nu har den Bergens Debora
 For ingen Sorg at grue,
 Her sad i sit Bethania
 Og kurrede som en Due,
 Bedroved, eenlig, og forlat,
 Bød Vellost længe gode Nat,
 For Døden slog til Hiertet.

2.

O Lof skee Gud! den gangbar Gæst,
 U-taalig Kummer døved,
 Gav det dyb-saared Kree sin Næst,
 Hand Mand og Børn berøved.
 Nu rolig uden Klage: Skrig
 Hos Deris Been hun hviler sig,
 Til Røsten aabner Graven.

3.

Fra Synd og Sorg med taared Rind
 Undveg Hun Hevne-Riisfet;
 Bad, sukked, græd og sang sig ind
 I Eden Paradiiser,
 Der blev all piintlig Jammer slugt,
 Der bar Viduens Offer Frukt,
 Forløseren selv podet.

4. Ved

4.
 Ved Svane-Sangen, Døden fik,
 Ved nyttig Andagts Sæncker,
 Hun op ad Himmel-Stigen gif,
 Og Bløde-Neger sæncker,
 Der sørgelig Bethania,
 Og Verdens syndig Sodoma,
 Bar Qvindens Pestilenske.

5.
 En salig Død var Hende nok,
 Her nyned angst og bange,
 Hif stunger Hun blant Engle-Flof
 Triumph og Jubel-Sange:
 Forlyster sig, og kiender da
 Maria, Judith, Debora,
 Elisabeth og Anna.

6.
 Lof-Sange fordum Tid bar frem
 I Helligdommens Tempel,
 En Dorothe, et uselt Lem
 Her tog af Dem Exempel,
 Sang Gud til Ære, sig til Trøst;
 Omffiont de hellig Qvinders Køst:
 Gif over Synder-Judens.

7.
 Tog dog Brudgommens, Trøstens Guld,
 Hver Bood-fuld Siæl udfaarer
 Mistundig mod sin Encke-Brud,
 Sam offred Sang og Taarer:

Hin frøbelig Brestfældig Kar
 I Mesek en Udlending var,
 Holt Troen fast til Enden.

8.

Klenodet, Bane-Vaabets Løn
 Ero Tienere hist henter,
 Og Livsens Krone meer end skion
 I Brude-Stat Hun venter:
 Nu først og fremst staar Siælen blank,
 Til Legemet foruden Ank
 I Jorden har udhviled.

9.

Naar da Basunen bær det Bud,
 Paa Domme-Dag saa klinger:
 Stat op du Døde, kom her ud,
 Hun glad af Graven springer,
 Og Siælen ind i Legemed
 Forflared naær et Fryde-Sted
 Blant Zions Sanger-Jnder.

10.

Sødt ledskis af Bellystens Na,
 Og udstaffered frydes,
 Hviid-klæd med Tre Kronen paa
 Til Lammets Bryllup bndes:
 Hvor Herlighed og Glæden er,
 Ny Sang Hun ævig siunger der
 For Lammets og for Stolens.

11. Hver

11.

Hver anger-given knused Rør
 Skal og i lige Maade,
 Her lever vel og salig dør,
 Erlange samme Naade:
 Men ingen nyder den Credit,
 De saa fand blive Døden qvlt,
 Som Enoch og Eliah.

12.

Mirackel-Viis med Siæl og Krop,
 Fra stemme smit-som Synder,
 Til Himmelen blev tagen op,
 Guds Ord os det forkynder:
 Vi maa for Døden holde Fod,
 Undvige Synden, giøre Bood,
 Som Paulus og Manasses.

13.

Bøj Hjertets Knæ, synd-fangen Træl
 Naturens Gield bør yde,
 Saa gjorde denne salig Siæl,
 Lod Anger-Taarer flyde,
 Til Hun i Haabet Bønnens Form
 Løb giennem Lusten sidste Storm,
 Bandt Sejr, Striden stilled.

14.

Foor hen i Fred fra Synd og Nød
 Til Glæden i det Høne,
 En sød kjærkommen ynste Død
 Bortjog all Sorg og Møne,

Riøds Lyster Hun af Sindet slog,
Da Jesus Hiertet til sig drog
Bed Aandens Drage-Linet.

15.

Nu trøstig, Fre-fuld og glad
Bessuer klar og herlig
Guds Ansigt, udvald Venne-Råd
Med Hende siunger Eicærlig,
Blant Engle-Tal, som Debora,
Halleluja! Victoria!
Te Deum nos Laudamus.

16.

Betæncker, efterlatte Faar,
Med Angers Taare-gyden,
At Evigheden forestaar,
Og Døden er i Gryden:
Far vel! med Søstren takked af,
Strør dog lit Lof paa Hennes Graf,
I Himmelen bær Palmer.
Haabet lader ingen bestemmes.

5) Adskillige Slags Danske Vers skrevne til Kongen, andre store Herrer, til hendes gode Benner og Belyndere, hvoraf nogle ere blevne trykte i Stykke-viis for sig selv, og nogle faa indrykkede i de Wielandske og Søpferste Samlinger af udvalde og smukke Danske Vers, men der ligger endnu adskillige af hendes Vers i Manuscript udi adskillige

de fornemme Biblioteker skiulte, (k) og var at ønske, at en Dansk Patriot vilde paatage sig, at give os en fuldstændig Samling af alle hendes Bers, som hun ved adskillige Leiligheder haver forfattet, baade de som Stykkeviis i Samlingerne ere trykte, som og de hvilke endnu ikke ere komne til Lyset. Kiendere af en ægte og skion Poësie kunde efter Formodning blive med sig en Samling tiende, og ventelig vilde finde deres Bifald. Endskjønt nu hendes ypperlige Poëtiske Sange, af de største Danske Poëter, hvor iblandt den store Kinzo selv en mageløs og uden Modsigelse den største Danske Poët, som Danmark nogen sinde haver eiet, ere til Skyen opløstede, saa have dog nogle Dagle-Snge og Selv-Kloge Mennesker gjort sig al Umage for at forringe hendes Poësie, iblandt dem, som med slige ubillige Domme have forløbet sig, regner jeg med største Føje den store Danske Poët i de nyere Tider Løger Keenberg, Justiz Raad og Lands-Dommer i Nørre-Jylland, (hvilken Bernh. Raupach. (1) orat. de utilitate peregrin.

M m 5

grin.

(*) Om Jens Pederson fand man efterlaae Kas- ten Brahes Bibliotek pag. 63. 118. 126. 134. 152. 178.

(i) Laurig Thura, den gang Rector i Risge-Sko- le, siden Biskop i Ribe, og var den 15de Biskop i Tal-

grin. Dan. sætter først iblandt de nypperste Danske Poëter) den Danske Scaliger, (m) som i sin Forsamling paa Parnasso, hvor han forestiller Dorethe Engelbret i den almindelige

Tallet efter Reformationen vid. Pontoppid. Marm. Danic. Tom. II, pag. 71. Bernhard. Raupach. Orat. de utilitate Peregrinat. Danic. pag. 15. regner ham iblandt de nyere Tiders fornemste og nypperste Danske Poëter (qv) hodie poeseos vernaculæ censentur Principes Theoceseos Aarhusiensis &c.

(k) I Etats-Raad Fosses Bibliotek haver jeg seet eet af hendes Vers i Manuscript, og sandtes paa hans med egen Haand skreven Catalogo pag. 365. og sjaacer paa den trykte Catalogo pag. 271. Noget af Dorethe Engelbrets Vers findes baade i den Wielandske og Höpffnerste Verse-Samling, saasom i det tredie Bind Nom. V. pag. 188. 189. Tak til Kongen for Skatte-Frihed af Dorethe Engelbret. Nom. VI. pag. 190. 191. Tak til Dronningen af samme i den 2den Deel af den Höpffnerste Samling Nom. V. pag. 97. 98. 99. læses et Vers til Uldrich Friderich Gyldenløve, Herre til Grevskabet Laurvig, Stats-holder i Norge, General-Felt-Marskalk og Ober-Kammer-Herre. Biskop Kingos Vers over Dorethe Engelbrets Skilderie findes i det første Bind til en Samling udaf smukke og udvalde Danske Vers Ao 1725. udgivne Nom. VI. pag. 77. og i det Siette Bind af samme Verse-Samling Nom. I. pag. 125. og 126. sjaacer Biskop Kingos Bre-Skrift til Dorothes Engelbrets Daatter, da hun 1684. lod sit Tuare-Offer udgaae.

(l) Pag. 15.

ge Poëte-Forsamling til den store Niime-Fest
for Apollinis Ret at fremtrine, for at faae
Sted iblandt Danske Poëter, legger Apollini
diffe haarde Ord i Munden til Svar paa hens
des Ansøgning: (n)

Med dette Svar gif hand sin Bep,

Strax efter kom en Qvinde,

For Rættens frem, hun uden Mey

Bil Plads og Sæde vinde,

Og som hun var af dette Slags,

Der artig kunde snakke,

Hun tog til Ord, og sagde strax:

Her Phæbus tag til Takke

Med disse Vers, jeg meener vel,

Du, som en billig Dommer,

Skal kiende, jeg med Ret og Skiel,

Iblant Poëter kommer,

En Times Tid jeg skrive kand,

Et hundred Vers tillige,

Trods Kingo self, nei ingen Mand

Jeg kiender, jeg maa vige,

Mit Røgte saa hos alle staar,

Endskiont jeg er en Qvinde,

Der siges om mig: hisset gaar

Den Danske Poëtinde.

Holdt, svarte Phæbus, holdt hvor hen

Lad Verset for sig tale,

Det

(m) Det er bekiendt, at Scaliger haver undertiden
været alt for haard i at censurere nogle Poëtiske Skrif-
ter i sit Werk de Re Poëtica.

Det siges skal, om du est den,
 Som du vil dig afmale.
 Det læstis op, endeel hand fandt,
 Hvorfor hand hende roser,
 Men laster, at der var iblandt,
 Self giorte Danske Gloser.
 Og sagde hand med Billighed:
 Du est vel Poetinde,
 Dog naarst du ikke denne Sted,
 Som Arbo lod her inde:
 Hun neyede, men Phæbus bad,
 At hun en skulde glemme,
 At vare Qvinde-Kionnet ad,
 Omskiønt de havde Memme,
 Dog skulde de vel vogte sig
 Fra Riim og Vers at skrive,
 At Verden ikke latterlig,
 Skal Spot med dennem drive.
 At skrive Vers, at ride Hest,
 I Krigen modig være,
 Det stedse sommer Manden best,
 Er Qvinder ingen Ære.

Af disse sidste Vers fand man let paaffion-
 ne, hvad den gode Tøger Kenberg forer i
 Skioldet, og hvor stor en Belyndere han er af
 lærde Gruentimer, han haver nok udvalgt sig
 Monsieur Balsacs Apophthegma: malo ux-
 rem

(n) See Wielands Samling af udvalde og
 smukke Danske Vers, tredje Bind pag. 178. 179.

rem barbatam, qvàm bene doctam, men
 flige Domme om det smukke Rion ere saa ubil-
 lige, saa ugrundede, og saa ufornuftige, at
 man lettelig fand spare den Umage at igiendris-
 de dem. Jeg troer ellers, at den berømte Po-
 etinde Dorthe Engelbret ved en Spaadoms
 Land haver i Fremtiden kundet spaae sig denne
 Skiebne, at der vilde opreise sig nogle, som
 vilde skumle over hendes Naturens Gaver og
 have at sette ud paa hendes Poësie, da hun i
 sin smukke Fortale beegner dem med dette ar-
 tige Svar:

Mon Jacobs Stierne just gaa op
 I Mand-Folks sterke Hierne,
 Forbi hin svage Qvinde-Trop?

Nei, nei, det fejler gierne.

GU blev selv af en Qvinde fød,

Dylstet og den Skare,

Naar Hiernen legges lit i blod,

Og Verdens Stads maa fare:

Hand spiser Bierne saa snart,

Som labbe-stærke Biorne,

Smaa Spurre tager og sin Fart,

Iblandt fuld-vorne Orne.

Andre skiod en anden Gienvei, og til hendes
 berømmelige Navns Forkleinelse, og hendes
 opperlige Naturens Gavers Nedtrykkelse af
 Misundelse, og Efterstræbelse vilde forekaste
 hende, at hun havde, imedens hendes Mand
 leve,

levede, ployet med hans Kalv, (o) og efter hans Død betiente sig af andres Penne o. i. v. Hun geraadede derover i Penne-Krig med en vis ubenevnt Student, og forsvarede sig saa kjaekt som en Norsk Heltinde, skod med saa giennemtraengende Kugler, satte saa stærkt an paa ham og ængstede ham saa saa stærkt at hun vristede ham Sejeren af Hænderne, og maatte give sig paa Naade og Unaade, udbrydende i disse Ord: Honneur aux Dames! Studenten blev med saadan Estertrøst afsviist og fik sit Pas saa net beskrevet, at han ikke fordristede sig til at komme oftere frem paa den lærde Skueplads med deslige latterlige og af Nid og Misundelse opspundne ugrundede Beskjoldninger, for at vise en Prøve paa den store hun besad i den slags Poësie, som er bidende skarp og stiklende, den sædvanlige Skrivemaade i lærde Strids-Skrifter, og tillige at underrette Læseren om denne Krigs Udfald, vil jeg anføre det smukke Vers, hun skrev imod Studenten, og det desto hellere, siden Verset er rar at overkomme, og ikkuns gandske saa sjæfere bekiendt, (p) Det er af følgende Indhold:

(o) Det bevidner Joachim Kaae Comminister til Kors-Kirken i Bergen i sit hende til Ære opsatte Vers.

(p) Det findes ellers i den høpfnerste Samling af udvalde Danste Kiim ved adskillige Leiligheder af adskillige berømmelige Poëter udgivne. I Tome V Deel i Aaret 1728 udi September Maaned N. VII pag. 309. 310. Denne Verse-Samling er ikke god at komme over, men temelig rar.

Recept for en loquagtig og avindsyg
Ordynder.

Her gøres Bøn for en Student,
Som hár et Sviin paa Skoven,
Dg med Liimstangen løb omtrent,
Ubluelig mod Loven.

Hand fandt i Uspils Huus Postil,

At jeg opvarmer Psalmer,

Som Ord fra Ord hár været til,

Før Svensken slog for Calmer,

Men, derfor hár jeg ingen Frygt,

End stak hand, som en Slange,

Prophete-Bær saa Ræven trykt,

Dg ikke mine Sange.

Hans Beste-Fader løy ham fuld,

De Tiidender er' visse,

Omfiønt hand kunde giøre Guld,

Dg hvidt Caneel-Band p . . .

O! hvad forflaar et hundred Aar,

Det Datum er for lidet,

Det var da Burmand træt og saar

Med Olger Danske stridet.

Men havde Rolands Dyrendal

I hans smaa Tarme raget,

Hand skulde glemt, at løbe gal

Dg gulpe Løgn i Læbet.

I Wiisdom drufner hand, saamend,
 Her gaar alt Røg af Branden,
 Jerusalems Skomager-Svend,
 Hår gammel Lær i Panden;
 Bisp Olufs Riim og Siarnes Stiil,
 Hand fiender grant i Blinde,
 Og seer paa Buggen uden Tvist
 Hvad Barnet hår i Sinde.
 Slig Klogskab somme sluger ind,
 Dog af en Aand regieres,
 Der legger kun paa Falskhed Bind;
 Claus Nar hand bør castreres.
 Det var ham bedre, hand gif frem
 Een Gilding her i Live,
 End siden som et raadent Lem,
 Med begged Brander live.
 Dog Drømmere hår ingen Art,
 Paafundet ikke heller,
 Mit Verck for Guld er aabenbart,
 Hvad Domme Verden sælder.
 Een Danne-Mand blier lige god
 For Hunden ad ham blaffer,
 Det binde Gieffen ved sin Fod,
 Indtil han Digte skaffer;

Dygtig efter Dømmen
af

D. Engelbrets Daatter.

Da

Da Dorothe Engelbrets Datters Slæ-
 lens Sang-Offer udkom, begierte den bes-
 fiendte Poët Peder Das et Exemplar af Hens
 de i et meget smukt Vers, som jeg vil meddele
 Læseren, da det ikke er almindeligt: (q)

En Begiæring til Madame Dorothea En-
 gelbrets om hendes Bog af Peder Das.

Matrone dydefuld!

O! Kvinde høi af Gaver!
 Jer Bog, saa dyr som Guld,
 I Dag jeg fundet haver;
 Dens Indhold haver ret
 Mit Sind saa vel fornøjet,
 At jeg mig syntes slet
 I Himmelen ophøjet.
 Hvert Ord jeg der i fandt,
 Gav Smag af Himmel-Glæde,
 Jeg svær, og siger sandt,
 Den kom mig til at græde:
 Jeg af Begiærlighed
 Til Eggert lod henløbe,
 Om Bogen nogen Sted
 For Penge var at fiobe;
 Men den var ej at faae,
 Han svared: at hand vented
 Om Bønnen vilde staae,
 Endeel, som nys var prented.

N n

Neen

(q) See den Höpffnerste Samling af Advalds
 Døste Riim No. X. pag. 55. 56. 57.

Neen Maet het was, the lad,
 Hvad Børr skal jeg vel bie?
 Den Mand der lyster Mad,
 Hans Mave, tør vel svie.
 Jeg veed det Ordsprog før,
 At Dvæg og sulne Dyr.
 Banskægter tit, og doer,
 Mens Græsset groer og vører.
 Jeg efter Eggerts Bind
 Hår ingen Tiid at tøve,
 Maa skee at Eggerts Sind
 Mig setter paa en Prøve.
 En reysende Person
 Er jeg, i Nor-far stevne,
 Som min Condition
 Maa efter Binden jævne,
 At og min Leege-Tiid
 Nu inoven er forleden,
 For kort Tiid kom jeg hid,
 Med første maae jeg heden.
 Derfor Matrone rar,
 Jeg Eders Fromhed beder
 At mig et Exemplar
 Tilsikkes maa fra Eder;
 Og siig, hvad Riobet er,
 Saa gierne jeg betaler,
 Omskiønt at Bogens Bærd
 Bestod udi en Daler,

At Eders Dnders Sool
 Rand og hos os optrine;
 Og under Norder-Pool
 Paa Firmamentet skinne.
 Saa onsker jeg derhos,
 Og vil til Slutning bede,
 Gld selver Eders Roos
 Paa Jesu Dag udbrede!
 At hvis I her hár gjort,
 Af Herren maae belønnes,
 Saa Wrens Krone fort
 Maa blomstres Jer og grønnes:
 En yndmg Salutats
 For Resten vil jeg sende;
 Mit Navn er Peder Das
 Som boer mod Verdens Ende.

Madame **Dorothea Engelbrets**
 Svar tillige med Bogen er dette: (r)
 Salutem, elskelig Guds Mand!
 Med Lykke-Onsk paa Søe og Land.
 Jeg fik Bers fuld kief og rare
 Fra en vellærd artig Præst,
 Lyfter ham lidt af min Vare,
 Skal hand være prunket nest.
 Grand Mery, mein lieber Frater
 Hæderlig Hr. Peder Das,
 N n 2

Bi

(r) Høpffners Samling af udvalde Danske Skim
 Nom. XI. pag. 57. 58. 59:

Vi vil være Kammerater
 Om det falder ham til Pas,
 Jeg, som en Poëte-Unge
 Byder frem, hvad jeg formaaer,
 I min Simpel Qvinde-Tunge
 Ingen høj Discurs bestaaer.
 Om jeg zwischen uns at sige,
 Kand lidt meer end Fader vor,
 Maa jeg for de Lærde vige,
 Bure-Folket gaar dog for.
 Mine Sange jeg hâr digtet,
 Er eenfoldig, slet og ret,
 Men til HErrens Ære sigtet,
 Der fuldbragte mit Forsæt.
 Det er mig en Røe og Glæde,
 At min Bog behager dem,
 Som selv i Apostel-Sæde,
 Fører Christi Tale frem.
 Ellers er jeg bar af Bøger,
 Og hâr deelt saa længe om,
 At hvor jeg i Huuset søger
 Findes alle Binkler tom.
 Denne laante jeg hos dennem,
 Som før takked mig saa mildt,
 Gløde mig nu nær igiennem
 Na grein stuyt, saa æg var ildt.
 Tager Bogen kun til Takke,
 Hæderlig høyt-æred Ven!

Vil de andre paa mig hafke,
 Jeg skal fly dem een igien,
 Efterdi her ventes fleere,
 Som jeg hâr forbedret lidt,
 Hver Boghandler vil regiere,
 Giorde jeg end Kaars for mit.
 Ikke meere Niim for Penge,
 Deri jeg er imperfect,
 Farer vel, og lever længe
 Under Herrens Baretægt!

Bergen d. 2den Augusti 1680.

Peder Dasses Talsigelse til Madame
 Dorothea Engelbret for Bogen. (s)

Sinderig Gudinde Kief!
 Kief i Pennen, kief i Bles,
 Kief i Bers at skrive.
 Nympherne beregnes Ni,
 Een der til, saa tælles Ti,
 Det skal DORTHE blive.
 Megen Tak-O! Nymphe klog!
 Tak, min Moder, for Jer Bog!
 Tak min Moder Venne!
 Tak for det I mig hâr sendt!
 Siig, med hvad for Compliment
 Skal jeg det astiene?

N n 3

Jne

(s) Det staaer i den Høffnerste Samling af udvalde Danske Niim Nom. XII. pag. 59. 60. 61.

Intet jeg i Haanden hâr,
 Intet delicat og rar,
 Solt er all min Vare.
 Kaldest jeg en *Levi* Mand,
 Alt for *Levis* er min Haand,
 Hvor skal jeg det klare?
 Billig jeg dog byder frem,
 Hvis i fra mit kolde Hiem
 Bringes Kand til Bene,
 Det er Riødet af de Diur
 Blant de Døde gaaer paa Luur,
 Hâr i Taaget Leje.
 Gaven ligner Herren nok,
 Petre, cape tu nunc hoc,
 Stakket Favn sig strekker,
 Stakket kort Kand ej forslaae,
 Alle Fugle, der er smaae
 Klejen Egg udklekker.
 Tag dog Willien god og stærk
 For et ufuldkommen Verk,
 Meer kand jeg en siige;
 Men o! vor *Sybilla* viis!
 Gid jeg kund' med Eders Priis
 Hønt i Luften staae!
 Jeg jêr Navn paa Pergament
 Ved den Bog mig blev tilsendt,
 I Bogstav forgylder.
 Give GUD! jeg ikke maa
 Blegne og slet undergaae
 For jeg det forskylder.

Hvad

Hvad den Cammerat angaar,
 Som i Moders Skrivels' staaer,
 Ach! da maa jeg sukke;
 Thi jeg er uværdig til,
 At jeg mig beregne vil
 Blant Poëter smukke;
 Jeg, som er saa tung af Krop,
 Hvordan skal jeg klavre op
 Ad Parnassi Tinding?
 Let jeg kunde falde ned,
 Brude Arm og Been af Leed,
 Hvad var da min Binding?
 Men, Min Moder! Eders Bers
 Falder mig saa net og ters,
 Jeg mig giver vunden;
 Derfor Peder gaf din Kaas,
 Sæt for Munden ævig Laas,
 Klemme sæt paa Munden!
 Tie herefter som en Muus,
 Og af all Poëters Huus,
 Hastelig dig pakke,
 Jeg vil Eders Fromhed ret
 Overlade gandske slet
 All Parnassi Bakke.

Nu maae Jeg til Slutning begive mig til
 at anføre de Lærdes prægtige Bidnesbyrd om
 hendes Aandelige og Verdslige Poesie, som ere
 efterfølgende mig bekiendte:

Af *Matthias Henricus Schachtius* kaldes hun

Melothetica in Norvegia celebris & vates Dana non infelix nomen inter eruditas foeminas promeruit scriptis metro danico compositis. d. e. En berømt Sangerinde i Norge, og en ikke uhældig Dansk Poetinde som haver fortjent Navn iblandt lærde Qvinder fornedelst de Skrifter hun i Danske Niim haver forfattet. (t)

Om denne vor Norske Poetinde melde Collectores Nov: Literar: Maris Balthici & Septentr. efterfølgende: Celebris Poëtria & Skialdra DOROTHEA ENGELBRECHTIA crebris etiamnum Carminum vernaculorum specimenibus, novaque quam meditatatur, *Hymnorum suorum* editione, insigni auctario locupletata, monstrat, ne in illa quidem effoeta senectute exaruisse felicissimam, qua huc usque polluit, venam Poëticam. d. e. Den berømte Poetinde og Skialdrer Dorothee Engelbret viiser endnu med sine idelige Prøver af Danske Vers, og et nyt Oplag af sine aandelige Sange, som hun er betænkt paa, og som bliver med et anseeligt Tillæg foreget, at end ikke hendes Poetiske Alare som hidindtil haver været saa flydende i hendes høje Alder

(t) Vid. Nova Literaria Maris Balthici & Septentr. No. 1700. pag. 215. Jeg anmerker ellers dette

er udtøret. (u) Og paa et andet Sted nævnes hun af dem en berømt Poetinde [celebris Poëtria.] (v)

Den berømte Danske Polyhistor Ole Borch giver hende dette smukke Vidnesbyrd: Inter Poëtrias Danicas hodie celebris *Dorothea Engelbrechtia* Bergensis, à sacri Carminis facilitate & nitore commendatissima. D. e. Iblandt de Danske Poetinder er i vore Tider *Dorothee Engelbret* i Bergen berømt, som er værd at

N n 5

res

ws ev πνευμα, at *Resenius* i sit Bibliotek pag. 243. anfører *Dorothe Engelbrets Datters Taare-Offer* og *Sjælens Sang-Offer* med Figurer. Kiøbenhavn 1685. See tillige pag. 219. 57. Samme Uplag findes i *Schachtii Schediasma de doctis Danicæ Mulieribus* l. n. c. dog med den Forskiel, at *Sang-Offeret* anføres af det Aar 1687. men *Taare-Offeret* af det Aar 1685. *Thura* i sit *Gynæceo Danicæ Literato* pag. 48. haver ligeledes det Uplag af Aaret 1685. og finder jeg ellers ingensteds nogen ældre Edition antegnet, dog i *Ringos Bre-Skrift til Dorothea Engelbrets Daatter* nævnes et ældre Uplag af Aaret 1684. Om Uplaget af Aaret 1699. melder *Collectores Nov Liter. Maris Baltici & Septentr.* Ao. 1700. pag. 82.

(u) *Nova Literar. Mar. Baltic.* Ao. 1699. pag. 14.

(v) *Nova Literar. M. B.* Ao. 1700. pag. 82. *Nov. Liter. M. B.* Ao. 1702. pag. 367.

recommendere forinedelst sine utvungne *fyndene* og zirlige *Uandelige Sange*. (x)

Den lærde og vidtbelæste Rector i Flensborg *Joh: Mollerus* regner hende iblandt dem, som have ved deres Danske Poesie tilveiebragt det Danske Sprog sin Zirlighed, som den nu prunker af, i disse Ord: Debet illa (sc: Poesis Septentrionis vernacula) splendorem hunc vatibus modernis indigenis, imo & poetriis nobilissimis *Dorotheæ Engelbrechtie, M. Ambrosii Hardenbeckii, Sacerdotis in Norvagia Bergensis Conjugi &c. d. e.* Det Danske Sprog haver vore indfødde Poeter at takke for denne sin Zirlighed, ja endog vore meget ædle Poetinder *Dorothee Engelbret, M: Ambrosii Hardenbecks Præst i Bergen, hans Hustrue*. (y)

I *Karen Brahes* Bibliotek kaldes hun dend berømmelige Danske Poetinde *Dorthe Engelbret*. (z)

Albret Thura rooser hendes aandelig Poesie i disse Ord: *Femina à sacri carminis facili-*

(x) *Olai Borrichii* Dissertat. VII. de Pœtis ex edit. Hafn. pag. 236. §. 230.

(y) *Joh. Molleri* Præfat. de gentium Borealium in Literas Meritis Historico - Apologerica Bibliothecæ Septentrionis Eruditi præfixa pag. 55.

(z) *Karen Brahes* Bibliotek pag. 160.

ēlitate ac Nitore commendatissima, ac ab omnibus nostræ gentis Eruditis applausus merita ob varia in vulgus edita. d. e. En Kvinde som er værd at recommendere formædelst hendes aandelige flydende og zirlige Vers, og haver fortient sig af alle vore Lærde Bifald formædelst de adskillige Poetiske Skrifter hun haver udgivet. (æ)

For store Danske Skribent Baron Holberg skriver saaledes om Dorothe Engelbrets Fortienester i den Danske Poesie: For den Danske Poesie fortiene at berømmes adskillige af Fruentimret, som Dorothea Mag: Ambrössi, som høiligen berømmes af Olao Borrichio. (ö)

Den berømte Polyhistor Dan. Georg: Morhof rooser iligemaade høiligen Dorothe Engelbrets Poesie. (aa)

Men saasom jeg ikke haver Bogen ved Haanden, fand jeg ikke anføre hans Ord.

(æ) Alb. Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 47.

(ö) Holbergs Danmarks og Norges Geistlige og Verdslige Staat, anden Edition pag. 178.

(aa) Morhof von der Deutschen Poesie und Sprache Cap. 8. pag. 409.

S. XX.

Da der med Trykken allerede var avanceret med denne min Samling af Danske lærde Fruentimer til Litera F, bekom jeg uformodentlig Efterretning om en skion nye Danske Poëtinde, og, uagtet jeg haver foresat mig at antegne disse Danske lærde Fruentimers Navne efter Alphabetet, saa haver jeg dog ikke kunnet bære over mit Sind, at lade denne værdige Poëtindes Navn udeblive til næste Samling, men haver i visse Henseender fundet mig beføied til at indlemme det strax i denne første Samling, og skal hendes Navn ellers staae i denne min Samling om Danske lærde Fruentimer inellem Sophie Bilde og Hedevig Margrethe Bornemann pag. 165. Denne Danske Poëtindes Navn er:

Mette Kirstine Blof, født 1722. d. 12te April, Hendes Fader var Licentiat *Matthias Blok* Stift-Propst i Odense til Dom-Kirken, som døde 1729, og ligesom begravet i Dom-Kirken samme Steds. Hendes Moder *Sille Karstens* Datter, Magister *Jørgen Karstens*, Assessor i Consistorio og Stift-Propst ved Dom-Kirken i Odense, hans Datter. Denne vor Danske Poëtinde *Mette Kirstine Blof*, som er en Søster af Hr. Magister *Blof* Præst til *Qvisthuset*

fer og tredie Capellan til Holmens Kirke her i
 Riisbenhavn, lever endnu i Odensee, og der
 opholder sig hos sin Moder i sin Jomfrue-
 Stand, hvor hun med Poesie og Læsning henbringer
 sin ædle Tiid. Evende smukke Prøver paa
 hendes skionne og findende Poesie ere mig med-
 delte af hendes Broder forbenevnte Hr. Magis-
 ter Blok, den Første er et Vers forfattet
 til vor allernaadigste Konges, Kong FRI-
 DERICH den Femtes og hønsalig Dron-
 ning LOVISES høie Salvings-Fest, som
 ikke nogensinde haver vært trykt, den anden
 Prøve er en Poetisk Beskrivelse om en liden
 Reise, Jomfruen gjorde engang, og er som en
 liden Imitation af Peder Paarses Reise fra
 Callundborg til Mars, denne Prøve er me-
 get vel forfattet, fuld af muntre og artige Ind-
 fald og behagelig at læse; Versene ere disse:

Naar Solens glans sin Kraft og Varme fra
 sig yder

Da glædes alle Ting og lever op igien;
 Den ringe Flue sig saa vel som Ornen fryder
 Da hendes svage Flugt mod Solen stiller hen.
 Nu Lyckens klare Soel vor Danemark opliver
 GUD som er Soel og Skiold husvæler alle
 Ting;

I det hand os en Prins af sliq en stamme giver
 Hvil Dyder er bekiendt i heele Verdens Ring.
 Bor

Vær da hver Menniske en Siel og Hierte svinge
 Til GUD den store GUD som i det høye boer,
 Ja frydes inderlig de høye med de Kinge
 At GUD ved denne Prins stadfester vores
 Flor.

Den som er vel tilfreds er gierne vandt at siunge
 Sligt os Apostelen St. Jacob haver sagt;
 Derfor jeg i Dag opstemmer med min Tunge
 Og siunger HERren Lov saa vidt jeg haver
 Maat.

Men Dnre Friderich vor Nordens Ziit og
 Ere

Hvis Held nock lignes kand ved nys oprunden
 Soel,

Maa jeg paa denne Tiid vel saa Incksalig være
 At Echo af min Sang maa komme for din
 Stoel.

Dit Milde Nashn vil den Rædsel mig betage
 Der burde drive mig fra sligt at understaa;
 Ja store Konge lad din Naade en mishage
 At jeg udfører nu den Sang jeg nyner paa.

GUD hvis Stoel er i det høye
 Lade sit Misfundheds øye
 Folge vor Kong Friderich;
 Hans Incksalighed tiltage
 Og formeeres med hans Dage
 GUD ved hvert et Dne-blik
 Folge vor Kong Friderich.

GUD

GUD med varig Fryd og Lise
 Dverghde vor Lovise

Den af GUD velsignede
 Der saa mange Hierte glæder
 Der vor Konge, Stoel beclæder
 Lad din Naade stedse skee

Den af GUD velsignede.
 Herrens Elste Magdalene
 Hvis velsigned Frugt og Greene
 Dverfkygger dette Land

GUD i Hierte Glæde sende,
 At til Verdens sidste Ende,
 Hendes rare Greene fand
 Dverfkygge dette Land.

GUD paa dine Arme tage
 Og ævindelig ledsage
 Bores Cron-Prins Christian

Der endnu i Buggen hviler
 Og med Engle Nafyn smiler
 Tag O tag dig Naadig an
 Bores Cron-Prins Christian.

Din Misfundheds rige Kilde
 Die tilig ud og silde,
 Over Kongens høye Slegt;

Lad Prinkeberne forblive
 Med Encksalighed i Live
 Hold O GUD din Baretagt
 Over Kongens høye Slegt.

Det være skal den Sang som jeg vil daglig høve
 De,

O Mildeste Monark for din den høye Slegt;
 Gid du din Konge Stoel i mange Aar beflade
 Hvis Dyd med Fædres nok Land holde lige
 Begt.

Naar Alderdommen gjør dig Kronen tung at
 bære

En anden Krone du i Himlen finde skal
 Et Sted du nyder da i evig Frød og Ære
 Blant Helgens skione Flock og dine Fædres
 Sat.

Det andet Vers er efterfølgende:

Du skriver søde Ven at jeg dig skulde sende
 Et Vers om Kysen min og hvordan den
 fik ende

Da fand jeg svare dig, jeg aldrig tænkte paa
 Om sliq en Bagatel at lade Vers udgaa.
 Dog om det kunde til Fornøjelse dig blive
 Da vil jeg dig derom strax Efterretning give
 Endskiøndt at intet ret mærkværdigt hændte
 sig

Som er at skrive værd, dog fand jeg sige dig
 At jeg den 13de af sidste Maanedes Dage
 Med Søster Anna her fra Byen monne age
 Og med et denligt Bænr kom lykkelig af sted
 Og vel til Saaborg ind, før Soelen den gic
 ned.

Men

Men som det icke var min Tanke der at blive
 Saa vilde jeg kun der den samme Nat fordrive
 For strax om Morgen en at sejle over Strand
 Til Kænsens rette Maal det smukke Lyse
 Land.

Den Tid det nu blev Dag, begyndte Soelens
 Lue

At søge vanlig Sted paa Himlens runde Bue
 Thi fasted jeg gesvindt mig mine Klæder paa
 Og med mit Følgeskab til stranden monne
 gaa.

Der blev jeg neppe vaer Neptuni vaade Rige
 Svigs Bolger samme Tid gick gandske let og lige
 For jeg en liden Baad i Siun og Dve fick
 Som med forønsked Bind ret indtil Broen
 gick.

Men det som voldte mig den største Lust og Glæde
 Var en Veninde (*) som sig hafde taget Sæde
 I samme lille Baad og sejled denne Søe
 Kun for at hente os til hendes føde-De.
 Den eeneste Fortred vi hafde nu var dette
 At vi os icke strax i Baaden kunde sette
 Thi som det til Uheld var Marcked samme
 Dag

Saa maa du troe at det var en saa let en Sag.
 Thi Kolkene de bad da om Forlov at løbe
 Til Kloffen den var 3. fordi de skulde Fiske
 Do Sig

(*) Jomfru Anna Elisabeth.

Sig et og andet hiem ved sig beleyslig Tid
 Hvortil enhver i sær nock gjorde ald sin Flid.
 Vi maatte da igien forsøye os tilbage
 Til vores Logement og Middags Maaltid tage
 Jeg ventede derpaa til Kloffen den var tre
 Men vores Styre-Mand lod sig endda en see.
 Imidlertid da sneeg sig Phœbus til en Side
 Da lood sig icke see med sine Straaler blide
 Men Binden der imod med hendes huule
 Mund

Oprørte Bølgerne fra Havets dybe Grund,
 Til sidst saa kom da den os skulde overføre
 Og sagde at hand nu sit beste vilde gjøre
 Men det umueligt var med sig contraire Bind
 For Natten den gief paa, at kunde løbe ind. (*)
 Betænc nu Hjerter Ven hvordan jeg var til mode
 Selv Dødsens Frygt og Skreck udi mit Hjerter

Ta Neen selv som dog er altid flinck og fec
 Blev baade hold og rød af overmaade Skreck;
 Og tænckte skulde jeg mit unge Liv saa vove
 Ney Ney jeg end i Nat i denne Bye vil sove
 Dog tænck kun en, min Ven at Hun sig mercke
 lod
 At Hun omzirkled var med sligt Frygtagt
 tigt Blod
 Men

(*) Jeg betiener mig her af den samme Talemaade
 som hand brugte.

Men sagde derfor saa min Ven det maa saa
blive

Min Søster taaler en paa Søen sig at give

Jeg i ald Sandhed vist forsikred er derpaa

At Hun umuelig fand den Natte: fuld udstaa.

Thi er det best at J paa Kysen eder giver

Dg om det bedre Behr endnu i Morgen bliver

J da vil komme for at hente os igien

Hvor til Hand svared ia og reynte fra os hen

Men Jomfruen Hun blev endda hos os tilbage

Fordi Hun vilde os om Morgen en ledsage

Skiondt der blev intet af, thi Æolus blev vred

Saa jeg en store Storm fand mindes være

skedd.

Saaledes kom en Dag en anden gick til ende

Dg Binden vilde sig for os en bedre vende

Indtil d. 17de da det til syne lod

Som Behret bedre var og Binden den blev

god.

Vi sendte hastig Bud til Stranden for at høre

Om der var ingen Baad os kunde over føre

Men ingen fandtes der og ingen heller saae

Mand i det viide Hav paa Bølgerne at gaa.

Thi sagde Jomfruen vi faar os end umage

Eil neste Bonde:Bye i denne Dag at tage

Der fand vi saa en Baad udi en hast og iil

Dg har at sejle saa til fulde en en Miil.

Der fandt vi da for godt og var saa snar og fage

At vi fick neppe tid vor Morgen Thee at tage

Men da vi kom der til var Manden reyst af
Bye

Og sig et farligt Bæyr da reysede paa nye.
Men om jeg skulde dig vort Logement beskrive

Da maatte det dig vist til Latter Aarsag give

Der var umageligt og mørkt i hver en Braa

Og vi for Regn og Blæst en ud af Døren saae.

Muloe vi af os selv, nu sang vi Tamers Tone

For Tiden den var lang, men strax kom Huusets

Kone

Var denlig snacksom ung ia var det eneste

Som i det heele Huus var værd engang at see;

Hun bød os strax til Bords men vidste en til

fulde

Om Hun engang en Dug paa Borden brede

skulde

Der blev og intet af, ieg spiste lige glad

Uf hendes steege Aal som var en lecker Mad.

Vi hafde huede Brød selv med os i en Løme

Og Konen bar for os et Krus med gammel Mome

Jeg aad og drack den Tid at hafde du det

seet

Din Mave du da vist til skænde skulde leet.

Da ieg var bleven mæt, stod end en Sorg til

bage

Som gav mig Aarsag til væmodelig at flage

Thi der var intet Thee at faa i dette Huus

Men maatte nøges med godt Ol af Konens

Krus.

Jeg

Jeg fick en gammel .. og som var ret smuck, i
Hænde

Dg dermed bragte ieg den matte Dag til ende
Min Søster gick omkring som sig en Pige
bør

At see hvor Folkene omgickes Hamp og Hør.
Der blev saa tilig Mørckt i vores fæle Stue.

At sig den ene for den anden maatte grue

Dg blev saa tvungen til at sidde paa et sted

Thi gulvet var af Leer i Bancker op og ned.

Derpaa kom Manden hiem os helsede med ære

Dg bad hans Hustrue et Lys for os indbære

Hand var maneerlig nock og ret en yndig
Mand

Hvis Lige ieg ey før har seet i saadan stand.

Hand bad og Konen strax hun Bordet skulde
brede

Eil hvileket hun og var parat og gandske rede

Dg gav os som du veed, er vanlig Syenboe
Kost

En lecker Bogved grød som dæpéd var i Most.

Saa skulde vi os nu til Noelighed begive

Men hvordan Sengen var det fand ieg ey be-
skrive

Dog dette veed jeg nock at ingen Søvn ieg nød

Før Morgen-Rodens glands igienem skyen
brød.

Da ieg nu hafde luct de trette øyne Laage

kom Manden til os ind og bad os alle vaage

Thi vinden sagde hand er bleven temelig
 Dog viser Himlen at den snart forandrer sig.
 Jeg saae mig tvungen da min søde Sønn at

Thi det var da en Tid den længere at nyde
 Men sprang af Sengen op og med min Mor
 gen-dragt

Paa veyen mig begav og gicf af ald min
 magt.

Den vey var mig saa lang som den ficf aldrig
 ende

Nu gicf jeg sagte lidt nu tog ieg til at rende
 Kort sagt ieg endelig med stor besværslighed

Gicf deñe lange vey og kom til stranden ned.
 Der kom ieg neppe ned før det tog til at regne

Saa sterck og tet en Regn da løb ieg alle vegne
 I Skoven rundt omkring indtil ieg fandt et
 Træ

Hos hvilcket ieg endda nød nogentunde læe.
 Men see ieg ficf end meer hvorfor ieg maatte
 grue

Mand blev paa himlen vaer en spragled Reg-
 ne-bue

Thi kom vor Styre-Mand og sagde dette maae
 Og fand os andet en end heftig uveyr spaa.

Det stod en længe paa før det blev sandt hand
 spaaede

Der kom en Kuule vind som var saa overs-
 maade

At Haver brused op og i et Øyeblik
 Bed den stærcke Storm en gruesom Syne sig
 Jeg sad imidlertid i en elendig maade
 Thi Regnen holt en op før vi var alle vaade
 Saa snart mit Træ blev vaadt saa drasled
 vandet ned

Af samme saa ieg der fandt liden Sickerhed
 Saaledes bragte ieg en time snart til ende
 For Manden kom og gav os disse ord til Kiende:
 At ventet bedre var og om vi hafde Mod
 Sand kunde sejle nu thi vinden den var god.
 Den Frygt ieg da fornams ieg neppe kunde dølge
 Men Neen sagde strax Hun færdig var at følge
 Thi maatte ieg endskiont det var mig haart i
 mod

Den første være som i Baaden satte Fod.
 Nu var ieg tvungen til med ald min Frygt at tie
 Endskiont mit Hierte sig af Angest moñe vrie
 Thi nu stod Baaden høyt nu løb den lige ned
 Og Bølgene sig ind hen over bredden sled.
 Men der gick en engang en time slet til ende
 Saa lod sig Soelens skin igien paa Himlen
 Kiende

Jeg hørte da med hast af Mandens egen
 Mund
 At vi var komne nu at staa paa Lyøe grund
 Sand spurde mig strax ad om hand os skulde
 bære

Ell Landet eller vi i Baaden vilde være

Et lidet øyeblik imens hand kunde roe
 Os til den rette havn som kaldes Postes Broe
 Det sidste siuntes mig da nock ieg vilde have
 Thi tog hand seyled ned og lagde det i lave
 Og med sin Camerat gav sig saa til at roe
 Indtil de satte os paa før omtalte Broe.
 Nu var mit Hjerter let og ieg var fuld af glæde
 Og som ieg vilde nu hen op ad Broen træde
 Jeg da ved stranden saae en liden Bonde

Hvis vogn og Heste stod i samme Marc og
 Eng.

Jeg gic til hangem hen og bad hand vilde tage
 Mit Tøn paa vognen sin og op til Byen age
 Hand gjorde som ieg bad og lagde Tønet ned
 Og ieg og Neen kom endda paa vognen
 med.

Da viiste hand sin Konst hvor flink hand kunn
 de Fiore

Og vidste Svøben sin saa Konstelig at røre
 At i et Øyeblik med et fornøyet sind
 Os vores lille Rudsk i Byen bragte ind.
 Hvor vi da alle blev med Høfligh. d modtagen
 Og som det var endda en meget høyt paa
 Dagen

Da fik ieg denlig Thee og blev saa magelig
 At ieg det lille Ben fand en beskriver dig.
 Nu gleinte ieg da snart den forbigangne Møde
 Thi her var Feylighed hver dag sig at fornøye
 Ja

Ja dette Logement var i en anden stand
 End det ieg sidst forlod udi mit føde Land.
 Her var nu Glæde nock og Tidsfordriv at finde
 Thi om mand hafde lyst at vilde være inde
 Da sad den rare Mand og med sin Harpes
 Klang

Os Tiden saa forflog at den blev aldrig lang.
 Men gick ieg uden for da fandtes der end mere
 Som kunde andet ey end alle divertere
 En denlig Have man for sine øyne saae
 Hvis overflodig Frugt omkring paa græsset
 laa.

Kort sagt ieg blev saa her i 10. samfulde Dage
 For ieg begynte paa min reyse hjem at mage
 Og var imidlertid i Sindet mere froe
 End du min like Ven kand tæncke eller troe.
 Men dette hialp nu ey ieg maatte mig begive
 Paa reysen hjem igien her var ey sted at blive
 Thi tog ieg Afsted og paa vognen satte mig
 Saa ieg til stranden kom ret vel og magelig.
 Der laa da vores Baad med fulde Seyl til rede
 Og Jomfruen hun var endda hos os til stede
 Som for at lade see hun var en erlig Ven
 I Baaden sig begav at følge os igien.
 Nu var os vinden god og gandske uden Fare
 Saa ieg der ellers er saa bange som en Hare
 Var gandske uden Frygt og i et øyeblik
 Mit kiere føde-land i siun og sigte fick.

Vi kom da vel i land og ieg med største Glæde
 Gik lidt i Skoven ind for der at tage Sæde
 Imens den ene Karl til neste Bye gik hen
 At skaffe os en Bogn hos en hans gode Ven.
 Men see imens hand løb i Byen allevegne
 Begyndte det saa tet og vældelig at regne
 At ieg som samme Tid i Skoven roelig sad
 Fick Kæpse-Kappen paa og blev en meget glad
 Men det var kun en Dyst som endte sig dog sage
 Thi stod ieg op og gik nu frem og nu tilbage
 Til Bognen endelig omsider lod sig see
 Hvor vi os satte paa saa snart det kunde see.
 Vor Jomfru seylede da til sit Hiem tilbage
 Og vi kom i en hast paa Bognen op at age
 Og kom saa lykkelig og uden meer Forred
 Den same Aften til mit Hiem og Føde-sted.
 Og dermed haver da mit lange vers en Ende
 Som ieg allene skrev paa det du kunde fiende
 At ieg dig Indig var og gjorde som du bad
 A Dieu min søde Ven dig Himlen gjøre glad.

Imedens her er Rum paa Bapstret og
 ieg haver nogenledes Tid vil ieg tillige for at fors
 nye dig, sende et lille Vers som ieg gjorde i Winter
 over tvende Hane-Kyllingers strid hvor af den ene
 var min Søsters og den anden min
 og lyder saaledes:

Paa Ubestandighed er icke nogen Ende
 I hvor mand sig end vil omkring i verden
 vende
 Saa

Saa vend som er i Dag paa Lyckens høye
Hald

I Morgen vente maa et dybt og vældigt fald.
Exempel seer vi her i en uskyldig Hane,
Som efter Fædre Skick og gamle Hønses Bane
Imod sin Fiende sig i Aftes gav i Dyst
For ret at lade see hand hafde Mod i Bryst
Ja striden blev saa haard at ingen vilde vige
Og hvem der Seyer fick man neppe kunde
sige

Indtil man Fienden saae at svømme i sit Blod
Skiont deene lige fecf ved sit sædvanlig Mod.
Derpaa kom Natten frem og Dagen jog til
side

Og nøde disse to at lade af at stride
Enhver forskøed sig da til sit Hiem og Boe
At gvege sig med dend saa søde Natte Roe.
Men da sig Soelen lod igien paa Himlen fiende
Begyndte han paa nye sit Sind til Strid at
vende

Ja galede saa høyt at Fienden vogted op
Og maatte da paa nye mod denne holde trop
Paa nye du viiste da dit Helte Mod og Hierte
Og voldte Fienden en uhorlig Skam og Smerre
Som saae sig tvungen til at løbe af den Dansk
Men du forsegetede endda din Ere-Krank.
Og lille Ule Dyr den Krank du fick at bære
Kun blomstred et Minut og kroned dig med
ære

Din

Din Fiendes Benner ham til hielp io hastig
Fom

Og fældte over dig saa fæl og streng en Dom.

Jeg var kuns ene da at bede dig i Live

Men alle vilde at du dødet skulde blive

Thi løb mand hastig hen og med en skierped
Kniv

Dig i et øyeblik betog dit unge Liv.

Deraf man lære kand hvad Verden den kand
skionne

Imens den Dnden veed en bedre at belønne

End at den kastes hen i Gravens mørke vraa

Paa det Coioner maa des bedre fremgang
faa.

Disse Vers haver jeg bekommet af Jonfrue Blok
Kes Hr. Broder velærværdige og høylærde Hr.
Magister Blok, og ere skrevne med den lærde
Jonfrues egen Haand.

F.

§. XXI.

Maria Fabricia, hendes Fader var den berømte Medicus i Kiøbenhavn D. Christian Fabricius, hun blev gift med Doctor Woldenberg, som ovede Praxin i Medicinen, og var Stads-Physicus i Bergen udi Norge. (a) Af hendes Søstre er Anne Fabricia den merkværdigste, som først blev gift med Jørgen Reizer, og derefter med den berømte Casper Bartholin Ridder af Danebroge, Conferens-Stats-og Justiz-Raad, og paa det Kiøbenhavnske Universitet Professor. (b) Hun var ikke en ueffen men temmelig lykkelig Dansk Poetinde, og gjorde ret ardtige Danske Vers, hvorpaa hun haver givet os en liden Prøve med det Danske Vers. hun gjorde Dorette Engelbret til Ære, da hendes aandelige Sang-og Taare-Offer siete Gang blev oplagt af J. Schmedtgen i Kiøbenhavn Aar 1699. dette Vers staaer foran i Bogen, hvilket jeg her til en Prøve paa hendes Poetiske Genie vil meddele Læseren:

Got

(a) Teste beato Alb. Thura in Gynæceo Danicæ Literato pag. 54.

(b) Conf. iterum Thura l. c.

* * *

Got Arbeid giver herlig Frugt,

Wiisd. B. Cap. III. v. 15.

for

Den Hederlige, Ere-Dyderige Matrone

Dorothea Engelbrets Datter

Sal. Mag. Ambrosii,

Da Hendes Devotions Arbeid

Siette gang til Trykken blev befordret.

En Sierning, som er god, den af sig selv

At det jo findes sandt, Sierning sin Mester priser,
Da rætsom god, naar dens Begyndelse af

Bed Aandens Virkelse Kraftigen føres ud.
Exempel herpaa er vor søde Digtter-Inde,
Der hun for nogle Aar, af GUD selv fik i Sinde
Med Sang at stille frem sit Taare-Offers

Som Guds Aand gav det ind, saa sees hendes
Drift
Skrift.

Hvad under er det da, mand hører mange sige,
Det Verk er saa Complet, det har ei Over-Eige;
Naar GUD er med i Spil, hvo kaud da sig
imod,

At denne Qvinde-Digt er jo fortreffelig god?
Kar-

Parnassum saae jeg ei, langt mindre de Gudinde
der,

Som Ni var udi Tal, ieg kiender ei de Qvinder;
Men dette mindes jeg, Guds Aand optegnet
har

Sær dydig Qvinders Roos, i Skriften aab-
benbar.

Tabitha Roosen siẽ blant andet sær for dette,
At hun sig i sit Huus ei øfke:løs nedsette,

Langt meere Priisen bør, som Persida nu dig,
Du, som i HErren har arbeidet flittelig.

Lad derfor ikke af; dit Bærk giv søde Frugter,
Trost og Husvælsse for dem, som HErren tug-
ter,

See! Jesu Naade skal her for de Læsende,
Med din Berømmelse, sig stedse lade see.
Forplantelsen vil og dit Navn herved forfrem-
me,

Saa længe Verden staar, saa bliver det i Siem-
me,

Og, naar Gud kalder dig fra denne Taare-
Dal,

Da skal du offere Sang i HErrens Frydes
Sal.

Enfoldeligen fremstillet

af

Hendes hulde Veninde

Maria Fabricia Woldenberg.

Om

Om dette Vers melder Collecteurerne af den lærde Journal Nova Literaria Maris Balthici & Septentrionis faldet, som noget merke værdigt til hendes Noos og Afmindelse at anføre. (c)

§. XXII.

Elisabeth Falsen født Aar 1687. paa en Gaard kaldet Østrup, hen ved Roeskilde. Hendes Fader var Valentin Falsen, hendes Moder Elisabeth Dalhuus, som anden gang blev gift med Cancellie-Raad Christian Lassen, ere begge døde, og ligge begravne i Roeskilde Domkirke. (a) Denne Zomfrue Falsen er ikke aleneste en lærd men og særdeles gudfrygtig Dansk Zomfrue. I Odense hvor hun opholdte sig til Aaret 1732. da Zomfrue

(c) Vide Nova Literaria Maris Balthici & Septentrionis Anno 1700. Mense Martio pag. 82. hvor det heder: In Laudem clarissimæ Auctoris (Dorotheæ Engelbrechtia) huic operi inter alia duo Carmina mulierica præmittuntur, quorum alterum Danicum à Maria Fabricia Woldenberg alterum vero Germanicum ab Helena Margareta Frisia, puella sexenni, compositum est.

(a) Denne Efterretning haver jeg bekommet af Zomfrue Falsen selv, som jeg nogle gange her i Kjøbenhavn haver haft den Ære at tale med.

Fruen fløttede herhid til Kjøbenhavn, henbragte hun sin ædle Tid med Studeringer og aandelige Betragtninger, og saasom hun fra Barns Been af er meget sygelig og skrantevuren, søgte hun i denne sin sygelige Tilstand Raad og Linderung i aandelige Bøgers Læsning. Hun læser derfor og i samme Opmerke flittig ja idelig den hellige Skrift hvoraf som en uendelig og bondløs Trøste-Kilde hun fandt udøse sig rigelig Trøst og Husvælelse i paakommende sværgelige Tilfælde og Anstød: Og derfor fra hendes spæde Alder af haver opofret, som sagt er, megen Tid paa den hellige Skrifts Læsning, og tænkte saaledes paa sin Skabere i sin Ungdom, førend de onde Dage ret for Alvor begyndte at komme. Foruden den hellige Skrift læser hun og med en utrætted og utroelig Flid og adskillige Exegetiske Bøger paa Fransk, Tydsk og Dansk skrevne, føre sig dem ved alle Leyligheder til Nytte, og af disse lærde Mænds opbyggelige og opperlige Skrifter haver hun tilvebragt sig en ugemeen og rar Kundskab i Theologien og Kirke-Historien, hendes dybe Indsigt og Forsarenhed deri fandt man best erfare af hendes opperlige og prægtige Skrifter hun haver forfattet, hvorpaa meddeles denne Forregnelser: 1) Siælens aandelig Forraads-Kammer. Dene Bog bestaaer af adskillige Kapitel, nemlig: Om Troen, Bønnen,

Pp Koro.

Korsets Frugt og Nøtte 2c. Bønner paa
 Vers og aandelige Sange 1724. 2) For-
 klaring over de ti Guds Bud, i adskillige
 Prædikener indbefattet, af det Tyske i det
 Danske Sprog oversat 1725. 3) Matthiæ
 Erbergers en Tysk Autors Skrift trykt 1699,
 haver hun oversat paa Dansk under denne Tit-
 tel: Trøste-Vand opdraget af den Augus-
 burgiske Confessions rene Vand, Kilde.
 1725. 4) Et Bibelsk Udtog 1726. 5) En
 saliggjørende Rundskab om GUD og sig
 selv 1726. 6) Et Udtog og kort Begreb af
 den Moraliske Theologie, i hvilket et Mæns-
 nesse fremlegges egen Rundskab om sig
 selv. 7) Nogle Gudelige Moraliske Tans-
 ker af det Franske og Tyske paa Dansk o-
 versatte 1727. 8) En Tractat om Christi
 Person og hans Negler Embedes Lpper-
 lighed 1728. 9) En kort Undervisning
 om Christendomens og Daabens Reqvista.
 10) Adskillige Bønner, Sange og Gude-
 lige Betragtninger paa Vers Tid efter
 anden udarbejdede. 11) Christendomens
 Grundvold 1727. hvor der i et Kapitel be-
 svares og afgjøres disse Spørgsmaal: Hvort-
 for GUD ikke havde enten forhindret vor-
 res Første Forældres Fald? eller og efter
 Faldet gjort det opreyste Menneskes Nat-
 tur uden synd, at de ikke have kunnet syn-
 de?

de? 12) Et Skrift om sin egen lønlig Be-
 drag og Forsørelse 1729. Denne er Opteg-
 nelsen og Ordenen paa disse af hende paa Dansk
 udarbejdede Skrifter, hvilken Optegnelse paa
 sine Skrifter hun selv haver forfattet, paa
 tvende Blade i 4to, som Albert Thura (b)
 bevidner at have eiet og vare med denne guds-
 frygtige Jomfrues egen Haand skrevne, og
 1729 d. 13 Augusti ham af sin gode Ven den
 berømte og høylærde Søren Ancheren, Phi-
 losophiæ Professor ved det Kongelige Gym-
 nasium i Odense og Rector ved Cathedral-
 Skolen tilsendte. De Skrifter, som hun i disse
 Blade opregner, af hende selv forfærdigede, ere
 efter hendes eget Vidnesbyrd ikke i noget an-
 det Diemerke skrevne, end at hun selv, som
 var hengiven, og fandt sin eeneste Lyst og For-
 nøielse i hellige Betragtninger, kunde lære,
 desto inderligere og heftigere at elske og dyrke
 Gud sin Skabere, og Ighienlosere, og desto
 bedre og fastere at kunne blive underrettet i den
 Christelige Religions Artikler. Men at ikke
 nogen skulde falde paa de Tanker, at denne
 vores Gudelige Jomfrue havde skrevet disse
 opregnede Skrifter af en utidig Lyst til verdslig
 Ære og forsængelig Røos, saa haver hun giort
 sig selv Umage for at betage Læseren den Mis-
 tanke, at ikke sligt Verdsligt og Forsængeligt
 skul

pp 2

(b) Alb. Thura Gynæc. Dan. Liter. pag. 54. 55.

skulde bebyrdes hendes aandelige, andægtige
 og Himmelske Sind, som haver opløst sig
 langt fra dette Timelige til det Ewige, og der
 for langt fra med sine Skrifter at hensigte til
 sig en forfængelig Røos at fortiene, saa er al
 hendes Hoved-Mærke allene derpaa henvendt
 at kunne derved forfremme og udbrede Guds
 Ære, Næstens Gavn og Nytte, og sin egen
 Opbyggelse: At ikke nogen skulde synes, at jeg
 gjør for meget deraf, og hylter til hendes Røos
 ses Udvidelse, han behager at høre hendes Røos
 ne sandrue Ord og eget aflagde oprigtige Bids
 nesbyrd herom, i hvilken Hensigt disse Skrif
 ter ere skrevne, og saa maae man sande med
 mig, at det saa forholder sig, som jeg her har
 ver skrevet, Hendes Ord ere disse efterfølgende:
 de: Særdeles har hun øved sig i Theolo
 giens Studering, hvorved hun da har
 fundet sig fornøjet at extrahere og forfat
 te adskillige Skrifter til sin Underviisning,
 og at have tydelig Begrib af Christendoms
 mens Bestaaffenhed, hvorved hun samlet
 sig (disse optægnede) Skrifter, som paa
 nærværende Tiid findes i hendes eie, til
 hendes egen Opbyggelse; hvormed hun
 selv endnu ikke har noget vist Bessein til
 Trøkken det at befordre, formedelst Hun
 tænker, det ikke kunde findes saa accurat
 i Stil og Skrive-Maade, som tilhørte;
 men

men ellers, af Kiærlighed til sin Næstes
 Gaun, ønskede, at det efter hendes Dage
 måtte komme i en brav Theologi Hænder,
 som kunde have Leilighed det at revidere
 og giennemsee, om noget deraf kunde fins
 des nørtigt til det almindelige Beste. 13)
 Ved offentlig Tryk er Aar 1738. udkommen
 Johan Adolff Hoffmanns Tvende Bøger
 om Fornøvelighed efter Anviisning af Sor-
 nustens og Troens Grunde forfattede, og
 efter den femte og beste Edition, som Au-
 tor kort for sin Død har forbedret, ere nu
 her af det Tydske Sprog paa Dansk overs-
 satte af Elisabeth Falsen. Kiøbenhavn 1738.
 in 8. Trykt udi Hans Kongl. Majests. og Uni-
 versitets Bogtrykkerie af J. J. Höpffner.
 Jomfrue Falsen haver sat for ved Skriftet en
 Fortale, hvori hun giver en kort Underretning
 om Bogens Indhold, ligeledes et kort Begreb
 af det Autor sigter til i Bogen. Til Slutning
 ender Jomfruen sin Fortale med Autors egne
 Ord til Læseren i hans Fortale ved den fjerde
 Edition, som han i solut Stiil ender den med,
 hvilke hun i disse fire Linier paa Vers indbe-
 fatter:

Her spørges en hvordan, paa denne Jord vi skulde
 Jal vor Levnet ret fornøye os til fulde;

Men hvordan at vi her i ufuldkomnen Stand
 Mindst ufornøyet og mest roelig blive kand.

Bogen er i Alphabet og 14 Ark stor in 8vo. Dette maae jeg Slutning ikke forgiette at melde til denne lærde Zomfrue Elisabeth Salsens Roos og Berømmelse, at hun tillige er en god Dansk Poetinde, og gjør nette og zirlige Danske Vers, og derved haver indlagt sig stor Ære og Roos hos sine Lands-Mænd, hvilket unægteligt kand beviises af hendes Gudelige Betragtning. hun haver forfærdiget, bestaaende af 20 Stropher, som Hr. Albret Thura (c) efter eget Bidnesbyrd haver eiet i Mst. under denne Titel: Sornøjelig Udgang af Verden og glædelig Indgang i Himmelen, i en gudelig Betragtning forfatted.

Mig er ikke nogen andens end Albret Thuras Bidnesbyrd om Elisabeth Salsens Røoms Roos bekiendt, som er af følgende Indhold: Virgo piè erudita, clarissimis parentibus prognata, Othinix hodie superstes est, ubi ætatem gloriose agit; studiis, ac meditationibus sacris plane deditissima Scilicet ab ipsa fere incunabulis valetudinem non satis prosperam experta, codicem Sacrum, Librosque asceticos Gallice, Germanice, & Danice conscriptos pia sedulitate assidue evolvit & post acquisitam sibi ex eruditorum scriptis haud vulgarem in Theologia & Historia

storia Ecclesiastica notitiam, ipsa quoque a-
 nimum ad scribendum adjecit. 3: En gud-
 frygtig og lærd Jomfrue født af berømme-
 lige Forældre, lever endnu udi Odense,
 hvor hun med Ære og Berømmelse hen-
 bringer sin Tid, og er aldeles hengiven
 til Studeringer og hellige Betragtninger.
 Thi da hun næsten fra hendes spæde Alder
 af havde ifkun en slet Zelsen haver hun
 idelig med en gudelig Vinstibeligthed is-
 giennemlæst den hellige Skrift og gudelige
 Bøger paa Fransk, Tydsk og Dansk skrev-
 ne, og efterat hun havde forhvervet sig
 af disse Lærdes Skrifter en ikke almindelig
 Kundskab i Theologien og Kirke-Histo-
 rien, fattede hun og selv det Forsæt at
 skrive. (d) Og noget derefter melder Thura
 dette til hendes Poëties Noos: Carminis quo-
 que vernaculi gloria præcellit, quod evi-
 denter satis evincit pia ejus meditatio viginti
 strophis constans. 3: Hun er og berømt for
 danske Vers, hun haver gjort, hvilket
 hendes gudelige Betragtning bestaaende
 af tyve Stropher øyensynligen nok beviiser.
 (e) Denne lærde Jomfrue Salsen lever endnu
 i en Alder af 65 Aar, og opholder sig stedse
 her

P p 4

(d) Thura pag. 54.

(e) Thura pag. 56.

her i Kiøbenhavn, hvor hun, som forhen, opofrer sin Tid paa gudelige og andre nyttige Bogers Læsning, og undertiden til uskyldig Tidsfordriv forlyster sig med at ridse.

S. XXIII.

Schristenke Friis hun var Herman Friises Borgemeester i Middelfart udi Syen Datter. Hun blev gift med Hr. M. Peder Arvidsen Brast til Skamstrup og Frydendal Meenigheder i Sieland, dede Aar 1693. i Januarii Maaned og blev den 2 Febr. i Skamstrup Kirke begravet. Hun haver udgivet en gudelig Bog paa Dansk, som hun haver ladet kalde: Siælens rætte Liggendes fæ trykt i Kiøbenhavn 1687. in 12mo. Saasom dette Skrift er et meget ypperligt, nyttigt og opbyggeligt velskrevet Skrift, saa have og mange ypperlige og grundlærde Mænd givet hende for dette sit lærde Skrift herlige Bidnesbyrd, og megen Roos, Doct. Hans Bagger (b) Biskop i Sieland haver med særdeles Berømmelse approberet det i disse Ord:
 Af-

(a) *Thura Gynæe*. Dan. Literat. pag 57.

(b) Doct. Hans Bagger, fød i Lund i Skaane Aar 1646 kom 1663. til Grypsvold Akademie, reis-
 ste derefter til Kiøbenhavn, derfra til Wittenberg og Leipzig, kom 1669. hjem igjen og blev Professor paa

APPROBATIO.

Saa flittig som dette GUDS Barn har været til at eftersøge det nypperlige Liggendefæ, som er for Siælen, hvilket sees endog af disse hendes meget Christelige Betænkninger, saa vis skal hun omsider være at finde det i Fuldkommenhed hos GUD, det hun saa inderlig her har jaget og stræbet efter. Og paa det andre GUDS Børn ikke alleene maae komme i Erfaring og god Kundskab om det gode Siælens Liggendefæ, men og fåae Anledning desmeere at søge derefter, saa eragter jeg det gavnligt, at disse Christelige og meget Gudelige Betænkninger til Trykken befordres.

Joh. Baggerus.

Pp 5

Og

paa Lunde Akademie, noget derefter reiste han ud til Engelland og Holland, og da han kom tilbage igien, blev han 1674. Sogne-Præst til vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, og Provst i Sockelunds Herred; Mar 1675, blev han Theologiæ Doctor, og samme Mar Biskop over Sizlands Stift, Facultat: Theolog: Decanus og Professor i Kjøbenhavn; døde Mar 1693. i sit Alders 47de Mar. vid. Karen Brabes Bibliotek pag. 170. Hofmans Memoires du Comte de Griffenfeld for ved Pag. 1. Conf. Pontoppid. Marm. Dan. Tom. I. pag. 66. Biskop Thomas Kingos Gravskrift over Biskop Bagger er denne:

Gal

Og efter ham have mange andre gjort hens
 de adskillige smukke Vers til Ære, som findes
 bag i Bogen, hvilke ere Ludvig Pontoppis
 dan

Back Læser! en forbi, du haver her at lære
 Ved Doct. Baggers Grav, Betsalenhed og Ære,
 At hvile i hans Been og alt hvad pryde Land
 En Biskop fuld af Gud og Nidkærheds Forstand.
 Og om du træder ned hans Hvile-Sted at stue,
 Tænk da hvert Gran udaf hans Afte er en Druer,
 Der modnes immerfort til Himlens Herlighed,
 Trods Satan, Avind og hvad Misgunst Verden veed.
 Den Kiste, som hans Been er her betroet at giemme,
 See den ærbødig an; dig selv dog en at glemme;
 Thi du for Syndsens Sold er Dødens Underpant,
 Seed Jesus løse dig, ved hvilken BAGGER vandt.

Th. Kingo.

Denne Gravskrift er at finde i Wilands Verse-Sam-
 ling 3 Bind pag. 218. af Aaret 1725. Da Calig Etas-
 Raad Fosf (hvis for kort Tid siden paa offentlig Au-
 ction solgte anseelige Bibliotek med berømmelse anført
 af Bernh: Ranpach: Orat de utilit: peregr: Dan: pag: 24.
 og Alb: Thur: Idea Histor: Liter: Davor: pag. 232.)
 Aar 1705. opholdte sig i Rom, blev han af Kyrstien
 Carpegne, som meget vel kunde lide ham, tilbudet, at
 giøre sin Opvartning for Hans Pævelige Hellighed, Cle-
 mens den XIIIde. Hvilket gode Tilbud han og med For-
 nsielse tog imod, allerhøjest da man havde givet ham som
 en Protestant i Forveien den Forsikring, at han skulde
 være befriet for det sædvanlige Gode-Rys. Da Paven
 havde spurgt ham om adskilligt, og fik at vide, hvor
 denne fremmede Monsieur Fosf havde hjemme, Leved
 han

dan (c) Præst til Tyberg og Zerlufmagle.
Laurig Gregerfen Veile Sogne-Præst til
Hammer og Lundbye-Meenigheder, Jens
Gre-

han endnu, spurte Paven strax ad, Eders Hoved-
stads Biskop Bagger? og da Fos derpaa gav til
Gienfvar, at han allerede var død, blev Paven ved i
disse Ord: E peccato bi sogna che sia stato huo-
mo vaillantissimo d. e. Det er at beklage, thi
han var beqvem til store Ting at forrette. Og
da Fos derpaa spurgte, hvorledes Hans Pavelige Hel-
lighed kiendte Bagger, gav Paven til Gienfvar: udaf
mere end tyve Breve, som vi have verlet med
ham, da vi var vor Formands Secretair (Se-
cretario di Breve) Paven gav derpaa Anledning til
denne Brev-Bexel tilkiende, nemlig at en vis Romersk
Gesandt havde ikke moderat nok vdført sig i Riisben-
havn, og havde paa en dristig Maade gjort Forsøg
paa noget at sætte i Verk, hvorover Kongen af Dan-
mark bliver oprørt, og forbittret, beslutter derfor,
at ville lade strax udjage alle Roman-Catholiske af sine
Landes Grendser. Paa det man nu kunde forebygge
dette Onde, saa fik han, som den gang var Pavelig
Secretair, hans Pavelige Hellighed, den Riisbenhavnske
Biskops Navn i en Hast udforsket, og derpaa hevnede
sin Brev-Bexel med Bagger, hvilken Brev-Bexel han,
saasom denne Mand's forunderlige Snilhed og Fornuft
hittrede sig, endog efter at den første Handel var til ende
bragt, ikke uden med stor Sind's Gornsjelse længe ved-
ligeholdte. Denne er sandelig en overmaade rar Brev-
bexel imellem en Romersk Pave og en Dansk Biskop
i Riisbenhavn. Denne curieuse Efterretning haver
Di

Gregersen Veile Sogne-Præst i Snefere,
 P. J. Fersløf, Sogne-Præst til Gunders-
 løf og Schelbye og Peder Nyeborg Anders-
 søn S. S. Ministerii Candidatus, som alle meget
 have berømt hendes store Gudsfrøgt og ikke
 mindre hendes Værdom. Versene ere følgende:

Den Dydige Siæl
 Christenke Hernands-Datter Friis,
 Da hun loed mig see sit Geist-riige Skrift,
 Faldet:

Siælens rette Liggendefæ,
 Til Ære.

Hvad

Biskop Pontoppidan antegnet efter Hr. Etas-Naad Fosses
 Mund, hvilket han selv bevidner Marm. Dan. Tom. I.
 pag. 66. I Monsieur Rothes Griffenfelds Historie
 Tom. II. pag. 210. 211. berettes at han var først gift
 med den ulyfsalige Danske Rigs Canceleer Griffenfelds
 tredie Søster, og ved dette Svogerskab med Griffen-
 feld meest forhiulpet til Kjøbenhavn's Bispe-Stoel,
 giftede sig anden gang med Erke-Biskop Svanings
 Datter, Schrøders Enke. Afessor Hofman i Memoi-
 res du Comte de Griffenfeld pag. 1. i Griffenfelds
 Genealogiske Tabel melder, at Søster Svane Erkes
 Biskop Svanes Datter blev tredie Gang gift med
 Biskop Bagers Ar 1691, og at Griffenfelds Søster,
 som var Biskop Bagers første Frue, hedde Margrete
 Schumacher, videre gives ham det Vidnesbyrd i
 Griffenfelds Historie, at endskjønt han var en ung
 Mand, da han først kom herover fra Lund i Skaa-
 ne, var han dog en brav fornuftig og lærd Mand.

(c) Om Ludvig Henriksøn Pontoppidan, see
 Karen Brahes Bibliotek pag. 59. 153. 183.

Hvad vil du Berdens Barn dig gandske saa
indgrave

I Livets falste Lyst, og der dit Hierte have,
Hvi sørger du saa for, hvi pynter du saa paa
Dit Legems Orme-Sæk, som Graven dog
skal faae.

Er Jorden da din Arv? hvs vil da den bebreve?
Hvo fand forsikre dig, at du skal stedse leve?
Mens du saa føyer om, og efter Berden
staaer,

Troe mig, som Skyggen den omfider dog for-
gaaer.

Søg da din Lyst i Guld, did skal dit Sind og Dje-
Henvendes, om din Siæl sig ellers skal fornøye,
Skjot ej hvad andre faaer paa Berdens Kar-
ve-Stof

Af Jordens Herlighed, din GUD er dig al nok.
Det kostelig Elenod, som Sielen eftertragter,
Og over Berdens Guld og dyre Perler agter,
Der findes ikke her; Men er i Himmel-Sal,
Hvor den paa Engle-Viis engang udpyntes
skal.

Hvad har den ædle Siæl med Ramons Dynd
at giøre?

Hvad skal sliig Duffe-Tøn dit Sind og Hierte
røre?

Som Berden bylter paa af Ære, Gods dg
Stand,

Det er forfængeligt, og daarer mangen Mand.

Som

Som Fuglen ikke fand i Luften sig opsvinge,
 Naar man betynge vil dens svage Fing og Ving

Saa fand og Siælen en, som er saa reen og
 puur,

Fordrage Jordens Støv mod Himmelens
 Natur.

Den søger intet af alt det, som Verden eyer,
 Men skuer det ikkun og hos sig overvejer,

At hun er skabt af Guld langt meere ypperlig,
 Og engang finde skal sin Røe i Himmerig.

Vel derfor ævig den, som sligt vil eftertænke,
 Og sig med Verdens Pragt og Laster en belænke,

Men agter Himlen for sit rette Nærne-Hjem,
 Og stunde daglig til det nye Jerusalem.

Saa gjør den dydig Siæl som denne Bog har
 skrevet,

Og meget exemplar i Verden haver levet,
 Hun samler eenest paa sin Siæles Liggend's
 fæe,

Og stedse har i Guld ald sin Fornøelse.
 Vel skionner hun og paa de Marthæ Huus-Gen
 skester,

Men langt fra, at hun dog sit Sind til Verden
 hester;

Nej! med Maria hun har valdt den beste
 Deel,

Et herligt Siæle-Smyk en Himmelske Ju
 veel.

Zil

Til Lykke da dermed, Dyd:elskende Veninde!
 At eders Hierte fand sin Lyst fremdeles finde,
 I GUD og i hans Ord, blev ved Christenſke
 Friis,
 Gik fort paa Dydens Veg til Himlens Pa:
 radiis.

Ludovicus Pontoppidanus,
 Ecclesiastes Tyberg. & Her:
 lufmaglenſis.

Til den Dyd:ædle og GUD:Exemplar
 elskende

M D E

Christenſke Friis,

Med sit Siælens Liggendefæe, elsket af
 GUD og yndet af Menneſkens.

Uf gode Hierters ædle Skat
 Fremhæres ædle Gaver,
 Som Lyb og Lyſt i Verdens Naar
 Fornopelig tillaver,
 En dydig Siæl paa Dydens Veg
 Med Fryghed fremhæſter,
 Naar Verdens Flok i Ondſkabs Red
 Sig immer hen formæſter.

Naar

Naar andre løbe blinde hen
 Blant Udyds store Brimmel,
 See da kun, see hvor Dydens Ben
 Hun søger til sin Himmel,
 Ja see mig til Christenke Friis,
 Den Hjertens dydig Pige,
 Som billig bør af alle Priis,
 Som har en mange Lige:
 I Sindighed, Retfindighed
 Og mange Dyders Gaver,
 Med stor Fuldkommenhed beklæd,
 Kun saa den Riigdom haver.
 Hun viiser Siælens rette Skat
 Til Himmelen at vandre,
 Og selv har hun sit Hierte sat
 Det Liggend'fæe at finde.
 Hun en med Verdens kielne Dæg
 I Verden sig forløster,
 Nej nej! Hun gaaer en anden Streg;
 En ret Maria Søster.
 Thi maae vel prunke Middelfart
 Af hvilken er oprunden
 Saa god en Bert og ædel Art,
 Til Guld saa hart forbunden,
 Der Middels-Benen artig gaaer,
 Som Dyden altid stiller
 Til Himmelen, hvor Cronen staaer
 For hver, som did hen iiler.

Lad Beyen synes oversat
 Med Modgangs hvasse Tørne,
 Dog trænger sig igiennem glat
 Til Ere den Dyd-sørne.
 Om Guld han rykker bort en Ben
 En Moder og en Fader,
 Han det opretter vel igien,
 Sit Barn han ey forlader;
 Han bøyer fromme Hierte til,
 En Sorrig-fuld at styrke,
 Som sukker under Lyffens Spil,
 Bested i Modgangs Mørke.
 Høy-ædle Rantzau, hiertens Mand,
 Med Himmel-dannet Frue,
 Hvo er, som ret tilfulde kand
 Den høye Gunst bestue?
 Den Fromhed og den Kierlighed
 Som mildelig beviises
 Christenke Friis, det hver Mand veed;
 Hvorfor I storlig priises.
 En Hyllest-løs saa frommelig
 I eder vel antage,
 Men Guld med hende Hielp-riig,
 Som aldrig skal forsage;
 Hvis Naades Dyrke skal igien
 I eders Huus omlobe,
 Og eder som en huld-troe Ben
 I Lyffens Gode svøbe.

Hun Bønnen u-afladelig
 Til eders Velstand yder,
 Med Glæde under eders Flig
 Hun Æres Pligt frembyder.
 Nu GUD velsigne dig min Ven
 For Bogen, som du skriver!
 Dig Ære bør med Mund og Pen
 Den og jeg skyldig giver.
 Ja GUD velsigne hver for sig
 Og lad det vel gelinge!
 De Siælers Skat maae ønskelig
 I Himmelen indbringe.

Ærbødigt overgivet

af
 Lauritz Gregersen Zelle,
 Sogne-Præst til Hammer
 og Lundbye-Meenigheder.

Rind da en Skrifte-lærd og Mesterinde find
 Blant det u-lærde Kion, hvor Lærde fælden
 mindes?

Ja sandelig! det er en Christens Libertet,
 Paa Himle-Bey at gaae fra Verdens Va-
 niter.

Hvor Dnden samles saa med Sindets ædle
 Gaver,
 Og Gudeligheds Frugt derhos sin Gode haver,
 Det

Der æres eene GUD, der gavnes alle Mand,
Der sankes Dyd til Dyd, som Band til
Havets Band.

O Himmel-given Siæl! som saadant specu-
lerer,

O ævig salig Sind! som saadant practicerer,
Hvad vil vi vandre langt, slig rart at fun-
de see?

Christenke Friis hun er os strax i Dinene.
Fra Ungdom har man seet, hvor hun i Bogen
hengte,

Hvor hun i Kirken gik, hvor hun paa Ordet
tænkte,

Hun kom ey hiem saa snart, hun jo med
Gliid opskrev

Det beste, som den Tiid af Ordet præket
blev.

Saa flittig har hun læst, saa flittig har hun
skreven,

At heele Bøger og ved hendes Pen er' dres-
ven;

Det jeg og flere med Forundring hæver
seet,

Til GUD og til hans Ord slig Enst har hun
beteed.

Bed sligt og meere sligt hun hver Mand's Lof
har fundet,

Fr. Rankaus ædle Sind, Fr. Rankaus Gunst
og vundet,

Til Forsvars Ynde-Lyst, til Forsyns Glædes
 Saa fattes aldrig Got det Guld begierlig
 Tak, derfor, Læser! tak den Møe, som selv
 Paa Himmel-Benen hen, og Sjælens Skat
 Oplader, som har Lyst at træde samme
 Fra Verdens Phantasie, fra Syndens
 Priis-værdig Møe! gik fort som du anfanger
 Bliu ved at øve de af GUD forleente Gaa-
 ver;
 Med Lyst jeg seer dig blant de fløge Møers
 Holdt Lampen ikkun tændt, saa faaer du
 Ja Glæde nok du faaer, din Brudgom vil
 Og lade op for dig, saa du skal aldrig sav-
 ne,
 For Dyde-Gangen her, en evig Himle-
 I Fryde-fuld Triumph hos Engle-hellig
 Sang.

Hvilket troehiertig ønskes
 Den GUD: elskende M D E
Christenke Friis,

af

Hendes som forðum, saa
 endnu Vligt-villigste og
 Ære-skyldigste

Jens Gregersen Vejle;
 Sogne-Præst i Snefere.

GUD til Ære,
 Syndere til Omvendelse,

Dg

Den GUD: elskende, Dyd: ædle og
 vel: oplyste M D E.

Christenke Friis

Til et Christeligt Minde og Hukommelse:

Kommer I Steen-haarde Hierte,
 I, som ingen-haande Smerter
 Rand bevæge til Guds Frygt;

Kommer I, som sikre lever,
 Og i Velstands Fylde soever,
 Har dog Siælen syndetrykt.

Kommer hid og agter nøye,
 Hvor Guds store Forfyns Dye
 Over alting aabet staaer;
 Skuer Himmel, skuer Jorden,
 Øster, Vester, Sønden, Norden,
 Og hvis Land og Vand formaaer.

Ingen Soel saa seent oprinder,
 Ingen Maane hen forsvinder,
 Ingen Urt paa Marken groer,
 Intet Græs saa spæt oppipper,
 Ingen Fual saa læt omhvipper,
 Ingen Fisk i Stranden roer,

De io alle Bidne bæter,
 Hvor GUD hver af dem nætter,
 Og dem holder vel ved Magt;
 Bidner og, at de en Kunde
 Blive ved i mindste Stunde,
 Om han toeg dem en i Agt.

Kommer, lader eder blødes,
 Lader Synd i Siælen dødes,
 Skuer Herrens Salighed,
 Som han lader hver tilbøde,
 Der hans Ord og Bud vil lyde,
 Alt udaf sin Kierlighed,

Af sin Kierlighed han skabte
 Alle Ting, og de Fortabte
 Frelste af sin Kierlighed:

Kierlighed betoeg hans Hierte,
 Saa han fandt vor Siæles Smerte,
 Sendte os sin Son her ned,
 Som paatog sig vores Baade,
 Der vi vare i U-naade
 Og forligte os med GUD:
 At vi skulle en fortabes,
 Men jo meer og meer omskæbes.
 Efter hans Behag og Bud.

Naade, Naade uden Naade,
 Jesu Naade, Verdens Baade,
 Jesu Angest, vores Fred,
 Jesu Saar er Syndens Læge,
 Jesu Piine, Siælens Dvæge,
 Jesu Død, vor Salighed.

Kommer hid, og dette skuer,
 Lænker og at Herren truer
 Dem her slaaer Slud-Dye til;
 Men hvo det vil gierne høre
 Med et giennemboeret Dre, (Exod. 16. 6.)
 Dem sin Aand han give vil,
 Til Forsikkring om sin Naade,
 Til at styre dem og raade
 Udi Sandheds Vej og Væd:
 Saa de ingen Tvivl skal bære
 Om den ævig Fryd og Ære,
 Og Gud Faders Kierlighed.

Kommer da lar eder lære;
 Cronen skal I visse være,
 Takker og **EHNJSSENEZE**
FNJJS,
 Som herom har grundig skrevet,
 Og sit Liv har stille drevet
 Til vor Herres Lov og Priis.

Skrevet af
P. J. Fersløf,
 Sogne-Præst til Sundersløf
 og Eskelbye.

En Elskelige Søster,
 Baade udi Jesu Christo, saa og efter
 Slægte-Linien paa begges Fæderne Side,
 Til Ære med Glæde skrevet

af
Peder Nørborg Anders-Søn,
 S. S. Minist. Candid. & Phil. Baccal.

Hvad Priis? hvad Ære vel? har Manden
 da at vente?
 Naar han vil bygge Huus, at han da lader
 hente
 Fra Bierg og dybe Dal de gode Rampe-
 Steen,
 Til Huusets Grundvold fast mod Vest og
 Bandet reen.
 Hvad

Hvad Guld? hvad gode Ting har dog den Chris-
sten sanket,

Der sætter Troe og Liid paa Guld, og ej paa
anket,

Om han i Verden en skal roese af fuld op,
Naar han har HERREN GULD, der spiiser
Siæl og Krop.

Hvad Lyst? hvad Glæde vel er det at see en
Søster?

Der søger Glæden sin hos Guds de søde Bryn-
ster,

Jeg meen Guds søde Ord, det Gamle og
det Nye,

Hvad er vel Verdens Braff? det er ret
Skarn, hvad? Jy!

Til Enkke! fiære Ven! at du og haver fundet
Guds Son den JESUM Christ, der Dævelen
har vundet,

Af Kierlighed til os, han er nu Verdens Gud,
Han er og Kongers Ziir, hans Gang var
Glædskabs Bud.

Troe fast paa JESUM Christ, han er det ædle
Smykke,

Der ziirer dig og mig, troe GUD i dette
Smykke,

At han og give fand den ævig Veres Krands,
Med saadan Fryd og Lyst, der overgaaer
ald Sands.

Bogen ſelv haver Chriſtenſke Friis dedi-
ceret til Johan Rangov, og Sophia Ama-
lia Friis. Denne Bog Siælens rette Ligg-
gendefæe er Aar 1736. anden gang oplagt af
hendes Søn Johan Friderik Friis under
denne Titel:

Siælens Rette Liggendefæe,

Som ingenſteds er at hente og vente
Uden udi

GUD Faders Kierlighed
til Menneſkene,

GUD SONS Raade
over Menneſkene,

GUD den Hellig Aands

Samfund udi Menneſkene,

Gensfoldigen foreſtillet af een iblant Dem, der troer
at blive ſalig formedelt

Chriſti Hellige Døds Fortieneste,

Chriſtenſke Hermands-Daatter Friis,

Hvilket Skrift

Anden Gang paa nye er oplagt og udgivet ved den Salige
Moders Søn, ſom hende i Troen til

Jefu Fortieneste Følger,

Johan Friderich Friis.

Af Editor bekoſtet og befordret til Trykken udi Hans
Kongl. Majts. og Univ. Bogtrykkerie, hos
Johan Jørgen Høpfner, 1736.

Dg haver dediceret den til vor allernaadigste Enke-Dronning Sophia Magdalena, for i Bogen af dette andet Oplag læses et Vers, som er gjort Editori til Ære af følgende Indhold:

Et lidet

Ære-Digt

Over

En Sønlig Æres Pligt,

Da

Belædle og Belbr.

Dr. Johan Fridrich Griis,

S. K. Majsts. Cammer - Raad og
Committered i General Land-Oeconomie-
og Commerce-Collegio,

bed sin Eftkelig Sal. Moders Skrift
anden Gang oplegge, kaldet:

Sjælens rette Liggendefæ,

Opsat af en Client og Ven
der i ald Respect og Sin-
cerité meener det

Got Not.

Det

Det denne siden Bog paa første Blad betynder
Med Titul og Censur, som begge heel vel
lyder,

Gir hende god Forlov, at legges op igien,
Da første Dplag snart blant Folk er svunden
hen.

Det sidste Blad derfor, som andet Dplag følger,
Er skrevet af en Ben, sit Navn med Forsæt døls
ger,

— Fordi han som Poët en tør sit Berck gestaae,
Mens gierne vilde dog hver Læsere formaae
At elske dette Skrift og ære den Guds Naade,
Som dets Conciipient har lært og vidst at raade
Saa vel ved Ord og Aand, at om en Skrifts
lærd Mand

End noget meere skrev, han dog en bedre fandt.
Een Ting forgieves er, den Salig Prophetinde
(De propheterer og, Guds Ords Forstand som
finde)

At giøre Ære og Credit nu iblant Folk,
Der for sin Troe og Berck har Salighed til
Folk.

En Ting er dog vel værd paa dette Blad at sætte,
At Søn ved Moders Navn og Skrift veed at
oprette

En Ære-Støtte og oplive hendes Berck,
At det en skal hende i Slægten. Dette merk!
Jeg merker dette af Hr. Frissses Sønlig Ære,
Som han, ved nye Dplag af Bogen monne bære,
For

For Salig Moders Dyd, Guds Kund-
skab og Forstand,
At andres Siæl, med hans, den efter-arte
Fand.

Sag da Hr. Cammer-Raad, min Frihed
ikke ilde,

At jeg et lidet Ord herved tilfætte vilde
Til deres Ære og et tendre Venfæbs Tegn:
Saa jeg dem blant de Børn og Afkom frilig
regn',

Om hvilke Skriften tal': at Fader en Fand regne
At være død, naar han en Son, som vel men
tegne

Til Dyd, Guds-Frygt, Forstand, Fand la-
de efter sig,
Hans lever dog i ham, naar han end ligger
Lig.

Saa lever og i Dem den Sal. Moders Ære,
De Fand og Hende vel bekiendt med Deres
være:

Guld lad da Fædres Dyd og Naade blive
ved

Hos Dem og deres Sæd i mange mange
Led!!!

Spør stor Hønhagelse vor allernaadigste
Enke-Dronning haver haft for denne Bog,
Fand paafionnes deraf, at Hendes Majestet
aller

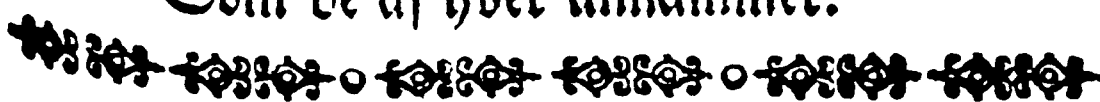
allernaadigst havde ladet Editori af denne Bogs
 Hr. Johan Friderich Friis forstaae Sendes
 Kongelige Velgesal om Skriftets nye Op-
 lag, saameget havde dette lidet Skrifts Ind-
 hold recommenderet sig hos Sendes Majestet,
 hvilket Editor selv anfører i sin allerunderda-
 nigste Dedication til Sendes Majestet.

Foruden de prægtige Eloger, som hende af
 disse lærde Mænd ere meddeelte, melder Al-
 bert Thura dette til denne hendes liden Bogs
 Roes; Libellum Danicum meditata est, qui
 non solum pietate sed & eruditione conspi-
 cuus est, nec prosa duntaxat nobilis, sed &
 poematis sanctis & piis, unde magna illi
 Testimonia & Encomia dixerunt Viri admo-
 dum egregii & præclari, D. Johannes Bag-
 gerus, Sædlandiæ Episcopus, insigni laude
 Feminæ opusculum approbans, & qui eum
 secuti sunt, tot præcones: Hun haver ud-
 arbeidet en liden Dansk Bog, som ikke ales-
 ne af et gudelig Indhold men endog Lærs-
 dom er berømt, ikke allene i ubunden
 Stiil, men endog formedelst de hellige,
 og gudelige Sange ædel; hvorfore og ad-
 skillige vpperlige og berømte Mænd have
 tillagt hende store Vidnebyrd og Lofs-
 Sange, D. Johan Bagger Biskop i Sids-
 land haver approberet dette lidet Qvindes
 Værk

Værf med en særdeles anseelig Koos, og
 saa mange andre Hendes Kooses Herol-
 der, som have efterfulgt ham. (*)

En unavngiven, som alene haver givet
 de tvende første Bogstaver af sit Navn N. A.
 tilkiende, haver i sit gratulations Brev til
 Kirsten Jens Datter regnet hende iblant Dan-
 ske lærde Qvinder, da han betiener sig af
 disse Ord:

Lad Engelbret, Christenze Friis
 Lad Heebo, lærde Dammer,
 For deres Bøger have Priis,
 Som de af hver annammer.

S. XXIV.

Helene Margrete Friis, født i
 Ribe, Chilion Friises, fordum Bor-
 gemester i Ribe, og Anne Sperlings Datter.
 Hun blev siden gift med Carl Gustav Ro-
 senbielke en ung Svensk Adelsmand. (a) Hun
 blev ved sin Morbroder D. Otte Sperlings
 Anførsel i sin spæde Alder underviist i det Læ-
 ringe Sprog og i de smukke Videnskaber op-
 draget, og havde allerede i den Alder gjort re-
 melig god Fremgang i sine Studeringer. Men
 det var stor Skade for hende, at forbenevnte
 heu-

(*) Thur. Gynæc. Dan. Littet. pag. 57.

(a) Thura pag. 58.

hendes Morbroder ikke længer kunde oplære hende, formedelst andre vigtige paafaldende Fors-
 hindringer, som kaldte ham fra saa nobelt et
 Foretagende og prisværdigt Diemerke, i det
 han maatte reise udenlands med de Herrer
 Bukvalder, og derved blev denne hendes gode
 Forfremmelse i boglige Konster og Videnskaber
 saa hastig kvalt i sin Fødsel, og den antendte
 Begierlighed og Lyst dertil, der ligesom dulmes-
 de under Usken, tilsidst blev hartad udslukt,
 som høyligen var at beklage, siden det tegnede
 saa got med hende, og spaaede fra sig, at hvis
 Denne forhaabningsfulde unge Jomfrues Frem-
 gang havde kommet til sin Fuldkommenhed og
 ikke saasnart bleven stanset, kunde hun efter
 Formodning have bragt det temeligt vidt deri,
 saasom hun af Naturen havde et ypperligt og
 lærvilligt Nemme, og got Begreb. Hun be-
 sad iligemaade skønne Gaver til Poesien, og
 hendes roosværdige Lyst og Attraae til at blive
 en god Poetinde, om hun maatte leve, bevid-
 ner noksom hendes lidet nette Vers, bestaaen-
 de af fire Linier som hun i sit fættede Aar gjorde
 paa egen Haand Dorette Engelbret til Gæve,
 da hendes Uandelige Sang- og Taare-Offet
 siette gang blev formeeret oplagt i Kiebenhavn
 Aar 1699. af J. Schmedigen, og deri givet
 Denne berømte Norske Poetinde sin tilbørlige
 Ros med dette roosværdige Onske at hun og
 ens

teengang maatte blive til saadan en Dorethe. For at viise Læseren en liden Prøve paa hendes gode Naturel til Poesien vil jeg anføre Berset som findes foran i forbenevnte Poetindes Dorethe Engelbrets Aandelig Sang- og Taare-Offer, Berset lyder saaledes:

In Norden wohnt, die ich nicht seh,
Die Weitberühmte Dorothe,
Soll ich noch länger fern auf Erden,
Wünsch ich als Dorothe zu werden.

A. *Ætatis meæ sexto*. Helena Margareta Frisia. Nova Literaria Maris Baltici & Septentrionis (*) tales der om dette Bers som Hele Margrethe Friis-haver gjort sex Aar gammel. De Lærdes Bidnesbyrd om hende ere disse:

1) Hendes Morbroder D. Orte Sperling giver hende dette prisværdige Bidnesbyrd: Doleo me tantæ indoli, quæ erat optima & facundissima, non potuisse ulterius præesse: Det angret og fortryder mig, at jeg ikke længere kunde undervise hende, som havde saa ypperligt og got Nemme, der kunde lettelig fatte og begribe en Ting. (**)

2) Hr. Albret Thura melder dette til hendes Berømmelse: Ea ætate (sexto sc. ætatis suæ anno eos fecerat progressus, ut hoc Carmen

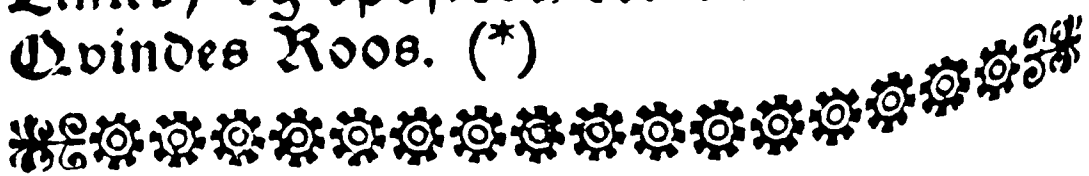
R r

men

(*) Ao. 1700. pag. 82.

(**) Sperling. MS. de Feminis eruditis pag. 800.

men quatuor versibus constans ingenio suo ad bonas artes aptissimo componeret, & laudibus istius mulieris celeberrimæ dicaret: Paa den Alder, (nemlig i hendes Aldersfiette Aar) havde hun giort den Fremgang, at hun af sig eget Hoved som var til gode Konster og Videnskaber meget beqvemt, sammensatte dette Vers, bestaaende af fire Linier, og opofrede det til den berømte Qvindes Roos. (*)

§. XXV.

Sonche Sophie Friis, hun er født i Odense i Syen Aar 1699. i October Maaned. Hendes Fader var Borgemeester Friis. (a) Blev siden gift med Doctør Gustav Ernst Bildstein Adjunctus Facultatis Theologicæ paa Universitetet i Lund udi Skaane. (b) Aar 1737. var hun her i Kiøbenhavn, for at besøge hendes Venner i Syen, og tillige talte med alle de anseeligste og berømteste Lærde her i Kiøbenhavn, iblandt andre talte

(*) *Thura Gynæc. Dan. Liter. pag. 58.*

(a) *Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 59.*

(b) *Danische Bibliothek inser Nova Literaria. Zweytes Stück No. IX. pag. 558. Conf. Frue Lycke Sophies Bildsteins Latinske Brev, som oven for bliver anført.*

talte det Danske Biblioteks Forfattere Hans Hønhærværdighed Biskop Harboe, og Hr. Archivarius Langebek med hende nogle gange, og samme gang til en Erindring forærte dem et lidet Skrift paa Fransk, i MSS. hvoraf hun selv var Forfatter, som fører denne Titel:

Testament Moral

à

Made-
moi-
selles { Viveca
Sophie Elisabeth } de Trolle
Auguste
Hille Brigitte

fait

par

feu leur Gouvernante.

Hun døde Aar 1747. d. 5 Decembr. (d)
Hun havde en liden Datter, som fra sin Barndom op blev oplært i det Latinske Sprog, (e)
men hvor megen Fremgang hun haver gjort deri, er mig ikke bekiendt. Et meget smukt

R r 2

og

(c) Dånische Bibliotek l. c.

(d) vid. Jøns Stenbeck's Svenske Lig. Vers over Lycka Sophia Friis, som ovenfor anføres.

(e) Efter hendes eget Vidnesbyrd i hendes Latinske Brev til Magister Eilshøw MSSc.

og zirligt Svensk Liig: Vers, som er giort
 Frue Bildstein til sidste Æreminde, saasom
 det indbefatter hendes Lærdoms Noos, og i den
 og anden Henseende er værdt at læse, og des
 uden formedelst den stærke Afgang det havde i
 Sverrig, er overmaade rart, og nu neppe at
 bekomme, vil jeg her til hendes Lærde Navns
 Hukommelse hos os Danske, anføre dette ras
 re Svenske Vers:

Æreminne

Wid then

Lärda och Wälborna

Nu hos GUD ewinnerligen Sanga

DOCTORINNANS

**Sru LYCKA SOPHIA
 FRISES**

Saknade fränsdåle, then 5 Decemb. 1747.
 Wid hennes Begravnings Act. then
 I I Ejusd. Tolkat

At

JÖNS STENBECK.

Tryckt hos Carl Gustav Berling, Directeur öfver
 Kongl. Privilegerade Tryckeri i ÅU7D.

ROEN

Kom wandrings Man til Thenna Grafwen
 Och stadna med tin dierfwa fot ;
 Då tu ser brukna Wandrings stafwen,
 Och at mot döden fins ej bät:
 Så lar tig täncka på tig sjelfwer
 Hur' qwicket som lefnads hjulet hwälfwer
 Så stadnar dock en gång thes lopp:
 Säll then i rättan tid lärt täncka
 På döden; så wil Himlen skänka
 Of mit i döden Lif och Hopp.
 Then Sälla Fru som wi nu bära
 Med saknad til sin tida graf,
 Med mycken lärdom kan of låra
 All annan Lärdom stadnar af,
 När thenna wisar rätt sin styrcka:
 Hon hade lärdt sin Gud at dyrcka
 Med giärning rätt så jämt som ord:
 Hon Christligt lefde, saligt dödde,
 En ses hur' Aran saknand strödde
 Helt hwita blommor på Thes jord.
 Hon fick af Himlens hand en Måka
 Som ibland Vårda Lårder är: (a)
 Han fick af Himlen of tillbaka
 En Fru som hade lärdom får,

R r 3

Th

(a) Theol. Adjuncten, samt Präbsten och Kyrckioherden i Hareberga och Sandby Högåhrewyrdige och Wälborne Herr Doctor. Gustaf Ernst Bildstein.

En jante himla-lårans sanning,
 Så fant man här en owan blanning
 Af mycken läsning, många språk:
 Hon talte wäl och mente bätter;
 På lärdom rätta wärdet sätter
 Förutan enwist hufwud-bräck.
 Kom djerfwa flock tu som här nefar
 At Qwinnor kunna lärda bli,
 Som stänger them från Snilles-lefar
 Znunder dumbhets tyrani:
 Wår Nord fan tig helt annat lära,
 Som fädt i falla skötet bära
 SOPHIER båd' til gagn och pris:
 Ho är så olärd som ej fänner
 Then lärda Fru SOPHIA BRENNER (b)
 Och Lundskä Fru SOPHIA FRIS.
 Hon hade just ej fädt then gåfwa
 At sybelsätta många Tryck,
 At egna tanckar kunna låfwa
 Och falla them för mästestuck:
 Så lärd Hon war Hon litet skatta,
 At några werck här sammanfatta,
 Fast Hennes fjäder ej war stel;
 Hon sökte lärdom utan wäder,
 Så alfwarfäm och fri för släder,
 Som lärder utan lärdas fel.

Sin

(b) Theenna Fruun war gift med Assessoren Elias de
 Brenner, hwilken war Snikonebarn til Herr Doctor
 Bildsteins Worsfader Cal. Herr Revisions Secr. Mårten
 Brenner.

Sin werld Hon gicf så jämt och stilla
 Förutan fjås och mycket språng,
 Låt sig af dårskap ej förwilla
 Från gamla dygdens jämna gång:
 War altid nögd med Guds willja
 Ja ock tå döden mände skilja
 Thes Enda Son (c) från Mor och Far
 Sin fåra Hålst Hon fårt bemötte
 Sin lilla LYCKAS (d) Lycka skötte,
 Mot alla mild och årlig war.
 Som watnet ned i jorden rinner (e)
 Thet man ej uppehålla kan,
 Så ock vårt korta lif fårswinner
 En skugga likt som snart förswan:
 Så wet wi dock GUD ej wil taga
 Bort Sjålen: nei han wil så laga
 At döden mista skal sin rätt:
 Sen skal en ewig sålhet smycka,
 SOPHIAS Dygd med Högsta LYCKA
 Som gör all mennsklig Saknad lätt.

Hun var en Dame, som besad en ugemeen
 stor Størke i det Græske og Latinske Sprog
 i Særdeleshed, havde en stor Læsning i de
 Græ

Rr 4

(c) Gustaf Brenner Bildstein Som affomnade i en
 af ugemeen gwickhet blomstrande war.

(d) Mademoiselle Lycka Christiana Bildstein.

(e) Lik. Texten är tagen af 2 Sam: XIV cap. 14.

Græske (f) og Latinſke Autores, var desuden en ſtion Poëtinde i den Danske, Latinſke, Franſke og Tydſke Poëſie, og var meget lykkelig i at giøre alle diſſe ſlags Bers. Hendes hyperlige Bers paa den ſtore Jubel-Fest, ſom udkom Aar 1717, og blev overgivet den da regierende Stormægtigſte Konge og Cenes volds Herre nu høysalige Kong Sverdrig den Sierde, og er ſiden indlemmet i den berømte Ernesti Sal: *Cypriani Hilaria Evangelica*, trykte til Gotha Aar 1719 in Folio, vil jeg til en Prøve paa hendes Danske og Latinſke Poëſie fremlegge for den Curieuſe Læſeres Dine: (g)

Dend

(f) Forfatterne til det Dänische Bibliothek pag. 558. bevidne, at hun ikke aleneſie haver igiennemlæst i det Græſke foruden det nye Teſtamente *Homerum* og *Hesiodum*, men endog under hendes Herre Hr. Bildſteins Manuduction havde begyndt at lære Hebraiſk.

(g) Dette Jubel-Bers er ellers trykt her i Kiøbenhavn 1717 udi Kongelige Maaiſts. og Univerſitets privilegerede Bvatrykkerie, og er approberet af Professor Job. Bircherod.

Dend

Salig Doctor
MORTEN LUTHER

Indførte

Saaledes takfendis og talendis

Til

Danmarks og Norges, de Ben-
ders og Gothers, Hertuger udi Sles-
vig, Holsten, Stormarn og Ditmer-
ken, Grever udi Oldenborg og
Delmenhorst

Stormægtigste Konger
Paa JUBEL=festen 1717.

allerunderdanigst

af

Lyche Sophia Friis

fra Odense.

Imprimatur

Joh. Bircherod.

RZOBENHUM,

Trykt udi Kongl. Majests. og Universit. privil.
Boogtrykkerie.

Rr 5

Tact!

Tack! Første FRIDERICH for Du tog ind i
 Guds dyre Ord, som reent er talt og tolket
 Norden
 vorden

3 Tyvende Hundred Aar, fra først det lurret blef
 Fra Pavenes Skum og Skarn, der om i
 Verden dref.

Tack! Tredde CHRISTIAN, der undte mig
 dend Ære,

Og som Kong FRIDERICH den Første vilde
 være

* Saa braf og Naadig, at jeg maatte skrive Dig
 Med Bud og Breve til, hvad Himlen lær
 de mig.

Tack! flere Konger med i Nordens Tvillinge
 Rige!

Som vilde meer og meer til Himlens Hønde stige
 Og stræbe med at faae Guds Ord og Her
 rens Frygt

Hver Underdan i Sang og Siæl og Hierte
 tryckt!

Men Tack i Ser O Tack! Kong FRIDERICH
 den Sierde,

GUD Stænke Dig omkring med Engle,
 Hegn og Gierde, For

* Plus vice simplici literas Lutherum ad Fridericum I.
 & Christianum 3. dedisse novimus.
 Videatur Hvitfeldius in Annal: Christ: 3. & Mathus in
 epistola ad Botlacum. p. 47. seq.

For Du vil tæncke paa hvad jeg har lært og
 læst,
 Og Pavens Avner hen i Bejr og Binde
 blæst!
 Soldt Jubel-Fest i Aar med Majestet og Ære,
 I Ævighedens Aar Du skal velsignet være,
 Og Verdens Krønike vil worde fuld deraf,
 At Store Konger og har hødret LU-
 THERS Graf.

Tentarunt portas Erebi subvertere
 WALDUS
 WIKLEFUS atq; HUSSUS, labra
 sonora DEI.
 Pluráq; sub modio latuerunt astra Pa-
 pali,
 Qvæ zeli & Cœli torfit & urfit amor.
 Entheus at supereft MEGALANDER,
 dorea Pindi,
 Cujus in ore tonans ignis & ardor
 erat,
 Qvô cecidit Babylon, qvo restaurata
 Lycea,
 Qvô viget Ara, Chorus, qvô qvo-
 qve NUMEN ovat.

Hoc

Hoc colit AUGUSTI pietas festiva
 POTENTIS,
 Et transfert NOMEN Lumen in
 omne SUUM.

* * *

Zil

Kong Friderich den Tierde

Kjøbenhavn,

fra

d. 1 Januar. 1719. Lyche Sophie Friis. (h)

Naar Guder allierer sig, hvad vil da Riem-
 per ſige?

Mon de Eand med en jordiff Magt mod Guds
 ders Throne Erige?

Mon de Eand ſtaae paa Jorden og Guds
 Himmel rive ned

Med Galenſkab og Overmod? det er kun
 Daarlighed.

Stormægtigſte Kong Friderich! den
 Storſte udi Norden

Af alle Kroned Hoveder, den ſtorſte Gud
 paa Jorden!

Din

(h) Dette Vers, ſom ikke nogen Tid tilførn ved
 Trykken er bleven bekiendtgjort, men lagt fornart i MSSc.
 haver Monsieur Wille Høyberg havt den Godhed at
 communicere mig til denne min Samlings Prydelse
 og mine Lands-Mænds Fornøjelse.

Din Gudsfrugt og Ketsfærdighed har gjort
 dig GUD til Ven,
 Saa den, som vil bekrige dig, bekriger
 Himmelen.
 De Norske Klipper rekker sig mod Himlens
 høje Pille,
 Og Himlens Skyer fryder sig paa Klipperne
 at spille;
 Imellem GUD og Kongen er en ævig
 sluttet Fred,
 Med Kongens Land og Himmelen en fiær-
 lig Eenighed.
 Hvad tænker da et Menniske? tør han vel sig
 formaste?
 Tør han vel Himlen, Herrens Hus og Kon-
 gens Land antaste?
 Som ere saa foreenede, mon han tør trodse
 GUD?
 Og Kongen, som har GUD til Ven? det
 falder daarligt ud
 Af Sverrigs første Konger gif Kong Svelg-
 der til Paasteene
 (Det var en Stad ved Schyctien) og lagde
 sine Beene:
 Den sidste Sverrigs Konge gif og ind til
 Fridricshald,
 En Stad som er paa Steene bygt, og fik
 sin Dødsfald.

Hvad

Hvad om Haarfager kunde kun sin Høj og
 Hans tørre Beene grønnedes og vilde sig nu
 Hvile bryde?
 fryde:

Han GUD og Kongen takkede, som Sverd
 ved Siden bandt,
 Og frelste Norges Rige, som han først
 med Sverdet vandt.

Til Lykke da Kong Friderich! som haver
 ingen Lige
 Blant Konger, det maa alle Mand til Ver-
 dens Ende sige:

GUD selv staae dig fremdeles bi! at dine
 Fiender faaer
 I dette, som de faaet har i det afvigte Aar!

GUD lad det gaae dig ævig vel! saa haaber
 jeg du lader
 En liden Naades Gave see imod min stakkels
 Fader;

Lad hæves op for Jesu Skyld dog den
 Suspension!
 Hvad han har gjort, er gjort udaf en god
 Intention.

I Naade see! hvor jeg med Graad for dine
 Foder ligger,
 Og saadan Naade-Emule fra din Naade
 Throne tigger,
 Hvor

Hvorved min Fader renses Kand. Jeg slip-
 ver ikke Dig,
 For Du, Stormægtigste Monarch!
 Belsigner Ham og Mig!

• * *

Ut fugiunt horæ, sic nos consumimur
 horis,
 Aufugiunt homines cum fugiente
 die.

Proximus, exhausto cursu, nunc tran-
 siit annus,
 Cum pereunte anno Rex Carolusq;
 perit.

Ante dies paucos regnum sibi destinat
 amplum,
 Nunc sat avarus habet, possidet in-
 de nihil.

Ante dies paucos transcendere tentat
 Olympum,
 Sed nunc præcipitem parva recon-
 dit humus.

Ante dies paucos petras superare mo-
 litur,
 Perdit ibiq; operam, perdit ibiq;
 animam.

Nunc

Nunc jacet, O! metuendus ibi: tumu-
loq; trophæum
Conditur, in scopulis arma sepulta
jacent.

Hostis erat rabidus; sed nunc NORVE-
GIA gaudet,
Inter saxa hostem perdomuisse fe-
rum.

DANIA lætatur, lætatur SVECIA lu-
gens,
(Hoc mirum) dum Rex, dum mo-
riturq; caput.

Rex moritur, lugent, gaudent, periisse
tyrannum,
Hostis erat cunctis, hostis & ipse
suis.

Expectata dies! pacem rediisse puta-
mus,
Dum perit in bello bella nefanda
gerens.

Hinc ego projicio, REX AUGUSTISSIME!
chartas
Hasce tuum lætis plausibus ante
thronum.

Op-

Opto tuis, Autore Deo, Rex! hosti-
 bus, anno
 Ut veteri factum est, sic fieriq;
 novo.
 Pax redeat! redeatq; Themis! sis sum-
 mus in orbe,
 Summus & in sæclo, REX FRIDE-
 RICE! tuo. (*)

Et ugement Beviis paa, hvad Størke, samt
 Held og Lykke hun besad i den Græske, Fran-
 ske og Tydske Poësie, som og i ligemaade i
 den Latinske og Danske, haver hun givet os
 med det prægtige og uforlignelige Gratulations
 Vers, som hun paa Dansk, Tydsk, Fransk,
 Latin og Græsk forfattede til Hønsalig Kong
 S S Chri-

(*) Disse tvende, det Danske og Latinske Vers, som den lærde Jomfrue Lycha Sophia Frits allerunderdanigst offererede paa Nytt Aars Dagen Mar 1717. den Glorværdigste og Hønsalige Konge Kong Fridrich den Fierde, bleve af den Hønsalige Konge meget naadigt imodtaget, og ere begge disse Vers hønsprisværdige, og des første i sær et fortreffeligt og ugement Stykke, hvilket i mine Tanker fortjener Sted iblandt rare Poëtiske Verker. Det Latinske indeholder en skøn Beskrivelse og Reflexion over Kong Carl den XIIte. Hvilket og fandt tilegne sig Plads iblandt smukke Latinske Vers.

Christian den Siettes, der gang *Eronprins* og *Eron-Prinsesses Sophia Magdalena*, siden *Regierende Dronning* og nu *Enke-Dronnings Bilager*. Og endskiont dette *Bers* er ved offentlig *Tryk* kommet til *Lyset*, skal dog ikke mange roose sig af den *Lykke* at eie det, og da jeg haver for min egen *Curieuse*ite noie eftersogt det i de beste *Bog-Samlinger* her i *Byen* og hos dem, som jeg vidste, at samle paa *smukke* og *udvalde Danske Bers*, saa haver jeg dog ikke fundet det hos dem, og deraf kand man let slutte sig til, at det er rart at overkomme. (i)

Den

(i) *Uagtet* al *Umage* jeg haver gjort mig for at faae dette *Bers* i *Hænde*, saa haver dog al *Eftersporsel* været *forgievet*. Jeg havde formodet at skulle have faaet det til laans hos *Hr. Justiz-Raad* og *General-Procurer* *Bolle Villum Lurdorf*, som besidder en overmaade stor *Samling* af *udvalde Danske Bers*, men forsikkrede mig, ikke at eie dette *Bers*, ikke heller noaentid at have seet det, jeg haver haft den *Øre* at tale med *Hr. Archivario Langebek* og *Hr. Secretair von Aspern* om dette *Bers*, men de have ikke heller seet dette rare *Bers*, hvoraf man kand slutte sig til dets *Rarhed*, jeg haver engang været saa *lykkelig* selv at eie dette *Bers*, men er mig ved en *Hendelse* frakommen. Skulde de imidlertid dette *smukke Bers* falde nogen af mine *Landsmænd* i *Hænderne*, eller allerede eie det, agter jeg det for en *Lykke*, i fald det maatte mig undes, og *Publicum* ikke misundes at faae *Deel* i saa *smuk* en *Raritet*. Deres *Godhed*, som vilde behage at meddeele mig det, skal jeg ikke forglemme offentlig at takke derfor.

Den beste Mands-Poet skulde ellers ikke tage i Betænkning, at ønske til at være Forfatter af dem, saa zirlig og net ere de udforte, og skulde ikke enhver gjøre hende det efter, at kunne gjøre saa gode Vers i saa mange slags Sproge, og haver hun herved tillige givet os tilstrækkelig Prøve paa hendes Forsarenhed og store Indsigt saavel i de Lærdes som de gallante Europæiske Sprogers Kundskab. (k) Der skal hist og her findes efter Albret Thuras (l) Bidnesbyrd adskillige Slags Vers, som denne lærde Lyche Sophie Friis haver gjort, hvilke dog ikke ved Trykken ere blevne bekiendtgjorte, men ligge i Manuscript, og skal smage af stor Værdom og en god Poesie. Om Hr. Bildstein (m) skal have disse Vers i sin Eje endnu i Skaane eller nogen af hendes Familie her i Landet, eller ligge forvarte i private Bibliotheker, fand jeg ikke med nogen Bished sige, vilde alene have tilønsket mig den Lykke, at

S S 2

Fun

(k) Dette fand jeg bevidne som haver læst Verset.

(l) Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 62.

(m) Jeg havde tilskrevet Hr. Bildstein derom, og adresseret mit Brev til Lund i Skaane, men kom siden i Erfaring, at Hr. Bildstein ved en fortrædelig Hans del er kommet fra sit Embede, og skal opholde sig i Stockholm som en privat Person, og saasom Hr. Bildsteins egentlige Opholds-Sted i Stockholm er mig u-bekiendt, haver jeg ikke kunnet føre videre Brev-Verel derom.

Kunne have overkommet dem alle eller i det mindste nogle af dem, da jeg strax skulde her i denne min Samling have bekiendtgjort dem til fleres Kundskab og Efterretning, og bevarer dem fra en truende Undergang, og hvis nogen af mine Landsmænd skulde besidde nogle af hendes utrykte Bers, og vil behage at meddele mig dem, lover jeg strax i mit Supplemento til disse mine Samlinger at indrykke dem til Publici Fornøjelse og offentlig at bevidne min Taknemmelighed derved.

Hvad hendes Latinske ubundne Stiil angaaer, da er den mandig, tydelig, net, jævn og usminket, ret Romersk, og til Beviis vil meddele Læseren tvende meget curieuse Breve, hun haver veplet med Sal: Magister Sviderik Christian Lulskow, som var hendes nær Paa- rørende, hvilke tillige bevidne hendes skionne og ugemene Indsigt i den Latinske Philologie, hvori hun fører en liden Pennes Krig, dog ial Godhed og Anstændighed uden nogen slags Hidsighed fører Pennen, og ikke nogensteds overskæner paa got eller slet Latin udfielder sin for saa vidt anseete Modstander, Brevene ere disse følgende, som og give nogen slags Oplysning om hendes øvrige Familie. (n)

Sal.

(n) Disse rare Latinske Breve haver mine fiære Landsmænd ligeledes forbenevnte Monsieur Wille Høyberg at takke for.

Sal. Mag: Eilschows Brev

til

Frue Lyche Sophie

Bildstein

En Professors Frue i Slaane

Ornatissimæ doctissimæq; cognatæ suæ.

Effecit pervagata eruditionis tuæ fama, quæ cum sexum animumq; muliebrem superasti, tum viros in ipsa pæne schola natos provocasti, ut doctæ noscendæ visendæq; sceminae cupido quidem omnes incesserit, quotquot de te audire contigit, mihi vero non minimum injectum sit desiderium civem nostram quæ patrias alienis terminis intulit musas, cognatam svavissimam nostrorumq; omnium in exteris locis ornamentum egregium eminus saltem, si cominus non datur, per literas compellandi; quibus cum sapius mittendis intentus fuerim, exhibuit sese nuperrima occasio, eaq; certi hominis, quæ diutino desiderio, dicam an officio, satisfacere constitui. Vindicat sibi patria partem gloriæ tuæ non minimam, majorem familia, cujus & ego pars sum, *Laurentii*

Christiani Eilschovii in Fionia pastoris filius,
 qui per quinquennium in hac Academia bo-
 nis literis incubui, non ita pridem in Philo-
 soph. Magistrum promotus, occupatus hac-
 tenus scriptis quibusdam partim editis par-
 tim edendis, collegiisque, quibus nobilibus
 quibusdam philosophiam ad ductum illu-
 striss. *Wolffi* privatim prælego. Esse scimi-
 nam omnibus literis ad stuporem usque excul-
 tam, meique sanguinis, quam non nosce-
 rem, quam non venerarer, cui non officia
 mea, qualia ea cunque sunt, exhiberem?
 Ignotum mihi conjugis tui nomen est, cui
 ipsi docto tam docta contigit sponsa, cui
 absit invidia! nubere mallet quam gratu-
 lari: eidem, quæso, salutem ex me pluri-
 mam dicito. Faxit Deus Opt: Max: ut ma-
 trimonium vestrum, tam fausto tamque pari-
 omine contractum, diuturnum sit & omni-
 genæ felicitatis fecundum! Proles num vo-
 bis sit, an nulla, ignoro. De cæteris quoque
 quæ ad te pertinentia me latent, ut rescri-
 bas, cognata suavissima, ea, qua possum,
 humanitate & reverentia rogo. Circa finem
 conclamandi protinus anni quævis Tibi Tu-
 isque fausta, felicia, ex animi sententia, bona
 precor, meque ut tuo dignari velis favore & lite-
 rum commercio, omnimodo obtestor. Vale.
 Fr: Ch: E.
 P. S.
 Havniæ III. Kal: Jan: 1746.

P. S. Ut possit scire tabellarius, in qua
urbis regione habitem, hæc erit literarum,
quas ad me dare placuerit, inscriptio: &c. &c.

Frue Lychæ Sophiæ

Bildsteins

Gienſvar.

Præclarissime Domine Mag:

Frater dilectissime!

Ut nihil inexpectatius, ita vix gratius,
quicquam dulcissimis tuis literis obtin-
gere mihi potuit: Non quòd usq; adeo sim
credula blandis, ut tuæ potius laudationis
decempeda quàm tenuitatis meæ modulo pe-
deq; metiri me mallet; sed quòd, exces-
sum amicitiaæ facile condonans, sincerè gau-
deam, me meis, etsi nec accuratius cogni-
tam perspectamq;, certè non ignotam om-
ninò vivere aut neglectam, multòq; minus
invisam. Quantum famæ, omnia in majus
attollenti, tribuas, carissime frater! plus sa-
tis perspicio; Hujus autem celebritatem ut
meo sexui prægravem semper declinans adeo
non detrectabo, quin præsentia minuatur,

ut te potius vel hanc saltem ob causam ad Pindum hunc *Carolinum* & huic subjunctos humiles nostros penates cupiam quàm solennissime invitatum. Nè vero defint solennia, adest præ foribus festum nostrum *Carolinum*, Rectoratus mutationi dicatum die 8 Febr. 1747, quod & antea transmarinos nobis hospites allicere potuit. Nec te multum gravabit iter, si nos amas; via est oppidò brevis; *Malmogiam Havnæ* videre potes, quò cum delatus fueris, in conspectu est *Lunda* nostra, ibiq; ad latam plateam inter domos septentrionales nostra est penultima à parte sinistra. Doleo apud vos, tibi saltem, adeo ignotum esse conjugis mei nomen, quod tamen, ut antea Magnis illis *Wormiis*, *Bartholinis*, *Ancherfemiis* optime innotuit, ita nondum *Grammio*, *Reussio*, *Bluhmio*, *Pontoppidano*, optimoq; ad ecclesiam theutonicam pastori *Rohnio*, planè excidisse credèrem. Heic certè non diu frustra quæsiveris, *Gustavum Ernestum à Bildstein*, Doctorem & Adjunctum Theologiæ, præpositum verò & pastorem Ecclesiarum, *Hårdeberga* & *Sandbye*, apud quas nunc quidem per ferias ruri moratur; sed ante modò memoratum festum *Carolinum* in urbe redux dici vix poterit, quanto te expectabit desiderio, cui si satisfacere dignatus fueris, facti nec poenitebit

tebit omnino. Scripta quoque tua & edita & edenda adferas, te magnopere rogatum velim; Philosophica enim non odimus, ne Wolffiana quidem, quæ minaris, nisi adeo fuerint sectaria & Eclecticis inimica, ut rationem per se sufficientem præbeant bello philosophico, quod tamen tua ipsius præsentia facile sedabit. Verum enim verò annon & absenti tibi metuendum credis bellum Grammaticale? dum mihi scribis: esse; cui nubere malles quàm gratulari! At petis veniam, sensui concederem forte, quid si non itidem verto: Ergone apud vos nubunt viri? nollem equidem! quod si vel ad auctoritatem provocaveris, tantum Cæsaris imitatore vix Romanæ Heroides jam ferrent. Nostin' aliàs, ne Orpheum quidem impune sexum nostrum in tali provocasse materia: Rationes tamen tuas audire lubet, quas modo si scribis, post tamen ipse veni! neque aliter speres certamina tanta sopiri. Si quid etiam novi ex Republica literaria, quin & civili aut ecclesiastica Danica attuleris transmissisve, reddetur cum fœnore, credas. Miror profecto atque etiam indignor, plus nobis esse commercii cum *Germanis, Batavis, Anglis & Gallis*, quàm Vobiscum vicinis, ne dicam cognatis. Cognatorum enim meorum vix crederes te solum esse, qui anno proximè

præterlapso aliquid ad me literarum dederis;
 cæteros quid moretur, haud sane percipio.
 Frater quidem natus maximus *Christianus*,
 antea scripsit ex Norvegia, ejus epistolas, ut
 & responsorias nostras, curante *Laurentio*
 quodam *Christiania*; verum & hoc, quan-
 tillum fuit solatii, nescio, quæ tam diu no-
 bis inviderunt fata. Quicquid igitur tibi,
 cognate suavissime; de nostra undequaq;
 innotescere poterit familia, id quantocyus
 perscribas, oro quæsoq; & coram deinde
 uberius exponas. *Scanica* hæc nostra fa-
 milia perpusilla est: Præter maritum & so-
 rorem natus minimam *Birgittam Christiana-*
nam, unica tantum mihi superest filiola
Lycha Christiana, quæ nondum novem
 annos nata latiniffare tamen incipit. Filium
 unicum, heu! habui, optimæ spei & indo-
 lis puerum, *Gustavum Brennerum à Bild-*
stein, qui ferè sexennis ante hos sex menses
 obitu præmaturo nobis nostratibus, notisq;
 omnibus lugubre reliquit sui desiderium.
 Superstites omnes omnigenam tibi dicimus
 salutem, quæ & carissimos tuos parentes,
 cognatos cognatasq;, ut & affines omnium
 no-

nostrorum, sicubi occasio tulerit, impertias,
enixe rogo & obtestor. Vive, vale, & ut
coepisti, fave, Dilectissime frater!

cognatae tibi devinctissimae

Lund: 16. Jan: 1747.

Lychæ Sophiæ Friis.

Mag: Eilschows 2det Brev

til

Frue Lyche Sophie
Bildstein.

Ornatissimæ Doctissimæq; cognatae suae
salutis & gloriae perennitatem!

Quanta me literarum tuarum & dilecti in-
primis nominis illis subscripti inspectio
voluptate affecerit, dici vix potest. Roma-
nam me alloqui civem ex primis verbis
intellexi, immo ipsam Romam, ut ore *Pli-
niano* loquar, non tam Romanam dixerim.
In laudes ulterius tuas diffundi non attinet,
cum nec meo præconio egeas, nec illis à
tenuitate mea major accedere possit cumulus.

Ta-

Tacitè legi epistolam incredibili & perlegendi aviditate & finiendi metu, perlegi iterum & decies repetita placebit, tam svavis vocum modulatio undiqvæq; permultas leniter perterritat aures, ut, quotiescûq; inspicio, inter nubes putem Sirenum cantare concordiam. Quàm vellem doctis tuis alloquiis frui, inq; te redivivam ex Romula gente fœminam, coram intueri & prolixis venerari officiis. Alliciat transmarinos hospites *Carolini* vestri solennitas alios, eant alii & fasces Rectoris Academicos in alium transferendos adorent, vel latinissimas aures eloquentia Oratorum pascant, cateroq; delectentur ceremoniarum, quibus docta Lycei purpura circumstipari solet, apparatu, irem ego & inter densas eruditorum catervas Musarum decimam, quas *Mnemosyne Pierio* perperit jugo *Danico*, natam solo satamq; sub cœlo, avidus quærerem, illius ad pedes sederem, ex hujus ore penderem, hanc oculis, hanc animo gererem. Habeat *Lunda* vestra amœnitates, multas etiam, quas doctis ostendat revisentibus, quibus interfuisse honori mihi & emolumento ducerem, nil certè te pretiosius suo ambitu cingit, nihil, quod eó me majori traheret nisu. Sed quod officiosæ tuæ invitationi, simul & animo meo ad hoc ultrò propenso, ad dictum diem morem

rem gerere nequeam, catēnatae partim obstant, quibus dstringor, occupationes, quae haud sinunt sponte mea componere curas, partim imbecilla prohibet, quacum inde à primis pueritiae annis conflictatus sum, valetudo, hiemalis impatiens aerae, aestate forte proxima, si Deus non abnuat votis, doctos invisurus penates. Non est, quod ignotum oris in nostris doctissimi & S. V. conjugis tui nomen putes, nec dubito, quin ex aliquo illorum, quos nominasti, illud rescivissem, si quem de eo fuisset sciscitatus. Ignorarent ne nomen Viri meritis inclyti, qui & sua Academiam nostram ornavit praesentia? Mihi vero, cum tunc temporis inter patrias aedes delitescerem, ignotum fuisse non mirum est, cum aliam postea nullam ejus notam habuerim, quam esse eum, cui docta virgo *nupserat*, non perfunctoriis poetarum nostrorum caeterorumque, qui de eruditae foeminae scripserunt, strophis celebrata. Nunc illi accuratius per te cognito & ignorantiae excusationem & perpetua obsequia meis verbis reddito, cognata suavissima! Declinaturus, quae amica in me manu conjicis tela belli grammaticalis praenuncia, ad auctoritatem veteris Romae intrepidus provoco. Ut de *Martiali* nil dicam, qui disertè lib. 8. Ep. 12. *uxori* se suae nubere velle negat,

gat, certum est, veteres hoc discrimen non semper observasse, sed promiscuè etiam de virorum nuptiis dixisse. E. g. *Pomponius meus: frater nupsit dotatae vetulae.* *Nonius.* Plura dabunt *Barthius*, quem videsis *Advers. Scheurl.* in Statua Mercurii p. 47. *Taubman:* ad Plaut. p. 15. & Lexicographi passim. Mene putas antiquitatis imitatore non laturas Romanas Heroidas? Novi ut quid afferam, vix habeo, nisi quod vobis dudum innotuisse puto. *Acta Societatis nostrae Scientiarum Regiae*, Dilucidationes Antiquitatum patriæ, quibus Autores nomen Promtuarum (*Danske Magazin*) fecerunt, quorum duodevigintæ prodierunt particulæ, aliæque, quæ lucem jam viderunt, vos latere non possunt. Mea, quælibet ea cuncta sunt (*Historiske og Philosophiske Skrifter*) data occasione transmittam. Quid secretis cogitationibus agitent docti nostri, haud dixerim, nisi quod Amplissimum Juris Profess. *Kofodius* historiam juris publici danicè meditari, & ipsomet narrante, acceperim. In Ecclesia nostra, ex quo gloriosissimæ memoriæ Regis beatè defuncti *Christ. VI.* pius in deum affectus, prælucente geminis regis raro exemplo & inter ævi miracula memorando, pietati & virtuti pretium fecit, multi quidem

dem ad fervorem excitati majorem, & cog-
 nitio cœlestis veritatis ex umbonibus sacris
 majori Zelo ad pietatem auditoribus propofi-
 ta; Sed ut sunt bona mixta malis, multi
 quôq; in devia prolapsi *περὶ πλείων ἡσυχασάν,*
 & à cœtu fidelium separati jam sanctas cavil-
 lantur Religiones. Cum tamen officiis boni ci-
 vis haud defint, tolerantur à *principe juvene*
Regum omnium moderatissimo, mitifissi-
meque, cui perennem gloriam, Nestoreos an-
nos cupiunt, quotquot de Republica & bonis
omnibus bene mereri gestiunt. De familia no-
stra quid tibi scribam, haud scio. Patruus in
Norvegia, Christ. Friis, mihi nunquam visus
est. Qui in Cimbria Diœces. Ripens. pastor est,
gemina, ni fallor, utriusq; sexus prole beatus
est. Filiaë duæ sunt Matthia Eilschow in Fionia
pastore, mihi unica soror Lycha Maria, quæ
Georgio Star, pharmacopolæ Roës-kildensi, nup-
sit, duos filios totidemq; filias habet, omnes
minorenes & infra XVI ætatis annum. Christ.
Cornelius Eilschow, pharmacopola Coldingensis
in Jutia hisce diebus nuptias celebravit cum
virgine quadam mediocriter dotata. Sorores
tuas, & illam, quæ Borringio juncta marito
est, & innuptas, cum in Fionia ante bien-
num essem, invisi: Omnes novissime valere
scio & res suas ex voto gerere. Rarum litera-
tum tibi cum illis commercium miror. Ast de
 mira-

miraculo ævi, filiola tua; intra novum ætatis annum latiniffante quid dicam? gratulor illi & parentibus simul tam pulchra prole beatissimis: de puero doleo. Illam omnesque tuos valere jubeo. Ipsa vale suavissima cognata & me ama.

&c. &c.

Brue Lychæ Sophiæ Bildsteins

Andet Brev til Magister Eilschow.

Frater dilectissime!

Defectui temporis, otii, ingenii, imò & cuivis alii potius, quàm propensissimi in te studii imputes, quòd ad jucundissimas tuas literas serius longè, quàm debuissim, respondere cogor. Parum tua refert causas novisse moræ, de qua nunquam fortè cogitasti, certe quam ægrè adeò ferre non potuisti, ac nos frustrationem spei, quam de propero tuo adventu conceperamus certissimam: At excusetur invicem. Scilicet hanc veniam petimus dabimusque vicissim. Quod in proximam æstatem spondes, lubens accipio.

pio. Noxam intereà útrinq; avertat Deus ter
 opt. M & tum quidem, non in boreali ur-
 bis regione, ſed plane in meditullio inveni-
 es tuos felix utinamq; felices! De bello in-
 terim Grammaticali inducias etiam concedo
 vel ſemeſtres, non verò triumphum, ne
 ovationem quidem. Neq; enim deficere
 ſperes, quæ tuis copiis opponantur legiones,
 eaq; veteranæ, quæ nunc hybernant. Sicut
 bi verò eduxero, duxerit canus ille à Græ-
 cis ad Romanos translatus *Agamemnon*, ipſe
 nempe antiquiſſimus nubendi ritus, quem
 (ut modestiæ vel cæcæ potius obedientiæ in-
 dicem) ſeqviori ſexui adeo proprium vindic-
 carunt genuini illi Romuli nepotes, ut pla-
 ne actum & tranſactum ſit de ſignificatione
 propria vocabuli inde deducti. Transferri
 ad Viros de factò non negavi, de jure nego &
 pernego, vel ſaltem ad te & *Danos* transferri
 nollem omnino. Ratio translationis ex Epi-
 gram. *Martialis* à te citati manifeſta eſt,
 quidni & ex mente *Pomponii*? qui enim do-
 tata nupſerat vetulæ, certè etiam ab illa
 ducebatur, ut à lictore miſellus quilibet,
 cui obnubebatur caput infelix! Eſt & aliud
 translationis fundamentum viris haud paulò
 turpius, cujus in exemplum prioribus lite-
 nis adduxi *Orpheum* & *Cæsarem*, addo nunc
 inſtar omnium *Neronem* ex *Suet. C. 28.* &

Et

Sulp.

Sulp. Sev. l. 2. ne me Romanarum heroidum
 vicem frustra irasci credas. Quid ergo pro
 vobis *Nonium* producis? Quem vides ipse
 quantò sit facilius refellere quàm explicare.
 Sufficeret unicum illi opposuisse *Plinium* l.
 21. c. 8. & citatum ab ipso *Verrium Flac-*
cum, qui armis plusquam Achilleis no-
 strum nobis nubendi peculium asseruit, ho-
 norem, uti vocat, totum fœminis conces-
 sum. Quo, quàm ut mea culpa vel tantillum
 cedat Sexus meus, potius ego vero adhuc
Festum Pompejum, imò & integrum *Tertulli-*
ani librum de velandis virginibus, ac vel
 deniq; ipsum *Paulum* 1 Cor. XI. vocarem in
 subsidium. Quo colophone inducto *Barthium.*
Scheuthm. *Taubmannum*, tyrones illos
 tuos cum toto Lexicographorum anili agmi-
 ne, uno spiritu facilè difflavero. Vides igitur,
 si minus quàm fortem, saltè quàm
 modestam habeas cognatam & quantopere
 ab affectatione τῆς γυναικωγατίας abhor-
 rentem; quæq; pro illa quam solam suo
 sexui relictam novit, obedientiæ gloriola
 pervicaciter adeo pugnare sustineat. Sed &
 hinc non minus colliges, quàm facilè pla-
 cabilem habeas, modò agnoscas. viros non
 nubere nisi ex abusu, à quo ipse summope-
 re caveas! Ita & nos tempore hyemali. ut
Breda faciunt, agemus de pace. Neq; hinc
 à du-

à duello philosophico quicquam metuas, postquam jurasti te non jurasse in verba magistri. Cuperem id ex menstruis tuis philosophicis uberius edoceri; nec deerunt omnino, quæ reponam, si transmiseris. Sed propior nunc instat sollicitudo, de fratre nempe meo natu maximo, *Christ. Frisio*, de quo etiam, ne nescias, te antea consultum volebam, & tum quidem non de patruo tuo, qui & ipse prænomine *Christ. Friis*, cognomine *Eilschow*, vocatur, quique adhuc in *Norvegia*, si vivit, mercaturam exercet; Alter verò ille *Christ. Friis* frater meus, etiam in *Norvegia* haud pocol *Christiania*, jam ante hoc decennium constitutus est Commi- nister V. D. ad parochiam, quæ dicebatur, ni fallor, *Uttenfager*, unde & usque ad annum proximè præterlapsum sat crebas ad nos dedit literas; quæ verò cur tam penitus adeo cessaverint, nondum mihi compertum, persuasumque, vix alia ratione quàm morte ipsius potuisse contingere, cum aliò translatus æquè facilè scribere potuisset. Huic nunc dubio solutionem quantocyus afferas, cognate svavissime! enixè oro, rogo & obtestor, nec tibi erit difficile. Optime nostri Consiliarium ante justitiæ, nunc, ut dicunt, Status Dnum. Profess. *Grammianum*; apud illum Amanuensis ad bibliothecam Regiam est

Dnus *Langebek*, qvi fata hujus fratris mei, amici sui integerrimi, ignorare certè non potest; de quibus ab ipso certior factus nè graveris omnia indicare, qualiacunq; demum fuerint. Sed paulò accuratius vellem perscriberes singula, quàm de Cognatis nostris antea egisti E. gr. Vix verbulo commemoras *Lycham Mariam*, quæ *Georgio Star*, pharmacopolæ *Roëskildensi* nupsit, quàmq; ὡς ἐν παρόδῳ, sororem salutas stylo fortè biblico, cum, nisi me omnia fallunt, amita tua fit, mihi optime nota unaq; mecum educata &c. Huic, ut & reliquis omnibus cognatis nostris salutem ex nobis dicit plurimam, & ipse, cognatorum ocelle, optime valeto tuàmq; amato

Lund. 1747.

Lycham Sophiam Friis.

De Lærdes Bidnesbyrd om Hende:

1) Albert Thura kalder hende Poeseos Dænica, Germanica, Gallica & Græca cultrix felicissima: En lykkelig Dyrkere af den Danske, Latinste, Franske og Græste Poësie. Og noget derefter siger han: Multa aliàs hujus Frisæ Carmina varii generis circumferuntur, sed nondum impressa, quæ eruditionem ejus & studium Poeseos haud vul-

vulgare satis loquuntur. 1) Der findes ellers
 hist og her mange og adskillige Slags af
 denne Friises Vers, hvilke endnu ikke ere
 trykte, som noksom bevidne hendes Lær-
 dom og ikke ringe Glid paa Poësten. (o)

2) Garbo og Langebek i det Danske Bi-
 bliotek melde dette til hendes Lærdoms Noos:
 Im vorigen Jahre 1737. hatten wir das Ber-
 gnügen ein gelehrtes Frauenzimmer in dieser
 Stadt zu sehen, nemlich die Frau Lycka So-
 phia Bildstein gebohrne Frislin, welche mit
 dem Herrn Gustav Ernest Bildstein Ad-
 junct: Facult: Theolog: auf die Universität
 Lund in Schonen verehligt ist. Es hat schon
 vor einigen Jahren der Hr. Albert Thura in
 seinem Gynæceo Daniæ Litterato pag. 59 sq.
 unterschiedenes zum Ruhm der Fr: Bildstein
 angeführt, und insonderheit mit einigen Pro-
 ben von ihrer Fertigkeit, so wohl in der Dä-
 nischen als Lateinischen Poësie den Leser ver-
 gnügt, es wird noch diesen können beygefügt
 werden, daß sie mit besonderen Eifer die Stu-
 dia fortsetze, und nicht nur in Græcis ausser
 dem Neuen Testament den *Homerum* und *He-
 siodum* durchgelesen, sondern auch unter der
 Anweisung ihres Hrn Liebsten angefangen ha-
 be, Hebraica zu tractiren. Es ist die ge-
 dachte Frau Bildstein so gütig gewesen uns
 Et 3 eine

(o) Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 59. 62.

eine kleine Schrift in Franzöſiſcher Sprache mitzutheilen, wovon ſie Verfaſſerin iſt, welche die Aufſchrift führet:

Testament Moral
à
Viveca
Sophie Elifabeth } de Trolle
Auguste
Hille Brigitte }
fait
par
feu leur Gouvernante.

Es wird dieſes MSt., von der nicht geringen Geſchicklichkeit und denen lebhaftesten Einfällen der Frau Bildſtein denen Gelehrten ein Zeugniß geben, wenn ſie ſich ſolte überreden laſſen, daſſelbe dem Druck zu übergeben. d. e. Jafvigte Mar 1737. havde vi den Fornoielle at ſee et lærdt Frøentimer her i Staden, nemlig Frue Lycka Sophia Bildſtein ſedt en Friis, ſom er gift med Hr. Guſtav Ernſt Bildſtein Adjunct: Faculat: Theol: paa Univerſitetet Lund i Skaane. Hr. Albert Thura haver allerede for nogle Aar ſiden i ſin Gynæceo Daniæ Litterato pag. 59 ſq. anført

adskilligt til Frue Bildsteins Roos, og i Særdeleshed fornøjet Læseren med nogle Prøver af hendes Færdighed, saavel i den Danske som Latinske Poësie, dette kand endnu søyes dertil, at hun med en besynderlig Iver og Nidskierhed fortsætter sine Studeringer, og ikke alene i det Græske foruden det Ny Testamente haver igiennemlæst *Homerum* og *Hesiodum*, men endog under hendes Kærestes Anviisning haver begyndt at tractere Hebraisk. Forbenevnste Frue Bildstein haver været af den Godhed, at meddeele os et lidet Skrift paa Franck, hvorefter af hun selv er Forfatter, som fører denne Tittel: Testament Moral &c. Dette MSt. vilde give de Lærde Vidnesbyrd om Frue Bildsteins ikke ringe Dydighed og hendes levende Indsald, dersom hun skulde lade sig overtale, at give det til Trykken. (p)

(p) Dänische Bibliothek Inventes Stück. Num. IX; pag. 558 sqq.

G.

§. XXVI.

Sille Gad fød i Bergen udi Norge, hendes Fader var Knud Gad, Auditeur ved Melitien i Bergen, (a) hun levede for nogle faa Aar siden her i Kiøbenhavn, nemlig Aar 1708. hun var iblandt Professorerne og Studenterne her ved Akademiet for medelst hendes rare Lærdom, som hun havde forhvervet sig, meget vel bekiendt. Og i den Tid hun var her i Kiøbenhavn var hun baade hos Høye og Lave i stor Anseelse. Da hun endnu var gandske liden og hendes Fader kun de spore hos hende, at være begaved med et got Memme, lærte han selv denne sin eneste Datter fra hendes spæde Aar af, Latin, Græsk og Hebraisk, det lykkedes ogsaa saa vel for ham, og hun avancerede saa vidt deri med en saa ønskelig Fremgang, at dersom hun havde været et Drengbarn kunde hun i sit 15de Aars Alder med største Ære og Berømmelse have taget sin første Examen Depositis kaldet, her ved Akademiet. Da hun opholdte sig her i Kiøbenhavn iblandt de Akademiske Brødre vilde hun have paataget sig at være Op-

(a) Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 63.

Opponens i et af Akademiets Collegier, som hende blev tilbudt, hvis det havde blevet hende tilladt. Hun kunde expedit og hurtig giøre Latinſke Vers, hvilket de bevidne, som havde været Dyensynlige Vidner dertil: Da jeg og selv haver hørt af dem, som havde haft den Ære at Kiende hende, at hun med en utroelig Gesvindighed kunde giøre ret skønne og gode Vers i alle slags Materier baade paa Latin og Dansk, hvilket de selv havde seet, og staaet hos hende, imedens hun havde giort og skrevet dem, saa at de mange gange havde forundret sig over hendes ugemene Hurtighed heri. Der siges, at hun i Kiøbenhavn haver ladet trykke adskillige Prover af hendes Poësie, jeg har hidindtil ingen af disse Prover seet, og ingen af dem mig bekiendt, uden alene dette efterfølgende Latinſke Vers, som hun haver giort Thomas Jacobæus Solgers Son Medicinæ og Physices Studiosus til Ære, da han den 17 Octobr. 1708 disputerede paa Borfens Collegio de Oculis Insectorum: om Insectorum Oine. Til at fremlegge for Læseren en Prove paa hendes Latinſke Poësie vil jeg her indlemme ovenmeldte Latinſke Vers som staaer bag ved hans Disputas trykt i Kiøbenhavn 1708 in 4to og lyder saaledes:

Avitæ, hoc est, Nobilissimæ Spei
pereximio, Præfidi

Domino Thomæ Jacobæo,
Physeos ac Medicinæ Studiofo
vigilantissimo,

hiscæ qualibus qualibus
applaudit

Cilla Gad, Bergo-Norvega.

In via Virtuti via nulla putatur, & adde:
In via scrutanti Naturæ adytum fere nulla,
Naturæ penetrare cupis penetralia quæque,
Ingenii Genium Magnorum nactus avo-

rum,
Quorum cum Patria nomen, laudesq; mane-
bunt;
Centoculatus habet Quibus & vix lumina
plura

Tu soboles felix imitator mæste Tuorum,
Musa cui dedit ingenium, dedit ore rotundo
Cum Magnis certare Viris, Juvenis tamen
ipse,

Artis jam Medicæ Cultor, Naturæ imitator:
Hinc ubi jam provecta senem te fecerit ætas,
Cedet & ipse Tibi Medicinæ inventor Apollo.

Jeg harer ikke endnu kunnet være saa lykkelig, at overkomme flere Prøver af hendes Vers, som hun paa adskillige Tider og ved adskillige Lejligheder haver gjort, endskjønt jeg haver gjort mig al optænkkelig Umage derfor, forsikrer mig derfor til mine kære Landsmænds Bevaagenhed, at i fald de skulde eie nogle deraf, de da ikke vilde misunde Publico dem, men overlade mig dem til at blive indrykkede i det belovede Supplemento.

Albret Thura i sit Skrift om Danske lærde Qvinder rooser hende meget formedelst hendes rare og ugemene Lærdom, hun besad, og hendes skionne Naturens Gaver til Poesien og gode Fremgang deri med disse Ord: *Academia Patribus & civibus ob raram quam sibi acquisiverat, eruditionem, probe nota. d. e.* Hun var hos Akademiets Fædre (Profesorerne) og dets Borgere (Studenterne,) formedelst hendes rare Lærdom, som hun havde forskaffet sig, meget vel bekiendt; og noget efter tillegger han hende for sine Latiniske Vers denne Roos: *Carmina Latina fudit promptissime, quod fatentur, qui scribenti testes oculati assederunt*: Hun gjorde meget hurtig Latiniske Vers, hvilket de bekiende, som selv vare øvensynlige Vidner og sad derhos, da hun skrev dem. (b)

§. XXVII.

(b) Thura l. c.

S. XXVII.

Mette Giøe, en adelig Krieger.
 Hun var Henrik Giøes og Birgitte
 Brahes Datter, den lærde Anne Giøes
 Søster, (a) og døde 1666. (b) Doct. Erik
 Mø

(a) Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726.
 pag. 376. Thura Gyuæc. Daniæ Literat. pag. 65.
 Pontoppid. Marm. Dan. Tom. 1. pag. 165. Hofmanns
 Tables Genealogiques de la Famille de Giøe 2den
 Part imellem pag. 70 og 71. & de la Famille de Bra-
 he 6te Part for ved pag. 1.

(b) Hofman i de Genealogiske Tabeller over Fami-
 lien Giøe l. c. skriver at hun døde Aar 1664. 15 Aar
 gammel, som er urigtigt, thi hun døde Aar 1666. ef-
 ter D. Erik Mogensen Graves Vidnesbyrd i sin
 over hende holdte Lig-Prædiken Conf. Thura in Gyuæc.
 Dan. Literat. pag. 65, og naar hun desuden skulde
 være død Aar 1664, 15 Aar gammel, maatte hun
 følgelig være født Aar 1649, og hendes Fader Hen-
 rik Giøe til Turrebyegaard, som havde Birgitte
 Arelsdatter Brahe af Elved til ægte, døde 1611.
 efter Hofmans eget Vidnesbyrd i samme Genealogiske
 Tabeller over Familien Giøe l. n. c. som og over Fa-
 milien Brahe, og saaledes var det da ikke mueligt at
 hun kunde fødes 38 Aar efter Faderens, og 30
 Aar efter Moderens Død, saasom hendes Moder døde
 Aar 1619. At Mette Giøe desuden haver været født
 før Aaret 1649, kand man let slutte sig til deraf, at
 den Danske Oversættelse af Ludvig Bayles Praxis Pietatis
 allerede Aar 1646 var udkommen. Og at Henrik
 Giøe døde Aar 1611. bevidner Wielandts Adelige
 Slægt

Mogensøn Grave, (c) fordum Biskop over
 Aarhus-Stift holdte Liig-Prædiken over hende,
 som siden udførte ved offentlig Tryk. Hun
 havde en god Forsarenhed i adskillige fremme-
 de

Elægt-Register over Familien Gise i de lærde Tiden-
 der for Aaret 1726. pag. 376. og Jacob Bircherod
 i sin Liig-Prædiken over den adelige Jomfrue Anne
 Gise til Hvidkilde, denne vor lærde Mette Gises
 lærde Søster, som findes foran i den berømte Karen
 Braches Biblioteks Catalogo in 4to pag. 42. bevidner,
 at Anne Gise var født Aar 1609 og at hendes Fader
 døde da hun var 2 Aar gammel, følgelig døde Aar
 1611. See Liig-Prædikens pag. 46, og at hendes
 Moder døde, da hun var 10 Aar gammel, følgelig
 døde Aar 1619. vid. l. n. c.

(c) Denne Doct. Erik Mogensøn Grave var født
 i Lund i Skåne Aar 1624. blev 1660. Kong Fri-
 derich den Tredies Hof-Prædikant og 1664. Bis-
 kop over Aarhus Stift og 1668 Doctør Theologiae,
 døde 1691. d. 22de Februarii, i sit Alders 67 Aar, da
 han havde været Biskop i 22 Aar. vid. Karen Braches
 Bibliotek pag. 168. Pontopp. Marin. Dan. Tom. II. pag.
 90. i et MSt. jeg eier om Biskopperne i Aarhus medde-
 les denne Efterretning om D. Erik Mogensøn Grave,
 som var den 9de Biskop i Aarhus efter Reformationen.
 Doctør Ericus Magni Græwe natus Londini Scanorum,
 Patre Mag: Magno Græwe S. S. Theologiae ibidem Lec-
 tore celeberrimo deque Ecclesia & Scholis optimè merito.
 Ex Rectore Scholæ Helsingburgensis factus Pastor Ro-
 senholmianus Anno 1650. deinde Regis Friderici Tertii
 Concionator Aulicus per annos 4. adhuc superat, inter
 acerrimos fractæ valetudinis Cruciatu & coacervatos
 do-

de Sproge og smukke Videnskaber, og haver
til Beviis paa sin Lærdom forunde den lærde
Verden adskillige smukke Skrifter, som ere:
1) den første Part af Tragiske Oder paa
Dansk

domus sue luctus, annum, quem climactericum mag-
num vocant 63. ingressus. Vir ab exactissima Divino-
rum Monumentorum Scientia & divinissima facundia
commendatissimus, Concionator consummatissimus. Cum-
que in Episcopali munere omnia summâ fide, curâ,
prudentiâ & comitate gerit, ob vultus, vocis & vite
Gravitatem omnibus venerabilis & summè charus. Ade-
oque ut fractam Valetudinem Gravio nostro restituat,
Vitamque longævam concedat benignissimus, universus
Ordo Literatus inspectiori ejus subjectus & boni omnes
magni, medioximi, minimi, contra ipsius Vota. me-
cum seriò vovent. Og i hans Gravskrift udi Pontoppid.
Marmor. Danic. Tom. II. pag. 90 gives ham denne
prægtige Røvs: ille sine Controversia dignus omnium
bonorum admiratione, quippe omnium Scientiarum ac
bonarum Literarum peritissimus, aspectu ita jucundus,
ut sue nobilitatis decorem & ingenii acumen etiam ja-
citate commendatissimus, profapia magnus, infu-
Major, propria Meritorum Corona maximus. De
Erico Magni Grave etiam consulendus est Vir Clariss.
Mag. Paulus Poulsonius inter Histor. Dan. Litterar.
Scriptores illustris Bibliotheca Arhusiensi, & Alb.
Thura Idea Historiæ Litterariæ Danorum. Jeg
haver ellers giort mig al umage for at faae denne Bi-
skop Graves Lig Prædiken i Hænder, men haver in-
gensteds været et befomme, hverken hos Hr. Kirkens-
rius Langebek, eller Hr. Secreterer von Aspern,
som dog bejødde en anseelig Samling deraf.

Dansk Kjøbenhavn 1657. in 8. (d) 2) D. Ludvig Bayles Praxis Pietatis eller Gudfrygtigheds Øvelse oversat af det Engelske i det Danske, hvilken Oversættelse kom for Lyset i Kjøbenhavn Aar 1646. in 8vo, derpaa anden og tredie gang oplagt nemlig Aar 1666. og 1705. 8. (e) Foran i denne Bog Gudfrygtigheds Øvelse staae tvende Latinske Vers gjorte af M. Eric Oluffson Torm (f) Sog-

nes

(d) Denne Boga findes antegnet i *Albert Bartholin*. Boga de Scriptis Danorum pag. 101. ex editione *Molleri* ligeledes i *Schachtii Schediasm. de doct. Dan. Mulierib.* in *Novis Literar. Mar. Balthic. & Septentr. Ao.* 1700. pag. 217. og i *Thura Gynæc. Dan. Liter.* pag. 65.

(e) I *Molleri Specileg. Hypomnemat. de Scriptis Danor.* pag. 30. anføres et Oplag af denne Bog Gudfrygtigheds Øvelse af Aaret 1665. in 12mo, men *Albret Thura* opregner de tre Oplage af Aaret 1646, 1666. og 1705 alle tre Oplage i 8vo. I *Kæres Strahes Bibliotek* findes de tvende Oplage 1646 og 1666. 8vo. Jeg haver ikke fundet overkomme nogle af disse Oplage, og derfor kand ikke sige noget herom, men maae i denne Post see med fremmedes Øjne.

(f) Saaom jeg ikke haver Bogen ved Haanden, saa bøv jeg ikke funnet anføre alle de Vers, som hende af disse lærde Mænd ere til Verre opsatte, men alene haver maattet lade mig nøje med at anføre de tvende Latinske Vers, som *Thura* in *Gynæc. Dan. Literar.* pag. 66. 67. 68. haver indrøffet. *Mag. Eric Oluffson Torm* er født 1607. d. 13de September. i Jylland udi en Lands-

ne-Præst til vor Frue Kirke i Kiøbenhavn
 og Provst i Sockelunds Herred og *C. Leg*
 den lærde Mette Gise til Ære. *Bersene*
 ere disse:

In aureas meditationes studio atq; opera
 Nobilissimæ Virginis
 Dnæ MEDEÆ GOEYÆ;
 publicatas.

Scire DEUM sine scire tuo sapientia nulla;
 Nec juvat immensum te sine scire DEUM;
 Utraq; jungatur, sic poscit Cœlica virtus,
 Quæ sedis æternæ nos requiete beet. No-

Landsbyske kaldet Torm, hvoraf han og sit sit Tilmann.
 Han var Professor i Mathematiquen, Norarius og Bi-
 bliothecarius fra Aaret 1635. og Aar 1645 blev han
 Sogne-Præst til vor Frue Kirke, og Provst i Sockel-
 lunds Herred. Han var den berømte Kiøbenhavnske Me-
 dici D. Oluf Worms Sviger-Søn, og af dette sit 27
 Aars Ægteskab som han indgik Aar 1640 avlede tvende
 Sønner og tvende Døttre, døde Aar 1667 den 2 Junii
 Mich. Henriksens Lia-Prædiken paa Dansk, troft i
 Kiøbenhavn Aar 1667. in 4to. *Vindingii Acad.*
 Hafniens. pag. 338-340. Aaren *Bræbes Bibliotek*
 pag. 168. *Pontopp. Marimor. Danic Tom 1. pag.*
 75 *Mölleri Hypomnem. ad Alb. Barthol. de scriptis*
 Danorum pag. 216. *Petr. Resenii Inscript. Hafniens.*
 pag.

Nobile virginei decus & flos, germen ho-
noris

Dexteritate pia tradit utrumq; tibi.

U u

Pal-

pag. 2. H. Wittenii Diar. Biogr. Tom. I. Lit. Zzz.
I. b. Casp. Barlæi Epigramma in Laudes ejus Poem.
Miscell. Part. II. Lib. 2. pag. 457. J Pontoppid.
Marmor. Dan. I. n. c. gives ham dette Vidnesbyrd: Vi-
sam, moribus probus, doctrina vigil, charam Deo, gra-
tam hominibus, traduxit. Petr: Nicol: Mehrns Car-
men over denne Torm er nok værd, her at blive anført:

Non ego sustineo defuncti dicere laudes,
Nam vetor ingenii debilitate mei.

Barlæum satis est viventis prodere famam,
Hosce olim Juveni cum canit ille modos:

Tormius exemplo est, quem doctæ gratia
Lingvæ,

Quem placidi mores & sine felle probant:
Talis Arctois juvenes cum mittis ab oris

Dania, quæ fueras Barbara, Phocis eris.

Hoc Tormi Elogium leget ætas sera nepotum,

Aurea Barlæi dum monumenta leget.

Vitus Beringius i Rostgardi Delic: Poetar: Danorq

Tom: II. pag: 50. 51. falder Torm

- Nostri prælustri Adorea Secli,

Tormius, æthereo notus ab ore Senex;

Ille tuum, pia Suada, Decus, tuus ille Sacerdos;

Uranic, ille tui Dux & Apollo Chori.

Pallia promuntur oculis hic, Lector, ebur-
nis,

Quæ tibi sufficient gaudia mille modis
&c. &c.

Ergo & postea carminibus, GOEYORUM
clara propago

Cantatur nomen, Virgo MËDEA, tuum.
DANIA, quaque patet, liquido circumfusa
ponto,

Sera tuas laudes posteritasq; canet.
Nominis inde decus gemino splendore co-
ruscet,

Terra dabit famam, Cœlica regna DEUS.
ERICUS OLAI.

Vir-

Denne Torms eene Søn ved Navn M: Ole Griffson
Torm, født i Kiøbenhavn d. 13de Julii Aar 1641.
Blev efter sin fuldendte udenlands Rejse Aar 1666 Pro-
fessor i det Hebraiske og Syriske Sprog ved det Kiø-
benhavnske Universitet, og Aar 1670. blev han Hof-
Prædikant ved Slottet Friderichsborg, og Prest til
Sillerød og Herlov Mærigheder, og Probst over
Lyngø Herred. Døde til Friderichsborg d: 22 Jan-
nuar: Aar 1698 i sit Alder 57 Aar. See videre om
hans Levnet D. Joh. Wandels den Yngeres Latinske
Programma til Hans Navns Ihusommelse foræviaget,
og Nova Literaria Maris Balthici & Septentrionis.
Mens: April: Ao: 1698. pag: 62. Ibem: Barthol: Carm:
Lib: 8. pag: 238. Conf: Mølleri Specileg: Hypomnem:
de Scriptis Danor: pag: 39.

Virgini

Genere illustri & pietate insigni

MECTILDI GIOE

Cum PRAXIN PIETATIS, librum plusquam
quadragies vario idiomate editum,
Danice daret.

Qvam tua sit pietas, potior pietate parentum,
Hoc collata aviæ das, pia virgo, tuæ.
Illa piøs qvondam Herloviam transcripsit in
usus:

Ipsum usum veræ tu pietatis habes.
Illa dedit studiorum apta instrumenta pio-
rum,

Tu regis edocta. Virgo magistra, manu.
Differtis primum factis, nunc laudibus; illam
Una domus, sed te Cimbria tota canit.

C. Leg.

Der findes og i samme Bog nogle Danske
Bers giorte af D. Ole Worm den fordum
berømte Medic. Professor i Kiøbenhavn og sto-
re Danske Antiquarius M. Peder Iversen
Prest til den nye Kirke uden for Kiøbenhavns
Stordre-Port og Nedreouce Meenighed og af
den forbenævnte C. Leg. I det Oplag, som
udkom Aar 1646. findes tillagte Anders Tho-

mesens (g) Latinſke Gratulations Vers' og
Jacob Ravens (h) fra Berlin Endſke Vers.
 3) Haver hun efterladt sig i MSS. Sentenſer
 udtagne af Bibelen, og af hende ſammens
 ſkrevne, ſom findes i Reſenii og Karen Bra-
 hes Biblioteker. (*)

De Lærdes Vidneſbyrd om hende:

Matthias Henricus Schachtius melder dette
 til vor lærde Nette Gises Roos: *Literarum*
ſacrarum Lectioni attente aſſveta fuit nobi-
ſſima & devotiſſima hæc Virgo, quæ ita-
que ſententias è ſacro codice depromptas coi-
le-

(g) Mag: Anders Thomæſen født i Opſlo i Nor-
 ge, Soane-Præſi til Høyeſe. *Alb. Barthol: de Scriptis*
Danor: pag: 8. Karen Brahes Bibliotek pag. 162.

(h) Her var en Professor i Sorø ved Navn *Joh.*
Ravius, født i Berlin, ſom havde en Brøder ved Navn
Christian Ravius LL. Or. Doctor, ſom førſt var Pro-
 feſſor *Philosophiæ* i Koſtof omtrent Aar 1638, ſiden
 til *Crypwald* og Sorø omtrent Aar 1641, og der-
 efter omtrent Aar 1664. 1665. blev i ſit Fæderneſtand
 Churførſtelig *Brandenboriſk Raad* og *Bibliotheca-*
rius, iblandt andre Skrifter han udaav her i *Dans-*
 mark er *Miltiades C Nepotis. Soræ 1641 in 4to ſora*
uden hanæ Commentarius in Cornel Nepotem Jene 1635
in 8. og Diſputat. I. in Jus: Caſarem de bello Civili.
Soræ Ao: 1641. 4. vid: Molleri Hypomn: de Scriptis
Danor: pag: 299 300. Men hvor nær denne Joh. Ra-
vius var ſlegt med Jacob Raven, ſkal jeg ikke knæde ſige.

(*) *Bibl. Brah. pag. 155. & Reſen. pag. 352.*

legit inque volumen iustum congeffit d. e.
 Denne meget ædle og gudsfrygtige Jom-
 frue havde med Agtsomhed vænt sig til
 den hellige Skriftes Læsning, og samlet
 adskillige Sentenser udtagne af den hel-
 lige Skrift hvilke hun haver bragt sammen
 i en temelig tyk Bog. (i)

Hr. Albret Thura giver hende for sin Lær-
 dom dette Bidnesbryd: Maximam ætatis par-
 tem libris legendis tribuit, peregrinas Lin-
 guas haud leviter edocta & in Litterarum
 cultu celebris d. e. Hun anvendte den mes-
 ste Tid af hendes Alder paa Bøgers Læs-
 ning, og var ikke løsligen oplært i frem-
 mede Sproge, og formedelst hendes Slid
 i at studere berømt. (k)

Assessor Hofman (l) i sine Genealogiske Ta-
 beller over Familien Giøe kalder hende meget
 lærd [*tres savante.*]

Uf udenlandste Bidnesbryd om hendes Lær-
 dom ere disse tvende mig bekiendte:

U u 3

M.

(i) Schachtii Schediasma de doctis Danicæ Mulieri-
 bus Nov: Literar: Mar: Balth: & Septentr: Ao: 1700.
 Pag: 217.

(k) Alb: Thur: Gynæc: Dan: Literat: pag: 65.

(l) Hofmans Tables Genealogiques de la Famille
 de Giøe 2den Part imellem Pag. 70 og 71.

M. Christian Juncker anfører hende iblandte af Lærdom og Skrifter berømte Scuentimer. (m)

Georg Christian Lehms melder dette om den lærde *Nette Gise*: Eine sich durch verschiedene Schrifften berühmt gemachte Dame aus Dänemarc̄ darunter sonderlich ihre Oda Tragicæ bekant, von welchen ein Theil im Jahr 1657. in 8. zu Copenhagen publiciret worden. Ihre Biblische Sententien, so noch in MSS. zu finden, sollen satzsame Merckmable ihres herrlichen Verstandes an den Tag legen, und hat sie dieselben in ihrer Muttersprache, aufgesetzt. (n)

(m) *Junckeri Centuria Feminarum eruditarum* 8. 36 pag: 45.

(n) *Georg Christian Lehms* *Anhanga ausländischer Dames*, so sich gleichfalls durch schöne Poesien bey der *Curriensen Welt* bekant gemacht. *Frankfurt am Mayn* 1714. pag 88. 89. Dette *Anhanga* findes ved haus *Teutschlands galante Poetinnen* mit ihrer sinnreichen und netten Proben. *Frankfurt am Mayn* 1715.

§. XXVIII.

Susanne Gise, ligeledes født af den høynadelige Gises Familie, hun var Salt Gises til Hvidkilde og Karen Marcus Datter Bildes af Tassebølle deres Datter; (a) hendes Mand var Prebørn Brabe til Svedholm og Engelsholm, (b) og døde i Kiøbenhavn d. 7. September Aar 1683. (c) Hun var en meget lærd Dame, og havde lagt god Grundvold i adskillige smukke Videnskaber, og i Særdeleshed havde lagt sig efter det

U u 4

Frans

(a) Wielands lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 376. Hofmans Tables Genealogiqu: de la Famille de Gise Tom. 2. pag. 70. og 71.

(b) Danske Magazin Tom. IV. pag. 325. Pontoppid. Marm. Dan. Tom. I. pag. 255. bevidner, at Hr. Preben Brabe og hans Hustrue Susanna Gise ligge begravne i Horne Kirke udi Fyen, uden nogen Gravskrift, men det Kongelige Danske Sælfskab beretter, at Preben Brabe døde 1708. d. 27 Martii i hans Alders 81 Aar og blev d. 18de Maji begravet i Nørup Kirkes Capel, hvilket er nok det rigtigste, som jeg allerede forhen haver anmerket. Wielands lærde Tidender 1725. pag. 131.

See Danske Magazin Tom. IV. pag. 325. deres Datter var den berømte Frøken Karen Brabe til Østropgaard, Patronesse for det Adelige Jomfru-Kloster i Odense, som har stænk det skjøne Danske Bibliotek til bemeldte Kloster. Susanne Gises Broder var Marcus Gise, om hvilken jeg tilforn ligeledes haver meldt noget.

(c) Resenii Index. Schachtius in Novis Liter. p. 219. Conf. etiam Toura in Gynæc. Dan. Literat. pag. 68.

Franske Sprog, som hun fra Grunden af til Gavn forstod. (d) Et stort Beviis paa hendes Indsigt og Kundskab i det Franske Sprog haver hun givet os med den lærde og veltrofne Danske Oversættelse af Ludovici Vives franske Tractat paa Dansk oversat, som findes i Manuscript i den berømte Karen Brabes Bibliotek under denne Titel: Lud. Vives Tractat om Jomfruers Optugtelse, af Fransk paa Dansk udsat af Sr. Susanne Gise, Preben Brabes, in 4to 1659. (e) et andet lærdt Manuscript som hun haver selv forfattet, findes ligeledes i ovenmeldte Karen Brabes Bibliotek iblandt de haandfrevne Bøger under denne Titel: En Bog om Rigsdoms og Høyheds Forsængelighed, af Sr. Susanne Gise. (f)

De

(d) Schachtius & Thura II. cc.

(e) See Karen Brabes Bibliotek pag. 154. ligeledes Resenii Bibliotek pag. 351. n. 10. hvor den haver efterfølgende Titel: Ludovici Vives Tr. om Jomfruers Optugtelse 1659. af Sr. Susanna Gise, Preben Brabes, af Fransk udsat paa Dansk 4.

(f) Karen Brabes Bibliotek pag. 156. Resenii Bibliotek under denne Titel: Hvad Forsængelighed der er hos Rigdom og Høyhed, Sr. Susanna Gises. See pag. 354. n. 75.

De Lærdes Vidnesbyrd om hendes Lærdom:

Matthias Henricus Schachtius i sit Skrift om lærde Danske Qvinder melder efterfølgende til *Susanne Gjøes* Lærdoms Roos: ob literarum, lingvarumq; diversarum culturam & æstimationem haud exiguam, eruditionis laude prædicatur: formedelst hendes ikke ringe Slid og Høyaagtelse for adskillige Videnstaber og Sproge tillegges hende Roos for sin Lærdom. (g)

Thura giver hende dette Vidnesbyrd: Bonis literis haud leviter imbuta fuit, Gallicæ inprimis lingvæ probe gnara: Hun var ikke saa løselig men temmelig vel oplært i boglige Konster, og i Særdeleshed i det franske Sprog meget kyndig og forfatter. (h)

Tyze Hofman kalder hende en meget lærd Dame [*Dame tres savante.*] (i)

(g) *Schachtii Specimen eruditarum Daniæ mulierum in Novis Literar. Mar. Balth. Ao. 1700. pag. 219.*

(h) *Thuræ Gynæc. Dan. Liter. pag. 68.*

(i) *Hofmanns Tables Genealog. de la Famille de Gjøe, som findes i hans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark 2 Part inellem pag. 70 og 71.*

§. XXIX.

Elisabeth Glodstrup født Aar 1695. i Bergen udi Norge. Hens Fader var Zacharias Glodstrup. Hun kunde meget expedit og hurtig giøre smukke Danske Vers, og skrev en meget galant og skion Haand, som bar Bidnesbyrd om hendes mere end almindelig Nemme, og gode Natures Gaver. (a) Da hun var i Hr. Justitz-Raad Wildschuzes Hjerre til Lindholm Hus, Aar 1713. og 1714. Fiendte D. Otte Sperling hende meget got og noye. (b) Men hvor disse hendes Vers ere komne hen, skal jeg ikke kunde sige, og da mig ingen af dem ere forekomne, fand jeg ikke efter Danske meddele Læseren en Prøve deraf.

(a) Efter Sperlings Bidnesbyrd i sit Manuscript om lærde Qvinder pag. 1196. hvilket Thura anfører i sit Gynæc. Dan. Liter. pag. 69.

(b) Teste ipso Thura in Gynæc. l. c.

§. XXX.

Anne Grubbe, en Dansk adelig Dame, Peder Grubbes og Karen Ruds Datter, (a) hun haver paa Dansk for:

(a) *Thura Gynæc. Dan. Lit. pag. 69. Wielandts lærde Tidender for Maret 1726. pag. 509.* hvor der li-
 geledes berettes, at Peder Erikson Grubbe til Ol-
 skrup var gift med Karen Jørgens Datter Rud,
 men Wielandt anfører alene 3 Sønner, Jesper, Erik
 og Jørgen Grubbe, af dette Ægtekab, og ingen
 Døttre. Denne Adelige Familie Grubbe er ellers
 en ældgammel Familie, og udi *Sarone Grammatico*
 tales om en Norsk Adelsmand, som hedde Grubbe,
 hvorledes Kong Fridlev Frodes Søn tog hans Dat-
 ter Jurithe, med hvilken han arlede en Søn kaldet
 Olyf Grube, han gav hende dog siden en af sine Hof-
 finder, som Skif var paa de Lider. See Wielandt
l. c. pag. 507. 508. Saaom det var snart heller ingen
 Skam i de yngre Lider for et par hundrede Aar siden,
 saavelsom og noget for og efter den Tid iblandt Adelen
 at holde Hovskab, og det gik saa vidt at Kongen ved
 offentlige Forordninaer maatte see at hemme saadant for-
 araeliat Leonet. Iblandt mange andre Exempler der-
 paa anføres dette ene af det Kongelige Danske Scel-
 skab i det Danske Magazin 2det Bind pag. 192, som
 anføres af en Dom, som er sældet paa Viborg Lands-
 Ting 1568. hvorudi en Mand ved Navn Søren Jens-
 søn bliver sat til Rette, fordi han havde skieldet Jør-
 gen Hansøn for en Hore-Ung. Søren Jenssøn for-
 svarede sig dermed, at den anden var født uden Ægte-
 skab, og at hans Moder aldrig var Ægte-gift med
 hans

forfærdiget en Bønne Bog i 8. som forvares
i MSt.

Hans Skeel som var en Adelsmand. Jørgen Hansson meente, at, endskiønt hans Moder havde været mere end i 20 Aar hos Hans Skeel, og uden Egetskab avlet 11 Børn med ham, haft hans Nøgle og Laas at holde, ædet og druffet med ham, og gaaet aabenbarlig med ham at sove, saa havde hun dog skiftet sig som en god ærlig Kvinde, og aldrig været i Angte og Ord for andre end Hans Skeel. Derpaa fremlaades Fru Karoline Krabbes og Velb: Axel Nielsens Breve og Vidnesbyrd ic. En artig Anmerkning herom haver jeg læst i Baron Holbergs Historiske Politiske ic. Epistler Tom. III. pag. 92. 104de Brev af dette Indhold: Concubiner, det er, saadanne, som levede ligesom udi Egetskab foreenede med en Mand alleene, uden at være virkeligen giftet med ham, og vare forbundne til Troetskab ligesom rette Hustruer og derfor bleve kaldte halve Hustruer, nævnes ogsaa udi Novellis: Socia, og uxor rem imitatur, og bleve slige Concubinater ikke absolute forbudne, førend Anno 1563. udi det Tridentinske Concilio, Pave Pius V. bekræftede udi det Aar 1566. dette Forbud, og blev det endelig fornyet udi Tyskland ved en Politie-Forordning, som gif ud Anno 1577. tit: 26. von Leichtfertiger Beywohnung. Siden den Tid have Concubinater almindeligen, saavel af Protestantiske som af Romerske Caluister været fordømte. Jeg siger almindeligen; efterdi een og anden ikke haver villet passere for u-ægte Barn, som paa den Maade er kommen til Verden, og sees, at, da man udi vor Tid bebreydede den bekjendte Toland det, at han var Sønnen af en Præstes Concubine, svarede han, at han derfor kunde være et Eget-Barn. Pavernes Sigte ved Egetskabs Forbud haver alene været dette, nemlig at Præster

i MSt. i Karen Brabes Bibliotek. (b) Hun
Døde i Sorøe Aar 1658. (c)

§. XXXI.

Kerne skalde alene dependere af tem og ikke af Verdslige
Potentater, hvis Favør de ikke kunde trænge til i Hens
kende til deres Børns Forsømmelse. En selsom Mo-
tif gaves til geistlige Concubiners Fornødenhed, nemlig
at Cogne-Folk tvinge deres Siæle-Sørgere til at holde
Concubiner, paa det at de kunde have deres egne Hus-
struer udi Fred. Saaledes taler Nicolaus de Cleman-
gii derom: *Laici non aliter volunt presbyterum sole-
rare, nisi Concubinam habeat, quo suis sit Consultum
uxoribus.* Jeg finder en ret mærkværdig og curieus
Gravskrift hos Pontoppidan i Marmor. Danic. Tom. II.
pag. 190. af dette Indhold: *Wid dette Synder Al-
ther Hjerne ligger begravet Erlig Qvinde Sl:
KAREN Mester Jørgens udi 31 Aar, og Mester
Hanses udi 8 Aar som NB. var den første Egte
Prouste-Qvinde her paa Landet 2c. Hr. Bis-
kop Pontoppidan ligger denne velgrundede Anmerkning
dertil, at den som haver sat hende som den første is-
blandt ægte eller ærlige, synes at præsupponere flere
mindre ærlige, hvilket bestræker min forige Beretning
derom. Hvad ellers Hr. Peder Grube anqaær, da
finder jeg i Pontoppid. Marmor. Danic. I Tome pag.
179. iblandt de Adelspersoner som liage bearavne i
Ringsted, hvoraf noales Navne og Adelige Baabes
sees i Kirken, Hr. Peder Grubbe iblandt deres Tal-
ræbner, Conf. Vetus MSS. de Templo Ringstad.*

(b) Efter Albret Thuras Vidnesbyrd in Gynze;
Dan. Literat. pag 69. thi i den trykte Catalogus over
Karen Brabes Bibliotek findes den ikke iblandt de
haandskrevne Bøger.

(c) Thura l. c.

S. XXXI.

Sophie Grubbe ligeledes en Dansk adelig Dame, som haver skrevet en christelig Bekiendelse, med det Ønske, at maatte stilles herfra. Kiøbenhavn 1597. paa Dansk. Lyschander melder derom i sit Mst. de scriptis Danorum, og af ham haver Sperling taget sin Underretning, og Thura igien laant den af Sperling, og jeg igien af Thura. (a)

S. XXXII.

Ingeborg Gruthen eller Grutzten, en nye Poetinde i dette Seculo i Bergens Stift udi Norge. Hendes Fader var Hr. Anders Gruthen fordam Præst til Holmedall. (a) Hun var en meget gudfrygtig Qvinde, og tillige en ypperlig Poetinde. Hun var af megen Kors og Medgang høit prøvet, hvilket hun paa mange Steder i hendes

(a) Sperling melder derom i sit Manuscript om lærde Qvinder pag. 616. efter Thura Eigende pag. 69. in Gynæc. Docto.

(a) Nova Literaria Maris Baltici & Septentrionis ad Ann. 1701. pag. 107. Conf. etiam, *Tome Gynæc. Dan. Literat. pag. 69.*

Des Aandelige Sange giver tilkiende, hvilke ere meget opbyggelige at læse, og fand hos en andægtig Læser opvække stor Andagt og Esterskrift. Hun haver udgivet en aandelig Bog, som hun haver kaldet *Kaars-Frugt*, trykt i Kiøbenhavn 1713. i 8. Denne Bog er approberet af D. Niels Randulf Biskop i Bergen d. 6 September 1701. og af Johan Steenbuß Professor Theologiæ i Kiøbenhavn. Ved Enden af Bogen findes nogle Danske Gratulations-Bers hende til Ære opsatte af Joh. Peder Skougaard, Capellan til Solmedall, og en anden Anonymus, som haver alene villet give sit Navn tilkiende med disse tre første Bogstaver P. M. S. Hun selv som Forfatter til dette Skrift, haver skiult sit rette Navn Ingeborg Anders Datter Gruehen under disse fire Bogstaver I. A. D. G. saaledes, Dend Kaarsbyrdede, der hierteslig trøster sig ved JEsu Angest, Døød, Graf og ærefulde Opstandelse. Hun haver og desuden forfattet en Metaphrasis paa Bers om Lignelsen med Pharisæeren og Tolderen, som ikke endnu ved Trykken er kommen til Lyset. (b)

De

(b) Albret Thura i sit Gynæceo Dan. Lit. pag. 71. Raar i Tvil om denne Metaphrasis paa Bers om Lignelsen med Pharisæeren og Tolderen, som Collecteurer

De Lærdes Bidnesbyrd om hende:

Collecteurerne af Nova Literaria giver hendes Gudsfrugt og aanderige Poesie dette prægtige Bidnesbyrd; Poëtriam nuper novam, Ingeburgam Grytten Andreæ, Pastoris quondam Holmedalensis filiam, Neomarchia dedidit fundfiordensis, non in bicipiti Parnasso, aut amoeno Musarum Contubernio, sed superioris Crucis Gymnasio, sola afflictione Magistra, jugi patientiæ Christianæ exercitio formatam; Cujus etiam disciplinæ sanctioris radicem unice sapiunt, quos typis Hafniensibus publico propediem offeret, Crucis fructus, id est, Carmina Vernacula, hymni, sc. Matutini, vespertini, pœnitentiales, Metaphrasis item Parabolæ de Phariseo & Publicano metrica proluxior, suam ubique ingenii & venæ poëticiæ felicitatem & devotionis ardorem haud obscure proditura.

Sundfiords: Herred haver givet os for nyligen en nye Poërinde, Ingeborg Grytten, Anders Gryttens fordim Præst til Holmedall, Datter; Hun er ikke bleven ops

rerne af Nov. Lit. l. c. fortælle, at være forfattet af denne vor lærde Ingeborg Grytten, er kommen ved Trykken til Lyset eller op, men jeg fand med Tilforlædenhed give den Forsikring, at den endnu ikke er bleven trykt, men for Resten fand ikke sig, i hvis Eye den fand være at finde.

oplært og dannet paa Parnassi Bierg med de tvende Topper, eller i de nie Gudindes behagelige og angeneme Selskab, men i det haarde Korsets Gymnasium og Øvelses-Skole, hvor Gienvordighed og Trængsel var alene hendes Læremesterinde, og blev under det christelige Taalmodigheds Nag holdt i Øvelse. Kaarsets Frugt, det er: Danske Vers og Sange, nemlig Morgen- Aften- og Doenitenge- Psalmer, som hun med det første agter ved Trykken i Kiøbenhavn at lade komme til Lyset, smage alene af en hellig Lærdoms Kilde, ligeledes hendes vidtløftige Metaphrasis, paa Vers over Lignelsen om Pharisæeren og Tolderen, som skal overalt tydeligen give hendes gode Genie Poetiske Geist, og hendes Andagts Iver og Nidtierhed tilkiende. (c)

En vis god Bens fra Bergen Scholion om Ingeborg Grytten og andre lærde og berømte Qvinder læser man ligeledes i Nova literaria, som er af følgende Indhold: *dieta modo Ingeburga Grytten, Syllabo Mulierum Daniæ & Norvegiæ eruditaram Schachtiano N. L. an. 1700. inserto, meretur inferi, novo post-*
Ær
hac

(c) See Nova Literar. Mar. Balth & Septentr. Ao. 1701. pag. 107.

hac numero numerosam satis eruditi Gynæcei Bibliothecam auctura 3: den nylig omtalte Ingeborg Grytten, fortjener at indlemmes i *Schachtii Danske og Norske lærde Qvinders Tal*, som er indtrykket i N. L. 1700. og herefter med et nyt Tal skal forøge den i sig selv nok talrige Optegnelse paa lærde Qvinder. (d)

Thura beærer hendes Lærdom med denne Roos, og erindrer hendes skionne Poesie i følgende Ord: *Elegantissimam eruditarum in Dania Mulierum familiam suo jure auget, ob ingenii & venæ pœtice (f: Poeticæ) felicitatem, summumq; devotionis ardorem: Hun forsøger med al Rette de Danske lærde Qvinders anseelige og herlige Familie, for medelst hendes ypperlige Naturens Gaver og Lykke til Poesie, som og for medelst hendes store Andagts Iver. (e)*

(d) See Nova Literar. pag 108-110.

(e) *Thura Cynæc. Dan. Literar. pag. 69-70.*

§. XXXIII.

Anne Gyldenstjerne, en Dansk
 Adelig Dame. Hendes Fader var
 Preben Gyldenstjerne til Vosborg (a) og
 Fr 2 Mos

(a) See Danske Magazin Tom. IV. pag. 324.
 Wetlandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 586.
 Denne Preben eller Predbysrn, som nogle kalde ham
 Gyldenstjerne til Vosborg var Rigens Raad, fra
 1585 til 1588 var han Befalingsmand paa Næstруп,
 1592. forærede han nogle Bøger til det lidet Bibliotek
 ved St. Botolphi Kirke i Aalborg, nemlig Rod.
Gualterum in Lucam og *Plinium Gelenii*, dette er ikke
 et af de anseeligste Legata, thi hvad den første Bog
 angaaer, da fand den have været god paa de Tider, i
 vor Tid gjør den iffluns flatte Figurer, og paraderer
 iffluns som en god Skrolle i en Postil-Rytters Biblio-
 tek, dens Pris, naar den forekommer paa en Auction,
 er omtrent 8 R. naar den endelig bliver een paanødt til
 en unyttig Byrde, hvad *Gelenii Plinius* angaaer, da
 var denne Foræring ikke heller af saa stor Bigtighed,
 saasom denne *Plinii* Udgave er efter de største Kunstdom-
 meres Meening ikke ret god, den Edition som udkom
 til Basel in Folio Aar 1535 med *Sigismundi Gelenii*
 Anmerkninger, have Critici at sætte dette ud paa, at
Gelenius i *Plinii* Udgave haver formeget stølet og for-
 lædt sig paa sig selv, som *A. Chevillierius de origine*
Typographiaz Paris. pag. 191. haver anmerket og *Ras-*
mus Roterdam i sit Brev til *Damianum Gœstum*
 skrev, at *Gelenius* af en Haandskreven Codex, som
 en *sciolus* af sit eget Hoved, havde hist og her for-
 falsket og forbutlet, haver i visse Maader givet os
 en nye *Plinius*, og ikke rensset den gamle fra sine Fejl.
 See Joh. Alb. Fabricii *Bibliothec. Latin.* Tom. I.

Moderen Mette Zardenberg, (b) Hendes Mand

pag. 407. Hamburg: 1712. Den gode Mand havde gjort Biblioteket en større Tjeneste og Nytte, i Fald han havde foræret det *Hermolai Barbari* Udgave af *Plinio*, som udkom til *Brixen* Mar 1498 fol. eller den til *Sagenoe* ved *Jo. Baptistam Palmarium*, Mar 1518 in Fol., som i Godhed overgaaer den anden Edition, om hvilken *Rolandus Maresius* i sine Breve pag. 458, skriver, at *Plinius* er dennejene *Hermolai Barbari* mere end alle de andre Tak skyldig, og han selv beridner, at have opdaget og rettet henved 5000 grove Fejl, eller som hans Ord lyder, at have lægt henved 5000 grove og store Saar, og *Joann. Cælarus* i den 3de Edition 1524, forskrer, at have rettet 4000 Fejl. Dog beskylber *Harduinus* ham for i sin mageløse og usorgeligelige *Plinii* Udgave som han af 15 skrevne Codices og af de beste Editioner paa ny recenserede og i *Usum Delplini* udgav med sin Fortolkning Anmerkninger og tilstræffelige Register til Paris 1685. 4. i 5 Volum. at han haver undertiden været for dristig i sine Gissninger, og stolet for meget paa sin Hukommelse, rettet og forbedret ikke saa Støder erudite magis quam vere imò Manuscripternes Troværdighed. Conf. etiam *Fabric.* pag. 406. Det er snovst nok, at *Johannes Harduinus* her sætter i Mette paa *Hermolai Barbari*, og han selv bliver igjen haardt criticeret af andre Critici, saasom af den stridbare *Job. Clericus*, som Professor *Waldskier* i sine Historiske Anmerkninger til *Christiansborgs Skueplads* kalder ham, og paa et andet Sted i hans *Brasilups. Vers* til *Biskop Eric Pontoppidans* Brevluy giver ham Titlen af den modige *Philister* iblandt de *Hollandste Journalister*, i den V Tome af *Bibliothèque Universelle* pag. 7. sq. som

Mand Jørgen Brabe til Svedholms (c) som
 Nr 3 siden

og i den XVde pag. 247. og i den XXIde 2den Deel pag. 132. som og den skarpe og ubarmhiertige Konstdommer Jacob Gronov i Fortalen til sin Faders Verk de Sestertiis, jeg eier baade dette Verk i 4to trykt til Leiden Aar 1691. som og hans Commentarius de Sestertiis Daventriae 1643. 8. 9. og et halvt Ark stor, lidet i henseende til Størelsen men stor i Hensigt til den overflødige Lærdom som findes i den. Dette Exemplar, som jeg eier af denne Bøg, er af Auctor Gronov selv foræret Professor Bartholin, uden Evil Thomas den ældre, siden ingen af Sønerne paa den Tid vare i saa stor Anseelse og desuden temmelig unge, og med egen Haand skrevet dette hos neden under paa Titel-Bladet. *Clarissimo clarissimi Viri Filio Dno. Bartholino auctori amicitiae. Joh. Alb. Fabricius*, som var dog saa lemfældig og moderat en Criticus haver dog at sætte ud paa Harduinum dette, og det med største Billighed, at han haver saa ubillig og saa foragtelig dømt om Salmasio og andres Arbejder, da han haver dog taget og laant meget af dem, og i den Henseende var dem saa skyldig, hvor hand endog af Uafnemmelighed fortier deres Navne. See *Joh. Alb. Fabric. Biblioth. Lat. Tom. I. pag. 409. 410.* saa at det gaaer her i denne Sag, som den satyriske Poet siger:
Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.

Vivitur hoc pacto - - -

For Resten tillegger Fabricius denne Harduini Plinius sin fortiente Roes, og bevidner udtrykkelig, at Videnskaber blive det uagtet Harduino for denne sin Plinius Udgave meget forbundne, og legger endog dette ypperlige Vidnesbyrd dertil, at man dog maae bekiende, at Johann Harduinus en Jesvit med sin Plinii nye Ud-
 ga-

siden blev Ridder, Danmarks Riges Raad, og

gave haver med sin Lærdoms og Genies Lys fordunklet
 saa mange og store lærde Mænds Arbejder, og alle de
 øvriges derpaa ansendte Flid. *Struvius* in *Introducti-*
one ad Noticiam rei Litterariz Cap. V. §. 8. pag.
 109. fortæller ellers, at den største Deel af den Flid,
 som er anvendt paa *Plinium*, haver man *Gabriel Cossar-*
tius S. J, at takke for, og forsikrer, at *Harduinus* ha-
 ver begaaet et stort Plagium, da han haver stjaalet det
 meeste af *Cossartii* MS., som han i mange Aar havde
 arbeidet paa og *Job. Georg. Grævius* i sit Brev til *Job.*
Clerk den 13de May 1687. trykt ved Enden af *Zlercks*
Levnet til *Amsterdam* 1711. 12. pag. 198. "Skriver,
 "at *Harduinus* ogsaa horer ilde hos de Franste, baad
 "de fordi han bestiaeler andres Sager, som og fordi
 "han alt for frit og ubilligt indvelter sig paa andre, og
 "med Mundfaadhed opirrer de lærdeste Mænd, hvor
 "han fand finde noget i deres Skrifter, hvori de fand
 "have feilet, saasom det er en menestelig Craghed,
 "og fortier deres ypperlige Fortienester i den lærde
 "Verden, som og iliaemaade tilegner sig deres giorte
 "Anmerkninger, hvilket sandelig ikke er billigt og sam-
 "meligt, dersom man reent ud skal siige Sandheden.
 "Vi haver og hort, at *Vossius* er bleven fortørnet, at
 "*Harduinus* haver ligeledes tilegnet sig hans ypperlige
 "og tilførladelige Emendation, som læses i Anmerk-
 "ningerne til *Melam* pag. 280. tilligemed alle de *Scri-*
 "benters Steder, hvormed han bekræfter den, undtaar
 "gen allene *Charisi*. *Friderici Gronovii* Emendationer
 "roses han vel i Fortalen, men i sine Anmerkninger
 "blander han dem imellem sine, ligesom de vare opfundne
 "i hans eget Hoved og ved egen Flid, og fælden mel-
 "der om *Gronov*, uden hvor han viger fra ham. "fand

og Hovedsmand paa Sagenskov (d) Slot,
 Nr 4 som

"Lad derfor ikke mishage mig (endskjønt jeg holder
 "Benskab og Brev-Vexel med Harduin, og ikke fand
 "nægte, at han jo ogsaa haver selv anmerket mange
 "fortreffelige Ting saavel hos Plinium som og i Geo-
 "graphien af Numismata og gamle Penge oplyst, og
 "hans Plinius den fornemste en alene iblandt de Skri-
 "bentere, som ere in usum Delphini udfomne til Lyset
 "men endog iblandt alle Plinii Udgaver) at Salmastis
 "og andre lærde Mænds gode Navn og Rygte af dig
 "forsægtes, Bayle, som haver omgaaet ubillig med
 "Harduino, hvor han affiger sin Meening om Har-
 "duini Plinius ic." See Joh. Alb. Fabricii Biblioth.
 "Lat. Tom. II. pag. 617. 618. 619. og Hr. Matur.
 "Weyssier de la Croze haver ligeledes i de gamle
 "Scribenteres Forsvar imod Harduin til Rotter-
 "dam 1708. overtydet Monsieur Harduin adskillige be-
 "sonderlige Kiendetegn paa en lærd Daarlighed og Men-
 "neskelig Svaghed i hans Plinii Udgave. Conf. et-
 "an Hr. Joh. Burckhardt Menckens Charlatanerie der
 "Gelehrten Leipzig 1727. pag. 91. Dette haver
 "jeg holdet for artig og curieus at anføre paa dette
 "Sted de Lærdes Domme om denne Harduini Plinii
 "Udgave, saasom den dog haver gjort saa stor Opfigt
 "i den lærde Verden og formedelst sin Ypperlig-
 "hed opegget de Lærde til at see saa grant dens Fejl-
 "Hvilken forunderlig Flid Christopher Longolius Mechli-
 "nensis født 1522. død til Padua, da han neppe var
 "34 Aar gammel, hvilken utroelig Arbejde, hvilken us-
 "trætthed Flid, hvilke besværlige Reiser, hvilke store Fa-
 "rer han haver anvendt og udstaaet, at han værdelig
 "kunde oplyse og forklare Plinii Historie derom fand man
 "lese Melchior. Adami vitas Philosophorum in Lon-

som hun Aar 1615. blev gift med. (e) Hun
 har

golio, selvsamme Adamus fortæller, at da Longolius var endnu saa got som et Barn, haver han rettet og anmerket flere Steder i Plinio, som imod hans Riende og Willie ere bleve trykte i Frankerige. Men som ingen endnu haver levet paa Jorden, som kand være alle til Pas og til Naade, saa slaer dog Andr. Schottus Foragt af hans mænskelige sure Arbeide, og ugemene Flid i sit Brev til Ortelium, og reager ham iblandt de smaa og ringe Fortolkere, minorum gentium Interpretes, Pintiani derimod opløfter Schottus til Skyerne, og ønsker at den flittige Bogtrykker Plantinus vilde udgive dem, hvormed han gjorde den lærde Republik Fædernelandet og Plinius selv som nu hartad igien var ganske kommen til sin forige Rigtighed, en stor Tieneste og betiener sig af disse Ord: *Pintiani, in Plinium utinam te hortante Plantinus noster, typographus omnium, quot sunt, quot erunt, maxime industrius, in vulgus edat cum jae. Sufi & Brugensum notis: esset, cur Reipublicæ Litterariæ, Patriæ & Piinio ipsi jam pæne in integrum restituto gratularemur.* Disse Pintiani ypperlige Anmerkninger og Castigationer over hele Plinium udtagen den sidste Bog ere trykte forhen til Basel Ao. 1539. fol. 1544. og siden oftere oplagte til Antwerpen 1547 8. og Geneve 1593. fol. og mange flere aange. Jeg merker at jeg haver taget Munden fuld, og som de gamle Kiellinaer tabt mig selv, naar de komme i med at snakke, det gaar mig nok her, som gammel Sunild paa Anholt der vævede saa længe om uvedkommende Ting, som og den gode Jens Væver, der vævede ligesaa meget i Snaa som hans Fader vævede Lærret, men en skionsom og ædelmodig Læser kand dog have Nytte og Fornøelse deraf, og maa esters

haver i det Danske Sprog udgivet en Bønne-
 Bog,
 Ex 5

tertænke, at hvad som er til Overflod, fand dog være til Nytte, og da mange dog med stor Behag læse deslige artige Anmerkninger, saa fand de og efter Fornødning fråde Indgang hos Folk af en adskillig Smag, jeg tviler ellers ikke paa, at jo mange myndige Critici ville domme herom, at jeg haver ført alt for mange Ting herind, som mere høre til andre slags Videnskabers Historie end egentligen til denne min Samling om Danske lærde Qvinder, men om sliq ubillig Censur fand jeg have den Ære at sige, at enhver dømmer efter sin egen Smag & de gustibus non est disputandum, og sliqe fortiene og dette til Gienfvar derpaa: Sat sapienti.

(b) Hun blev gift med Preben Gyldenstjerne 1588. See Wielandts lærde Tidender fra Aaret 1726. pag. 586. Denne Mette Erik's Datter Hardenberg var Preben Gyldenstjernes anden og sidste Frue, saasom han var gift engang forhen, først 1580. d. 28 Aug. med Birgitte Rosenspare. Wielandt l. c. Denne Mette Preben Gyldenstjernes døde 1629. See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. om Familien Hardenberg pag. 779. Hendes Fader Erik Hardenberg til Møtterup var Danmarks Riges Raad som døde paa Gaarden Skousboe 1604. i Syen, var Befalingsmand paa Hagenskov, hendes Moder var Anne Eyslers Datter Rønnow af Hvidkilde. Wielandt l. c. Jens Billes Elegt-Register ved Birgitte Bille efter Titul-Bladets Cigende pag. 30.

(c) Vide Resenianæ Bibliothecæ ind. tert. Schactius in Novis Literar. Maris Baltici Ao. 1700. pag. 212. Thura Gynæc. Dan. Literat. pag. 71.

(d) See Danske Magazin Tom. IV. pag. 324.

(e) Danske Magazin l. c. denne hendes Mand Hr.
 Jør.

Bog, som findes iblandt Karen Brabes Biblioteks Manuscripter under denne Titel: En

Born

Jørgen Brahe til Hvedholm, en Søn af Steen Brahe til Knudstrup og Fr. Birgitte Rosenkrands var født 1585. d. 22 Maji og døde 1661. d. 12 Febr. Hans Levnets Løb fand læses i D. Laurids Jacobsøns Lig-Prædiken over ham trykt i Kjøbenhavn in 4to Conf. etiam Hofmans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark 6te Part pag. 30. 199. See ligeledes Hofmans Tables Genealog. de la Famille de Brahe 6te Part forved pag. 1. ligeledes over Familien Rantzov 2den Part imellem pag. 1. og 2. Wielandt i sit Slegt-Register over Familien Brahe i de lærde Tidender for Aaret 1725. pag. 131. nævner vel Jørgen Brahe til Hvedholm, som han beretter, at være blevet Aar 1620. Befalingsmand paa Sagenskov, men haver ikke anført, med hvem han blev gift, og Wielandt pag. 130. kalder Jørgen Brabes Moder Frue Margrete Rosenkrands, det Danske Magasin derimod IV Tome pag. 324. nævner hende Birgitte Rosenkrands og i Wielands lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 586. anføres ikke engang Anne Gyldenstiernes Navn end sige hendes Giftermaal. Pontoppidan in Marmor Dan. Tom. II. pag. 215. beridner, at i det gamle Domhuus i Viborg udi Jylland, som til alles største Forundring blev midt i Jyllandens Lue urørt og ubeskadiget i dens Sal, hvor de adelige Brølluper pleyede at holdes sees paa Beggen adskillige adelige Mænds og deres Fruers adelige Baaben og deres Navne, iblandt dem anfører Pontoppidan Jørgen Broch og Frue Anne Gyldenstiern, som er urigtigt, og skal læses Brahe i steden for Broch og i den 1ste Tome pag. 255. beretter Pontoppidan at

Bønne-Bog skreven af Fr. Anne Gyldenstjerne. (f)

De Lærdes Vidnesbyrd om Hende:

Matthias Henricus Schachtius siger, at hun var formedelst hendes Lærdom berømt [*eruditione claruit.*] (g)

at Hr. Jørgen Brahe Ridder, og Danmarks Riges Raad ligger i Horne Kirke med sin Frue Anne Gyldenstjerne uden noget Epitaphium begravet. Hvad jeg til Slutning vil melde, er alene dette, at man nsie maae skielle ham fra Jørgen Brahe til Tostrop, som var vor berømte Tyge Brahers Far, Broder og Foster-Fader, om hvilken i det Danske Magazin Tom. II pag. 172. 173. 175. og III Tome pag. 192. Denne Jørgen Brahe til Tostrop døde 1565, og fortælles Aarsagen til Jørgen Brahers Død af And. Sørensen Vedel i hans Lig-Prædiken over Kong Fridrik II. fol. C. III. at have været denne: Kongen skulde en Gang fare over Amager-Bro, men kom til Ulykke ned under Broen, og var i Livs-Fare: Jørgen Brahe, som da var ved Haanden, greb til at ville hielpe hans Majestat op, men faldt selv udi Vandet, blev ilde tilredet, og døde nogle faa Dage derefter. See Danske Magazin Tom. II. pag. 175. og 176.

(f) See Karen Brahers Danske Bibliotek pag. 156. i Reseni Bibliotek findes den under denne Titel: En Bønne-Bog skreven aff Fr. Anne Gyldenstjerne See dets Catalog. pag. 353. num. 69.

(g) Nova Literar. Maris Balch. Ao. 1700. pag. 212.

§. XXXIV.

Sibille Gyldenstjerne ligeledes en adelig Dame, født paa Lindholms Slot nidi Skaane, Aar 1540. d. 22de Martii (a) Hendes Fader var Mogens Gyldenstjerne (b) Ridder og Herre til Stiernholm i Skaa

(a) See Jens Mogensøn Krummerups Lig-Prædiken over Sybille Gyldenstjerne, Signatur C. thi her findes ikke heller i denne Lig-Prædiken Pagina anførte.

(b) See Jens Mogensøn Krummerups Lig-Prædiken l. c. Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 587. hvor der ligeledes berettes, at Hr. Mogens Gyldenstiern til Biersgaard og Stiernholm, Danmarks Riges Raad og Hofmester havde Anne Mauris Datter Sparre til Ægte, og med hende avlede 7 Døtre og 5 Sønner, men Døtternes Navne nævnes ikke. Conf. Thure Gynæ. Dan. Literat. pag. 71. denne Mogens Gyldenstierns Fader var Henrik Knudsen Gyldenstjerne af Aagaard, den yngre kaldet, som var en af de rigeste Riddere i sin Tid, havde til ægte Karen Bents Datter Bille af Sæholm, og havde med hende efter Wielandts Beretning syv Sønner og to Døtre, af hvilke syv Sønner denne Mogens Gyldenstjerne var den femte. See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 571 og 587, pag. 587. beretter Wielandt, at Mogens Gyldenstjerne var deres 5te Søn, og naar jeg sammenligner pag. 571. er han den 4de i Tallet, desuden siges der i det Danske Magazin Tom. IV. pag. 163, at de vare otte Brødre, og opregnes deres Navne i denne Ordre end

Staaene, hendes Moder Frue Anne Sparre
til

endskiøndt ikke efter Alderen men i Flæng, nemlig Jørgen, Anud, Mogens, Bendt, Frands, Otte, Gabriel og Christoffer Gyldenstjerne, Wielandt haver i saa Fald forglemmt Frands Gyldenstjerne som døde ung. See Danske Magazin Tom. IV. pag. 163. Endnu finder jeg en liden Forskiel imellem Wielandts og Jacob Birkerods Beretning om Mogens Gyldenstiernes Moders Navn, Birkerod i sit efterladte Manuscript om lærde Mænd, som ere fødte i Odense nævner hende Karine Bilde, Wielandt derimod Karen Bilde, jeg fandt ikke domme derom, hvø som haver Ret af dem, saasom jeg ikke haver de Gyldenstjerners eller Bilders originale Stam-Tavler ved Haanden. Denne Henrik Gyldenstjerne døde paa Tversnes, nu Vedelsborg kaldet 1517. Loverdagen efter Martini efter ovenmeldte Birkerods Beretning i sit Manuscript. Conf. Danske Magazin IV Tome pag. 162. og iblandt hans otte Søner ere Jørgen, Anud og Mogens Gyldenstjerne i sær bleve i Historien navnkundige. Jørgen Gyldenstjerne havde været Munk, blev Lutherst, og Vicarius i Odense døde 1551 d. 3 Maji.

Hans Grav-Skrift er dennø:

Chrysfaster Sophiæ Studiisque Georgius ingens

Objecto tumulo hic additus ipse jacet.

Quem cum nobilitent præclaræ stemmata gentis

Virtutum superat nobilitate genus.

Vid. Danske Magazin Tom. IV. pag. 162. Conf. Pontoppidan. Marmor. Danic. Tom. I. pag. 222. hvø han kaldes Mag. Georgius de Stella aurea s: Gyldenstjerne, Canonicus Othinianus apprime Literatus, og beretter at være død i Maji Maaned Mar 1551. Bi-
stop

til Svanholm i Skaane. Da Frue Sibylle
var

Biskop Birkerod sætter Dag og Datum dertil, nemlig d. 3die Maji, som forhen er meldet, det samme stadsfører og Wielandt i de lærde Tidender for Maret 1726. pag. 571. i disse Ord: Tjergen Gyldenstjerne døde in Majo 1551. ugift, begravet i St. Anuds Kirke i Odense. Og efter Begiering, saasom han af Andagt ikke vilde, at hans Legeme maatte røre ved Jorden, blev hængt i Graven, i fire Jernlænker; Ravnet Chrysfaster er græsk, og betyder en Guldstjerne, dette har ver Biskop Birkerod skrevet ved denne Grav: Skrift. See Danske Magazin IV Tome pag. 162. og paa hans Grav: Steen i St. Anuds Kirke udi Odense, som findes i Kober udstukken i det Danske Magazin Tom. IV. pag. 161. og fordem er laagt til en Afmaldelse over denne forneme Adelsmand Tjergen Gyldenstjerne, hvor man midt paa seer hans Billede staaende i da brugelig Dragt, med en foderet Kappe om, og en Bog i Hænderne, kaldes han i den Grav: Skrift, som læses under hans Fodder i foranførte stette Latinske Vers; som baade findes under Raaber Stykket og siden strax efter anførte i det Danske Magazin IV Tome pag. 161. 162, ligeledes Chrysfaster. Professor Thomas Birkerod i sin Forklaring over Odense Kirkers Inscriptioner, som ikke heller er trykt, legger endaa dette til, at Tjergen Gyldenstjerne endog efter Reformationen, holdt bestandig det Løfte, han i sin Munke-Stand havde gjort, nemlig at han i sin hele Livs Tid levede eenlig og ugift. At Tjergen Gyldenstjerne efter sit gjorde Kloster-Løfte haver levet sin Tid hen ugift, som Professor Thomas Birkerod, det Kongelige Danske Sælstab af ham og Wielandt II. cc. berette, tviler jeg ikke paa, men at han ogsaa er død saa

var to Aar gammel, kom hun til Frue Bir-
git.

saar kalded ung Karl og havt sin Svendom ubeskaaren, hvil-
ler fra desto mere paa, som det Barn han haver havt
uden Gæstskab iydelligen rober det, som er tvertimod,
hvilket ikke var usædvanligt iblandt de hellige og rene
saar kaldede Geistlige, og hvor lidet de maae have gjort
deraf, og været ringe agtet i alles Dyne fandt iblandt andet
sluttes deraf, naar Jørgen Gyldenstjerne selv gaar
saar aabenbar til Verks, at han langt fra at holde det
hemmeligt og gedult, selv offentlig tilstaaer det, hvil-
ket altsammen fandt bevises af et Original Pergaments
Document i det Danske Magazins IV Tome pag.
174 sqq. som er et Skødebrev, og disse Indige Børn
havde jo deres Fader i Christo den allerhelligste Fader,
den sønlige Gud paa Jorden, og Christi Statholder
at slægte paa, i hvis prisværdige Fødsel de maatte
gøre sig en Glæde af at itræde, som velartede og lær-
vittige Børn, og stræbe heri som og i andre flere Ting
at sætte sig saar fuldkomment et Exempel for Dyne at
speile sig i, da for nogenlunde at kunde opnaae det, som
forbenevnte deres allerhelligste Fader selv haver foregaa-
et dem med sit ret Christelige og opbyggelige ja ret ex-
emplariske Exempel heri, saasom Pave Johannes den Xde
i det Xde Sæculo, som førte et slet Levnet med den u-
kyndste Margrevinde Throdora fra Tuscien, og Pa-
ve Johannes den XIIte, som blev dræbt i Horerie,
at jeg skal forbigaae flere, som ere at finde i Platina
Vit. Pontificum pag. 150 sq. Spanhem. Histor. Ec-
clesiast. pag. 1431. sq. 1515. og 1582. sq. Langii
Histor. Ecclesiastica pag. 696. sq. og 739 sq. Mos-
hem. Histor. Ecclesiast. Nov. Testam. sæc. X part.
2 Cap. 1. §. 3. læc. XI. part. 2. sect. I. C. 2. §. 2. sq.
sæc. XII. part. 2. sect. I. C. 2. §. 2. sq. Weismanni
sæc.

gitte Gise, (c) Hr. Herlov Trolles, hvor
han

sæc. X. §. 2. sæc. XI. §. 3. og 4. sæc. XII. §. II. Hol-
bergs Kirke Historie i det Xde XIte og XIIte *Sæculo*.
Harde Titel af Vicarius i Odense, elskede *Vidensta-*
ber høit, og hengede stedse i sine Studeringer. *Gist*
derhos den Anmerkning over det Græske Navn *Crysa-*
ster, at samme er tillagt flere af denne ældgamle *Famili-*
lie, endog udenlands, som sees af en Inscription i *S. So-*
phie Kirke til Padua over en Dansk, som døde sam-
mesteds 1593, som havde været Hofmester hos de unge
Gyldenstierner, og derfor kaldes i Gravskriften: *No-*
bilissimorum ex Dania promicantium *χρυσασσω* *per*
germaniam, Angliam, Gallias & Italian Comes &c.
Denne Gravskrift findes iblandt *Jac. Phil. Thomasmii*
Inscriptiones Patavinas. Conf. etiam Danske Magazin
Tom. IV. pag. 162. Merkeligt er det, at der i den
anførte Gravskrift meldes ikke det ringeste derom, at
han i sine unge Aar skulde have været *Munk*, og siden
Vicarius i Odense, og forsikrer det *høysædelige*
Kongelige Danske Selskab, at det ikke heller er den
denne Underretning andensteds forekommen, dog er det
langt fra, at de tage disse brave Mænds *Troværdighed*
i Tvil, at de jo bekiende, at bemeldte Mænd, som
dette have berettet, maae have haft nogen tilførelig *Vid-*
hed derom. Men hvad de af originale *Brevskaber*, som
findes her i det *Kongelige Archiv*, om hannem kunne
godtgjøre, er, at han haver haft *Maaster Gradens*
Pontoppidan falder ham derfor *diag. Jørgen Erl-*
denstjerne i Marmor. *Dan. l. c. og Wielandt* nævner
ham i samme *Hensigt Mester*. At han haver været *Kong-*
Friderik den førstes Secreterer, som han i *adskillige*
Documenter af 1530. 1531. 1532. kaldes, *haft et*
Ca-

hun blev opdragen og nød en adelig Optugtelse,
 Y y

Canikedom i Lund. See Originalen af det Pergaments Brev paa Latin indrykket i det Danske Magazin Tom. IV. pag. 165 sq. hvor der berettes, at han Aar 1532 fik af den udvalte Erkebiskop i Lund Hr. Mage Jbsøn Sparre Collations-Brev paa et Canikedom og Prebende sammesteds, som ved Erik Ottesøns Afstaaelse var ledig. Pontoppidan derimod paa ovenanførte Sted siger, at han var Canik i Odense og kalder ham *Canonicus Othinianus*, ligeledes Wielandt i de lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 571. som nævner ham Canik i Odense, hvilket han til en af sine Brodersønner overlod, beklædte Erkedegns Værdighed i Riber Dom Capitel udi tolv Aar, og imidlertid af M. Johan Valkendorf forpagtet Provstiet i Odense, hvor han uden Tvil meest haver opholdt sig, i sær paa sin Alderdom, og indtil han ved Døden er afaangen. At Jørgen Gyldenstjerne siden haver opladet og afstaaet dette Canikedom til sin Brodersøn Henrik Gyldenstjerne Mogens Gyldenstjernes til Stiernholm Søn, som atter med Kongelig Tilladelse overdrog det til sin Broder Frands Gyldenstjerne det sees lialedes af et Document anført i det Danske Magazin IV Tome pag. 166, som Aar 1558. nogle Aar efter Jørgen Gyldenstjernes Død er udgivet, og hvoraf Originalen er skreven paa Pergament Wielandt beretter, at denne Henrik Gyldenstjerne til Fuldstofte var gift med Fru Bodel Ottes Datter Jernstæg, da havde med hende en eneste Datter, som fik Holger Ulfstand af Vosborg. See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 587. men i Sleat-Registeret over Familien Jernstæg nævnes hverken Faderen Otte eller Datteren Bodel Jernstæg, som man selv fand

se, og forblev saaledes i hendes Hus i 14 Aar.
Hun

Kand eftersee hos Wielandt i de lærde Tidender for Aaret 1727. pag. 529-532. og Broderen Frands Gyldenstjerne skal efter Wielandts Beretning i de lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 587. være død ugift. Hvorlænge Jørgen Gyldenstjerne beholdte dette Canikedom i Lunde Domkirke og hvad Aar han afstod det til sin Brodersøn, er ubekendt. Men det er vist, at han i samme Aar, da han fik det, nemlig 1532, endnu bekom et høiere geistligt Embed, i det Konge Friderik den Første efter M. Claus Giorzes Død, forlæned ham med Erkedegndommen i Kiber Domkirke, som sees af det Kongelige Forlænings-Brev dateret Gottorp Cloi Sancti Michaelis Archangelis Dag Aar 1532. som er at finde i Danske Magazin IV Tome pag. 167. og i det følgende Aar 1533. har Mester Johan Walkendorf Canik i Rostilde, som af Konge Friderik havde Haabe-Brev paa Provstiet til vor Frue Kirke i Odense, naar det ved M. Anders Globbs Død blev ledigt, overladet samme til Jørgen Gyldenstjerne, imod en aarlig Pension af 120 Rixske Gylden, som fire forneme Fynske Herremænd gif i Borgen for; Men om han nogen Tid fik bemeldte Provstie i Gie, er ubekendt. Hans Forpligtelse deraf til M. Joh. Walkendorf af Originalen paa Pergament er at læse i Danske Magazin Tom. IV. pag. 168. 199. og Aar 1544 oplod han med fri Villie sit Prælatur og Erkedegndom i Kiber Domkirke som han nu siden 1532. havde haft, til Mester Jens Viborg Canik sammenteds, hvilken derpaa forhverrede Konge Christian den Tredies allernaadigste Stadfæstelse-Brev udviser, som er at finde i Danske Magazin Tom. IV. pag. 173. Til Slutning af denne Jørgen Gyldenstjernes

Hun blev Aar 1558. d. 21 Septembr. ægte gi-
vet

U 2

Historie, maae jeg endnu erindre dette, at i det Dan-
ske Magazin IV Tome pag. 177. berettes, at Henrik
Knudsen den yngre til Forskiel paa Henrik Knud-
sen den gamle kaldet, som var Hr. Knud Nielsøns
Danmarks Riges Raad, og Anne Christentz Datter
Wendelboes Søn, som eiede Iversnes Wielandts
lærde Tidender 1726. pag. 571. haver ifkuns haft en
 eneste Datter ved Navn Margrete Gyldenstjerne,
hvilket strider tværtimod Wielandts Fortæling, som
beretter, at han havde to Døttre, paa hvad Auctorite
de grunde deres Beretning, fand jeg ikke vide, thi er
Gisningen giort efter Skifte-Contracten, som Henrik
Knudsen Gyldenstjernes Børn, Sønerne 1530.
efter deres Faders Død imellem sig have oprettet, hvor-
af Copien af Originalen paa Pergament, som endnu
forbares i det Kongl. Geheime Archiv, saa fand jeg
ikke see og dømmе videre deraf, end at deres Søster
Margrete Gyldenstjerne havde levet paa samme Tid,
og at de vilde lade hende gaae i lige Skifte, Lod, Deel og
Rettighed med sig Brødrene, og fand jo være, at den
anden Søster allerede var den Tid død, men sandt er
det, at i saa Fald havde hun vel af Brødrene blevet
nævnet i denne Skifte-Contract at være død, ligesaavel
som de deri have nævnet begge deres Brødre Bendt
og Frands, som allerede have været døde før 1530,
og meldes der ikke heller det allerringeste nogensteds deri
hverken at de have haft nogen anden Søster end denne
 eneste, og burde der i mine Tanker ligeledes være talt
om den afdøde Søsters Anpart, hvori hun ligeledes
skulde gaae i lige Deeling, som de melde om de tvende
afdøde Brødres Parter, hvoraf hun skulde have sin An-
part, og derfor kommer Wielandts Beretning om de
tvende

vet til *Æskild Gise* (d) til *Skjoringegaard*
i *Salz*

tvende Døttre mig noget mistænkelig for, jeg vil lade det staa ved sit Værd, og overlade det til andres Dom heri, men af samme Skifte-Contract opløses og bevises ydermere med vist og tilforladelig Bevis, at *Henrik Knudsons Gyldenstiernes* Børn have været otte i Tallet, saasom de udtrykkelig i oftommeidte Skifte-Contract nævnes saa mange i Tallet, nemlig *Knud, Nielsens, Jørgen, Otte, Christopher, og Gabriel Gyldenstiernerne*, som vare i Live, og *Bendt og Frands*, som allerede vare bortdøde, og dette unægtelige Bevis fuldkaster alene *Wielands* forhen meldte Betæning, at de ifkuns vare 7 i Tallet, kandskee han har taget den ene Søn og lagt til Datteren, saasom han haver udeladt den ene Søn, og forøget os Datternes Tal med et Tillæg, og saaledes gjort os en *Hermaphrodite* deraf, men dette er ifkuns en løs Gising. Læs herom Skifte-Contracten i *Danske Magazin* T. IV. pag. 177-180. Og dette her paa dette Sted samlet i en uafbrudt og god Orden, som findes i adskillige Bøger adspredt, haver jeg eragtet for behageligt og curieux her ved denne Lejlighed om saa merkvaerdia en Mand i vor Kirke-Historie fra saa gamle Tider af at anføre, og ligesom derved at friske hans Sukommelse. At han haver eiet *Jordegods*, stutes deels af noale iblandt de indrykkede Documenter i det *Danske Magazin* Tom IV. pag. 163-170, deels deraf, at han i Aaret 1530. var iblandt den *Tynde* Adel ansat til *Kulning* for tvende Heste, som en gammel *Cancellie-Regulant* bliver tilkiende, og af den *Forplietelse*, som *Fraste* thet *Becke* gav *Jørgen Gyldenstiernerne*, som vil en venlig *Medgave* gav og skjedede til forbeneldte *Fraste* thet *Becke* og hans *Hustrue Agnete Jørgens Datter*, fra

i Salster, og stød deres Brollop i Kiøbenhavn.
 D 3

fiere Datter, en Gaard, saaledes kalder Jørgen Gyl-
 denstjerne hende selv offentlig i sit Skisde-Brev tvende
 Aange som han udgav i Aaret 1550, som sees af det original
 Pergaments Document auført i det Danske Magazin
 Tom. IV. pag. 174. hvor han udtrykkelig nævner hen-
 de myn Fiere Datter see pag. 175, hvilken han hav-
 de avlet uden Egteskab efter de Tidens Mode saavel
 iblandt de Geistlige som Adelen, videre seer man at han ha-
 ver været i Kongens Tieneste, og undertiden reiset med
 Hans Majestet, men hvad han haver tient for, vides
 ikke. See Danske Magazin Tom. IV. pag. 176.
 En Anmerking, som det Kongelige Danske Selskab
 gjør i denne Materis Afhandling om Jørgen Gyl-
 denstjerne er denne, som jeg vil ikke lade umeldet, at
 Cl. D. Terpager i sin Latinske Beskrivelse om Ribe,
 som han kalder Ripæ Cimbricæ, hvor han opregner
 Erkedegnene i Capitelet, ikke haver vidst af Jørgen
 Gyldestjerne at sige, da han dog i tolv samfælde
 Aar, nemlig fra 1532. til 1544. haver haft samme
 Prælat Embed, som er iblant andet et lidet Beviis
 paa Menneskelig Ufuldkommenhed, og at dog noget
 fand blive forglemt for den vinskibeligste og arbejdsom-
 ste Mand, som og fand sees af de læsværdige Anmerk-
 ninger, som der ere lagte paa adskillige Steder til be-
 meldte Terpagers Ripæ Cimbricæ i det Dänische Biblio-
 tek af dets lærde Forfattere Biskop Hæbo og Archiva-
 rius Jacob Langebek hvilke jeg endskiont paa Titelen
 af Brevet Anonymi ikke tager i Betænkning offentlig at
 opdaage og nævne deres Navne, som det allerede er for-
 hen gjort af Oluf Bang i hans Samlinger af opbygge-
 lige og nyttige Materier VII. Stykke pag. 417. ved
 det Dänische Biblioteks Recension, da det dog er alle
 dit.

havn. De levede i Ægteskab tilsammen i 15
Aar,

bitterligt, hvor mange Natte-vagter, hvor megen utrætted Flid, ufortrøden ja utroelig Møie, hvor lang en Tid, hvilke overflødige Original-Documents og skæne Materialier, der ere anvendte og opofrede paa dette Bøks Udarbeidelse, og med hvilken Indsigt og Forsærenhed i Kædernelandets Historie og Antiquiteter det er forfattet og sammenskrevet, derom bærer Bogen selv tilstrækkelig Vidnesbyrd, og kand erfares saavel af hans egen lærde Fortale til Bøket, som de Lærdes prægtige Vidnesbyrd derom, iblandt andre kand de læses i det Dånische Bibliothek Tom. I. og naaget denne Terpagers uovervindelige Flid efterlod han sig dog en liden Opsamling, og derfor maae det hede, som Terentius siger: Homo sum, & nihil humani à me alienum puto, som Hr. Etats-Raad Friderich Subm harer oplyceret paa den vidtbelæste Hamborgske Polyhistor den navnkundige Joh. Alb. Fabricius i sin Fortale til de gamles Krigs-Skole, og kand man med største Gøie i slige Tilfælde udbryde med den store Nicol. Heinso: at quantum est, quod nescimus, som han med sit eget Exempel maatte sande, da hans Sukommelse recent forgik som Clarmundus eller rettere Joh. Christoph. Rudiger efter Baumeisters Andvisning i sine Exercitationibus Academicis & Scholasticis Lips. & Gorlicii 1741. pag. 92. fortæller om ham i hans Levnet inter vitas Clarissimorum Virorum Part. I. pag. 154. Denne berømmelige Danske Mand og af sit Kæderneland og den lærde Respublik velfortiente D. Terpagers Liv og Levnet samt Skrifers Recension findes i Dånische Bibliothek T. II. Denne Jørgen Gyldenstjerne havde en Broder ved Navn Knud Gyldenstjerne, sidste Carthol.

Var, og avlede ni Børn, af hvilke ifkuns en
 Ny 4 Son

tholste Biskop i Fyen, som og er en merkværdig og
 uanfærdig Mand i Historien, om hvilken jeg i kort
 Begrib vil antegne de curieuseste Personalia. Denne
 Knud Gyldenstjerne til Nagaard blev i sin Unadom
 udi Boglige Konster baade inden, og udenlands flittelig
 underviist, og gjorde i denæm saa god Fremgang, at
 han i det berømmelige Universitet til Cölln an Rhein
 blev creeret Philosophiæ Magister, hvilken Academisk
 Ere-Titel de fornemste af Adel i de Daag ingenlunde
 skammede sig ved at imødtage. Efter sin Hjemkomst
 fra fremmede Lande, blev han til adskillige Geistlige
 Præbender forfremmet, og omsider til et skönt Præla-
 tur nemlig Dom-Propstiet ved Viborg Capitel, det
 han i nogle Aar betiente. See Wielandts lærde Ei-
 bender for Aaret 1726. Pag. 572 Aar 1527. (Wie-
 landt skriver 1529. l. c. som er urigtigt) blev han Bi-
 skop i Fyens Stift, efter Hr. Jens Andersen Bil-
 denak, i Karen Brahes Bibliotek pag. 181. kaldes
 han Biellenak, som samme Biskopdomme godvillig for
 ham oplod og afstod, udi Kong Friderik den Førstes
 Tid. See Karen Brahes Bibliotek l. c. Wielandt
 l. c. hvilket Biskopdommes Opladelse han af sin For-
 mand forbenevnte Jens Andersen Bildenak skal have
 tilkjøbt sig for 6000. Gylden. See Möllers Hypomn.
 ad Alb. Barthol. libr. de scriptis Danor. in Biblioth.
 Septentr. erudit. pag. 171, og efter Wielandts Be-
 retning l. n. c. skal han ingen Tid være til det B. Skope-
 lige Embede blevet indviet, men skrev sig ifkuns Elec-
 tus al den Tid han var derved og forestoed det. See
 tillige Danske Magazin Tom. II. pag 67. hvor han
 ligeledes nævnes udvaldt Biskop i Fyen og i IV Tome
 pag. 177. i Original Skift-Contracten, kalder han sig
 selv

Søn levede, nemlig Hencik Gise til Tureby

selv Electus til Kynske Biskopdom. Aar 1532. blev han af Kong Friderik den Første afskicket til Norge, med Over-Commando og Befaling over det Krigs-Felt der skulde imodstaae Kong Christian den Anden (skriv bes rettere og egentligere Christiern end Christian, saasom Kongen selv saaledes skrev sig, og derfor en opdigtet Fabel. som nogle ville binde os paa Hermet, at han af Had nævnes frem for de andre Konger af samme Navn Christiern, og de andre Christian, hvilket Etats-Raad Gram med sin sædvanlige Belægenhed haver beviist i sin lærde Afhandling i Videnskaberens Selskab) som da var kommen tilbage, af sin Landflygtighed, og tragtede efter at bemægtige sig Riaget. See Wielandt l. c. og Möller in Hypomn. l. c. beretter tillige, at han blev sat over en Flode som blev skicket op til Norge imod Kong Christiern den Anden, og blev befalet at komme sin Broder Morgens, som var Hovedsmand paa Agershus Slot, som af ham var beleiret, til Hielp, i hvilket Tog, som imod Friderik den Førstes Befaling efter venlig Mellemhandling havde givet ham frit Leide-Brev, og overtalt ham til, at han skulde følge med ham til Wisbenaavn, hvilket Leide-Brev mod al ærlig given Forsikring fra Knud Gyldenstjerne blev siden brudt, og denne uløfsalige Konge derved besnæret, og Gyldenstjerne saaledes Marsag i, at han indtil sin Døds-Dag blev en fangen Herre. Vi maac dog heri betiende Guds skjulte Raad og Himmelens store Forsøn, som os til Beste lod Scepteret gaae fra Kong Hanses til Kong Friderik den Førstes Linie, og vendte Belægnelsen fra den ældre til den yngre Broder, hvis berlige Stamme blomstrer indtil denne Dag, da deris mod

saaledes bortdøde, havde hun dog den Fornøyselse,

Christian. III. á Grammio edit. pag. 29-119. Holbergs
 Danmarks Historie Tom. II. pag. 290 sq. ^{Boys}
 erns Dänemarks Geschichte. Dänische Bibliothek
 Tom. I. pag. 45. Danste Magazin Tom. I. pag.
 243 sq. Tom II. pag. 68. og Tom. III. pag. 67-88.
 hvor der findes noget afhandlet om denne Greves Lev-
 net og Bedrifter, og paa det sidste anførte Sted i det
 Danste Magazin anføres endel Stykker hidindtil us-
 trykte mest originale Brevskaber, som ere kostbare Do-
 cumenter til hans Histories Oplysning. Men at jeg
 skal tage fat igien paa Knud Gyldenstjerne hvor jeg
 skal, saa varede dog denne Lykke for ham itkun staa-
 ket, at han blev ved sit igien opnaaede Biskopdsæm-
 thi Aar 1536. d. 28 Augusti, som var D. 20. post
 Trin. da Religionen i Danmark udi Kong Christian
 den Tredies Tid blev reformeret blev han saavel som de
 andre Catholske Herre-Bisper affatte, paagrebne og
 sængslede, og maatte, førend han kunde derfra igien
 udslippe, ligesom de andre, ved streng Revers frasige
 sig fra sin Geistlige Stands Værdighed, Indkomst,
 Myndighed og Bælde, blev dog siden givet løs og benaa-
 det med Vorgaard Slot, Wielandt falder det Vos-
 gaard, som er urigtigt, thi det heder rigtig Vos-
 gaard. See Hvitfelds Krønike Tom. II. pag. 1495.
 in Fol. hvor han siden levede et privat Levet. See
 Möllers Hypomn. pag. 172. og Karen Brahes Bi-
 bliotek pag. 181. han blev og derefter aldeles verdslig,
 og indlod sig i Egteskab med Frue Tytte Podebusch,
 Predbysrn Podebusch til Vosborg Rigens Raads
 Datter, og Niels Broks ogsaa Rigens Raad, som
 var slagen ved Aalborg i Skipper Clemens Oprør
 1534. hans efterladte Enke. Lyskander in Catalog.
 Scrip-

else, at opleve den Lykke at see 9 Børne-Børn,
hvor

Scriptor. Danicor. Manuscripto. See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1725. pag. 227. i Slegt-Registeret over Familien Brok og de lærde Tidender for Aaret 1726. i Slegt Registeret over Familien Gyldenstjerne pag. 573. Conf. Danske Magazin Tom. IV. pag. 163. og Pontoppid. Marin. Dan. Tom. II. pag. 87. Siden han nu saaledes var bleven seculariseret, boede han i nogle Aar paa sin Gaard Estrup, og fik Ge-Kloster af Kong Christian i Forlæning, og efterdi Kloster-Jomfruerne endda vare derinde og bleve fremdeles nogen Tid hen med Underholdning sammesteds forsoegede, saa holdte han og hans Frue imidlertid ei meget Hus i bemeldte Kloster men vare mestendel paa deres egne Gaarde Aagaard og Vorgaard, som dennem tilhørde og Aar 1537. blev han Lensmand paa Vestervig Kloster. Denne Knud Gyldenstjerne døde Aar 1568. d. 8de Decbr. paa Vestervig-Kloster og hans Hustru Judith Podebusch til Vosborg døde Aar 1573. Hendes Fader Biørn Podebusch til Bistrup Ridder og Hovedsmand til Tranekær døde Aar 1541. den 11 Decbr. paa Estrup, som sees af Knud Gyldenstjernens Epitaphium udi Choret udi St. Clemens Kirke udi Aarhus vid. Pontoppid. Marmor. Dan. Tom. II. pag. 87. I samme Gravskrift meldes, at Knud Gyldenstjerne havde været Hovedsmand over tvende Forleninger Ørelund og Vestervig-Kloster. I et Manuscript, som jeg eier under denne Titel: Ecclesia Cathedralis Arhusina Divi Clementis in suis Monumentis, Antiquitatibus, Inscriptionibus & aliis delineata: melder, at han havde været Hovedsmand over tre Forlehninger, og dog nævnes der ikkun to deraf, som skrives urigtig i samme MSt. Orchelund i

hvorover hun og ofte ſagde, at hun derfor als
 drig

ſteden for Ørelund og Viſborg for Vosborg, ſamme MSt. beretter ligeledes urigtigt, at Anud Gyldenſtierne døde Aar 1636. da det ſkal være Aar 1568. Og at Anud Gyldenſtierne ikke haver levet ſaa længe, ſand man ſlutte ſig til deraf, at denne fiſte Catholſke Biſkop i Fyen blev tillige med de andre Catholſke Biſper Aar 1536 affat fra ſin geiſtliche Værdighed, og ſaaledes ſkulde han have levet 100de Aar, et helt Seculum efter Reformationen, og hans hele Alder ſtraft ſig omtrent til 150 Aar, et halvandet Seculum, ſom ikke er vel troeligt, hvilket Biſkop Pontoppid. Marmor. Dan. l. c. ogſaa rigtig haver anmerket. Videre i ſamme MSt. kaldes Anud Gyldenſtiernes Frue Judith eller Tytte Pudebuschs Gaard Viſborg i ſteden for Vosborg. Aaret, i hvilket hun døde læſes i dette MSt. 1537. da det ovenmeldte Aarſtal 1573 er nok rigtigere, thi ellers havde deres Egteſkab ikkun været meget ſtækket, ſaaſom han ført forhen havde giftet ſig, nemlig efter det Aar 1536. d. 28 Auguſti, da han først blev aldeles verdſlia, og da først indlod ſig i Egteſkab, beſuden var det ikke heller paa denne Maade mueligt, at han efter Wielandts Beretning i de lærde Tidender for Aaret 1726 pag. 573. kunde have avlet i dette Egteſkab 2 Døttre og 2 Sønner, da de i ſaa ſald ikke havde været et Aar ſammen. Dette er og tillige at merke, hvorledes Reſenius haver feilet, da han i Registeret over ſit Bibliotek beretter, at Anud Gyldenſtierne døde paa det Gods Iverſnes, da dog hans ovenmeldte Gravſkrift hos Pontoppid. l. c. udtrykkelig melder, at han døde i Veſtervig Kloſter. Biſcheroth i ſine Colletanea til de ſynſte Biſtoppers Hiſtorie MSt. meener urigtig, at Biſpen Pudebusch,

drig noksom kunde fuldtakke Gud for den Gæ-
de,

som i oftommeldte Gravskrift siges at ligge begravet i Aarhus, og Predbørn Pudebusch, hvis Gravskrift er at læse i Pontoppid. Marmor. Dan. Tom. I. pag. 228. iblandt de Fynske Inscriptioner i St. Hanses Kirke udi Odense, at have været een og den samme Mand, da dog denne Beretning om de tvende forskellige Begravelles-Steder kan overtyde hans Bildfarelse. Conf. Pontoppid. Marmor. Danic. Tom. II. pag. 88. Han efterlod sig to Døtre og to Sønner Henrik og Preben Gyldenstierner, den ældste var Befalingsmand paa Bahus og Preben Gyldenstiern til Vosborg Rigens Raad, Befalingsmand paa Aastrup &c. som var Fader til den lærde Anne Gyldenstjerne, som oven for er meldet. Og da Hr. Anud Gyldenstjerne med de andre Catholske Herres Risper blev affat blev Mester Jørgen Jensen Sadoslin bestikket til den første Evangeliske Superintendent over Fyens Stift, efterat han havde været den første Evangeliske Præst til vor Frue Kirke i Kiøbenhavn See Danske Magazin Tom. II. pag. 67. See videre om Anud Gyldenstjernes Bedrifter, hvor alt dette vidtløftigere og omstændeligere er udført Arild Hvitfelds Danske Krønike i Folio pag. 1357. 1384. 1493. i 4to Tom. VIII. pag. 1357-1384. Tom. IX. pag. 1488-1493. og i Biste Krøniken pag 44. Joh. Svaning den ældere i Christ. II Historie Lib. 2. c. 3. pag. 120. 130. 131. og Lib. 3. c. 4. pag. 473-483. og Holbergs Daam. Historie Tom. II. pag. 255. 267. Möller i sit Specileg. Hypomnemat. de Scriptis Danorum pag. 8. meddeler os den Underretning, at han var Herre til Iversnes og Restrup, men i Skifte-Contracten imellem Brødrene indbyrdes imellem sig 1530.

de, hun derved havde opnaaet. Hun var en
mes

efter deres Faders Dod i det Danske Magazin IV Tome pag. 177. nævnes vel Iversnes og Kestrop (Möller skriver Kestrup) men meldes ikke noget om, at Knud Gyldenstjerne skulde have det til Arve. Part til sin Deel, men tvertimod, seer jeg deraf, at Moderen Karen Bents Datter Bille af Soeholm haver besiddet Iversnes og Kestrop efter Børnens enstemmig Samtykke og Tilladelse med endeel mere Gods uskiftet, og havde forbenevnte Iversnes med alt det andet Gods og Eiendom, som dem ved Arv tilfaldt efter deres Fader, under sin Forvaltning og Oplygt, at handle og gjøre til deres sælles Gaen og Rente, og at Indtegten af Godset skulde Moderen og Søsteren tage lige Deel med dem; og videre erfarer jeg deraf, at imodens Iversnes med alt det andet Gods og Eiendom efter sælles Beslutning var uskift, havde ikke den ene mere Rettighed dertil end den anden, og staaer desuden udtrykkelig i ovenmeldte Contract, at ingen af dem skulde sige eller vide sin Anpart deraf, førend et endeligt Skifte blev derover gjort imellem dem, men om disse tvende Gaarde ved Skifte siden ere tilfaldte i Knud Gyldenstjernes Lod, eller paa andre Maader komne i hans Eie, skal jeg ikke kunde til visse sige, jeg finder ellers ingensteds, saavidt mig vitterligt er, at han skrives Eiere af Iversnes og Kestrop uden hos Lyskander in Catalogo Scriptorum Danicorum *avendotw* og af ham Moller. og selv skriver han sig alene Biskop til Syen. Denne Knud Gyldenstjerne var ellers en velstuderet Herre og haver skrevet efter Lyskanders og Möllers Vidnesbyrd 1) en Fortegnelse over de Danske adelige Familier, men om den er skreven paa Latir eller Dansk nævnes ikke 2) den Danske Adels Forsvar imod

meget gudfrygtig Dame, og lod ingen Morgen
eller

imod Kong Christian den Anden fordreven og
fangen, i hvilken denne Tragædies fornemste Marsa-
ger opregnes, og derved fornødentlig vilket tillige be-
smykke sin Omgang og Adfærd med højbemeldte Herre
3) mangfoldige Danske Psalmer, hvoraf nogle fins-
des i Joh. Thomesøns Danske Psalme-Bog vid.
Lyschandr. Catal. Script. Danic. *αυξοδοτω* og Møller.
Specileg. Hyp. pag: 8. Bartholin de scriptis Danor.
pag. 16. tillegger ham en Catechismum paa Dansk
trykt i Odense 1532. i 8. men heri begaaer Bartho-
lin tvende Uriagtigheder, thi først haver Knud Gyl-
denstjerne ikke selv gjort eller rettere oversat denne her
ansførte Catechismum, men Mester Jørgen Jensen
Sadolin, som Knud Gyldenstjerne havde forskreven
at prædike Evangelium udi Odense, haver der paa
Stedet oversat den Catechismum paa Dansk, som Hr.
Knud Gyldenstjerne lod udsaae og trykke i Kiøben-
havn 1532. See Danske Magazin Tom. II pag. 67.
den anden Uriagtighed bestaaer deri, at han beretter,
den at være trykt i Odense, hvilket er ganske uriagtigt,
og tviler paa, at der den Tid haver været Bogtrykkeri i
Odense, i det mindste er mig ikke nogen Bog bekiendt,
at være trykt i Odense ved de Tider, men siden Bogen
er oversat i Odense og efter Bartholins Meening
gjort af en Synsk Bisk i Odense, haver han efter For-
modende sluttet sig til at være trykt i Odense, en anden
men heel latterlig Fejl haver jeg anmerket hos Berger
i hans Synchronistiske Tabeller Leipz. 1729. Tab. XIX.
naar han taler om den Synske Biskop D. Thomas
Kingos Psalmer skriver han med saa tilforlæde-
lig Bished: D. Thomas Kincha, dessen in Sui-
scher Sprache editten Gesänge bekant sind.
lat

eller Aften gaae forbi, at hun jo havde sine
vise

sat sapienti, dette Oplag af hans Psalmer i det
Tyske Sprog er os Danske ubekendt, og væn-
telig trykt i Bergers tyske Hieme En artig
og curieus Historie fortæller man om Hr. Peder
Nielsen Gyldenstjerne til Tim, som er efterføl-
gende: i denne Peder Nielsens Gyldenstjernes u-
myndige Aar, besad Hr. Jens Holgersen Ulfstand,
som hans Formynder Lyngbygaard og Gods, hvis
beste Herligheder Abbeden i Bekkestov Kloster søgte
sig at tilegne, saa at deraf kom stor Fortred, omfiden
efter lang Trette kom det til et Forlig imellem dem,
hvorudi Hr. Jens Holgersen paa sin Myndlings Beg-
ne fandt sig fornærmet, og derfor tænkte paa at ophæ-
ve Venkabet igien. Nu hændte det sig, at Abbeden
tager sig for, at besøge Hr. Jens Holgersen for at
viise sin Fortroelighed, og som han blev træt ved at st-
ge op af Trapperne paa Lyngbygaard, fordi han var
en meget fed og syldig tung Mand, klagede han sig for
Hr. Jens Holgersen, at han frygtede sig meget for
den Tunghed og overflødige Fedme, derpaa Hr. Jens
Holgersen svarede, at han vidste gode Raad derfor,
og uden nogen indvortes Medicamenter, som snart kun-
de formindste Hilsen og Kræfter, at ville skaffe Raad
derfor. Abbeden som ikke glædte sig lidet derover, bad
indstændig om dette gode Raads Meddeeling, Hr. Jens
Holgersen lod og stillede sig an, som det var en stor
Hemmelighed, der ikke burde nogen aabenbares, men
endelig for Abbedens Skyld, at ville tillade, hvad til-
slig Cuur udfordredes. dog med de Bifkaar, at Abbes-
den skulde holde det ham blev foreskrevet, aedult og
hemmeligt, og betale den derpaa anvendte Besosning.
Der nu Abbeden dette gierne samtykte, blev derpaa en
strife

vise Timer, baade Formiddag engang og Ef-
 ters

33

Skriftlig Contract oprettet paa denne Maade: Abbeden
 skulde give Hr. Jens Holgersen 100. Mark og forhol-
 de sig efter de Regler, som Hr. Jens Holgersen han-
 nem foreskrev, derimod skulde Hr. Jens Holgersen
 paa ti Ugers Tid forskaffe ham fri fra den umaadelige
 Fædnie, han var beladt med. Som Abbeden nu efter
 nogle Dages Forløb tænkte alting var rede, kom han
 hen til Lyngbygaard for at begive sig under besagte
 Cuur, hvorpaa Hr. Jens Holgersen fører hannem
 omkring alle vegne paa sin Gaard, og omfider ind udi
 sin Smidde, hvor han lod tage Klæderne af Abbeden,
 befalede ydermere at legge Fiedre om hans Been, og at
 slaae ham fast med Kiæder ved Ambolten, og lod han
 give ham en Slag-Hammer i Haanden, med disse Ord,
 lad ham staae der i ti Ugers Tid paa Vand og Brød;
 Abbeden protesterede imod denne haarde Tractament,
 og utilvante Cuur, men Hr. Jens Holgersen vilde
 ingenlunde slippe ham, paa staaende den Contract, som
 dennem imellem var aftalt, oprettet og underskrevet,
 hvorfor Abbeden maatte omfider klage for Biskoppen og
 Kongen, som lode hannem omfider tage løs, og maatte
 Hr. Jens Holgersen give til Mulct og Straf et hun-
 drede Mark til Abbeden fordi han saaledes havde for-
 grebet sig imod ham. See Wielandts lærde Tidender
 for Aaret 1726. pag. 602-604. Den gode Jens
 Holgersen viser hermed, sanden at være, at man skal
 Kæbe med Kæbe sanæ, og have næie i Nat taget Poe-
 tens Moral, endstønt et Hedenst og ikke Christelig
 Moral af dette Indhold:

Nulli nocendum, si quis vero læserit,

Simili jure multandum . . . .

Hyad

termiddag anden gang at holde sin Bøn og Andagt:

Hvad jeg endnu til Slutning med et par Ord haver at melde til denne berømmelige Adelige Families Elde er dette, at nogle vilde med Andrea Wellejo i hans udgivne *Historia Ecclesiastica Adami Bremensis* Lib. 2. Cap. 16. henføre denne Familie til Ottincar Hvide, som førde en hvid Stierne i Baabenet, og var af det Kongelige Danske Blod, saa at samme hvide Stierne siden for visse Aarsagers Skyld skal være forandret til Guld. Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 569. Jeg erindrer mig, at have noget oven for skrevet om Knud Gyldenstiernes Magister-Grad, og dertil af Wielandt laaet denne Anmerkning til, at denne Akademiske Ere-Titel var i saa stor Anseelse og Høhyagtelse, at de fornemste af Adelen i de Dage ikke skammede sig ved at imodtage den, da man dog i vore Tider ikke uden Vemmelse og Foragt fandt ansee vore Magistri, den visse Aarsag bliver uden al Tvil denne som en betømt Romersk Historie. Skriver giver i *Almindedelighed* derom: nemlig *Cornelius Nepos in Miltiade: Ut populi nostri honores quondam fuerunt rari & tenues; ob eamque causam gloriosi, nunc autem effusi, atque obsoleti.* Dette, at den fornemste Adelen i de Dage ansaae det for en Ære, at blive deklagtiggjort i Magister-Graden, vil sandsynke endda ikke komme mine Læsere saa fremmed og forunderligt for, men naar jeg til lige beretter, at endog Paver, Konger, Churfyrster, Hertuger og Erke-Biskoper, Grever og Baronier have antaget de Akademiske Grader, ville de mueligt studie derved, som noget usædvanligt, og lee deraf, men jeg vil oplyse dette med nogle saa udvalgte Exempler. Om Paverne beretter *Feltman. Dissert. de promot. absent. Fr. de Petris* Lib. 1. festiv. Lect. c. 7. n. 12. at de selv

Dagt: I hendes Hus var hun agtpaagivend,
 Si 2 flite

selv have saa stor hviagtelse for disse Akademiske Gra-
 der, at hvis de ikke forhen have taget Docter-Graden,
 saa antage de den dog, naar de stige paa den Pavelige
 Trone, ja Kronede Hoveder have ikke skammet sig der-
 ved, den lærde Kong Jacob af Skotland som siden
 og blev Konge i Engelland, der ikke alene var selv en
 meget lærd Herre, men endog en Elskere og Belyndere
 af lærde Mænd og alle gode Videnskabers sande Befor-
 drer, og som i Maret 1590. i Martii Maaned besøgte
 den navnkundige Tyge Brahe paa Hveen. See Dan-
 ske Magazin Tom. II. pag. 163. 265. 266. Oluf
 Bang i sine Samlinger Tom. II. pag. 272. 284. Hol-
 bergs Danske Historie Tom. II. pag. 540. havde antaget
 Magister-Graden. See Rist i Dedicationen af hans A-
 pril-Unterredung som handlede om Kunst-og Dyd-Elksen-
 de Geimpters allerædelste Fornøielse 1665. Bogens Ti-
 tel er denne: Joh. Ristens und Erasmi Francisci
 Monats-Unterredungen, disse Samtaler varede ale-
 ne til 1667. for Junii Maaned, saasom Ristius døde
 Mar 1668. den første Samtale udfom i Januarii Maa-
 ned til Frankfurt 1663. 12. og oplagt igien 1674.
 Efter Ristii Død continuerede Erasmus Francisci
 dermed fra Julii Maaned 1668. til December Maa-
 ned's Udaang, og dermed holdte han og op. See her-
 om M. Christian. Junckeri Schediasm. Historicum de
 Ephemeridibus sive Diariis Eruditorum Lips. 1692.
 12. pag 105-107. Formedelt denne Kong Jacobs
 Kjærlighed til Videnskaber og i Henfigt paa hans Ma-
 gister-Grad kaldte Kong Henrik den Fierde af Franke-
 rig ham ikkun Hr. Magister Jacob, Monsieur le Mai-
 tre Jaques, og i denne Kong Jacobs Tid og under hans
 Regiering. var der neppe nogen Adelsmand eller ansee-
 lig.

flittig og vinstribelig, forstod brav sin Hus-
hold

lig Hofmand, som jo offentlig og med de sædvanlige
Solennitæter lod sig gjøre til Magister. See Cromwells
Levnets Beskrivelse, og jo tappere een i Carl den Før-
stes Tid i Beleyringen i Orford forsvarede denne
Fyrstes retfærdige Sag, saasom Studenterne stridede
dengang om Raps og Bedde for deres Konge, jo visse-
re var han paa, snart at opnaae en Magisters eller
Doctors Titel og Værdighed. See Joh. Burkhardt
Menckens Programma til hans anden Tale om de Lær-
des Charlaterierie, som staaer bag i Bogen af den tredje
ke Leipziaer Udgave af Aaret 1727. pag. 342. og Kong
Carl i Engelland haver ikke heller holdt den tredje
ste Grad sit Purpur for nedrig og uansæendia. See
Rister I. c. ja den i Historien saa navnkundige Engelske
Protector Cromwel, skal til Orford have taget Magi-
sters Graden vid. Pet. J. Ludvigs Erlæuter: über
Puffendorfs Einleitung zur Historie c. 4. pag. 70.
Ligelodes have adskillige Churfyrster og Hertuger holdet
sig det for den største Ære og hartad høieste Lyksalig-
hed, naar de ikkuns kunde fortiene og opnaae en Doc-
tors, Licentiats, Magisters eller en Baccalauri Titel.
Den rige Hertug Joan af Mecklenborg studerte hele
tyve Aar til Paris, og vilde ikke vende tilbaae igien,
førend han der var bleven Doctor i den helliae Skrift,
men i vore Tider derimod koster det langt fra hverken
saa megen Tid eller Glid, og slippe vore Tiders Magi-
stri langt lettere dertil, da det heder alene: O! cives
cives, iqværenda pecunia primum, virtus & doctri-
na post nummos. Hertug Albret indstilte sig i Sor-
bonne til at disputere for Doctor-Graden i Theologien,
hvilken Disputation en anselig og talrig Forsamling af
Prælater, Ober-Præsidenten og andre høie Stands-
Per-

holdning, og havde derfor mange Adelige, som
 3 i 3 frus

Personer bivaanede. Biskopen af Amiens og Nevers
 som Doctores Theologiae opponerede imod Hertugen og
 Erke-Biskopen af Paris, som præsiderte, sluttede til
 sidst med en skion Oration til Respondentens Roos.
 Anden Dagen derpaa blev høystbemeldte Hertug afort
 tit Doctor, og paa den store Sal af Universitætet's Can-
 celer Doctor-Hatten ham paasat i Erke-Biskopens og
 en stor Mængde af andre Prælaters Overværelse, tilli-
 ge med det hele Facultæt, som ansaae det for en stor
 Lykke og besønderlig Ære, at de havde faaet en Doctor
 af saa høi Byrd og Herkomst samt saa stor Lærdom i
 deres Orden. Læs herom Diarium Europæum Contin.
 XVII. seu part. 18 ad ann. 1667. Mens. Sept. pag. 486.
 Churfyrsten af Hannover ligeledes creeret til Doctor Theo-
 ologiae. See herom Novellerne om den lærde og curieuse
 Verden 1595. for December Maaned pag. 995. Wil-
 helm Henrik Røuge i Engelland blev Aar 1671. til
 Cambridge offentlig Juris Licentiatus. See Feltman
 Lib. II. de Titul. Honor. c. 12. c. 14. § 3. og Auctor der
 Novellen der gelehrten und Curieuse Welt, 1695. M.
 Decembr. pag. 995. og Churfyrsten af Pfaltz Carl
 blev Doctor til Oxford. See Imhoff Notit. S. R. I.
 Procer. Lib II. c. 9. §. 3. Hertug Albret den IVde
 af Bayern glædede sig hiertelig over, at han var bleven
 Baccalaureus, Fyrste Joan af Anhalt tog Aar 1448.
 til Leipzig Maaster-Graden an, og Friherr Sig-
 mund af Herberstein foredrog en Titel af Baccalau-
 reus al anden Pragt, saasom han blot ved Dyd, For-
 stand, Flid og Lærdom havde forhørvet sig den. See
 Lansf. in Consult. pro German. M. I. Fr. Gerhard
 Diss. de Academ. post. th. 9. og Itter. de gradib. Aca-
 demicis c. X. §. 28. pag. 408. sq. *Multram en Gre-*
 de

fruer i sit Hus til Opdragelse, saasom de furs
de

ve til Jülich var Baccalaureus og Licentiatus Scholæ
giæ. See Meibom. in Not. ad Chron. Marcan. Nor-
thof pag. 423. Richwin, Hertug af Lothringen og
Biskop til Strasborg var Mag. Artium og Philoso-
phiæ, og Landgreve Herman af Hessen ligesledes til
Prag, hvorudover Keiser Carl den IV. havde en sær-
deles Behag, og Wilhelm Hertug af Gelderland
befoel sine Sønner, da han skikkede dem til Paris, ik-
ke at maatte komme før hans Dine igien, førend de va-
re bleve Magistri, og samme Grad antog Grev Mor-
ritz af Oldenborg. See C. F. Paullini Philosophische
Lust-Stunden Leipzig og Frankfurt 1706. pag. 547.
548. Hvo som vil have omstændeliære Underretning
og flere Exempler herpaa kand læse Middendorp. de Acad.
Lib. 1. cap. 13 Itter de gradibus Academicis. Felt-
man de Titulis honorum og Paullini Philosophische
Lust-Stunden pag. 542. 550, hvor man skal finde ad-
skilligt herom til sin Fornøielse. Om de Italienske Bors-
ter og Biskoper fortæller Wesseling, Nomognost. Ju-
ris Univers. verb. graduatio pag. 599. at førend de
kom til Regimentet, havde de allerede seet sig om Doc-
ter-Graden og i Registeret over de Engelske Erke-og an-
dre Biskope, som Imhoff haver udgivet in historia
Genealog. Regum Parium; M. Britanniz have de al-
le haft Doctor-Graden. Conf. Paullini Philos. Lust-
Stunden pag. 542. 543. og i det 12te Seculo stod
Magister Graden i saa stor Anseelse i hele Frankerige,
at ingen kunde opnaae de høieste Kirke-og Stats-Belei-
ninger, som ikke havde taget sin Magister Grad. See
Sulzeri Historie om Universitetet Paris 2den Deel pag.
369 paa det Baselske Concilio blev iblandt andet hel-
ligen besluttet, at alle Cardinale skulde være enten Doc-
tor

De i alle adelige Dyder lære meget af Hende,
 3 3 4 og

tores, Licentiati, eller Magistri, ligesom Biskopperne efter det Tridentinske Concilii Paabydende. See dens 23 Sess. 19. Conf. Bulæus l. c. Paullini pag. 548. Ingen blev aabnet Adgang til en Cathedral-Kirke, uden han maatte være enten Magister eller Licentiat i Theologie eller Jure Canonico, ja alle Værdigheder og den halve Deel af Canonicaterne paa Cathedral- og andre høie Stifter skal alene bortgives og tilhøre Magistri, Doctores eller Licentiati i den hellige Skrift. See Sess. 24. c. 12. Ja denne Ære var saa høit og hellig agtet, at endog Keisere og Konger selv creerede Doctores, saasom den store Keyser Leopold, som selv efter foregaaende Examen og efter befunden Dygtighed haver creeret en Doctorem Medicinæ, Andler. Lib. 1. Jurisprud. tit. 2. p. 2. num. 32. Conf. Paullini pag. 546. Ligeledes store Fyrsten i Moskva, som haver gjort det samme efter Olearii Vidnesbyrd i sin Perfi-anse og Moscovitiske Reise, Beskrivelse pag. 198. og den høisalige Konge Kong Friderik den Tredie i Danmark, som og den Svenske Kong Gustav Adolf have efterfulgt disse Exempler efter Itter. Beretning de gradibus academicis c. VI. §. 22 199. Kongerne i gamle Dage kaldtes Mestere, saasom i Helt-Sangen Theodoricus de Gotbers Konge til Verona i Italien Mester Kong Eiderich af Bern, men jeg vil ikke være garand for, at han var legitime promotus Magister. I Betragtning heraf, fand man sig, at Honores Magisterii have tumlet sig baade op og ned, med ligesaa foranderlig som forunderlig Lykke og Usælsse, thi snart finder man dem som her ærede, og illustrerede, endog ved de høieste Hoveder og første Stands- Personer, snart igjen, mutata nimium scena, vanæ-

og var en Zirat for hendes Kien og Stand,
(f) hens

rede og fordunklede ved de allerringeste, saasom da
den Hof Jodocus til Rom forudm tillige promo-
verede til Doctor og Magister, saa at man forudm
saae mere paa graduerte Personer end dygtige Mand, og
hvorledes nogle have agtet slig Akademisk Grad høiere
end anden Titel, udviser Hans Christoff. von Giech
i Wiesenfels, Brandenburgsk Raad, som ikke vilde
engang bryde Seiglet paa et Brev end sig at læse det,
uden saa var, at hans Doctor Titel stod derpaa. See
Mund. à Rodach. de Com. Pal. c. 3. num. 247. Conf.
Paullini pag 546. men anderledes var Ulrich von
Schellenberg Kysler Maximiliani Raad, til Sinds-
som heller vilde hede Junker end Doctor efter Spingen-
berg, Beretning im Wel. Spieg. part II. Lib. XI. c. 17.
f. 197. Paullini l. n. c. og jeg haver desuden selv anmerk-
et at der haver været de Tider, da man haver gjort lidet eller
intet af en Magister, mueligt der haver den gang vrim-
let en stor Menagde deraf, og ere som Exampe paa en
Nats Tid oparode, eller det og fandt henregnes til den
S raat for Videnskaber som herskede i det da værende
Worke og Barbariske Tider; Michael Montanus
melder, at i hans Tid var en Magisters og Pedants
Mann i lige Høysagelse, og stode i en Classe opskræne.
See Huberns Tode Tale. Claudæus Mascurat. pag.
6. beretter, at til Rom findes en artig Gravskrift af dette
Indhold:

Hic jacet Jodocus,
Qui fuit Romæ Coquus,
Magister in artibus
Et Doctor in partibus,
De Gratia speciali
Mortuus in Hospitali.

(f) hendes egen Søster Frue Hildeborg Knud
 3 3 5 Ruds

Hr. Professor Wadstær haver i en frie Oversættelse
 givet det saaledes paa Dansk:

Her ligger JODOCH

Den Romerske Rok

Som vartede baade sin Bog og sin Blof
 Af Doctornes och
 Magisternes Flof

Paa Lærdom og Lardum formuende nok

Den Høylærde Rok

Magister Jodoch

Eil indst blev promotus blant Sygstuens
 Flof,

Græd' Steene og Stof

Her ligger en Knof

Af den graduerede Romerske Rok.

See om denne Jodoci Doctor-og Magister-Grad, da
 han af en Juris Coctor blev uden Ewil Juris Doctor,
 og hans Magister Grad kandskee bestaaet i Good eller
 den sorte Konst og blevet til en Svartmeister, Hr. Pro-
 fessor Wadstær's Historiske Anmerkninger til Chri-
 stiansborgs Poëtiske Skue-Plads pag. 126-128. Saa
 at man seer af denne Gravskrift, at denne gode Magi-
 ster af besønderlig Naade er antaget sym et Hospitals
 Lem og død i Hospitalet at han ikke paa offentlig Gaa-
 de skulde ligge ubegravet, saaledes gaaer det, at Weis-
 brug fandt giøre den skisnefte og resværdigste Ting lat-
 terlig og foragtelig. I vore Tider vrimler der saa
 stor en Mengde af Magistrer, da Stykket efter Baron
 Solbergs Anmerkning kommer allene paa nogle Da-
 ler, at man snart kan spytte en Magister paa Hovedet,
 som

Ruds (g) til Vidbyegaard blev opdrager hos
hens

som have de fleste gange tilkøbt sig for sine rene Penge den uforstammede Frihed, at de maae tilegge sig Titel af en Mester i Philosophien eller Doctor i Theologie Jurisprudenz og Medicinen. See Sebast. Stadel's Eendschreiben bag i Menkens Charlatanerie i den 2dste Leipziske Uplag pag. 304. 305. og deraf kommer det, at mange ved deres Navne, endskiont de ere virkelig Magistri, udelade dette sanctum & venerabile M, af bare Foragt og ringe Anseelse, ligesom hin Poet, som formedelsi den indsmegne Misbrug med Lorberkrandsen for enhver slet Poet, naar han havde Penge at betale med, lod sætte under sit Billede: Poëta non laureatus d. e. ikke kroned Poet. See Paullini Philosophiske Lust, Stunden pag. 534. Hvad som bevæger Universitæterne til, at uddele saa flittig i Klæng til enhver Udygtig, uden Hensigt til hans Lærdom, forklarer en berømt Professor selv med disse tvende Stropher:

Die Gelder nehmen vor den Schmauß,
Und schicken Doctores und Magistros nach Haus

Slige Magistri tillegges af de Lærde adskillige Titler saasom Klods og Gråk-Hop, som Menken kalder dem pag. 343. og uverdige Lønnemler som den berømte D. Schupp titulerer dem i sin velfortiente Nase-Stroper pag. 59. og det som endnu er grovere, udskielder disse Mestere i Visdommen og ikke alene Wiise, da Pythas goras dog ikke vilde lide, at got Folk kaldte ham en viss Mand. See Ellschovs Philosophiske Breve pag. 327 sq. og Raanedes Frister pag. 86-88. for Esser, Flegler og Tølpere og Paullini i hans Philosophiske Stunden pag. 526. giver en Sammenligning med dem og Gies og Svinn,

hende i 26 Aar, hendes Søster: Datter Frue
An:

Svin, som i en Stie ere indspærrede og blive næskede, Fabius Benvoglientes vilde for Penge have eret en Esel til Doctor tilligemed en anden Doctorandus, som Jan. Nic. Erythraeus Pinacoth. c. 29. fortæller, naar jeg møder en Esel eller Hest, tager jeg gierne Hatten af for dem, saasom jeg af dette Exempel formerker, at de Kærpsindige Italiener fandt gjøre noget stort af en Esel, som Sev. de Monzambano kaster dem i Ræsen de statu Imper. Germ. c. 7. §. 3. og saaledes ligger den fiere Magister: Grad i Moradsæt, og trædes under Føder, som Lansius in consult. de princip. int. Provinc. Europ. Orat. contr. Ital. pag 780. siger Conf. Paulini Philosophische Lust Stunden p. 527. Og om en Hest haver jeg læst, at han er blevet af en Kænter beæret med en usædvanlig Ære, nemlig Caligulæ Hest, som han kaldte Incitatum, hvilken han lod spise med sig, satte ham Viin for i Guld: Pokaler, hans Stald var af Marmor, Krybbe af Elfenben, hans Dækken af Purpur, og Halsbaand af kostbare Edelsteene, og vilde endog gjøre ham til Borgemeester. Svetonius in vita Caligulæ, det var dog mere end slet og ret Ære. Og efter slige Omstændigheder er det ingen Under, at hartad ingen mere i vore Tider agter de akademiske Grader, og monae gave landske engang saamange Penge til, at de ikke havde taget den, da Capitels: Tårn paa den er nu saa meget falden, og i saa slet Pris, M. Ortwin Gratus lod sig af et Fad Vandelager bestikke, til at forbielppe en uværdig Etymologer til Magister: Graden, som man da i samme Hensigt altid til en ævig Afmindelse kaldte Magister de Placentia, hvilken latterliae og lystige Historie den muntre Thomasius den Tydske Socrates, som Magister
Lil:

Anne Mogens Ulfeld til Selsø, (h)
blev

Wilschow i Fortalen til sine Philosophiske Breve pag. 3. meget beqvemt kalder ham, i sine Monat-Gespräche 2 Part. pag. 365. og paa saadan Maade fand enhver erk. Idiot, som neppe fand sætte Adjectivum og Substantivum tilsammen, uden Nøve, uden Glid, uden Lærdom, og uden ringeste Merite bliver Magister, som den muntre Thomafius atter forekaster dem i sin Monat-Gespr. for November Maaned 1688. pag. 657. og den artige og fornøjelige Tenzel i sin Monatl. Unterredung for Februar 1690. pag. 161 sq. endskönt der efter den antagne Grad indbilde sig at være Magister 3: mere end tre, hvoraf og nogle vilde udlede Navnet Magister. See Mag. Gluds Dissert. de Gradu Magisterii Philos. Hafn. 1695. 4to pag. 4. og saaledes fand passere for Magistri i det tredje som det hedet om Doeteren i Comædien om Kilde-Reisen. Jeg former, at jeg haver saa meget fordybet mig i denne Afhandelse Magister-Grads Fortæling, at jeg neppe fand komme ud deraf, roet mig videre ud, end at jeg hært ad fand naae Landet, jeg maae derfor søge Hav-Bredten, at jeg fand slippe i Land, førend jeg lider Skibbrud, maae og tillige bede Læseren om Forladelse, at jeg haver seilet saa vidt omkring paa det Far-Vande og paa fremmede Grendser, dog tviler jeg ikke paa at is denne, endskönt noget lange og uformodende Seilads vil have sin Nytte med den Skibsladning af adskillige Slags Vabre til den Riobendes Fordeel den bragte hjem med sig, sed hæc ws ev παροδω.

(c) Denne Birgitte Gise Herlov Trolles Frue er forniedelst hendes rare Dnyder, ugemene Gavnildhed i den Danske Historie en meget navnkundig Dame, og derfor undrer mig, at hun er rent ubeladt i *Seat-Ne*

blev optugtet i hendes Hus i 13 Aar, Frue
An-

Registeret over Familien Gise hos Wielandt i de lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 369-378. Denne naanfundige Frue saavel som hendes Herre den berømmelige Ridder og Admiral Hr. Herlof Trolle have visselig gjort deres Navne udsødelige ved deres store Fortienester imod deres Fæderneland, ved deres christelige og exemplariske Levnet og usminkede Gudsfrugt, ved deres overflodige Gævmildhed imod Kirker og Skoler, og i sær ved deres herlige Stiftelse til Ungdommens Nytte, nemlig den fri adelige Skole Herlofsholm i Siceland, da Kong Friderich den anden Aar 1560 gjorde det betydelige Naag: Skifte med Hr. Herlof Trolle, hvorved hans Majestet fik Hillerødsholm som siden blev forvandlet til det prægtige og mere end kongeligt Kongelige Slot Friderichs: Borg og Trolle derimod bekom Skovkloster ved Nestved, som derefter blev kaldet Herlofsholm, og 1565 indrettet til den endnu blomstrende fri adelige Skole af dette Navn. Paa hvilken Omstiftelse er gjort det bekiendte Bærg, som med forgylde Bogstaver er udhugget paa Muren ved den venstre Side udi den middelste Gaard paa Friderichs: Borg Slot:

Friderich den Anden god oc from,
Hans Naade gjorde dette Bytte,
At Hillerødsholm under Cronen kom,
Og Herlof til Skovkloster flytte.

Anno 1560.

See om alt dette Jo. Ad. Bergs Beschreibung des Königl. Hauses Friderichsburg fol. c. 2. Wadstier i sine Historiske Anmerkninger til Christiansborgs Poëtische Skue.

Anne Gunde Langes (i) var 9 Aar i hendes Hus,

Stueplads pag. 220. Holberg i hans Danmarks. Histor. Tom. II. pag. 454. Hofmanns Leben einiger wohlverdienten Dänen in 12mo 1741. pag. 3. og i hans Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark de Historie de la Famille de Trolle II. Partie pag. 91. 94. sq. Danske Magazin Tom. I. pag. 132. Jeg havde nær forgiæt D. Niels Hemming's søns Lig-Prædiken over Hr. Herlof Trolle, hvor der og haves Underretning om dette vigtige Magestifte, i samme Lig-Prædiken berettes, at Frue Birgitte Gise's eget Liv-Sprog var dette: Frygt Gud og giv Ret, og forlad dig ikke paa Mennesken. Herdes Herres Symbolum bestod i disse Ord: Alting kom mer af Gud, Livet og Døden, Armod og Rigdom, efter samme Lig-Prædikens Beretning. See og herom Danske Magazines I Tom. pag. 133. en liden Dansk Guld-Mønt af 1560 af det Slags, som kaldes Huul-Penge, eller nummi bracteati 3: Bracteater, findes i det Danske Magazin I Tom. pag. 129. sq. som og Efterretning og nvaen Oplysning om denne rare Mønt, hvilken uden Tvil er slagen paa den øste med Berømmelse omtalte navnkundige Frue Birgitte Gise. som af de i det Danske Magazin af Søstebets Forstander anførte vigtige Grunde er den beste og rimeligste Meening, som af alle haver fundet et almindeligt Bifald Denne Frue Birgitte Gise var formodentlig hendes ugemene rare Døder, hun besad, i saa stor Ansæelse hos Adelen, at den ene hellere end den anden vilde have deres Børn betroet under saa stor dydig en Dames Optrugtelse, i hvis Hus, som paa de Tider var som en offentlig Skole til Adelige Jomfruers Optrugtelse i Dyd og gode Sæder, de mest kunde see

Hus, Jomfrue Gertrud Lykke (k) var
hos

see og lære, dette bevidner Nicol. Hemmingius i sin Lig-Prædiken over Fr. Birgitte Gise Aar 1574. fol. B. III. i disse Ord: Hun stakkede sig saa, at de beste baade Fruer og Jomfruer vilde gierne omgaaes og vare hos hende. Hun optugtede og opdrog mange høvste Jomfruer, og giftede dem ærlige og vel fra sig 2c. og fol. B. 4. Og havde hun denne Viis altid baade men hendes Fiere Husbonde levede, og siden, at hun hver Dag der hun gik til Bords, da stod hun og hendes Jomfruer, og andre, som vare tilstæde hver paa sin Stæd ved Bordet, og læste til Bords og fra 2c. Conf. Danffe Magazin Tom. 2. pag. 131.

(d) Hofmans Tables Genealogiques de la Famille de Giöe II. Tome imellem pag. 70. og 71. Wielandt i sit Adelige Slegt-Register over Familien Gyldenstjerne anfører vel pag. 487. i de lærde Tidender for Aaret 1726. 7 Døttre og 5 Sønner af Mogens Gyldenstjernes Ægtefælskab med Anne Mouriz Datter Sparre, men nævner ingen af Døtterne ved Navn, men i Slegt-Registeret over Familien Gise i de lærde Tidender for samme Aar finder jeg pag. 376. at Eskild Gise til Skjöring giftede sig med Sibylle Mogens Datter Gyldenstjerne af Stiernholm. Eskild Gises til Skjöringe og hans Hustrues Sibylle Gyldenstjernes af Stiernholm deres Epitaphium findes hos Pontoppidan. Marmor. Dan. Tom. I. pag. 276. hvor Pontoppidan. tillige paa samme Sted beretter, at Eskild Gise døde Aar 1573. d. 23 December, Kloffen 9 om Aftenen, hvilket kommer overeens med Jens Mogensøn Krummerups Lig-Prædiken over Sybille Gyldenstjerne.

hos hende i 38 samfulde Aar, for hvis Optugt-
tels

Denstierne, hvor der C. 2. meldes, at *Estid Gise* havde d. 21 September Aar 1558. Brøllup med *Sibille Gyldenstierne*, og levede saa tilfammen i 15 Aar udi dette Egteskab, som udgior det Aar 1573, da han døde og Aaret i hvilket *Sibille Gyldenstierne* døde findes alene med det første Tal hos *Pontoppidan* l. c. betegnet saaledes, og kaldede *GUD* hende Aar 1 - - - - - *Kandskee* de øvrige Tal af *Ude* ere ulæselige eller udslittede, og fandt her opfyldes af *Krummerups* *Lig-Prædiken* over hende, hvor han D. 3. beretter at hun døde d. 11 Martii 1611. Klokkeren imellem 12. og 1. om Middagen. *Pontoppidan* skriver l. c. at de liage begravne i *Falsqvorslov Kirke*, hvilket er urigtigt, thi *Jens Mogensøn Krummerup*, som holdte *Lig-Prædiken* over *Sibille Gyldenstierne* bevidner paa *Titel-Bladet* af sin *Lig-Prædiken*, at hendes *Lig* blev nedsat i *St. Mortens Kirke* i *Nestved* d. 26 Martii 1611, men om hendes *Lig* er fiden der hen forflyttet, er mig ukendt, i *Nyborrig Kirke* skal *Estid Gises* og *Sibille Gyldenstiernes* 6 Børn liage begravne Aar 1584. efter *Pontoppidans* Beretning i *Marim. Dan. Tom. 1. pag. 231.* denne *Estid Gises* Fader var *Henrik Gise* til *Gissefeld*; som var Høvedsmand paa *Abrahamstrup* og hændte *Christiani* 2di *Genahl*, *Frøken Elisabeth*, og da med en prægtig Flode her ind fra *Nederlandene*, og da bemeldte *Konge* drog ud af Landet, fik han *Drede* 1523. som *Statholder* at blive tilbage i *København*, havde og *Malinø* under sin *Befaling*, og holdte disse *Festninger* saa længe han kunde, med største *Besværning* og *Omkostning*, saa at han derover fatte meget til af sit eget *Gods*, men da han maatte overgive dem, drog han ud af *Riget* og døde til *Lybet* 1533. hvorfra hans *Lig*

telse hun bar en Modertlig Omhu, som hun kun-
de have været deres egen fiodelig Moder, hvile-
fet de og i deres hele Livs tid taknemmelig er-
kiendte

A a a

kiendte

Lig blev ført til Vordingborg. See Wielandts
lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 375. 376.

(e) Han var født Aar 1562 og døde 1611. See
Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 376.
i de lærde Tidender for Aaret 1725. i Elegt-Registeret
over Familien Brahe finder jeg vel pag. 130. Hr. Axel
Brahe til Elved Danmarks Riges Raad og Besaf-
lingsmand paa Helsingborg Slot nævnet tilligemed
sine tre Sønner Otte, Falk og Tyge Brahe. men
ikke nogen Datter nævnet, da Henrik Gise dog tog
Birgitte Arels Datter Brahe af Elved Aar 1598.
til Ægte. See de lærde Tidender Aar 1726. pag. 376.

(f) Disse Efterretninger haver jeg taget af Jens
Mogensøn Krummerups Lig-Prædiken over Sibil-
le Gyldenstjerne C. 2. 3.

(g) I det Danske Magazin Tom. IV. pag. 49.
læser jeg om een ved Navn Anud Rud, som Aar
1542 med Johan Rangov, Statholder i Hertug-
dommene og Feld-Herre, Ridder &c. [hvis Levnet er at
finde i Joh. Molleri Cimbria Literata Tom. I. pag.
526-531, i Hofmans Portraits Historiques des Hommes
illustres de Danmark Tom. II. pag. 12. til 18. i Danske
Magazin Tom. IV. pag. 33-96. og fra pag. 119-128.]
Casper Fuchs og Anders Barby, blev forskifket til
Bremen, for der at handle med de Nederlandste Sen-
debud om en Stilstand eller Fred imellem Kong Chris-
tian den Tredie og Keiseren; men dette Møde løb
frugtesløst af. See Nic. Cragii Histor. Christiani III.
pag. 241. Conf. Danske Magazin l. c. men om den-
ne er den samme Anud Rud til Vidbygaard, som
har

Fiendte. Imod de Fattige var hun meget Gæd-
mild og Bøddædig, sendte Hus-Arme, og and-
dre fattige Folk dagligen Mad og Drikke fra
sit

harde Hildeborg Gyldenstjerne til Ægte, skal jeg ik-
ke for vist sige. I Pontoppidani Marmor. Danic. T. I.
pag. 133. finder jeg iblandt de adskillige Danske Adels-
ge Baabener, som sees i vor Krues tydske Kirke i Hel-
singøer midt i Sangen ogsaa Knud Ruds Ravn og
det Aars Tal 1578.

(h) Mogens Ulfelds Rigets Admiral Sø-Fogudi
Østersøen med Kongelig Majestets Skibs-Flode 1611/
da den saa kaldede Calmarste Feide begyndte i Kong
Christian den Fierdes Tid, da de krydsede i Søen,
holdte den samme rydelig, og forhindrede Fienden Eil-
førsel af fremmede Krigs Folk og anden Krigs-Fornø-
denhed o. s. v. er at læse i Danske Magazins I Tome
pag. 114-118. og Skibs Artiklene for den Danske Flo-
de, som under Admiral Mogens Ulfeld gik i Øster-
Søen, 1611. gandske curieuse og fornøielige at læse,
ere at finde i Danske Magazins I Tome p. 211-217.

(i) I det Danske Magazin Tom. III. pag. 224.
seer jeg at Gunde Lange Aar 1623. d. 20 Julii har
ver været Gadder til Jørgen Vinds og Ingeborge
Ulfstands Søn Holger Vind, født paa Gunders
strup Aar 1623. d. 31 Maji og af M. Christen Torn-
dal døbt i Wrambs Sogne-Kirke i Skaane, og fal-
des der Gundi Lange og i det Danske Magazins
IV. Tome finder jeg Christoffer Gises Skøde til
K. Chr. IV. paa et Bergverk i Norge 1646. at være
iblandt andre til Bitterlighed underskrevet og forseglet
af Gunde Lange til Brunlag i Norge. See pag.
368. og i Pontoppidans Marmor Danica Tom. II. pag.
217. i det gamle Domhus i Viborg, som midt i den
stor

sit eget Bord, andre ved Jule-Tider aarligen
 henved 32. i Tallet, som hun lod tilrette Almisse
 ser, hvilken Almisse hun endog selv lod føre
 A a a 2 til

store Ildslue blev frelst ikke uden alles største Forun-
 dring, paa den store Gal, hvor de adelige Brøluper
 pleiede at holdes, finder jeg iblandt andre adelige Brud-
 gomers og Bruders adelige Naaben og Navne Gunde
 Langes og Anne Krabbes anførte og l. c. hos Pon-
 toppidan seer jeg atter Gunde Langes Navn iblandt
 Landsdommernes Navne, som tillige med deres Naabe-
 ner vare malede i det inderste af Dombuset, hvilke nu
 mestendels ere overstrøgne med Kalk, og iblandt deres
 Navne, som have undgaaet, at overstryges med en Kal-
 ke. Koft er og denne Gunde Langes Navn, som sees
 neden for ved Døren og i Wielandts adelige Slegt-
 Register over Familien Lange findes Gunde Lange
 til Bræning gift med Anne Niels-Datter Krabbe
 af Tostelund. See Wielandts lærde Tidender for
 Aaret 1728. pag. 498. og i det adelige Slegt-Register
 over Familien Krabbe Aar 1728. pag. 164. 165. mel-
 des ligeledes, at Niels Krabbes til Tostelund og
 Vibke Gregers Datter Ulfstand til Vosborg,
 som var Niels Krabbes anden Frue, deres Datters
 Anne Krabbe var Gunde Lunges Husfrue NB det
 forekommer ellers pag. 499. i de lærde Tidender af Aa-
 ret 1728. endnu en Gunde Lange, hvis Frue var
 Anne Hans Datter, Hans Pedersøn. Canceled i
 Norge, og Else Gyldenstiernes Datter, som fand-
 skee haver været den samme, som Aar 1646. havde
 underskrevet det ovenmeldte Skøde paa det Norske Berg-
 Bærl, for det øvrige fand jeg ingenlunde for vist sige,
 hvilken Anne Gunde Langes her meenes, og derfor
 vanskelig i saa tvilsom en Sag at kunne afgjøre, jeg
 an

til Dem for hver deres Døre, og ved sin Tien-
ner uddeele, paa det enhver rigtig skulde faae
sit, som hun havde skienket Dem, eftersom hun
havde

anseer det for noget, som jeg til andres Kiendelse og
nærmere Efterspor vil overlade, og skal være mig en
Fornøielse, om en anden kand give os mere Oplysning
derom.

(k) I Pontoppidans Marmor. Danic. pag. 127. af
den anden Tome finder jeg paa en Steen under Ind-
gangen til Choret skrevet dette; Her ligger begravet
Erlig oc Velbyrdige Tomfrue Giertrud Løkke
Sr. Jacob Løckes Datter af Skovsboe, som
døde her i Mariager den 1. Dag, i det Aar der
man skrev 1584. Guld give hende med alle Christi-
ne en glædelig Opstandelse Amen. Men en Tavle,
som er heftet fast ved en Pille paa den nordre Side i
Choret som viser denne Giertruds Portrait giver hende
des Døds-Aar tilkiende, at det var 1598. tilligemed
en forgyldt Inscription, men dens Skrift er nu ganske
udsløttet, undtagen Begyndelsen som det synes, af et
Dansk Vers, som saaledes lyder:

Giertrud Løkke med Ere maa &c.

Paa hendes Lig-Kiste sees endnu disse tre første Bogsta-
ver af hendes Navn: G. L. K. tilligemed hendes Ader-
lige Baaben, den siges fordm at have været jiret med
forgyldte Zirater, men med beegede Hænder nu er bort-
rannet. I blandt Mourids Stygges Optegnelser om
sig og sin Familie i det Danske Magazin Tom. 1.
pag. 64. finder jeg, at Tomfrue Giertrud Løkke
Aar 1584. d. 29 Novembr. haver staaet Fadder til
Morten Stygge Mourisson Mourids Stygges
og Anne Løckes Søn, dette anfører jeg alene for at
see

havde faaet Optegnelsen paa deres Navne udi
 Vestved af hendes Sogne-Præst Jens Mo-
 gensen Krummerup, som havde hendes Hjelp
 U a a 3 for:

bestyrke Pontoppidans Efterretning om hendes Død,
 hvilket beviser, at hun endda haver levet paa den Tid.
 I den berømte og lærde Hr. Olai Neopolitani eller
 Niels Nyesteds, Præst i Jylland, genealogiske MSt.
 anmerkes der, at Mariager Kirke haver denne Gier-
 truds Gavnildhed at takke for denne Alter-Tavle,
 som og Prædike-Stoelen en forgylt Alter Disk og Kal-
 fen, men her synes, hvad Alter-Disten og Kalken au-
 gaaer, at Giertrud Lykke confunderes med sine Sø-
 stere Sidsel og Hylleborg Lykke, Abbedinder i Ma-
 riager-Kloster St. Birgitte helliged, hvis Grav-
 skrifter ere at læse i Pontopp. Marm. Dan. Tom. II.
 pag. 126. da siensynlige Vidner have seet paa Disken
 de første Bogstaver af begge deres Navne tillige med de
 Lykkes Baaben og Aarstalet sat hos, paa denne
 Maade: C. L. H. L. 1582. og paa Beggeret Kalken
 H. L. tillige med Baabene foruden de Bilders Fami-
 lies Baaben paa begge udgravede. Solv-Kloffen i Ma-
 riager Kirke haver ligeledes denne Giertrud Lykke
 givet, efter Encom. Regni Dan. Beretning pag. 70,
 men da den siden faldt ned af Taarnet, blev den ved
 Iver Krabbes Omhu og Foranstaltning paa Kirkens
 Bekostning omstøbt, dennes Kloffes Inscription med de
 tre Begyndelses Bogstaver af Krabbes Navn I. N. K.
 og Mariagers Byes Baaben, et Inferre med vor Frel-
 serses Billede hengende paa Korset kand man læse hos
 Pontoppidan l. c. Siden disse ugemene og rare Efter-
 retninger ikke andenkeds forekomme, og ere skrevne af
 dens Forfatter paa Latin, haver jeg vel ikke gjort ilde i,
 at anføre deraf hans egne Ord paa Dansk, for de usiu-
 der.

fornødne, og overhoved kom aldrig nogen til hende i sin Nød og Trang, at han gik trost- hielpe- eller raadløs fra hende, hun gik aldrig fra

berte og dog curieuse og læsning elskende Læsere. I Wielandts lærde Tidender for Aaret 1728. i det adel- lige Slegt-Register over Familien Løffe læser jeg pag. 647. at Hr. Jacob Løffe til Buderupholm (i Pon- toppidans Marmora Danica Tom. II. Pag. 126. 127. kaldes han paa to adskillige Steder Jacob Løffe til Skovsboe) haver været gift med Maren Bille, Pe- der Bille af Svanholm og Anne Gyldenstiernes Datter, og i dette Væstskab foruden 3 Sønner avlet 6 Døttre tilsammen, iblandt hvilke nævnes Hildeborg og Sidse, som de to sidste, hvilke begge kom i Ma- riarers Kloster, men Giertrud Løffe, som efter Pon- toppidans Beretning l. c. skulde ligeledes være Jacob Løffes Datter og Søster til Hildeborg og Sidse, er ikke anført af Wielandt. Wielandt anfører de fire første Susannæ, Karens, Kirstens og Helwigs Mænd, den første gift med Niels Krabbe til Nebel, den anden med Erik Krabbe til Bustrup, den tredje med Mikkel Nielsen til Bye, den fjerde med Lucas Krabbe. I Slegt-Registeret over Familien Krabbe i de lærde Tidender for Aaret 1728. pag. 115. stadfæstes det samme, at Hr. Erik Krabbe til Bustrup og Aa- strup i Sjælland Rigens Raad baade i Kong Christian III. og Friderich II. Tider, var gift med Karen Jac- cobs Datter Løffe og pag. 164. over samme Famil- lie Krabbe berettes, at de tvende Brødre Niels og Lucas Krabbe havde hver sin Søster af de Løffer, nemlig den ældste Niels Krabbe til Nebel havde Susanne Jacobs Datter Løffe, og den yngste var gift med Helvig Jacobs Datter Løffe, og havde in-

fra eller til Kirke, at hun jo havde de Fattiges Pung hos sig, til at uddele Penge af til de nødtørstige. (l) Da nu hendes Søn Henrik Giøe skulde forreise af Landet, saavelson og hendes Datter Fru Birgitte Brahe, (m) besøgte hendes Søn hende noget forher, og paa begge deres Begne anmodede hende, at hun vilde, som hun pleiede, efter begge deres Begiering reise hen til Turebygaard, og der i deres Fraværelse have Opsigt og Indseende til deres Børn og Husfolk. Hvilken deres Begiering hun og efterkom, og reiste hen til Gaarden tredie Jule-Dag, som indfalder d. 27 December, men den 1ste Januarii derpaa af det ny Aar 1611. fornam hun først sin Svaghed, forblev dog paa Stedet, til hendes Børn komme i Landet igien. Siden efter deres Ankomst

A a a 4' komst

ingen Børn med hende ikke heller med sin anden Frue Cathrine Ahlesfeld Conf. Hofmans Tabl. Genealog. de la Famille de Krabbe Tom. V. pag. 1. og saaledes meerer jeg, at denne Giertrud Løkke maae af Banvare være forgiæt.

(l) Krummerups Lig-Prædiken C. 3. paa begge Siderne.

(m) See Wielandts lærde Tidender for Aaret 1726. pag. 376. og Pontoppidans Marmora Danic. Tom. 1. pag. 164. 165. Conf. Hofmans Tables Genealogiques de la Famille de Giøe i hans Portraits Historiques Tom. 11. imellem pag. 70. og 71. og hans Tables Genealog. de la Famille de Brahe Tom VI. pag. 1.

komst reiste hun bort, og kom til Sorrebrø-
 dre-Gaard d. 8 Februarii, var der i Kirke
 d. 10de Febr. som var Domin Invocavit, og
 efterat Tienesten var endt, beklagede hun sig,
 hvorledes hende under Prædiken paa kom en
 Kuld med Rystelse, saa hun lengtes ved Tiden,
 hvilket hun tilforn aldrig pleiede at gjøre, der-
 efter holdte hun sig for Svagheds Skyld idelig
 hjemme, og om Søndagen, da Tienesten var
 endt i Kirken saavel som andre Sogne Dage
 blev af Præsten besøgt. Den 6 Martii, efter
 det sidste Herremode og Mynstring, som skede
 i Næstved d. 4 Martii, lod hun for sin Svag-
 heds Skyld Præsten kalde til sig, og begierede
 af ham at ville meddele hende Sacramentet,
 hvilket Præsten og efterkom. Siden efter, da
 hendes Venner om anden Dagen bortreiste
 hver til sit Hiem, formedelst den foretagne
 Krigs Udskrivning og Tilberedelse, fortovede
 hendes Datter Frue Birgitte Bræbe hos hen-
 de, og vilde ikke skilles fra hende, førend hun
 fornam, at det vilde tegne sig til Bedring med
 hende. Men hendes Moder vilde for ingen
 Deel tilståde, at hun skulde fortove hos hen-
 de, baade for sin Sønns Henrik Gises Skyld,
 som strax skulde reise til Kiøbenhavn, som og
 for hendes egne Børns Skyld, som hun end-
 og i hendes Sygdom havde Omsorg for, gior-
 de sig derover stærkere end hun var, alt paa
 det

Det hun i saa Maade vilde give sin Datter Mars-
 sag til at reise, og sagde derhos, at hun intet
 Ont fornam til, og at hendes Datter tiligen
 nok kunde komme til hende igien, om Onsdag-
 gen, efterat hendes Søn Henrik Gise var
 taget over til Kiøbenhavn. saae Birgitte
 Brabe sig nødt til imod sin Billie og Forsæt
 paa den Tid at efterkomme hendes Moders
 Fr. Sybille Gyldenstiernes Begiering. Reiz-
 ste saa om Løverdagen d. 9 Martii til Tureby-
 gaard, om Søndagen d. 10de Martii, da
 Tienesten var endt i Kirken, besøgte Frue
 Birgitte Bilde (n) til Yversnes med sin
 Jomfrue Sifille Grubbe (o) hende, havde og
 tillige Bud efter Præstens Hr. Krummerups

A a 5

Hu:

(n) Om denne lærde Dame haver jeg allerede hand-
 let i disse mine Samlinger af lærde Danske Qvinder
 pag. 117.

(o) I Pontoppidans Marmor. Danic. Tom. I.
 pag. 57. finder jeg een ved Navn Cecilia Grubbe,
 uden Tvil denne her ommeldte Sidsel Grubbe, som
 efter Pontoppidans Beretning, var Knud Grub-
 bes til Nægeløse Datter. I Wielandts Slegt-Reg-
 ister over Familien Grubbe i de lærde Tidender for
 Aaret 1726 finder jeg to Knud Grubber, den første
 Knud Grubbe, som havde Mette Gregers Datter
 Ulfstand til ægte og havde ifkun en eneste Datter Hil-
 leborg Grubbe. See pag. 509. Den anden Knud
 Grubbe fik Sidsel Hans Datter Sparre og havde
 alene en Søn med hende ved Navn Jacob Grubbe
 til

Hustrue, som hun tit og ofte pleiede, paa hvilken Tid Præsten forteligen for Sengen forklarede den Dags Text og trøstede hende med adskillige trøsterige Sprog udaf Bibelen, baade for som efter Maaltid, saasom de fortøvede hos hende henimod 3 Slet om Estermiddagen. Om Natten derpaa forsøgte Sngdommen, om Morgenen ved 6 Slet kom Præsten til hende igien,

til Nøgle, see pag. 510. og finder ellers ingensteds i den hele genealogiske Stam-Tavle nogen Sidsel Grubbe nævnet. Aar 1635. blev hun gift med Axel Urup til Belteberg, denne hendes Mand var født 1601. d. 17 September. Hofman i sine Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. I. pag. 55. skriver den 13 September. Hans Fader var Axel Urup Herre til Wognø og Befalingsmand over Ulster Alostre i Norge; Hans Moder var Helene Marsvin, Frue til Dybit, i Wielandts lærde Tidender for Aaret 1730 pag. 499. kaldes Helle Marsvins Mand Axel Urup til Allerup, Henrik Urup og Karen Jvers Datter af Norge deres Son. Han reiste til Holland med sin Hofmester Christopher Lebzelter, og studerte til Leiden. Derefter biranede han Veleiringerne Bergen og Som, Schlues, i Flandrien, og Skindelskants. Begav sig derpaa til det Hertugiske Hof til Bryssel. Efterat han havde besøgt Brabant, reiste han til Engelland og derfra til Frankerig, og der opholdte sig i to Aar for sine Studeringers og Militariske Døllers Skyld. Aar 1627. gjorde han en Reise til Italien. Aar 1627. var han Gendrik i den Krig imellem Keiser Ferdinand II. og Kong Christian IV. og blev ved Luter fangen, der,

igien, paa hvilken Tid Frue Birgitte Bilde var hos hende, og havde kommet hende noget til at ede. Da Kloffen havde slaget Elleve, kom der hastig Bud til Præsten Krummesrup, at han strax med sin Hustrue skulde komme til Sortebrødre-gaard, da var Fr. Birgitte Bilde, og tvende andre Danneqvinder, Anneke og Magrete Guldsmeds i Nestved hos

derefter blev han af Kongen gjort til Capitain og Styk-Mester. Aar 1629 da den Keiserlige Danske Krig var til Ende, forsoiede han sig til Prinsens af Oranien Leir, hvor han under Oberste Holger Rosenkrantz blev gjort til Ritmester, og reiste hjem tilbage, da han skulde tilføre ham to Compagnier Goedsfolk af sit Fæderneland, til at complete sit Regiment, og da han kom tilbage blev han baade Ritmester og tillige sat over Rigets Fortificationer af Christian den fjerde, og skenede ham Christianspris til Forlening. Aar 1641 blev han Krigs-Raad. Aar 1643 blev han gjort til Fange af Thorstenson, efterat han lenge Mandelig havde forsvaret Fæstningen Christianspris da Gvarnisonen den Gang bestod alene af 50 Mand, saasaa som man ikke havde just beløvet sig paa en Krig, da Svenskens Indfald i Holsten var saa usformodentlig. See Holbergs Danmarks Riges Histor. Tom. II. pag. 841. Derefter blev han benaadet med Forlæning og betroet Fæstningen Christiansstad og Kiøbenhavns Fortificationer at reparere Kong Friderik den Tredie gjorde ham til Ridder af Elephanten. Aar 1647 betroes ham Kiøbenhavns Slot med dens tilhørende Distriet, som og iligemaade den Sielandske Krigs-Magt. Aar 1657 var han General Feldt-Marschal

hos hende, og da Præsten ved sin Ankomst
 rakte Fr. Sybille Gyldenstjerne sin Haand,
 og tilspurgte hende, hvorledes det var med
 hende, svarede hun: alt som GUD vil. Da
 Præsten derpaa atter forelæste hende mange
 trøstelige Sentenker, udbrød hun i disse Ord
 med sammenlagde Hænder: O GUD forbar-
 me dig over mig, læste derpaa strax den
 Sen-

schal over hele Krigs-Hæren i Skaane. Hvor han,
 endskiønt han ikke var forsynet med de fornødne Solda-
 ter eller Proviant, brugte saa god en Conduite, at han
 efter adskillige Skermselsler, hvor han altid beholdte
 Oberhaand, snart rovede Fienden sin Leier, snart de-
 res Faner og Standarter, nedsablede, adspredte og
 giendte en Part af Krigshæren paa Flugten, da den
 strax derpaa brudte Fred blev sluttet til Rodskild, blev
 han Befalingsmand paa Dalum i Syen, og da Kri-
 gen igien gik for sig paa ny, var han iblandt deres Tal-
 som skulde handle med de Svenske om en ny Freds Con-
 ditioner, hvilke da de bleve ham endelig givne, og for-
 seglede, førte han dem Aar 1660. den 27 Martii med
 sig ind i Staden. Derefter affagde han sig med alle
 sine Militariske Charger, formedelst hans høie Alder
 og slette Helbred, og blev alene Rigenes Raad. Han
 levede med stor Trost og Berømmelse i 40 Aar (Hof-
 man sætter 44 Aar) ubi Freds- og Krigs-Tider trende
 Konger, Kong Christian IV, Friderich III og Chri-
 stian V. døde i Kiøbenhavn 1671 den 15 Martii i
 sin Alders 70 Aar. See Programma Academ. Fune-
 bre in obitum ipsius, Conf. Pontoppid. Marm. Danic.
 Tom. I. pag. 57 og 58, hvor der meldes, at han
 døde d. 14de Martii men i hans Epitaph. hos Pon-
 top-

Sententz: Saa elskte GUD Verden, at han gav &c. Da hendes Tienere og andre Tjuende for Sengen med vaade Dien bade hende om Forladelse, gav hun dem den Forsikkring, at alting var for lenge siden forladt og tilgivet. Og da Præsten paa ny foreholdt hende flere Trøste-Sproge, iblandt andre dette ypperlige og mageløse Sprog i det gamle Testamente:

Rand

toppid. l. c. staaer, at han døde 1671 den 15 Martii hvilket Hofmann ligeledes stadfæster i hans Portraits Historiques &c. Tom. I. pag. 66. Han blev begravet i vor Frue Kirke i Kjøbenhavn med overmaade stor Pragt. Vid. Hofmanns Portraits Historiques des Hommes illustres de Danmark Tom. I. pag. 60. Hofman skriver l. c. at han blev begravet den 16de April. Hans Epitaphium er dette: Epitaphium æternæ memoriæ illustrissimi Herois Dni Axelii Urup, Dni de Beltebjerg, ordinis Elephantini Equitis aurati, trium Daniæ Regum Christiani IV. Consiliarii Gravissimi intimi, & in supremo Justitiæ Tribunali Senatoris incorruptissimi, Generalis Campi Marschalli, Legionumque equestris & pedestris Tribuni magnanimi, plurimarum insuper arcium & præfecturarum Præsidis & Gubernatoris vigilantissimi, sed meritis & coronis facilè primi, qui semper posthabitis commodo publico suis suorumque fortunis, in omni magistratu, quem per XLIV. annos pace belloque summa prudentia, fortitudine, & constantia tenuit, non ditior sed clarior excessit patria, quoque partim ab arduo bello Svecico, præsertim Hollandiâ ad lacum Cantarensen gloriose vindicatus

Kand en Qvinde forglemme sit diende
 Barn, at hun ikke forbarmer sig over sin
 Lives Strugt, saa vil jeg dog ikke forglem-
 me dig, siger Herren: Thi jeg haver kreg-
 net dig midt i mine Hænder, soarte hun
 strax derpaa og sagde: Ja, han haver,
 GUD skee ævig Ære, lenge talet og meg-
 let for mig, og strax derefter lennede sig i
 Sæns

catâ, partim Confiliis munitionibusque benè firmatâ
 famam nominis sui, prole deficiente, in animis
 mortalium vel ipsa tandem victas dante manus invi-
 diâ, cujus Triumphator vere magus fuit, immor-
 talem post fata reliquit & charissimæ Matronæ Cecil-
 iæ Grubbe incomparabili amore conjugali per
 annos XXXVI. magno marito junctæ erga ægrotos
 & egenos eximiè munificæ, nè in obscura viduitate
 lumen illud hebesceret, educationi Regiæ serenissi-
 mi Danorum Principis Dni Friderici III. præfectæ
 clbcl. XXIII. M. H. P. C. A. C. Natus clbcl. d.
 XIII Septembr. denatus clbclXXI d. XV Martii.

Hic situs est Urup·belli dux atqve Senator

Cautior à Fabii tempore nemo fuit.

Nata clbclXIII. d. VI Januar. Denata clbclCXI. d.
 XIX Martii.

Magnos magna decent tantaqve Cecilia Grubbe

Mater egenorum conjuge digna fuit.

Dette findes paa et Marmor Monument.

Paa hans Gravsteen læses:

Illustris & Generosus Dominus, Dnus Axelius U-
 rup,

Sengen, bøjede Hovedet til Juden og med et Suk sagtelig og sødelig udgav sin Aand efter 12 Slet om Dagen henimod 1 Slet d. 11te Martii, saa at de omkringstaaende med sammenlagde Hænder ønskede sig af GUD saadan en stille og salig Heltsot og Død. Hun døde i hendes Alders 71 Aar. (p) Da hendes Datter Frue Birgitte Henrik Gises til Tureby kom, som de, der vare hos Sybille Gyldenstjerne d. 10de Martii tilforn havde strax ladet

sen-

rup, qui tribus Regibus Consiliis & armis fidelissimè inserviando nunquam quievit, hic quiescit, cum Coniuge charissimâ illustri & generosissima Dna Cecilia Grubbe obiit Anno 1671. 15 Martii Anno 1691. 19 Martii.

Under hans Portrait staaer dette Vers:

Punctum erit ergo suis Atavis Axelius Urup

Ultima qui gentis stella corusca sua.

Quantus in exiguo dominatur corpore, quantus

Est animus punctum majus & ille dedit.

Optima quæ crevit punctis dat linea punctum,

Finali puncto defuit inde nihil.

Dente Theonino valeas vel Livor in orbe

Non potis es punctum hoc reddere tanto minus.

J. F. Hyphof.

Vid. Hofm. Portraits Historiqu. &c. over Familien Urup. Tom. I. pag. 60. 61.

(p) See Krummerups Lig. Prædiken C 4-D 3, hvoraf jeg haver udtaget disse Efterretninger om hendes Sygdom og Død.

fende Bud efter, da de fornam, at hendes Sygdom jo mere og mere forøgetes, og saae at den visse Død var forhaanden, var hendes Moder allerede død, som meget smertede hende, at hun ikke var tilstæde ved hendes Død, og beklagede sig meget, at hun mod sin Villie om Løverdagen maatte reise bort, strax derpaa kom Henrik Gise der til Stedet, som havde faaet Bud i Kiøbenhavn om dette Dødsfald. (q) Hun blev begravet udi St. Mortens Kirke i Næstved d. 26 Martii som var tredie Paaske-Dag Aar 1611. og blev Lig-Prædiken holdt over hende af Jens Mogensøn Krummerup Prest i Næstved over det sidste Vers af den 70de Davids Psalme i disse Ord: Jeg er arm og elendig, GUD skynde dig snarlig til mig, thi du est min Zielpere og Frelser, min GUD tøv ikke. Denne Lig-Prædiken er trykt i Kiøbenhavn hos Henrik Waldkirck Aar 1612. og er af Jens Mogensøn Krummerup dediceret til Henrik Gise og Frue Birgitte Brahe til Turebysgaard, og er denne Dedication dateret af St. Mortens Prestegaard udi Næstved (r) d. 3 April

(q) Krummerups Lig-Prædiken D 3 paa den anden Side.

(r) I det jeg her taler om Næstved, vil jeg ikke undlade, at anføre den heel artige og curieuse Anmerkning

April Aar 1611. Mig er alene forekommet toe af de Lærdes Vidnesbyrd om hende, som ere:

Matthia Henrici Schachtii, som saaledes lyder: docta & sua tempestate ob liberalium artium sinceræq; pietatis cultum laudata Matrona. Tuetur hoc ejus Encomium liber piarum precationum &c. 3: Hun var en lærd og i sin Tid fornødelst smukke Videnstaber og oprigtig Gudfrygtigheds Øvelse berømt Matrone. (s) Dette Vidnesbyrd

B b b

om

ning jeg erindrer mig at have læst hos Pontoppidan i hans *Marmora Danic.* Tom. I. pag. 185 hvor Næstved i Hr. Gregorii Christanson Brobyes, den flette Præst efter Reformationen til St. Mortens Kirke, Epitaphio, kaldes *Nessapolis*, hvor Hr. Pontoppidan mener, at to *Nessapolis* dens Etymologie kunde uleedes af den næst vedliggende *Næ Næs: Næ*, hvorfra den Lands-Bye *Næsbye* og den Herregaard *Næsbyholm* have faaet deres Navne. Heraf *Næs* sted ligesom et Sted ved *Næen Næs*, og saaledes bliver det gemeenligen udtalt, men den nu vedtagne Skrivemaade *Næstved*, som haver sig rigtigere, giver tilkiende, at her forekommer det gamle og ubrugelige Ord *Tved* (Islanderne sige *Tveitur*), som betyder en Mark eller saadant noget, hvilken Endelse mange Steder gaae ud paa, som for Exempel: *Langtved*, *Routved*, eller *Rugtved*, *Brentved* &c.

(s) *Schachtius de Mulieribus Danicæ doctis in Nov. Literariis Mar. Balthic. & Sept. 1700. pag. 219.*

alting er, saa fand denne Bønne-Bog ikke med nogen Bished hende tillegges, som dens
Auct

heri fand man ikke altid troe en ærlig Mand paa sine Ord alene. See Baron Solbergs Tanker herom i sin Betænkning over Historier, som findes foran i den tredje Tome af hans Danmarks Historie. NB. Disse tvende Bibliotekers Catalogi melde jo alene, at Sybil la Gyldenstjerne har eiet denne Bønne-Bog, skal det da være Argument nok til at gjøre hende til Bogens Auctor, saa vilde et hvert Fruentimer, som eiede en Bog i samme Dieblif blive omstøbt til lærd, og naar hun ikkuns havde eiet den, om den end var en Arabisk, Chaldæisk, Syrisk, Persisk, Mesopotamisk, Tyrkisk, Græksk og Latinsk Bog, ja Elamitisk som det heter i Comædien, sølgelig var hun lærd, og fuldkommen forfaren og kyndig i disse Sprog, som hun vel aldrig havde drømt om, og saa uforstaaeligt for hende som Hottentottisk eller en i fuld Galoup trallende og insulerende Jøde-Dvælen, nei der hører mere til Lærdom, quam ut sic repente doctæ prodirent, som Poeten siger i hartad samme Ord, dog her noget forandrede. Hov som desuden er noget bevandret i forrige Tiders Danske lærde Historie [historia literaria] ham fand det ikke være uvitterligt, at som det var den høieste Mode paa de Tider [à la mode de siecle] at hartad alle adelige Fruener og Damer den gang maatte nolens volens lære, enten de saa virkelig vare det eller ei, saa betienste de sig og ofte af adskillige compendieuse Siemveie for i en Hast at komme dertil, enten med at skrive deres Navne foran i en og anden Bog, som en eller anden lærd Mand fand have gjort, og som ikke kom til Lyset i hans levende Live, og enten efter hans Død tilkjøbte sig den, eller paa andre Maader kommet til at eie den,
og

Uuctor, uden man havde bedre Efterspor der:
 . . . . . B b b 3 . . . . . ont

og skrevet sit Navn enten forved eller paa Titel-Bladet, ja endog til desto mere Sikkerhed kandskee paataget sig den Umage selv med egen Haand at afskrive Exemplaret, og siden ødelegge det, paa det man ikke skulde blive røbet, og saaledes efter nogen Tids Forløb have de unægtelig passeret for slige Skrifers Forfattere, da de dog ofte selv ikke have sammenskrevet en Lødelderaf, andre have skisdt en anden Gienvei, og underkiøbt visse egen-nyttige Lærde, som levede paa samme Tid, til at gjøre for dem et eller andet Skrift, som de siden have faaet Navn for, og ved slige Kunst-Grib have mange vingaet sig op iblandt det smukke Køn [beau sexe] paa Lærdoms Throne, hvoraf endeel i en Hast vilde blive dethroniserede, i fald der blev anstillet en nøiagtig Cristif Examen og Undersøgning. Jeg anfører ingen Ex-empler, endskiønt det var mig en let Sag at gjøre, til Oplysning i dets unægtelige Sandhed, Exempla autem sunt odiola, ikke heller er det hermed mit Forsæt at skille dem ved det Lærdoms Sæde, som adskillige Lærde sans facon have forundt dem, enten af et slags Hyflerie eller guldig Marsag dertil, skal jeg ikke kunde sige, og er saa langt fra, at jeg vil gjøre dem den Ære disputerlig, og tvilssom, at jeg langt hellere med saa manges enstemige Samtykke vil lade dem beholde Pladsen i Fred, men vil alene dermed vise, at man med mere Forsigtighed bør overveie de lærde Fruentimers Tal, hvorved et temeligt Antal mere formindskedes end forøgedes. Hvad mig angaaer, saa gaaer det mig heri, som Borgemeester Bremenfeld i Comædien, og mange flere, ja de fleste Mennesker, at man bedre kand foreskrive andre gode Raad og Barsomheds Regler, end selv at sætte dem i Verk, man maae bekiende sin Skrøbelighed og Svaghed at det:

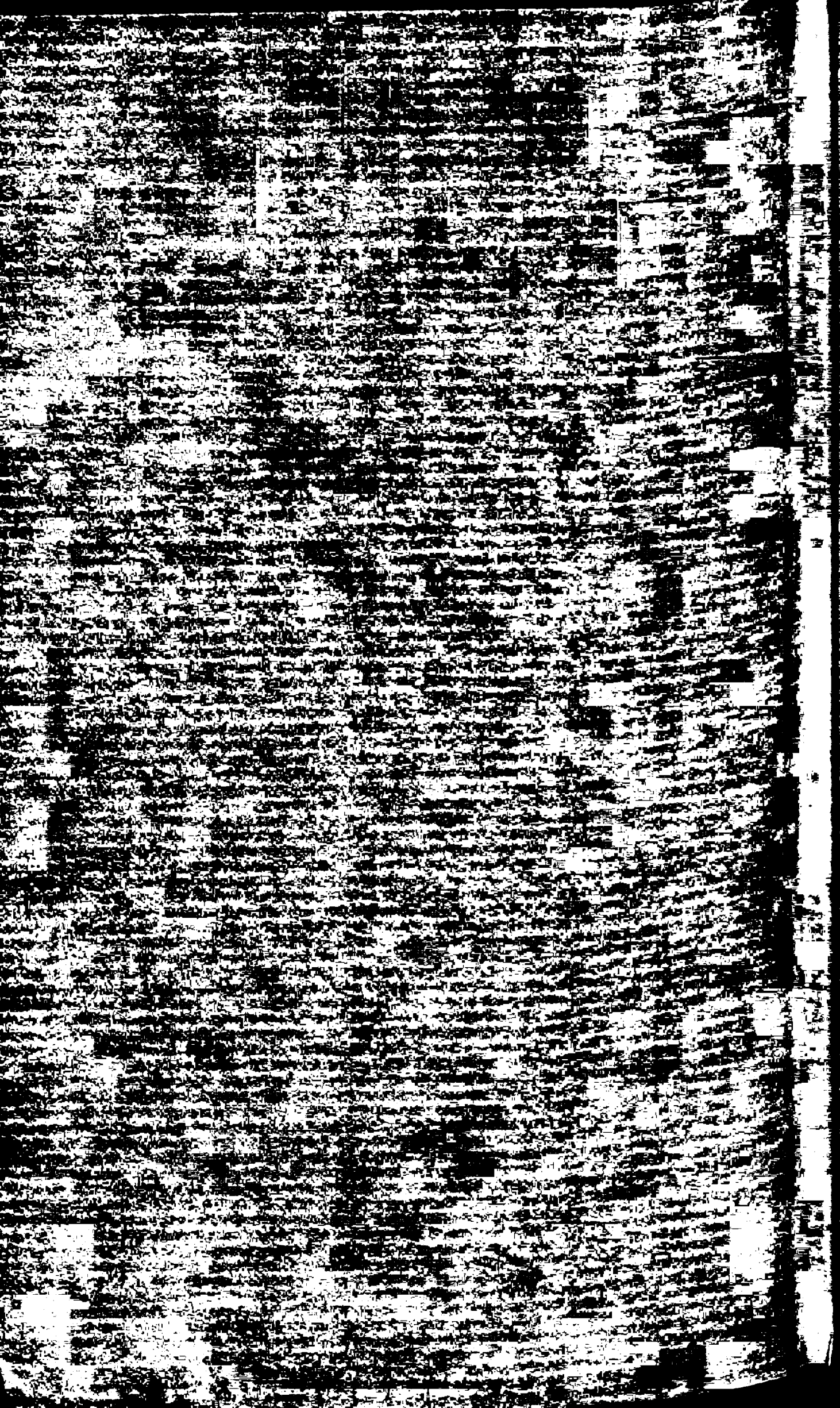
om, end hvad disse tvende gode Mænd have
haft.

---

dette Rion paa fast utallige Maader fand fortrulle os
O! Deæ certe - - - - quid multa? ohe jam satis est,
ohe! - - - -

fol 158768

SKAN 518718

